

การวิเคราะห์พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทย: ศึกษาประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DEVELOPMENT OF THAI SUPREME COURT'S INTERPRETATION: A STUDY OF LARCENY

Miss Ratchata Pudthai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2016

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทย:

ศึกษาประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์

โดย

นางสาวรัชฎา พุดไทย

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณพล จันทน์หอม

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีคณะนิติศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร. นันทวัฒน์ บรมานันท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัชพล ไชยพร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณพล จันทน์หอม)

.....กรรมการ

(ดร. ณัฏฐพล จิตติรัตน์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ดร. สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์)

รัชฎา พุดไทย : การวิเคราะห์พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทย: ศึกษาประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ (DEVELOPMENT OF THAI SUPREME COURT'S INTERPRETATION: A STUDY OF LARCENY) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร. คณพล จันทน์หอม, 308 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยและศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ใน 3 ประเด็น ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ การลักกระแสรั่วไฟ และการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีที่มีผลต่อการตีความของศาลฎีกา เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบว่าพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นดังกล่าวเป็นไปตามแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศหรือไม่

ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เริ่มต้นด้วยการใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ และมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนไปใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์เช่นเดียวกับสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา เพราะศาลฎีกาเปลี่ยนแนวทางการตีความ ส่วนประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น ในอดีต ศาลฎีกาคำวินิจฉัยเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้เป็นสำคัญจึงตีความว่า เจ้าหนี้ขาดเจตนาทุจริต และไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์ ต่อมาศาลฎีกากลับแนวบรรทัดฐานเดิมเนื่องจากคำวินิจฉัยนิยามคำว่า “โดยทุจริต” ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและคุ้มครองลูกหนี้ ทำให้เจ้าหนี้มีแนวโน้มที่จะมีความผิดฐานลักทรัพย์มากขึ้นเช่นเดียวกับสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา ส่วนประเด็นการลักกระแสรั่วไฟ เคยเกิดปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสรั่วไฟเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ แต่ยังไม่อาจหาข้อยุติได้ว่าจะแก้ปัญหานี้ด้วยวิธีการใด ขณะที่สหราชอาณาจักร สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศสแก้ปัญหาด้วยวิธีการบัญญัติความผิดเฉพาะ ส่วนสหรัฐอเมริกาใช้การตีความของศาล

ดังนั้น พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์เป็นไปตามแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศเพียง 2 ประเด็นเท่านั้น ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ และการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการเติมเต็มช่องว่างทางความรู้ในเรื่องพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ และนำไปเป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงแนวทางการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ในอนาคตได้

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ปีการศึกษา 2559

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5886011234 : MAJOR LAWS

KEYWORDS:

RATCHATA PUDTHAI: DEVELOPMENT OF THAI SUPREME COURT'S INTERPRETATION:
A STUDY OF LARCENY. ADVISOR: ASST. PROF. DR. KANAPHON CHANHOM, 308 pp.

This thesis studies the development of interpretation of Thai Supreme Court and Supreme Court of foreign countries in three issues concerning larceny: a successful larceny, a larceny against electricity and an unlawful enforcement of debt repayment. It outlined the principle and theory affecting the interpretation of the Supreme Court to analyze and compare whether the development of interpretation of Thai Supreme Court is in line with the interpretation of the Supreme Court of foreign countries.

The charges of successful larceny is based on movement of property theory, however, changes in Thai Supreme Court interpretation results into a trend to adopt the control over property theory, as in the United Kingdom and the United States. For the unlawful enforcement of debt repayment, the Supreme Court in the past viewed the creditor's true intention and interpret that the creditor did not commit larceny due to the lack of *mala fide* intention. However, this previous precedent was overturned by taking into account the definition of "in bad faith" in the Criminal Code, in order to maintain public order and protect the debtor, rendering the creditors to be more likely to commit larceny as in United Kingdom and United States. For larceny against electricity, there were debates among scholars whether the larceny against electricity is a charge of larceny, however, the issue remained unresolved. United Kingdom, the Federal Republic of Germany and French Republic resolved this issue by promulgating specific offences, while the United States uses the court interpretation.

Therefore, the Development of Thai Supreme Court interpretation on larceny is in line with the foreign Supreme Courts in only two issues: a successful larceny and an unlawful enforcement of debt. This information is useful to fulfill the knowledge gap on the Development of Thai Supreme Court interpretation on larceny, and may be taken into account for the improvement of the larceny interpretation in the future.

Field of Study: Laws

Academic Year: 2016

Student's Signature

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีจากความอนุเคราะห์อย่างยิ่งของท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณพล จันทน์หอม ที่กรุณารับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ช่วยให้คำแนะนำทั้งด้านภาษาและรูปแบบการเขียนวิทยานิพนธ์ ตลอดจนตรวจร่างวิทยานิพนธ์ ทำให้ผู้เขียนได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเขียนวิทยานิพนธ์มากยิ่งขึ้น ทั้งคอยให้กำลังใจและความเชื่อมั่นในตัวผู้เขียนว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลุล่วงได้ภายในระยะเวลาสองปี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัชพล ไชยพร ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนช่วยให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ยิ่งในการเขียนวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร. สุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์ และท่านอาจารย์ ดร. ณัฏพล จิตติรัตน์ ที่กรุณาสละเวลารับเป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ รวมถึงให้แนวทางในการเขียนวิทยานิพนธ์จนวิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอขอบพระคุณบิดา มารดาที่เคารพรัก ตลอดจนพี่ชายของผู้เขียนที่คอยให้กำลังใจ รับฟัง ช่วยแก้ปัญหา และให้ความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณนายกฤษฎี กำปันทอง นางสาวมาริสสา ธีระเนติกุล รวมถึงพี่ ๆ เพื่อน ๆ ทุกคนที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้แก่ผู้เขียน ยิ่งกว่านั้น ผู้เขียนขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ประจำคณะนิติศาสตร์ทุกท่านที่ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เขียนเสมอมา

ท้ายที่สุด ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จักก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษาค้นคว้าในเรื่องดังกล่าวไม่มากนักน้อย หากวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียวและขออภัยไว้ ณ โอกาสนี้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
1.8 โครงร่างวิทยานิพนธ์	7
บทที่ 2 แนวคิดว่าด้วยการตีความของศาลประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์.....	10
2.1 การตีความกฎหมายอาญา.....	11
2.1.1 การตีความกฎหมาย (Interpretation of Law).....	11
2.1.2 ความเป็นมาของการตีความกฎหมาย.....	13
2.1.3 ประเภทของการตีความกฎหมาย	14
2.1.3.1 การตีความตามตัวอักษร (Literal Interpretation).....	15
2.1.3.2 การตีความตามเจตนารมณ์ (Logical Interpretation).....	16

2.1.3.3 การตีความโดยขยายความ (Extensive Interpretation).....	16
2.1.3.4 การตีความโดยใช้บทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง (Analogy).....	18
2.1.4 บทบาทของการตีความกฎหมาย	19
2.2 ความผิดฐานลักทรัพย์.....	21
2.2.1 การกระทำในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์	21
2.2.2 วัตถุประสงค์แห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์	22
2.2.3 การครอบครอง.....	23
2.2.4 ผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์.....	23
2.3 การตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์	25
2.3.1 ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ	25
2.3.1.1 ทฤษฎีการสัมผัส (<i>théorie de la contrectation</i>).....	26
2.3.1.2 ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ (<i>théorie de l'apprehension</i>).....	26
2.3.1.3 ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ (<i>théorie de labation</i>).....	27
2.3.2 การบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยตามกฎหมาย	28
2.3.3 วัตถุประสงค์แห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์	29
บทที่ 3 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์.....	34
3.1 องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์.....	35
3.1.1 องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามระบบคอมมอนลอว์ (Common Law)..	35
3.1.1.1 หลักคอมมอนลอว์เดิม (The Old Common Law Rule).....	36
1) องค์ประกอบภายนอก (<i>Actus Reus</i>)	36
2) องค์ประกอบภายใน (<i>Mens Rea</i>).....	38
3.1.1.2 สหราชอาณาจักร	38
1) องค์ประกอบภายนอก (<i>Actus Reus</i>)	38

2) องค์ประกอบภายใน (<i>Mens Rea</i>).....	43
3.1.1.3 สหรัฐอเมริกา.....	45
1) องค์ประกอบภายนอก (<i>Actus Reus</i>)	47
2) องค์ประกอบภายใน (<i>Mens Rea</i>).....	49
3.1.2 องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามระบบซีวิลลอว์ (Civil Law).....	50
3.1.2.1 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	50
1) องค์ประกอบภายนอก	50
2) องค์ประกอบภายใน	52
3.1.2.2 สาธารณรัฐฝรั่งเศส	55
1) องค์ประกอบภายนอก.....	55
2) องค์ประกอบภายใน	59
3.2 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ	59
3.2.1 สหราชอาณาจักร	60
3.2.2 สหรัฐอเมริกา	66
3.2.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	76
3.2.4 สาธารณรัฐฝรั่งเศส.....	83
3.3 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นการลักกระแสไฟฟ้า	87
3.3.1 สหราชอาณาจักร	88
3.3.2 สหรัฐอเมริกา	91
3.3.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	97
3.3.4 สาธารณรัฐฝรั่งเศส.....	100
3.4 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วย กฎหมาย.....	102

3.4.1 สหราชอาณาจักร	102
3.4.2 สหรัฐอเมริกา	107
3.4.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	112
3.4.4 สาธารณรัฐฝรั่งเศส.....	114
บทที่ 4 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์	116
4.1 องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทย	117
4.1.1 กฎหมายตราสามดวง	117
1) องค์ประกอบภายนอก.....	118
2) องค์ประกอบภายใน.....	120
4.1.2 กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451).....	120
1) องค์ประกอบภายนอก.....	121
2) องค์ประกอบภายใน.....	123
4.1.3 ประมวลกฎหมายอาญา	124
1) องค์ประกอบภายนอก.....	124
2) องค์ประกอบภายใน.....	127
4.2 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ.....	129
4.2.1 กฎหมายตราสามดวง	129
4.2.2 กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451).....	132
4.2.3 ประมวลกฎหมายอาญา	137
4.3 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการลักกระแสไฟฟ้า	143
4.3.1 กฎหมายตราสามดวง	144
4.3.2 กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451).....	146
4.3.3 ประมวลกฎหมายอาญา	149

4.4 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วย	
กฎหมาย.....	155
4.4.1 กฎหมายตราสามดวง	156
4.4.2 กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451).....	159
4.4.3 ประมวลกฎหมายอาญา	162
บทที่ 5 บทวิเคราะห์และเปรียบเทียบพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยและศาลฎีกา	
ต่างประเทศประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์	172
5.1 การวิเคราะห์และเปรียบเทียบองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์.....	173
5.1.1. กฎหมายต่างประเทศ	173
5.1.1.1 องค์ประกอบความผิดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน	173
5.1.1.2 องค์ประกอบความผิดที่มีลักษณะแตกต่างกัน.....	175
5.1.2 กฎหมายไทย.....	181
5.1.2.1 องค์ประกอบความผิดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน	181
5.1.2.2 องค์ประกอบความผิดที่มีลักษณะแตกต่างกัน.....	183
5.1.3 กฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ.....	185
5.1.3.1 องค์ประกอบความผิดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน	185
5.1.3.2 องค์ประกอบความผิดที่มีลักษณะแตกต่างกัน.....	186
5.2 ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ	189
5.2.1 ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จของศาลฎีกาต่างประเทศ	189
5.2.1.1 สหราชอาณาจักร.....	189
1) พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาอังกฤษ.....	190
2) มูลเหตุในการเปลี่ยนแปลงทฤษฎี	193
5.2.1.2 สหรัฐอเมริกา.....	194
1) พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาอเมริกัน.....	194

2) เหตุในการเปลี่ยนแปลงทฤษฎี	197
5.2.1.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	198
1) พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาเยอรมัน.....	198
2) เหตุในการเปลี่ยนแปลงทฤษฎี	201
5.2.1.4 สาธารณรัฐฝรั่งเศส	201
1) พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาฝรั่งเศส	201
2) เหตุในการเปลี่ยนแปลงทฤษฎี	202
5.2.2 ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จของศาลฎีกาไทย.....	203
5.2.2.1 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทย	203
5.2.2.2 เหตุในการเปลี่ยนแปลงทฤษฎี	216
5.2.3 การวิเคราะห์และเปรียบเทียบพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยและศาลฎีกา ต่างประเทศประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ.....	217
5.3 ประเด็นการลักกระแสไฟฟ้า.....	219
5.3.1 ประเด็นการลักกระแสไฟฟ้าของศาลฎีกาต่างประเทศ	219
5.3.1.1 สหราชอาณาจักร.....	220
1) พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาอังกฤษ.....	220
2) เหตุในการแก้ไขกฎหมาย.....	221
5.3.1.2 สหรัฐอเมริกา.....	223
1) พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาอเมริกัน.....	223
2) เหตุในการแก้ไขกฎหมาย.....	226
5.3.1.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	227
1) พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาเยอรมัน.....	227
2) เหตุในการแก้ไขกฎหมาย.....	228

5.3.1.4 สาธารณรัฐฝรั่งเศส	229
1) พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาฝรั่งเศส	229
2) มูลเหตุในการแก้ไขกฎหมาย	230
5.3.2 ประเด็นการลักกระแไฟฟ้าของศาลฎีกาไทย	231
5.3.3 การวิเคราะห์และเปรียบเทียบพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยและศาลฎีกา ต่างประเทศประเด็นการลักกระแไฟฟ้า	238
5.4 ประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย	241
5.4.1 ประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายของศาลฎีกาต่างประเทศ....	241
5.4.1.1 สหราชอาณาจักร	242
1) พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาอังกฤษ	242
2) มูลเหตุในการเปลี่ยนแนวทางการตีความกฎหมาย	244
5.4.1.2 สหรัฐอเมริกา	244
1) พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาอเมริกัน	245
2) มูลเหตุในการเปลี่ยนแนวทางการตีความกฎหมาย	246
5.4.1.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	246
5.4.1.4 สาธารณรัฐฝรั่งเศส	248
5.4.2 ประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายของศาลฎีกาไทย	248
5.4.2.1 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทย	248
5.4.2.2 มูลเหตุในการเปลี่ยนแนวทางการตีความกฎหมาย	259
5.4.3 การวิเคราะห์และเปรียบเทียบพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยและศาลฎีกา ต่างประเทศประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย	260
บทที่ 6 บทสรุป	263
รายการอ้างอิง	271
ภาคผนวก	275

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... 308

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายต่างประเทศ.....	180
ตารางที่ 2 เปรียบเทียบองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทย.....	185
ตารางที่ 3 เปรียบเทียบองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทยและ กฎหมาย ต่างประเทศ.....	188
ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความผิดฐานลักทรัพย์ของสหราชอาณาจักร	222
ตารางที่ 5 เปรียบเทียบวิธีแก้ปัญหาคารลักกระแสไฟฟ้าตามกฎหมายไทยและ กฎหมาย ต่างประเทศ.....	241

สารบัญรูปภาพ

รูปที่ 1 เปรียบเทียบพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยและศาลฎีกาต่างประเทศ ประเด็น ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ.....	218
รูปที่ 2 เปรียบเทียบพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยและศาลฎีกาต่างประเทศ ประเด็น การบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย	262

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อบุคคลมาอยู่รวมกันย่อมมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องทรัพย์สินและผลประโยชน์ รัฐจึงบัญญัติกฎหมายขึ้นเพื่อควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม มิให้ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และลงโทษผู้กระทำเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบ้านเมืองด้วยการบัญญัติความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินไว้หลายฐานความผิด ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ รีดเอาทรัพย์ ฉ้อโกง โกงเจ้าหนี้ ยักยอก รับของโจร ทำให้เสียทรัพย์สิน และบุกรุก แต่ความผิดพื้นฐานที่เกิดขึ้นบ่อยและพบเห็นได้ง่ายในทุกสังคม คือ ความผิดฐานลักทรัพย์ซึ่งเป็นความผิดที่ผู้กระทำเอาทรัพย์สินของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ด้วยการกระทำในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์และแย่งการครอบครองทรัพย์สินนั้น¹ อันเป็นความผิดดั้งเดิมที่ทุกประเทศบัญญัติให้เป็นความผิดเพื่อคุ้มครองกรรมสิทธิ์และการครอบครอง แต่มีการบัญญัติองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ หรือแม้แต่ในประเทศเดียวกันก็อาจมีองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ไม่เหมือนกันโดยเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของสังคม ซึ่งส่งผลต่อแนวทางการตีความของศาลฎีกาที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนตามไปด้วย เพื่อให้บังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ราชอาณาจักรไทยมีพัฒนาการเกี่ยวกับความผิดฐานลักทรัพย์เกิดขึ้นอย่างน้อย 3 ครั้งใหญ่ ได้แก่ สมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณอาวารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และสมัยปัจจุบันที่ใช้ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแต่ละยุคสมัยมีการเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติว่าด้วยความผิดฐานลักทรัพย์ไปตามลำดับ เพื่อบัญญัติกฎหมายให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นไปตามหลักสากลมากขึ้น ทั้งการตีความของศาลฎีกาก็มีพัฒนาการไปตามพัฒนาการของกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งมีตัวอย่าง 3 ประเด็นที่สำคัญ คือ ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ การลักกระแสรักษาไฟ และ การบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ดังนี้

¹ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2559), หน้า 26.

ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ศาลฎีกาใช้ในการพิจารณาว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไป” ซึ่งในระยะแรกนั้นไม่ปรากฏว่าศาลฎีกาใช้ทฤษฎีทางกฎหมายใดเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นดังกล่าว² ต่อมาจึงปรากฏว่าศาลฎีกาใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว³ แต่ในระยะหลังปรากฏว่าศาลฎีกาเริ่มใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ ซึ่งการกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์ได้แล้ว⁴ ปะปนกับทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่

ประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ศาลฎีกาใช้ในการพิจารณาว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยพลการนั้นมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบภายในส่วนของ “โดยทุจริต” ซึ่งในระยะแรกนั้นศาลฎีกาตีความว่า เจ้าหนี้ขาดเจตนาทุจริต เนื่องจากคำนึงถึงเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้ว่ากระทำเพื่อให้ตนได้รับชำระหนี้ที่ค้างชำระ ไม่มีเจตนาเป็นโจร จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์⁵ แต่ในระยะหลังศาลฎีกากลับตีความว่า เจ้าหนี้มีเจตนาทุจริต เนื่องจากการบังคับชำระหนี้ต้องดำเนินการตามกฎหมาย มิใช่บังคับชำระหนี้เองโดยพลการ เจ้าหนี้จึงมีความผิดฐานลักทรัพย์⁶

ส่วนประเด็นการลักกระแสไฟฟ้านั้น เคยเกิดปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ เนื่องจากศาลฎีกาตัดสินว่าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์โดยไม่ปรากฏเหตุผลทางวิชาการว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์เพราะเหตุใด ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2501 และยังคงตัดสินเช่นนี้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 481/2549 จึงก่อให้เกิดความสงสัยทางวิชาการว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์ หรือศาลฎีกาใช้การตีความโดยขยายความหรือบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง มาลงโทษผู้กระทำ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของรัฐ

² คำพิพากษาศาลพระราชนัดดาที่ 493/119 (พ.ศ. 2443)

³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 460/2455

⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7053/2545, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1690/2555 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4399-4400/2555

⁵ สัมภาษณ์ สุรชาติ บุญศิริพันธ์, ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลอุทธรณ์ภาค 1, 5 เมษายน 2560.

⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4882/2550

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่า ศาลฎีกามีพัฒนาการการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ ใน 2 ประเด็น คือ ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จและการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ขณะที่ ประเด็นการลักกระแสไฟฟ้า ศาลฎีกายังคงตัดสินในลักษณะเดิมโดยมิได้คลายความสงสัยทางวิชาการ ให้แก่นักกฎหมายทั้งหลาย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า ศาลฎีกาเปลี่ยนแนวทางการตีความประเด็น ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จและการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายเพราะเหตุผลและปัจจัยใด ส่วนประเด็นการลักกระแสไฟฟ้า ศาลฎีกาตัดสินว่าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์เพราะเหตุผลใด และ พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาทั้งสามประเด็นนั้นเป็นไปตามแนวโน้มการตีความของศาลฎีกา ต่างประเทศหรือไม่ เพื่อเติมเต็มช่องว่างทางความรู้ในเรื่องพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็น ความผิดฐานลักทรัพย์ และนำไปเป็นข้อมูลที่ใช้ในการปรับปรุงแนวทางการตีความประเด็นความผิดฐาน ลักทรัพย์ในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ตั้งแต่สมัย ที่ใช้กฎหมายตราสามดวงจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์
3. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ว่า เป็นไปตามแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศหรือไม่
4. เพื่อแสวงหามูลเหตุและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตีความของศาลฎีกาไทยและศาลฎีกา ต่างประเทศประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ในแต่ละยุคสมัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

ความผิดฐานลักทรัพย์เป็นความผิดดั้งเดิมของราชอาณาจักรไทยและมีพัฒนาการเป็นลำดับ ในกฎหมาย 3 ฉบับ คือ กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งศาลฎีกาเปลี่ยนแปลงแนวทางการตีความไปตามพัฒนาการของกฎหมาย และสังคม บางประเด็นมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความยุติธรรมมากขึ้นและเป็นไปตามแนวโน้มการตีความ ของศาลฎีกาต่างประเทศมากขึ้น เช่น ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ และประเด็นการบังคับ

ชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ในขณะที่บางประเด็นนั้นยังไม่อาจหาข้อยุติได้ว่าจะมีแนวโน้มไปในแนวทางใด กล่าวคือ ประเด็นการลักกระแสไฟฟ้า

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ โดยเน้นศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตีความของศาลฎีกาไทย วิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ประเด็นการลักกระแสไฟฟ้า และประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ตามกฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศในประเด็นดังกล่าว

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าข้อมูลจากตำรากฎหมาย บทความ คำพิพากษา ความเห็นของนักกฎหมาย วิทยานิพนธ์ การสัมภาษณ์ รวมทั้งตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ทางอินเทอร์เน็ต ทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมให้เป็นระบบและนำไปใช้ศึกษาวิจัยต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เห็นถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ตั้งแต่สมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวงจนถึงปัจจุบัน
2. ทำให้เห็นถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์
3. ทำให้ตระหนักว่าพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์นั้นมีพัฒนาการเป็นอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศ
4. ทำให้สามารถวิเคราะห์ถึงมูลเหตุและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตีความของศาลฎีกาไทยและศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ในแต่ละยุคสมัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

1.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นางสาวอรุณทัย ชื่อสุวรรณ จัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความผิดฐานลักทรัพย์: ศึกษากฎนิ การลอบใช้กระแสไฟฟ้า” โดยกล่าวถึงพัฒนาการและองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตั้งแต่สมัยที่ ใช้กฎหมายตราสามดวงจนถึงประมวลกฎหมายอาญา รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณา แก้ไขประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานลักทรัพย์ ปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการ ประเด็นการลักกระแสไฟฟ้าตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2501 รวมถึงความพยายามที่จะแก้ไข ปัญหาการลักกระแสไฟฟ้า จากนั้นได้กล่าวถึงพัฒนาการและองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตาม กฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ สหราชอาณาจักร สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส รวมถึงมูลเหตุที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศสแก้ปัญหาลักกระแสไฟฟ้าด้วย วิธีการบัญญัติกฎหมาย ในท้ายที่สุด มีข้อเสนอแนะให้บัญญัติมาตรา 334/1 ว่า “ผู้ใดโดยทุจริตลักลอบ ใช้พลังงานไฟฟ้าจากแหล่งกำเนิดไฟฟ้าหรือวงจรไฟฟ้าของผู้อื่น ต้องระวางโทษ...” จึงเกิดช่องว่างที่ยัง ไม่ได้ศึกษาว่า คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 481/2549 ตัดสินว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะเหตุใด องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศนั้นมีลักษณะ ที่คล้ายคลึงหรือแตกต่างกันอย่างไร สหราชอาณาจักร สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐ ฝรั่งเศสมีพัฒนาการการตีความประเด็นการลักกระแสไฟฟ้าอย่างไร นอกจากนี้ สหราชอาณาจักรบัญญัติ ความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้าเพราะเหตุใด⁷

นางสาวศิริภัทร ธรรมเขต จัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความผิดฐานลักทรัพย์: ศึกษากฎนิ การลักทรัพย์ไม่มีรูปร่าง” โดยกล่าวถึงการลักกระแสไฟฟ้าตามกฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และประมวลกฎหมายอาญา ทั้งเล่าถึงข้อถกเถียงทางวิชาการที่เกิดจากการที่ศาลฎีกา ตัดสินว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา จากนั้นได้กล่าวถึง กฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ สหราชอาณาจักร และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ว่าประเทศดังกล่าว บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการลักกระแสไฟฟ้าอย่างไร ในท้ายที่สุด มีข้อเสนอแนะให้บัญญัติ มาตรา 334 วรรคสอง ว่า “ทรัพย์ตามความหมายในวรรคแรก ให้หมายความรวมถึง กระแสไฟฟ้า ก๊าซ คลื่นสัญญาณต่าง ๆ และสิ่งอื่นในทำนองเดียวกัน” จึงเกิดช่องว่างที่ยังไม่ได้ศึกษาว่า ศาลฎีกา

⁷ โปรตดู อรุณทัย ชื่อสุวรรณ, "ความผิดฐานลักทรัพย์: ศึกษากฎนิการลอบใช้กระแสไฟฟ้า," (วิทยานิพนธ์ปริญา มหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2560), หน้า 7-83.

ตัดสินว่าการลักระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์เพราะเหตุใด ก่อนที่สหราชอาณาจักรและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะบัญญัติความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้าดังเช่นในปัจจุบัน เคยตัดสินคดีลักกระแสไฟฟ้าอย่างไร และมูลเหตุใดที่ทำให้ประเทศดังกล่าวแก้ไขกฎหมาย⁸

นายสุนติ คงเทพ จัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความผิดฐานลักทรัพย์: ศึกษาการเอาไปซึ่งพลังงาน” โดยกล่าวถึงข้อถกเถียงทางวิชาการประเด็นการลักกระแสไฟฟ้าตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2501 และข้อถกเถียงทางวิชาการประเด็นดังกล่าวในต่างประเทศ ได้แก่ สหราชอาณาจักร สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ทั้งกล่าวถึงมูลเหตุที่สหราชอาณาจักร และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีบัญญัติความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้า และกล่าวถึงมูลเหตุที่สาธารณรัฐฝรั่งเศสบัญญัติให้ถือว่าการลักพลังงานเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เพื่อป้องกันปัญหาการตีความในอนาคต จึงเกิดช่องว่างที่ยังไม่ได้ศึกษาว่า ในอดีต ศาลฎีกาอเมริกันตีความว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์เพราะเหตุใด แม้สหรัฐอเมริกาจะเคยมีปัญหากล่อกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่เช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ แต่ศาลฎีกาอเมริกันยังคงวางแนวบรรทัดฐานมาโดยตลอดว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ โดยไม่จำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายพิเศษเกี่ยวกับการลักกระแสไฟฟ้าเพราะเหตุใด⁹

นายสนัน ยามาเจริญ จัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัญหาความรับผิดอันเกิดจากการบังคับชำระหนี้โดยผลการในความผิดฐานลักทรัพย์” โดยกล่าวถึงความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา วิธีการบังคับชำระหนี้โดยผลการ วิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาถึงเหตุผลที่ศาลฎีกาตัดสินว่า เจ้าหนี้มีความผิดฐานลักทรัพย์และไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์ รวมถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาอังกฤษและอเมริกันประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยผลการ และกล่าวถึงแนวทางการตัดสินคดีของศาลฎีกาเยอรมันในปัจจุบัน กรณีเจ้าหนี้ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยผลการ จึงเกิดช่องว่างที่ยังไม่ได้ศึกษาถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายในสมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวง และกฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) ว่าศาลฎีกาตีความ

⁸ โปรดดู ศิริภัทร ธรรมเขต, "ความผิดฐานลักทรัพย์: ศึกษากรณีการลักทรัพย์ไม่มีรูปร่าง," (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550), หน้า 119-165.

⁹ โปรดดู สุนติ คงเทพ, "ความผิดฐานลักทรัพย์: ศึกษาการเอาไปซึ่งพลังงาน," (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543), หน้า 56-83.

ว่าอย่างไร รวมถึงวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาประเด็นดังกล่าวในสมัยที่ใช้กฎหมายลักษณะอาญา
รัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451)¹⁰

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงแนวความคิดเบื้องต้นในการจัดทำ
วิทยานิพนธ์เรื่อง การวิเคราะห์พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทย: ศึกษาประเด็นความผิดฐาน
ลักทรัพย์ใน 3 ประเด็น ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จซึ่งเป็นประเด็นใหม่ การลักกระแสรักษา
และการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเกิดจากการต่อยอดวิทยานิพนธ์ดังกล่าวข้างต้น
ดังจะได้ศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ต่อไป

1.8 โครงร่างวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐาน
ลักทรัพย์ ตั้งแต่สมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวงจนถึงปัจจุบันที่ใช้ประมวลกฎหมายอาญาใน 3 ประเด็น
ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ การลักกระแสรักษา และการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย
เพื่อให้เห็นถึงแนวบรรทัดฐานของศาลฎีกาไทยที่เปลี่ยนแปลงไป วิเคราะห์ถึงมูลเหตุที่ศาลฎีกาไทย
เปลี่ยนแนวทางการตีความ ทั้งนำพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นดังกล่าวไปเปรียบเทียบกับ
กับพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศ ได้แก่ สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา สหพันธ์
สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศสแล้ววิเคราะห์ว่า พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทย
ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์นั้นเป็นไปตามแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศหรือไม่

ในเบื้องต้น ผู้วิจัยจะทำการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 เกี่ยวกับแนวคิดที่ว่าด้วยการตีความ
ของศาลประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ อันได้แก่ การตีความกฎหมายอาญา โดยจะศึกษาถึงความหมาย
ความเป็นมา ประเภทของการตีความกฎหมาย รวมถึงบทบาทของการตีความกฎหมาย เพื่อให้เห็นถึง
ความสำคัญของการตีความกฎหมาย, ความผิดฐานลักทรัพย์ โดยศึกษาถึงลักษณะทั่วไปของความผิด
ฐานลักทรัพย์ ได้แก่ การกระทำในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์ วัตถุประสงค์การทำความผิดฐาน
ลักทรัพย์ การครอบครอง รวมถึงผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์ เพื่อให้เห็นถึงภาพรวมของความผิด
ฐานลักทรัพย์ และการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ

¹⁰ โปรตดู สนัน มายาเจริญ, "ปัญหาความรับผิดอันเกิดจากการบังคับชำระหนี้โดยพลการในความผิดฐานลักทรัพย์,"
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554), หน้า 5-120.

การบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย และวัตถุประสงค์แห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ เพื่อแสดงให้เห็นว่าแนวทางการตีความของศาลนั้นมีผลต่อการวินิจฉัยความผิดฐานลักทรัพย์ และนำแนวคิดเหล่านี้ไปใช้ในการวิเคราะห์พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยและศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ ในลำดับต่อไป

จากนั้นในบทที่ 3 จะพิจารณาองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ หลักคอมมอนลอว์เดิม สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส แล้วกล่าวถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาประเทศเหล่านี้ใน 3 ประเด็น ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ การลักกระแสรั่วไฟฟ้า และการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพื่อให้เห็นถึงแนวโน้มในการตีความของศาลฎีกาประเทศเหล่านี้

เข้าสู่บทที่ 4 จะกล่าวถึงองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์และพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ ตั้งแต่สมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) จนถึงปัจจุบันที่ใช้ประมวลกฎหมายอาญาใน 3 ประเด็น ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ การลักกระแสรั่วไฟฟ้า และการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพื่อแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มในการตีความของศาลฎีกาไทย

ภายหลังจากการศึกษาองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ รวมถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยและศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์แล้ว ในบทที่ 5 ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ วิเคราะห์มูลเหตุที่ศาลฎีกาไทยและศาลฎีกาต่างประเทศเปลี่ยนแปลงทฤษฎีที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ มูลเหตุที่ต่างประเทศแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการลักกระแสรั่วไฟฟ้า มูลเหตุที่ศาลฎีกาไทยและศาลฎีกาต่างประเทศเปลี่ยนแนวทางการตีความประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย พร้อมทั้งเปรียบเทียบพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยและศาลฎีกาต่างประเทศว่า พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์นั้นเป็นไปตามแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศหรือไม่

เมื่อเข้าสู่บทที่ 6 ผู้วิจัยจะทำการสรุปสาระสำคัญของพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยและศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ทั้งสามประเด็น และองค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการศึกษาพัฒนาการดังกล่าว เพื่อแสดงให้เห็นว่าแนวบรรทัดฐานของศาลฎีกาไทยและศาลฎีกา

ต่างประเทศนั้นเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของกฎหมายและสังคม เพื่อเติมเต็มช่องว่างทางความรู้
ในเรื่องพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ และนำไปเป็นข้อมูล
ประกอบการปรับปรุงแนวทางการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ในอนาคตได้

บทที่ 2

แนวคิดว่าการตีความของศาลประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์

ความผิดฐานลักทรัพย์เป็นความผิดที่ผู้กระทำเอาทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ด้วยการกระทำในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์และแยงการครอบครอง ซึ่งเป็นความผิดดั้งเดิมที่ทุกประเทศบัญญัติให้เป็นความผิด เนื่องจากเป็นความผิดพื้นฐานที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในทุกสังคม เพื่อคุ้มครองกรรมสิทธิ์และการครอบครองของทรัพย์ของบุคคล แต่มีการบัญญัติองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์แตกต่างกันในแต่ละประเทศ หรือแม้แต่ในประเทศเดียวกันก็อาจมีองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ที่ไม่เหมือนกันโดยเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของสังคม เพื่อให้กฎหมายสอดคล้องกับสภาพสังคมและมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ ส่งผลให้ศาลต้องเปลี่ยนแนวทางการตีความเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติที่ต่างไปจากเดิม หรือในกรณีที่ไม่มีการแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ศาลจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ทุกฝ่ายด้วยการเปลี่ยนแนวทางการตีความ ดังนั้น การตีความกฎหมายจึงมีความสำคัญ เนื่องจากมีผลต่อการวินิจฉัยคดีว่าการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ หากเป็นความผิดฐานลักทรัพย์แล้วผู้กระทำจะมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์

ดังนั้น ในบทนี้ผู้วิจัยจะแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ 2.1 การตีความกฎหมาย โดยจะศึกษาถึงความหมาย ความเป็นมา ประเภทของการตีความกฎหมาย รวมถึงบทบาทของการตีความกฎหมาย เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของการตีความกฎหมาย 2.2 ความผิดฐานลักทรัพย์ โดยจะศึกษาถึงลักษณะทั่วไปของความผิดฐานลักทรัพย์ ได้แก่ การกระทำในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์ วัตถุประสงค์ การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ การครอบครอง รวมถึงผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์ เพื่อให้เห็นถึงภาพรวมของความผิดฐานลักทรัพย์ และ 2.3 การตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ การบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย และวัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ เพื่อแสดงให้เห็นว่าแนวทางการตีความของศาลนั้นมีผลต่อการวินิจฉัยความผิดฐานลักทรัพย์ และนำแนวคิดเหล่านี้ไปใช้ในการวิเคราะห์พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยและศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ ในลำดับต่อไป

2.1 การตีความกฎหมายอาญา

กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายมหาชนประเภทหนึ่ง เพราะเป็นกฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับราษฎร ทั้งบัญญัติความผิดและกำหนดโทษไว้ เพื่อควบคุมพฤติกรรมของทุกคนในสังคมมิให้ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และลงโทษผู้กระทำเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบ้านเมือง มิให้เกิดการแก้แค้นทดแทนกันตามอำเภอใจ โดยรัฐยื่นมือเข้ามาลงโทษผู้กระทำเสียเอง

เมื่อกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่มีผลกระทบต่อเสรีภาพของผู้กระทำและเกี่ยวข้องกับความเป็นธรรมของผู้เสียหาย ศาลต้องตีความกฎหมายอาญาด้วยความระมัดระวังเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ดังนั้น การตีความกฎหมายอาญาจึงเป็นหลักการที่นำมาพิจารณาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมาย¹ ซึ่งกฎหมายอาญานั้นมิได้หมายถึงประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น แต่หมายถึงกฎหมายทุกฉบับที่มีโทษทางอาญา

2.1.1 การตีความกฎหมาย (Interpretation of Law)

นักกฎหมายจำนวนมากพยายามนิยามความหมายของ “การตีความกฎหมาย” โดยใช้ถ้อยคำที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับว่าประสงค์จะใช้การตีความกฎหมายเมื่อใด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ความเห็นคือ ฝ่ายแรกมีความเห็นว่า ผู้ใช้กฎหมายต้องตีความกฎหมายเฉพาะกรณีมีข้อสงสัย ส่วนฝ่ายที่สองมีความเห็นว่า ผู้ใช้กฎหมายต้องตีความกฎหมายทุกครั้ง ดังนี้

1) ตีความกฎหมายเฉพาะกรณีมีข้อสงสัย

ผู้ใช้กฎหมายจะตีความกฎหมายเมื่อมีข้อสงสัยในความหมายของกฎหมายเกิดขึ้น หากกฎหมายนั้นชัดเจนอยู่แล้วห้ามตีความ แม้จะรู้สึกว่เมื่อนำกฎหมายไปใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งแล้วจะเกิดความไม่ยุติธรรม เพราะยุติธรรมหรือไม่นั้นเป็นความเห็นเฉพาะบุคคลซึ่งอาจมีความเห็นที่แตกต่างกัน หากปล่อยให้ตีความตามอำเภอใจอาจทำให้กฎหมายขาดความน่าเชื่อถือและไม่มีหลักการที่แน่นอน² ฉะนั้น หากนักกฎหมายท่านใดมีความเห็นว่า ต้องตีความกฎหมายเฉพาะกรณีที่มี

¹ กุสุมา เมฆเมฆา และอำนาจ เนยสุภา, "การตีความกฎหมายอาญา," ใน การใช้การตีความกฎหมาย, พิรุณา ดิงศภัทย์, บรรณาธิการ, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: กองทุนศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), หน้า 237.

² หยุต แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 19 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556), หน้า 118.

ข้อสงสัยเท่านั้น มักจะมีถ้อยคำที่กล่าวถึงความไม่ชัดเจนในตัวบทกฎหมายปรากฏในนิยาม เช่น ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย

ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย นิยามความหมายของ “การตีความกฎหมาย” ว่า หมายถึง การค้นหาความหมายของกฎหมายที่มีถ้อยคำที่ไม่ชัดเจนแน่นอน คือ กำกวมหรือมีความหมายได้หลายทาง เพื่อหยั่งทราบว่าถ้อยคำของบทบัญญัติของกฎหมายมีความหมายว่าอย่างไร³

2) ตีความกฎหมายทุกครั้ง

ทุกครั้งที่ใช้กฎหมายต้องตีความกฎหมาย เพื่อหยั่งทราบถึงเจตนารมณ์แห่งกฎหมาย เพราะบางครั้งถ้อยคำที่ปรากฏอาจมีความหมายแตกต่างจากความหมายตามธรรมดาที่บุคคลทั่วไปเข้าใจ เช่น อาวุธ⁴ เป็นต้น แม้ถ้อยคำในบทบัญญัติจะชัดเจนอยู่แล้วก็ต้องตีความกฎหมาย เพราะความเป็นจริงแต่ละถ้อยคำที่ประกอบกันเป็นข้อความนั้นไม่มีความหมายที่ชัดเจนในตัวเอง แต่ความหมายจะชัดเจนขึ้นเมื่ออ่านรวมกับถ้อยคำอื่นที่เป็นข้อความแวดล้อมซึ่งประกอบกันเป็นข้อความทั้งหมด⁵ ฉะนั้น หากนักกฎหมายท่านใดมีความเห็นว่า ต้องตีความกฎหมายทุกครั้ง มักจะมีถ้อยคำที่กล่าวถึงการค้นหา อธิบาย หรือทำความเข้าใจในตัวบทกฎหมาย เช่น ศาสตราจารย์ ธาณินทร์ กรัยวิเชียร และศาสตราจารย์ ดร. คณิต ญ นคร

ศาสตราจารย์ ธาณินทร์ กรัยวิเชียร นิยามความหมายของ “การตีความกฎหมาย” ว่า หมายถึง การค้นหาหรืออธิบายความหมายของถ้อยคำที่ปรากฏในตัวบทกฎหมาย โดยอาศัยการใช้เหตุผลตามหลักตรรกวิทยาและสามัญสำนึกให้มีความหมายที่ชัดเจนขึ้น เพื่อที่จะนำกฎหมายนั้นไปใช้บังคับแก่กรณีที่มีปัญหาได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม⁶

³ เรื่องเดียวกัน

⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (5) บัญญัติว่า “อาวุธ หมายรวมถึงสิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ แต่ซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้เพื่อประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ”

⁵ The Thai Law, การตีความกฎหมาย [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 9 พฤษภาคม 2560. แหล่งที่มา: <http://www.thethailaw.com/law/law4/more4-1-9.html>

⁶ ธาณินทร์ กรัยวิเชียร, แนวคิดในการตีความกฎหมายไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์, 2548), หน้า 1.

ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฌ นคร นิยามความหมายของ “การตีความกฎหมาย” ว่า หมายถึง การทำความเข้าใจความหมายในทางกฎหมายของตัวบทกฎหมาย⁷

ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยเห็นด้วยกับความเห็นฝ่ายที่สอง เนื่องจากการที่ผู้ใช้กฎหมายกล่าวว่า บทบัญญัติใดบทบัญญัติหนึ่งมีความชัดเจนอยู่แล้ว แสดงว่าผู้ใช้กฎหมายได้ใช้การตีความกฎหมายไปเรียบร้อยแล้วจึงวิเคราะห์ว่า บทบัญญัติดังกล่าวมีความชัดเจนปราศจากข้อสงสัย โดยไม่จำเป็นต้องหาวิธีการอื่นใดเพื่อหยั่งทราบถึงเจตนารมณ์ของบทบัญญัตินั้นอีกต่อไป

2.1.2 ความเป็นมาของการตีความกฎหมาย

เมื่อมีการบัญญัติกฎหมายขึ้น ผู้ร่างย่อมประสงค์ให้กฎหมายนั้นมีความชัดเจนปราศจากความคลุมเคลือที่อาจก่อให้เกิดการโต้เถียงในภายหลัง จึงเลือกใช้ถ้อยคำที่มีความชัดเจน หลีกเลี่ยงถ้อยคำที่แปลความได้หลายนัย ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย⁸ และใช้ถ้อยคำที่มีความหมายกว้างเพื่อให้ครอบคลุมทุกกรณีที่อาจเกิดขึ้น กฎหมายจะได้มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและมีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา โดยไม่จำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมบ่อยครั้งเมื่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป แต่หลายครั้งปรากฏว่ามีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น เช่น ถ้อยคำที่ผู้ร่างกฎหมายเลือกใช้นั้นมีความหมายหลายนัย หรือมีความหมายเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคม และบางถ้อยคำก็มีทั้งความหมายธรรมดาและความหมายเฉพาะ ทำให้ถ้อยคำที่ปรากฏไม่อาจสื่อถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริงของบทบัญญัติได้ ด้วยเหตุนี้ จึงต้องมีการตีความกฎหมายโดยคำนึงถึงตัวบทกฎหมายและเจตนารมณ์แห่งกฎหมายประกอบกัน เพื่อค้นหาความหมายที่ถูกต้อง เหมาะสม และเป็นธรรมแล้วนำมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น⁹

1) กรณีที่ผู้ร่างกฎหมายเลือกใช้ถ้อยคำที่แคบเกินไป

แม้ขณะร่างกฎหมาย ผู้ร่างจะพยายามคาดการณ์ถึงกรณีที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตแล้ว แต่บางครั้งก็ไม่อาจคาดการณ์ได้ทุกกรณี จึงต้องตีความกฎหมายเพื่อทราบว่ากรณีที่เกิดขึ้นนั้นอยู่ในขอบเขตของบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือไม่ เช่น กรณีที่บัญญัติให้ “ทรัพย์” เป็นวัตถุแห่งการกระทำ

⁷ คณิต ฌ นคร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2556), หน้า 72.

⁸ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, คู่มือแบบการร่างกฎหมาย (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2551), หน้า 13-16.

⁹ ชานินทร์ กรวิเชียร, แนวคิดในการตีความกฎหมายไทย, หน้า 1-2.

ความผิดฐานลักทรัพย์ ในขณะที่ยังไม่มีกระแสไฟฟ้าใช้หรือมีกระแสไฟฟ้าใช้แล้วแต่ยังไม่เคยเกิดการลักกระแสไฟฟ้าขึ้น เมื่อมีการลักกระแสไฟฟ้าเกิดขึ้นต้องอาศัยการตีความกฎหมายว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินหรือไม่ เพื่อทราบว่าการลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่

2) กรณีบทบัญญัติที่ประกาศใช้มีการพิมพ์ผิดพลาด

หากบทบัญญัติที่ประกาศใช้นั้นเกิดจากการพิมพ์ผิดพลาด ศาลต้องตีความตามเจตนารมณ์เพื่อหยั่งทราบที่ผู้ร่างกฎหมายประสงค์จะใช้ถ้อยคำใด เพื่อบังคับใช้กฎหมายให้ตรงตามเจตนารมณ์ เพื่อความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ซึ่งกรณีเช่นนี้เคยเกิดขึ้นในสหราชอาณาจักร ศาลฎีกาอังกฤษเลือกตีความตามถ้อยคำที่ปรากฏในร่างกฎหมาย โดยไม่ถือว่าบทบัญญัติที่ผิดพลาดนั้นเป็นต้วบทกฎหมายที่แท้จริง¹⁰

3) กรณีที่ผู้ร่างกฎหมายบัญญัติกฎหมายขัดแย้งกันเอง

บทบัญญัติของกฎหมายขัดแย้งกันเอง หมายถึง ในกฎหมายฉบับเดียวกันนั้นมีการบัญญัติถึงถ้อยคำอย่างใดอย่างหนึ่งในหลายมาตรา แต่ปรากฏว่าถ้อยคำดังกล่าวขัดแย้งกัน เช่น พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2494 บัญญัติมาตรา 5 วรรคสอง¹¹ และมาตรา 7¹² ขัดแย้งกัน แต่ในขณะที่บทบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับ การตั้งหรือล้มเลิกคณะมักกระทำโดยพระราชกฤษฎีกาและมีผลสมบูรณ์ โดยอาศัยหลักการตีความข้อความที่คลุมเคลือพึงหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ได้ผลและเป็นไปไม่ได้

2.1.3 ประเภทของการตีความกฎหมาย

เมื่อทราบความหมาย รวมถึงเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องตีความกฎหมายแล้ว ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเภทของการตีความกฎหมายซึ่งมี 4 ประเภท ได้แก่ การตีความตามตัวอักษร

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 9-11.

¹¹ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2494 มาตรา 5 วรรคสอง บัญญัติว่า “การตั้งหรือการล้มเลิกคณะนั้นให้ทำได้แต่โดยพระราชบัญญัติ”

¹² พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2494 มาตรา 7 บัญญัติว่า “การตั้งคณะหรือการล้มเลิกคณะที่ตั้งใหม่ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา”

การตีความตามเจตนารมณ์ การตีความโดยขยายความ และการตีความโดยใช้บทกฎหมายที่ใกล้เคียง
อย่างยิ่ง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1.3.1 การตีความตามตัวอักษร (Literal Interpretation)

การตีความตามตัวอักษร หมายถึง การหยั่งทราบความหมายของบทบัญญัติจากการ
ถอดความหมายของถ้อยคำที่ปรากฏในบทบัญญัตินั้น ๆ ออกมาเพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น
ซึ่งจำแนกถ้อยคำได้ 3 ประเภท ดังนี้¹³

1) ถ้อยคำที่ใช้ภาษาธรรมดา

ถ้อยคำที่ใช้ภาษาธรรมดา หมายถึง ถ้อยคำที่มีความหมายตามธรรมดาที่
บุคคลทั่วไปเข้าใจ โดยไม่จำเป็นต้องมีความรู้พิเศษในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือสามารถพิจารณาความหมาย
ของถ้อยคำนั้นจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ เช่น ฆ่า หมายถึง การทำให้สิ่งมีชีวิตถึงแก่
ความตาย ไม่ว่าจะเป็นคนหรือสัตว์ เป็นต้น

2) ถ้อยคำที่ใช้ศัพท์เทคนิค หรือภาษาวิชาการ

ถ้อยคำที่ใช้ภาษาเทคนิค หรือภาษาวิชาการ หมายถึง ถ้อยคำที่แตกต่าง
จากความหมายตามธรรมดาที่บุคคลทั่วไปเข้าใจ ต้องอาศัยความรู้เฉพาะทางในเรื่องนั้น ๆ ในการถอด
ความหมาย เช่น ศัพท์กฎหมายคำว่า “ป้องกัน” บุคคลทั่วไปมักเข้าใจว่า ผู้ถูกทำร้ายสามารถอ้าง
ป้องกันได้ทุกกรณี แต่ในทางกฎหมายสามารถอ้างป้องกันได้เฉพาะกรณีที่ผู้ป้องกันมิได้เป็นผู้ก่อภัย
หรือสมัครใจทะเลาะวิวาทเท่านั้น

3) ถ้อยคำที่มีความหมายพิเศษ

ถ้อยคำที่มีความหมายพิเศษ หมายถึง ถ้อยคำที่ผู้ร่างกฎหมายประสงค์ให้มี
ความหมายแตกต่างไปจากความหมายที่บุคคลทั่วไปเข้าใจหรือภาษาทางวิชาการ จึงบัญญัติความหมาย
ของถ้อยคำดังกล่าวไว้ในกฎหมาย เช่น คำว่า “การกระทำ” บุคคลทั่วไปมักเข้าใจว่าหมายถึง กรณีที่มี
การเคลื่อนไหวร่างกายเท่านั้น แต่ผู้ร่างกฎหมายไม่ประสงค์เช่นนั้นจึงบัญญัตินิยามไว้ในประมวล

¹³ หยุต แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, หน้า 120.

กฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคห้า ว่า “การกระทำ ให้หมายความรวมถึงการให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้น โดยตรงหรือโดยอ้อมที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย” ดังนั้น การกระทำตามประมวลกฎหมายอาญา มีความหมายกว้างกว่าความหมายตามธรรมดาที่บุคคลทั่วไปเข้าใจ

2.1.3.2 การตีความตามเจตนารมณ์ (Logical Interpretation)

การตีความตามเจตนารมณ์ หมายถึง การหยั่งทราบความหมายของถ้อยคำใน บทบัญญัติจากการพิจารณาเจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของบทบัญญัตินั้น ๆ เนื่องจากกฎหมาย ทุกฉบับและทุกมาตรามีมูลเหตุในการร่างทั้งสิ้น ผู้ร่างมิได้บัญญัติกฎหมายขึ้นมาลอย ๆ โดยไม่มี เหตุผลหรือความจำเป็นมารองรับ ผู้ใช้กฎหมายจึงต้องตีความกฎหมายตามตัวอักษรและตีความตาม เจตนารมณ์ไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้กฎหมายมีความยืดหยุ่นและตรงตามเจตนารมณ์แห่งกฎหมาย โดยอาศัยเครื่องมือที่ช่วยในการหยั่งทราบถึงเจตนารมณ์แห่งกฎหมาย ได้แก่ บันทึกหลักการและ เหตุผลของการร่างกฎหมาย ฐานะที่เป็นอยู่ก่อนวันบังคับใช้กฎหมาย อ่านบทบัญญัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับบทบัญญัติที่ประสงค์จะตีความ ความมุ่งหมายในการบังคับใช้กฎหมาย นิยามศัพท์ ชื่อกฎหมาย ลักษณะ หมวดหมู่ และ หมายเหตุท้ายกฎหมาย เป็นต้น¹⁴

2.1.3.3 การตีความโดยขยายความ (Extensive Interpretation)

การตีความโดยขยายความ หมายถึง การตีความในกรณีที่มีบทบัญญัติว่าด้วยเรื่อง ที่ ประสงค์จะตีความอยู่แล้ว แต่บัญญัติไว้ไม่กว้างพอทำให้ไม่ครอบคลุมถึงเรื่องนั้นโดยชัดแจ้ง เมื่อ พิจารณาเจตนารมณ์แห่งกฎหมายจึงทราบว่ากฎหมายประสงค์ให้ครอบคลุมถึงเรื่องนั้นด้วย¹⁵ จึงใช้ การตีความโดยขยายความเพื่อให้คลุมถึงเรื่องนั้น ซึ่งไม่ได้เปลี่ยนแปลงความหมายของบทบัญญัติ เป็น แต่เพียงการทำให้ความหมายที่ขาดหายไปเนื่องจากความไม่สมบูรณ์ของกฎหมายกลับสมบูรณ์ตาม เจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมายเท่านั้น¹⁶ แต่จะตีความโดยขยายความจนถึงขนาดที่ขัดแย้งกับตัวอักษร

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 121-123.

¹⁵ ศิระ บุญภินันท์, "การตีความกฎหมายอาญา: เน้นการตีความขยายความในกฎหมายอาญา," บทบัญญัติ 3 (กันยายน 2550): 29.

¹⁶ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินต์ติ้ง, 2551), หน้า 26-27.

แห่งบทบัญญัติในเรื่องนั้น ๆ อย่างชัดเจนมิได้ มิฉะนั้นจะกลายเป็นการตีความโดยใช้บทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง¹⁷

การตีความโดยขยายความนั้น มีปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า สามารถนำการตีความโดยขยายความมาใช้กับกฎหมายอาญาได้หรือไม่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ความเห็น คือ ฝ่ายแรกมีความเห็นว่า ห้ามนำการตีความโดยขยายความมาใช้กับกฎหมายอาญาโดยเด็ดขาด ฝ่ายที่สองมีความเห็นว่า ห้ามนำการตีความโดยขยายความมาใช้เฉพาะกรณีที่เป็นผลร้ายกับผู้กระทำ และฝ่ายที่สามมีความเห็นว่า กฎหมายอาญาไม่ต้องห้ามตีความโดยขยายความ ดังนี้¹⁸

1) ห้ามนำการตีความโดยขยายความมาใช้กับกฎหมายอาญาโดยเด็ดขาด

ห้ามนำการตีความโดยขยายความมาใช้กับกฎหมายอาญาโดยเด็ดขาด เนื่องจากกฎหมายอาญาต้องตีความโดยเคร่งครัดตามตัวอักษร แม้ถ้อยคำในบทบัญญัติจะคลุมเครือจนทำให้เกิดความสงสัย ศาลก็ตีความไปในทางที่เป็นประโยชน์แก่จำเลยโดยขยายความไม่ได้ และไม่สามารถใช้การตีความโดยขยายความเพื่อลงโทษจำเลย เพราะศาลมีหน้าที่ลงโทษผู้กระทำและไม่ลงโทษผู้ที่ไม่ได้กระทำเท่านั้น ซึ่งเป็นความเห็นที่ได้รับการยอมรับในประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์

2) ห้ามนำการตีความโดยขยายความมาใช้เฉพาะกรณีที่เป็นผลร้ายกับผู้กระทำ

ห้ามนำการตีความโดยขยายความมาใช้เฉพาะกรณีที่เป็นผลร้ายกับผู้กระทำเท่านั้น เนื่องจากกฎหมายอาญาต้องตีความโดยเคร่งครัด จะตีความโดยขยายความเพื่อลงโทษบุคคลไม่ได้ แต่ไม่ได้หมายความว่าศาลจะต้องดำเนินการตามตัวอักษรเป็นเถรตรง ดังนั้น การตีความโดยเคร่งครัดอาจกระทำด้วยวิธีการตีความโดยขยายความบทบัญญัติแห่งกฎหมายได้ เพราะหลักการตีความโดยเคร่งครัดนั้นห้ามมิให้ศาลขยายความตามอำเภอใจเท่านั้น มิได้ห้ามศาลตีความโดยขยายความเพื่อให้ตรงตามเจตนารมณ์แห่งกฎหมายตามที่ปรากฏในบทบัญญัติ ซึ่งเป็นความเห็นที่อยู่ระหว่างความเห็นของนักกฎหมายฝ่ายแรกกับความเห็นของนักกฎหมายฝ่ายที่สาม

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 30.

¹⁸ กุสุมา เมฆเมฆา และอำนาจ เนยสุภา, "การตีความกฎหมายอาญา," ใน การใช้การตีความกฎหมาย, หน้า 255-258.

3) กฎหมายอาญาไม่ต้องห้ามตีความโดยขยายความ

การตีความกฎหมายอาญาต้องยึดหลักการตีความตามตัวอักษรและตีความตามเจตนารมณ์ควบคู่กันไป ส่วนจะตีความแคบ ตีความกว้าง หรือตีความโดยขยายความต้องพิจารณาตามเจตนารมณ์แห่งบทบัญญัตินั้น ๆ มิใช่ว่ากฎหมายอาญาต้องตีความโดยเคร่งครัดหรือตีความแคบเสมอไป การตีความกว้างหรือขยายความก็สามารถทำได้ ถ้าไม่เปลี่ยนแปลงเจตนารมณ์แห่งกฎหมายสิ่งที่กฎหมายอาญาห้ามมีเฉพาะการใช้บทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งเท่านั้น แต่ไม่ห้ามการตีความโดยขยายความ ซึ่งเป็นความเห็นที่ได้รับการยอมรับในประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์

2.1.3.4 การตีความโดยใช้บทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง (Analogy)

การตีความโดยใช้บทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง หมายถึง การตีความในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องโดยตรงมาปรับใช้แก่กรณีที่เกิดขึ้น หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ช่องว่างของกฎหมาย” หากเป็นคดีแพ่งย่อมมีหลักทั่วไปว่า ศาลจะปฏิเสธไม่พิจารณาพิพากษาคดีไม่ได้ จึงนำบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งมาปรับใช้แก่กรณีนั้นได้ ซึ่งเป็นการนำเหตุผลของบทบัญญัติที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งมาปรับใช้แก่กรณีโดยอนุโลม¹⁹

อย่างไรก็ตาม ศาลไม่อาจนำบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งมาอุดช่องว่างในกฎหมายอาญาได้ เนื่องจากประเทศต่าง ๆ ยึดถือหลักการเดียวกัน คือ หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย (*Nullum Crimen, Nulla Poena Sine Lege*) ดังนั้น หากไม่มีบทบัญญัติที่จะนำมาปรับใช้แก่กรณีโดยตรง ศาลต้องยกฟ้องเท่านั้น แต่นักกฎหมายบางฝ่ายมีความเห็นว่า กฎหมายอาญาห้ามใช้บทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งเฉพาะกรณีที่เป็นผลร้ายกับผู้กระทำ หากเป็นคุณกับผู้กระทำย่อมทำได้ เพราะไม่มีกฎหมายห้าม เช่น เหตุที่ทำให้การกระทำชอบด้วยกฎหมาย เหตุที่กฎหมายยกเว้นโทษ หรือลดหย่อนผ่อนโทษ เป็นต้น²⁰

¹⁹ ธานินทร์ กรีวิเชียร, *แนวคิดในการตีความกฎหมายไทย*, หน้า 13.

²⁰ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1*, หน้า 26.

2.1.4 บทบาทของการตีความกฎหมาย

ทุกครั้งที่ใช้กฎหมายจะต้องตีความกฎหมาย เช่น เมื่อมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น ผู้ใช้กฎหมายต้องตีความว่า การกระทำนั้นเกี่ยวข้องกับกฎหมายฉบับใด ความผิดฐานใด มาตราใดหรือไม่ และต้องตีความว่ากรณีที่เกิดขึ้นเป็นความผิดตามกฎหมายนั้นหรือไม่ โดยผู้ใช้กฎหมายทุกคนสามารถตีความกฎหมายได้ มิได้มีเฉพาะศาลเท่านั้นที่ตีความกฎหมายได้ ดังนั้น ประชาชน นักกฎหมาย และเจ้าพนักงานก็สามารถตีความกฎหมายได้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้²¹

1) ประชาชน

ประชาชนผู้ใช้กฎหมายสามารถตีความกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองได้ แต่เป็นการตีความที่ไม่มีผลทางกฎหมายเนื่องจากไม่ใช่ผู้มีอำนาจในการตีความกฎหมาย เช่น ตีความว่าการทำร้ายผู้อื่นที่เกิดขึ้นนั้นไม่เป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกาย เนื่องจากสามารถอ้างป้องกันเพื่อยกเว้นความผิดได้ ซึ่งเป็นการตีความให้เป็นคุณแก่ตนเอง เป็นต้น

2) นักกฎหมาย

นักกฎหมายสามารถตีความกฎหมายเพื่อหยั่งทราบถึงความหมายที่แท้จริงของบทบัญญัติแห่งกฎหมายได้ เพื่อนำไปปรับใช้แก่กรณีที่เกี่ยวข้องกับตน หรือตีความเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษา ค้นคว้าและวิจัย เป็นต้น แต่เป็นการตีความที่ไม่มีผลทางกฎหมาย เนื่องจากไม่ใช่ผู้มีอำนาจในการตีความกฎหมาย

3) เจ้าพนักงาน

การตีความโดยเจ้าพนักงานนั้นแบ่งออกเป็น 2 กรณี เนื่องจากมีผลทางกฎหมายที่แตกต่างกัน ดังนี้

3.1) กรณีกฎหมายบัญญัติว่า การตีความของเจ้าพนักงานชั้นใดให้เป็นที่สิ้นสุด เมื่อเจ้าพนักงานชั้นนั้นตีความและไม่มีทางอุทธรณ์ต่อไปได้ การตีความของเจ้าพนักงานชั้นนั้นย่อมเป็นที่สิ้นสุดและเด็ดขาด ซึ่งเป็นการตีความที่มีผลทางกฎหมายเนื่องจากมีกฎหมายให้อำนาจไว้

²¹ หุตุยต์ แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, หน้า 125-126.

3.2) กรณีไม่มีกฎหมายเรื่องการวินิจฉัยอุทธรณ์บัญญัติไว้ การตีความของเจ้าพนักงานมีผลเช่นเดียวกับการตีความของประชาชนและนักกฎหมาย เพราะเป็นการตีความที่ไม่มีผลทางกฎหมาย

4) ศาล

ศาลเป็นผู้ใช้กฎหมายที่มีบทบาทสำคัญในการตีความกฎหมาย เพราะเป็นผู้มีอำนาจในการตีความกฎหมายและมีผลต่อการวินิจฉัยคดี เช่น การตีความเกี่ยวกับความผิดฐานลักทรัพย์ใน 3 ประเด็น ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ การลักกระแสรั่วไฟฟ้า และการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1) ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำเอาทรัพย์ไปจากการครอบครองของผู้อื่นได้สำเร็จแล้ว หากศาลใช้ทฤษฎีการพำทรัพย์เคลื่อนที่ ต้องตีความว่าการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นนั้นถือว่าผู้กระทำสามารถพาทรัพย์เคลื่อนที่ได้แล้วหรือไม่ แต่หากศาลใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ จำต้องตีความว่าผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์ได้สำเร็จแล้วหรือไม่ เนื่องจากมีผลต่อการวินิจฉัยว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์

4.2) ประเด็นการลักกระแสรั่วไฟฟ้า ผู้กระทำจะมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ขึ้นอยู่กับว่ากระแสรั่วไฟฟ้าเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ เช่น บัญญัติให้ “ทรัพย์” ซึ่งหมายถึงวัตถุที่มีรูปร่าง เป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ศาลต้องตีความว่ากระแสรั่วไฟฟ้าเป็นวัตถุมีรูปร่างหรือไม่ เนื่องจากมีผลต่อการวินิจฉัยว่า การลักกระแสรั่วไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่

4.3) ประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหนี้จะมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ต้องพิจารณาว่าเจ้าหนี้มีเจตนาทุจริตหรือไม่ ศาลจึงต้องตีความว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากลูกหนี้ละลายไม่ชำระหนี้ที่ค้างชำระนั้น มีเจตนาทุจริตหรือไม่ เนื่องจากมีผลต่อการวินิจฉัยว่า เจ้าหนี้มีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่

ดังนั้น การตีความของศาลมีผลต่อการวินิจฉัยคดีว่า การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดหรือไม่ หากเป็นความผิด ผู้กระทำต้องรับโทษสถานใด จึงต้องให้ความสำคัญ

กับการตีความของศาล เนื่องจากมีผลกระทบต่อเสรีภาพของผู้กระทำและคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย เพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ทุกฝ่าย

2.2 ความผิดฐานลักทรัพย์

ความผิดฐานลักทรัพย์เป็นอาชญากรรมพื้นฐาน (Street Crime) ที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปในทุกสังคม จึงเป็นความผิดดั้งเดิมที่ทุกประเทศบัญญัติให้เป็นความผิด เพื่อคุ้มครองกรรมสิทธิ์และการครอบครอง แต่มีองค์ประกอบความผิดแตกต่างกันในแต่ละประเทศ หรือแม้แต่ในประเทศเดียวกันก็อาจมีองค์ประกอบความผิดไม่เหมือนกัน โดยเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของสังคมและความเห็นของผู้ร่างกฎหมาย แต่มีองค์ประกอบความผิดพื้นฐานเช่นเดียวกัน คือ เป็นการเอาวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้อื่นไป โดยเจตนาเอาไปเพื่อเป็นของตนหรือบุคคลที่สาม ซึ่งมีข้อพิจารณา ดังนี้

2.2.1 การกระทำในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์

ประเทศส่วนใหญ่บัญญัติให้ผู้กระทำมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์อย่างถาวร แต่บางประเทศบัญญัติให้ผู้กระทำมีความผิดฐานลักทรัพย์แม้เอาทรัพย์ของผู้อื่นไปเพียงชั่วคราวเท่านั้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้กระทำมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์

การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อผู้กระทำเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์อย่างถาวร เนื่องจากทำให้เจ้าของไม่อาจได้รับประโยชน์จากทรัพย์นั้นอีกต่อไป เช่น นาย ก. ขโมยปากกาของนาย ข. ไป ทำให้นาย ข. ไม่สามารถครอบครอง ใช้สอยหรือกระทำการอื่นใดกับปากกาของตนเองได้ ซึ่งการกระทำในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์นั้น มิได้ตัดกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายจริง ๆ เพราะกรรมสิทธิ์โอนไปยังบุคคลอื่นได้ก็แต่โดยผลของกฎหมายเท่านั้น การลักทรัพย์ไม่สามารถทำให้กรรมสิทธิ์โอนไปยังผู้กระทำได้ เป็นแต่เพียงสิ่งที่ผู้กระทำมุ่งหมายจะเกิดขึ้นจาก

การเอาวัตถุนั้นไปเท่านั้น²² ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อผู้กระทำเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปอย่างถาวร หากเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปเพียงชั่วคราว ย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากไม่มีการกระทำในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น ซึ่งประเทศที่ยึดถือหลักการนี้ ได้แก่ ราชอาณาจักรไทยตั้งแต่สมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวงจนถึงปัจจุบันที่ใช้ประมวลกฎหมายอาญา สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา รวมถึงหลักคอมมอนลอว์เดิม เป็นต้น

2) ผู้กระทำมีความผิดฐานลักทรัพย์แม้เอาทรัพย์ของผู้อื่นไปเพียงชั่วคราว

โดยหลัก การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อผู้กระทำเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปอย่างถาวร แต่สาธารณรัฐฝรั่งเศสมักเกิดกรณีที่ผู้กระทำนำรถของผู้อื่นไปขับเล่นโดยไม่ได้รับอนุญาต (Joyriding)²³ ศาลฎีกาฝรั่งเศสจึงตีความว่า การกระทำเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ได้แม้ผู้กระทำมีเจตนาเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปเพียงชั่วคราวเท่านั้น

2.2.2 วัตถุประสงค์แห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์

ผู้กระทำเอาวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้อื่นไปจะมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ต้องพิจารณาว่าเกิดขึ้นที่ประเทศใด และวัตถุประสงค์แห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายประเทศนั้นคืออะไร ฉะนั้น การลักวัตถุอย่างเดียวกันอาจเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ในประเทศหนึ่ง แต่ไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ในอีกประเทศหนึ่งก็ได้ หากวัตถุประสงค์ไปมิใช่วัตถุประสงค์แห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายประเทศนั้น หรือแม้แต่การลักวัตถุชนิดเดียวกันในประเทศเดียวกันแต่คนละช่วงเวลาก็อาจส่งผลทางกฎหมายที่แตกต่างกันได้ หากวัตถุประสงค์แห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ในประเทศนั้นเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจากการศึกษาสามารถจำแนกวัตถุประสงค์แห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้ดังนี้

- 1) ทรัพย์ (Thing) เช่น ราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐฝรั่งเศส
- 2) ทรัพย์ที่เคลื่อนไหวได้ (Chattel) เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี
- 3) ทรัพย์สิน (Property) เช่น สหราชอาณาจักร
- 4) ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ (Movable Property) เช่น Model Penal Code สหรัฐอเมริกา

²² คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 31-32.

²³ Crim. 28 oct. 1959, D. 1960.314, note A. Chavanne.

5) ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้ (Immovable Property) เช่น Model Penal Code สหรัฐอเมริกา

2.2.3 การครอบครอง

การครอบครอง หมายถึง การปกครองทรัพย์สินโดยมีเจตจำนงที่จะปกครองทรัพย์สินนั้น ดังนั้น ผู้กระทำได้ไปซึ่งการครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นเมื่อผู้กระทำมีเจตจำนงที่จะปกครองทรัพย์สินของผู้อื่น และมีการปกครองทรัพย์สินนั้น ซึ่งสามารถจำแนกการครอบครองได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้²⁴

1) การครอบครองตามความเป็นจริง (Actual Possession)

การครอบครองทรัพย์สินตามความเป็นจริง หมายถึง บุคคลยึดถือตัวทรัพย์สินไว้และมีอำนาจเหนือทรัพย์สินนั้นตามความเป็นจริง กล่าวคือ ทรัพย์สินอยู่ในเงื้อมมือหรือติดอยู่กับตัวผู้ครอบครอง เช่น สร้อยคอ โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น ผู้ครอบครองตามความเป็นจริงอาจเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือเป็นเพียงผู้มีสิทธิครอบครองก็ได้ เช่น ผู้เช่า ผู้รับฝากทรัพย์สิน เป็นต้น

2) การครอบครองโดยนัยแห่งกฎหมาย (Possession in Law)

การครอบครองโดยนัยแห่งกฎหมาย หมายถึง เจ้าของกรรมสิทธิ์หรือผู้มีสิทธิครอบครองมีอำนาจควบคุมหรือจัดการทรัพย์สิน แม้ทรัพย์สินนั้นจะไม่ได้อยู่ในเงื้อมมือหรือติดอยู่กับตัวผู้ครอบครอง แต่โดยผลแห่งกฎหมายบุคคลนั้นยังสามารถใช้อำนาจควบคุมทรัพย์สินได้ เช่น เจ้าของบ้านถือกุญแจบ้านไว้ก็เพียงพอแล้วที่จะแสดงให้เห็นว่า เจ้าของบ้านมีอำนาจควบคุมสิ่งของภายในบ้านทั้งหมดโดยนัยแห่งกฎหมาย การที่ผู้กระทำลักสิ่งของภายในบ้านไป ย่อมเป็นการแย่งการครอบครองจากเจ้าของบ้าน ผู้กระทำจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์ เป็นต้น

2.2.4 ผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์

ผู้กระทำจะมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อเอาทรัพย์สินไปจากบุคคลที่เป็นผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์ หากผู้กระทำเอาทรัพย์สินไปจากบุคคลที่มิใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์ ย่อมไม่มี

²⁴ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 33-34.

ความผิดฐานลักทรัพย์ ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญกับการพิจารณาว่าบุคคลใดบ้างที่ เป็นผู้เสียหายใน ความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะมีผลต่อการวินิจฉัยความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งแบ่งตามระบบกฎหมายได้ดังนี้

1) ระบบคอมมอนลอว์ (Common Law)

ประเด็นผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์นั้นพิจารณาจากองค์ประกอบภายนอก ในส่วน “ของผู้อื่น” (Of Another) ซึ่งประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ เช่น สหราชอาณาจักร²⁵ และ สหรัฐอเมริกา²⁶ บัญญัตินิยามคำว่า “ของผู้อื่น” ไว้ในลักษณะเดียวกันว่า ผู้อื่นนั้นหมายถึง บุคคลที่มี สิทธิครอบครองหรือควบคุมทรัพย์โดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นได้ทั้งเจ้าของกรรมสิทธิ์และผู้มีสิทธิ ครอบครอง ดังนั้น ผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์ตามระบบคอมมอนลอว์จึงมิได้มีเฉพาะเจ้าของ กรรมสิทธิ์เท่านั้น แต่รวมถึงผู้มีสิทธิครอบครองทรัพย์โดยชอบด้วยกฎหมายด้วย ทำให้ผู้กระทำความผิด ฐานลักทรัพย์ซึ่งเป็นของตนเองได้ หากเอาทรัพย์นั้นกลับคืนมาโดยไม่ได้ได้รับความยินยอมจากผู้มีสิทธิ ครอบครองตามกฎหมาย²⁷

2) ระบบซีวิลลอว์ (Civil Law)

ประเด็นผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์นั้นพิจารณาจากองค์ประกอบภายนอก ในส่วน “ของผู้อื่น” (Belonging to Another) เช่นเดียวกับระบบคอมมอนลอว์ แต่มีความหมายต่างกัน กล่าวคือ ประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์ เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส นิยาม คำว่า “ของผู้อื่น” ว่าหมายถึง บุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้กระทำและเจ้าของร่วม²⁸ ผู้เสียหายในความผิดฐาน

²⁵ THE THEFT ACT, 1968 section 5 (1) Property shall be regarded as belonging to any person having possession or control of it, or having in it any proprietary right or interest (not being an equitable interest arising only from an agreement to transfer or grant an interest).

²⁶ MODEL PENAL CODE Section 223.0 (7) "property of another" includes property in which any person other than the actor has an interest which the actor is not privileged to infringe, regardless of the fact that the actor also has an interest in the property and regardless of the fact that the other person might be precluded from civil recovery because the property was used in an unlawful transaction or was subject to forfeiture as contraband. Property in possession of the actor shall not be deemed property of another who has only a security interest therein, even if legal title is in the creditor pursuant to a conditional sales contract or other security agreement.

²⁷ State v. Hubbard 126 Kan. 129, 266 P. 939 (1928)

²⁸ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, "ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน," *อุลพาท* 56, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2552): 168. และ Catherine Elliott, *French Criminal Law* (New York: Routledge, 2001), p. 184.

ลักทรัพย์ตามระบบซีวิลลอว์จึงมี 2 ประเภท คือ 1. บุคคลอื่น และ 2. เจ้าของร่วม ดังนั้น ความผิดฐานลักทรัพย์ซึ่งเป็นของตนเองจึงไม่อาจเกิดขึ้นได้ แม้ทรัพย์นั้นจะอยู่ในความครอบครองของผู้มีสิทธิครอบครองตามกฎหมาย เว้นแต่ผู้นั้นจะเป็นเจ้าของร่วมกับผู้กระทำ

2.3 การตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์

เมื่อโจทก์ฟ้องว่า มีการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์เกิดขึ้น ลำดับแรก ศาลต้องตีความว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ โดยพิจารณาจากกรอบองค์ประกอบภายนอกและภายในของความผิดฐานลักทรัพย์ หากไม่ครบองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ แต่หากครบองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ ผู้กระทำย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์ และมีประเด็นให้ศาลต้องตีความต่อไปว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ แล้วมีเหตุยกเว้นโทษหรือยกเว้นความผิดสำหรับการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นหรือไม่ ดังนั้น การตีความของศาลเป็นเรื่องสำคัญที่ไม่ควรมองข้าม เนื่องจากมีผลกระทบต่อเสรีภาพของผู้กระทำและเพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหาย ผู้วิจัยจึงทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การวิเคราะห์พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทย: ศึกษาประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ใน 3 ประเด็น ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ การลักกระแสรักษาไฟ และการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการตีความของศาล ดังนี้

2.3.1 ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ

เมื่อมีการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์เกิดขึ้น ศาลต้องตีความว่าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบภายนอกในส่วนของการเอาไป หากศาลตีความว่า ผู้กระทำสามารถเอาทรัพย์ไปจากการครอบครองของผู้อื่นได้แล้ว ผู้กระทำย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ แต่หากศาลตีความว่า ผู้กระทำยังไม่สามารถเอาทรัพย์ไปจากการครอบครองของผู้อื่นได้ ผู้กระทำย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ซึ่งการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งอาจเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จในประเทศหนึ่ง แต่เป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ในอีกประเทศหนึ่งก็ได้ หรือแม้แต่ในประเทศเดียวกัน การกระทำอย่างเดียวกันนั้น

อาจเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่เป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ในอีกช่วงระยะเวลาหนึ่งก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าศาลเลือกใช้ทฤษฎีทางกฎหมายใดเป็นเกณฑ์ในการตีความ ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ซึ่งมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 3 ทฤษฎี ดังนี้

2.3.1.1 ทฤษฎีการสัมผัส (*théorie de la contrectation*)

ทฤษฎีการสัมผัสเป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับการสัมผัสหรือจับต้องตัวทรัพย์ หากศาลใช้ทฤษฎีการสัมผัสเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ย่อมพิจารณาว่า ผู้กระทำได้สัมผัสตัวทรัพย์ได้แล้วหรือไม่เป็นสำคัญ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ สำเร็จเมื่อผู้กระทำได้สัมผัสตัวทรัพย์ได้แล้ว หากผู้กระทำยังไม่สามารถสัมผัสตัวทรัพย์ได้ ศาลย่อม ตีความว่าผู้กระทำมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น²⁹ โดยมิได้พิจารณาว่าผู้กระทำพาทรัพย์ เคลื่อนที่ออกจากตำแหน่งที่ทรัพย์นั้นตั้งอยู่แล้วหรือไม่ หรือสามารถควบคุมทรัพย์นั้นได้แล้วหรือไม่ ซึ่งนิยมใช้ในสมัยโรมัน เช่น ผู้กระทำประสงค์จะลักกระเป๋าเงินของผู้อื่น เมื่อผู้กระทำสัมผัสกระเป๋าเงิน ก็เป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จทันที เป็นต้น

2.3.1.2 ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ (*théorie de l'apprehension*)

ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับการเคลื่อนที่ของตัวทรัพย์ หากศาลใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ย่อมพิจารณาว่า ผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้วหรือไม่เป็นสำคัญ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิด ฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว ส่วนเคลื่อนที่มาน้อยเพียงใดนั้นมีความเห็น ทางวิชาการ 3 ความเห็น ดังนี้³⁰

1) เมื่อเข้าถึงเอาการครอบครองโดยพาทรัพย์ไปจากที่ที่เจ้าของวางไว้ ซึ่ง การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้วแม้เพียงเล็กน้อย ในอดีตนิยมใช้ในประเทศต่าง ๆ รวมถึงราชอาณาจักรไทยด้วย เช่น ผู้กระทำประสงค์จะขโมยปากกา

²⁹ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา, 2553), หน้า 589.

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 589-590.

ของผู้อื่น เมื่อผู้กระทำพาดพิงที่ต่อความต้องการขโมยเคลื่อนที่ทุกจุดแม้เพียงเล็กน้อยก็เป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จทันที

2) เมื่อพาทรัพย์เคลื่อนที่ไปจนถึงที่ที่ผู้กระทำมุ่งหมาย ซึ่งการกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่ไปถึงสถานที่ที่ผู้กระทำมุ่งหมายจะนำทรัพย์ไปไว้ เช่น ผู้กระทำตั้งใจนำนาฬิกาที่ขโมยไปซ่อนที่บ้านของตน ย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อนาฬิกาดังกล่าวเคลื่อนที่ไปถึงบ้านของตนแล้ว เป็นต้น

3) เมื่อพาทรัพย์พ้นไปจากที่ที่เจ้าของประสงคิให้ทรัพย์นั้นอยู่ ซึ่งการกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่ไปจากที่ที่เจ้าของประสงคิให้ทรัพย์นั้นอยู่ เช่น ผู้กระทำต้องการลักสุกรที่อยู่ในคอก ย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาสุกรซึ่งเป็นทรัพย์ของผู้อื่นเคลื่อนที่พ้นจากคอกแล้ว เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม หากผู้กระทำยังไม่สามารถพาทรัพย์เคลื่อนที่ได้ นักวิชาการและศาลที่ใช้ทฤษฎีนี้มีความเห็นตรงกันว่า ผู้กระทำมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น ซึ่งศาลมักใช้ทฤษฎีนี้เนื่องจากการทำให้ทรัพย์เคลื่อนที่เป็นการแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า การเอาไปนั้นสำเร็จลงแล้วอย่างเป็นรูปธรรม³¹ เช่น คดี *Cherry's Case* ข้อเท็จจริงในคดีไม่ปรากฏว่า ผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว (Asportation) จึงมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์³² เป็นต้น

2.3.1.3 ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ (*théorie de labation*)

ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับการควบคุมทรัพย์ กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับการแย่งการครอบครองหรือการมีอำนาจอันแท้จริงเหนือทรัพย์ โดยพิจารณาจากจารีตประเพณี ลักษณะของทรัพย์ ความสามารถที่จะขัดขวางมิให้ผู้อื่นเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์ ระยะทางห่างไกลระหว่างผู้ครอบครองเดิมกับทรัพย์ เป็นต้น³³ หากศาลใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ย่อมพิจารณาว่าผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์นั้นได้แล้วหรือไม่เป็นสำคัญ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์ได้แล้ว ซึ่งอาจควบคุมทรัพย์ได้ก่อนหรือหลังจากที่

³¹ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 43.

³² 168 Eng. Rep. 220, n.(a)' (C.C.1781)

³³ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556), หน้า 285.

ผู้กระทำพหุทรัพย์เคลื่อนที่แล้วก็ได้³⁴ หากผู้กระทำยังไม่สามารถควบคุมทรัพย์สินได้ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น เช่น คดี *People v. Alamo*³⁵

คดี *People v. Alamo* เกิดขึ้นในมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา โดยมีข้อเท็จจริงในคดีว่า จำเลยนั่งอยู่ในรถของผู้อื่นในตำแหน่งคนขับ สตาร์ทเครื่องยนต์ และเปิดไฟหน้ารถ แต่ยังไม่ทันขับรถออกไปก็ถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมเสียก่อน ศาลอุทธรณ์แห่งมลรัฐนิวยอร์กวินิจฉัยว่า จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ โดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าจำเลยได้ทำให้รถยนต์คันดังกล่าวเคลื่อนที่แล้ว เนื่องจากจำเลยสามารถควบคุมรถยนต์ได้สำเร็จแล้วตั้งแต่วันที่เข้าไปในรถยนต์ สตาร์ทเครื่องยนต์ และเปิดไฟหน้ารถ

2.3.2 การบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยตามกฎหมาย

เมื่อมีหนี้ที่ขอบด้วยกฎหมายเกิดขึ้นและกำหนดระยะเวลาในการชำระหนี้ไว้ ลูกหนี้ต้องชำระหนี้เมื่อหนี้ถึงกำหนด หากเพิกเฉยไม่ยอมชำระหนี้ เจ้าหนี้ติดตามทวงถามแล้วไม่เป็นผล เจ้าหนี้มีสิทธิฟ้องเป็นคดีแพ่งเพื่อให้ศาลบังคับชำระหนี้ให้ และดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้ศาลเท่านั้นที่มีอำนาจในการบังคับชำระหนี้ตามกฎหมาย เจ้าหนี้จึงไม่มีอำนาจบังคับชำระหนี้เองโดยพลการ เพราะเป็นการกระทำที่ไม่มีกฎหมายรับรองให้กระทำได้ ฉะนั้นหากศาลตีความว่าเจ้าหนี้มีเจตนาทุจริต เจ้าหนี้อาจมีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะเป็นการเอาทรัพย์สินไปโดยปราศจากความยินยอมของลูกหนี้ ส่วนเจ้าหนี้จะมีเจตนาทุจริตหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าศาลยึดถือเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้หรือบทบัญญัติแห่งกฎหมายเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ศาลยึดถือเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้

กรณีที่ศาลยึดถือเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ศาลย่อมพิจารณาว่า เจ้าหนี้เอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเพราะอะไร เจ้าหนี้เชื่อโดยสุจริตหรือสำคัญผิดว่าสามารถดำเนินการบังคับชำระหนี้ได้เองจริงหรือไม่ แม้กฎหมายจะบัญญัตินิยามคำว่า “เจตนาทุจริต” ไว้แล้วก็ตาม ดังนั้น หากศาลเชื่อว่าเจ้าหนี้ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายไปด้วยความสุจริต เจ้าหนี้อาจไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะขาดเจตนา

³⁴ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 46-47.

³⁵ *People v. Alamo* 34 N.Y.2d 453 (N.Y. 1974)

ทุจริต โดยพิจารณาจากพฤติการณ์ในขณะที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้ เช่น เอาทรัพย์สินไปไม่เกินกว่า สิทธิเรียกร้องที่ตนมีสิทธิจะได้รับ เอาทรัพย์สินไปต่อหน้าลูกหนี้ เอาทรัพย์สินประเภทเดียวกันไป เป็นต้น แต่หากศาลเชื่อว่าเจ้าหนี้รู้อยู่แล้วว่าไม่มีสิทธิดำเนินการบังคับชำระหนี้เองโดยพลการ เจ้าหนี้นี้ย่อม มีเจตนาทุจริต และมีความผิดฐานลักทรัพย์ แม้จะเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปน้อยกว่าสิทธิเรียกร้องที่ตน มีสิทธิจะได้รับก็ตาม

2) ศาลยึดถือบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

กรณีที่มีบัญญัตินิยามคำว่า “เจตนาทุจริต” ไว้ในกฎหมายแล้ว ศาลที่ยึดถือบทบัญญัติ แห่งกฎหมายเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ย่อมพิจารณา เจตนาทุจริตตามนิยามที่กฎหมายบัญญัติไว้ หากกฎหมายถือว่าเจ้าหนี้นี้มีเจตนาทุจริต เจ้าหนี้นี้ย่อม มีความผิดฐานลักทรัพย์ แม้เจ้าหนี้จะกระทำเพื่อให้ตนเองได้รับชำระหนี้ที่ค้างชำระ ไม่ได้เจตนาขโมย ทรัพย์สินของลูกหนี้ก็ตาม เพราะถือเป็นเพียงมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดเท่านั้น เช่น สาธารณรัฐ ฝรั่งเศส เจตนาทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสนั้นหมายถึง เจตนากระทำต่อทรัพย์สินของ ผู้อื่นเสมือนเป็นทรัพย์สินของตน โดยผู้กระทำไม่จำเป็นต้องกระทำเพื่อความมั่งคั่งส่วนบุคคล³⁶ ดังนั้น เมื่อ ศาลตีความว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นกระทำต่อทรัพย์สินของลูกหนี้ เสมือนเป็นทรัพย์สินของตน เจ้าหนี้นี้ย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์ แม้ไม่ได้กระทำเพื่อความมั่งคั่งส่วนบุคคล เพราะกระทำเพื่อให้ตนได้รับชำระหนี้ที่ค้างชำระเท่านั้นก็ตาม

2.3.3 วัตถุประสงค์แห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์

การลักวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่งจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ต้องพิจารณาว่า การลัก วัตถุนั้นเกิดขึ้นที่ประเทศใด และวัตถุประสงค์แห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายประเทศนั้น คืออะไร ฉะนั้น การลักวัตถุอย่างเดียวกันอาจเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ในประเทศหนึ่ง แต่ไม่เป็น ความผิดฐานลักทรัพย์ในอีกประเทศหนึ่งก็ได้ หากวัตถุประสงค์ไปมิใช่วัตถุประสงค์แห่งการกระทำความผิดฐาน ลักทรัพย์ตามกฎหมายประเทศนั้น หรือแม้แต่การลักวัตถุนิตเดียวกันในประเทศเดียวกันแต่คนช่วงเวลา

³⁶ Catherine Elliott, French Criminal Law, pp. 185-186.

ก็อาจส่งผลกระทบต่อกฎหมายที่แตกต่างกันได้ หากมีการเปลี่ยนแปลงวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์มีดังนี้

1) ทรัพย์สิน (Thing)

ราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐฝรั่งเศสบัญญัติให้ “ทรัพย์สิน” เป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งหมายถึง วัตถุที่มีรูปร่างในตัวเอง มีความกว้าง ยาว หนา ซึ่งกินที่นับจำนวนได้ ไม่ว่าจะเล็กใหญ่กินพื้นที่มากน้อยเพียงใด แม้จะจับต้องด้วยมือเปล่าไม่ได้หรือไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า เช่น เชื้อโรค อนุตต่าง ๆ ในอากาศ เป็นต้น³⁷

ดังนั้น วัตถุไม่มีรูปร่างจึงไม่อาจเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้ เช่น พลังงานความร้อน ความเย็น แสง เสียง นิวเคลียร์ เพราะไม่ใช่ทรัพย์สิน แต่สิ่งที่ก่อให้เกิดพลังงาน แสง หรือเสียงนั้นเป็นทรัพย์สิน จึงเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้ เช่น ไฟฉาย ของเหลวที่ก่อให้เกิดความเย็น เป็นต้น

2) ทรัพย์สินที่เคลื่อนไหวได้ (Chattel)

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีบัญญัติให้ “ทรัพย์สินที่เคลื่อนไหวได้” เป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ แต่ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันมิได้บัญญัตินิยามไว้ จึงต้องพิจารณาความหมายตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ซึ่งแยกพิจารณาเป็น 2 คำ คือ ทรัพย์สินและที่เคลื่อนที่ได้ ดังนี้

2.1) ทรัพย์สิน หมายถึง สิ่งที่มีรูปร่าง³⁸ ดังนั้น สิ่งที่ไม่มีรูปร่างจึงไม่ใช่ทรัพย์สิน

2.2) ที่เคลื่อนที่ได้ หมายถึง ทรัพย์สินทุกชนิดที่สามารถถูกทำให้เคลื่อนไหวเปลี่ยนที่ทางได้ ซึ่งแตกต่างจากประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 94 และมาตรา 95 บางประการ กล่าวคือ ยังคงถือว่าเป็นทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้หากทรัพย์สินนั้นถูกทำให้เคลื่อนที่ได้หลังจากการเอาทรัพย์สินนั้นไป³⁹ เช่น ประตู หน้าต่างที่ติดอยู่กับตัวบ้าน เป็นอสังหาริมทรัพย์ซึ่งไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ ต่อมา

³⁷ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิดและลหุโทษ, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2557), หน้า 312.

³⁸ GERMAN CIVIL CODE section 90 Only corporeal objects are things as defined by law.

³⁹ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์, "ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน," อุลพาท: 168.

มีการถอดประตูและหน้าต่างออกเพื่อเอาทรัพย์สินดังกล่าวไป ย่อมทำให้ประตูและหน้าต่างเคลื่อนที่ได้แล้ว จึงเป็นทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ เป็นต้น

ดังนั้น หากประเทศใดบัญญัติให้ “ทรัพย์สินที่เคลื่อนไหวได้” เป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ สิ่งที่ถูกกระทำลักไปต้องเป็นทั้งสิ่งที่มีรูปร่างและสามารถเคลื่อนที่ได้ ผู้กระทำจึงจะมีความผิดฐานลักทรัพย์ หากสิ่งนั้นไม่มีรูปร่างแต่สามารถเคลื่อนที่ได้ หรือมีรูปร่างแต่ไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ ผู้กระทำไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์

3) ทรัพย์สิน (Property)

สหราชอาณาจักรบัญญัติให้ “ทรัพย์สิน” เป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ และบัญญัตินิยามไว้ใน The Theft Act, 1968 มาตรา 4 (1) ว่า “ทรัพย์สิน หมายความรวมถึงเงิน และทรัพย์สินอื่น ๆ ทั้งหมดทั้งที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ ทรัพย์สินส่วนบุคคล สิทธิในทรัพย์สิน และทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างอื่น ๆ”⁴⁰

เมื่อวิเคราะห์นิยามดังกล่าวจะเห็นว่า สหราชอาณาจักรนิยามความหมายของ “ทรัพย์สิน” ไว้ค่อนข้างกว้างและครอบคลุมถึงสิ่งที่อาจถูกลักได้ทุกชนิด ทั้งสิ่งที่เคลื่อนที่ได้ เคลื่อนที่ไม่ได้ มีรูปร่าง และไม่มีรูปร่าง เนื่องจากสหราชอาณาจักรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบภายนอก ในส่วนของ “การเอาไป” (Appropriation) ดังนั้น หากผู้กระทำสามารถแสดงตนอย่างผู้มีสิทธิเป็นเจ้าของสิ่งใดได้ สิ่งนั้นย่อมเป็นทรัพย์สิน และเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้ทั้งสิ้น

4) ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ (Movable Property)

สหรัฐอเมริกาบัญญัติให้ “ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้” เป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ และบัญญัตินิยามไว้ใน Model Penal Code มาตรา 223.0. (4) ว่า “ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ หมายถึง ทรัพย์สินที่สามารถเคลื่อนย้ายสถานที่ได้ รวมถึงสิ่งทิ้งอก ติดอยู่ หรืออยู่ในที่ดิน และเอกสารสิทธิ แม้ไม่มีที่ตั้งทางกายภาพ”⁴¹ ทั้งบัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ไว้ในมาตรา 223.0. (6) ว่า

⁴⁰ THE THEFT ACT, 1968 section 4 (1) ‘Property’ includes money and all other property, real or personal, including things in action and other intangible property.

⁴¹ MODEL PENAL CODE Section 223.0. (4) "movable property" means property the location of which can be changed, including things growing on, affixed to, or found in land, and documents although the rights represented thereby have no physical location; "immovable property" is all other property.

“ทรัพย์สิน หมายถึง สิ่งที่มีมูลค่า รวมถึงอสังหาริมทรัพย์ ทรัพย์สินส่วนบุคคลประเภทที่มีรูปร่างและไม่มีรูปร่าง สิทธิตามสัญญา สิทธิในทรัพย์สิน ผลประโยชน์หรือสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สิน บัตรผ่านหรือตั๋วคมนาคมขนส่ง สัตว์ที่ถูกจับหรือสัตว์เลี้ยง อาหารและเครื่องดื่ม กระแสไฟฟ้าหรือพลังงานอื่น ๆ”⁴²

เมื่อวิเคราะห์นิยามของทั้งสองมาตราดังกล่าวประกอบกันจะเห็นว่า Model Penal Code พิจารณาว่า สิ่งที่ลักไปนั้นเคลื่อนที่ได้หรือไม่เป็นสำคัญ ส่วนสิ่งนั้นจะมีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่างไม่ใช่สาระสำคัญ เนื่องจากทรัพย์สินนั้นหมายความรวมถึงสิ่งที่มีรูปร่าง ไม่มีรูปร่าง และกระแสไฟฟ้าด้วย ดังนั้น การลักกระแสไฟฟ้าจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ โดยไม่จำเป็นต้องบัญญัติความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้าเป็นพิเศษ เพราะศาลฎีกาอเมริกันตีความว่ากระแสไฟฟ้าเป็นวัตถุไม่มีรูปร่างแต่สามารถเคลื่อนที่ได้

5) ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้ (Immovable Property)

สหรัฐอเมริกาบัญญัติให้ “ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้” เป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ และบัญญัตินิยามไว้ใน Model Penal Code มาตรา 223.0. (4) ว่า “ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้ หมายถึง ทรัพย์สินอย่างอื่นนอกเหนือจากทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้” ทั้งบัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ไว้ในมาตรา 223.0. (6)

เมื่อวิเคราะห์นิยามของทั้งสองมาตราดังกล่าวประกอบกันจะเห็นว่า แม้สิ่งที่ลักไปจะเป็นทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้ ผู้กระทำก็มีความผิดฐานลักทรัพย์ได้ เพราะ Model Penal Code บัญญัติให้ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้เป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ แต่มิได้ใช้กับการหยิบฉวยเอาทรัพย์สินไป เพราะผู้กระทำไม่อาจเอาทรัพย์สินไปด้วยวิธีการดังกล่าวได้ โดยใช้กับกรณีผู้กระทำโอนไปซึ่งทรัพย์สินตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 223.2 (2) ว่า “บุคคลย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์ หากโอนไปซึ่งทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้หรือผลประโยชน์ใดของผู้อื่นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยมีเจตนาเพื่อประโยชน์ของตนหรือบุคคลอื่นที่ไม่มีสิทธิ”⁴³

⁴² MODEL PENAL CODE Section 223.0. (6) "property" means anything of value, including real estate, tangible and intangible personal property, contract rights, choses-in-action and other interests in or claims to wealth, admission or transportation tickets, captured or domestic animals, food and drink, electric or other power.

⁴³ MODEL PENAL CODE section 223.2. (2) Immovable Property. A person is guilty of theft if he unlawfully transfers immovable property of another or any interest therein with purpose to benefit himself or another not entitled thereto.

หลังจากศึกษาบทที่ 2 แล้วสามารถสรุปได้ว่า ทุกครั้งที่ใช้กฎหมายจะต้องตีความกฎหมาย โดยผู้ตีความกฎหมายไม่จำเป็นต้องเป็นศาลเท่านั้น ประชาชน นักกฎหมาย หรือเจ้าพนักงานก็สามารถตีความกฎหมายได้ทั้งสิ้น แต่การตีความกฎหมายของศาลมีความสำคัญยิ่งกว่าการตีความของผู้ใช้กฎหมายอื่น ๆ เนื่องจากเป็นผู้มีอำนาจในการตีความกฎหมายและส่งผลกระทบต่อการวินิจฉัยคดี ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญกับแนวคิดทางกฎหมายและทฤษฎีที่ศาลเลือกใช้ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ ในบทต่อไป ผู้วิจัยจะกล่าวถึงองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ หลักคอมมอนลอว์เดิม สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ทั้งกล่าวถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาประเทศเหล่านี้ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ใน 3 ประเด็น ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ การลักกระแสไฟฟ้า และการบังคับชำระหนี้ โดยมีขอบด้วยกฎหมาย เพื่อแสดงให้เห็นว่าแนวคิดและทฤษฎีที่ศาลเลือกใช้ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์นั้นส่งผลกระทบต่อการวินิจฉัยคดีและความรับผิดฐานลักทรัพย์อย่างไรบ้าง

บทที่ 3

พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์

เมื่อทราบถึงแนวคิดที่ว่าด้วยการตีความของศาลประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ ทั้งหลัก การตีความกฎหมาย ลักษณะทั่วไปของความผิดฐานลักทรัพย์ รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีที่มีผลต่อ การตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์แล้ว ในบทนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงองค์ประกอบความผิดฐาน ลักทรัพย์ตามกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ หลักคอมมอนลอว์เดิม สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส เพื่อวิเคราะห์ว่าองค์ประกอบความผิดฐาน ลักทรัพย์มีผลต่อการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศหรือไม่ จากนั้นผู้วิจัยจะกล่าวถึงพัฒนาการ การตีความของศาลฎีกาประเทศเหล่านี้ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ใน 3 ประเด็น ได้แก่ ความผิด ฐานลักทรัพย์สำเร็จ การลักกระแสรั่วไฟฟ้า และการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายว่ามีพัฒนาการ การตีความอย่างไร ซึ่งจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า

1. ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ศาลฎีกาอังกฤษและอเมริกันเปลี่ยนมาใช้ทฤษฎี ความสามารถในการควบคุมทรัพย์อันเนื่องมาจากองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ที่เปลี่ยนแปลงไป ส่วนสาธารณรัฐฝรั่งเศสใช้ทั้งทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่และทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ ควบคู่กัน เพราะศาลฎีกาฝรั่งเศสตีความขยายวิธีการเอาไปซึ่งการครอบครอง ส่วนศาลฎีกาเยอรมันใช้ ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์มาโดยตลอด

2. ประเด็นการลักกระแสรั่วไฟฟ้า ในอดีต ประเทศเหล่านี้เกิดปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสรั่วไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ แต่ในปัจจุบันเป็นปัญหาที่ยุติแล้วเนื่องจาก ได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้วด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน กล่าวคือ สหราชอาณาจักรและสหพันธ์ สาธารณรัฐเยอรมนีบัญญัติความผิดฐานลักกระแสรั่วไฟฟ้า สาธารณรัฐฝรั่งเศสบัญญัติให้ถือว่าการลัก กระแสรั่วไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาด้วยวิธีการบัญญัติกฎหมาย ส่วน สหรัฐอเมริกาตีความว่าการลักกระแสรั่วไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาด้วยวิธีการ ตีความของศาล

3. ประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ในอดีต ศาลฎีกาอังกฤษและอเมริกัน ยอมให้เจ้าหนี้อ้างสิทธิโดยสุจริต เพื่อยกเว้นความผิดฐานลักทรัพย์ได้อย่างกว้างขวาง เพราะคำนึงถึง เจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้ ต่อมาศาลฎีกาสร้างข้อจำกัดสิทธิของเจ้าหนี้มากขึ้น เพื่อรักษาความสงบ

เรียบริ้อยในบ้านเมืองและคุ้มครองสิทธิของลูกหนี้ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ทำให้เจ้าหนี้นี้มีแนวโน้มที่จะมีความผิดฐานลักทรัพย์มากขึ้น

ดังนั้น ในบทนี้ผู้วิจัยจะแบ่งออกเป็น 4 หัวข้อ ได้แก่ 3.1 องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ 3.2 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ 3.3 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นการลักกระแสไฟฟ้า และ 3.4 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพื่อนำมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทย รวมถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยในประเด็นดังกล่าวว่า พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยนั้นเป็นไปตามแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศหรือไม่ ในลำดับต่อไป

3.1 องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์

ระบบกฎหมายนั้นสามารถแบ่งได้หลายแบบแตกต่างกันออกไปแล้วแต่เกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่ง หากใช้วิธีวิธีเป็นเกณฑ์ในการแบ่งระบบกฎหมาย สามารถแบ่งได้ 2 ระบบ คือ 1. ระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) หรือที่เรียกว่า “ระบบกฎหมายจารีตประเพณี” ซึ่งใช้ในสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และประเทศในเครือจักรภพ และ 2. ระบบซีวิลลอว์ (Civil Law) หรือ “ระบบประมวลกฎหมาย” หรือเรียกอีกอย่างว่า “ระบบกฎหมายภาคพื้นยุโรป” เพราะเป็นระบบกฎหมายที่ใช้อยู่ในภาคพื้นยุโรป ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐอิตาลี ราชอาณาจักรสเปน เป็นต้น ซึ่งราชอาณาจักรไทยก็ใช้ระบบซีวิลลอว์เช่นเดียวกัน โดยทั้งสองระบบนั้นมีวิธีที่แตกต่างกัน ส่วนเนื้อหาของกฎหมายอาจเหมือนกันหรือแตกต่างกันก็ได้ไม่ใช่สาระสำคัญ¹ ดังนั้น หัวข้อนี้ผู้วิจัยจะแบ่งองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามระบบกฎหมาย เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและอธิบายได้อย่างเป็นระบบ ดังนี้

3.1.1 องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามระบบคอมมอนลอว์ (Common Law)

ในอดีต ระบบคอมมอนลอว์มีได้บัญญัติกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรดังเช่นระบบซีวิลลอว์ ศาลจึงตัดสินคดีโดยอาศัยจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น เมื่อเกิดข้อพิพาทที่มีข้อเท็จจริงในลักษณะ

¹ สมยศ เชื้อไทย, ความรู้กฎหมายทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 22 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2559), หน้า 24.

เดียวกันก็จะตัดสินตามที่คำพิพากษาก่อน ๆ วางหลักเอาไว้ ดังนั้น การพิจารณาว่าการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ต้องพิจารณาตามหลักคอมมอนลอว์ที่ศาลวางแนวบรรทัดฐานไว้ ในเวลาต่อมาจึงบัญญัติกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น สหราชอาณาจักรบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ใน The Theft Act, 1968 ส่วนสหรัฐอเมริกาบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ใน Model Penal Code เป็นต้น

ดังนั้น ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อย่อย ได้แก่ 3.1.1.1 หลักคอมมอนลอว์เดิม 3.1.1.2 สหราชอาณาจักร และ 3.1.1.3 สหรัฐอเมริกา ดังนี้

3.1.1.1 หลักคอมมอนลอว์เดิม (The Old Common Law Rule)

หลักคอมมอนลอว์เดิมเป็นหลักกฎหมายดั้งเดิมที่ใช้อยู่ในประเทศที่เลือกระบบคอมมอนลอว์ ก่อนที่จะมีการพัฒนากฎหมายให้มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละประเทศ โดยความผิดฐานลักทรัพย์นั้นมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองทรัพย์สิน เจ้าของกรรมสิทธิ์และผู้มีสิทธิครอบครอง ซึ่งสามารถแยกองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

1) องค์ประกอบภายนอก (*Actus Reus*)

องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์มี 5 ประการ ได้แก่ 1.1) โดยละเมิด 1.2) การเอาไว้ 1.3) การพาไป 1.4) ทรัพย์สินส่วนบุคคล และ 1.5) ของผู้อื่น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1) โดยละเมิด (*Trespass*)

ผู้กระทำจะมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อเอาทรัพย์สินไปโดยขัดต่อเจตนาของผู้มีสิทธิครอบครอง ไม่ว่าจะเป็นผู้มีสิทธิครอบครองตามความเป็นจริงหรือผู้มีสิทธิครอบครองโดยนัยแห่งกฎหมาย อันมีลักษณะเป็นการละเมิด ซึ่งคำว่า “Trespass” ไม่ได้หมายถึงความผิดฐานบุกรุก แต่เป็นการนำวิธีการตามกฎหมายแพ่งที่เจ้าของทรัพย์สินมีสิทธินำทรัพย์สินที่ถูกขโมยไปกลับคืนมาใช้²

² Joycelyn M. Pollock, *Criminal Law*, 10 ed. (New York: Routledge, 2015), p. 286.

1.2) การเอาไว้ (Taking or Caption)

การเอาไว้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้กระทำความผิดมีอำนาจเหนือทรัพย์สินนั้น โดยตัดการครอบครองของเจ้าของทรัพย์สินและเข้าครอบครองทรัพย์สินนั้นเสียเอง ซึ่งอาจเป็นเพียงการครอบครองชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง หากผู้กระทำความผิดยังไม่สามารถเข้าครอบครองทรัพย์สินได้ การเอาไว้หรือการใช้อำนาจเหนือทรัพย์สินย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้³

1.3) การพาไป (Carrying Away or Asportation)

การพาไปจะเกิดขึ้นเมื่อทรัพย์สินนั้นถูกทำให้เคลื่อนที่จากจุดที่ทรัพย์สินตั้งอยู่ ซึ่งอาจเป็นการเคลื่อนที่เพียงเล็กน้อย หากเพียงพอที่จะตัดการครอบครองทรัพย์สินของเจ้าของหรือผู้มีสิทธิครอบครอง แม้การครอบครองของผู้กระทำจะถูกตัดรอนในทันทีก็ตาม⁴

1.4) ทรัพย์สินส่วนบุคคล (Personal Property)

วัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิมจำกัดเฉพาะทรัพย์สินส่วนบุคคลประเภทที่เป็นวัตถุมีรูปร่าง (Tangible Personal Property) เท่านั้น⁵ ซึ่งหมายถึง ทรัพย์สินที่มีรูปร่างและสามารถเคลื่อนที่ได้ ส่วนอสังหาริมทรัพย์ไม่สามารถเป็นวัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้ เนื่องจากไม่อาจเกิดองค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์ในส่วนของ “การพาไป” ได้ เช่น บ้าน ต้นไม้ เป็นต้น นอกจากนี้ หุ่น ตราสารหนี้ เช็ค ตัวแลกเงินก็ไม่อาจเป็นวัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้เช่นกัน เนื่องจากองค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์ในส่วนของ “การเอาไว้” ไม่อาจเกิดขึ้นได้⁶

1.5) ของผู้อื่น (Of Another)

ผู้กระทำจะมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อเอาทรัพย์สินที่มีผู้อื่นเป็นเจ้าของหรือมีสิทธิครอบครองไป โดยผู้กระทำไม่จำต้องรู้แน่ชัดว่าใครเป็นเจ้าของทรัพย์สิน เพียงแต่รู้ว่า

³ Ibid., p. 287.

⁴ Ibid.

⁵ Wayne R. LaFare, *Criminal Law*, 5 ed. (Minnesota: Thomson Reuters, 2010), p. 982.

⁶ Jonathan Herring, *Criminal Law*, 8 ed. (New York: Palgrave Macmillan, 2010), p. 287.

ทรัพย์สินนั้นมีใช้ของตนและเอาไปโดยมีเจตนาที่จะพรางทรัพย์สินนั้นไปจากการครอบครองของเจ้าของที่แท้จริงก็เพียงพอแล้ว⁷

2) องค์ประกอบภายใน (Mens Rea)

องค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิมมีเพียงประการเดียว คือ มีเจตนาที่จะลักทรัพย์ (With Intent to Steal) ซึ่งหมายถึง เจตนาที่จะพรางทรัพย์สินนั้นไปจากเจ้าของอย่างถาวรในขณะที่พาทรัพย์สินเคลื่อนที่ไป หากมีเจตนาที่จะพรางทรัพย์สินไปเพียงชั่วคราว ถือว่าขาดเจตนาที่จะลักทรัพย์ ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์⁸

3.1.1.2 สหราชอาณาจักร

ปัจจุบัน ความผิดฐานลักทรัพย์ของสหราชอาณาจักรบัญญัติอยู่ใน The Theft Act, 1968 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติเรื่องความผิดเกี่ยวกับทรัพย์เป็นการเฉพาะ โดยบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ในมาตรา 1 (1) ว่า “บุคคลจะมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อผู้นั้นโดยทุจริตเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปด้วยเจตนาที่จะพรางเอาทรัพย์สินนั้นไปอย่างถาวร”⁹ ซึ่งสามารถแยกองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

1) องค์ประกอบภายนอก (Actus Reus)

องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์มี 3 ประการ ได้แก่
1.1) การเอาไป 1.2) ทรัพย์สิน และ 1.3) ของผู้อื่น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1) การเอาไป (Appropriation)

ความผิดฐานลักทรัพย์เป็นความผิดที่ผู้กระทำแย่งการครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่น ซึ่งเป็นแนวความคิดดั้งเดิมตั้งแต่สมัยโรมันและยังคงใช้อยู่ใน The Theft Act, 1968 โดยบัญญัตินิยามคำว่า “การเอาไป” ไว้ในมาตรา 3 ว่า

⁷ Ibid., pp. 287-288.

⁸ Ibid., p. 288.

⁹ THE THEFT ACT, 1968 section 1 (1) A person is guilty of theft if he dishonestly appropriates property belonging to another with the intention of permanently depriving the other of it; and ‘theft’ and ‘steal’ shall be construed accordingly.

“(1) การแสดงตนอย่างผู้มีสิทธิเป็นเจ้าของ ถือว่าเป็นการเอาไปรวมถึงการที่บุคคลได้รับทรัพย์สินมา (ไม่ว่าโดยสุจริตหรือไม่ก็ตาม) โดยไม่ได้ขโมยมา ได้ใช้สิทธินั้นในภายหลังโดยการเก็บไว้หรือจัดการทรัพย์สินอย่างเป็นเจ้าของ

(2) เมื่อทรัพย์สิน หรือสิทธิ หรือผลประโยชน์ในทรัพย์สิน ถูกโอนหรือถูกทำให้เสมือนว่าโอนมูลค่าไปยังบุคคลผู้กระทำการโดยสุจริต และผู้นั้นเชื่อว่าเขามีสิทธิได้รับโดยเหตุบกพร่องในสิทธิของผู้โอน ให้ถือว่าเป็นการลักทรัพย์”¹⁰

การแสดงตนอย่างผู้มีสิทธิเป็นเจ้าของตามมาตรา 3 (1) เช่น การขาย การทำลาย การครอบครอง การอุปโภคบริโภค การใช้ การให้ยืม และการเอาทรัพย์สินออกให้เช่า เป็นต้น¹¹ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณานิยามคำว่า “การเอาไป” ตามมาตรา 3 (1) แล้วพบว่า ความผิดฐานลักทรัพย์นั้นแต่เดิมเป็นความผิดฐานหนึ่งใน The Larceny Act, 1916 แยกต่างหากจากความผิดฐานลักทรัพย์ แต่เมื่อประกาศใช้ The Theft Act, 1968 กลับรวมเอาความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ในความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากความผิดฐานลักทรัพย์นั้นหมายความรวมถึงกรณีที่บุคคลเบียดบังเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไว้อย่างเป็นเจ้าของด้วย¹² เช่น นาย ก. หยิบเอาร่มนาย ข. ไปทำธุระโดยจะนำมาคืนเมื่อเสร็จธุระ ต่อมานาย ก. อยากได้ร่มจึงเก็บเอาไว้ ถือว่าเป็นการได้ทรัพย์สินมาโดยมิได้มีเจตนาขโมยไปตั้งแต่ต้น แต่เบียดบังเอาไว้โดยมิชอบ นาย ก. จึงมีความผิดฐานลักทรัพย์ตาม Theft Act, 1968

1.2) ทรัพย์สิน (Property)

Theft Act, 1968 บัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ไว้ในมาตรา 4 ว่า

¹⁰ THE THEFT ACT, 1968 section 3

(1) Any assumption by a person of the rights of an owner amounts to an appropriation, and this includes, where he has come by the property (innocently or not) without stealing it, any later assumption of a right to it by keeping or dealing with it as owner.

(2) Where property or a right or interest in property is or purports to be transferred for value to a person acting in good faith, no later assumption by him of rights which he believed himself to be acquiring shall, by reason of any defect in the transferor's title, amount to theft of the property.

¹¹ Sixth Form Law, **Theft** [Online], Accessed: 10 January 2017. Available from: http://sixthformlaw.info/01_modules/mod3a/3_60_property_offences/01_theft.htm#Section3 Appropriation

¹² เฉลิมพล ช่อโพธิ์ทอง, "ความผิดฐานลักทรัพย์และฉ้อโกง: ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายอังกฤษ เยอรมันและไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538), หน้า 40.

“(1) ทรัพย์สิน หมายความรวมถึงเงิน และทรัพย์สินอื่น ๆ ทั้งหมด ทั้งที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ ทรัพย์สินส่วนบุคคล สิทธิในทรัพย์สิน และทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างอื่น ๆ

(2) บุคคลไม่อาจลักขโมยที่ดินหรือส่วนประกอบของที่ดินหรือ ถูกทำให้เสียหาย เว้นแต่กรณีต่อไปนี้

(a) กรณีที่บุคคลนั้นเป็นทรัสต์ หรือตัวแทน หรือผู้รับมอบ อำนาจ หรือมีฐานะเป็นผู้ชำระบัญชี หรือในฐานะอย่างอื่น ๆ ที่จะทำการขายหรือจำหน่ายจ่ายโอน ที่ดินของผู้อื่น และบุคคลนั้นได้อำนาจไปซึ่งที่ดินหรือส่วนประกอบของที่ดินไปจัดการในลักษณะที่เป็นการ ละเมิดต่อความไว้วางใจที่ได้รับมอบหมาย หรือ

(b) กรณีที่บุคคลนั้นไม่ได้ครอบครองที่ดินและเอาไปซึ่ง ส่วนประกอบของที่ดิน โดยการแยกสิ่งนั้นออกมาหรือทำให้แยกออกจากกัน หรือเอาไปภายหลังจากที่ สิ่งนั้นถูกทำให้แยกออกจากกันแล้ว

(c) กรณีการครอบครองภายใต้การเช่า บุคคลนั้นได้อำนาจ สิ่งติดยึดที่ใช้กับที่ดินไปทั้งหมดหรือแต่บางส่วน โดยวัตถุประสงค์ของอนุมาตรานี้ คำว่า “ที่ดิน” ไม่รวมถึงทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้หรือไม่มีรูปร่าง และคำว่า “การเช่า” หมายถึง การเช่าเป็นระยะเวลา หลายปีหรือน้อยกว่า และรวมถึงข้อตกลงเกี่ยวกับการเช่า แต่บุคคลที่ภายหลังสัญญาเช่าสิ้นสุดลง ยังคงครอบครองอยู่ในฐานะผู้เช่าตามสัญญา ย่อมได้รับการปฏิบัติเสมือนว่าได้ครอบครองที่ดินตาม สัญญาเช่าและถูกต้องความตาม “การเช่า” นี้

(3) บุคคลใดเก็บเห็ดที่ขึ้นตามป่าในที่ดินใด ๆ หรือเก็บดอกไม้ ผลไม้ หรือไปไม้จากต้นไม้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติบนที่ดินใด ๆ (แม้จะไม่ได้ครอบครองที่ดินนั้น) ไม่ถือเป็นการขโมยสิ่งของที่เก็บ เว้นแต่บุคคลนั้นกระทำโดยมีค่าตอบแทนหรือเอาไปขายหรือเพื่อวัตถุประสงค์ ทางการค้า โดยวัตถุประสงค์ของอนุมาตรานี้ คำว่า “เห็ด” ให้ความหมายรวมถึงเชื้อรา และคำว่า “พืช” ให้ความหมายรวมถึงไม้ยืนต้นและไม่ล้มลุกด้วย

(4) สัตว์ป่า ไม่ว่าเชื่องหรือดุร้ายก็ถือว่าเป็นทรัพย์สิน แต่บุคคล ไม่สามารถขโมยสัตว์ป่าที่ดุร้ายหรือไม่ได้ถูกขังไว้ตามปกติหรือซากสัตว์ได้ เว้นแต่สัตว์นั้นอยู่ใน

ความครอบครองของบุคคลอื่นและยังคงครอบครองอยู่ ไม่ได้สละการครอบครอง หรือกำลังจะไปอยู่ในความครอบครองของอีกบุคคลหนึ่ง”¹³

จากบทบัญญัติดังกล่าวสามารถยกตัวอย่างของ “ทรัพย์สิน” ซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้ดังนี้

อสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง

ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ หมายถึง ทรัพย์สินอย่างอื่น นอกจากอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งอาจเป็นทรัพย์สินที่มีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่างก็ได้ เช่น รถยนต์ ธนบัตร เป็นต้น

สิทธิในทรัพย์สิน หมายถึง สิทธิในทรัพย์สินซึ่งสามารถเรียกร้องหรือบังคับให้ปฏิบัติตามกฎหมายได้ เช่น ลิขสิทธิ์ เครดิตในธนาคาร หุ้นในบริษัท เป็นต้น¹⁴

¹³ THE THEFT ACT, 1968 section 4

(1) ‘Property’ includes money and all other property, real or personal, including things in action and other intangible property.

(2) A person cannot steal land, or things forming part of land and severed from it by him or by his directions, except in the following cases, that is to say-

(a) when he is a trustee or personal representative, or is authorised by power of attorney, or as liquidator of a company, or otherwise, to sell or dispose of land belonging to another, and he appropriates the land or anything forming part of it by dealing with it in breach of the confidence reposed in him; or

(b) when he is not in possession of the land and appropriates anything forming part of the land by severing it or causing it to be severed, or after it has been severed; or

(c) when, being in possession of the land under a tenancy, he appropriates the whole or part of any fixture or structure let to be used with the land. For purposes of this subsection ‘land’ does not include incorporeal hereditaments; ‘tenancy’ means a tenancy for years or less period and includes an agreement for such a tenancy, but a person who after the end of a tenancy remains in possession as statutory tenant or otherwise is to be treated as having possession under the tenancy, and ‘let’ shall be construed accordingly.

(3) A person who picks mushrooms growing wild on any land, or who picks flowers, fruit or foliage from a plant growing wild on any land, does not (although not in possession of the land) steal what he picks, unless he does it for reward or for sale or other commercial purpose. For purposes of this subsection ‘mushroom’ includes any fungus, and ‘plant’ includes any shrub or tree.

(4) Wild creatures, tamed or untamed, shall be regarded as property; but a person cannot steal a wild creature not tamed nor ordinarily kept in captivity, or the carcase of any such creature, unless either it has been reduced into possession by or on behalf of another person and possession of it has not since been lost or abandoned, or another person is in course of reducing it into possession.

¹⁴ Claudia Carr and Maureen Johnson, Beginning Criminal Law (New York: Routledge, 2013), p.129.

ทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง เช่น โควตาการส่งออก

1.3 ของผู้อื่น (Belonging to Another)

The Theft Act, 1968 บัญญัตินิยามคำว่า “ของผู้อื่น” ในมาตรา 5 ว่า

“(1) ทรัพย์สินนั้นให้ถือว่าเป็นของบุคคลที่ครอบครอง หรือควบคุม หรือมีกรรมสิทธิ์ หรือมีผลประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน (แต่ต้องไม่ใช่ผลประโยชน์ที่มาจากข้อตกลงว่าจะโอนหรือให้ผลประโยชน์ตามหลักเอคควิตี้)

(2) กรณีที่ทรัพย์สินนั้นเกิดจากการจัดตั้งทรัสต์ เจ้าของทรัพย์สินให้รวมถึงบุคคลใดก็ตามที่มีสิทธิบังคับตามทรัสต์ และให้ถือว่ามีเจตนาที่จะทำให้บุคคลที่มีสิทธิต้องถูกพรากจากทรัพย์สินนั้นไป

(3) กรณีที่บุคคลได้รับทรัพย์สินจากหรือในนามของบุคคลอื่น และมีหน้าที่ดูแลจัดการทรัพย์สินหรือผลตอบแทนจากทรัพย์สินนั้น ถือว่าทรัพย์สินหรือผลตอบแทนจากทรัพย์สินนั้นเป็นของบุคคลอื่น

(4) กรณีที่บุคคลได้รับทรัพย์สินมาด้วยความผิดพลาดของบุคคลอื่น และมีหน้าที่คืนทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ทั้งมีหน้าที่ทำให้ทรัพย์สินหรือผลตอบแทนจากทรัพย์สินนั้นหรือมูลค่าแห่งทรัพย์สินนั้นกลับคืนดั้งเดิม ให้ถือว่าทรัพย์สินหรือผลตอบแทนจากทรัพย์สินนั้นเป็นของบุคคลที่มีสิทธิจะได้รับทรัพย์สินหรือผลตอบแทนจากทรัพย์สินนั้นคืน และการมีเจตนาที่จะไม่คืนทรัพย์สินและผลตอบแทนจากทรัพย์สินนั้นให้แก่เจ้าของ ถือว่ามีเจตนาที่จะพรากไปซึ่งทรัพย์สินหรือผลตอบแทนจากทรัพย์สินนั้นจากบุคคลอื่น

(5) ทรัพย์สินของบริษัทจำกัด ให้ถือว่าเป็นของบริษัทจำกัด”¹⁵

¹⁵ THE THEFT ACT, 1968 section 5

(1) Property shall be regarded as belonging to any person having possession or control of it, or having in it any proprietary right or interest (not being an equitable interest arising only from an agreement to transfer or grant an interest).

(2) Where property is subject to a trust, the persons to whom it belongs shall be regarded as including any person having a right to enforce the trust, and an intention to defeat the trust shall be regarded accordingly as an intention to deprive of the property any person having that right.

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่า ผู้กระทำจะมีความผิดฐานลักทรัพย์ เมื่อเอาทรัพย์สินที่มีบุคคลอื่นครอบครองหรือควบคุมอยู่ในขณะที่เอาไป โดยบุคคลที่ครอบครองหรือควบคุมนั้นอาจไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สินก็ได้ ดังนั้น บุคคลสามารถกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ของตนเองได้ หากเอาทรัพย์สินของตนไปในขณะที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมของบุคคลอื่น เช่น จำเลยส่งรถของตนไปยังอู่ซ่อมรถเพื่อทำการซ่อม และเอารถคันดังกล่าวกลับคืนมาโดยไม่จ่ายค่าซ่อมรถ ศาลตัดสินว่า รถคันดังกล่าวอยู่ในความครอบครองหรือควบคุมของเจ้าของอู่ซ่อมรถจนกว่าจำเลยจะชำระค่าซ่อมรถ เมื่อจำเลยเอารถกลับคืนมา ย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์¹⁶

2) องค์ประกอบภายใน (Mens Rea)

องค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์มี 2 ประการ ได้แก่ 2.1) เจตนาทุจริต และ 2.2) ด้วยเจตนาที่จะพรากทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างถาวร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1) เจตนาทุจริต (Dishonestly)

Theft Act, 1968 บัญญัติถึง “เจตนาทุจริต” ในมาตรา 2 ว่า

“(1) ผู้ใดเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปในกรณีดังต่อไปนี้ ไม่ถือว่าเป็น

มีเจตนาทุจริต

(a) ถ้าผู้นั้นเอาทรัพย์สินไปโดยเข้าใจว่า เขามีสิทธิตามกฎหมายที่จะเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไป ไม่ว่าจะเป็สิทธิของผู้นั้นหรือบุคคลที่สาม หรือ

(3) Where a person receives property from or on account of another, and is under an obligation to the other to retain and deal with that property or its proceeds in a particular way, the property or proceeds shall be regarded (as against him) as belonging to the other.

(4) Where a person gets property by another’s mistake, and is under an obligation to make restoration (in whole or in part) of the property or its proceeds or of the value thereof, then to the extent of that obligation the property or proceeds shall be regarded (as against him) as belonging to the person entitled to restoration, and an intention not to make restoration shall be regarded accordingly as an intention to deprive that person of the property or proceeds.

(5) Property of a corporation sole shall be regarded as belonging to the corporation notwithstanding a vacancy in the corporation.

¹⁶ R v. Turner (No 2) [1971] 2 All ER 441

(b) ถ้าผู้นั้นเอาทรัพย์สินไปโดยเข้าใจว่า เขาจะได้รับอนุญาตจากเจ้าของทรัพย์สิน หากเจ้าของทรัพย์สินรู้ถึงการเอาไปและสถานการณ์เช่นว่านั้น หรือ

(c) เว้นแต่ทรัพย์สินตกแก่ผู้นั้นในฐานะทรัพย์สินหรือตัวแทน ถ้าผู้นั้นเอาทรัพย์สินไปโดยเข้าใจว่าไม่สามารถหาตัวเจ้าของทรัพย์สินได้พบด้วยวิธีการที่เหมาะสม

(2) ผู้ใดเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปอาจถือว่ามีเจตนาทุจริต แม้ผู้นั้นเจตนาจะชดใช้เป็นเงินสำหรับทรัพย์สินนั้น”¹⁷

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่า The Theft Act, 1968 มิได้บัญญัตินิยามคำว่า “โดยทุจริต” ไว้ เพียงแต่ยกตัวอย่างกรณีที่กฎหมายไม่ถือว่าผู้เอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปนั้นมีเจตนาทุจริตไว้ 3 กรณีตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 2 (1) (a) ถึงมาตรา 2 (1) (c) และยกตัวอย่างกรณีที่อาจถือว่าผู้เอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปนั้นมีเจตนาทุจริตอีก 1 กรณีตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 2 (2) เท่านั้น หากเกิดกรณีนอกเหนือจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 2 ต้องให้คณะลูกขุนตัดสินว่าผู้กระทำความผิดมีเจตนาทุจริตหรือไม่¹⁸

2.2) ด้วยเจตนาที่จะพรากทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างถาวร (With the Intention of Permanently Depriving the Other of It)

The Theft Act, 1968 บัญญัตินิยามคำว่า “ด้วยเจตนาที่จะพรากทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างถาวร” ไว้ในมาตรา 6 ว่า

¹⁷ THE THEFT ACT, 1968 section 2

(1) A person’s appropriation of property belonging to another is not to be regarded as dishonest-
(a) if he appropriates the property in the belief that he has in law the right to deprive the other of it, on behalf of himself or of a third person; or

(b) if he appropriates the property in the belief that he would have the other’s consent if the other knew of the appropriation and the circumstances of it; or

(c) (except where the property came to him as trustee or personal representative) if he appropriates the property in the belief that the person to whom the property belongs cannot be discovered by taking reasonable steps.

(2) A person’s appropriation of property belonging to another may be dishonest notwithstanding that he is willing to pay for the property.

¹⁸ Joanne Clough, Adam Jackson, and Natalie Wortley, Nutshells Criminal Law, 10 ed. (London: Sweet & Maxwell, 2014), pp. 166-167.

“(1) ผู้ใดเอาทรัพย์สินของบุคคลอื่นไปโดยไม่ได้เจตนาจะให้บุคคลอื่นสูญเสียทรัพย์สินอย่างถาวร อาจถือว่ามีเจตนาพรากเอาทรัพย์สินของบุคคลอื่นไปอย่างถาวรได้ หากผู้นั้นมีเจตนากระทำต่อทรัพย์สินเสมือนเป็นของตน เพื่อตัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลอื่น และการยืมหรือการให้ยืมทรัพย์สินในช่วงระยะเวลาหนึ่งในลักษณะที่ทำให้มีค่าเท่ากับการเอาไปหรือจำหน่ายจ่ายโอนโดยเปิดเผย ถือว่าเจตนาพรากทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างถาวรเช่นกัน

(2) โดยไม่กระทบกระเทือนถึงลักษณะทั่วไปของ (1) ดังกล่าวข้างต้น เมื่อบุคคลใดมีทรัพย์สินของผู้อื่นไว้ในครอบครองหรือควบคุม (ไม่ว่าจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม) ได้ทำการจำหน่ายทรัพย์สินไป โดยมีเงื่อนไขว่าต้องนำกลับมาคืนโดยที่เขาอาจทำได้ (หากกระทำเพื่อประโยชน์ของตนและโดยปราศจากอำนาจของเจ้าของทรัพย์สิน) ถือว่าเป็นการปฏิบัติเสมือนทรัพย์สินนั้นเป็นของตน โดยไม่คำนึงถึงสิทธิของผู้อื่น”¹⁹

โดยหลัก ผู้กระทำจะมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อเจตนาพรากทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างถาวร กล่าวคือ นำทรัพย์สินของผู้อื่นไปโดยไม่มีเจตนาที่จะส่งทรัพย์สินนั้นคืนแก่เจ้าของ ซึ่งเป็นหลักการเดิมที่มีอยู่ในหลักคอมมอนลอว์เดิม และ The Larceny Act, 1916 แต่ The Theft Act, 1968 ขยายหลักการออกไปถึงกรณีที่ผู้กระทำไม่มีเจตนาให้ผู้อื่นสูญเสียทรัพย์สินไปอย่างถาวร แต่มีพฤติการณ์ที่กฎหมายถือว่ามีเจตนาพรากทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างถาวรด้วย

3.1.1.3 สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกามีทั้งหมด 50 มลรัฐ แต่ละมลรัฐบัญญัติกฎหมายเพื่อใช้บังคับภายในมลรัฐเอง ซึ่งอาจเหมือนหรือแตกต่างจากกฎหมายของมลรัฐอื่น ๆ ก็ได้ แต่ต้องไม่บัญญัติกฎหมาย

¹⁹ THE THEFT ACT, 1968 section 6

(1) A person appropriating property belonging to another without meaning the other permanently to lose the thing itself is nevertheless to be regarded as having the intention of permanently depriving the other of it if his intention is to treat the thing as his own to dispose of regardless of the other's rights; and a borrowing or lending of it may amount to so treating it if, but only if, the borrowing or lending is for a period and in circumstances making it equivalent to an outright taking or disposal.

(2) Without prejudice to the generality of subsection (1) above, where a person, having possession or control lawfully or not) of property belonging to another, parts with the property under a condition as to its return which he may not be able to perform, this (if done for purposes of his own and without the other's authority) amounts to treating the property as his own to dispose of regardless of the other's rights.

ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาความผิดฐานลักทรัพย์ตามที่บัญญัติไว้ใน Model Penal Code เนื่องจากเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายของมลรัฐต่าง ๆ แม้ไม่มีสภาพบังคับให้มลรัฐต่าง ๆ บัญญัติกฎหมายตามแนวทางที่กำหนดไว้ เพราะจัดทำโดยสถาบันกฎหมายอเมริกัน (The American Law Institute: ALI) ซึ่งเป็นองค์กรเอกชน แต่มลรัฐส่วนใหญ่ก็นำหลักการตามที่บัญญัติไว้ใน Model Penal Code ไปบัญญัติเป็นกฎหมายภายในมลรัฐ รวมถึงความผิดฐานลักทรัพย์ด้วย ซึ่งสามารถแยกองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ได้ ดังนี้

Model Penal Code บัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ในมาตรา 223.2 ว่า “การลักทรัพย์ด้วยการเอาไปหรือการจำหน่ายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

(1) ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ หากผู้ใดเอาทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ของผู้อื่นไป หรือควบคุมโดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยเจตนาจะพรากทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ของเขาไป ผู้นั้น มีความผิดฐานลักทรัพย์

(2) ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้ หากผู้ใดโอนไปซึ่งทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้ หรือผลประโยชน์อื่นใดของผู้อื่นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพื่อประโยชน์ของตนหรือบุคคลอื่นโดยไม่มีสิทธิ ผู้นั้นมีความผิดฐานลักทรัพย์”²⁰

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่า Model Penal Code แบ่งวัตถุแห่งการกระทำ ความผิดฐานลักทรัพย์ออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ และ 2. ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อหลีกเลี่ยงความรับผิดฐานลักทรัพย์สำหรับการบุกรุกหรือครอบครอง ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้ตามสัญญาเช่า²¹ และขยายหลักคอมมอนลอว์เดิม เนื่องจากตามหลัก คอมมอนลอว์เดิมนั้นวัตถุแห่งการกระทำ ความผิดฐานลักทรัพย์ต้องเป็นทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ประเภท ที่มีรูปร่างเท่านั้น (Tangible Personal Property) เท่านั้น แต่วัตถุแห่งการกระทำ ความผิดฐานลักทรัพย์ ตาม Model Penal Code มีทั้งทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้และทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้

²⁰ MODEL PENAL CODE section 223.2 Theft by Unlawful Taking or Disposition.

(1) Movable Property. A person is guilty of theft if he unlawfully takes, or exercises unlawful control over, movable property of another with purpose to deprive him thereof.

(2) Immovable Property. A person is guilty of theft if he unlawfully transfers immovable property of another or any interest therein with purpose to benefit himself or another not entitled thereto.

²¹ The American Law Institute, *Model Penal Code Official Draft and Explanatory Notes* (Washington D.C.: The American Law Institute, 1962), p.149.

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาเฉพาะกรณีลักทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ตามมาตรา 223.2 (1) เนื่องจากวัตถุประสงค์แห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทย คือ ทรัพย์ และต้องเป็นทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้ หรือสังหาริมทรัพย์เท่านั้น เพื่อนำมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทย ในลำดับต่อไป ซึ่งสามารถแยกองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

1) องค์ประกอบภายนอก (*Actus Reus*)

องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์มี 4 ประการ ได้แก่

1.1) โดยมีขอบด้วยกฎหมาย 1.2) การเอาไว้หรือเข้าควบคุมโดยมีขอบด้วยกฎหมาย 1.3) ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ และ 1.4) ของผู้อื่น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1) โดยมีขอบด้วยกฎหมาย (Unlawful)

คำว่า “โดยมีขอบด้วยกฎหมาย” มีลักษณะเช่นเดียวกับองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ในส่วนของ “โดยละเมิด” (Trespass) ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม กล่าวคือ เป็นการเอาทรัพย์สินไปโดยขัดต่อเจตนาของผู้มีสิทธิครอบครอง ไม่ว่าจะเป็นผู้มีสิทธิครอบครองตามความเป็นจริงหรือผู้มีสิทธิครอบครองโดยนัยแห่งกฎหมาย²²

1.2) การเอาไว้หรือเข้าควบคุมโดยมีขอบด้วยกฎหมาย (Taking or Unlawfully Exercising Control Over)

คำว่า “การเอาไว้หรือเข้าควบคุมโดยมีขอบด้วยกฎหมาย” มีลักษณะเช่นเดียวกับองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ในส่วนของ “การเอาไว้” (Taking or Caption) ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม กล่าวคือ เป็นการเข้าควบคุมเหนือทรัพย์สินของผู้อื่นแม้เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง โดยตัดการครอบครองของเจ้าของทรัพย์สินและทำให้ผู้กระทำได้ไปซึ่งการครอบครอง²³

1.3) ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ (Movable Property)

Model Penal Code บัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้” ไว้ในมาตรา 223.0. (4) ว่า “ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ หมายถึง ทรัพย์สินที่สามารถเคลื่อนย้ายสถานที่ได้

²² Joycelyn M. Pollock, *Criminal Law*, p. 286.

²³ *Ibid.*, p. 287.

รวมถึงสิ่งที่ยึดติดอยู่ หรืออยู่ในที่ดิน และเอกสารสิทธิ แม้ไม่มีที่ตั้งทางกายภาพ ส่วนทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้ หมายถึง ทรัพย์สินอย่างอื่นนอกเหนือจากที่กล่าวข้างต้น”²⁴ ทั้งบัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ไว้ในมาตรา 223.0. (6) ว่า “ทรัพย์สิน หมายถึง สิ่งที่มีมูลค่า รวมถึงอสังหาริมทรัพย์ ทรัพย์สินส่วนบุคคลประเภทที่มีรูปร่างและไม่มีรูปร่าง สิทธิตามสัญญา สิทธิในทรัพย์สิน ผลประโยชน์ หรือสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สิน บัตรผ่านหรือตั๋วคมนาคนขนส่ง สัตว์ที่ถูกจับหรือสัตว์เลี้ยง อาหารและเครื่องดื่ม กระแสไฟฟ้าหรือพลังงานอื่น ๆ”²⁵

1.4 ของผู้อื่น (Of Another)

Model Penal Code บัญญัตินิยามคำว่า “ของผู้อื่น” ไว้ในมาตรา 223.0. (7) ว่า “ทรัพย์สินของผู้อื่น รวมถึงทรัพย์สินที่ผู้อื่นมีส่วนได้เสียหรือมีผลประโยชน์ ซึ่งผู้กระทำจะละเมิดมิได้ แม้ผู้กระทำจะมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินนั้นด้วยก็ตาม และแม้ผู้อื่นจะไม่ได้รับการชดเชยในทางแพ่ง เนื่องด้วยทรัพย์สินนั้นถูกนำไปใช้ในธุรกรรมที่ผิดกฎหมายหรือมีแนวโน้มที่จะถูกริบในสิ่งที่ผิดกฎหมาย แต่ทรัพย์สินในความครอบครองของผู้กระทำจะไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สินของผู้อื่น หากผู้นั้นมีเพียงหลักประกัน แม้เจ้าหน้าที่จะมีสิทธิตามกฎหมายตามสัญญาซื้อขายมีเงื่อนไขหรือสัญญาหลักประกัน”²⁶

ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม ผู้กระทำจะมีความผิดฐานลักทรัพย์ เมื่อกระทำต่อทรัพย์สินของผู้อื่น ไม่ว่าผู้อื่นจะเป็นเจ้าของหรือมีเพียงสิทธิครอบครอง ดังนั้น เจ้าของร่วม

²⁴ MODEL PENAL CODE Section 223.0. (4) "movable property" means property the location of which can be changed, including things growing on, affixed to, or found in land, and documents although the rights represented thereby have no physical location.

²⁵ MODEL PENAL CODE Section 223.0. (6) "property" means anything of value, including real estate, tangible and intangible personal property, contract rights, choses-in-action and other interests in or claims to wealth, admission or transportation tickets, captured or domestic animals, food and drink, electric or other power.

²⁶ MODEL PENAL CODE Section 223.0 (7) "property of another" includes property in which any person other than the actor has an interest which the actor is not privileged to infringe, regardless of the fact that the actor also has an interest in the property and regardless of the fact that the other person might be precluded from civil recovery because the property was used in an unlawful transaction or was subject to forfeiture as contraband. Property in possession of the actor shall not be deemed property of another who has only a security interest therein, even if legal title is in the creditor pursuant to a conditional sales contract or other security agreement.

เช่น หุ้นส่วนในบริษัท ไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อขโมยทรัพย์สินไปจากเจ้าของร่วมอีกคนหนึ่ง²⁷ แต่ Model Penal Code ขยายหลักคอมมอนลอว์เดิมด้วยการบัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์สินของผู้อื่น” ให้รวมถึงกรณีที่ผู้กระทำมีส่วนได้เสียหรือมีผลประโยชน์ในทรัพย์สินที่มีผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย และผู้กระทำเอาทรัพย์สินไปโดยละเมิดสิทธิของผู้อื่น ฉะนั้น เจ้าของร่วมมีความผิดฐานลักทรัพย์ตาม Model Penal Code นอกจากนี้ เจ้าของทรัพย์สินยังมีความผิดฐานลักทรัพย์ซึ่งเป็นของตนเองได้ หากทรัพย์สินนั้นไปอยู่ในความครอบครองของผู้อื่นโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น จำเลยส่งมอบรถยนต์ให้แก่เจ้าหน้าที่เพื่อจำหน่ายเป็นประกันหนี้ ต่อมาจำเลยนำรถคันดังกล่าวกลับคืนมาโดยปราศจากความรู้เห็นหรือยินยอมของเจ้าหน้าที่จำหน่าย ศาลตัดสินว่า จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์²⁸ เป็นต้น

2) องค์ประกอบภายใน (Mens Rea)

องค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์มีเพียงประการเดียว คือ มีเจตนาพรากเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไป (With the Purpose to Deprive Him Thereof) ซึ่งบัญญัตินิยามไว้ในมาตรา 223.0. (1) ว่า

“มาตรา 223.0. (1) พรากเอาไป หมายถึง

(a) ยึดหน่วงทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งควรจะได้รับตามกำหนดไว้อย่างถาวรหรือยึดเวลาออกไปเพื่อใช้ประโยชน์จากมูลค่าทางเศรษฐกิจของทรัพย์สินนั้น หรือด้วยเจตนาที่จะจ่ายเพียงเงินรางวัลหรือค่าสินไหมทดแทนอย่างอื่น หรือ

(b) การจำหน่ายจ่ายแจกทรัพย์สินออกไป เพื่อทำให้ไม่เหมือนกับว่าเจ้าของได้ทรัพย์สินกลับคืนมา”²⁹

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่า ผู้กระทำต้องมีเจตนาพรากเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างถาวรในขณะที่เอาทรัพย์สินนั้นไป จึงจะมีความผิดฐานลักทรัพย์ หากผู้กระทำมีเพียง

²⁷ Wayne R. LaFave, *Criminal Law*, p. 986.

²⁸ State v. Hubbard 126 Kan. 129, 266 P. 939 (1928)

²⁹ MODEL PENAL CODE Section 223.0. (1) "deprive" means: (a) to withhold property of another permanently or for so extended a period as to appropriate a major portion of its economic value, or with intent to restore only upon payment of reward or other compensation; or (b) to dispose of the property so as to make it unlikely that the owner will recover it.

เจตนาที่จะเอาทรัพย์สินไปใช้เพียงชั่วคราว ถือว่าขาดเจตนาที่จะพรากเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างถาวร ย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์

3.1.2 องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามระบบซีวิลลอว์ (Civil Law)

ระบบซีวิลลอว์มีที่มาจากระบบกฎหมายโรมัน ซึ่งนำเอาจารีตประเพณีมาบันทึกเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร เนื่องจากมีแนวคิดที่ว่ากฎหมายเป็นสิ่งที่ต้องเปิดเผยให้ทุกคนได้รู้ และกฎหมายเป็นสิ่งที่นำมาพิเคราะห์ พิจารณา และศึกษาด้วยเหตุผลได้ ทั้งประสงค์จะบัญญัติกฎหมายให้มีความชัดเจนเพื่อป้องกันการบิดเบือน³⁰ โดยประเทศที่เป็นต้นแบบของระบบซีวิลลอว์ ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ซึ่งบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ในประมวลกฎหมายอาญา และเป็นต้นแบบในการบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ของประเทศอื่น ๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาความผิดฐานลักทรัพย์ของทั้งสองประเทศนี้

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อย่อย ได้แก่ 1. สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และ 2. สาธารณรัฐฝรั่งเศส ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1.2.1 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ซึ่งเป็นความผิดที่กระทำต่อกรรมสิทธิ์ไว้ในมาตรา 242 (1) ว่า “ผู้ใดเอาทรัพย์ที่เคลื่อนไหวได้ของผู้อื่นไป โดยเจตนาเอาไปเพื่อตนหรือบุคคลที่สาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปีหรือปรับ”³¹ ซึ่งสามารถแยกองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

1) องค์ประกอบภายนอก

องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์มี 4 ประการ ได้แก่ 1.1) การเอาไป 1.2) ทรัพย์ที่เคลื่อนไหวได้ 1.3) ของผู้อื่น และ 1.4) ความมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

³⁰ ปรีดี เกษมทรัพย์, กฎหมายแพ่ง: หลักทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2526), หน้า 107-108.

³¹ GERMAN CRIMINAL CODE section 242 (1) Whosoever takes chattels belonging to another away from another with the intention of unlawfully appropriating them for himself or a third person shall be liable to imprisonment not exceeding five years or a fine.

1.1) การเอาไป (Take Away)

การเอาไป หมายถึง การทำลายการครอบครองทรัพย์สินของบุคคลอื่น และก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์สินขึ้นใหม่ แต่ไม่จำเป็นว่าการครอบครองทรัพย์สินที่เกิดขึ้นใหม่นั้น จะต้องเป็นของผู้กระทำ โดยการทำลายการครอบครองทรัพย์สินของบุคคลอื่นจะเกิดขึ้นเมื่อมีการกระทำที่ขัดต่อเจตจำนงของผู้มีสิทธิครอบครอง หากผู้มีสิทธิครอบครองให้ความยินยอมหรืออนุญาตให้เอาทรัพย์สินไป ย่อมขาดองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ในส่วนของการเอาไป ผู้กระทำย่อมไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์³²

1.2) ทรัพย์สินที่เคลื่อนไหวได้ (Chattel)

วัตถุประสงค์ของการทำความผิดฐานลักทรัพย์ คือ ทรัพย์สินที่เคลื่อนไหวได้ ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันมิได้บัญญัตินิยามไว้ จึงต้องพิจารณาความหมายตามที่บัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ซึ่งแยกพิจารณาเป็น 2 คำ คือ ทรัพย์สิน และที่เคลื่อนไหวได้ ดังนี้

1.2.1) ทรัพย์สิน

ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 90 บัญญัตินิยาม คำว่า “ทรัพย์สิน” ว่าหมายถึง สิ่งที่มีรูปร่าง³³ ดังนั้น กระแสไฟฟ้าไม่ใช่ทรัพย์สิน เพราะเป็นเพียงพลังงาน อย่างไม่หนึ่งซึ่งไม่มีรูปร่าง นอกจากนี้ การกระทำซ้ำซึ่งโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยไม่ได้รับอนุญาตไม่เป็น ความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะกรรมสิทธิ์ทางปัญญาไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สิน³⁴

1.2.2) ที่เคลื่อนไหวได้

คำว่า “ที่เคลื่อนไหวได้” หมายถึง ทรัพย์สินทุกชนิดที่สามารถ ถูกทำให้เคลื่อนไหวเปลี่ยนทิศทางได้ ซึ่งแตกต่างจากประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 94 และ มาตรา 95 บางประการ กล่าวคือ ยังคงถือว่าเป็นทรัพย์สินที่เคลื่อนไหวได้หากทรัพย์สินนั้นถูกทำให้เคลื่อนไหวได้ หลังจากการเอาทรัพย์สินไป³⁵ เช่น ประตู หน้าต่างที่ติดอยู่กับตัวบ้าน เป็นอสังหาริมทรัพย์ซึ่งไม่สามารถ

³² Nils Weinrich, "German Cures for English Ailments? Appropriation Versus Taking Away-Significance and Consequences of Conceptual Differences between the English and the German Law of Theft," *Journal of Criminal Law* 69, 5 (October 2005): 433.

³³ GERMAN CIVIL CODE section 90 Only corporeal objects are things as defined by law.

³⁴ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, "ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน," *อุทพท*: 167-168.

³⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 168.

เคลื่อนที่ได้ หากมีการถอดประตูและหน้าต่างออกเพื่อเอาทรัพย์สินดังกล่าวไป ย่อมทำให้ประตูและหน้าต่างเคลื่อนที่ได้ ดังนั้น ประตูและหน้าต่างจึงเป็นทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ เป็นต้น

1.3) ของผู้อื่น (Belonging to Another)

ผู้กระทำจะมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อทรัพย์สินที่เอาไปนั้นเป็นของผู้อื่นหรือมีผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย หากเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีเจ้าของ ผู้กระทำไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ ส่วนการพิจารณาว่าเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นหรือมีผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยหรือไม่ ต้องพิจารณาจากบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน³⁶

1.4) ความมิชอบด้วยกฎหมาย (Unlawfully)

ความมิชอบด้วยกฎหมาย หมายถึง ความมิชอบด้วยกฎหมายของความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินไว้ ซึ่งความมิชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวจะหมดไปเมื่อสิทธิเรียกร้องที่จะเรียกให้ส่งมอบทรัพย์สินที่ลักไปนั้นเป็นสิทธิเรียกร้องที่ถึงกำหนดและปราศจากข้อโต้แย้ง เช่น นาย ก. เอารถจักรยานที่ตนเองชำระราคาแล้วไปจากผู้ขายที่ไม่ยอมส่งมอบทรัพย์สินให้ตนโดยไม่มีสิทธิ ไม่ถือว่าเป็นความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากนาย ก. มีสิทธิเรียกร้องในรถจักรยานคันดังกล่าว ซึ่งเป็นสิทธิเรียกร้องที่ถึงกำหนดและปราศจากข้อโต้แย้ง เพราะชำระราคาแล้ว นาย ก. จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์³⁷

2) องค์ประกอบภายใน

องค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์มี 2 ประการ ได้แก่ 2.1) เจตนา และ 2.2) ความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินไว้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1) เจตนา (Intention)

ผู้กระทำจะมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อเจตนาเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไป หากผู้กระทำเชื่อว่าเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีเจ้าของ เป็นทรัพย์สินของตน หรือสำคัญผิดว่าผู้ครอบครองทรัพย์สินให้ความยินยอมในการโอนการครอบครอง ถือว่าขาดเจตนาที่จะเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไป³⁸ อย่างไรก็ตาม

³⁶ เรื่องเดียวกัน

³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 179-180.

³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 175.

ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องมีเจตนาโดยเฉพาะเจาะจงตั้งแต่แรกว่าจะลักทรัพย์ขึ้นใด อาจมีเพียงเจตนามุ่งไปที่ทรัพย์ที่มีค่าเป็นการทั่วไป หรือมีการเปลี่ยนแปลง ขยาย หรือทำให้เจตนาแคลงขณะกระทำความผิดก็ได้ ไม่ถือเป็นสาระสำคัญ เช่น ผู้กระทำเปลี่ยนใจแทนที่จะหยิบเฉพาะเงิน แต่หยิบนาฬิกาไปด้วย ก็ถือว่ามีเจตนาลักทรัพย์แล้ว

2.2) ความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์ไว้

ความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์ไว้เป็นเจตนาพิเศษและต้องมีอยู่ในขณะที่เอาทรัพย์ของผู้อื่นไป หากความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์ไว้เกิดขึ้นภายหลังจากที่เอาทรัพย์ไปแล้ว ย่อมขาดความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์ไว้ ทำให้ผู้กระทำไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์³⁹

การเอาทรัพย์ไว้ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1. การพรากเอาทรัพย์ไปอย่างถาวร และ 2. การเอาทรัพย์ไว้ในความครอบครอง ในส่วนของการพรากเอาทรัพย์ไปอย่างถาวร ผู้กระทำมีเพียงเจตนาเล็งเห็นผลก็ถือว่าเพียงพอแล้ว ขณะที่การเอาทรัพย์ไว้ในความครอบครองนั้น ผู้กระทำต้องมีความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์ไว้ด้วย นอกจากนี้ การพรากเอาทรัพย์ไปยังแสดงให้เห็นถึงการสูญเสียสิทธิครอบครองในตัวทรัพย์ตามความเป็นจริงของผู้มีสิทธิในทรัพย์คนก่อน ส่วนการเอาทรัพย์ไว้ในความครอบครองจะแสดงให้เห็นถึงการที่ตัวทรัพย์เข้าไปรวมอยู่ในกองทรัพย์สินของผู้กระทำ ซึ่งมีข้อพิจารณา ดังนี้

2.2.1) การพรากเอาทรัพย์ไปโดยไม่ได้เอาทรัพย์ไว้ใน

ความครอบครอง เป็นเพียงการพรากทรัพย์ไปเท่านั้น

การพรากเอาทรัพย์ไปโดยไม่ได้เอาทรัพย์ไว้ในความครอบครอง หมายถึง ผู้กระทำเอาทรัพย์ไปจากความครอบครองของผู้อื่น แต่ไม่มีเจตนาเอาทรัพย์ไว้ในความครอบครองของตน เพราะพรากเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปด้วยวัตถุประสงค์อื่น เช่น เอาทรัพย์ไปโยนทิ้ง ทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำให้บุคคลอื่นโกรธ เป็นต้น

³⁹ เรื่องเดียวกัน

2.2.2) เจตนาเอาทรัพย์สินไว้ในความครอบครองของตน

แต่ไม่มีเจตนาที่จะพรากเอาทรัพย์สินไปอย่างถาวร เป็นเพียงการใช้ทรัพย์สินโดยไม่มีสิทธิเท่านั้น

ขณะที่เอาทรัพย์สินไป ผู้กระทำไม่ต้องการเอาทรัพย์สินไปอย่างถาวร เพราะตั้งใจจะคืนทรัพย์สินแก่ผู้มีสิทธิในภายหลัง ถือว่าผู้กระทำไม่มีเจตนาที่จะพรากเอาทรัพย์สินไปอย่างถาวร ย่อมขาดความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินไว้ และไม่มีคามผิดฐานลักทรัพย์ เพราะเป็นการใช้ทรัพย์สินโดยไม่มีสิทธิ เช่น นาย ก. เอาหนังสือเรียนของเพื่อนไปใช้ทำรายงานชั่วคราว และนำกลับมาวางไว้ที่เดิม ย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะขาดเจตนาที่จะพรากเอาทรัพย์สินไปอย่างถาวร แต่เป็นการใช้ทรัพย์สินของผู้อื่นโดยไม่มีสิทธิ

2.2.3) การพรากเอาทรัพย์สินไปและทฤษฎีคุณค่าในตัวทรัพย์สิน

โดยหลัก ผู้กระทำจะมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อพรากเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างถาวรตามทฤษฎีตัวทรัพย์สิน (*Substanztheorie*)⁴⁰ หากพรากเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปเพียงชั่วคราว ย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งถือเป็นช่องว่างของกฎหมาย ดังนั้นจึงอุดช่องว่างดังกล่าวด้วยทฤษฎีคุณค่าในตัวทรัพย์สิน (*Sachwerttheorie*) ซึ่งผู้กระทำมีความผิดฐานลักทรัพย์ได้แม้จะพรากเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปเพียงชั่วคราว หากทำให้คุณค่าทางเศรษฐกิจในตัวทรัพย์สินนั้นหมดไปอย่างถาวร⁴¹ เช่น นาย ก. อยู่กินกับนาง ข. เมื่อนาง ข. ไม่อยู่ นาย ก. แอบหยิบสมุดบัญชีเงินฝากและบัตรประจำตัวประชาชนของนาง ข. ไปที่ธนาคารและถอนเงินมาจำนวน 100 ยูโร เพื่อเอาไว้ใช้เอง หลังจากนั้นนาย ก. ก็เอาสมุดบัญชีเงินฝากและบัตรประจำตัวประชาชนของนาง ข. กลับไปวางไว้ที่เดิมนาย ก. จะมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ต้องแยกพิจารณาเป็น 2 กรณี ดังนี้

(1) กรณีสมุดบัญชีเงินฝาก หากพิจารณาตามทฤษฎีตัวทรัพย์สิน การกระทำของนาย ก. ไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะไม่มีการพรากเอาทรัพย์สินไปอย่างถาวร เนื่องจากนาย ก. เอาสมุดบัญชีเงินฝากซึ่งเป็นทรัพย์สินของนาง ข. ไปเพียงชั่วคราวเท่านั้น แต่หากพิจารณาตามทฤษฎีคุณค่าในตัวทรัพย์สินแล้ว การกระทำของนาย ก. ย่อมเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ แม้พรากเอาสมุดบัญชีดังกล่าวไปเพียงชั่วคราว เนื่องจากนาย ก. ทำให้คุณค่าทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ในสมุดบัญชีเงินฝากนั้นลดลงไปอย่างถาวร เพราะทำให้เงินฝากของนาง ข. ลดลงไปจำนวน 100 ยูโร

⁴⁰ ศิริภัทร ธรรมเขต, "ความผิดฐานลักทรัพย์: ศึกษากรณีการลักทรัพย์ไม่มีรูปร่าง," หน้า 84.

⁴¹ เรื่องเดียวกัน

(2) กรณีบัตรประจำตัวประชาชน หากพิจารณาตามทฤษฎีตัวทรัพย์ การกระทำของนาย ก. ไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะพรากเอาบัตรประจำตัวประชาชน ซึ่งเป็นทรัพย์ของนาง ข. ไปเพียงชั่วคราวเท่านั้น และไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ตามทฤษฎีคุณค่าในตัวทรัพย์เช่นกัน เพราะคุณค่าทางเศรษฐกิจของบัตรประจำตัวประชาชนมิได้ลดลงเมื่อมีการใช้บัตรประจำตัวประชาชน

3.1.2.2 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ในมาตรา 311-1 ว่า “การลักทรัพย์ คือ การเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปโดยทุจริต”⁴² ซึ่งสามารถแยกองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

1) องค์ประกอบภายนอก

องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์มี 3 ประการ ได้แก่
1.1) การเอาไป 1.2) ทรัพย์ และ 1.3) ของผู้อื่น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1) การเอาไป (Appropriation)

การเอาไป หมายถึง การเอาทรัพย์ไปจากการครอบครองของผู้อื่น
ซึ่งมีข้อพิจารณาดังนี้

1.1.1) วิธีการเอาไป แบ่งออกเป็น 2 วิธี ได้แก่

(1) การทำให้ทรัพย์เคลื่อนที่ทางกายภาพ (Physical Removal) เป็นหลักการที่ใช้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันว่า ผู้กระทำต้องมีการกระทำครบ 3 ขั้นตอน คือ 1. การเอาไป (Take) 2. เคลื่อนย้ายทรัพย์ (Remove) และ 3. พาทรัพย์เคลื่อนที่ (Carry off) เช่น ผู้ซื้อชำระราคาสินค้าแล้ว แต่ผู้ขายไม่ยอมส่งมอบสินค้า ผู้ขายไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากผู้ขายไม่ได้เคลื่อนย้ายทรัพย์ไปจากผู้ซื้อ⁴³ เป็นต้น

⁴² FRENCH PENAL CODE article 311-1 Theft is the fraudulent appropriation of a thing belonging to another person.

⁴³ Crim. 15 nov. 1850, S. 1851.1.453.

(2) การโอนไปซึ่งทรัพย์สินหรือการโอนทรัพย์สินโดยทางนิติบัญญัติ (Legal Transfer) เป็นการเอาไปซึ่งการครอบครองโดยปราศจากการทำให้ทรัพย์สินเคลื่อนที่ทางกายภาพ เช่น นาง ก. มอบกระเป๋าสตางค์ให้นาง ข. ถือชั่วคราว ต่อมานาง ข. ไม่ยอมคืนกระเป๋าสตางค์ให้แก่ นาง ก. ถือว่านาง ข. เอาไปซึ่งการครอบครองกระเป๋าสตางค์ซึ่งเป็นทรัพย์สินของนาง ก. แล้ว แม้นาง ข. จะไม่ได้เคลื่อนย้ายทรัพย์สินไปจากนาง ก. นาง ข. จึงมีความผิดฐานลักทรัพย์⁴⁴

1.1.2) ความยินยอมของเจ้าของทรัพย์สิน

ผู้กระทำจะมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อเคลื่อนย้ายทรัพย์สินโดยฝ่าฝืนเจตนาของเจ้าของหรือผู้มีสิทธิครอบครองทรัพย์สินนั้นตามกฎหมาย หากเจ้าของหรือผู้มีสิทธิครอบครองส่งมอบทรัพย์สินด้วยความสมัครใจ ผู้กระทำไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ แม้การส่งมอบทรัพย์สินนั้นจะเกิดจากความผิดพลาดหรือความไม่สุจริตก็ตาม เช่น บุคคลหนึ่งได้รับเงินทอนค่าสินค้าเกินจำนวนจากแคชเชียร์หรือเครื่องทอนเงิน และเก็บเงินจำนวนที่เกินไว้ ถือเป็นการผิดสัญญาทางแพ่ง แต่ไม่มีความรับผิดทางอาญา⁴⁵ เพราะศาลฎีกาฝรั่งเศสถือว่าการส่งมอบทรัพย์สินโดยไม่สมัครใจ เมื่อผู้ส่งมอบไม่อาจโอนทรัพย์สินโดยอาศัยความยินยอมที่แท้จริงได้ เนื่องจากอายุ ความสามารถในการเข้าใจ เหตุการณ์และการตอบสนอง หรือกระทำเพราะความกลัว เช่น ถูกข่มขู่ด้วยอาวุธ หรือส่งมอบทรัพย์สินเพราะตกอยู่ในสภาวะมึนเมา ซึ่งถือว่าการเอาไปซึ่งการครอบครอง ผู้เอาไปจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์⁴⁶

1.1.3) การเอาไปเพียงชั่วคราว

แนวคิดดั้งเดิม คือ ผู้กระทำจะมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างถาวร หากเอาทรัพย์สินไปเพียงชั่วคราว ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เช่น นาย ก. เอารถจักรยานของผู้อื่นไปขี่เล่น จากนั้นก็ทิ้งไว้ข้างถนน ซึ่งเป็นการเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปเพียงชั่วคราวเท่านั้น นาย ก. จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์⁴⁷ จึงก่อให้เกิดปัญหาเรื่องการเอารถของผู้อื่นไปขี่เล่นโดยไม่ได้รับอนุญาต (Joyriding) ต่อมาในปีคริสต์ศักราช 1959 (พ.ศ. 2502) *Cour de cassation* ตีความว่า การเอาไปซึ่งการครอบครองอาจเป็นเพียงการเอาทรัพย์สินของผู้อื่น

⁴⁴ Crim. 21 avril 1964, B. no. 121.

⁴⁵ Catherine Elliott, *French Criminal Law*, p. 181.

⁴⁶ Ibid., pp. 181-182.

⁴⁷ T. corr. Saint-Claude, 7 janv. 1954: JCP G 1954, II, 7938, note Chambon.

ไปใช้เพียงชั่วคราวก็ได้⁴⁸ ดังนั้น ผู้กระทำมีความผิดฐานลักทรัพย์ได้แม้เอาทรัพย์ของผู้อื่นไปเพียงชั่วคราว นอกจากนี้ แนวคิดเรื่องการลักทรัพย์โดยการใช้ (Theft by Use) ยังถูกนำมาปรับใช้กับกรณีเอกสาร ถูกทำซ้ำด้วยเครื่องถ่ายเอกสารแล้วส่งต้นฉบับคืนให้เจ้าของด้วย⁴⁹

1.2) ทรัพย์สิน (Thing)

วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ คือ ทรัพย์สิน ซึ่งโดยทั่วไป หมายถึง วัตถุที่มีรูปร่างและสามารถเคลื่อนที่ได้ แต่ไม่จำเป็นต้องมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ ฉะนั้น จดหมายรัก สามารถถูกลักได้ ขณะที่ความผิดฐานฉ้อโกงและความผิดฐานละเมิดต่อความไว้วางใจ (Abuse of Confidence) ใช้คำว่า “ทรัพย์สิน” จึงต้องมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ แต่ไม่จำเป็นต้องมีรูปร่างที่จับต้องได้⁵⁰ และมีข้อพิจารณาดังนี้

1.2.1) อสังหาริมทรัพย์

ภายใต้หลักกฎหมายโรมัน เฉพาะสังหาริมทรัพย์เท่านั้น ที่เป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดอันกระทบต่อสิทธิเหนือทรัพย์สินตามกฎหมาย ซึ่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสรับหลักการนี้มาใช้กับความผิดฐานลักทรัพย์ ดังนั้น การลักอสังหาริมทรัพย์จึงไม่อาจเกิดขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม หากเป็นชิ้นส่วนที่หลุดหรือแยกออกจากอสังหาริมทรัพย์และกลายเป็นสังหาริมทรัพย์แล้ว ย่อมเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้⁵¹ เช่น บุคคลไม่อาจลักบ้านได้ แต่ลักอิฐที่ใช้สำหรับสร้างบ้านได้ เป็นต้น⁵²

1.2.2) ทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง

วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์มีเฉพาะวัตถุที่มีรูปร่างเท่านั้น หากผู้กระทำเอาทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างไปย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ ส่วนวัตถุที่เป็นตัวรองรับ (Physical Support) ทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างอาจเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้ เช่น กระดาษข้อสอบอาจถูกลักได้ แต่ข้อมูลในกระดาษไม่อาจถูกลักได้ ฉะนั้นจึงเป็นไปได้ที่จะขโมยเครดิต แต่เอกสารที่แสดงเครดิตอาจถูกลักได้ นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์หลายตัวที่มีคุณค่าทาง

⁴⁸ Crim. 28 oct. 1959, D. 1960.314, note A. Chavanne.

⁴⁹ Catherine Elliott, *French Criminal Law*, p. 182.

⁵⁰ คณพล จันทน์หอม, *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2*, หน้า 29.

⁵¹ Crim. 19 juin 1975, G.P. 1975.2.660.

⁵² Catherine Elliott, *French Criminal Law*, p. 182.

เศรษฐกิจแต่เป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง เช่น คอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์ ซึ่งอาจถูกพรากไปจากเจ้าของ โดยปราศจากการเคลื่อนที่ทางกายภาพ จึงเกิดการถกเถียงกันทางวิชาการว่า ความผิดฐานลักทรัพย์ขยายขอบเขตรวมไปถึงการเอาไปซึ่งการครอบครองทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างด้วยหรือไม่ ซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ความผิดฐานลักทรัพย์ไม่รวมถึงทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง แต่อาจเป็นความผิดฐานอื่นได้ เช่น ความผิดฐานฉ้อโกง เป็นต้น⁵³

1.3) ของผู้อื่น (Belonging to Another)

ผู้กระทำจะมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อทรัพย์สินที่เอาไปนั้นเป็นของผู้อื่น เช่น เอกสารในแฟ้มประวัติการรักษาทางการแพทย์ของผู้ป่วย หากแพทย์เอาเอกสารดังกล่าวไปเพื่อหลีกเลี่ยงความรับผิดที่อาจเกิดขึ้นจากการตายของผู้ป่วย แพทย์ย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์⁵⁴ ดังนั้น บุคคลไม่อาจมีความผิดฐานลักทรัพย์ที่ไม่มีเจ้าของ เช่น ทะเล แม่น้ำ สัตว์ป่า หรือทรัพย์สินที่เป็นของตนเองได้ แม้บุคคลอื่นจะมีสิทธิเหนือทรัพย์สินนั้นด้วยก็ตาม เช่น นาย ก. ให้นำนาย ข. ยืมทรัพย์สินไปต่อมานาย ก. ไปเอาทรัพย์สินนั้นกลับคืนมาก่อนครบกำหนด นาย ก. มีความรับผิดทางแพ่งฐานผิดสัญญา แต่ไม่มีความรับผิดทางอาญาฐานลักทรัพย์ แต่หากทรัพย์สินนั้นมีผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เจ้าของร่วมคนหนึ่งอาจมีความผิดฐานลักทรัพย์ไปจากเจ้าของร่วมอีกคนหนึ่งได้ เช่น เจ้าของร่วมคนหนึ่งขยทรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิ์รวมไป ย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์ในส่วนที่เจ้าของร่วมอีกคนหนึ่งมีส่วนเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย⁵⁵ เป็นต้น

นอกจากนี้ ความผิดฐานลักทรัพย์ไม่อาจเกิดขึ้นได้ หากผู้กระทำเอาทรัพย์สินที่ผู้อื่นทิ้งแล้วไป แต่ไม่รวมถึงกรณีที่ทรัพย์สินเกือบจะสูญหาย โดยวัตถุที่มีมูลค่าหรือยังใหม่อยู่ จะถูกสันนิษฐานว่าสูญหายมากกว่าถูกทิ้ง ส่วนกรณีกระเป๋าสตางค์ที่มีเงินอยู่หายไป ศาลฎีกาฝรั่งเศสตีความว่า กระเป๋าสตางค์อาจถูกทิ้ง แต่เงินน่าจะเกือบสูญหายและถูกลักโดยบุคคลที่เก็บทั้งกระเป๋าสตางค์และเงินนั้น

⁵³ Ibid, pp. 182-183.

⁵⁴ Crim. 12 janv. 1994, B. no. 16.

⁵⁵ Catherine Elliott, French Criminal Law, p. 184.

2) องค์ประกอบภายใน

องค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์มี 2 ประการ ได้แก่ 2.1) เจตนาธรรมดา และ 2.2) เจตนาพิเศษ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1) เจตนาธรรมดา (General Intention)

ผู้กระทำจะมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อรู้ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่น และเจตนาฝ่าฝืนเจตจำนงของเจ้าของทรัพย์สิน หากผู้กระทำเข้าใจว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของตน เป็นทรัพย์สินที่ไม่มีเจ้าของ หรือเอาทรัพย์สินไปโดยถือวิสาสะ ย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากขาดเจตนาลักทรัพย์ เช่น ในอดีต นาย ก. ได้รับอนุญาตจากเจ้าของที่ดินให้เก็บเห็ดในที่ดินได้ ต่อมาเจ้าของที่ดินให้ผู้อื่นเช่าที่ดินดังกล่าว โดยที่นาย ก. ไม่ทราบมาก่อนจึงเข้าไปเก็บเห็ดตามปกติ ถือว่านาย ก. ขาดเจตนาลักทรัพย์ จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ ดังนั้น ผู้กระทำต้องรู้ว่าเจ้าของทรัพย์สินมีได้ยินยอมหรืออนุญาตให้เอาทรัพย์สินไปไว้ในความครอบครองของตน จึงจะมีเจตนาเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไป⁵⁶

2.2) เจตนาพิเศษ (Special Intention)

เจตนาทุจริต หมายถึง เจตนากระทำต่อตัวทรัพย์สินของผู้อื่นเสมือนเป็นทรัพย์สินของตน โดยผู้กระทำไม่จำเป็นต้องกระทำเพื่อความมั่งคั่งส่วนบุคคล ซึ่งเป็นเจตนาพิเศษที่เกิดขึ้นในขณะที่กระทำความผิดฐานลักทรัพย์

3.2 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ

ในอดีต ศาลฎีกาอังกฤษ อเมริกัน และฝรั่งเศสใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์สินเคลื่อนที่แล้วแม้เพียงเล็กน้อย หากผู้กระทำยังไม่สามารถพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ได้ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น โดยมีทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเป็นความเห็นในทางตำรา ต่อมาศาลฎีกาอังกฤษและอเมริกันเปลี่ยนมาใช้ทฤษฎีความสามารถในการ

⁵⁶ Ibid., pp. 184-185.

ควบคุมทรัพย์สินและใช้มาจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ ส่วนศาลฎีกาฝรั่งเศสใช้ทั้งทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่และทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินควบคู่กัน เนื่องจากศาลฎีกาฝรั่งเศสตีความขยายวิธีการเอาไปให้รวมถึงการโอนไปซึ่งทรัพย์สินด้วย ขณะที่ศาลฎีกาเยอรมันใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินมาโดยตลอด

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ โดยแบ่งออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ได้แก่ 3.2.1 สหราชอาณาจักร 3.2.2 สหรัฐอเมริกา 3.2.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และ 3.2.4 สาธารณรัฐฝรั่งเศส ดังนี้

3.2.1 สหราชอาณาจักร

ในอดีต ศาลฎีกาอังกฤษวินิจฉัยความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม ซึ่งมีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญ คือ การเอาไว้และพาไป (Taking and Carrying Away) การเอาไว้ (Taking) จะเกิดขึ้นเมื่อผู้กระทำมีอำนาจเหนือทรัพย์สินนั้น โดยตัดการครอบครองของเจ้าของและเข้าครอบครองทรัพย์สินนั้นเสียเอง⁵⁷ ส่วนการพาไป (Carrying Away) จะเกิดขึ้นเมื่อทำให้ทรัพย์สินเคลื่อนที่จากจุดที่ตั้งอยู่ซึ่งอาจเป็นการเคลื่อนที่เพียงเล็กน้อย หากเพียงพอที่จะตัดการครอบครองของเจ้าของหรือผู้มีสิทธิครอบครอง⁵⁸ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์สินเคลื่อนที่แล้วแม้เพียงเล็กน้อย หากผู้กระทำลงมือกระทำความผิดแต่ยังไม่สามารถพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ได้ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น ซึ่งเป็นการใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์

(1) คดี *Cherry's Case* ข้อเท็จจริงในคดีไม่ปรากฏว่าทรัพย์สินเคลื่อนที่แล้ว (Asportation) จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น⁵⁹

⁵⁷ Joycelyn M. Pollock, *Criminal Law*, p. 287.

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ 168 Eng. Rep. 220, n.(a)' (C.C.1781)

(2) คดี *Rex v. Coslet* จำเลยเคลื่อนย้ายสินค้าจากด้านหน้าไปยังด้านหลังรถบรรทุกแล้ว ศาลฎีกาอังกฤษจึงพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ⁶⁰

ต่อมาในปีคริสต์ศักราช 1916 (พ.ศ. 2459) สหราชอาณาจักรประกาศใช้ The Larceny Act, 1916 และยกเลิกหลักคอมมอนลอว์เดิม มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม คริสต์ศักราช 1916 (พ.ศ. 2459) เพื่อรวบรวมลักษณะของการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ในกฎหมายฉบับเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการอ้างอิงและปรับใช้กับข้อเท็จจริงให้เป็นแบบแผนเดียวกัน แต่ยังคงบัญญัติให้ “การเอาไว้และพาไป” เป็นองค์ประกอบความผิดที่สำคัญของความผิดฐานลักทรัพย์⁶¹ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้วแม้เพียงเล็กน้อย หากผู้กระทำลงมือกระทำความผิดแต่ยังไม่สามารถพาทรัพย์เคลื่อนที่ได้ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น ซึ่งเป็นการใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ เช่นเดียวกับสมัยที่ใช้หลักคอมมอนลอว์เดิม

เมื่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป สหราชอาณาจักรมีแนวคิดในการปรับปรุง The Larceny Act, 1916 เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงตั้งคณะกรรมการพิจารณาแก้ไขกฎหมายอาญา (The Criminal Law Revision Committee) ขึ้น ในส่วนของความผิดฐานลักทรัพย์นั้นคณะกรรมการดังกล่าวมีความเห็นว่า องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ในส่วนของ “การเอาไว้และพาไป” ไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในขณะนั้น เนื่องจากไม่ครอบคลุมการกระทำความผิดในหลายกรณี เช่น การขโมยเงินฝากในบัญชีธนาคารซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่รูปร่างที่ไม่อาจมีการเอาไว้และพาไปได้ ควรขยายขอบเขตของความผิดฐานลักทรัพย์ออกไป เพื่อให้ครอบคลุมถึงการลักทรัพย์รูปแบบใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น และเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์เพื่อให้สอดคล้องกับ

⁶⁰ 168 Eng. Rep. 220 (C.C.1782)

⁶¹ THE LARCENY ACT, 1916 section 1 (1) A person steals who, without the consent of the owner, fraudulently and without a claim of right made in good faith, takes and carries away anything capable of being stolen with intent, at the time of such taking, permanently to deprive the owner thereof: Provided that a person may be guilty of stealing any such thing notwithstanding that he has lawful possession thereof, if, being a bailee or part owner thereof, he fraudulently converts the same to his own use or the use of any person other than the owner.

“ทรัพย์สิน” ซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่คณะกรรมการดังกล่าวมีความประสงค์จะขยายขอบเขตของสิ่งที่ลักได้ให้รวมถึงสิทธิในทรัพย์สิน และทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างด้วย⁶²

ต่อมาในปีคริสต์ศักราช 1968 (พ.ศ. 2511) สหราชอาณาจักรประกาศใช้ The Theft Act, 1968 และยกเลิก The Larceny Act, 1916 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม คริสต์ศักราช 1968 (พ.ศ. 2511) เป็นต้นไป โดยนำความเห็นของคณะกรรมการพิจารณาแก้ไขกฎหมายอาญามาบัญญัติไว้ใน The Theft Act, 1968 ส่งผลให้องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ของสหราชอาณาจักรเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากบัญญัติให้ “การเอาไป” (Appropriation) เป็นองค์ประกอบความผิดที่สำคัญแทน “การเอาไว้และพาไป” ดังนั้น ผู้กระทำเพียงแสดงตนอย่างผู้มีสิทธิเป็นเจ้าของก็มีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จแล้ว⁶³ โดยไม่จำเป็นต้องพาทรัพย์เคลื่อนที่ เนื่องจากการพาไปมิใช่องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์อีกต่อไป

ดังนั้น การพิจารณาว่าการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ตาม The Theft Act, 1968 ต้องพิจารณาว่าผู้กระทำสามารถแย่งการครอบครองทรัพย์ของผู้อื่นด้วยการแสดงตนอย่างผู้มีสิทธิเป็นเจ้าของได้แล้วหรือไม่ เนื่องจากการกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถแย่งการครอบครองทรัพย์ของผู้อื่นด้วยการแสดงตนอย่างผู้มีสิทธิเป็นเจ้าของได้แล้ว หากผู้กระทำลงมือกระทำความผิดแต่ยังไม่สามารถแสดงตนอย่างผู้มีสิทธิเป็นเจ้าของได้ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น ซึ่งเป็นการใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์เป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์

(1) คดี *R v. Skipp*⁶⁴ เป็นกรณีที่คนขับรถลักสินค้าที่ตนมีหน้าที่นำไปส่งให้แก่ลูกค้า

จำเลยเป็นคนขับรถบรรทุกและมีเจตนาที่จะขโมยผลไม้บนรถบรรทุกนั้น ศาลฎีกาอังกฤษตัดสินว่า จำเลยแย่งการครอบครองทรัพย์สำเร็จตั้งแต่เวลาที่จำเลยขับรถเบี่ยงออกจากเส้นทางที่ต้องไปส่งผลไม้เป็นเส้นทางที่จำเลยวางแผนว่าจะเอาผลไม้มาลง จำเลยจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ

⁶² Edward Griew, *The Theft Act 1968*, 2 ed. (London: Sweet & Maxwell, 1995), pp.41-42.

⁶³ THE THEFT ACT, 1968 section 3 (1) Any assumption by a person of the rights of an owner amounts to an appropriation, and this includes, where he has come by the property (innocently or not) without stealing it, any later assumption of a right to it by keeping or dealing with it as owner.

⁶⁴ *R v. Skipp* Court of Appeal, Criminal Division (1975) Crim LR 114

จากคดีดังกล่าวจะเห็นว่า การกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตั้งแต่เวลาที่จำเลยขับรถเบี่ยงออกจากเส้นทางที่ต้องไปส่งผลไม้มาเป็นเส้นทางที่จำเลยวางแผนว่าจะเอาผลไม้มาลงแทน เพราะเป็นการแสดงตนอย่างผู้มีสิทธิเป็นเจ้าของผลไม้ซึ่งเป็นทรัพย์ของผู้อื่นแล้ว อันเป็นการควบคุมทรัพย์ได้ภายหลังจากที่จำเลยพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว และเป็นการเอาไปสำเร็จ จำเลยจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตามทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์

หากศาลฎีกาอังกฤษวินิจฉัยคดีนี้โดยใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ย่อมตัดสินว่าจำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเช่นเดียวกันเนื่องจากจำเลยพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว และเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตั้งแต่เวลาที่จำเลยเริ่มพาทรัพย์เคลื่อนที่ด้วยการขับรถบรรทุกออกจากตำแหน่งที่รถบรรทุกจอดอยู่ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนเวลาที่จำเลยสามารถควบคุมทรัพย์ได้ตามทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์

(2) คดี *R v. Pitham and Hehl*⁶⁵ เป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดเข้าไปลักทรัพย์สินภายในบ้านขณะที่ผู้เสียหายไม่อยู่บ้าน

นายมิลล์แมนรู้ว่าผู้เสียหายกำลังรับโทรศัพท์อยู่ในเรือนจำ จึงคิดเอาเฟอร์นิเจอร์ของผู้เสียหายออกขาย และเรียกให้จำเลยทั้งสองไปยังบ้านของผู้เสียหายแล้วเสนอขายเฟอร์นิเจอร์บางชิ้น การกระทำของนายมิลล์แมนเป็นการแสดงตนอย่างเป็นผู้มีสิทธิอย่างเป็นเจ้าของแล้ว โดยไม่สำคัญเลยว่าเฟอร์นิเจอร์จะถูกเคลื่อนย้ายแล้วหรือไม่ ถือว่านายมิลล์แมนแย่งการครอบครองเฟอร์นิเจอร์ไปจากเจ้าของแล้ว และมีความผิดฐานลักทรัพย์ ส่วนจำเลยทั้งสองมีความผิดฐานรับของโจร

จากคดีดังกล่าวจะเห็นว่า การกระทำของนายมิลล์แมนเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตั้งแต่เวลาที่นายมิลล์แมนแย่งการครอบครองทรัพย์จากเจ้าของด้วยการแสดงตนว่าเป็นเจ้าของทรัพย์นั้นแล้วเชิญจำเลยทั้งสองมายกเฟอร์นิเจอร์ที่ต้องการจะซื้อ ซึ่งเป็นการควบคุมทรัพย์ได้ก่อนที่จำเลยทั้งสองจะพาทรัพย์เคลื่อนที่ไป และเป็นการเอาไปสำเร็จ นายมิลล์แมนจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตามทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์

หากศาลฎีกาอังกฤษวินิจฉัยคดีนี้โดยใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ย่อมตัดสินว่านายมิลล์แมนมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์

⁶⁵ *R v. Pitham and Hehl* (1976) 65 Cr. App. R. 45 (Court of Appeal, Criminal Division)

เนื่องจากตามทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่นั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้วแม้เพียงเล็กน้อย แต่ข้อเท็จจริงในคดีนี้ไม่ปรากฏว่าผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จจึงไม่อาจเกิดขึ้นได้

(3) คดี *R v. Morris*⁶⁶ เป็นกรณีที่จำเลยสลับป้ายราคาสินค้า เพราะต้องการลักทรัพย์ที่มีมูลค่าสูง ด้วยการชำระราคาสินค้าที่ถูกกว่า

จำเลยสลับป้ายราคาสินค้าสองชิ้นในซูเปอร์มาร์เก็ต แล้วเอาสินค้าชิ้นที่ติดป้ายราคาถูกกว่าใส่ลงในตะกร้าโดยมีเจตนาที่จะชำระราคาสินค้าที่ถูกกว่า และถูกจับได้หลังจากชำระราคาสินค้าแล้ว ศาลฎีกาอังกฤษตัดสินว่า จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เนื่องจากสามารถแยงการครอบครองสินค้าด้วยการแสดงตนอย่างผู้มีสิทธิเป็นเจ้าของตั้งแต่เวลาที่จำเลยสลับป้ายราคาสินค้า

จากคดีดังกล่าวจะเห็นว่า การกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตั้งแต่เวลาที่จำเลยสลับป้ายราคาสินค้า เพราะถือว่าจำเลยแสดงตนอย่างผู้มีสิทธิอย่างเป็นทางการแล้ว ซึ่งเป็นการควบคุมทรัพย์ได้ก่อนที่จำเลยจะพาทรัพย์เคลื่อนที่ไป และเป็นการเอาไปสำเร็จ จำเลยจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตามทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์

หากศาลฎีกาอังกฤษวินิจฉัยคดีนี้โดยใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ย่อมตัดสินว่าจำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเช่นเดียวกัน เนื่องจากจำเลยพาทรัพย์เคลื่อนที่ไปแล้ว และเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตั้งแต่เวลาที่จำเลยเริ่มพาทรัพย์เคลื่อนที่ด้วยการนำสินค้าที่สลับป้ายราคาสินค้าแล้วใส่ลงในตะกร้า ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังจากที่จำเลยสามารถควบคุมทรัพย์ได้แล้วตามทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์

(4) คดี *DPP v. Gomez*⁶⁷ เป็นกรณีที่จำเลยต้องการลักสินค้าของร้านค้าด้วยการจูงใจให้ผู้จัดการร้านรับเช็คที่ไม่สามารถขึ้นเงินได้

จำเลยเป็นผู้ช่วยผู้จัดการร้านขายอุปกรณ์ไฟฟ้า ชักจูงให้ผู้จัดการร้านขายอุปกรณ์ไฟฟ้าทั้งหมดเป็นเงินจำนวน 17,000 ฟรังก์ ให้แก่ลูกค้า ผู้จัดการร้านจึงยอมรับเช็ค 2 ฉบับซึ่งเป็นเช็คที่ถูกขโมยมา

⁶⁶ R v. Morris (1983) 3 WLR 697, House of Lords

⁶⁷ DPP v Gomez [1993] A.C. 442, House of Lords

และไม่สามารถนำไปขึ้นเงินได้ที่จำเลยรู้อยู่แล้ว เนื่องจากสมรู้ร่วมคิดกับลูกค้ายกดังกล่าว ถือว่าจำเลยมีการกระทำที่เป็นการเอาไปแล้ว และมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ

จากคดีดังกล่าวจะเห็นว่า การกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตั้งแต่เวลาที่ผู้จัดการร้านยอมรับเช็คที่ถูกขโมยมาและไม่สามารถขึ้นเงินได้ แม้ลูกค้าซึ่งเป็นผู้สมรู้ร่วมคิดจะยังมีได้พาอุปกรณ์ไฟฟ้าออกไปจากร้านเลยก็ตาม อันเป็นการควบคุมทรัพย์ได้ก่อนมีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ และเป็นการเอาไปสำเร็จ จำเลยจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตามทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์

หากศาลฎีกาอังกฤษวินิจฉัยคดีนี้โดยใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ย่อมตัดสินว่าจำเลยมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น เนื่องจากตามทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่นั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้วแม้เพียงเล็กน้อย แต่ข้อเท็จจริงในคดีนี้ปรากฏว่า ลูกค้าซึ่งเป็นผู้สมรู้ร่วมคิดกับจำเลยยังไม่ได้พาทรัพย์เคลื่อนที่ ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จจึงไม่อาจเกิดขึ้นได้

จากการศึกษาพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาอังกฤษประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ จะเห็นว่า ในอดีต ศาลฎีกาอังกฤษใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เนื่องจากหลักคอมมอนลอว์เดิมและ The Larceny Act, 1916 มีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญ คือ การเอาไว้และพาไป ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว หากผู้กระทำลงมือกระทำความผิดแต่ยังไม่สามารถพาทรัพย์เคลื่อนที่ได้ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น ต่อมาคณะกรรมการพิจารณาแก้ไขกฎหมายอาญามีความเห็นว่างค์ประกอบความผิดดังกล่าวไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในขณะนั้น เนื่องจากไม่ครอบคลุมการกระทำความผิดในหลายกรณี ควรขยายขอบเขตของความผิดฐานลักทรัพย์ออกไปเพื่อให้ครอบคลุมถึงการลักทรัพย์รูปแบบใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเปลี่ยนมาใช้คำว่า “การเอาไป” แทน เพื่อให้สอดคล้องกับทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่คณะกรรมการดังกล่าวมีความประสงค์จะขยายขอบเขตของสิ่งที่ลักได้ให้รวมถึงสิทธิในทรัพย์สิน และทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างด้วย ดังนั้น เมื่อประกาศใช้ The Theft Act, 1968 ในปีคริสต์ศักราช 1968 (พ.ศ. 2511) องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ของสหราชอาณาจักรจึงเปลี่ยนแปลงไปตามความเห็นของคณะกรรมการดังกล่าว ส่งผลให้ศาลฎีกาอังกฤษต้องเปลี่ยนมาใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จและใช้มาจนถึงปัจจุบัน

ดังนั้น ผู้กระทำเพียงแสดงตนอย่างผู้มีสิทธิเป็นเจ้าของก็มีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จแล้ว โดยไม่ต้องพาทรัพย์เคลื่อนที่ เนื่องจากการพาไปมิใช่องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์อีกต่อไป

3.2.2 สหรัฐอเมริกา

ในอดีต ศาลฎีกาอเมริกันใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำ ความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ เนื่องจากใช้หลักคอมมอนลอว์เดิมเช่นเดียวกับสหราชอาณาจักร จึงมีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญ คือ การเอาไว้และการพาไป (Taking and Carrying Away) ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้วแม้เพียงเล็กน้อย หากผู้กระทำลงมือกระทำ ความผิดแต่ยังไม่สามารถพาทรัพย์เคลื่อนที่ได้ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น

ต่อมาสหรัฐอเมริกามีแนวคิดในการปฏิรูปกฎหมายด้วยการบัญญัติให้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของกฎหมายอาญา สถาบันกฎหมายอเมริกัน (The American Law Institute: ALI)⁶⁸ จึงจัดทำ Model Penal Code ขึ้น เพื่อให้กฎหมายอาญามีมาตรฐานในรูปแบบมวลกฎหมายเช่นเดียวกับประเทศในแถบยุโรปและเป็นแบบอย่างให้แก่ลรัฐต่าง ๆ นำไปปรับใช้หรือแก้ไขกฎหมายภายในมลรัฐต่อไป การกึ่งในส่วนของกฎหมายอาญาถือกำเนิดขึ้นในปีคริสต์ศักราช 1931 (พ.ศ. 2474) ซึ่งอยู่ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ทำให้ภารกิจดังกล่าวต้องหยุดชะงักไปจนกระทั่งปีคริสต์ศักราช 1951 (พ.ศ. 2494) จึงเริ่มต้นขึ้นอีกครั้ง และสำเร็จจุล่งในปีคริสต์ศักราช 1962 (พ.ศ. 2505)⁶⁹ ซึ่งมีหลายมลรัฐนำไปเป็นแบบอย่างในการปรับปรุงกฎหมายภายในมลรัฐ⁷⁰

⁶⁸ เป็นองค์กรเอกชนที่รวบรวมบรรดานักกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นครุลาการ ทนายความ และคณาจารย์ที่มีชื่อเสียงไว้ด้วยกัน ซึ่งมีภารกิจในการจัดทำตำราหรือบทความทางกฎหมาย เพื่อเป็นแนวทางให้แก่ักกฎหมายในการปรับใช้กฎหมายภายในอาณาเขตของสหรัฐอเมริกา

⁶⁹ Paul H. Robinson Edna and Ednyfed Williams, **An Introduction to Model Penal Code** [Online], Accessed: 20 November 2016. Available from: www.law.upenn.edu/fac/phrobins/intromodpencode.pdf

⁷⁰ มลรัฐอิลลินอยส์ (พ.ศ. 2505), มินนิโซตา และนิวเม็กซิโก (พ.ศ. 2506), นิวยอร์ก (พ.ศ. 2510), จอร์เจีย (พ.ศ. 2512), แคนซัส (พ.ศ. 2513), คอนเนตทิคัต (พ.ศ. 2514), โคโลราโด (พ.ศ. 2515), ออริกอน, เดลาแวร์ ฮาวาย นิวแฮมป์เชียร์ เพนซิลเวเนีย และยูทาห์ (พ.ศ. 2516), มอนแทนา โอไฮโอ และเทกซัส (พ.ศ. 2517), ฟลอริดา เคนทักกี นอร์ทดาโคตา และเวอร์จิเนีย (พ.ศ. 2518), อาร์คันซอ เมน และวอชิงตัน (พ.ศ. 2519), เซาท์ดาโคตา และอินเดียนา (พ.ศ. 2520), แอริโซนา และไอโอวา (พ.ศ. 2521), มิสซูรี นีบราสกา และนิวเจอร์ซีย์ (พ.ศ. 2522), อะลาบามา และอะลาสกา (พ.ศ. 2523), ไวโอมิง (พ.ศ. 2526)

ความผิดต่อทรัพย์สินนั้นเป็นอาชญากรรมส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาถึงร้อยละ 90 และมีข้อยุ่งยากในการปรับใช้กฎหมายอย่างมาก เนื่องจากความผิดต่อทรัพย์สินตามหลักคอมมอนลอว์เดิมมีหลายฐานความผิดแต่มีได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้เกิดความสับสนว่าการกระทำ ความผิดที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานใด เนื่องจากบางฐานความผิดมีองค์ประกอบความผิดที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้น Model Penal Code จึงเข้ามาขจัดปัญหานี้ด้วยการรวบรวมความผิดต่อทรัพย์สินดั้งเดิมให้เป็น หนึ่งเดียว เรียกว่า “Theft” อย่างไรก็ตาม การที่ศาลจะพิจารณาพิพากษาคดีนั้นยังต้องพิจารณาจาก องค์ประกอบความผิดของแต่ละฐานความผิดเช่นเดิม ไม่ว่าจะเป็ความผิดฐานลักทรัพย์ ยักยอก ฉ้อฉล กรรโชก รีดเอาทรัพย์ รับของโจร หรือความผิดฐานอื่นที่คล้ายคลึงกัน⁷¹

นอกจากนี้ยังมีปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานลักทรัพย์อีกด้วย เนื่องจากความผิด ฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิมนั้นมีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญ คือ การเอาไว้และพาไป ทำให้การกระทำเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้วแม้เพียงเล็กน้อย หากลงมือกระทำความผิดแต่ยังไม่สามารถพาทรัพย์เคลื่อนที่ได้เนื่องจากถูกขัดขวางเสียก่อน ย่อม มีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น ซึ่งนักกฎหมายอเมริกันส่วนใหญ่มีความเห็นว่า แคบเกินไป และไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป Model Penal Code จึงเข้ามาขจัดปัญหาด้วยการ ตัดองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ดังกล่าวออก และบัญญัติองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ ขึ้นใหม่ในมาตรา 223.2⁷² ดังนั้น องค์ประกอบของความผิดฐานลักทรัพย์ตาม Model Penal Code ที่ใช้ในการพิจารณาว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ หรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ คือ การเอาไว้หรือเข้าควบคุมโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (Taking or Unlawfully Exercising Control Over)⁷³ ส่งผลให้ผู้กระทำอาจมีความผิดฐานลักทรัพย์ สำเร็จก่อนหรือหลังการพาทรัพย์เคลื่อนที่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์ได้เมื่อใด

⁷¹ Jerome Hall, "Theft, Law and Society 1968," *Maurer School of Law* 54(October 1968): 960-961.

⁷² *Ibid.*, pp. 962-963.

⁷³ MODEL PENAL CODE Section 223.2 Theft by Unlawful Taking or Disposition.

(1) Movable Property. A person is guilty of theft if he unlawfully takes, or exercises unlawful control over, movable property of another with purpose to deprive him thereof.

(2) Immovable Property. A person is guilty of theft if he unlawfully transfers immovable property of another or any interest therein with purpose to benefit himself or another not entitled thereto.

ซึ่งผู้กระทำอาจควบคุมทรัพย์สินได้ก่อนหรือหลังการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ได้⁷⁴ อันเป็นการใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์

แม้ Model Penal Code จะเป็นเพียงแนวทางในการบัญญัติกฎหมาย ไม่มีสภาพบังคับให้มลรัฐต่าง ๆ นำเอาหลักการที่กำหนดไว้ไปบัญญัติในกฎหมายภายในของมลรัฐ เนื่องจากจัดทำโดยสถาบันกฎหมายอเมริกันซึ่งเป็นองค์กรเอกชน แต่ก็มีอิทธิพลต่อการบัญญัติกฎหมายภายในของหลายมลรัฐ จึงมีหลายมลรัฐที่รับเอาทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินไปเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เช่น มลรัฐนิวยอร์ก มลรัฐเพนซิลเวเนีย มลรัฐหลุยส์เซียนา และมลรัฐไอโอวา เป็นต้น ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาแห่งมลรัฐดังกล่าวประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จได้ดังนี้

1) มลรัฐนิวยอร์ก

ในอดีต ศาลฎีกาแห่งมลรัฐนิวยอร์กใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความว่าการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ เนื่องจากใช้หลักคอมมอนลอว์เดิมซึ่งมีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญ คือ การเอาไว้และพาไป ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์สินเคลื่อนที่แล้วแม้เพียงเล็กน้อย หากลงมือกระทำความผิดแต่ยังไม่สามารถพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ได้ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น เช่น คดี *People v. Richette*⁷⁵

คดี *People v. Richette* ชายสองคนพกพาอาวุธเข้าไปในสำนักงานของ The Posner Lab. และจับนาย Schragar กับลูกจ้างคนอื่น ๆ อีกสามคนมัดไว้ ชายคนหนึ่งอยู่กับผู้เสียหาย ส่วนอีกคนไปที่โกดังของแลป ขณะที่เจ้าพนักงานตำรวจมาพบ จำเลยกำลังหีบกล่องบรรจุวิกและผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมใส่ที่ด้านหลังของรถบรรทุก อีกส่วนหนึ่งถูกนำไปกองไว้บนรถบรรทุกแล้ว ศาลฎีกาแห่งมลรัฐนิวยอร์กจึงตัดสินว่า จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ มิใช่เพียงการพยายามลักทรัพย์ตามที่จำเลยกล่าวอ้าง เนื่องจากจำเลยพกกล่องบรรจุภัณฑ์ซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหายเคลื่อนที่จากโกดังไปที่รถของจำเลยแล้ว

⁷⁴ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 47.

⁷⁵ *People v. Richette* 33 N.Y.2d 42 (1973)

จากคำพิพากษาในคดีนี้จะเห็นว่า ศาลฎีกาแห่งมลรัฐนิวยอร์กใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เนื่องจากศาลฎีกาแห่งมลรัฐนิวยอร์กวินิจฉัยว่า จำเลยพากล่องบรรจุภัณฑ์ซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหายเคลื่อนที่แล้ว และเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตั้งแต่วันที่จำเลยเริ่มขนย้ายกล่องบรรจุภัณฑ์ออกจากตำแหน่งที่ผู้เสียหายวางกล่องบรรจุภัณฑ์เหล่านั้นไว้ การที่จำเลยไม่สามารถนำกล่องบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวออกไปจากบริเวณโกดังของผู้เสียหายได้นั้น เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายหลังการลักทรัพย์สำเร็จแล้ว จำเลยจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ

ต่อมามลรัฐนิวยอร์กได้รับอิทธิพลจาก Model Penal Code จึงรับเอาทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินมาเป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำได้สามารถควบคุมทรัพย์สินได้สำเร็จแล้ว เช่น คดี *People v. Alamo*⁷⁶

คดี *People v. Alamo* เป็นคดีแรกที่มีมลรัฐนิวยอร์กใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ โดยมีข้อเท็จจริงว่า ขณะที่เจ้าพนักงานตำรวจมาพบ จำเลยนั่งอยู่ในตำแหน่งคนขับ สตาร์ทเครื่องยนต์ และเปิดไปหน้าต่างแล้ว แต่ยังไม่ทันขับรถออกไป ศาลอุทธรณ์แห่งมลรัฐนิวยอร์กจึงตัดสินว่า จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ โดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าจำเลยทำให้รถยนต์คันดังกล่าวเคลื่อนที่แล้ว เนื่องจากจำเลยสามารถเข้าควบคุมรถยนต์คันดังกล่าวได้สำเร็จแล้ว

จากคำพิพากษาในคดีนี้จะเห็นว่า จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จแม้ยังไม่สามารถพาทรัพย์สินซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหายเคลื่อนที่เลยก็ตาม เนื่องจากศาลอุทธรณ์แห่งมลรัฐนิวยอร์กมิได้ตัดสินคดีนี้โดยใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ มิฉะนั้น ศาลอุทธรณ์แห่งมลรัฐนิวยอร์กต้องตัดสินว่า จำเลยมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น เนื่องจากตามทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่นั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว เมื่อจำเลยยังมิได้พาทรัพย์เคลื่อนที่ ความผิดฐานลักทรัพย์

⁷⁶ *People v. Alamo* 34 N.Y.2d 453 (N.Y. 1974)

สำเร็จย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้ ดังนั้นจึงถือว่าคำพิพากษาคดีนี้ได้เปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ของการเข้ายึดถือทรัพย์สินไปจากเดิม กล่าวคือ เปลี่ยนจาก “การกระทำเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว” มาเป็น “การกระทำเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์สินโดยมิชอบด้วยกฎหมายได้สำเร็จแล้ว”⁷⁷ เพราะอาศัยองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ในส่วนของ “การได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย” (Wrongful Obtaining) โดยไม่จำเป็นต้องมีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ (Asportation or Carrying Away)⁷⁸ เพราะการพาไปมิใช่องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ของมลรัฐนิวยอร์กอีกต่อไป นอกจากนี้ คณะลูกขุนยังลงความเห็นว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตั้งแต่เวลาที่จำเลยเข้าไปในตัวรถยนต์ สตาร์ทเครื่องยนต์ และเปิดไฟหน้ารถ โดยรถไม่จำเป็นต้องเคลื่อนที่ออกจากตำแหน่งที่รถยนต์คันดังกล่าวจอดอยู่

2) มลรัฐเพนซิลเวเนีย

ในอดีต ศาลฎีกาแห่งมลรัฐเพนซิลเวเนียใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ เนื่องจากใช้หลักคอมมอนลอว์เดิมซึ่งมีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญ คือ การเอาไว้และพาไป ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้วแม้เพียงเล็กน้อย หากลงมือกระทำผิดแต่ยังไม่สามารถพาทรัพย์เคลื่อนที่ได้ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น เช่น คดี *Commonwealth v. Sanders*⁷⁹

คดี *Commonwealth v. Sanders* จำเลยเข้าไปในรถของผู้เสียหายและนั่งอยู่ในตำแหน่งคนขับ ส่วนชายอีกคนหนึ่งเข้าไปใต้กระโปรงหน้ารถพร้อมกับสายไฟและคีม ขณะที่เจ้าพนักงานตำรวจมาพบ จำเลยสตาร์ทเครื่องยนต์แล้ว แต่ยังไม่ได้พารถคันดังกล่าวเคลื่อนตัวออกไป ศาลฎีกาแห่งมลรัฐเพนซิลเวเนียจึงตัดสินว่า จำเลยมีความผิดฐานพยายามลักทรัพย์

⁷⁷ Marry Anne Tommaney, "People V. Alamo: Change in New York Larceny Law," *Albany Law Review* 39, 4 (1974-1975): 913-925.

⁷⁸ NEW YORK PENAL LAW section 155.05 A person steals property and commits larceny when, with intent to deprive another of property or to appropriate the same to himself or to a third person, he wrongfully takes, obtains or withholds such property from an owner thereof.

⁷⁹ *Commonwealth v. Sanders* 458 Pa. 281 (Pa. 1974)

จากคำพิพากษาในคดีนี้จะเห็นว่า ศาลฎีกาแห่งมลรัฐเพนซิลเวเนียใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้วแม้เพียงเล็กน้อย เมื่อจำเลยเพียงเข้าไปในรถยนต์ของผู้เสียหาย สตาร์ทรถยนต์ แต่ยังไม่สามารถพารถยนต์คันดังกล่าวเคลื่อนที่ได้ เนื่องจากเจ้าพนักงานตำรวจมาพบการกระทำความผิดเสียก่อน การกระทำของจำเลยจึงเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์⁸⁰

ต่อมามลรัฐเพนซิลเวเนียได้รับอิทธิพลจาก Model Penal Code จึงรับเอาทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์มาเป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์ได้สำเร็จแล้ว เช่น คดี *Commonwealth v. Adams*

คดี *Commonwealth v. Adams* เป็นคดีแรกที่มลรัฐเพนซิลเวเนียใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ โดยมีข้อเท็จจริงว่า จำเลยมีเจตนาที่จะลักรถยนต์ซึ่งเป็นทรัพย์ของผู้เสียหายจึงลงมือกระทำความผิดด้วยการเข้าไปในรถยนต์คันดังกล่าว สตาร์ทรถยนต์ และเสนอขายรถยนต์คันดังกล่าวให้แก่บุคคลอื่น ศาลฎีกาแห่งมลรัฐเพนซิลเวเนียตัดสินว่า จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ แม้จำเลยยังไม่ได้พารถยนต์คันดังกล่าวเคลื่อนที่ไป เนื่องจากจำเลยสามารถควบคุมทรัพย์ของผู้อื่นได้สำเร็จแล้ว

จากคำพิพากษาในคดีนี้จะเห็นว่า ศาลฎีกาแห่งมลรัฐเพนซิลเวเนียตัดสินว่าจำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ แม้จำเลยจะยังไม่สามารถพารถยนต์ซึ่งเป็นทรัพย์ของผู้เสียหายเคลื่อนที่ได้ เนื่องจากขณะที่เกิดการกระทำความผิดในคดีนี้ รัฐบัญญัติของเพนซิลเวเนียบัญญัติให้ “การเข้าควบคุมโดยมิชอบด้วยกฎหมาย” (Take or Exercise of Unlawful Control) เป็นองค์ประกอบความผิดฐาน

⁸⁰ State v. Alexander, 74 N.C. 232, 233 (1876), State v. Olson, 59 Ut. 549, 205 P. 337 (1922), Commonwealth v. Kozolowsky, 238 Mass. 379, 131 N.E. 207 (1921), Commonwealth v. Eagan, 190 Pa. 10, 21 (1899), Commonwealth v. Brown, 184 Pa. Superior Ct. 494, 136 A. 2d 138 (1957); Commonwealth v. Mitchell, 222 Pa. Superior Ct. 335, 295 A. 2d 90 (1972) (allocatur pending); Commonwealth 436*436 v. Taylor, 225 Pa. Superior Ct. 142, 310 A. 2d 320 (1973) (SPAETH, J., dissenting).

ลักทรัพย์⁸¹ และใช้ในการพิจารณาว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ดังนั้นจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ตั้งแต่เวลาที่จำเลยสตาร์ทรถยนต์พร้อมเสนอขายรถยนต์คันดังกล่าวให้แก่ผู้อื่น เพราะเพียงพอที่จะแสดงให้เห็นว่า จำเลยสามารถเข้าควบคุมทรัพย์ของผู้เสียหายโดยมิชอบด้วยกฎหมายได้สำเร็จแล้ว ซึ่งเป็นการใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ

3) มลรัฐหลุยส์เซียนา

ในอดีต ศาลฎีกาแห่งมลรัฐหลุยส์เซียนาใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ เนื่องจากใช้หลักคอมมอนลอว์เดิมซึ่งมีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญคือ การเอาไว้และพาไป ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่ไปแล้วแม้เพียงเล็กน้อย หากผู้กระทำลงมือกระทำความผิดแต่ยังไม่สามารถพาทรัพย์เคลื่อนที่ได้ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น เช่น คดี *State v. O'Day*⁸²

คดี *State v. O'Day* จำเลยถูกดำเนินคดีใน The Parish of Orleans มลรัฐหลุยส์เซียนา ในข้อหาฆ่าคนตาย (Manslaughter) และถูกตัดสินให้มีความผิดและต้องใช้แรงงานในสถานที่กักขังจำเลยอุทธรณ์ แต่ศาลอุทธรณ์แห่งมลรัฐหลุยส์เซียนาพิพากษายืน ต่อมาพนักงานอัยการเขต (The District Attorney) ยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกาแห่งมลรัฐหลุยส์เซียนาเพิ่มโทษจำเลยฐานเป็นผู้กระทำความผิดติดนีสัยครั้งที่สาม ภายใต้บทบัญญัติ Act No. 15 of 1928 เนื่องจากปรากฏข้อเท็จจริงว่า จำเลยเคยถูกตัดสินว่ามีความผิดฐานลักรถยนต์ตามกฎหมายของแคนาดาและความผิดฐานลักทรัพย์ประเภท Grand theft ในมลรัฐโอเรกอนมาก่อน

หลักเกณฑ์การเพิ่มโทษจำเลยฐานเป็นผู้กระทำความผิดติดนีสัยตามกฎหมายอาญาแห่งมลรัฐหลุยส์เซียนา คือ จำเลยเคยถูกตัดสินว่ากระทำความผิดอาญาร้ายแรง (Felony) มากกว่า 1 ครั้ง โดยความผิดครั้งก่อนนั้นอาจเกิดขึ้นในมลรัฐใดหรือประเทศใดก็ได้ แต่ต้องเป็นความผิดตามกฎหมาย

⁸¹ PENNSYLVANIA STATUTES section 3921 (a) Movable property.--A person is guilty of theft if he unlawfully takes, or exercises unlawful control over, movable property of another with intent to deprive him thereof.

⁸² *State v. O'Day*, 191 La. 380 (La. 1938)

อาญาแห่งมลรัฐหลุยส์เซียนาด้วย ปรากฏว่าความผิดฐานลักขโมยรถตามกฎหมายแคนาดาไม่ต้องอาศัยองค์ประกอบความผิดในส่วนของ “การพาไป” ดังนั้น ผู้กระทำอาจมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จได้ แม้ทรัพย์ที่ถูกลักมิได้เคลื่อนที่ ซึ่งแตกต่างจากมลรัฐหลุยส์เซียนาที่ความผิดฐานลักทรัพย์ต้องอาศัยองค์ประกอบความผิดในส่วนของ “การเอาไว้และพาไป” ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้วเท่านั้น

ข้อเท็จจริงในคดีที่จำเลยถูกตัดสินว่า กระทำความผิดฐานลักขโมยรถตามกฎหมายแคนาดานั้น ปรากฏว่า จำเลยสตาร์ทเครื่องยนต์แล้ว แต่รถยังไม่เคลื่อนที่ เมื่อพนักงานอัยการเขตไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า หากกระทำเช่นนี้ในมลรัฐหลุยส์เซียนาจะเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาแห่งมลรัฐหลุยส์เซียนา ดังนั้นจึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะเพิ่มโทษจำเลยในฐานะผู้กระทำความผิดติดนิสัยครั้งที่สาม ตาม Act No. 15 of 1928 คงเพิ่มโทษจำเลยได้เพียงในฐานะผู้กระทำความผิดติดนิสัยครั้งที่สองเท่านั้น

จากคำพิพากษาในคดีนี้จะเห็นว่า จำเลยกระทำความผิดในขณะที่มลรัฐหลุยส์เซียนาพิจารณาความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม จึงมีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญ คือ การเอาไว้และพาไป ซึ่งใช้ในการพิจารณาว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้วแม้เพียงเล็กน้อย หากลงมือกระทำความผิดแต่ยังไม่สามารถทำให้ทรัพย์เคลื่อนที่ได้ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น ซึ่งเป็นการใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ในขณะที่ประเทศแคนาดาใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ ทำให้ผู้กระทำอาจมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จก่อนหรือหลังการพาทรัพย์เคลื่อนที่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์ได้เมื่อใด

ต่อมามลรัฐหลุยส์เซียนาได้รับอิทธิพลจาก Model Penal Code จึงรับเอาทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์มาเป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์ได้สำเร็จแล้ว เช่น คดี *State v. Victor*⁸³

⁸³ State v. Victor 368 So. 2d 711 (1979)

คดี *State v. Victor* จำเลยเข้าไปในร้านค้าของผู้เสียหาย นำสวนขวดแก้ว (Terrarium) รวมถึงสินค้าอื่น ๆ ที่วางอยู่บนชั้นวางสินค้าใส่ลงไปในกล่องโทรทัศน์ นำกล่องดังกล่าวไปวางในรถเข็นสินค้า และให้ลูกสาวนำไปชำระราคา พนักงานของผู้เสียหายคิดราคาสินค้าจากป้ายราคาสินค้าที่มองเห็น คือป้ายราคาสินค้าที่แปะบนกล่องโทรทัศน์ ซึ่งมีมูลค่าน้อยกว่าราคาสินค้าที่ถูกซ่อนอยู่ภายในกล่องโทรทัศน์ ศาลฎีกาแห่งมลรัฐหลุยส์เซียนาตัดสินว่า จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตั้งแต่เวลาที่จำเลยนำสินค้าไปซ่อนในกล่องโทรทัศน์ แม้ยังไม่ได้พาสินค้าผ่านช่องชำระราคาก็ตาม

จากคำพิพากษาในคดีนี้จะเห็นว่า จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตั้งแต่เวลาที่จำเลยนำสินค้าซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหายซ่อนในกล่องโทรทัศน์ โดยไม่จำเป็นต้องรอให้จำเลยพาทรัพย์สินเคลื่อนที่เนื่องจากการพาไปไม่ใช่องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์อีกต่อไป⁸⁴ ซึ่งเป็นการใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ

4) มลรัฐไอโอวา

ในอดีต ศาลฎีกาแห่งมลรัฐไอโอวาใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความว่าการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ เนื่องจากใช้หลักคอมมอนลอว์เดิมซึ่งมีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญ คือ การเอาไว้และพาไป ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์สินเคลื่อนที่แล้ว แม้เพียงเล็กน้อย หากผู้กระทำลงมือกระทำความผิดแต่ยังไม่สามารถพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ได้ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น

ต่อมามลรัฐไอโอวาได้รับอิทธิพลจาก Model Penal Code จึงรับเอาทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินมาเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นดังกล่าว ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์สินได้สำเร็จแล้ว เช่น คดี *State v. Donaldson*⁸⁵

⁸⁴ LOUISIANA LAWS section 67 Theft is the misappropriation or taking of anything of value which belongs to another, either without the consent of the other to the misappropriation or taking, or by means of fraudulent conduct, practices, or representations. An intent to deprive the other permanently of whatever may be the subject of the misappropriation or taking is essential.

⁸⁵ *State v. Donaldson*, 663 N.W.2d 882 (Iowa 2003)

คดี *State v. Donaldson* จำเลยเข้าไปในรถแวนของผู้เสียหาย ทำการรื้อแกนพวงมาลัย และถอดสวิทช์กุญแจออกเพื่อต่อสายตรงแทนการเสียบกุญแจรถ ขณะนั้นจำเลยเปิดวิทยุบนรถยนต์ และสัญญาณเช็คเอนจิน (Check Engine) ขึ้นที่หน้าปัด แต่ยังไม่ได้ขับรถออกไปจากตำแหน่งที่รถจอดอยู่ ศาลฎีกาแห่งมลรัฐไอโอวาตัดสินว่า จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เนื่องจากจำเลยสามารถควบคุมรถแวนซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหายได้สำเร็จตั้งแต่เวลาที่จำเลยเข้าจัดการระบบไฟฟ้าภายในตัวรถเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะติดเครื่องยนต์ โดยไม่จำเป็นต้องสตาร์ทเครื่องยนต์และพารถแวนคันดังกล่าวเคลื่อนที่ไป

จากคำพิพากษาในคดีนี้จะเห็นว่า ศาลฎีกาแห่งมลรัฐไอโอวาใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เนื่องจากจำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตั้งแต่เวลาที่จำเลยเข้าจัดการระบบไฟฟ้าภายในตัวรถเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะติดเครื่องยนต์ เพราะเป็นพฤติการณ์ที่เพียงพอที่จะแสดงให้เห็นว่า จำเลยสามารถควบคุมรถแวนซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหายได้สำเร็จแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าจำเลยพารถแวนคันดังกล่าวเคลื่อนที่ไปแล้วหรือไม่ เนื่องจากรัฐบัญญัติไอโอวาในขณะที่เกิดการกระทำความผิดในคดีนี้บัญญัติให้ความผิดฐานลักทรัพย์มีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญ คือ การเข้าครอบครองหรือควบคุมทรัพย์สินของผู้อื่น⁸⁶ และใช้ในการพิจารณาว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ แทนคำว่า “การเอาไว้และพาไป” ซึ่งเป็นองค์ประกอบความผิดที่สำคัญของหลักคอมมอนลอว์เดิม

จากการศึกษาพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาอเมริกันประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ จะเห็นว่า ในอดีต ศาลฎีกาอเมริกันใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เนื่องจากวินิจฉัยความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม ซึ่งมีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญ คือ การเอาไว้และพาไป ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำความผิดเคลื่อนที่ไปแล้วแม้เพียงเล็กน้อย หากผู้กระทำลงมือกระทำความผิดแต่ยังไม่สามารถพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ได้ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น ต่อมานักกฎหมาย

⁸⁶ IOWA CODE section 714.1 (1) A person commits theft when the person takes possession or control of the property of another, or property in the possession of another, with the intent to deprive the other thereof.

ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า องค์ประกอบความผิดดังกล่าวนั้นแคบเกินไปและไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สถาบันกฎหมายอเมริกันตระหนักถึงปัญหานี้ เมื่อจัดทำ Model Penal Code ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายให้แก่รัฐต่าง ๆ จึงเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์เสียใหม่ โดยบัญญัติให้ “การเอาไว้หรือเข้าควบคุมโดยมิชอบด้วยกฎหมาย” เป็นองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์แทน และสำเร็จจุลช่วงในปีคริสต์ศักราช 1962 (พ.ศ. 2505) ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์โดยมิชอบด้วยกฎหมายได้สำเร็จแล้ว ซึ่งอาจควบคุมทรัพย์ได้ก่อนหรือหลังจากที่ผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้วก็ได้ตามทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ ดังนั้น สหรัฐอเมริกาเปลี่ยนมาใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช 1962 (พ.ศ. 2505) เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ ส่งผลให้ศาลฎีกาแห่งมลรัฐต่าง ๆ เปลี่ยนมาใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ในเวลาต่อมา เนื่องจากได้รับอิทธิพลจาก Model Penal Code เช่น มลรัฐนิวยอร์ก มลรัฐเพนซิลเวเนีย มลรัฐหลุยส์เซียนา และมลรัฐโอไฮโอ เป็นต้น

3.2.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ศาลฎีกาเยอรมันใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์เป็นเกณฑ์ในการตีความว่าการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์มาโดยตลอด และพิจารณาจากองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไป” ซึ่งหมายถึง การทำลายการครอบครองทรัพย์ของบุคคลอื่นและก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์ขึ้นใหม่ โดยการครอบครองที่เกิดขึ้นใหม่นั้นจะเป็นของผู้กระทำหรือบุคคลที่สามก็ได้⁸⁷ และมีข้อพิจารณา 3 ประการ ดังนี้

(1) ทรัพย์นั้นต้องอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น (*Fremder Gewahrsam*)

ผู้กระทำจะมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อทรัพย์ที่เอาไปอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น หากทรัพย์นั้นอยู่ในความครอบครองของผู้กระทำ เป็นทรัพย์ที่ไม่มีเจ้าของ หรือเป็นทรัพย์ที่

⁸⁷ Nils Weinrich, "German Cures for English Ailments? Appropriation Versus Taking Away-Significance and Consequences of Conceptual Differences between the English and the German Law of Theft," *Journal of Criminal Law*: 433.

เจ้าของสละการครอบครองแล้ว ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะไม่มีการแย่งการครอบครองทรัพย์จากบุคคลอื่นเกิดขึ้น โดยพิจารณาจากความเห็นของบุคคลทั่วไปและความเห็นของกลุ่มบุคคลที่ประกอบอาชีพเดียวกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1.1) การครอบครอง

การครอบครอง หมายถึง การที่บุคคลมีเจตจำนงที่จะมีอำนาจเหนือทรัพย์ตามความเป็นจริง ดังนั้น การครอบครองประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้

(1.1.1) อำนาจเหนือทรัพย์ตามความเป็นจริง

อำนาจเหนือทรัพย์ตามความเป็นจริงจะมีอยู่ตราบเท่าที่ผู้ครอบครองสามารถใช้อำนาจเหนือทรัพย์ได้ตามปกติ โดยไม่มีอุปสรรคใด ๆ มาขัดขวาง ซึ่งต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีไป ฉะนั้น การอยู่ห่างจากทรัพย์ การนอนหลับ หรือการหมดสติไม่ถือว่าทำให้การครอบครองทรัพย์นั้นหมดไป และผู้ครอบครองไม่จำเป็นต้องคิดถึงทรัพย์ที่ตนเองมีไว้ในครอบครองอยู่ตลอดเวลา⁸⁸ ส่วนกรณีลืมสิ่งของ เจ้าของยังมีการครอบครองอยู่ตราบเท่าที่รู้ว่าทรัพย์นั้นลืมอยู่ตรงไหน และสามารถไปเอาทรัพย์กลับคืนมาได้โดยปราศจากการขัดขวาง⁸⁹ เช่น นาย ก. วางกระเป๋าเอกสารไว้บนม้านั่งในสวนสาธารณะ ระหว่างทางกลับบ้านนาย ก. รู้ว่าตนลืมกระเป๋าเอกสารไว้และรีบกลับไปเอาแต่ไม่พบ เพราะนาย ข. พบกระเป๋าเอกสารนั้นก่อนและเก็บเอาไว้ ถ้าวานาย ก. ยังคงมีการครอบครองกระเป๋าเอกสารอยู่ เพราะนาย ก. จำได้ว่าลืมกระเป๋าเอกสารไว้ตรงไหน นาย ข. จึงมีความผิดฐานลักทรัพย์

(1.1.2) เจตจำนงที่จะมีอำนาจเหนือทรัพย์ตามความเป็นจริง

เด็ก คนวิกลจริต หรือคนหมดสติสามารถมีเจตจำนงที่จะมีอำนาจเหนือทรัพย์ได้ และเจตจำนงที่จะมีอำนาจเหนือทรัพย์ย่อมสิ้นสุดลงเมื่อบุคคลนั้นตาย หรือไม่ประสงค์ที่จะมีอำนาจเหนือทรัพย์นั้นอีกต่อไป โดยพิจารณาจากความเห็นของบุคคลทั่วไป เนื่องจากบุคคลธรรมดาเท่านั้นที่จะมีเจตจำนงที่จะมีอำนาจเหนือทรัพย์ได้ ส่วนนิติบุคคลนั้นไม่อาจมีเจตจำนงที่จะมีอำนาจเหนือทรัพย์ได้ จึงไม่สามารถเป็นผู้ครอบครองได้ ดังนั้น ในกรณีที่มีการกล่าวถึงการครอบครอง

⁸⁸ สุรสิทธิ์ แสงวีโรจนพัฒน์, วิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาด้วยหลักกฎหมายเยอรมัน (กรุงเทพมหานคร: เจริญรัฐการพิมพ์, 2558), หน้า 169.

⁸⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 171.

ของร้านค้า กิจการหรือไปรษณีย์ หมายถึง การครอบครองของเจ้าของร้าน เจ้าของกิจการ ตัวแทน หรือหัวหน้าส่วนราชการ เป็นต้น⁹⁰

(1.2) เขตแดนการครอบครองและเจตจำนงที่จะครอบครองทรัพย์สินโดยทั่วไป

ในบางครั้ง ทรัพย์สินอาจจะเข้ามาอยู่ในความครอบครองของบุคคลที่มีอำนาจเหนือเขตแดน เนื่องจากบุคคลนั้นมีเจตจำนงทั่วไปที่จะครอบครองทรัพย์สิน เช่น นาย ก. ทำทรัพย์สินหายในบ้านซึ่งเป็นเขตแดนการครอบครองของนาย ข. ทำให้การครอบครองทรัพย์สินดังกล่าวของนาย ก. หหมดไป เนื่องจากการครอบครองทรัพย์สินโอนไปยังนาย ข. ซึ่งเป็นเจ้าของเขตแดนการครอบครอง เพราะนาย ข. มีเจตจำนงทั่วไปที่จะมีอำนาจเหนือทรัพย์สินหายที่เข้ามาอยู่ในเขตแดนการครอบครองของตน

กรณีทรัพย์สินถูกขโมยไป ผู้ครอบครองเดิมยังคงครอบครองทรัพย์สินนั้นอยู่นอ แต่เจ้าของเขตแดนการครอบครองก็มีเจตจำนงทั่วไปที่จะครอบครองทรัพย์สินนั้นเช่นเดียวกัน จึงถือว่าเจ้าของเขตแดนการครอบครองเป็นผู้ครอบครองร่วม⁹¹

กรณีสิ่งของที่มีการปิดล็อก หากบุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าของกุญแจมาใช้อำนาจเหนือทรัพย์สินที่ปิดล็อก ตามความเห็นของบุคคลทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ 1. กรณีที่สิ่งของติดตั้งอยู่กับที่ เช่น ตู้ล็อกเกอร์ ตู้เซฟ เจ้าของกุญแจถือว่าเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินที่ปิดล็อก และ 2. กรณีที่สิ่งของเคลื่อนย้ายได้ เช่น กระเป๋าเดินทาง ถือว่าผู้ดูแลเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินดังกล่าว

(1.3) กรณีมีผู้ครอบครองหลายคน

กรณีหลายบุคคลมีอำนาจเหนือทรัพย์สินตามความเป็นจริง ต้องแยกพิจารณาเป็น 3 กรณี คือ 1. การครอบครองที่อยู่ในฐานะเหนือกว่า 2. การครอบครองร่วมกันซึ่งมีฐานะเท่ากัน และ 3. การครอบครองที่อยู่ในฐานะต่ำกว่า โดยถือว่าเป็นการเอาไปเมื่อมีการทำลายการครอบครองทรัพย์สินที่อยู่ในฐานะเหนือกว่าและการครอบครองร่วมกันที่มีฐานะเท่ากัน ซึ่งผู้กระทำอาจเป็นบุคคลที่สาม ผู้ครอบครองร่วมกันที่มีฐานะเท่ากัน หรือผู้ครอบครองที่อยู่ในฐานะต่ำกว่าก็ได้ ขณะที่การทำลายการครอบครองทรัพย์สินของการครอบครองที่อยู่ในฐานะต่ำกว่านั้นไม่ถือว่าเป็นการเอาไป⁹²

⁹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 171-172.

⁹¹ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, "ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน," *อุลพาท*: 169-170.

⁹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 170-171.

เช่น ลูกจ้างในร้านค้าซึ่งมีการครอบครองที่อยู่ในฐานะที่ต่ำกว่า ย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อหยิบสินค้าจากชั้นวางของโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของร้านซึ่งมีการครอบครองที่อยู่ในฐานะที่เหนือกว่า

(2) ผู้กระทำความผิดต้องทำลายการครอบครองทรัพย์ของบุคคลอื่น (Bruch Fremden Gewahrsams)

การครอบครองทรัพย์ของบุคคลอื่นจะถูกทำลายลงหากผู้กระทำความผิดเอาทรัพย์ไป โดยฝ่าฝืนเจตจำนงของผู้ครอบครอง หากผู้ครอบครองอนุญาตหรือให้ความยินยอมในการเอาทรัพย์ไป ย่อมไม่มีการทำลายการครอบครองทรัพย์หรือแย่งการครอบครองทรัพย์เกิดขึ้น และขาดองค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์ในส่วนของ “การเอาไป” ผู้กระทำความผิดจึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ แม้ความยินยอมดังกล่าวจะเกิดขึ้นจากการถูกหลอกลวง ข่มขู่ หรือใช้กำลังบังคับก็ตาม เนื่องจากพิจารณาเฉพาะเจตจำนงตามธรรมชาติเท่านั้น⁹³ ทั้งนี้ไม่ต้องแสดงความยินยอมโดยชัดแจ้ง เพราะผู้ครอบครองสามารถแสดงความยินยอมภายในจิตใจได้ แม้ผู้กระทำจะไม่รู้ถึงความยินยอมนั้นก็ตาม ดังนั้น เด็กและคนเมาสุราสามารถให้ความยินยอมในการโอนการครอบครองได้ หากสามารถรับรู้ถึงการกระทำของตนเอง ซึ่งมีข้อพิจารณา ดังนี้⁹⁴

(2.1) เจ้าของร้านหรือผู้ได้รับมอบหมาย เช่น พนักงานรักษาความปลอดภัย คอยสังเกตการณ์หรือปล่อยให้การกระทำความผิดเกิดขึ้น ไม่ถือว่าผู้ครอบครองให้ความยินยอมในการเอาทรัพย์ไป

(2.2) กรณีเจ้าของเตรียมทรัพย์ เช่น ธนบัตร ให้ผู้ต้องสงสัยมาจับ เพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดจากสารเคมีที่ติดอยู่ที่มือคนร้าย เจ้าของทรัพย์ต้องให้ความยินยอมในการเปลี่ยนแปลงการครอบครอง คือ การจับและซ่อนธนบัตร จึงลงโทษได้เฉพาะการพยายามลักทรัพย์

(2.3) ผู้ครอบครองทรัพย์สามารถให้ความยินยอมโดยมีเงื่อนไขได้ ซึ่งนำมาใช้กับเครื่องขายสินค้าอัตโนมัติและตู้ ATM เป็นหลัก เนื่องจากเจ้าของเครื่องจะให้ความยินยอมในการโอนการครอบครองเฉพาะกรณีที่ใช้เครื่องตามระเบียบที่กำหนดไว้ ดังนั้น หากบุคคลใดใส่เงินปลอมหรือ

⁹³ Nils Weinrich, "German Cures for English Ailments? Appropriation Versus Taking Away-Significance and Consequences of Conceptual Differences between the English and the German Law of Theft," *Journal of Criminal Law*: 435.

⁹⁴ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, "ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน," *อุลพาท*: 174-175.

เหรียญของประเทศอื่นที่มีมูลค่าน้อยกว่าเข้าไปในเครื่องและได้สิ่งของมาจากเครื่องขายสินค้าอัตโนมัติ โดยมีเจตนาที่จะเอาไว้เป็นของตน ย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์ ส่วนบุคคลใดใช้เครื่องขายสินค้าอัตโนมัติตามระเบียบ เจ้าของเครื่องก็จะโอนการครอบครองทรัพย์ให้ด้วยความยินยอม

(3) ผู้กระทำความผิดต้องก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์ขึ้นใหม่ (Begründung Neuen Gewahrsams)

ผู้กระทำสามารถก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์ขึ้นใหม่เมื่อผู้กระทำหรือบุคคลที่สาม ได้การครอบครองทรัพย์ตามความเป็นจริงในลักษณะที่ผู้ครอบครองคนก่อนไม่สามารถจัดการทรัพย์ดังกล่าวได้อีกต่อไป ซึ่งการพาทรัพย์เคลื่อนที่นั้นจำเป็นเฉพาะกรณีที่ทรัพย์หนักหรือยากที่จะเคลื่อนย้ายเท่านั้น เช่น การลักตู้เซฟ หรือเครื่องจักรกล ส่วนทรัพย์ที่เคลื่อนย้ายง่าย เช่น เครื่องประดับ หรือสิ่งของที่มีขนาดเล็ก การเอาทรัพย์เช่นนี้วางไว้ในกระเป๋าสตางค์ กระเป๋าถือ หรือกระเป๋าเอกสาร ถือว่าเพียงพอแล้วที่จะก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์ขึ้นใหม่⁹⁵ หากมีการทำลายการครอบครองทรัพย์ของบุคคลอื่นโดยปราศจากการก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์ขึ้นใหม่ การกระทำดังกล่าวไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ แต่เป็นการพรากสิทธิของเจ้าของในการจัดการทรัพย์ของตนอย่างอิสระ

เมื่อพิจารณาทั้ง 3 ขั้นตอนดังกล่าวแล้วจะเห็นว่า ศาลฎีกาเยอรมันใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์เป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ เนื่องจากศาลฎีกาเยอรมันพิจารณาแต่เพียงว่า ทรัพย์ที่ลักนั้นอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นหรือไม่ มีการกระทำที่เป็นการทำลายการครอบครองทรัพย์ของบุคคลอื่นหรือไม่ และผู้กระทำสามารถก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์ขึ้นใหม่ได้หรือไม่ โดยมีได้ให้ความสำคัญกับการพาทรัพย์เคลื่อนที่มากนัก เว้นแต่กรณีทรัพย์หนักหรือยากที่จะเคลื่อนย้ายเท่านั้นจึงจำเป็นต้องมีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ เนื่องจากการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า มีการทำลายการครอบครองทรัพย์ของบุคคลอื่น และก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์ขึ้นใหม่ได้สำเร็จแล้ว ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์

⁹⁵ Nils Weinrich, "German Cures for English Ailments? Appropriation Versus Taking Away-Significance and Consequences of Conceptual Differences between the English and the German Law of Theft," *Journal of Criminal Law*: 439.

สำเร็จเมื่อผู้กระทำได้ทำลายการครอบครองทรัพย์สินของบุคคลอื่นและก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์สินใหม่ได้สำเร็จ โดยไม่จำเป็นว่าการครอบครองทรัพย์สินที่เกิดขึ้นใหม่นั้นต้องเป็นผู้กระทำความผิดเอง⁹⁶

(1) การลักทรัพย์ในห้างสรรพสินค้าและร้านสะดวกซื้อ

การลักทรัพย์ในห้างสรรพสินค้าและร้านสะดวกซื้อ ต้องแยกพิจารณาเป็น 2 กรณี คือ

(1.1) กรณีทั่วไป และ (1.2) กรณีมีการซ่อนสินค้า เนื่องจากมีผลทางกฎหมายที่แตกต่างกัน ดังนี้

(1.1) กรณีทั่วไป

โดยหลัก ผู้กระทำได้เอาทรัพย์สินที่ลักออกจากห้างสรรพสินค้าหรือร้านสะดวกซื้อก่อน จึงจะถือว่าสามารถทำลายการครอบครองทรัพย์สินของบุคคลอื่นและก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์สินใหม่ได้สำเร็จ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงการครอบครอง และเป็นการเอาไปสำเร็จ แต่ตามความเห็นของบุคคลทั่วไป การเปลี่ยนแปลงการครอบครองอาจเกิดขึ้นก่อนหน้านั้นได้เมื่อเดินผ่านช่องชำระเงินแล้ว เนื่องจากรถเข็นสินค้าเป็นสิ่งที่เจ้าของร้านมีอำนาจครอบครองอยู่ หลังจากผ่านช่องชำระเงินแล้ว อำนาจการครอบครองจึงจะโอนไปยังลูกค้าหรือผู้กระทำ⁹⁷ เช่น นายเอเอาสินค้าที่ต้องการจะลักใส่ลงในรถเข็นและถูกจับกุมได้ในขณะนั้น ถือว่านายเอยังไม่สามารถทำลายการครอบครองทรัพย์สินของเจ้าของร้านสะดวกซื้อและก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์สินใหม่ได้ การเอาไปยังไม่สำเร็จ นายเอจึงมีความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น

(1.2) กรณีมีการซ่อนสินค้า

หากผู้กระทำซ่อนสิ่งของที่มิขนาดเล็กและสามารถหยิบฉวยได้โดยง่ายไว้ในเสื้อผ้าใต้เสื้อผ้า หรือกระเป๋าที่หิ้วมาด้วย ถือว่าสามารถทำลายการครอบครองทรัพย์สินของบุคคลอื่นและก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์สินใหม่ได้สำเร็จตั้งแต่เวลาที่ผู้กระทำซ่อนสิ่งของ โดยไม่คำนึงว่าผู้กระทำจะถูกจับได้ก่อนหรือหลังการจ่ายเงิน ก่อนหรือหลังจากออกจากร้าน⁹⁸ เช่น นาง ก. ต้องการลักนาฬิกาที่วาง

⁹⁶ สุรสิทธิ์ แสงวีโรจนพัฒน์, "ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน," อุลพาท: 168.

⁹⁷ Nils Weinrich, "German Cures for English Ailments? Appropriation Versus Taking Away-Significance and Consequences of Conceptual Differences between the English and the German Law of Theft," Journal of Criminal Law: 440.

⁹⁸ สุรสิทธิ์ แสงวีโรจนพัฒน์, "ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน," อุลพาท: 172.

อยู่บนชั้นวางสินค้า จึงหยิบเอานาฬิกามาซ่อนไว้ในกระเป๋าถือ นาง ก. ย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ แม้นาง ก. จะถูกจับได้ก่อนเดินผ่านช่องชำระเงินก็ตาม

บางกรณีผู้กระทำเพียงคว่ำสิ่งของหรือจับสิ่งของไว้แน่น และนำเข้ามาใกล้กับเขตแดนที่เป็นส่วนตัวเสียจนบุคคลทั่วไปมีความเห็นว่า สิ่งของนั้นเข้ามาอยู่ในอำนาจการครอบครองของผู้กระทำ โดยทำให้การครอบครองแก่หมดไปแล้ว ย่อมเป็นการเอาไปสำเร็จ ผู้กระทำจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ

(2) การลักทรัพย์ในสถานที่อื่น ๆ

การลักทรัพย์ในบ้าน อาคาร สถานที่ต่าง ๆ นั้น ตามความเห็นของบุคคลทั่วไปถือว่าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อนำทรัพย์ที่ลักออกมาจากบ้าน อาคารหรือสถานที่นั้น ๆ หรือนำเข้ามาอยู่ในเขตแดนต้องห้ามของตน เช่น นาย ก. ไปหานาง ข. ที่บ้าน ระหว่างที่นาง ข. กำลังทำอาหารอยู่ในครัว นาย ก. เห็นสร้อยคอทองคำของนาง ข. วางอยู่ จึงขโมยสร้อยคอตั้งกล่าวแล้วนำมาซ่อนไว้ในกระเป๋ากางเกงของตน การกระทำของนาย ก. ย่อมเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ตั้งแต่เวลาที่นาย ก. นำสร้อยคอทองคำซึ่งเป็นทรัพย์ของนาง ข. มาซ่อนไว้ในกระเป๋ากางเกงซึ่งเป็นเขตแดนต้องห้ามของนาย ก. แม้นาย ก. จะยังไม่ได้นำสร้อยคอตั้งกล่าวออกจากบ้านของนาง ข. ก็ตาม

(3) การซ่อนสิ่งของไว้ในเขตแดนการครอบครองของบุคคลอื่น

หากผู้กระทำซ่อนสิ่งของที่ต้องการขโมยไว้ในเขตแดนการครอบครองของบุคคลอื่น อำนาจเหนือทรัพย์ของเจ้าของพื้นที่ยังไม่หมดไป ผู้กระทำย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น แต่หากผู้กระทำสามารถเข้าไปยังที่ซ่อนทรัพย์ที่อยู่ในเขตแดนการครอบครองของบุคคลอื่นได้โดยอิสระ ปราศจากการขัดขวาง และสามารถจัดการกับทรัพย์ที่ซ่อนไว้ได้ ถือว่าผู้กระทำได้ทำลายการครอบครองทรัพย์ของบุคคลอื่นและก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์ขึ้นใหม่แล้ว เป็นการเอาไปสำเร็จ ผู้กระทำย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ⁹⁹

จากการศึกษาพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาเยอรมันประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ จะเห็นว่า ศาลฎีกาเยอรมันใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็น

⁹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 174.

ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จมาโดยตลอด เนื่องจากการกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถทำลายการครอบครองทรัพย์ของบุคคลอื่นและก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์ขึ้นใหม่ได้สำเร็จ โดยมีได้ให้ความสำคัญกับการพาทรัพย์เคลื่อนที่มากนัก เว้นแต่กรณีทรัพย์หนักหรือยากที่จะเคลื่อนย้ายเท่านั้นจึงจำเป็นต้องมีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ เนื่องจากการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า มีการทำลายการครอบครองทรัพย์ของบุคคลอื่นและก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์ขึ้นใหม่ได้สำเร็จแล้ว

3.2.4 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

ในอดีต ศาลฎีกาฝรั่งเศสใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำ ความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อมีการทำให้ทรัพย์เคลื่อนที่ทางกายภาพ (Physical Removal) กล่าวคือ มีการเอาไป เคลื่อนย้าย และพาทรัพย์เคลื่อนที่ ซึ่งทำได้ด้วยวิธีต่าง ๆ โดยผู้กระทำไม่จำเป็นต้องจับต้องตัวทรัพย์ถือไปด้วยมือตนเอง เช่น ล่อสัตว์ ไล่สัตว์ ต่อท่อ น้ำมัน หรือแก๊สให้ไหลลงมาเอง เปิดก๊อกถูกรูราให้ไหลลงมาในแก้ว เป็นต้น¹⁰⁰ หากผู้กระทำลงมือกระทำความผิดแต่ยังไม่สามารถพาทรัพย์เคลื่อนที่ได้ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น แต่หากผู้กระทำมิได้เคลื่อนย้ายทรัพย์ไปจากเจ้าของ ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เช่น ผู้ซื้อข้าวราคาค่าสินค้าแล้ว แต่ผู้ขายไม่ยอมส่งมอบสินค้า ผู้ขายไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะผู้ขายไม่ได้เอาทรัพย์เคลื่อนย้ายไปจากผู้ซื้อ¹⁰¹

ต่อมาศาลฎีกาฝรั่งเศสมีความเห็นว่า ขอบเขตเรื่องการเอาไปนั้นแคบเกินกว่าที่จะสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงเริ่มมีการใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นดังกล่าว¹⁰² เพราะการกระทำควรเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จแม้ผู้กระทำจะไม่ได้เคลื่อนย้ายทรัพย์ไปจากเจ้าของ ดังนั้น ศาลฎีกาฝรั่งเศสจึงตีความขยายวิธีการเอาไปซึ่งการครอบครองให้รวมถึงวิธีการโอนไปซึ่งทรัพย์ (Legal Transfer) กล่าวคือ เป็นการเอาไปซึ่งการครอบครองโดยผู้กระทำไม่ได้ทำให้ทรัพย์เคลื่อนที่ทางกายภาพ ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเจ้าของส่งมอบทรัพย์โดย

¹⁰⁰ 1 Logoz art. 137 no.3 p. 96 อ้างถึงใน จิตติ ดิงศภัทย์, ฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 602.

¹⁰¹ Crim. 15 nov. 1850, S. 1851.1.453.

¹⁰² คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 29.

ไม่มีเจตนาโอนกรรมสิทธิ์ในตัวทรัพย์สินไปยังผู้รับ แต่ผู้รับมีเจตนาจะเอาทรัพย์สินไว้เป็นของตนในเวลาต่อมา ถือว่ามีการเอาไปซึ่งการครอบครองแล้ว แม้ผู้รับจะได้ทรัพย์สินมาโดยเจ้าของส่งมอบทรัพย์สินให้แทนที่ผู้รับ จะเป็นผู้เคลื่อนย้ายทรัพย์สินไปเสียเอง¹⁰³

(1) นาง ก. มอบกระเป๋าสตางค์ให้นาง ข. ถือชั่วคราว เพราะนาง ก. ถีอถุงซ้อบั้งเต็มมือ ปรากฏว่านาง ข. ไม่ยอมคืนกระเป๋าสตางค์ให้แก่นาง ก. ถือว่าการกระทำของนาง ข. เป็นการเอาไปซึ่งการครอบครองกระเป๋าสตางค์ซึ่งเป็นทรัพย์สินของนาง ก. แล้ว แม้นาง ข. จะไม่ได้เคลื่อนย้ายกระเป๋าสตางค์ไปจากนาง ก. เพราะนาง ก. ส่งมอบกระเป๋าสตางค์ให้แก่นาง ข. เอง แต่การกระทำของนาง ข. เป็นการเอาไปซึ่งการครอบครองด้วยวิธีการโอนไปซึ่งทรัพย์สินแล้ว นาง ข. จึงมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตามทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สิน¹⁰⁴

(2) ผู้ขายส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อก่อนที่การซื้อขายจะสมบูรณ์ ต่อมาผู้ซื้อไม่ยอมชำระราคาสินค้า ผู้ซื้อมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ แม้ไม่ได้เคลื่อนย้ายสินค้าไปจากผู้ขาย เพราะผู้ขายส่งมอบสินค้านี้ให้แก่ผู้ซื้อเอง แต่ถือว่าการกระทำของผู้ซื้อเป็นการเอาไปซึ่งการครอบครองด้วยวิธีการโอนไปซึ่งทรัพย์สินแล้ว การกระทำของผู้ซื้อจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตามทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สิน¹⁰⁵

(3) นายจ้างมอบอุปกรณ์ให้ลูกจ้างเอาไปใช้ในทางที่จ้าง ต่อมาลูกจ้างนำเอาอุปกรณ์ดังกล่าวไปขายแล้วบอกนายจ้างว่าอุปกรณ์ดังกล่าวหายไป ลูกจ้างมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ แม้ไม่ได้เคลื่อนย้ายอุปกรณ์ดังกล่าวไปจากนายจ้าง เพราะนายจ้างส่งมอบให้แก่ลูกจ้างเอง แต่ถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการเอาไปซึ่งการครอบครองด้วยวิธีการโอนไปซึ่งทรัพย์สินแล้ว ลูกจ้างจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตามทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สิน¹⁰⁶

¹⁰³ Crim 30 nov. 1977, B. no. 381; Crim. 3 mars 1993, Dr. pen. 1993, comm. 254 and R.S.C. 1993, 546, obs. Bouzat.

¹⁰⁴ Crim. 21 avril 1964, B. no. 121.

¹⁰⁵ Catherine Elliott, *French Criminal Law*, p. 180.

¹⁰⁶ Ibid.

(4) กรณีการซื้อขายสินค้าที่ต้องชำระราคาสินค้าทันที

การซื้อขายตามประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 1583 ผู้ซื้อได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินทันทีที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงตัวทรัพย์สินและราคากันได้ แม้ยังไม่ได้ส่งมอบทรัพย์สินหรือชำระราคาก็ตาม¹⁰⁷ แต่ศาลอาญาไม่นำหลักกฎหมายแพ่งมาใช้ในการวินิจฉัยความรับผิดชอบหลักทรัพย์สินสำหรับธุรกรรม การซื้อขายที่ต้องชำระราคาทันทีแล้วไม่ยอมชำระ เนื่องจากศาลอาญาเห็นว่าการโอนทรัพย์สินขั้นสุดท้ายจะสะดุดหยุดอยู่จนกว่าจะมีการชำระราคา เมื่อมีการชำระราคาแล้วจึงจะมีการโอนกรรมสิทธิ์เกิดขึ้น¹⁰⁸ ซึ่งสามารถนำมาใช้กับกรณีการซื้อขายสินค้าในซูเปอร์มาร์เก็ตที่ลูกค้าต้องบริการตัวเอง ดังนี้

การที่ลูกค้าหยิบสินค้าออกจากชั้นวางของแล้วไม่ยอมชำระราคา ถือเป็นภาระละเมิดต่อสิทธิในทรัพย์สินของเจ้าของแล้ว ซึ่งการกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำนำสินค้าผ่านช่องชำระเงินโดยไม่ยอมชำระราคาสินค้า หากลงมือกระทำความผิดแต่ถูกจับได้ในระหว่างที่กำลังทำการชুক่อนสินค้าก่อนเดินผ่านช่องชำระเงิน ย่อมเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น¹⁰⁹ ซึ่งเป็นการใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ เนื่องจากศาลฎีกาฝรั่งเศสตีความว่า ผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์สินได้สำเร็จเมื่อเดินผ่านช่องชำระเงินแล้ว หากศาลฎีกาฝรั่งเศสใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นนี้ ผู้กระทำย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตั้งแต่เวลาที่ผู้กระทำหยิบสินค้าออกจากชั้นวางสินค้าซึ่งเป็นการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่แล้ว

(5) การซื้อขายสินค้าที่ไม่ต้องชำระราคาสินค้าทันที

กรณีที่ชำระราคาสินค้าในภายหลังได้ ต้องเป็นไปตามหลักกฎหมายแพ่ง กล่าวคือ พิจารณาจากประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 1583 ดังนั้น ทันทีที่คู่สัญญาตกลงตัวทรัพย์สินและราคากัน

¹⁰⁷ French Civil Code article 1583 It is complete between the parties, and ownership is acquired as of right by the buyer with respect to the seller, as soon as the thing and the price have been agreed upon, although the thing has not yet been delivered or the price paid.

¹⁰⁸ Crim. 4 juin 1915, D. 1921, 1, 57, note Nast

¹⁰⁹ Crim. 3 janv. 1973, Gaz. Pal. 1973, 1. 290.

ได้แล้ว กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินย่อมโอนไปยังผู้ซื้อทันที หากผู้ซื้อไม่ยอมชำระราคา ผู้ซื้อไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ แต่หากผู้ขายพยายามนำทรัพย์สินกลับคืนมา ผู้ขายมีความผิดฐานลักทรัพย์¹¹⁰

เมื่อศาลฎีกาฝรั่งเศสเพียงแต่ขยายขอบเขตของวิธีการเอาไปซึ่งการครอบครอง ให้รวมถึงวิธีการโอนไปซึ่งทรัพย์สิน ทำให้การกระทำเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จได้แม้ผู้กระทำไม่ได้เคลื่อนย้ายทรัพย์สินไปจากเจ้าของ แต่เกิดจากเจ้าของส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้กระทำ แต่ศาลฎีกาฝรั่งเศสยังคงใช้วิธีการเอาไปซึ่งการครอบครองด้วยการทำให้ทรัพย์สินเคลื่อนที่ทางกายภาพอยู่ ซึ่งการกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำทำให้ทรัพย์สินเคลื่อนที่ทางกายภาพแล้ว กล่าวคือ มีการเอาไปเคลื่อนย้าย และพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ ดังนั้น ในปัจจุบัน สาธารณรัฐฝรั่งเศสมีวิธีการเอาไปซึ่งการครอบครอง 2 วิธี คือ 1. การทำให้ทรัพย์สินเคลื่อนที่ทางกายภาพ ซึ่งเป็นวิธีการดั้งเดิมตามทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ และ 2. การโอนไปซึ่งทรัพย์สิน ซึ่งเกิดจากการตีความขยายของศาลฎีกาฝรั่งเศสในระยะหลังตามทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สิน

ดังนั้น ในปัจจุบัน ศาลฎีกาฝรั่งเศสใช้ทั้งทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่และทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จควบคู่กัน โดยใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ซึ่งการกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำทำให้ทรัพย์สินเคลื่อนที่ทางกายภาพก่อน ส่วนทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินนั้นพิจารณาทีหลัง ในกรณีที่ผู้กระทำไม่ได้เคลื่อนย้ายทรัพย์สินไปจากเจ้าของ เนื่องจากเจ้าของเป็นผู้ส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้กระทำเอง แต่เมื่อพิจารณาจากพฤติการณ์และเจตนาที่แท้จริงแล้วเห็นว่า ผู้กระทำมีเจตนาทุจริต ตั้งใจจะลักทรัพย์ของผู้อื่น จึงนำวิธีการโอนไปซึ่งทรัพย์สินมาพิจารณา

จากการศึกษาพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาฝรั่งเศสประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ จะเห็นว่า ในอดีต ศาลฎีกาฝรั่งเศสใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำเอาไปซึ่งการครอบครองด้วยการทำให้ทรัพย์สินเคลื่อนที่ทางกายภาพ กล่าวคือ มีการเอาไป เคลื่อนย้าย และพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ หากผู้กระทำลงมือกระทำความผิดแต่ยังไม่สามารถทำให้ทรัพย์สินเคลื่อนที่ทางกายภาพได้

¹¹⁰ Crim. 12 oct. 1976, B. no. 289.

สำเร็จ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ต่อมาศาลฎีกาฝรั่งเศสมีความเห็นว่า ขอบเขตเรื่องการเอาไปนั้นแคบเกินกว่าที่จะสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงตีความขยายวิธีการเอาไป ซึ่งการครอบครองให้รวมถึงวิธีการโอนไปซึ่งทรัพย์ ทำให้การกระทำเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จได้ แม้ผู้กระทำไม่ได้ทำให้ทรัพย์เคลื่อนที่ทางกายภาพตามทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ แต่ศาลฎีกาฝรั่งเศสมิได้ละทิ้งทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ ดังนั้น ในปัจจุบัน ศาลฎีกาฝรั่งเศสใช้ทั้งทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่และทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จควบคู่กัน โดยพิจารณาตามทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ก่อนแล้วจึงพิจารณาทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์

3.3 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นการลักกระแไฟฟ้า

การลักวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่งจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ต้องพิจารณาว่าเกิดขึ้นที่ประเทศใด และวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายประเทศนั้นคืออะไร ฉะนั้นการลักวัตถุอย่างเดียวกันอาจเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ในประเทศหนึ่ง แต่ไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ในอีกประเทศหนึ่งก็ได้ หากวัตถุที่ลักไปมิใช่วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายประเทศนั้น เช่น วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตาม The Theft Act, 1968 ของสหราชอาณาจักร คือ ทรัพย์สิน (Property) วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตาม Model Penal Code ของสหรัฐอเมริกา คือ ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ (Movable Property) และทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้ (Immovable Property) ส่วนวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน คือ ทรัพย์สินที่เคลื่อนไหวได้ (Chattel) และวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส คือ ทรัพย์ (Thing) เป็นต้น

แม้วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายประเทศเหล่านี้จะแตกต่างกัน แต่ทุกประเทศประสบปัญหาเดียวกัน คือ เคยมีปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ แต่ในปัจจุบันสามารถหาข้อยุติได้แล้วด้วยการบัญญัติความผิดฐานลักกระแไฟฟ้า หรือบัญญัติให้ถือว่าการลักกระแไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาด้วยวิธีการบัญญัติกฎหมาย และตีความว่าการลักกระแไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาด้วยวิธีการตีความกฎหมายของศาล

ดังนั้น ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นการลักกระแไฟฟ้า โดยแบ่งออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ได้แก่ 3.3.1 สหราชอาณาจักร 3.3.2 สหรัฐอเมริกา 3.3.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และ 3.3.4 สาธารณรัฐฝรั่งเศส ดังนี้

3.3.1 สหราชอาณาจักร

ในอดีต สหราชอาณาจักรวินิจฉัยความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ คือ ทรัพย์สินส่วนบุคคล (Personal Property) ซึ่งศาลฎีกาอังกฤษตีความว่าหมายถึง วัตถุมีรูปร่างที่สามารถเคลื่อนที่ได้ (Tangible Personal Property) หรือสังหาริมทรัพย์ ดังนั้น สิ่งที่ผู้กระทำลักไปต้องเป็นทั้งวัตถุมีรูปร่างและสามารถเคลื่อนที่ได้ ผู้กระทำจึงจะมีความผิดฐานลักทรัพย์ หากสิ่งนั้นสามารถเคลื่อนที่ได้แต่ไม่ใช่วัตถุมีรูปร่าง ย่อมไม่อาจเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้ ผู้กระทำจึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์

เมื่อเกิดการลักกระแไฟฟ้าขึ้นในสหราชอาณาจักร จึงเกิดปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า กระแไฟฟ้าเป็นสังหาริมทรัพย์หรือไม่ เนื่องจากกระแไฟฟ้าเป็นวัตถุไม่มีรูปร่าง มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า เป็นเพียงพลังงานเท่านั้น ซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นว่า กระแไฟฟ้าไม่ใช่สังหาริมทรัพย์ จึงไม่สามารถเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิมได้ ทั้งเป็นเรื่องยุ่งยากที่จะพิจารณาว่า กระแไฟฟ้านั้นสามารถเอาไว้และพาทรัพย์เคลื่อนที่ไปได้อย่างไร เว้นแต่มีการขยายนิยามขององค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์¹¹¹

ต่อมาในปีคริสต์ศักราช 1916 (พ.ศ. 2459) สหราชอาณาจักรประกาศใช้ The Larceny Act, 1916 และยกเลิกหลักคอมมอนลอว์เดิม ในส่วนของความผิดฐานลักทรัพย์นั้นคณะกรรมการพิจารณาแก้ไขกฎหมายอาญา (The Criminal Law Revision Committee) ตระหนักถึงปัญหาเรื่องการลักกระแไฟฟ้าว่าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ เพราะมีทั้งนักวิชาการที่เห็นว่า กระแไฟฟ้าไม่ใช่สังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นความเห็นส่วนใหญ่ และนักวิชาการที่เห็นว่า กระแไฟฟ้าเป็นสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นความเห็นส่วนน้อย ฉะนั้น เพื่อป้องกันปัญหาการตีความในอนาคต คณะกรรมการดังกล่าวจึงแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการบัญญัติความผิดฐานลักกระแไฟฟ้า (Abstracting of Electricity) เป็น

¹¹¹ Seymour Samuels, "Electricity as a Subject of Larceny in Tennessee," *Tennessee Law Review* 16, 4 (June 1940): 415.

ความผิดพิเศษต่างหากจากความผิดฐานลักทรัพย์ธรรมดา โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 10 ว่า “ผู้ใดมีเจตนาขี้ร้ายหรือโดยฉ้อฉล ลักกระแสไฟฟ้าไปหรือทำให้สิ้นเปลืองหรือถ่ายเท อุปกรณ์ หรือใช้กระแสไฟฟ้า ย่อมมีความผิดอุกฉกรรจ์”¹¹² ดังนั้น เมื่อเกิดการลักกระแสไฟฟ้าขึ้นในขณะที่ The Larceny Act, 1916 มีผลใช้บังคับ ศาลฎีกาอังกฤษต้องพิจารณาและวินิจฉัยการกระทำดังกล่าวตามมาตรา 10 ซึ่งเป็นความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้าโดยเฉพาะ โดยไม่ต้องพิจารณาว่ากระแสไฟฟ้าเป็นสิ่งของหรือไม่ใช่สิ่งของหรือไม่อีกต่อไป เพราะสิ่งของหรือทรัพย์สินไม่ใช่วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้า

ต่อมาสหราชอาณาจักรประกาศยกเลิก The Larceny Act, 1916 และบังคับใช้ The Theft Act, 1968 แทน มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม คริสต์ศักราช 1968 (พ.ศ. 2511) เป็นต้นไป ในส่วนของความผิดฐานลักทรัพย์นั้น คณะกรรมการพิจารณาแก้ไขกฎหมายอาญายังคงบัญญัติความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดพิเศษ โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 13 ว่า “ผู้ใดโดยทุจริตใช้กระแสไฟฟ้าโดยปราศจากอำนาจหรือโดยทุจริตเป็นเหตุให้สูญเสีย หรือเปลี่ยนทิศทางการไหลของกระแสไฟฟ้า ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี”¹¹³ เนื่องจากคณะกรรมการดังกล่าวมีความเห็นว่า ตามสภาพของกระแสไฟฟ้านั้นไม่อาจเกิดการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 1¹¹⁴ ได้ เนื่องจากกระแสไฟฟ้าไม่สามารถถูกเอาไปได้ (Appropriation)¹¹⁵ ดังนั้น เมื่อเกิดการลักกระแสไฟฟ้าขึ้นในขณะที่ The Theft Act, 1968 มีผลใช้บังคับ ศาลฎีกาอังกฤษต้องพิจารณาและวินิจฉัยการกระทำดังกล่าวตามมาตรา 13 ซึ่งเป็นความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้าโดยเฉพาะ เช่น คดี *Low v. Blease*¹¹⁶

¹¹² THE LARCENY ACT, 1916 section 10 Every person who maliciously or fraudulently abstracts, causes to be wasted or diverted, consumes or uses any electricity shall be guilty of felony, and on conviction thereof liable to be punished as in the case of simple larceny.

¹¹³ THE THEFT ACT, 1968 section 13 A person who dishonestly uses without due authority, or dishonestly causes to be wasted or diverted, any electricity shall on conviction on indictment be liable to imprisonment for a term not exceeding five years.

¹¹⁴ THE THEFT ACT, 1968 section 1 A person is guilty of theft if he dishonestly appropriates property belonging to another with the intention of permanently depriving the other of it; and ‘theft’ and ‘steal’ shall be construed accordingly.

¹¹⁵ D. Cowley, "Divisional Court Comments on Cases," *Journal of Criminal Law* 40, 1 (January/March 1976): 15.

¹¹⁶ *Low v. Blease* (1975) Crim LR 513, DC

คดี *Low v. Blease* จำเลยบุกรุกเข้าไปในอาคารสถานที่ของผู้อื่น และใช้โทรศัพท์ในอาคารสถานที่นั้นโดยไม่ได้รับอนุญาต จำเลยจึงถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานย่องเบา (Burglary) ตาม The Theft Act, 1968 มาตรา 9 (1) (b) ศาลชั้นต้นตัดสินว่า จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 1 เนื่องจากศาลเห็นว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินตามนิยามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 (1)¹¹⁷ ดังนั้น กระแสไฟฟ้าจึงเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ และสามารถถูกเอาไปได้ อย่างไรก็ตาม The Queen's Bench Divisional Court ตัดสินว่า จำเลยไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 1 เนื่องจากกระแสไฟฟ้าไม่อาจถูกครอบครองเอาไปโดยการเปิดสวิตช์ไฟ และกระแสไฟฟ้าไม่ใช่ทรัพย์สินตามเจตนารมณ์ของมาตรา 4 (1) เนื่องจากศาลได้รับอิทธิพลจากมาตรา 13 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ลงโทษการใช้กระแสไฟฟ้าโดยไม่สุจริตเป็นการเฉพาะ¹¹⁸

จากคำพิพากษาในคดีดังกล่าวจะเห็นว่า การที่จำเลยเข้าไปในบ้านผู้เสียหายและใช้โทรศัพท์ของผู้เสียหายโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้นไม่เป็นการแย่งการครอบครองกระแสไฟฟ้าจากผู้เสียหาย การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นการเอาไป นอกจากนี้ กระแสไฟฟ้าไม่ใช่ทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามเจตนารมณ์ของมาตรา 4 (1) ดังนั้น การกระทำของจำเลยจึงไม่ครอบคลุมประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 1 เนื่องจากขาดองค์ประกอบความผิดในส่วนของ “การเอาไป” และ “ทรัพย์สิน” อย่างไรก็ตาม หากคดีนี้ฟ้องเป็นความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้า การกระทำของจำเลยย่อมเป็นความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้าตามมาตรา 13 เนื่องจากจำเลยมีเจตนาทุจริตในการใช้กระแสไฟฟ้าโดยปราศจากอำนาจ

จากการศึกษาพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาอังกฤษประเด็นการลักกระแสไฟฟ้า จะเห็นว่าในอดีต สหราชอาณาจักรวินิจฉัยความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม จึงมีทรัพย์สินส่วนบุคคลเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งศาลฎีกาอังกฤษตีความว่าหมายถึง วัตถุมีรูปร่างที่สามารถเคลื่อนที่ได้หรือสังหาริมทรัพย์ จึงเกิดปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การลักกระแสไฟฟ้าไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะกระแสไฟฟ้าไม่ใช่สังหาริมทรัพย์ คณะกรรมการพิจารณาแก้ไข

¹¹⁷ THE THEFT ACT, 1968 section 4 (1) "Property" includes money and all other property, real or personal, including things in action and other intangible property.

¹¹⁸ D. Cowley, "Divisional Court Comments on Cases," *Journal of Criminal Law*: 15.

กฎหมายอาญาตระหนักถึงปัญหานี้จึงแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการบัญญัติความผิดฐานลักกระแไฟฟ้าใน The Larceny Act, 1916 มาตรา 10 เพื่อป้องกันปัญหาการตีความในอนาคต ต่อมาสหราชอาณาจักรประกาศใช้ The Theft Act, 1968 ยังคงบทบัญญัติความผิดฐานลักกระแไฟฟ้าไว้ แม้มีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ไปจากเดิม เนื่องจากคณะกรรมการดังกล่าวมีความเห็นว่า ตามสภาพของกระแไฟฟ้านั้นไม่อาจเกิดการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 1 ได้ เนื่องจากกระแไฟฟ้าไม่สามารถถูกเอาไปได้ ดังนั้น ในปัจจุบัน สหราชอาณาจักรไม่มีปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่อีกต่อไป เนื่องจากเป็นปัญหาที่ได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้วด้วยวิธีการบัญญัติความผิดฐานลักกระแไฟฟ้า

3.3.2 สหรัฐอเมริกา

ในอดีต สหรัฐอเมริกาวินิจฉัยความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม ซึ่งวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ คือ ทรัพย์สินส่วนบุคคล (Personal Property) เช่นเดียวกับ สหราชอาณาจักร แต่ศาลฎีกาอเมริกันตีความกว้างกว่า เพราะมีความเห็นว่าวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์มิได้มีเฉพาะสังหาริมทรัพย์อย่างเดียว เนื่องจากสังหาริมทรัพย์เป็นเพียงประเภทหนึ่งของทรัพย์สินส่วนบุคคล ดังนั้นจึงต้องตีความคำว่า “ทรัพย์สินส่วนบุคคล” ให้หมายความรวมถึงทรัพย์สินส่วนบุคคลประเภทอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่มีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่างซึ่งอาจถูกเอาไปได้ เพื่อให้กฎหมายสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและนำมาใช้บังคับได้จริงในทางปฏิบัติ¹¹⁹ ซึ่งเป็นการขยายหลักคอมมอนลอว์เดิม อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดการลักกระแไฟฟ้าขึ้นในสหรัฐอเมริกายังคงเกิดปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่เช่นเดียวกัน ซึ่งศาลฎีกาอเมริกันวางแนวบรรทัดฐานว่า การลักกระแไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากกระแไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคลซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์

(1) คดี *Woods v. People* ศาลฎีกาแห่งมลรัฐอิลลินอยด์ตัดสินว่า แก๊สที่ไหลไปตามท่อเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ การลักต่อท่อเพื่อนำเอาแก๊สไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ กระแไฟฟ้าก็มีลักษณะเช่นเดียวกับแก๊ส เนื่องจากสามารถเอาไปได้ และ

¹¹⁹ Seymour Samuels, "Electricity as a Subject of Larceny in Tennessee," *Tennessee Law Review*: 416-417.

เป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สามารถซื้อขายกันได้ รับรู้ได้โดยความรู้สึก วัดปริมาณได้ และขนย้ายจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งได้ แม้ไม่มีรูปร่างแต่ก็มีคุณสมบัติไม่ด้อยไปกว่าสังหาริมทรัพย์ ดังนั้น การลักกระแไฟฟ้าจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์¹²⁰

(2) คดี *Hethering v. Camp Bird Mining Co.* ศาลฎีกาแห่งมลรัฐโคโลราโดตัดสินว่า กระแไฟฟ้าเป็นผลิตภัณฑ์ของบริษัท ถือว่าเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคล ดังนั้น การลักกระแไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์¹²¹

(3) คดี *People v. Menagas* เป็นคดีสำคัญที่ยืนยันว่าศาลฎีกาแห่งมลรัฐอิลลินอยส์ตีความว่า กระแไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคล และเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ โดยมีข้อเท็จจริงในคดีว่า Gest Menagas ถูกฟ้องว่าลักกระแไฟฟ้าจำนวน 70,601 กิโลวัตต์ ของบริษัท Common Wealth Edison โดยอ้างว่ากระแไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคล¹²²

จำเลยขอให้ศาลยกฟ้องโดยกล่าวอ้างว่า กระแไฟฟ้าเป็นเพียงพลังงาน การลักกระแไฟฟ้าจึงไม่อาจเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ได้ เนื่องจากในทางวิศวกรรมไฟฟ้านั้นกระแไฟฟ้าเป็นการเคลื่อนที่ของอิเล็กตรอน (Electron) ซึ่งอิเล็กตรอนนั้นเล็กมากแต่สามารถตรวจวัดและรับรู้ได้ทางวิทยาศาสตร์ อิเล็กตรอนนี้มีอยู่ทุกที่และเคลื่อนที่ตลอดเวลาเมื่อถูกเหนี่ยวนำโดยเครื่องปั่นไฟและมีพาหะพากระแไฟฟ้าไป กระแไฟฟ้าจะเคลื่อนที่ผ่านพาหะไปยังจุดที่เราต้องการใช้ และเมื่อไม่มีการใช้กระแไฟฟ้า อิเล็กตรอนจะเคลื่อนที่กลับไปยังเครื่องกำเนิดไฟฟ้า (Generator) สิ่งที่จำเลยครอบครองอยู่คือพลังงาน เมื่อพลังงานเคลื่อนที่ผ่านความต้านทานก็จะปลดปล่อยพลังงานออกมา สิ่งก่อให้เกิดแสงหรือการหมุนพัดลม คือ พลังงานกระแไฟฟ้า ดังนั้น สิ่งที่จำเลยลักไปคือพลังงาน

โจทก์โต้แย้งว่า แม้จะยอมรับกันว่าพลังงานไฟฟ้าเป็นสิ่งที่ไร้รูปร่าง แต่สามารถเคลื่อนที่ได้ และเป็นสิ่งที่ขายให้แก่ลูกค้าได้ ทั้งยังสามารถวัดปริมาณได้เช่นเดียวกับที่วัดปริมาณสินค้าที่จะขาย ดังนั้นจึงเป็นวัตถุแห่งสัญญาซื้อขายได้ อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ผลิตและสามารถขายได้โดยใช้สายไฟต่อเข้ากับตัวนำไฟฟ้าแล้วส่งต่อไปยังสถานที่ที่ใช้ไฟฟ้า รวมทั้งอาจเก็บไว้ในอุปกรณ์การเก็บ เช่น แบตเตอรี่ ได้

¹²⁰ Woods v. People 222 ILL. 293, 78 N.E. 607 (1906)

¹²¹ Hethering v. Camp Bird, 70 Colo. 531 202 P. 1087 (1922)

¹²² People v. Menagas 367 ILL. 330, 11 N.E. 2d 403 (1937)

คดีนี้ศาลฎีกาแห่งมลรัฐอิลลินอยส์ตัดสินว่า จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ของมลรัฐอิลลินอยส์มิได้มีเฉพาะสังหาริมทรัพย์เท่านั้น เพราะความผิดฐานลักทรัพย์ต้องครอบคลุมการลักทรัพย์ทุกชนิดภายใต้กฎหมาย ซึ่งหมายถึงการพรากเอาเงินหรือทรัพย์สินส่วนบุคคลของผู้อื่นไปด้วยวิธีการต่าง ๆ หรือเป็นการละเมิดสิทธิตามกฎหมายและกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินซึ่งเป็นอสังหาริมทรัพย์หรือทรัพย์สินส่วนบุคคล¹²³ นอกจากนี้ ศาลยังมีความเห็นว่า แม้จะยอมรับกันว่าพลังงานไฟฟ้าเป็นสิ่งที่ไร้รูปร่างแต่ก็สามารถเคลื่อนที่ได้ และเป็นสิ่งที่ขายให้แก่ลูกค้าได้ ทั้งยังสามารถวัดปริมาณได้เช่นเดียวกับที่วัดปริมาณของสินค้าที่จะขาย จึงเป็นวัตถุแห่งการซื้อขายได้ แม้พลังงานไฟฟ้าจะไม่มีรูปร่าง แต่ก็อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ผลิตและสามารถขายได้โดยใช้สายไฟต่อเข้ากับตัวนำไฟฟ้าแล้วส่งต่อไปยังสถานที่ที่ใช้ไฟฟ้า ทั้งอาจถูกเก็บไว้ในอุปกรณ์การเก็บ เช่น แบตเตอรี่ได้เช่นเดียวกัน¹²⁴

จากคำพิพากษาในคดีนี้จะเห็นว่า วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ของมลรัฐอิลลินอยส์มีความหมายกว้างกว่าหลักคอมมอนลอว์เดิม และครอบคลุมทรัพย์สินส่วนบุคคลทุกประเภท ไม่ว่าจะ เป็นวัตถุมีรูปร่างหรือไม่รูปร่างซึ่งอาจเอาไปได้¹²⁵ ดังนั้น กระแสไฟฟ้าจึงเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคล และเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ เมื่อเกิดการลักกระแสไฟฟ้า ผู้กระทำย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์

ต่อมาสถาบันกฎหมายอเมริกันจัดทำ Model Penal Code ขึ้น เพื่อเป็นต้นแบบในการบัญญัติกฎหมายให้แก่รัฐต่าง ๆ ในส่วนของความผิดฐานลักทรัพย์นั้นบัญญัติไว้ในมาตรา 223.2 ดังนี้

“มาตรา 223.2 การลักทรัพย์ด้วยการเอาไปหรือการจำหน่ายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

(1) ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ หากผู้ใดเอาทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ของผู้อื่นไปหรือควบคุมโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ด้วยเจตนาจะพรากเอาทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ไปจากผู้อื่น ผู้นั้นมีความผิดฐานลักทรัพย์

¹²³ Seymour Samuels, "Electricity as a Subject of Larceny in Tennessee," *Tennessee Law Review*: 416.

¹²⁴ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 51.

¹²⁵ Seymour Samuels, "Electricity as a Subject of Larceny in Tennessee," *Tennessee Law Review*: 416.

(2) ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้ หากผู้ใดโอนไปซึ่งทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้หรือผลประโยชน์อื่นใดของผู้อื่นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพื่อประโยชน์ของตนหรือบุคคลอื่นที่ไม่มีสิทธิผู้นั้นมีความผิดฐานลักทรัพย์”¹²⁶

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่า วัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตาม Model Penal Code มี 2 ประเภท คือ 1. ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ และ 2. ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้ โดยบัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้” และ “ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้” ไว้ในมาตรา 223.0. (4) ว่า “ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ หมายถึง ทรัพย์สินที่สามารถเคลื่อนย้ายสถานที่ได้ รวมถึงสิ่งซึ่งอก ติดอยู่ หรืออยู่ในที่ดิน และเอกสารสิทธิ แม้ไม่มีที่ตั้งทางกายภาพ ส่วนทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้ หมายถึง ทรัพย์สินอื่นนอกเหนือจากที่กล่าวข้างต้น”¹²⁷ นอกจากนี้ยังได้บัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ไว้ในมาตรา 223.0. (6) ว่า “ทรัพย์สิน หมายถึง สิ่งที่มีมูลค่า รวมถึงอสังหาริมทรัพย์ ทรัพย์สินส่วนบุคคล ประเภทที่มีรูปร่างและไม่มีรูปร่าง สิทธิตามสัญญา สิทธิในทรัพย์สิน ผลประโยชน์หรือสิทธิเรียกร้อง ในทรัพย์สิน บัตรผ่านหรือตัวคมนาคนขนส่ง สัตว์ที่ถูกจับหรือสัตว์เลี้ยง อาหารและเครื่องดื่ม กระแสไฟฟ้า หรือพลังงานอื่น ๆ”¹²⁸

ส่วนประเด็นการลักกระแสไฟฟ้านั้น สถาบันกฎหมายอเมริกันมิได้บัญญัติให้การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดพิเศษดังเช่นสหราชอาณาจักร เนื่องจากนักกฎหมายส่วนใหญ่และศาลอเมริกันมีความเห็นว่า กระแสไฟฟ้าเป็นวัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ การลักกระแสไฟฟ้าจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ทำให้ไม่มีความจำเป็นต้องบัญญัติความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้า แต่สถาบันกฎหมายอเมริกันก็ตระหนักถึงปัญหา จึงแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการบัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ให้

¹²⁶ MODEL PENAL CODE section 223.2 Theft by Unlawful Taking or Disposition.

(1) Movable Property. A person is guilty of theft if he unlawfully takes, or exercises unlawful control over, movable property of another with purpose to deprive him thereof.

(2) Immovable Property. A person is guilty of theft if he unlawfully transfers immovable property of another or any interest therein with purpose to benefit himself or another not entitled thereto.

¹²⁷ MODEL PENAL CODE Section 223.0. (4) "movable property" means property the location of which can be changed, including things growing on, affixed to, or found in land, and documents although the rights represented thereby have no physical location; "immovable property" is all other property.

¹²⁸ MODEL PENAL CODE Section 223.0. (6) "property" means anything of value, including real estate, tangible and intangible personal property, contract rights, choses-in-action and other interests in or claims to wealth, admission or transportation tickets, captured or domestic animals, food and drink, electric or other power.

หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า เพื่อให้เกิดความชัดเจนและป้องกันปัญหาการตีความในอนาคต เมื่อกระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินและสามารถเคลื่อนที่ได้ กระแสไฟฟ้าจึงเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 223.2 (1) ดังนั้น การลักกระแสไฟฟ้าจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์

แม้ Model Penal Code จะไม่มีสภาพบังคับให้มลรัฐต่าง ๆ ต้องบัญญัติกฎหมายภายในตามแนวทางที่กำหนดไว้ เนื่องจากสถาบันกฎหมายอเมริกันเป็นเพียงองค์กรเอกชน แต่กฎหมายภายในของมลรัฐต่าง ๆ ได้รับอิทธิพลจาก Model Penal Code อย่างมาก รวมถึงความผิดฐานลักทรัพย์ในส่วนของการลักกระแสไฟฟ้าด้วย เช่น มลรัฐนิวยอร์ก และมลรัฐเทนเนสซี ดังนี้

1) มลรัฐนิวยอร์ก

มลรัฐนิวยอร์กบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ใน New York Penal Law มาตรา 155.05 ว่า “บุคคลลักทรัพย์สินและมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อบุคคลนั้นเอาไป ได้รับ หรือยึดหน่วงทรัพย์สินของผู้อื่นไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย และด้วยเจตนาที่จะพรากทรัพย์สินของผู้อื่นหรือแย่งการครอบครองมาเป็นของตนหรือบุคคลที่สาม”¹²⁹

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่า วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ของมลรัฐนิวยอร์กคือ ทรัพย์สิน ซึ่งบัญญัตินิยามไว้ในมาตรา 155.00 ว่า “ทรัพย์สิน หมายถึง เงิน ทรัพย์สินส่วนบุคคล อสังหาริมทรัพย์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สิทธิในทรัพย์สิน หลักฐานแห่งหนี้หรือสัญญา สิ่งของ สสาร หรือสิ่งที่มีมูลค่า รวมถึงแก๊ส ไอน้ำ หรือกระแสไฟฟ้า ซึ่งสามารถเก็บไว้ในอุปกรณ์การเก็บได้”¹³⁰ เพื่อป้องกันปัญหาการตีความในอนาคตว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินหรือไม่ การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ เช่นเดียวกับ Model Penal Code

¹²⁹ NEW YORK PENAL LAW section 155.05 A person steals property and commits larceny when, with intent to deprive another of property or to appropriate the same to himself or to a third person, he wrongfully takes, obtains or withholds such property from an owner thereof.

¹³⁰ NEW YORK PENAL LAW section 155.00 "Property" means any money, personal property, real property, computer data, computer program, thing in action, evidence of debt or contract, or any article, substance or thing of value, including any gas, steam, water or electricity, which is provided for a charge or compensation.

2) มลรัฐเทนเนสซี

มลรัฐเทนเนสซีบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ใน Tennessee Code มาตรา 39-14-103 ว่า “บุคคลย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์สิน หากมีเจตนาพรากทรัพย์สินไปจากเจ้าของ โดยทราบดีว่าได้รับหรือควบคุมทรัพย์สินโดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของทรัพย์สิน”¹³¹

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่า วัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ของมลรัฐเทนเนสซี คือ ทรัพย์สิน แต่มิได้บัญญัตินิยามไว้ดังเช่นมลรัฐนิวยอร์กและ Model Penal Code จึงต้องอาศัย การตีความของศาล ซึ่งศาลฎีกาแห่งมลรัฐเทนเนสซีตีความขยายหลักคอมมอนลอว์เดิม ทำให้วัตถุประสงค์ การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์มิได้มีเฉพาะสังหาริมทรัพย์ แต่รวมถึงสิ่งที่ไม่มีการรูปร่างด้วย ทั้งตีความว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากคดี *People v. Menagas*¹³²

จากการศึกษาพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาอเมริกันประเด็นการลักกระแสไฟฟ้าจะเห็นว่า ในอดีต สหรัฐอเมริกาพิจารณาความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม วัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ คือ ทรัพย์สินส่วนบุคคล เช่นเดียวกับสหราชอาณาจักร แต่ศาลฎีกาอเมริกัน ขยายหลักคอมมอนลอว์เดิมด้วยการตีความ “ทรัพย์สินส่วนบุคคล” ให้หมายความรวมถึง ทรัพย์สินส่วนบุคคลประเภทอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็สิ่งที่มีรูปร่างหรือไม่รูปร่างซึ่งอาจถูกเอาไปได้ เพื่อให้กฎหมาย สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ยังคงเกิดปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ซึ่งศาลฎีกาอเมริกันวางแนวบรรทัดฐานมาโดยตลอดว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคล การลักกระแสไฟฟ้าจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์

ต่อมาสถาบันกฎหมายอเมริกันจัดทำ Model Penal Code ขึ้นเพื่อเป็นต้นแบบในการบัญญัติกฎหมายให้แก่มลรัฐต่าง ๆ ในส่วนของความผิดฐานลักทรัพย์นั้น มีวัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ 2 ประเภท คือ ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ และทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้ โดยมีได้บัญญัติให้ การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดพิเศษดังเช่นสหราชอาณาจักร เนื่องจากนักกฎหมายส่วนใหญ่และ ศาลอเมริกันมีความเห็นว่า กระแสไฟฟ้าเป็นวัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ทำให้ไม่มี

¹³¹ TENNESSEE CODE section 39-14-103 A person commits theft of property if, with intent to deprive the owner of property, the person knowingly obtains or exercises control over the property without the owner's effective consent.

¹³² *People v. Menagas* 367 ILL. 330, 11 N.E. 2d 403 (1937)

ความจำเป็นที่ต้องบัญญัติความผิดฐานลักกระแไฟฟ้า แต่สถาบันกฎหมายอเมริกันก็ตระหนักถึงปัญหานี้จึงแก้ปัญหาด้วยวิธีการบัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ให้หมายความรวมถึงกระแไฟฟ้าด้วย เพื่อให้เกิดความชัดเจนและป้องกันการตีความในอนาคต เมื่อกระแไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินและสามารถเคลื่อนที่ได้ กระแไฟฟ้าจึงเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 223.2 (1) ดังนั้นการลักกระแไฟฟ้าจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ โดยมีมลรัฐต่าง ๆ รับเอาแนวคิดนี้ไปบัญญัติไว้ในกฎหมายภายในมลรัฐ เช่น มลรัฐนิวยอร์ก วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ คือ ทรัพย์สิน และนิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ให้รวมถึงกระแไฟฟ้าด้วย เช่นเดียวกับ Model Penal Code ส่วนมลรัฐเทนเนสซี วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ คือ ทรัพย์สิน เช่นเดียวกัน แต่มิได้นิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ไว้ จึงอาศัยการตีความของศาลฎีกาแห่งมลรัฐเทนเนสซีซึ่งตีความว่า การลักกระแไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ดังนั้น ในปัจจุบัน สหรัฐอเมริกาไม่มีปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่อีกต่อไป เนื่องจากเป็นปัญหาที่ได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้ว

3.3.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ในอดีต สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเคยมีปัญหาดกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ เนื่องจากวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 242 คือ ทรัพย์ที่เคลื่อนไหวได้ (Chattle)¹³³ แต่มิได้บัญญัตินิยามไว้ จึงต้องพิจารณาความหมายของคำดังกล่าวจากประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ดังนี้

- 1) ทรัพย์ หมายถึง สิ่งที่มีรูปร่าง¹³⁴ ดังนั้น สิ่งที่ไม่มีรูปร่างจึงไม่ใช่ทรัพย์
- 2) ที่เคลื่อนที่ได้ หมายถึง ทรัพย์ทุกชนิดที่สามารถถูกทำให้เคลื่อนไหวเปลี่ยนที่ทางได้

ซึ่งแตกต่างจากประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 94 และมาตรา 95 บางประการ กล่าวคือ ยังคงถือว่าเป็นทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้ หากทรัพย์ดังกล่าวถูกทำให้เคลื่อนที่ได้หลังจากการเอาทรัพย์ไป¹³⁵ เช่น

¹³³ GERMAN CRIMINAL CODE section 242 (1) Whosoever takes chattels belonging to another away from another with the intention of unlawfully appropriating them for himself or a third person shall be liable to imprisonment not exceeding five years or a fine.

¹³⁴ GERMAN CIVIL CODE section 90 Only corporeal objects are things as defined by law.

¹³⁵ สุรสิทธิ์ แสงวีโรจนพัฒน์, "ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน," อุลพาท: 168.

ประตู หน้าต่างที่ติดอยู่กับตัวบ้านเป็นอสังหาริมทรัพย์ ต่อมามีการถอดประตูและหน้าต่างออกเพื่อเอาทรัพย์สินไป ย่อมทำให้ประตูและหน้าต่างเคลื่อนที่ได้ จึงเป็นทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้

เมื่อพิจารณาความหมายของ “ทรัพย์สินที่เคลื่อนไหวได้” เปรียบเทียบกับลักษณะของกระแสไฟฟ้านักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นว่า กระแสไฟฟ้าเป็นสิ่งที่ไม่มีรูปร่าง เป็นเพียงพลังงานไฟฟ้า¹³⁶ ไม่สามารถเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้ การลักกระแสไฟฟ้าจึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ ส่วนศาลฎีกาเยอรมันวางแนวบรรทัดฐานมาโดยตลอดว่า การลักกระแสไฟฟ้าไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาเยอรมัน (RGSt 29, 111)¹³⁷

คำพิพากษาศาลฎีกาเยอรมัน (RGSt 29, 111) จำเลยเอากระแสไฟฟ้าของผู้เสียหายไปใช้เพื่อประโยชน์แก่มอเตอร์ของจำเลย จึงถูกฟ้องในความผิดฐานลักทรัพย์

ศาลชั้นต้นตัดสินว่า การที่จำเลยเอากระแสไฟฟ้ามาใช้เพื่อประโยชน์ของตนเอง ไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะทรัพย์สิน หมายถึง สิ่งที่มีรูปร่าง ซึ่งตรงกับนิยามตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ทำให้สิ่งที่มีรูปร่างไม่ใช่ทรัพย์สิน เช่น สิทธิ ทรัพย์สินทางปัญญา ความคิด กำลังของเครื่องจักรกล ดังนั้น กระแสไฟฟ้าหรือกำลังไฟฟ้าซึ่งเป็นวัตถุไม่มีรูปร่าง เป็นเพียงพลังงานจึงไม่ใช่ทรัพย์สิน และไม่อาจเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้ จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์

ศาลฎีกามีความเห็นว่ ในทางวิชาการเกือบจะไม่ยอมรับกันแล้วว่ากระแสไฟฟ้าสามารถนำสิ่งเหลว ๆ ผ่านไปได้ และมีแนวโน้มที่จะมีความเห็นว่ากระแสไฟฟ้าไม่ใช่สิ่งที่มีตัวตน เป็นเพียงภาวะหนึ่งซึ่งถูกนำไปได้โดยผ่านสายไฟเป็นตัวสื่อและสามารถเคลื่อนที่กลับไปกลับมาได้ จึงเห็นว่ากระแสไฟฟ้าไม่ใช่ทรัพย์สินแต่เป็นภาวะหนึ่งซึ่งถูกทำให้เคลื่อนที่ได้ด้วยวิธีการทางเทคนิค เพราะกระแสไฟฟ้าเกิดขึ้นจากการเหนี่ยวนำทางเทคนิค การวัดกระแสไฟฟ้าไม่ได้วัดจากปริมาณเนื้อสารที่ถูกใช้ไป แต่วัดจากกำลังที่ถูกใช้ไป ซึ่งใช้ได้กับเรื่องการถ่ายเทกำลัง ไม่ใช่การถ่ายเทรูปร่าง เพราะในทางวิทยาศาสตร์กำลังจะแสดงออกมาเมื่อกระแสไฟฟ้าไหลผ่านความต้านทาน นอกจากนี้ ศาลฎีกายังมีความเห็นว่า จะนำกระแสไฟฟ้าไปเปรียบเทียบกับแก๊สหรือลมที่ถูกอัดไว้ในท่อไม่ได้ เพราะแก๊สหรือลมเป็นสารที่เราสามารถรับรู้ได้โดยประสาทสัมผัส ดังนั้น ศาลฎีกาจึงยืนตามศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ว่า กระแสไฟฟ้าไม่ใช่ทรัพย์สิน การกระทำของจำเลยจึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์

¹³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 167-168.

¹³⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาเยอรมัน RGSt 29, 111, 20 ตุลาคม 1896 อ้างถึงใน สุนดี คงเทพ, "ความผิดฐานลักทรัพย์: ศึกษาการเอาไปซึ่งพลังงาน," หน้า 74-77.

ส่วนข้อที่พนักงานอัยการแย้งว่า กระแสไฟฟ้าเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้ โดยอ้างคำพิพากษาศาลฎีกาเยอรมัน วันที่ 10 มีนาคม คริสต์ศักราช 1987 (พ.ศ. 2430) นั้น ศาลฎีกาแย้งว่า คำพิพากษาดังกล่าวเป็นคดีแพ่งซึ่งมีประเด็นในการพิจารณาว่า กระแสไฟฟ้าถือเป็นวัตถุแห่งสัญญาจ่ายกระแสไฟฟ้าหรือไม่ กล่าวคือ กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์ตามบทบัญญัติเฉพาะเรื่องการซื้อขายหรือไม่ ซึ่งศาลในคดีดังกล่าวตัดสินว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์ เนื่องจากวัตถุแห่งสัญญาซื้อขายไม่ได้จำกัดเฉพาะวัตถุมีรูปร่างเท่านั้น สิ่งใดที่สามารถทำการซื้อขายกันได้อย่างเป็นวัตถุแห่งสัญญาซื้อขายได้ทั้งสิ้น แต่ไม่อาจนำมาใช้เป็นบรรทัดฐานสำหรับคดีอาญาในส่วนของความผิดฐานลักทรัพย์ได้ เพราะกระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์ตามบทบัญญัติเฉพาะเรื่องการซื้อขายซึ่งเป็นบทบัญญัติพิเศษต่างหากจากประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 90 ดังนั้น ข้ออ้างของพนักงานอัยการจึงฟังไม่ขึ้น¹³⁸

เนื่องจากผลของคำพิพากษาศาลฎีกานี้ประกอบกับนักวิชาการทั้งหลายมีความเห็นว่า การเอากระแสไฟฟ้าของผู้อื่นไปใช้โดยไม่มีสิทธินั้นสมควรเป็นความผิดทางอาญาเพื่อลงโทษผู้กระทำ แต่ศาลเยอรมันไม่อาจใช้บทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งมาลงโทษจำเลยได้ตามหลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย (*Nullum Crimen, Nulla Poena Sine Lege*) ดังนั้น ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายจึงแก้ปัญหาด้วยวิธีการบัญญัติความผิดฐานลักพลังงานไฟฟ้า (Theft of Electrical Energy) เพื่อลงโทษการลักกระแสไฟฟ้าเป็นการเฉพาะ¹³⁹ โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 248c ว่า “ผู้ใดลักกระแสไฟฟ้าของผู้อื่นจากแหล่งกำเนิดไฟฟ้า โดยมิได้เจตนาจะใช้กระแสไฟฟ้าตามปกติจากแหล่งกำเนิดไฟฟ้า หากกระทำด้วยเจตนาเอาไปซึ่งกระแสไฟฟ้าเพื่อตนเองหรือบุคคลที่สาม ต้องระวางโทษไม่เกิน 5 ปีหรือปรับ”¹⁴⁰

จากการศึกษาพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาเยอรมันประเด็นการลักกระแสไฟฟ้า จะเห็นว่าในอดีต สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีปัญหาลกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็น

¹³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 77.

¹³⁹ สุเนติ คงเทพ, "ความผิดฐานลักทรัพย์: ศึกษาการเอาไปซึ่งพลังงาน," หน้า 77.

¹⁴⁰ GERMAN CRIMINAL CODE section 248c (1) Whosoever taps the electrical energy of another from an electrical facility or installation by means of a conductor which is not intended for the regular withdrawal of energy from the facility or installation, shall, if the offence was committed with the intent of appropriating the electrical energy for himself or a third person, be liable to imprisonment not exceeding five years or a fine.

ความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ เนื่องจากวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 242 คือ ทรัพย์ที่เคลื่อนไหวได้ แต่มิได้บัญญัตินิยามไว้จึงต้องพิจารณาความหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันซึ่งหมายถึง วัตถุมีรูปร่างและสามารถเคลื่อนที่ได้ ศาลฎีกาเยอรมันจึงวางแนวบรรทัดฐานว่า การลักกระแสไฟฟ้าไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะกระแสไฟฟ้าเป็นสิ่งที่ไม่มีรูปร่าง เป็นเพียงพลังงาน ซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นเช่นเดียวกับศาลฎีกาเยอรมันและมีความเห็นว่าการลักกระแสไฟฟ้าสมควรเป็นความผิดทางอาญา เมื่อผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายตระหนักถึงปัญหานี้จึงแก้ปัญหาด้วยวิธีการบัญญัติให้การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดพิเศษ เพื่อลงโทษการลักกระแสไฟฟ้าเป็นการเฉพาะในมาตรา 248c ดังนั้นในปัจจุบัน สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีไม่มีปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่อีกต่อไป เนื่องจากเป็นปัญหาที่ได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้วด้วยวิธีการบัญญัติความผิดฐานลักพลังงานไฟฟ้า

3.3.4 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

ในอดีต สาธารณรัฐฝรั่งเศสพิจารณาความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสคริสต์ศักราช 1810 (พ.ศ. 2353) ซึ่งบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ในมาตรา 379 ว่า “ผู้ใดขโมยทรัพย์ซึ่งมิใช่ของตนไปโดยฉ้อฉล ย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์”¹⁴¹ ดังนั้น วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ คือ ทรัพย์ แต่มิได้บัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์” ไว้ ทั้งมีเจตนารมณ์ที่จะไม่นำเอาความหมายตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสมาใช้ จึงต้องอาศัยการตีความของศาลฎีกาฝรั่งเศสซึ่งตีความว่า “ทรัพย์” หมายถึง สิ่งที่บุคคลสามารถถือครองเป็นเจ้าของได้ เพราะเลือกใช้คำว่า “Choses” แทนคำว่า “Biens” โดยมุ่งหมายให้เข้าใจถึงความสามารถที่จะถือเอาได้¹⁴²

กระแสไฟฟ้าเป็นพลังงานธรรมชาติอย่างหนึ่งที่บุคคลสามารถถือครองเป็นเจ้าของได้ กระแสไฟฟ้าจึงเป็นทรัพย์ ทำให้การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งศาลฎีกาฝรั่งเศสวางแนวบรรทัดฐานมาโดยตลอดว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เช่น ในปี

¹⁴¹ FRENCH CRIMINAL CODE of 1810 article 379 Whoever has fraudulently abstracted a thing which does not belong to him, is guilty of theft.

¹⁴² René Garraud, *Traité théorique et pratique du droit pénal français*, 3 ed. (Paris: Librairie du Recueil Sirey, 1913), p. 113, อ้างถึงใน สุนติ คงเทพ, "ความผิดฐานลักทรัพย์: ศึกษาการเอาไปซึ่งพลังงาน," หน้า 54.

คริสต์ศักราช 1912 (พ.ศ. 2455) ศาลฎีกาฝรั่งเศสตัดสินว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินเช่นเดียวกับ น้ำ แก๊ส และไอน้ำ การลักกระแสไฟฟ้าจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์¹⁴³ ทำให้เกิดปัญหาถกเถียงทางวิชาการว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินหรือไม่ ซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินที่ลักกันได้ เพราะสามารถวัดปริมาณของกระแสไฟฟ้าได้เช่นเดียวกับน้ำหรือแก๊ส แต่นักวิชาการอีกส่วนหนึ่งมีความเห็นว่า การลักกระแสไฟฟ้าไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะกระแสไฟฟ้าไม่ใช่ทรัพย์สิน¹⁴⁴

ต่อมาสาธารณรัฐฝรั่งเศสประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา คริสต์ศักราช 1994 (พ.ศ. 2537) และยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา คริสต์ศักราช 1810 (พ.ศ. 2353) ได้แก้ปัญหานี้ด้วยวิธีการบัญญัติให้ถือว่าการลักพลังงานเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 311-2 ว่า “การเอาไปโดยทุจริตซึ่งพลังงานและทำให้ผู้อื่นเสียสิทธิหรือเสียหาย ให้ถือว่าเป็นการลักทรัพย์”¹⁴⁵ เมื่อกระแสไฟฟ้าเป็นพลังงานอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับแก๊ส¹⁴⁶ กระแสไฟฟ้าจึงเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 311-2 ดังนั้น หากมีการเอากระแสไฟฟ้าของผู้อื่นไปใช้โดยทุจริต และทำให้ผู้อื่นเสียสิทธิหรือเสียหาย ผู้กระทำความผิดมีความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 311-2

จากการศึกษาพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาฝรั่งเศสประเด็นการลักกระแสไฟฟ้า จะเห็นว่า ในอดีต สาธารณรัฐฝรั่งเศสพิจารณาความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา คริสต์ศักราช 1810 (พ.ศ. 2353) วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ คือ ทรัพย์ แต่มีได้บัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์” ไว้ ที่มีเจตนารมณ์ที่จะไม่นำนิยามตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสมาใช้ จึงต้องอาศัยการตีความของศาลฎีกาฝรั่งเศสซึ่งตีความว่า “ทรัพย์” หมายถึง สิ่งที่บุคคลสามารถถือครองเป็นเจ้าของได้ เมื่อเกิดการลักกระแสไฟฟ้าขึ้นจึงตัดสินว่า ผู้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากบุคคลสามารถถือครองเป็นเจ้าของกระแสไฟฟ้าได้ ซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นเช่นเดียวกับศาลฎีกาฝรั่งเศส แต่นักวิชาการอีกส่วนหนึ่งมีความเห็นว่า กระแสไฟฟ้าไม่ใช่ทรัพย์สิน การลักกระแสไฟฟ้า

¹⁴³ Ibid.

¹⁴⁴ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 518.

¹⁴⁵ FRENCH PENAL CODE of 1993 article 311-2 Dishonest appropriation of energy to the prejudice of another person is assimilated to theft.

¹⁴⁶ Catherine Elliott, French Criminal Law, p. 183.

จึงไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาในปีคริสต์ศักราช 1994 (พ.ศ. 2537) จึงบัญญัติให้ถือว่าการลักพลังงานเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ในมาตรา 311-2 เพราะในทางวิชาการมีความเห็นตรงกันว่า กระแสไฟฟ้าเป็นพลังงานอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับแก๊ส ดังนั้น ในปัจจุบันสาธารณรัฐฝรั่งเศสไม่มีปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ หรือไม่อีกต่อไป เนื่องจากเป็นปัญหาที่ได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้วด้วยวิธีการบัญญัติให้ถือว่าการลักกระแสไฟฟ้าซึ่งเป็นพลังงานเป็นความผิดฐานลักทรัพย์

3.4 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระแล้วลูกหนี้ไม่ยอมชำระหนี้ เจ้าหนี้ต้องดำเนินการบังคับชำระหนี้ตามวิธีการที่กฎหมายแห่งกำหนดไว้ เพื่อให้ศาลบังคับชำระหนี้ให้ เจ้าหนี้ไม่มีอำนาจดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยพลการ เนื่องจากการกระทำที่ไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ เจ้าหนี้จึงอาจมีความผิดฐานลักทรัพย์ได้ หากศาลตีความว่า เจ้าหนี้มีเจตนาทุจริตและไม่สามารถอ้างสิทธิโดยสุจริต หรือข้อแก้ตัวใด ๆ เพื่อปฏิเสธความผิดฐานลักทรัพย์ได้

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยแบ่งออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ได้แก่ 3.4.1 สหราชอาณาจักร 3.4.2 สหรัฐอเมริกา 3.4.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และ 3.4.4 สาธารณรัฐฝรั่งเศส ดังนี้

3.4.1 สหราชอาณาจักร

ในอดีต สหราชอาณาจักรพิจารณาความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม ในส่วนของการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น เจ้าหนี้จะมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไว้ที่เป็นความผิดทางอาญา” (Felonious Taking) ซึ่งศาลฎีกาอังกฤษตีความว่าหมายถึง การเอาไว้โดยมีเจตนาที่จะลักขโมย ดังนั้น การพิสูจน์ว่ามีการเอาไว้ที่เป็นความผิดทางอาญา คือ การพิสูจน์ว่าจำเลยมีเจตนาที่จะลักขโมย (Felonious Intent) นอกจากนี้หลักคอมมอนลอว์เดมยังยืนยันหลักการที่ว่า การอ้างสิทธิโดยสุจริต (A Good Faith Claim-of-Right) สามารถลบล้างหรือปฏิเสธการเอาไว้ที่เป็นความผิดทางอาญาได้ ดังนั้น หากเจ้าหนี้เอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไป

เพื่อบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย แต่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเชื่อได้ว่า ตนเชื่อโดยสุจริตว่ามีสิทธิเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปได้ เจ้าหนี้ย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากขาดเจตนาที่จะลักขโมย จึงเป็นการเอาไว้ที่ไม่เป็นความผิดทางอาญา¹⁴⁷

ต่อมาสหราชอาณาจักรประกาศใช้ The Larceny Act, 1916 และยกเลิกหลักคอมมอนลอว์เดิมในปีคริสต์ศักราช 1916 (พ.ศ. 2459) ในส่วนของความผิดฐานลักทรัพย์นั้นยังคงเปิดโอกาสให้มีการอ้างสิทธิโดยสุจริตเพื่อยกเว้นความผิดฐานลักทรัพย์ได้ โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 1 (1) ว่า “ผู้ใดเอาไว้และพาไปซึ่งทรัพย์สินอันพึงลักได้โดยมิได้รับความยินยอมจากเจ้าของ โดยหลอกลวงและปราศจากการอ้างสิทธิโดยสุจริต ด้วยเจตนาพรากเอาทรัพย์สินของเจ้าของไปอย่างถาวรในขณะที่เอาไว้ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ นอกจากนี้ บุคคลอาจมีความผิดฐานลักทรัพย์แม้ครอบครองทรัพย์สินโดยชอบด้วยกฎหมาย หากอยู่ในฐานะผู้รับฝากทรัพย์สินหรือเจ้าของร่วมและเบียดบังโดยทุจริตเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น”¹⁴⁸

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่า บุคคลมีความผิดฐานลักทรัพย์ตาม The Larceny Act, 1916 เมื่อมีการกระทำครบองค์ประกอบภายนอกและภายในของความผิดฐานลักทรัพย์และไม่สามารถอ้างสิทธิโดยสุจริต (A Claim of Right Made in Good Faith) เพื่อปฏิเสธความผิดฐานลักทรัพย์ได้ ดังนั้น หากเจ้าหนี้สามารถพิสูจน์ให้ศาลได้เชื่อว่า ตนเชื่อโดยสุจริตว่ามีสิทธิเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเพื่อบังคับชำระหนี้ได้ เจ้าหนี้ย่อมอ้างสิทธิโดยสุจริตเพื่อเป็นข้อแก้ตัวมิให้ตนมีความผิดฐานลักทรัพย์ได้

ต่อมาในปีคริสต์ศักราช 1968 (พ.ศ. 2511) สหราชอาณาจักรยกเลิก The Larceny Act, 1916 และประกาศใช้ The Theft Act, 1968 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม คริสต์ศักราช 1968 (พ.ศ. 2511) เป็นต้นไป ส่งผลให้องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ของสหราชอาณาจักรเปลี่ยนแปลงไป แต่ยังคงเปิดโอกาสให้มีการอ้างสิทธิโดยสุจริตเพื่อยกเว้นความผิดฐานลักทรัพย์ได้ โดยไม่เรียกข้อแก้ตัว

¹⁴⁷ Danielle R. Newton, "What's Right with a Claim-of-Right," *University of San Francisco Law Review* 33, 4 (Summer 1999): 675-676.

¹⁴⁸ THE LARCENY ACT, 1916 section 1 (1) A person steals who, without the consent of the owner, fraudulently and without a claim of right made in good faith, takes and carries away anything capable of being stolen with intent, at the time of such taking, permanently to deprive the owner thereof: Provided that a person may be guilty of stealing any such thing notwithstanding that he has lawful possession thereof, if, being a bailee or part owner thereof, he fraudulently converts the same to his own use or the use of any person other than the owner.

ดังกล่าวว่า “การอ้างสิทธิโดยสุจริต” ดังเช่นที่บัญญัติไว้ใน The Larceny Act, 1916 มาตรา 1 (1) แต่เรียกว่า “กรณีที่ไม่ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดนาทุจริต” และบัญญัติไว้ในมาตรา 2 (1) ดังนี้¹⁴⁹

“มาตรา 2 (1) ผู้ใดเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปในกรณีดังต่อไปนี้ ไม่ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดนาทุจริต

(a) ถ้าผู้นั้นเอาทรัพย์สินไปโดยเชื่อว่า เขามีสิทธิตามกฎหมายที่จะเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไป ไม่ว่าจะเป็ นสิทธิของผู้นั้นเองหรือสิทธิของบุคคลที่สาม หรือ

(b) ถ้าผู้นั้นเอาทรัพย์สินไปโดยเชื่อว่า เขาจะได้รับอนุญาตจากเจ้าของทรัพย์สิน หากเจ้าของทรัพย์สินรู้ถึงการเอาไปและสถานการณ์เช่นนั้น

(c) เว้นแต่ทรัพย์สินตกแก่ผู้นั้นในฐานะทรัสต์หรือตัวแทน ถ้าผู้นั้นเอาทรัพย์สินไปโดยเชื่อว่าไม่สามารถหาตัวเจ้าของทรัพย์สินได้พบด้วยวิธีการที่เหมาะสม”

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่า The Theft Act, 1968 มิได้บัญญัตินิยามคำว่า “เจตนาทุจริต” เพียงแต่ยกตัวอย่างกรณีที่ไม่ถือว่าเป็นเจตนาทุจริตไว้ 3 กรณี ซึ่งสามารถยกตัวอย่างได้ ดังนี้

กรณีตามมาตรา 2 (1) (a) เช่น คดี *R v. Skivington* จำเลยทำร้ายเสมียนเพราะต้องการให้จ่ายค่าจ้างให้แก่ภรรยา เนื่องจากจำเลยเข้าใจว่าภรรยา ยังไม่ได้รับค่าจ้าง การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ หากเขาเชื่อว่ามีสิทธิตามกฎหมายที่จะได้รับชำระค่าจ้างนั้น¹⁵⁰

กรณีตามมาตรา 2 (1) (b) เช่น นายจอห์นเอานมของเพื่อนบ้านไปโดยตั้งใจว่าจะนำขวดใหม่มาคืนให้ในวันรุ่งขึ้นเมื่อเขากลับมาจากร้านค้าแล้ว ซึ่งเขามั่นใจว่าเพื่อนบ้านจะอนุญาตให้กระทำเช่นนั้นได้

กรณีตามมาตรา 2 (1) (c) เช่น นายจิมพบเงินจำนวน 10 ปอนด์ ในทุ่งนาว่างเปล่าซึ่งไม่มีใครอยู่บริเวณนั้น เขาจึงตัดสินใจเก็บเงินจำนวนนั้นไว้ เพราะเชื่อว่าไม่สามารถหาตัวเจ้าของทรัพย์สินได้พบด้วยวิธีการที่เหมาะสม

¹⁴⁹ THE THEFT ACT, 1968 section 2

(1) A person’s appropriation of property belonging to another is not to be regarded as dishonest-

(a) if he appropriates the property in the belief that he has in law the right to deprive the other of it, on behalf of himself or of a third person; or

(b) if he appropriates the property in the belief that he would have the other’s consent if the other knew of the appropriation and the circumstances of it; or

(c) (except where the property came to him as trustee or personal representative) if he appropriates the property in the belief that the person to whom the property belongs cannot be discovered by taking reasonable steps.

¹⁵⁰ *R v. Skivington* [1968] 1 QB 166

ดังนั้น หากเจ้าหนี้เอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเพื่อชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย แต่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเชื่อได้ว่า ตนเชื่อโดยสุจริตว่ามีสิทธิตามกฎหมายที่จะเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไป เจ้าหนี้ไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากมาตรา 2 (1) (a) ถือว่าเจ้าหนี้ไม่มีเจตนาทุจริต แม้จะมีการใช้กำลังบังคับ แต่เจ้าหนี้อาจมีความผิดฐานอื่นได้ เช่น ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย บุกรุก เป็นต้น

(1) คดี *R v. Knight* จำเลยบุกรุกเข้าไปในที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของผู้เสียหาย เพื่อเอาทรัพย์สินที่ตนเชื่อว่ามีสิทธิจะได้รับชำระ ย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ แต่มีความผิดฐานบุกรุก¹⁵¹

(2) คดี *R v. Lopatta* ผู้อุทธรณ์ยอมรับว่าได้บุกรุกเข้าไปในโกดังของนายจ้าง และเอาน้ำมันซึ่งมีมูลค่าสูงมากไป เพราะเชื่อว่านายจ้างเป็นหนี้ค่าจ้างที่นายจ้างปฏิเสธการชำระ ศาลอุทธรณ์พิพากษาว่า จำเลยไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ แม้ทรัพย์สินของเจ้าหนี้ที่เอาไปจะมีมูลค่าสูงกว่าจำนวนหนี้ค่าจ้างที่จำเลยเชื่อว่าตนมีสิทธิจะได้รับ แต่จำเลยมีความผิดฐานบุกรุก¹⁵²

อย่างไรก็ตาม หากเจ้าหนี้เชื่อว่าตนไม่มีสิทธิตามกฎหมายที่จะกระทำได้ ศาลย่อมตัดสินว่าเจ้าหนี้มีความผิดฐานลักทรัพย์ เช่น คดี *R v. Forrester* ผู้ให้เช่ารับเงินมัดจำจำนวน 200 ปอนด์ เนื่องจากสัญญาเช่าสิ้นสุดลงแล้ว ผู้เช่าเข้าใจว่าถูกไล่ออกจากที่เช่าโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรและถูกหักเงินมัดจำโดยไม่เป็นธรรม ผู้เช่าพร้อมพวกจึงไปที่บ้านของผู้ให้เช่า บุกรุกเข้าไปในบ้าน ก้นตัวผู้ให้เช่าไว้ และเอาทรัพย์สินไปโดยเจตนาจะใช้เป็นเครื่องต่อรองให้คืนเงินมัดจำจำนวนดังกล่าว มิฉะนั้นจะนำทรัพย์สินออกขายและเอาเงินมาใช้แทนเงินมัดจำ แต่จะคืนส่วนที่เกินให้ ศาลอุทธรณ์ตัดสินว่า ผู้เช่ามีความผิดฐานปล้นทรัพย์ เนื่องจากรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีสิทธิที่จะเอาทรัพย์สินของผู้ให้เช่าไปได้ จึงไม่อาจอ้างว่ากระทำโดยสุจริตตามมาตรา 2 (1) (a)¹⁵³ ได้

นอกจากนี้ หากการกระทำนั้นไม่เข้าข่ายยกเว้นที่ถือว่า ผู้กระทำไม่มีเจตนาทุจริตตามมาตรา 2 (1) ลูกขุนต้องตัดสินคดีโดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีว่า ผู้กระทำมีเจตนาทุจริตหรือไม่ ซึ่งในอดีต ศาลฎีกาอังกฤษมีความเห็นว่า ไม่มีความจำเป็นต้องนิยามคำว่า “เจตนาทุจริต” เนื่องจากสามารถพิจารณาตามความหมายธรรมดาได้อยู่แล้ว แต่ต่อมาในคดี *R v. Feely* ศาลอุทธรณ์กลับแนะนำให้ลูกขุนตัดสินว่า การกระทำของจำเลยมีเจตนาทุจริตหรือไม่ โดยใช้มาตรฐานของวิญญูชน¹⁵⁴ และ

¹⁵¹ *R v. Knight* [1781] 2 East. PC510

¹⁵² *R v Lopatta* [1983] 35 SASR 101

¹⁵³ *R v Forrester* [1992] Crim LR 793

¹⁵⁴ *R v Feely* [1973] QB 530

พัฒนาไปสู่ The Ghosh Test ซึ่งเกิดจากการวางหลักเกณฑ์ 2 ประการ สำหรับการพิจารณาว่าผู้กระทำ มีเจตนาทุจริตหรือไม่ ในคดี *R v. Ghosh* ดังนี้¹⁵⁵

1. ลูกขุนต้องพิจารณาว่า จำเลยมีพฤติกรรมที่สื่อถึงเจตนาทุจริตตามมาตรฐานของ วิทยุชนหรือไม่ ถ้าจำเลยไม่มีพฤติกรรมเช่นนั้น ย่อมไม่มีเจตนาทุจริต และไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์ หากจำเลยมีพฤติกรรมเช่นนั้น ต้องพิจารณาต่อไปว่า

2. จำเลยทราบว่าการกระทำของตนนั้นถือว่ามีเจตนาทุจริตตามมาตรฐานของวิทยุชน หรือไม่ หากจำเลยไม่ทราบ ย่อมไม่มีเจตนาทุจริต และไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์ แต่หากจำเลยทราบ ย่อมมีเจตนาทุจริต และมีความผิดฐานลักทรัพย์

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า The Theft Act, 1968 มีบทบัญญัติที่ยกเว้นความผิดฐานลักทรัพย์ให้แก่ เจ้าหนี้เช่นเดียวกับหลักคอมมอนลอว์เดิม และ The Larceny Act, 1916 แต่มีการจำกัดสิทธิของ เจ้าหนี้มากขึ้น โดยเปิดโอกาสให้เจ้าหนี้ยกข้อแก้ตัวว่าไม่มีเจตนาทุจริตได้เฉพาะกรณีที่เจ้าหนี้เชื่อ โดยสุจริตว่ามีสิทธิตามกฎหมายที่จะเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปตามมาตรา 2 (1) (a) มิได้เปิดโอกาสให้ เจ้าหนี้อ้างสิทธิโดยสุจริตได้ทุกกรณีดังเช่นสมัยที่ใช้หลักคอมมอนลอว์เดิม และ The Larceny Act, 1916 เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบ้านเมืองและคุ้มครองลูกหนี้ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินมากขึ้น

จากการศึกษาพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาอังกฤษประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบ ด้วยกฎหมายจะเห็นว่า ในอดีต สหราชอาณาจักรพิจารณาความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์ เดิม ในส่วนของการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น เจ้าหนี้จะมีความผิดฐานลักทรัพย์ หรือไม่ ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไว้ที่เป็นความผิดทางอาญา” ซึ่ง เจ้าหนี้สามารถอ้างสิทธิโดยสุจริตเพื่อปฏิเสธการเอาไว้ที่เป็นความผิดทางอาญาได้ ดังนั้น หากเจ้าหนี้ สามารถพิสูจน์ให้ศาลเชื่อได้ว่า ตนเชื่อโดยสุจริตว่ามีสิทธิเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไป เจ้าหนีหาย่อมไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์ ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงไปองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อประกาศใช้ The Larceny Act, 1916 จากเดิม คือ “การเอาไว้ที่เป็นความผิดทางอาญา” มาเป็น “การเอาไป ในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์อย่างถาวร โดยปราศจากการอ้างสิทธิโดยสุจริต” แต่ยังคงเปิดโอกาส ให้เจ้าหนี้อ้างสิทธิโดยสุจริตเพื่อปฏิเสธความผิดฐานลักทรัพย์ได้เช่นเดิม และไม่มี การจำกัดสิทธิในการ

¹⁵⁵ Joanne Clough, Adam Jackson, and Natalie Wortley, *Nutshells Criminal Law*, pp. 166-167.

อ้างสิทธิโดยสุจริต เพียงแต่บัญญัติไว้ในกฎหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจนเท่านั้น ดังนั้น เจ้าหนี้จะมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อกระทำครบองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์และไม่สามารถอ้างสิทธิโดยสุจริตเพื่อปฏิเสธความผิดฐานลักทรัพย์ได้ หลังจากนั้นมีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์อีกครั้งหนึ่งเมื่อประกาศใช้ The Theft Act, 1968 โดยเปลี่ยนจากคำว่า “การอ้างสิทธิโดยสุจริต” มาเป็น “กรณีที่ไม่ถือว่าผู้กระทำมีเจตนาทุจริต” และมีการจำกัดสิทธิของเจ้าหนี้มากขึ้น โดยเปิดโอกาสให้เจ้าหนี้ปฏิเสธความผิดฐานลักทรัพย์ได้เฉพาะกรณีที่เอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไป เพราะเชื่อโดยสุจริตว่าตนมีสิทธิตามกฎหมายที่จะเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปได้ตามมาตรา 2 (1) (a) มิใช่อ้างสิทธิโดยสุจริตได้ทุกกรณี ดังเช่นสมัยที่ใช้หลักคอมมอนลอว์เดิม และ The Larceny Act, 1916 เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบ้านเมืองและคุ้มครองสิทธิของลูกหนี้ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สิน

3.4.2 สหรัฐอเมริกา

ในอดีต สหรัฐอเมริกาพิจารณาความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิมเช่นเดียวกับสหราชอาณาจักร ในส่วนของการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหนี้จะมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไว้ที่เป็นความผิดทางอาญา” (Felony Taking) ซึ่งหมายถึง การเอาไว้โดยมีเจตนาที่จะลักขโมย ดังนั้น การพิสูจน์ว่ามีการเอาไว้ที่เป็นความผิดทางอาญา คือ การพิสูจน์ว่าจำเลยมีเจตนาที่จะลักขโมย (Felony Intent) นอกจากนี้หลักคอมมอนลอว์เดมยังยืนยันหลักการที่ว่า การอ้างสิทธิโดยสุจริตสามารถลบล้างหรือปฏิเสธการเอาไว้ที่เป็นความผิดทางอาญาได้ ดังนั้น หากเจ้าหนี้เอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเพื่อบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย แต่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเชื่อได้ว่า ตนเชื่อโดยสุจริตว่ามีสิทธิเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปได้ เจ้าหนี้นี้ย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากเจ้าหนี้ไม่มีเจตนาที่จะลักขโมย จึงเป็นการเอาไปที่ไม่เป็นความผิดทางอาญา¹⁵⁶

ต่อมาสถาบันกฎหมายอเมริกันจัดทำ Model Penal Code ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายให้แก่รัฐต่าง ๆ ในส่วนของความผิดฐานลักทรัพย์นั้นมีความเห็นว่า การที่หลักคอมมอนลอว์เดมเปิดโอกาสให้มีการอ้างสิทธิโดยสุจริตเพื่อยกเว้นความผิดฐานลักทรัพย์ได้

¹⁵⁶ Danielle R. Newton, "What's Right with a Claim-of-Right," *University of San Francisco Law Review*: pp. 675-676.

อย่างกว้างขวางนั้น อาจก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมือง จึงสร้างข้อจำกัดในการอ้างสิทธิโดยสุจริตและเรียกว่า “ข้ออ้างในการใช้สิทธิ” (Claim of Right) โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 223.1 (3) ดังนี้¹⁵⁷

“มาตรา 223.1 (3) ข้ออ้างในการใช้สิทธิที่สามารถใช้เป็นข้อต่อสู้ในการพิจารณาข้อหาลักทรัพย์ได้

(a) ผู้กระทำความผิดเลินเล่อไม่ได้ใช้ความระมัดระวังว่าทรัพย์สินหรือบริการนั้นเป็นของผู้อื่น

(b) ผู้กระทำความผิดกระทำไปด้วยเข้าใจโดยสุจริตว่าตนมีสิทธิในทรัพย์สินหรือบริการ หรือมีสิทธิที่จะได้รับหรือกำจัดทรัพย์สินนั้น

(c) ผู้กระทำความผิดนำทรัพย์สินออกขาย โดยมีเจตนาที่จะซื้อหรือชำระราคาทรัพย์สินนั้นทันที หรือเชื่อโดยมีเหตุสมควรว่าเจ้าของจะยินยอมหากได้รู้เช่นนั้น”

ดังนั้น หากเจ้าหนี้บังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายด้วยการเอาทรัพย์สินของลูกหนี้อไปเพราะเข้าใจโดยสุจริตว่าตนมีสิทธิในทรัพย์สินของลูกหนี้ และกระทำภายในขอบเขตของสิทธิเรียกร้องในอันที่จะเอาทรัพย์สินหรือบริการที่เกี่ยวข้องไปโดยสุจริต หรือมีสิทธิที่จะได้รับหรือกำจัดทรัพย์สินนั้น¹⁵⁸ เจ้าหนี้อย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งมีทั้งนักวิชาการฝ่ายที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ดังนี้

1) ฝ่ายที่เห็นด้วยเห็นว่า เจ้าหนี้เอาทรัพย์สินของลูกหนี้อไปเท่าที่เชื่อว่าตนมีสิทธิจะได้รับ มิได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบทรัพย์สินและมีโชพฤติการณ์ที่ร้ายแรงไปกว่าความไม่รู้¹⁵⁹

2) ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยเห็นว่า หากยอมให้เจ้าหนี้บังคับชำระหนี้เองโดยพลการ เท่ากับเป็นการยอมรับการแก้แค้นทดแทนโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เสมือนหนึ่งเป็นวิธีการเพื่อสนองความรู้สึก

¹⁵⁷ MODEL PENAL CODE section 223.1 (3) Claim of Right. It is an affirmative defense to prosecution for theft that the actor:

(a) was unaware that the property or service was that of another; or

(b) acted under an honest claim of right to the property or service involved or that he had a right to acquire or dispose of it as he did; or

(c) took property exposed for sale, intending to purchase and pay for it promptly, or reasonably believing that the owner, if present, would have consented.

¹⁵⁸ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 75-76.

¹⁵⁹ Wayne R. LaFave, *Criminal Law*, p. 992.

ไม่พอใจของตน นอกจากนี้ยังมองว่าการบังคับชำระหนี้ต้องกระทำโดยศาลเท่านั้น เจ้าหนี้ไม่มีอำนาจใช้ความรุนแรงหรือแอบกระทำขึ้นเองโดยพลการ¹⁶⁰

แม้ Model Penal Code จะเป็นเพียงแนวทางในการบัญญัติกฎหมายซึ่งไม่มีสภาพบังคับให้มลรัฐต่าง ๆ จำต้องบัญญัติกฎหมายภายในตามหลักการที่กำหนดไว้ เนื่องจากจัดทำโดยสถาบันกฎหมายอเมริกันซึ่งเป็นองค์กรเอกชน แต่กฎหมายภายในมลรัฐต่างๆ ก็ได้รับอิทธิพลจาก Model Penal Code อย่างมาก รวมถึงความผิดฐานลักทรัพย์เป็นส่วนหนึ่งของข้ออ้างในการใช้สิทธิเพื่อยกเว้นความผิดฐานลักทรัพย์ด้วย แต่สร้างข้อจำกัดข้ออ้างในการใช้สิทธิแตกต่างกัน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในแต่ละมลรัฐ เช่น

1) มลรัฐแคลิฟอร์เนีย

ในอดีต มลรัฐแคลิฟอร์เนียได้รับอิทธิพลจากหลักคอมมอนลอว์เดิมจึงยอมให้เจ้าหนี้อ้างสิทธิโดยสุจริต เพื่อปฏิเสธความผิดฐานลักทรัพย์ได้อย่างกว้างขวาง ทำให้เจ้าหนี้สามารถอ้างสิทธิใด ๆ ก็ได้โดยไม่ต้องเป็นสิทธิตามกฎหมาย เช่น คดี *People v. Butler* จำเลยไปที่บ้านของผู้เสียหายซึ่งเป็นนายจ้างเพื่อทวงค่าจ้างที่ผู้เสียหายค้างชำระ จำเลยเห็นผู้เสียหายเดินมาพร้อมปืนจึงเกิดการต่อสู้กันจนผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บสาหัส จากนั้นจำเลยหยิบเอากระเป๋าเงินของผู้เสียหายแล้วหลบหนีไป ศาลฎีกาแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนียตัดสินว่า จำเลยสามารถอ้างความเชื่อโดยสุจริตว่ามีสิทธิจะได้รับเงินดังกล่าวได้ จึงไม่มีความผิดฐานชิงทรัพย์ เนื่องจากจำเลยไม่มีเจตนาที่จะลักขโมย จึงมิใช่การเอาไว้ที่เป็นความผิดทางอาญา¹⁶¹

เมื่อมีคำพิพากษาในคดีนี้ออกมาก็เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ว่า การกระทำของจำเลยนั้นรุนแรงเกินไป ไม่สมควรอนุญาตให้จำเลยอ้างสิทธิโดยสุจริตเพื่อยกเว้นความผิดฐานลักทรัพย์ได้ ประกอบกับมลรัฐแคลิฟอร์เนียได้รับอิทธิพลจาก Model Penal Code ดังนั้น ศาลฎีกาแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนียจึงเริ่มสร้างข้อจำกัดข้ออ้างในการใช้สิทธิของเจ้าหนี้มากขึ้น เช่น

¹⁶⁰ Ibid., p. 993.

¹⁶¹ *People v. Butler* 421 P.2d 703 (Cal. 1967)

(1) ห้ามใช้กำลังหรือความรุนแรงเพื่อบังคับชำระหนี้ด้วยตนเอง

คดี *People v. Pointdexter* จำเลยได้รับบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาทในบาร์ จึงฉวยเอาเงินจำนวน 40 ดอลลาร์ไปจากแคชเชียร์ โดยแจ้งว่าการที่จำเลยได้รับบาดเจ็บนั้นเป็นความผิดของพนักงานบาร์ เจ้าของบาร์จึงต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลให้แก่จำเลย ศาลฎีกาแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนียตัดสินว่า แม้จำเลยจะเชื่อโดยสุจริตว่าเจ้าของบาร์เป็นหนี้ค่ารักษาพยาบาล แต่จำเลยไม่มีสิทธิยกข้ออ้างในการใช้สิทธิสำหรับการใช้กำลังเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายที่ยังไม่อาจกำหนดจำนวนเงินที่แน่นอนได้¹⁶²

(2) ยกข้ออ้างในการใช้สิทธิได้เฉพาะหนี้ที่บังคับได้ตามกฎหมาย

เจ้าหนี้สามารถยกข้ออ้างในการใช้สิทธิได้เฉพาะหนี้ที่บังคับได้ตามกฎหมายเท่านั้น หากเป็นนิติกรรมที่อยู่บนพื้นฐานของความไม่ชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหนี้ไม่อาจยกข้ออ้างในการใช้สิทธิได้ เช่น คดี *People v. Gate* จำเลยเข้าไปในบ้านของผู้เสียหายและทำการชิงทรัพย์โดยมีอาวุธปืน เอาเงินและเครื่องประดับของผู้เสียหายไป ในชั้นพิจารณาทนายจำเลยพยายามพิสูจน์ความขัดแย้งระหว่างจำเลยและผู้เสียหายเกี่ยวกับจำนวนเงินซึ่งเป็นผลกำไรที่จำเลยจะต้องได้รับจากการขายแหวนปลอม ศาลฎีกาแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนียตัดสินว่า จำเลยไม่อาจอ้างสิทธิในนิติกรรมที่สิทธิอยู่บนพื้นฐานของความไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ เนื่องจากบุคคลไม่อาจมีความเชื่อโดยสุจริตว่ามีสิทธิเหนือทรัพย์สินในกรณีที่มีหลักฐานมาจากนิติกรรมที่ผิดกฎหมายได้¹⁶³

(3) ยกข้ออ้างในการใช้สิทธิได้เฉพาะหนี้ที่สามารถกำหนดจำนวนเงินแน่นอนได้และเป็นหนี้ที่ปราศจากข้อโต้แย้งสิทธิ

เจ้าหนี้สามารถยกข้ออ้างในการใช้สิทธิได้เฉพาะหนี้ที่สามารถกำหนดจำนวนเงินแน่นอนได้และเป็นหนี้ที่ปราศจากข้อโต้แย้งสิทธิ หากเป็นหนี้ที่ไม่อาจกำหนดจำนวนแน่นอนได้หรือเป็นหนี้ที่มีข้อพิพาทกันอยู่ ย่อมไม่อาจยกข้ออ้างในการใช้สิทธิได้ เช่น คดี *People v. Barnett* และศาลในคดีนี้ได้ให้ข้อสังเกตว่า ตั้งแต่มีคำพิพากษาในคดี *People v. Butler* หลายเขตอำนาจศาลปฏิเสธข้ออ้างในการใช้สิทธิด้วยเหตุผลทางนโยบายแห่งรัฐในกรณีที่มีการใช้กำลัง ความรุนแรง หรืออาวุธเพื่อบังคับชำระหนี้ด้วยตนเอง แต่ศาลฎีกาแห่งแคลิฟอร์เนียยังคงยืนยันว่า ข้ออ้างในการใช้สิทธิ

¹⁶² *People v. Pointdexter* 63 Cal. Rptr. 332 (Ct. App. 1967)

¹⁶³ *People v. Gate* 743 P.2d 301 (Cal. 1987)

เป็นข้ออ้างที่มีผลทางกฎหมายสำหรับความผิดฐานลักทรัพย์ แต่ยอมรับว่านโยบายแห่งรัฐเป็นตัวจำกัดสถานการณ์ที่บุคคลควรจะได้รับอนุญาตให้บังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ยังวางข้อจำกัดเพิ่มขึ้นอีกว่า ข้ออ้างในการใช้สิทธินั้นไม่อาจอ้างได้ หากหนี้ที่กล่าวอ้างนั้นเป็นหนี้ที่ไม่อาจกำหนดจำนวนเงินแน่นอนได้หรือมีกรณีพิพาทกันอยู่¹⁶⁴

2) มลรัฐนิวยอร์ก

มลรัฐนิวยอร์กได้รับอิทธิพลจาก Model Penal Code จึงสร้างข้อจำกัดสิทธิในการยกข้ออ้างในการใช้สิทธิเพื่อยกเว้นความผิดฐานลักทรัพย์ เช่น ไม่ยอมรับข้ออ้างในการใช้สิทธิกรณีที่มีการใช้กำลังเพื่อเอาทรัพย์สินของตนกลับคืนมา เช่น คดี *People v. Hodges*¹⁶⁵ จำเลยได้รับเงินจำนวน 5 ดอลลาร์ด้วยการใช้กำลัง ซึ่งเงินจำนวนดังกล่าวเขาจ่ายให้แก่พ่อค้ายาเป็นค่ารักษาแต่คุณภาพของกัญชาไม่เป็นไปตามที่เขาต้องการ ในชั้นพิจารณาศาลปฏิเสธคำร้องของจำเลยที่ให้ศาลแนะนำข้อกฎหมายในเรื่องการอ้างสิทธิโดยสุจริตให้แก่คณะลูกขุน จำเลยจึงต่อสู้ว่าการปฏิเสธเช่นนี้เป็นการพรากเขาออกจากหลักความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย (Due Process of Law) อย่างไรก็ตาม The Appellate Division of the New York Supreme Court ไม่เห็นด้วยกับข้อต่อสู้ของจำเลย โดยให้เหตุผลว่า ฝ่ายนิติบัญญัติแห่งมลรัฐนิวยอร์กคำนึงถึงภัยอันตรายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายและสังคมมากกว่าเมื่อมีการใช้ความรุนแรง ซึ่งได้มาจากการอ้างอิงเหตุผลของฝ่ายนิติบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา เรื่องข้ออ้างในการใช้สิทธิต่อการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์

จากการศึกษาพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาอเมริกันประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายจะเห็นว่า ในอดีต สหรัฐอเมริกาพิจารณาคความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิมซึ่งเปิดโอกาสให้เจ้าหนี้อ้างสิทธิโดยสุจริต เพื่อปฏิเสธความผิดฐานลักทรัพย์ได้อย่างกว้างขวาง เจ้าหนี้จึงสามารถอ้างสิทธิใด ๆ ก็ได้ แม้มีการใช้กำลัง ศาลอเมริกันก็ยังคงอนุญาตให้เจ้าหนี้อ้างสิทธิโดยสุจริตได้ ดังนั้น หากเจ้าหนี้สามารถพิสูจน์ให้ศาลเชื่อว่า เจ้าหนี้เชื่อโดยสุจริตว่ามีสิทธิเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปได้ เจ้าหนี้อย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ ต่อมาสถาบันกฎหมายอเมริกันตระหนักว่า การที่

¹⁶⁴ *People v. Barnett* 954 P.2d 384 (Cal. 1998)

¹⁶⁵ *People v. Hodges* 496 N.Y.S.2d 771, 774 (N.Y. 1985)

หลักคอมมอนลอว์เดิมเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่อ้างสิทธิโดยสุจริตเพื่อยกเว้นความผิดฐานลักทรัพย์ได้อย่างกว้างขวาง อาจก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมือง เมื่อจัดทำ Model Penal Code จึงสร้างข้อจำกัดข้ออ้างในการใช้สิทธิโดยสุจริตของเจ้าหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและเพื่อคุ้มครองลูกหนี้ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์มากขึ้น โดยยอมให้เจ้าหน้าที่ยกข้ออ้างในการใช้สิทธิขึ้นเป็นข้อต่อสู้เพื่อปฏิเสธความรับผิดฐานลักทรัพย์ได้เฉพาะกรณีที่เจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพราะเข้าใจโดยสุจริตว่าตนมีสิทธิในทรัพย์สินหรือบริการของลูกหนี้ และเอาทรัพย์นั้นไปภายในขอบเขตของสิทธิเรียกร้องที่ตนเองมีสิทธิจะได้รับ ตามมาตรา 223.1 (3) (b) เท่านั้น ซึ่งมีหลายมลรัฐที่ได้รับอิทธิพลจาก Model Penal Code จึงสร้างข้อจำกัดข้ออ้างในการใช้สิทธิในลักษณะที่แตกต่างกัน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในแต่ละมลรัฐ เช่น ห้ามใช้กำลังหรือความรุนแรงเพื่อบังคับชำระหนี้ด้วยตนเอง ห้ามยกข้ออ้างในการใช้สิทธิในกรณีที่มีนิติกรรมอยู่บนพื้นฐานของความไม่ชอบด้วยกฎหมาย ห้ามยกข้ออ้างในการใช้สิทธิในกรณีที่หนี้ไม่อาจกำหนดจำนวนแน่นอนได้หรือเป็นหนี้ที่มีข้อพิพาท เป็นต้น

3.4.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

เจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายจะมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบภายในส่วนของ “ความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์ไว้” โดยพิจารณาว่า ความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์ไว้ซึ่งเป็นเจตนาพิเศษนั้นเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์ไว้เป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหน้าที่ย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์ แต่หากความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์ไว้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว เจ้าหน้าที่ไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งความมิชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวจะหมดไปในกรณีที่สิทธิเรียกร้องที่จะเรียกให้ส่งมอบทรัพย์ที่ลักไปนั้นเป็นสิทธิเรียกร้องที่ถึงกำหนดและปราศจากข้อโต้แย้ง¹⁶⁶ ซึ่งแบ่งตามประเภทของวัตถุแห่งหนี้ได้ 3 ประเภท ดังนี้

¹⁶⁶ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, "ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน," *อุลพาท*: 178-179.

1) กรณีหนี้เป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง (Stueckschulden)

หากวัตถุแห่งหนี้เป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง และสิทธิเรียกร้องในหนี้นั้นถึงกำหนดแล้ว ทั้งเป็นหนี้ที่ปราศจากข้อโต้แย้งสิทธิ ถือว่าเจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย มีความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้โดยชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหนี้จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เช่น นาย ก. ซื้อจักรยานจากนาย ข. ชำระราคาครบถ้วนแล้ว นาย ก. จึงเป็นเจ้าหนี้ของ นาย ข. มีสิทธิเรียกร้องให้นาย ข. ส่งมอบรถจักรยานคันดังกล่าวให้แก่ตน แต่นาย ข. ซึ่งเป็นลูกหนี้ ไม่ยอมชำระหนี้โดยการส่งมอบรถจักรยานให้เมื่อถึงกำหนด นาย ก. จึงบุกไปเอารถจักรยานคันดังกล่าว ที่ร้านของนาย ข. โดยไม่มีสิทธิ ไม่ถือว่านาย ก. มีความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพราะเป็นสิทธิเรียกร้องที่ถึงกำหนดและปราศจากข้อโต้แย้ง นาย ก. จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ แต่อาจมีความผิดฐานอื่น เช่น ความผิดฐานบุกรุก เป็นต้น¹⁶⁷

หากวัตถุแห่งหนี้เป็นทรัพย์สินที่ระบุแต่เพียงประเภท ต้องมีการคัดแยกทรัพย์สินเสียก่อน จึงจะกลายเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง เช่น นำข้าวสารมาบรรจุถุงและติดชื้อลูกค้าไว้ เป็นต้น นอกจากนี้ สิทธิเรียกร้องจะต้องถึงกำหนดและปราศจากข้อโต้แย้ง จึงจะถือว่ามีความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินไว้โดยชอบด้วยกฎหมาย

2) กรณีหนี้เป็นทรัพย์สินที่ระบุแต่เพียงประเภท (Gattungsschuld)

หากวัตถุแห่งหนี้ไม่ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะเจาะจง ถือว่าเจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นละเมิดสิทธิที่จะเลือกชำระหนี้ของลูกหนี้ และมีเจตนาพิเศษที่จะเอาทรัพย์สินไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหนี้จึงมีความผิดฐานลักทรัพย์¹⁶⁸ เช่น

นาย ก. สั่งซื้อมันฝรั่งจากนาย ข. จำนวน 1 กระสอบและชำระค่าสินค้าล่วงหน้าแล้ว เมื่อนาย ก. มาถึงร้านมีมันฝรั่งวางอยู่จำนวน 10 กระสอบ ซึ่งไม่ได้ติดชื้อลูกค้าเอาไว้ นาย ก. หยิบเอา มันฝรั่งของนาย ข. ไป 1 กระสอบ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากนาย ข. ถือว่านาย ก. ละเมิดสิทธิที่จะเลือกชำระหนี้ของนาย ข. และมีความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย นาย ก. จึงมีความผิดฐานลักทรัพย์¹⁶⁹

¹⁶⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 179-180.

¹⁶⁸ สุรสิทธิ์ แสงวีโรจนพัฒน์, วิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาด้วยหลักกฎหมายเยอรมัน, หน้า 151.

¹⁶⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 148-149.

3) กรณีหนี้เงิน

หนี้เงิน หมายถึง หนี้ที่มีวัตถุแห่งหนี้เป็นเงิน เช่น นาย ก. เป็นหนี้นาย ข. 200 ยูโร สำหรับค่าจักรยานที่นาย ข. ขายเป็นและส่งมอบให้แก่ นาย ก. แล้ว วันหนึ่งนาย ข. ไปหานาย ก. ที่บ้าน และหยิบเงิน 200 ยูโร ของนาย ก. ไป โดยไม่ได้รับความยินยอมจากนาย ก. การกระทำเช่นนี้นาย ข. ซึ่งเป็นเจ้าหนี้จะมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ยังคงเป็นปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการอยู่ เนื่องจากมีความเห็น 2 แนว คือ แนวคำพิพากษาศาลฎีกาเยอรมัน และแนวความเห็นในทางตำราฝ่ายข้างมาก ดังนี้¹⁷⁰

แนวแรก เป็นแนวคำพิพากษาศาลฎีกาเยอรมัน (BGHSt 17, 87ff) เจ้าหนี้มีความตั้งใจที่จะเอาเงินของลูกหนี้ไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพราะเงินเป็นทรัพย์สินที่ระบุได้แต่เพียงประเภท และลูกหนี้มีสิทธิที่จะเลือกส่งมอบธนบัตรฉบับไหนให้แก่เจ้าหนี้ก็ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 243 การกระทำของเจ้าหนี้จึงเป็นการละเมิดสิทธิที่จะเลือกชำระหนี้ของลูกหนี้ ดังนั้น เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์

แนวที่สอง เป็นความเห็นในทางตำราฝ่ายข้างมาก กรณีหนี้เงินนั้นความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมายถือว่าไม่มีอยู่ เนื่องจากสิทธิที่จะเลือกชำระหนี้ของลูกหนี้มีค่าเท่ากับศูนย์ เพราะเงินเป็นแต่เพียงสิ่งที่ใช้ในการชำระหนี้ที่ไม่อาจแยกความแตกต่างระหว่างเงินที่ดีและเงินที่เลวได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 243 (1) หากเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้องที่ถึงกำหนดและเอาไปเท่ากับจำนวนเงินที่ตนมีสิทธิเรียกร้อง เจ้าหนี้อ่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะไม่ถือว่ามีความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย แต่หากเจ้าหนี้เอาเงินไปเกินกว่าสิทธิเรียกร้องที่ตนมีสิทธิที่จะได้รับ ถือว่ามีความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมายแล้ว เจ้าหนี้อ่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์

3.4.4 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายจะมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบภายในส่วนของ “เจตนาทุจริต” ซึ่งเป็นเจตพิเศษที่เกิดขึ้นในขณะกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ โดยผู้กระทำจะมีเจตนาทุจริตเมื่อมีเจตนากระทำต่อตัวทรัพย์สินของผู้อื่นเสมือน

¹⁷⁰ สุรสิทธิ์ แสงวีโรจนพัฒน์, "ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน," *อุลพาท*: 180.

เป็นทรัพย์สินของตน ซึ่งศาลฎีกาฝรั่งเศสตีความว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายด้วยวิธีการเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้ หรือเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเพื่อหักใช้หนี้ นั้น มีเจตนากระทำต่อทรัพย์สินของลูกหนี้เสมือนเป็นทรัพย์สินของตนแล้ว เจ้าหนี้จึงมีเจตนาทุจริต และมีความผิดฐานลักทรัพย์¹⁷¹ ส่วนข้ออ้างที่ว่า เจ้าหนี้ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากลูกหนี้ไม่ยอมชำระหนี้เมื่อถึงกำหนดชำระแล้ว เป็นเพียงมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด ซึ่งศาลฎีกาฝรั่งเศสไม่นำมาประกอบการพิจารณาความรับผิดฐานลักทรัพย์ เพราะผู้กระทำไม่จำเป็นต้องกระทำเพื่อความมั่งคั่งส่วนบุคคล¹⁷²

เมื่อทราบองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ หลักคอมมอนลอว์ เดิม สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ทั้งเข้าใจ พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาประเทศเหล่านี้ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ใน 3 ประเด็น ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ การลักกระแสไฟฟ้า และการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายแล้ว ในบทถัดไป ผู้วิจัยจะกล่าวถึงองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทย ได้แก่ กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และประมวลกฎหมายอาญา หลังจากนั้นจะกล่าวถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ทั้งสามประเด็นดังกล่าว เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์และพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศแล้ววิเคราะห์ว่า พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยเป็นไปตามแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศหรือไม่ รวมถึงวิเคราะห์มูลเหตุที่ศาลฎีกาไทยและศาลฎีกาต่างประเทศเปลี่ยนแนวทางการตีความแต่ละประเด็น ในลำดับต่อไป

¹⁷¹ Crim. 14 janv. 1986: D. 1986, inf. Rap. p. 405, obs. R. Boubee.

¹⁷² Catherine Elliott, *French Criminal Law*, pp. 185-186.

บทที่ 4

พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์

เมื่อทราบองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายต่างประเทศ พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ใน 3 ประเด็น ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ การลักกระแสะไฟฟ้า และการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย รวมถึงแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศในประเด็นดังกล่าวแล้ว ในบทนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทย ได้แก่ กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และประมวลกฎหมายอาญา เพื่อวิเคราะห์ว่าบทบัญญัติว่าด้วยความผิดฐานลักทรัพย์ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นมียุคประกอบความผิดที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไรก็ตามจากนั้นผู้วิจัยจะกล่าวถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ทั้งสามประเด็นดังกล่าว เพื่อศึกษาว่าศาลฎีกามีพัฒนาการการตีความอย่างไร ซึ่งจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า

1. ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ระยะแรก ไม่ปรากฏว่าศาลฎีกาใช้ทฤษฎีทางกฎหมายใดเป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ต่อมาจึงปรากฏว่าศาลฎีกาใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ และในระยะหลังศาลฎีกาเริ่มใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ปะปนกับทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่

2. ประเด็นการลักกระแสะไฟฟ้า ราชาอาณาจักรไทยมีกระแสะไฟฟ้าใช้ตั้งแต่สมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวง แต่เกิดการลักกระแสะไฟฟ้าขึ้นครั้งแรกในสมัยที่ใช้ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งศาลฎีกาวางแนวบรรทัดฐานว่า การลักกระแสะไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ โดยไม่ปรากฏเหตุผลทางวิชาการว่ากระแสะไฟฟ้าเป็นทรัพย์เพราะเหตุใด

3. ประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ในอดีต ศาลฎีกาตีความว่าเจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น ขาดเจตนาทุจริต จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากพิจารณาจากเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้ ต่อมาศาลฎีกากลับแนวบรรทัดฐานเดิมและตีความว่าเจ้าหนี้มีเจตนาทุจริต เนื่องจากการบังคับชำระหนี้ต้องดำเนินการตามกฎหมาย เจ้าหนี้จึงมีความผิดฐานลักทรัพย์

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะแบ่งออกเป็น 4 หัวข้อ ได้แก่ 4.1 องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทย 4.2 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ 4.3 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการลักกระแสไฟฟ้า และ 4.4 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพื่อนำมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายต่างประเทศ รวมถึงแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศในประเด็นนี้ เพื่อเปรียบเทียบว่าพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์นั้นเป็นไปตามแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศหรือไม่ ในลำดับต่อไป

4.1 องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทย

ความผิดฐานลักทรัพย์เป็นความผิดดั้งเดิมของราชอาณาจักรไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยมีกฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายเก่าแก่ที่สุดที่พอจะสืบหาร่องรอยของความผิดฐานลักทรัพย์ได้ เนื่องจากกฎหมายในยุคก่อนกฎหมายตราสามดวงนั้นได้สูญหายหรือถูกทำลายไปจนยากที่จะนำมาศึกษา เพื่อทำความเข้าใจถึงองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ รวมถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเริ่มศึกษาความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทยตั้งแต่สมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวงเป็นต้นไป

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทย โดยแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อย่อย ได้แก่ 4.1.1 กฎหมายตราสามดวง 4.1.2 กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และ 4.1.3 ประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

4.1.1 กฎหมายตราสามดวง

กฎหมายตราสามดวง หมายถึง ประมวลกฎหมายที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โปรดเกล้าฯ ให้นักปราชญ์ราชบัณฑิตจำนวน 11 ท่าน ชำระกฎหมายเก่าที่มีมาแต่โบราณ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงกฎหมายให้มีความเหมาะสมกับกาลสมัย เพื่อให้เกิดความยุติธรรม

แก่ทุกฝ่าย โดยประกาศใช้เมื่อวันที่ 31 มกราคม จุลศักราช 1166 (พ.ศ. 2348) ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วน คือ กฎหมายเก่าที่ใช้มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และกฎหมายที่บัญญัติขึ้นใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 1¹

ความผิดฐานลักทรัพย์นั้นปรากฏอยู่ในพระไอยการลักษณะโจรซึ่งมิใช่กฎหมายที่บัญญัติถึงความผิดเกี่ยวกับทรัพย์เป็นการเฉพาะ เนื่องจากคำว่า “โจร” หมายถึง ผู้ร้าย จึงมีความหมายกว้างกว่าที่เข้าใจกันตามธรรมดาว่า โจร หมายถึง ขโมย² ดังนั้น นอกจากพระไอยการลักษณะโจรจะบัญญัติถึงความผิดฐานลักทรัพย์เป็นส่วนมากแล้วยังได้บัญญัติถึงความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ทำร้ายทรัพย์ วางเพลิง รับของโจร ทำเงินปลอม และประมาททำให้เกิดเพลิงไหม้อีกด้วย โดยกฎหมายตราสามดวงเรียกความผิดฐานลักทรัพย์ว่า ความผิดฐานโจรกรรม³ และบัญญัติว่า “อواهرณจ นำเอาซึ่งทรัพย์สรรพเหตุทั้งปวงของผู้อื่นด้วยโดยจิตพร้อมด้วยอะวะหระเจตนาจัดเป็นโจรกำม”⁴ ซึ่งสามารถแยกองค์ประกอบความผิดได้ ดังนี้

1) องค์ประกอบภายนอก

องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์มี 2 ประการ ได้แก่ 1.1) การเอาไป และ 1.2) ทรัพย์ของผู้อื่น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1) การเอาไป

การเอาไป หมายถึง การเอาไปจากครอบครองของผู้อื่น⁵ กล่าวคือ ทรัพย์นั้นมีผู้อื่นครอบครองอยู่แล้วจำเลยไปแย่งการครอบครองของผู้อื่น และก่อให้เกิดการครอบครองขึ้นใหม่ เช่น คำพิพากษาศาลโบรืสภา 25 มีนาคม รัดนโกสินทรศก 111 (พ.ศ. 2435)

¹ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, กฎหมายตราสามดวง: หน้าต่างสังคมไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2548), หน้า 14.

² พระยานิติศาสตรวิเทศาลัย, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, พิมพ์ครั้งที่ 2 (พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2495), หน้า 75.

³ พระวรภักดีพิบูลย์ (ม.ล. นภา ชุมสาย), ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย (กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512), หน้า 119.

⁴ ราชบัณฑิตยสถาน, กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, 2550), หน้า 705.

⁵ ประกาศน์ อวยชัย, ข้อโต้แย้งจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา หรือฎีกา 100 ปีตามกฎหมายอาญา เล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร: สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, 2537), หน้า 1123.

คำพิพากษาศาลโบรืสภา 25 มีนาคม รัตนโกสินทรศก 111 (พ.ศ. 2435) อ้ายพวงและอ้ายขึ้นไปตัดคอกลักกระปือผู้เผือก 1 กระปือของนายจิวไป อ้ายพวงขี่กระปือไปชวน นายสาดซึ่งเปนพี่อ้ายพวงกับนายเก่ง ๆ อ้ายพวง อ้ายสาด เอากระปือไปขาย แล้วแบ่งเงินให้แก่ นายแดง นายสาด อ้ายขึ้นและอ้ายพวง ต่อมาข้าหลวงกรมการเมืองนครไชยศรีจับตัวผู้ร้ายกับของกลางได้ นายจิว ไปดูเห็นกระปือผู้เผือกของนายจิวที่ซื้อมาจากผู้ซื้อ ศาลมณฑลนครไชยศรีพิพากษาให้ปรับไหม คัก หน้าอกกว่าเป็นผู้ร้ายลักกระปือ แล้วเอาตัวไปจำคุก

จากคำพิพากษาดังกล่าวจะเห็นว่า อ้ายพวงและอ้ายขึ้นซึ่งเป็นจำเลยมีเจตนา ขโมยกระปือผู้เผือก 1 กระปือซึ่งเป็นทรัพย์ของนายจิว และลงมือกระทำความผิดด้วยการตัดคอก กระปือของนายจิวแล้วขี่กระปือไปขายแล้วเอาเงินมาแบ่งกัน ดังนั้น การกระทำความผิดดังกล่าวของจำเลย ทั้งสองเป็นการเอาไปซึ่งทรัพย์ของนายจิวแล้ว เพราะจำเลยทั้งสองเอากระปือไปจากความครอบครองของ นายจิว จำเลยทั้งสองจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์

1.2) ทรัพย์ของผู้อื่น

หมายถึง ทรัพย์ที่มีใช้ของตนเอง หากเป็นกรณีที่ถูกกระทำเอาทรัพย์ของตนเอง ซึ่งมีผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไป ไม่ปรากฏแน่ชัดว่าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ โดยทรัพย์ที่ นิยมลักกันในสมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวง ได้แก่ กระปือ และโค นอกจากนี้ยังมีเงิน จักรยาน นาฬิกา ตะเกียงลาน จักรเย็บผ้า และทรัพย์สิ่งของอื่น ๆ ซึ่งมีได้ระบุไว้ในคำพิพากษาว่าเป็นสิ่งใด เช่น คำพิพากษา ศาลพระราชอาญา 11 ตุลาคม รัตนโกสินทรศก 111 (พ.ศ. 2435)

คำพิพากษาศาลพระราชอาญา 11 ตุลาคม รัตนโกสินทรศก 111 (พ.ศ. 2435) อ้ายหุ่น อ้ายยุ่น เป็นทาสนายเมก ๆ ใช้ให้เลี้ยงโค ได้คบคิดกับอ้ายพร้อม อ้ายวัน แลพวกเพื่อนเป็นผู้ร้ายไล่ฝูงโคของนายเมกไปขายนำเงินมาแบ่งปันกัน อธิบดีผู้พิพากษาศาลพระราชอาญาจึงลงโทษปรับ อ้ายหุ่นและอ้ายยุ่นว่ามีความผิดเป็นมัจฉิมโทษ ต้องบทให้ลงพระราชอาญาเขียนคนละ 50 ที ส่วน อ้ายพร้อมและอ้ายวันมีความผิดเป็นมหันตโทษให้ลงพระราชอาญาเขียน 2 ยก คนละ 60 ที คักอักษร ที่อกให้ปรากฏว่าเป็นผู้ร้ายลักโค แล้วส่งตัวอ้ายพร้อมและอ้ายวันไปจำขังไว้ ณ คูก ให้หลายจำ

2) องค์ประกอบภายใน

องค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์มีเพียงประการเดียว คือ เจตนาขโมย ซึ่งพระไอยการลักษณะโจรใช้คำว่า “อะวะหาระเจตนา” เช่น คำพิพากษาศาลโบรียสภา 5 เมษายน รัตนโกสินทรศก 111 (พ.ศ. 2435)

คำพิพากษาศาลโบรียสภา 5 เมษายน รัตนโกสินทรศก 111 (พ.ศ. 2435) อ้างหวังกับ อ้างซ่อนเห็นกระป๋องผู้ดำ 2 กระป๋อง อยู่ที่ทุ่งจิงไล่ลักจับกระป๋อง 2 กระป๋อง แล้วไปขายให้นายหว่าง อำแดงอัน เอาเงินมาแบ่งกันแล้วพากันกลับบ้าน เมื่อกลับถึงบ้าน ภรรยาอ้างหวังบอกว่า พระพลสงคราม ให้นำท่อมมาหาอ้างหวัง เพื่อให้ช่วยสืบหากระป๋องที่ผู้ร้ายลักไป ครั้นรุ่งขึ้นอ้างหวังให้อ้างซ่อนเอาเงิน ไปไถ่กระป๋อง แต่นายหว่าง อำแดงอันให้อ้างปั่นซึ่งเป็นบ่าวของพระพลสงครามเอากระป๋อง 2 กระป๋อง ไปให้พระพลสงครามแล้ว เป็นการลวงพระราชอาญามีความผิดเป็นมัทยมโทษ ศาลพิพากษาให้ปรับไหม คักอกว่าเป็นผู้ร้ายลักกระป๋อง และส่งตัวไปจำไว้ ณ คุกตามโทษ

จากคำพิพากษาดังกล่าวจะเห็นว่า อ้างหวังและอ้างซ่อนซึ่งเป็นจำเลยมีการกระทำที่ เป็นการเอาไปและทรัพย์ที่เอาไปนั้นเป็นของผู้อื่น เพราะจำเลยทั้งสองเอากระป๋องซึ่งเป็นทรัพย์ของ พระพลสงครามไปจากความครอบครองของพระพลสงคราม โดยมีเจตนาที่จะแย่งการครอบครองและ ก่อให้เกิดการครอบครองของจำเลยทั้งสองขึ้นใหม่ด้วยการเอากระป๋องดังกล่าวไปเป็นของตน จึงเป็นการ กระทำครอบครองประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์แล้ว นอกจากนี้จำเลยทั้งสองยังมีเจตนาที่จะ ขโมยกระป๋อง เนื่องจากจำเลยทั้งสองเอากระป๋องดังกล่าวไปขายแล้วนำเงินมาแบ่งกัน และเมื่อกลับถึงบ้าน ทราบว่าพระพลสงครามตามหากระป๋องอยู่ก็ไม่ยอมสารภาพความจริง ย่อมมีเจตนาขโมยตามหลัก กรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา

4.1.2 กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451)

ความผิดฐานลักทรัพย์บัญญัติอยู่ในกฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) ส่วนที่ 9 ว่าด้วยความผิดที่ประทุษร้ายแก่ทรัพย์ หมวดที่ 1 ตั้งแต่มาตรา 288 ถึงมาตรา 296 โดยมี มาตรา 288 เป็นแม่บทและนำไปใช้ในมาตราอื่นที่บัญญัติถึงการลักทรัพย์ด้วย

มาตรา 288 บัญญัติว่า “ผู้ใดบังอาจเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปโดยการทุจริต ทรัพย์นั้นจะเป็นของ ของผู้หนึ่งผู้ใดทั้งนั้นก็ตาม หรือผู้หนึ่งผู้ใดเป็นเจ้าของทรัพย์นั้นแม้แต่ส่วนหนึ่งก็ตาม ถ้าแลมันบังอาจ

เอาไปโดยเจ้าของเขามีได้อนุญาตไซ้ ท่านว่ามันคือโจรลักทรัพย์ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี แลให้ปรับไม่เกินกว่าห้าร้อยบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง” ซึ่งสามารถแยกองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

1) องค์ประกอบภายนอก

องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์มี 3 ประการ ได้แก่ 1.1) การเอาไป 1.2) ทรัพย์นั้นเป็นของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย และ 1.3) เจ้าของไม่อนุญาต ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1) การเอาไป

การเอาไป หมายถึง การเอาทรัพย์ไปจากความครอบครองของผู้อื่น ซึ่งบุคคลจะมีการครอบครองทรัพย์เมื่อมีอำนาจอันแท้จริงเหนือทรัพย์และมีเจตนาที่จะครอบครองทรัพย์ ดังนั้น ความผิดฐานลักทรัพย์เป็นการประทุษร้ายต่อการครอบครองทรัพย์ของผู้อื่น อันเป็นลักษณะเฉพาะของความผิดฐานลักทรัพย์⁶ เมื่อมีการเอาทรัพย์ไปจากความครอบครองของผู้อื่นแล้ว มีประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปว่า การเอาไปนั้นสำเร็จลงเมื่อใด ซึ่งมีความเห็นที่ขัดแย้งกันอยู่ 2 ความเห็น ดังนี้⁷

ความเห็นที่ 1 เป็นความเห็นของประธานศาลฎีกาและตำรากฎหมายไทย บางเล่ม หากทำให้ทรัพย์เคลื่อนที่แล้วไม่ว่าเล็กน้อยเท่าใด ถือว่าเป็นการเอาไปสำเร็จ แต่ในระยะหลังต้องปรากฏว่าทรัพย์เคลื่อนที่ไปในลักษณะที่สามารถเอาไปได้ เช่น ลากตู้เซฟที่ยังมีโซ่ล่ามติดอยู่กับพื้น ไม่ถือว่าเป็นการเอาไปสำเร็จบริบูรณ์ ต้องตัดโซ่ล่ามก่อนแล้วพาตู้เซฟเคลื่อนที่อีกครั้งหนึ่ง เป็นต้น

ความเห็นที่ 2 เป็นความเห็นของตำรากฎหมายภาคพื้นยุโรป เช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สมาพันธรัฐสวิส สาธารณรัฐออสเตรีย ฯลฯ มีความเห็นว่า ต้องมีการเอาความครอบครองไปจากผู้ครอบครองเดิม กล่าวคือ ทำให้ผู้ครอบครองเดิมหมดอำนาจอันแท้จริงเหนือทรัพย์และผู้กระทำได้ไปซึ่งครอบครอง ฉะนั้น การเอาไปจึงสำเร็จบริบูรณ์เมื่อผู้กระทำมีอำนาจอันแท้จริงเหนือทรัพย์นั้น เช่น เหยี่ยวสลิงของเขตกกิ้งมาทางเรา เราอยากได้จึงเอารองเท้าเหยียบไว้ เขาหาไม่พบจึงเดินจากไป การที่เราเอารองเท้าเหยียบทับไว้เป็นการเอาไปแล้ว เพราะทำให้เรามีอำนาจอันแท้จริงเหนือทรัพย์นั้น โดยทรัพย์ไม่จำต้องเคลื่อนที่

⁶ หยุด แสงอุทัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2548), หน้า 418.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 419.

1.2) ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย

การเอาไปแสดงอยู่ในตัวว่าทรัพย์สินนั้นจะต้องเป็นสิ่งหาทรัพย์สิน คือ เป็นทรัพย์สินที่เคลื่อนไหวจากที่ได้ โดยไม่เสียรูปหรือเปลี่ยนรูป จะเคลื่อนไปโดยธรรมชาติของมันเอง เช่น สัตว์ที่มีชีวิตเดินได้ หรือต้องอาศัยกำลังอื่นหยาบยกเอามันไปก็ได้ เช่น หยาบปากกา เก็บธนบัตร เป็นต้น หากการเคลื่อนไหวจากที่นั้นทำให้วัตถุเสียรูปหรือเปลี่ยนรูปจะเรียกว่า “อสังหาทรัพย์สิน” ซึ่งถูกเอาไปได้เมื่อเปลี่ยนสภาพเป็นสิ่งหาทรัพย์สิน เช่น รื้อเอาบานประตูไป⁸ นอกจากนี้ หากผู้กระทำเอาทรัพย์สินที่ไม่มีเจ้าของหรือเจ้าของสละกรรมสิทธิ์ไป ย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ ส่วนกรณีที่มีผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย จะมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อผู้อื่นมีส่วนครอบครองทรัพย์สินนั้นอยู่ด้วย มิฉะนั้นจะไม่มี การเอาไป

มาตรา 6 (10) บัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ว่า “ทรัพย์สินนั้นท่านหมายความว่า บรรดาสิ่งของอันบุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของได้ เป็นต้นว่าเงินตรา และบรรดาสิ่งของอันพึงเคลื่อนจากที่ได้ก็ดี และเคลื่อนจากที่ได้ก็ดี ท่านก็นับว่าเป็นทรัพย์สินอันกล่าวมาในข้อนี้”

ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) บัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ไว้เป็นพิเศษแล้ว ย่อมหมายความว่า ไม่ประสงค์ให้มีความหมายดังเช่นที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 98 (มาตรา 137 ในปัจจุบัน) ซึ่งหมายถึง วัตถุที่มีรูปร่าง ดังนั้น ทรัพย์ตามกฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) จึงไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่มีรูปร่าง

1.3) เจ้าของไม่อนุญาต

เจ้าของมี 2 แบบ คือ 1. ทรัพย์สินที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของทั้งหมด และ 2. ทรัพย์สินที่ผู้อื่นมีส่วนเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ส่วนการอนุญาต หมายถึง เจ้าของหรือผู้มีอำนาจยินยอม แม้การยินยอมจะเกิดขึ้นจากการถูกหลอกลวงก็ไม่เป็นข้อสำคัญ เมื่อปรากฏว่าเจ้าของหรือผู้มีอำนาจอนุญาต

⁸ หลวงอินทปรีชา (เหยียน เลขะวนิช), คำอธิบายหลักกฎหมายลักษณะอาญา แผนกโจรกรรม, ประทศุขร้ายแก่ทรัพย์สิน (พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2460), หน้า 14-15.

ให้เอาไปแล้ว ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ ไม่ว่าจะอนุญาตโดยตรงหรืออนุญาตโดยปริยาย แต่ต้องอนุญาตก่อนหรือขณะที่เอาทรัพย์ไป⁹

2) องค์ประกอบภายใน

องค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์มีเพียงประการเดียว คือ เจตนาทุจริต ซึ่งบัญญัตินิยามไว้ในมาตรา 6 (3) ว่า “เป็นการแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายและเกิดเสียหายแก่ผู้อื่น” ซึ่งเป็นเจตนาพิเศษที่เกิดขึ้นในขณะที่กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ หากผู้กระทำไม่มีเจตนาทุจริต เนื่องจากเอาทรัพย์ไปเพื่อวัตถุประสงค์อื่นหรือเจตนาทุจริตเกิดขึ้นภายหลังการเอาทรัพย์ของผู้อื่นไป ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 88/128 (พ.ศ. 2452)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 88/128 (พ.ศ. 2452) ผู้เสียหายและจำเลยเป็นญาติกัน โดยผู้เสียหายเป็นน้องเขยของจำเลย จำเลยพากระบือของผู้เสียหายไปผูกซ่อนไว้ห่างจากบ้านของผู้เสียหายประมาณ 2 เส้น และบอกกับเพื่อนบ้านว่าจำเลยล่อผู้เสียหายเล่น ต่อมาผู้เสียหายทราบว่าการกระบือหายก็ออกตามหา และทราบจากเพื่อนบ้านว่าจำเลยนำกระบือไปผูกไว้ที่ใดจึงตามไปเอากระบือของตนกลับคืนมา ศาลฎีกาพิพากษาว่า จำเลยไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์

เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) เปรียบเทียบกับองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายตราสามดวง จะเห็นว่า องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) มีลักษณะคล้ายคลึงกับองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายตราสามดวง เนื่องจากมีองค์ประกอบภายนอกในส่วนของการเอาไป “ทรัพย์ของผู้อื่น” และองค์ประกอบภายในส่วนของ “เจตนาทุจริต” เช่นเดียวกัน แต่กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) ขยายองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายตราสามดวงด้วยการบัญญัติให้การเอาทรัพย์ที่มีผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไป เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 288 นอกเหนือจากการเอาทรัพย์ของผู้อื่นไป

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 22-24.

4.1.3 ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติขึ้นใช้บังคับแทนกฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 จนถึงปัจจุบัน ความผิดฐานลักทรัพย์บัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาตั้งแต่มาตรา 334 ถึง มาตรา 336 ทวิ โดยมีมาตรา 334 เป็นบทบัญญัติทั่วไปของความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

มาตรา 334 บัญญัติว่า “ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท” ซึ่งสามารถแยกองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

1) องค์ประกอบภายนอก

องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์มี 3 ประการ ได้แก่ 1.1) ผู้ใด 1.2) เอาไป และ 1.3) ทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1) ผู้ใด

มาตรา 334 ใช้คำว่า “ผู้ใด” แสดงว่าไม่ได้ประสงค์จะกำหนดฐานะของผู้กระทำความผิดไว้เป็นพิเศษ ดังนั้น ผู้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์จะเป็นใครก็ได้ แม้แต่เจ้าของทรัพย์ หากเป็นเจ้าของร่วมกับผู้อื่น แต่ต้องไม่ใช่ผู้ครอบครองทรัพย์นั้นในขณะกระทำความผิด มิเช่นนั้นจะเป็นความผิดฐานยักยอก¹⁰

1.2) เอาไป

การเอาไป หมายถึง การกระทำในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์และแย่งการครอบครอง กล่าวคือ ณ เวลาที่มีการเอาทรัพย์ไป ผู้กระทำได้ประทุษร้ายต่อความเป็นเจ้าของทรัพย์ของผู้อื่นและแย่งชิงเอาการครอบครองของผู้มีสิทธิครอบครองทรัพย์นั้นไป ซึ่งเป็นการเอาไปสำเร็จเมื่อมีการกระทำในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์ แย่งการครอบครอง และเข้ายึดถือทรัพย์นั้นแล้ว¹¹ ดังนั้น การเอาไปจึงมีองค์ประกอบ 3 ประการ ดังนี้

¹⁰ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2535), หน้า 25.

¹¹ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 30-31.

1.2.1) การกระทำในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์

การกระทำในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์ หมายถึง การเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างถาวร แต่มิได้หมายความว่าเจ้าของทรัพย์สินเสียกรรมสิทธิ์และทำให้ผู้กระทำได้กรรมสิทธิ์ไป¹² เนื่องจากการได้มาหรือเสียไปซึ่งกรรมสิทธิ์นั้นเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1383¹³ หากเป็นการเอาเพียงชั่วคราว ย่อมไม่เป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์ ฆาตองค์ประกอบภายนอกในส่วนของการเอาไป ผู้กระทำจึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์¹⁴ อย่างไรก็ตาม ศาลฎีกามักจะวินิจฉัยว่า การเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปเพียงชั่วคราวไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากขาดเจตนากระทำความผิด¹⁵

1.2.2) การแย่งการครอบครอง

การครอบครอง หมายถึง การมีอำนาจเหนือทรัพย์สินนั้นตามความเป็นจริงและมีเจตจำนงที่จะมีอำนาจเหนือทรัพย์สินนั้น แม้ผู้กระทำจะไม่ใช่เจ้าของกรรมสิทธิ์ก็ตาม¹⁶ และเป็นการเอาไปสำเร็จเมื่อผู้กระทำเข้าครอบครองทรัพย์สินนั้นแทนผู้ครอบครองเดิมด้วยวิธีการแย่งการครอบครอง¹⁷ ซึ่งคำว่า “แย่ง” แสดงให้เห็นว่าเป็นการเอาทรัพย์สินไปจากการครอบครองของผู้อื่น โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่สมัครใจ แต่ไม่ต้องถึงขนาดยื้อแย่งต่อสู้เอาการครอบครองจากผู้ครอบครองทรัพย์เดิมโดยเปิดเผยหรือใช้กำลังประทุษร้าย เพียงแต่มีการเอาทรัพย์สินในความครอบครองของผู้อื่นไป แม้กระทำลบล้างผู้ครอบครองก็เป็นการแย่งการครอบครองอันเป็นความผิดฐานลักทรัพย์¹⁸ ดังนั้น หากผู้กระทำได้รับอนุญาตหรือมีการมอบการครอบครองทรัพย์สินนั้นอยู่ก่อนแล้ว ต่อมาเอาทรัพย์สินนั้นไป ผู้กระทำไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากไม่มีการกระทำในลักษณะที่เป็นการแย่งการครอบครอง

¹² ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิดและโทษ, หน้า 307.

¹³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1383 บัญญัติว่า “ทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำผิดนั้น ท่านว่าผู้กระทำผิดหรือผู้รับโอนไม่สุจริตจะได้กรรมสิทธิ์โดยอายุความก็แต่เมื่อพ้นกำหนดอายุความอาญา หรือพ้นเวลาที่กำหนดไว้ในมาตราก่อน ถ้ากำหนดไหนดยาวกว่า ท่านให้ใช้กำหนดนั้น”

¹⁴ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 32.

¹⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 443/2515 จำเลยแอบเอารถของผู้เสียหายออกมาเพื่อจะขับไปกินข้าวต้มแล้วจะเอามาคืน แสดงว่าไม่มีเจตนาที่จะเอารถนั้นเป็นของตนหรือของผู้อื่น การกระทำของจำเลยยังไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์

¹⁶ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 27.

¹⁷ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 541.

¹⁸ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 33.

1.2.3) การเข้ายึดถือทรัพย์สิน

เมื่อวินิจฉัยว่าการกระทำมีลักษณะเป็นการตัดกรรมสิทธิ์และแย่งการครอบครองซึ่งเข้าองค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์แล้ว จำต้องพิจารณาต่อไปว่าผู้กระทำเข้ายึดถือทรัพย์สินนั้นแล้วหรือไม่ หากผู้กระทำเข้ายึดถือทรัพย์สินนั้นแล้ว ย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ แต่หากผู้กระทำยังไม่อาจเข้ายึดถือทรัพย์สินนั้นได้ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ซึ่งมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 2 ทฤษฎี ดังนี้¹⁹

(1) ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อทรัพย์สินนั้นอยู่ในสภาพที่พร้อมจะพาไปได้และผู้กระทำพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ไป

(2) ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สิน การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์สินได้สำเร็จแล้ว กล่าวคือ ผู้กระทำสามารถทำลายการครอบครองทรัพย์สินของเจ้าของเดิมและก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์สินขึ้นใหม่ได้แล้ว

1.3) ทรัพย์สินของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย

ประมวลกฎหมายอาญามีได้นิยามของคำว่า “ทรัพย์สิน” ไว้ จึงต้องพิจารณาความหมายตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้ ตามหลักกฎหมายย่อมเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน เว้นแต่บทบัญญัตินั้น ๆ จะแสดงว่าไม่ประสงค์ให้มีความหมายตามที่ปรากฏในกฎหมายอื่น²⁰ ดังนั้น สิ่งที่จะเป็นทรัพย์สินได้ต้องเป็นวัตถุมีรูปร่างเท่านั้น²¹ ส่วนสิ่งที่ไม่รูปร่างนั้นไม่ใช่ทรัพย์สิน และไม่สามารถเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้ ซึ่งมีข้อพิจารณาดังนี้

1.3.1) วัตถุ หมายถึง สิ่งของต่าง ๆ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น

1.3.2) มีรูปร่าง หมายถึง สิ่งที่มีรูปร่างในตัวเอง มีความกว้าง ยาว หนา ซึ่งกินพื้นที่นับจำนวนได้ ไม่ว่าจะเล็กใหญ่กินที่มากน้อยเพียงใด แม้จะจับต้องด้วยมือเปล่าไม่ได้หรือไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า เช่น เชื้อโรค อนุภาคต่าง ๆ ในอากาศ เป็นต้น ส่วนสิ่งที่ไม่รูปร่าง เช่น พลังงานความร้อน ความเย็น แสง เสียง นิวเคลียร์ ไม่ใช่ทรัพย์สิน แต่สิ่งทีก่อให้เกิดพลังงาน แสง

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 43.

²⁰ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิดและโทษ, หน้า 312.

²¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 บัญญัติว่า “ทรัพย์สิน หมายความว่า วัตถุมีรูปร่าง”

หรือเสียงนั้น เป็นทรัพย์ จึงเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้ เช่น เทียนไข ของเหลวที่ก่อให้เกิดความเย็น เป็นต้น²²

1.3.3) เป็นสิ่งหามิทรัพย์ เพราะทรัพย์ที่จะลักได้ต้องอยู่ในลักษณะที่จะมีการพาไปได้ แม้มাত্রา 334 จะมีได้ระบุไว้เช่นนั้น หากเป็นอสังหาริมทรัพย์ต้องทำให้อยู่ในสภาพสิ่งหามิทรัพย์ก่อน จึงจะเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้ เช่น ถอดประตูหรือหน้าต่างออกจากตัวบ้าน เป็นต้น²³

1.3.4) เป็นทรัพย์มีเจ้าของ หากทรัพย์ที่เอาไปนั้นเป็นทรัพย์ที่ไม่มีเจ้าของ ผู้กระทำไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากไม่มีการทำร้ายกรรมสิทธิ์และแย่งการครอบครองของผู้อื่น เช่น เงินที่ใส่ในกระตังยให้ลอยไปตามน้ำในเทศกาลลอยกระทง เป็นต้น

1.3.5) ทรัพย์ของผู้อื่น หากเป็นทรัพย์ของผู้กระทำจะต้องเป็นทรัพย์ที่ผู้กระทำเป็นเจ้าของร่วมกับบุคคลอื่น และอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นในขณะเอาไป ผู้กระทำจึงจะมีความผิดฐานลักทรัพย์

เมื่อพิจารณาลักษณะสำคัญของทรัพย์ทั้ง 5 ประการ จะเห็นว่า มูลค่าหรือราคาของทรัพย์ไม่ใช่สาระสำคัญของความผิดฐานลักทรัพย์ ฉะนั้น แม้จะเป็นทรัพย์ที่ไม่มีราคา เช่น จดหมายส่วนตัวที่บุคคลเก็บไว้เป็นที่ระลึก เปลือกหอยที่เก็บมาจากชายหาด ก็เป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้²⁴

2) องค์ประกอบภายใน

องค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์มี 2 ประการ ได้แก่ 2.1) เจตนาธรรมดา และ 2.2) เจตนาพิเศษ โดยทุจริต ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1) เจตนาธรรมดา

กระทำโดยเจตนา คือ กระทำโดยรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด และในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้นตามมาตรา 59 วรรคสอง ดังนั้น การกระทำโดยเจตนาเอาไป หมายถึง ผู้กระทำต้องรู้ข้อเท็จจริงว่าทรัพย์นั้นเป็น

²² ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิดและลหุโทษ, หน้า 312.

²³ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 33.

²⁴ คณิต ฌ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2559), หน้า 381.

กรรมสิทธิ์ของผู้อื่น อยู่ในความครอบครองของผู้อื่น และต้องการเอาทรัพย์สินนั้นมาเป็นของตน²⁵ หากผู้กระทำสำคัญผิดในข้อเท็จจริงว่าเป็นทรัพย์สินของตนตามมาตรา 59 วรรคสาม ย่อมเป็นการเอาไปโดยขาดเจตนา และไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์²⁶

2.2) เจตนาพิเศษ โดยทุจริต

มาตรา 1 (1) บัญญัตินิยามคำว่า “โดยทุจริต” ไว้ว่า เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ซึ่งเป็นเจตนาพิเศษและเกิดขึ้นขณะกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ มิใช่เกิดขึ้นในภายหลัง²⁷ ดังนั้น ผู้กระทำมีเจตนาทุจริตเมื่อมีการกระทำที่เป็น การแสวงหาประโยชน์ และเป็นประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ส่วนการพิจารณาว่ามีการแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นรายกรณี²⁸ นอกจากนี้ หากขณะเอาไปผู้กระทำมีเจตนาทุจริต แม้อต่อมามีการทำลายทรัพย์สินนั้นก็ยังคงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์อยู่ ไม่ได้เปลี่ยนเป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ หรือมีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ อีกระทงหนึ่งแต่อย่างใด²⁹

เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเปรียบเทียบกับกฎหมายตราสามดวงและกฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) จะเห็นว่า องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายทั้งสามฉบับนั้นมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เนื่องจาก มีองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไป” “ทรัพย์สินของผู้อื่น” และองค์ประกอบภายในส่วนของ “เจตนาทุจริต” เช่นเดียวกัน ทั้งประมวลกฎหมายอาญายังมีองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “ทรัพย์สินที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย” เช่นเดียวกับกฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451)

²⁵ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 3 (กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินติ้ง, 2550), หน้า 139.

²⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 2960/2552 จำเลยเข้าใจโดยสุจริตว่า ป. ซึ่งเป็นกรรมการผู้มีอำนาจบริษัทโจทก์ร่วมอนุมัติให้ จำเลยเบิกเงินเดือนของจำเลยล่วงหน้าได้ แม้จำเลยจะไม่ได้ขออนุมัติจาก ป. ก่อนตามระเบียบการเบิกเงินเดือนล่วงหน้าของ พนักงาน ก็ไม่เป็นการเอาทรัพย์สินของโจทก์ร่วมไปโดยมีเจตนาทุจริต จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์

²⁷ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 38.

²⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 251/2513

²⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 282/2499

แต่ไม่มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายตราสามดวง ส่วน “เจตนาธรรมดา” นั้นเป็นองค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น

4.2 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ

การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไป” โดยพิจารณาว่าผู้กระทำได้ยึดถือตัวทรัพย์ได้สำเร็จแล้วหรือไม่ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำได้ยึดถือตัวทรัพย์ได้สำเร็จแล้ว ส่วนจะยึดถือตัวทรัพย์ได้สำเร็จเมื่อใด จำต้องพิจารณาว่าศาลฎีกาใช้ทฤษฎีทางกฎหมายใดเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เนื่องจากการเลือกทฤษฎีทางกฎหมายมีผลต่อความรับผิดฐานลักทรัพย์ เพราะแต่ละทฤษฎีอาจเกิดผลทางกฎหมายที่แตกต่างกันได้

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ โดยแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อย่อย ได้แก่ 4.2.1 กฎหมายตราสามดวง 4.2.2 กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และ 4.2.3 ประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

4.2.1 กฎหมายตราสามดวง

สมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวงนั้น องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์ในส่วนของ “การเอาไป” ศาลฎีกาใช้ในการพิจารณาว่า การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ กล่าวคือ มีการเอาทรัพย์ไปจากการครอบครองของผู้อื่นหรือไม่ หากผู้กระทำเอาทรัพย์ไปจากการครอบครองของผู้อื่น ย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์ แต่หากไม่มีการเอาทรัพย์ไปจากการครอบครองของผู้อื่น ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ศาลฎีกาพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีว่า ผู้กระทำได้ทรัพย์ของผู้เสียหายไปแล้วหรือไม่ เพราะไม่ปรากฏว่าศาลฎีกาใช้ทฤษฎีทางกฎหมายใดเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นนี้ ส่วนประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ยังไม่เกิดขึ้นในสมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวง เนื่องจากกฎหมายตราสามดวงไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการพยายามกระทำความผิด นอกจากนี้ ตำราคำอธิบายกฎหมายตราสามดวงก็ได้กล่าวถึงทฤษฎีทาง

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเอาไป กล่าวคือ ทฤษฎีการสัมผัส ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ และทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์

(1) คำพิพากษาศาลพระราชอาญา 18 มกราคม รัตนโกสินทรศก 111 (พ.ศ. 2435) อ้ายแพเดินมาที่บ้านหลวงนฤบาลบุรีรัฐเห็นประตูบ้านเปิดอยู่ เข้าไปในบ้านด้อมมองที่เรือนไม่เห็นผู้ใดเห็นประตูทางหน้าเรือนเปิดอยู่จึงขึ้นไปบนเรือน เห็นผ้าม่วงเชิงสีกรมท่าอยู่ที่หน้าระเบียงเรือน อ้ายแพจึงลักเอาผ้าม่วงเชิงสีกรมท่าของหลวงนฤบาลบุรีรัฐมาจำนำกับเงินมีชื่อ ดังนี้ อ้ายแพเป็นคนพาลสันดานทุจริต ไม่คิดประกอบกรทำมาหาทรัพย์โดยซื่อสัตย์สุจริต แลมิได้เกรงกลัวพระราชอาญา มีความผิดตามลักษณะโจร มาตรา 56 และมาตรา 61

จากคำพิพากษาดังกล่าวจะเห็นว่า ศาลพระราชอาญาตัดสินว่า จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์และลงโทษจำเลย โดยไม่ปรากฏว่าใช้ทฤษฎีทางกฎหมายใดเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความผิดฐานลักทรัพย์ของจำเลย และเป็นการเอาไปตั้งแต่เมื่อใด

(2) คำพิพากษาศาลพระราชอาญาที่ 493/119 (พ.ศ. 2443) จำเลยบังอาจเป็นคนร้ายลักทรัพย์สิ่งของต่าง ๆ รวมราคา 10 บาท ของพระภิกษุของแลนายเล็กไป จำเลยให้การรับสารภาพ ศาลจึงพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดล่วงละเมิดพระราชอาญาฐานเป็นคนร้ายลักทรัพย์ของสงฆ์ มีความผิดเป็นอุกฤษโทษ ต้องด้วยกฎหมายลักษณะโจร มาตรา 50 และมาตรา 60

จากคำพิพากษาดังกล่าวจะเห็นว่า ข้อเท็จจริงในคำพิพากษากล่าวเพียงว่า จำเลยลักทรัพย์ของผู้เสียหาย เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลพระราชอาญาเชื่อว่าจำเลยเอาทรัพย์ของผู้เสียหายไปจริง จึงตัดสินว่าจำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์และลงโทษจำเลย โดยไม่ปรากฏว่าใช้ทฤษฎีทางกฎหมายใดเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความผิดฐานลักทรัพย์ของจำเลย และเป็นการเอาไปตั้งแต่เมื่อใด

(3) คำพิพากษาที่ 99/126 (พ.ศ. 2450) สมี่อินซึ่งเป็นจำเลยกับนายสุก เป็นคนร้ายลักกระป๋องของนายเข้มผู้ใหญ่บ้าน จำเลยกับนายสุกพากันจูงแลไล่กระป๋องของนายเข้มไป เมื่อพวกเจ้าทรัพย์ตามไปทัน จำเลยกับนายสุกจึงละกระป๋องแล้วหนีไป สมี่อินจำเลยมีความผิดฐานเป็นผู้ร้ายลักกระป๋อง ต้องด้วยกฎหมายลักษณะโจรบทที่ 80

จากคำพิพากษาดังกล่าวจะเห็นว่า โจทก์ฟ้องว่า จำเลยลักกระป๋องของนายเข้มซึ่งเป็นผู้เสียหาย ส่วนจำเลยให้การปฏิเสธอ้างสถานที่อยู่ในขณะเกิดการกระทำความผิด แต่ศาลชั้นนี้พนักงานหลักฐาน

แล้วเชื่อตามคำฟ้องของโจทก์ว่า จำเลยลักกระป๋องของผู้เสียหายจริง ศาลจึงตัดสินว่า จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์ และลงโทษจำเลย โดยไม่ปรากฏว่าศาลใช้ทฤษฎีทางกฎหมายใดเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความผิดฐานลักทรัพย์ของจำเลย และเป็นการเอาไปตั้งแต่เมื่อใด

(4) คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่ 173/127 (พ.ศ. 2451) จำเลยเป็นผู้ร้ายย่องเบาขึ้นเรือนเข้าไปลักทรัพย์ของจีนจุ่น แต่ยังหาทันได้ทรัพย์สิ่งใดไปไม่ โดยที่เจ้าทรัพย์รู้สึกเสียก่อน แลได้เข้าไปจับจำเลย ๆ หายอมให้จับไม่ เจ้าทรัพย์กับจำเลยกอดปล้ำกัน หลังจากนั้นจำเลยเอาอาวุธเหล็กมีคมแทงถูกจีนจุ่นเจ้าทรัพย์ตายอยู่กับที่แล้วหนีไป จำเลยมีความผิดตามกฎหมายลักษณะโจรบทที่ 56-61

จากคำพิพากษาดังกล่าวจะเห็นว่า จำเลยมีเจตนาที่จะขโมยทรัพย์ของจีนจุ่นซึ่งเป็นผู้เสียหาย แต่ไม่สามารถเอาทรัพย์ไปได้เนื่องจากผู้เสียหายรู้สึกตัวเสียก่อน หากเกิดกรณีเช่นนี้ในขณะที่ใช้กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และประมวลกฎหมายอาญา ถือว่าการเอาไปยังไม่สำเร็จ เป็นเพียงการพยายามลักทรัพย์เท่านั้น เมื่อจำเลยใช้กำลังประทุษร้ายต่อผู้เสียหาย การกระทำของจำเลยย่อมเป็นความผิดฐานพยายามชิงทรัพย์

แม้กฎหมายตราสามดวงจะไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการพยายามกระทำความผิด จึงไม่มีประเด็นให้ศาลฎีกาตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ แต่มีการกำหนดความหนักเบาของการลงโทษแล้ว กล่าวคือ กรณีที่ผู้กระทำความผิดเอาทรัพย์ของผู้เสียหายไปแล้ว จะถูกทวน 60 ที่ ส่วนกรณีที่ผู้กระทำความผิดยังไม่ได้เอาทรัพย์ของผู้เสียหายไป จะถูกทวน 30 ที่³⁰ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า กฎหมายตราสามดวงค่านึงถึงผลแห่งการกระทำความผิดเป็นหลัก เนื่องจากการขโมยทรัพย์ของผู้อื่นไปไม่ได้ ย่อมมีความร้ายแรงน้อยกว่ากรณีที่ขโมยทรัพย์ของผู้อื่นไปได้แล้ว กฎหมายตราสามดวงจึงบัญญัติให้ลงโทษน้อยกว่ากรณีที่ขโมยทรัพย์ของผู้อื่นไปได้แล้ว

เมื่อโจทก์ฟ้องว่า จำเลยลักทรัพย์ของผู้เสียหาย ส่วนจำเลยให้การปฏิเสธอ้างสถานที่อยู่ในขณะเกิดการกระทำความผิด แต่ศาลอุทธรณ์ซึ่งนำนักพยานหลักฐานแล้วเชื่อตามคำฟ้องของโจทก์ว่า จำเลยมีเจตนาลักทรัพย์ของผู้เสียหายจริง จึงตัดสินว่าจำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์และลงโทษจำเลย โดย

³⁰ กฎหมายตราสามดวง มาตรา 56 บัญญัติว่า “โจรตัดช่องย่องเบาพันแทงเจ้าทรัพย์บาทเจ็บ เกบเอาทรัพย์สิ่งของไปให้เอาทนต์ทรัพย์ตั้งไหมทิวคูน แลไหมโดยบาทเจ็บอีกโสดหนึ่ง แลให้ทวนโจรแลพวกโจร 60 ที่ ถ้าตัดช่องย่องเบาเกบเอาทรัพย์ไปให้เอาทนต์ทรัพย์ตั้งไหมทิวคูน แลให้ทวนโจรแลพวกโจรคล 60 ที่ ถ้ายังหมิ่นทันได้ทรัพย์ไปให้ทวน 30 ที่ เอาตัวไปจำคุก”

ไม่ปรากฏว่าศาลอุทธรณ์ใช้ทฤษฎีทางกฎหมายใดเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความผิดฐานลักทรัพย์ของจำเลย และเป็นการเอาไปตั้งแต่เมื่อใด

จากการศึกษาพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จในสมัยใช้กฎหมายตราสามดวง จะเห็นว่า กฎหมายตราสามดวงไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการพยายามกระทำความผิด จึงไม่มีประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จให้ศาลฎีกาตีความ ดังนั้น องค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไป” ใช้ในการตีความว่า การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่เท่านั้น ซึ่งศาลฎีกาพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีว่า ผู้กระทำเอาทรัพย์ของผู้เสียหายไปจริงหรือไม่ โดยการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานระหว่างฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลยว่าฝ่ายใดน่าเชื่อถือมากกว่ากัน โดยไม่ปรากฏว่าศาลฎีกาใช้ทฤษฎีทางกฎหมายใดเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นดังกล่าว

4.2.2 กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451)

กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) มีบทบัญญัติว่าด้วยการพยายามกระทำความผิดในมาตรา 60 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดพยายามจะกระทำความผิด แต่หากมีเหตุอันพ้นวิสัยของมันจะป้องกันได้มาขัดขวางมิให้กระทำลงได้ไซ้ ท่านว่ามันควรรับอาชญาตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น แบ่งเป็นสามส่วน ให้ลงอาชญาแต่สองส่วน” ดังนั้นจึงเริ่มมีประเด็นให้ศาลฎีกาตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ เกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยที่ใช้กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จในสมัยที่ใช้กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) ได้ดังนี้

ในอดีต ไม่ปรากฏว่าศาลใช้ทฤษฎีทางกฎหมายใดเป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ศาลพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีว่า ผู้กระทำเอาทรัพย์ไปจากการครอบครองของผู้เสียหายได้แล้วหรือไม่ เช่น คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่ 25/2452

คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่ 25/2452 จำเลยเป็นผู้ร้ายลักโคผู้สี่เหลียง 1 โค ของอำแดงเปลี่ยน โดยจำเลยจูงโคของอำแดงเปลี่ยนไปและเอาผ้าคลุมศีรษะ ครั้นผู้ใหญ่บ้านตามมาทัน จำเลยปล่อยโค แล้ววิ่งหนีไป จำเลยมีความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 294

จากคำพิพากษาดังกล่าวจะเห็นว่า จำเลยมีเจตนาที่จะลักโคซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหายจึงได้ จูงโคของผู้เสียหายไป เมื่อผู้ใหญ่บ้านตามมาทันจำเลยก็ปล่อยโคทิ้งไว้แล้ววิ่งหนีไป ในชั้นศาล จำเลย ให้การปฏิเสธว่าไม่มีเจตนาลักโคของผู้เสียหาย แต่ศาลเชื่อว่าจำเลยมีเจตนาลักโคของผู้เสียหายจริง จึงตัดสินลงโทษจำเลย โดยไม่ปรากฏว่าศาลอุทธรณ์ใช้ทฤษฎีทางกฎหมายใดเป็นเกณฑ์ในการตีความ ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ และเป็นการเอาไปตั้งแต่เมื่อใด

ต่อมาในปี พ.ศ. 2455 ศาลฎีกาเริ่มใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิด ฐานพยายามลักทรัพย์ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อทรัพย์นั้นอยู่ในสภาพ ที่พร้อมจะพาไปได้และผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 460/2455

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 460/2455 ล้วงเงินในกระเป๋าเสื้อ ทรัพย์เคลื่อนจากกระเป๋าเสื้อแล้ว ไม่เรียกว่าพยายามลักทรัพย์ เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ทีเดียว

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า จำเลยลงมือกระทำความผิดด้วยการล้วงกระเป๋าเสื้อ ของผู้เสียหายและพาเงินซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหายเคลื่อนที่จากกระเป๋าเสื้อแล้ว เมื่อจำเลยสามารถ ยึดถือตัวทรัพย์ได้แล้ว จึงเป็นการเอาไปสำเร็จ และมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตามทฤษฎีการพา ทรัพย์เคลื่อนที่

อย่างไรก็ตาม ในระหว่างปี พ.ศ. 2456 ถึง พ.ศ. 2460 ปรากฏว่ามีทั้งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ตัดสินโดยใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่และไม่ปรากฏว่าใช้ทฤษฎีทางกฎหมายใดเป็นเกณฑ์ในการ ตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็น เพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ในระหว่างปี พ.ศ. 2456 ถึง พ.ศ. 2460 เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านจากยุคที่ศาลฎีกาตัดสินคดีโดยไม่ปรากฏทฤษฎีทางกฎหมายมาเป็นยุคที่ปรากฏว่า ศาลฎีกาใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 900/2456 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 112/2458

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 900/2456 ฎีกาของ ส. หายไป ส. ติดตามไปพบกระเบื้องอยู่
ในป่าแล้วเห็นจำเลยมาแก้กระเบื้องนั้นขึ้นไป จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์ ไม่ใช่พยายาม

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า มีปัญหาทางกฎหมายที่ต้องตีความว่า การกระทำ
ของจำเลยนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ศาลอุทธรณ์
ข้าหลวงพิเศษตัดสินว่า จำเลยมีความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ตามมาตรา 60-294 ส่วนศาลฎีกา
ตัดสินว่า จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 294 แต่ในคำพิพากษากลับไม่ปรากฏว่าทั้งสอง
ศาลใช้ทฤษฎีทางกฎหมายใดเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นดังกล่าว

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หากใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็น
ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ การกระทำของจำเลยย่อมเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตั้งแต่เวลาที่
จำเลยลักกระเบื้องไปจากบ้านของนาย ส. ซึ่งเป็นผู้เสียหายแล้ว เนื่องจากจำเลยพากระเบื้องซึ่งเป็นทรัพย์
ของผู้เสียหายเคลื่อนที่ไปโดยไม่ได้รับอนุญาต และเป็นการเอาไปโดยมีเจตนาทุจริต ส่วนการที่จำเลย
มาแก้เอากระเบื้องในภายหลังขณะที่พวกของผู้เสียหายชุมนุมอยู่ นั้น ไม่ทำให้จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์
ขึ้นใหม่อีกกระทงหนึ่ง

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 112/2458 การล้วงกระเป๋าเสื้อ ถ้าทรัพย์เคลื่อนไปยังไม่พ้นกระเป๋า
เป็นความผิดเพียงฐานพยายามลักทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า ศาลฎีกาใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์
ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ แต่ตัดสินว่าการกระทำของจำเลยเป็นเพียงความผิด
ฐานพยายามลักทรัพย์ เนื่องจากศาลฎีกาตีความว่า การลักทรัพย์โดยใช้วิธีการล้วงกระเป๋านั้นเป็น
ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่พ้นจากกระเป๋าแล้ว ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า
เป็นการวางข้อจำกัดในการพาทรัพย์เคลื่อนที่ว่าต้องมีการพาทรัพย์เคลื่อนที่แค่นั้น เพียงใดจึงจะถือ
ว่าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ มิใช่เพียงทำให้ทรัพย์เคลื่อนที่ทุกจุดแม้เพียงเล็กน้อยก็เป็นความผิด
ฐานลักทรัพย์สำเร็จแล้วดังเช่นสมัยที่ใช้ประมวลกฎหมายอาญา

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2461 เป็นต้นไป ศาลฎีกาใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการ
ตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือ
เป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์มาโดยตลอด ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์
สำเร็จเมื่อทรัพย์นั้นอยู่ในสภาพที่พร้อมจะพาไปได้และผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว โดยมีทฤษฎี

ความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินซึ่งการกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์สินได้สำเร็จแล้ว เป็นเพียงความเห็นในทางตำราเท่านั้น เนื่องจากไม่มีการนำมาใช้จริงในทางปฏิบัติเพราะขัดต่อแนวคำพิพากษาศาลฎีกา³¹

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 382/2461 ลักกระเป๋าลือเดินลงบันไดมาจากชั้นบนก็ถูกจับ แม้ยังเอาไปไม่พ้นบ้านก็เป็นลักทรัพย์สำเร็จ

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า จำเลยขึ้นไปบนบ้านของผู้เสียหายแล้วถือกระเป๋าลือเดินลงบันไดมาจากชั้นบน แสดงว่าจำเลยได้พากระเป๋าลือซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหายเคลื่อนที่ออกมาจากบริเวณที่ผู้เสียหายวางกระเป๋าลือไว้แล้ว เมื่อจำเลยสามารถยึดถือตัวทรัพย์สินได้แล้ว จึงเป็นการเอาไปสำเร็จ และมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตามทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1013/2468 จำเลยขึ้นไปบนยอดมะพร้าวและพินทะลายมะพร้าว หล่นลงมาจากต้น 15 ผล โดยตั้งใจจะลัก พอเจ้าทรัพย์มาเห็นและไล่ติดตามไป จำเลยก็ลงมาจากต้นมะพร้าวหนีไปโดยไม่ได้เอามะพร้าวไปด้วย เป็นความผิดฐานพยายามลักทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า จำเลยมีเจตนาที่จะลักมะพร้าวซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหาย และลงมือกระทำความผิดด้วยการขึ้นไปบนยอดมะพร้าวและพินทะลายมะพร้าวอันเป็นการแยกมะพร้าวซึ่งเป็นทรัพย์สินออกจากต้นมะพร้าว เพื่อให้มะพร้าวอยู่ในลักษณะที่พร้อมจะพาไปได้ แต่เจ้าทรัพย์มาพบก่อนที่จำเลยจะพามะพร้าวเคลื่อนที่ไป จำเลยยังไม่สามารถยึดถือตัวทรัพย์สินได้ การเอาไปยังไม่สำเร็จ จึงเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้นตามทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่

(3) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1153/2484 (ประชุมใหญ่) จำเลยขึ้นไปบนต้นมะพร้าวเพื่อลักมะพร้าว และปลิดหรือตัดมะพร้าว 3 ผลหลุดจากต้นวางไว้บนยอดทางมะพร้าว เจ้าทรัพย์มาพบเข้าร้องบอกกล่าวขึ้น จำเลยก็ลงจากต้นหนีไป พวกเจ้าทรัพย์วิ่งไปทัน จำเลยหันกลับมาใช้มีดแทงพวกเจ้าทรัพย์ การกระทำของจำเลยเป็นลักทรัพย์สำเร็จและลงโทษฐานชิงทรัพย์ได้

³¹ พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์, โต้ตอบฯ เล่ม 2 อธิบาย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กองทัพอากาศ, 128), หน้า 240. และ หุตุต แสงอุทัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127, หน้า 419-420.

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า การที่จำเลยปลิดหรือตัดมะพร้าวเป็นการแยกมะพร้าวซึ่งเป็นทรัพย์สินออกจากต้นมะพร้าว เพื่อให้มะพร้าวอยู่ในลักษณะที่พร้อมจะพาไปได้ แล้วนำไปวางบนยอดทางมะพร้าว แสดงว่าจำเลยพามะพร้าวซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหายเคลื่อนที่ไปแล้ว ถือว่าจำเลยสามารถยึดถือตัวทรัพย์สินได้แล้ว จึงเป็นการเอาไปสำเร็จ และเป็นการลักทรัพย์สำเร็จตามทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ แต่ในขณะที่จำเลยวิ่งหนีเจ้าทรัพย์นั้นถือว่าการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ยังไม่ขาดตอน เมื่อจำเลยใช้มีดแทงพวกเจ้าทรัพย์ซึ่งเป็นการใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นเพื่อที่จะเอาผลประโยชน์อันเกิดแต่การลักทรัพย์ การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานชิงทรัพย์

(4) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1889/2495 ใช้เครื่องมือตัดลวดร้อยโซ่เรือขาด โดยมีเจตนาลักเรือ แต่ภรรยาเจ้าของเรือรู้สึกเสียก่อน จึงเอาเรือไปไม่ได้ เป็นความผิดชั้นพยายามลักทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า จำเลยมีเจตนาที่จะลักเรือซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหาย และลงมือกระทำความผิดด้วยการใช้เครื่องมือตัดลวดร้อยโซ่เรือขาด อันเป็นการแยกเรือซึ่งเป็นทรัพย์สินออกจากสิ่งที่ติดตรึงอยู่ เพื่อให้เรืออยู่ในลักษณะที่พร้อมจะพาไปได้ แต่จำเลยถูกขัดขวางเสียก่อน จึงไม่สามารถเอาเรือซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหายไปได้สำเร็จ จึงมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น ตามทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่

จากการศึกษาพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ในสมัยใช้กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) จะเห็นว่า กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) มีบทบัญญัติว่าด้วยการพยายามกระทำความผิดแล้ว จึงมีประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จให้ศาลฎีกาตีความ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไป” แต่ในระยะแรกยังไม่ปรากฏว่าศาลฎีกาใช้ทฤษฎีทางกฎหมายใดเป็นเกณฑ์ในการตีความ ต่อมาในปี พ.ศ. 2455 ศาลฎีกาเริ่มใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่เป็นการครั้งแรก แต่ในระหว่างปี พ.ศ. 2456 ถึง พ.ศ. 2460 ปรากฏว่ามีทั้งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ตัดสินโดยไม่ปรากฏทฤษฎีทางกฎหมายและปรากฏว่าใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ปะปนกัน ถือเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านจากยุคที่ศาลฎีกาตัดสินคดีโดยไม่ปรากฏทฤษฎีทางกฎหมายมาเป็นยุคที่ปรากฏว่าศาลฎีกาใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่เป็นการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ และนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2461 เป็นต้นไป ศาลฎีกาใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่มาโดยตลอด ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อ

ทรัพย์นั้นอยู่ในสภาพพร้อมที่จะพาไปได้และผู้กระทำพาททรัพย์เคลื่อนที่แล้ว โดยมีทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์เป็นเพียงความเห็นในทางตำราเท่านั้น

4.2.3 ประมวลกฎหมายอาญา

ต่อมาพฤติการณ์ของบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก จึงเห็นสมควรปรับปรุงกฎหมายอาญาเสียใหม่ และในที่สุดก็ได้ยกเลิกกฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 จนถึงปัจจุบัน³² ในส่วนของความผิดฐานลักทรัพย์นั้น การพิจารณาว่าการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ยังคงพิจารณาจากองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ "การเอาไป" เช่นเดิม โดยมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 2 ทฤษฎี คือ 1. ทฤษฎีการพาททรัพย์เคลื่อนที่ และ 2. ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ ซึ่งมีใช้เพียงความเห็นในทางตำราอีกต่อไป เนื่องจากคำพิพากษาศาลฎีกาบางส่วนในระยะหลังนำทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์มาใช้ ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จในขณะที่ใช้ประมวลกฎหมายอาญาได้ดังนี้

ในอดีต ศาลฎีกาใช้ทฤษฎีการพาททรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อทรัพย์นั้นอยู่ในสภาพพร้อมที่จะพาไปได้และผู้กระทำพาททรัพย์เคลื่อนที่แล้ว

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2074/2514 จำเลยเข้าไปในห้องรับแขกเพื่อลักทรัพย์ตัดสายโทรศัพท์ออกแล้วยกเอาเครื่องรับโทรศัพท์ที่ตั้งอยู่บนโต๊ะเคลื่อนจากที่ตั้งเดิมมาที่กลางห้อง เฝ้าผู้เสียหายมาพบเข้าจำเลยจึงวางไว้ที่พื้นห้องก็ถือได้ว่าเอาทรัพย์ไปแล้ว เป็นความผิดลักทรัพย์สำเร็จ ไม่ใช่พยายามลักทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า จำเลยเข้าไปในห้องรับแขกของผู้เสียหาย โดยมีเจตนาที่จะลักโทรศัพท์ และยกโทรศัพท์จากจุดที่โทรศัพท์ตั้งอยู่มาวางที่กลางห้อง แสดงว่าจำเลยพา

³² พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

โทรทัศน์ซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหายเคลื่อนที่แล้ว ถือว่าจำเลยสามารถยึดถือตัวทรัพย์สินของผู้เสียหายได้แล้ว จึงเป็นการเอาไปสำเร็จ และมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตามทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4141/2530 (ประชุมใหญ่ครั้งที่ 8/2530) จำเลยเป็นลูกจ้างของผู้เสียหายเอาบุหรี่ของผู้เสียหายซึ่งเก็บไว้ที่ชั้นเก็บของบนชั้นที่ 2 ของร้าน บรรจูลงไว้ในกล่องกระดาษสำหรับบรรจุข้าวเกรียบกึ่งปิดฝากล่องใช้กระดาษกาวปิดทับแล้วนำไปวางไว้บนชั้นที่ 3 เพื่อเตรียมขนย้ายไปจากร้านผู้เสียหาย เป็นการเอาทรัพย์สินไปจากการครอบครองของผู้เสียหายแล้ว จำเลยจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์นายจ้าง

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า จำเลยเอาบุหรี่ของผู้เสียหายซึ่งเก็บไว้ที่ตึกชั้นสอง บรรจูลงกล่องกระดาษสำหรับบรรจุข้าวเกรียบกึ่งปิดฝากล่องแล้วใช้กระดาษกาวปิดทับ จากนั้นนำขึ้นไปเก็บไว้ที่ชั้นสามของตึกหลังเดียวกัน เพื่อเตรียมขนย้ายไปจากร้านผู้เสียหาย แสดงว่าจำเลยพาบุหรี่ซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหายเคลื่อนที่แล้ว ถือว่าจำเลยสามารถยึดถือตัวทรัพย์สินของผู้เสียหายได้แล้ว จึงเป็นการเอาไปสำเร็จ และมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตามทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่

(3) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 448/2543 จำเลยถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับในขณะที่กำลังก้มเงยอยู่ข้างประตูด้านคนขับรถกระบะคันที่เกิดเหตุ โดยมีลูกกุญแจ 2 ดอก กุญแจล็อกประตูรถกระบะอยู่ในกระบะเป่าล้อจำเลย ส่วนประตูรถกระบะเปิดได้และพบประแจล็อก 3 ทาง กับไขควงวางอยู่ที่เบาะคนขับ ประตูรถด้านคนขับมีร่องรอยงัดแงะ ตรงช่องกุญแจส่วนกุญแจหายไป จำเลยแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจว่าพี่ชายให้มาเอารถแต่ลืมกุญแจจึงงัดรถเข้าไป ส่วนเงิน 1,000 บาท ที่จำเลยมีติดตัวอยู่นั้นเตรียมไว้เป็นค่าน้ำมันรถ พฤติการณ์ของจำเลยแสดงให้เห็นว่า จำเลยงัดประตูรถกระบะเข้าไปโดยมีไม้บรรทัดเหล็ก ไขควง ประแจล็อก 3 ทาง กุญแจ 2 ดอก และไฟฉายเป็นอุปกรณ์ ถึงแม้กุญแจ 2 ดอก ไม่มีเขี้ยวและไม่ปรากฏว่าใช้ไขสตาร์ทรถกระบะได้หรือไม่ก็ตาม แต่ยอมแสดงให้เห็นเจตนาของจำเลยแล้วว่า ต้องการใช้อุปกรณ์เหล่านั้นเป็นเครื่องมือเพื่อเอารถกระบะไป เมื่อจำเลยสามารถงัดประตูรถกระบะจนเปิดออก และงัดเอากุญแจล็อกประตูรถออกไปได้ ถือได้ว่าเป็นการลงมือเพื่อจะเอารถกระบะไปโดยทุจริตแล้ว เมื่อไม่สามารถเอารถกระบะไปได้จะด้วยเหตุเพราะยังไม่ได้ทำลายกุญแจล็อกเกียร์ หรือเพราะมีเจ้าพนักงานตำรวจมาพบการกระทำความผิดของจำเลยเสียก่อนก็ดี การกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานพยายามลักทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า จำเลยมีเจตนาที่จะลักทรัพย์กระบะของผู้เสียหาย และจำเลยลงมือกระทำความผิดแล้วแต่ยังไม่สามารถเอาทรัพย์กระบะคันดังกล่าวไปได้ เนื่องจากยังไม่ได้ทำลายกุญแจล็อกเกียร์และยังไม่ได้พาทรัพย์กระบะซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหายเคลื่อนที่ไป ถือว่าจำเลยยังไม่สามารถยึดถือตัวทรัพย์สินได้ การเอาไปยังไม่สำเร็จ จึงมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น ตามทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่

ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 ศาลฎีกาเริ่มใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7053/2545 เป็นครั้งแรก ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์สินได้สำเร็จแล้ว ซึ่งอาจเกิดขึ้นก่อนหรือหลังจากที่ผู้กระทำพาทรัพย์สินเคลื่อนที่แล้ว ขึ้นอยู่กับว่าผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์สินนั้นได้สำเร็จเมื่อใด เพราะผู้กระทำอาจสามารถควบคุมทรัพย์สินได้ก่อนหรือหลังจากที่พาทรัพย์สินเคลื่อนที่ก็ได้³³

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7053/2545 สุกรตัวเกิดเหตุมีน้ำหนักเกือบ 200 กิโลกรัม ไม่สามารถอุ้มหรือจับไปได้โดยง่ายทั้งวัดเจ้าของสุกรก็ไม่ได้กักขัง แต่ปล่อยให้มืออิสระไปไหนมาไหนได้ ขณะที่นายดาบตำรวจ อ. เข้าจับกุม จำเลยที่ 1 และที่ 3 ถึงที่ 5 กำลังช่วยกันดึงและผลักดันสุกรให้เข้าไปในช่องบรรจุ สุกรยังไม่ได้เข้าไปในช่องทั้งตัว ทั้งยังไม่ได้นำขึ้นรถ จำเลยที่ 1 และที่ 3 ถึงที่ 5 ยังไม่อยู่ในฐานะที่สามารถจะนำสุกรไปได้ การกระทำของจำเลยที่ 1 และที่ 3 ถึงที่ 5 จึงยังไม่บรรลุผล คงเป็นความผิดฐานพยายามลักทรัพย์โดยใช้อยานพาหนะเท่านั้น

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า จำเลยมีเจตนาที่จะลักสุกรของวัดซึ่งเป็นผู้เสียหาย ขณะที่เจ้าพนักงานตำรวจเข้าจับกุม จำเลยกำลังช่วยกันผลักดันสุกรเข้าไปในช่องบรรจุ แต่สุกรยังไม่ได้เข้าไปในช่องทั้งตัว แสดงว่าจำเลยพาสุกรซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหายเคลื่อนที่แล้ว หากศาลฎีกาตัดสินคดีนี้โดยใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ ย่อมตัดสินว่าจำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เนื่องจาก การกระทำของจำเลยเป็นการเข้ายึดถือทรัพย์สินของผู้เสียหายสำเร็จแล้ว แต่ศาลฎีกากลับตัดสินว่า การกระทำของจำเลยเป็นเพียงการพยายามลักทรัพย์ เนื่องจากศาลฎีกาเห็นว่า แม้สุกรจะเคลื่อนที่แล้ว แต่จำเลยยังไม่สามารถควบคุมสุกรได้สำเร็จ เพราะสุกรยังไม่ได้เข้าไปอยู่ในช่องทั้งตัวและยังไม่ได้นำสุกร

³³ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 46-47.

ขึ้นรถ จึงเป็นกรณีที่จำเลยลงมือกระทำความผิดแต่ยังไม่สามารถเข้ายึดถือทรัพย์สินของผู้เสียหายได้สำเร็จ การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์จึงยังไม่บรรลุผลตามทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สิน

หลังจากนั้น ศาลฎีกากลับไปยึดถือแนวบรรทัดฐานเดิม กล่าวคือ ใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ เป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ สำเร็จเมื่อทรัพย์สินนั้นอยู่ในสภาพที่พร้อมจะพาไปได้และผู้กระทำพาทรัพย์สินเคลื่อนที่แล้ว

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 413/2552 จำเลยยังมีได้พาเตาอบไฟฟ้าของผู้เสียหายออกไป พ้นนอกห้างสรรพสินค้าของผู้เสียหาย แต่ก็ได้เคลื่อนย้ายเตาอบไฟฟ้าออกจากจุดที่ผู้เสียหายเก็บหรือ วางทรัพย์สินไว้ ทั้งยังผ่านจุดที่ลูกค้านำจะต้องชำระค่าสินค้าแก่พนักงานเก็บเงินไปแล้ว จึงถือได้ว่าจำเลย พาทรัพย์สินของผู้เสียหายเคลื่อนที่ไปแล้วโดยมีเจตนาทุจริต การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดสำเร็จ

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า จำเลยมีเจตนาที่จะลักเตาอบไฟฟ้าซึ่งเป็นทรัพย์สิน ของผู้เสียหาย จึงเคลื่อนย้ายเตาอบไฟฟ้าออกจากจุดที่ผู้เสียหายวางเตาอบไฟฟ้างดไว้ แสดงว่า จำเลยพาเตาอบไฟฟ้าซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหายเคลื่อนที่ไปแล้ว ถือว่าจำเลยสามารถยึดถือตัวทรัพย์สินของ ผู้เสียหายได้แล้ว จึงเป็นการเอาไปสำเร็จ และมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตามทฤษฎีการพาทรัพย์สิน เคลื่อนที่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3463/2554 การที่จำเลยไปนั่งคร่อมบนรถจักรยานยนต์ของผู้เสียหาย เป็นการลงมือกระทำความผิดฐานลักทรัพย์แล้ว แม้จำเลยจะสตาร์ทเครื่องด้วยเท้าไม่ติดและต่อสายตรง ไม่สำเร็จ แต่จำเลยได้พารถเคลื่อนที่ไปจากที่จอดไว้ 5 ถึง 10 เมตร เป็นการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ไปแล้ว การกระทำของจำเลยเป็นความผิดสำเร็จฐานลักทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า จำเลยมีเจตนาที่จะลักรถจักรยานยนต์ของผู้เสียหาย แม้จำเลยจะสตาร์ทเครื่องด้วยเท้าไม่ติดและต่อสายตรงไม่สำเร็จ แต่จำเลยพารถจักรยานยนต์คัน ดังกล่าวเคลื่อนที่ไปจากที่จอด 5 ถึง 10 เมตร ถือว่าจำเลยสามารถยึดถือตัวทรัพย์สินของผู้เสียหายได้ สำเร็จแล้ว จึงเป็นการเอาไปสำเร็จ และมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตามทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่

ต่อมาในปี พ.ศ. 2555 ศาลฎีกากลับมาใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือ

เป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์อีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์ได้สำเร็จแล้ว ซึ่งอาจเกิดขึ้นก่อนหรือหลังจากที่ผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์ได้สำเร็จเมื่อใด เพราะผู้กระทำอาจสามารถควบคุมทรัพย์ได้ก่อนหรือหลังจากที่พาทรัพย์เคลื่อนที่ก็ได้³⁴

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1690/2555 จำเลยทั้งสองร่วมกันลักต้นไม้ประเภททั้งและต้นจิกรวม 5 ต้นของนาย ว. จนแยกขาดออกจากลำต้น จากนั้นเคลื่อนย้ายไม้ไปวางบนพื้นและมีการเลื่อยแปรรูปบางส่วนอันเป็นการทำให้ต้นไม้ที่จำเลยทั้งสองลักเคลื่อนที่จากที่ตั้งและเปลี่ยนแปลงสภาพจากเดิม แม้จำเลยทั้งสองยังมีได้ขนย้ายออกไปจากที่เกิดเหตุ เนื่องจากมีน้ำหนักมากหรือเพราะยังแปรรูปไม่เสร็จ ก็เรียกได้ว่าเป็นการลักทรัพย์สำเร็จแล้ว หากใช้เพียงการพยายามลักทรัพย์ไม่ การกระทำของจำเลยทั้งสองเป็นความผิดฐานร่วมกันลักทรัพย์โดยร่วมกระทำผิดด้วยกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ตาม ป.อ. มาตรา 335 (7)

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า ศาลฎีกาตัดสินว่าจำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ หากศาลฎีกาใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า จำเลยตัดต้นไม้ขาดออกจากลำต้นซึ่งเป็นการแยกทรัพย์ และมีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ด้วยการเคลื่อนย้ายมาวางบนพื้น ทั้งมีการเลื่อยแปรรูปด้วย ศาลฎีกาย่อมตัดสินว่าจำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตั้งแต่เวลาที่จำเลยเคลื่อนย้ายไม้ไปวางบนพื้นแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องอธิบายว่าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จแล้ว แม้จำเลยทั้งสองจะยังมีได้ขนย้ายไม้ออกจากที่เกิดเหตุ ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ศาลฎีกามีได้ตัดสินคดีนี้โดยใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ แต่ใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ ซึ่งการกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์ได้สำเร็จแล้ว เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นนี้

หากพิจารณาคำพิพากษาดังกล่าวโดยใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ ศาลฎีกาย่อมตัดสินว่าผู้กระทำมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเช่นกัน เพราะการที่จำเลยทั้งสองตัดต้นไม้เสร็จแล้ว

³⁴ เรื่องเดียวกัน

เคลื่อนย้ายไปวางบนพื้น และแปรรูปไม้บางส่วนนั้นเป็นพฤติกรรมที่เพียงพอที่จะแสดงให้เห็นว่า จำเลยสามารถควบคุมทรัพย์สินได้สำเร็จแล้ว แม้ยังไม่ได้ขนไม้ออกไปจากที่เกิดเหตุก็ตาม³⁵

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4399-4400/2555 คนร้ายได้เคลื่อนย้ายกล่องกระดาษจากบริเวณที่ผู้เสียหายเก็บไว้ในโกดังชั้นรถบรรทุกหกล้อ แต่รถบรรทุกหกล้อยังอยู่ภายในโรงงานของผู้เสียหายซึ่งมีพนักงานรักษาความปลอดภัยดูแลอยู่ด้วย ทั้งพนักงานรักษาความปลอดภัยไม่ยินยอมให้ บ. นำกล่องกระดาษออกไป จึงถือว่าการแย่งกรรมสิทธิ์ในกล่องกระดาษของ บ. ยังไม่สมบูรณ์ ขั้นตอนการลักทรัพย์ของ บ. ยังกระทำไม่แล้วเสร็จ การนำรถบรรทุกดังกล่าวออกไปจากโรงงานผู้เสียหายเป็นเหตุการณ์ต่อเนื่องเกี่ยวพันกับการลักทรัพย์ พฤติกรรมที่จำเลยทั้งสองเข้าไปพุดกับพนักงานรักษาความปลอดภัยของบริษัทผู้เสียหายบริเวณประตูทางออกเพื่อให้ บ. นำรถบรรทุกกล่องกระดาษของผู้เสียหายออกไป ถือเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในขณะที่ บ. ลงมือกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ แต่เมื่อ บ. ไม่สามารถนำกล่องกระดาษออกไปได้ การกระทำของ บ. จึงเป็นความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ การกระทำของจำเลยทั้งสองจึงเป็นความผิดฐานสนับสนุนการกระทำความผิดฐานพยายามลักทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า จำเลยเข้าไปในโกดังของผู้เสียหาย โดยมีเจตนาที่จะลักกล่องกระดาษ และขนกล่องกระดาษที่ผู้เสียหายเก็บไว้ในโกดังชั้นรถบรรทุกเรียบร้อยแล้ว แสดงว่าจำเลยพากล่องกระดาษซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหายเคลื่อนที่แล้ว หากศาลฎีกาตัดสินคดีนี้โดยใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ ย่อมตัดสินว่าจำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เนื่องจากจำเลยสามารถยึดถือตัวทรัพย์สินของผู้เสียหายได้สำเร็จแล้ว แต่ศาลฎีกากลับตัดสินว่าการกระทำของจำเลยเป็นเพียงการพยายามลักทรัพย์เท่านั้น เนื่องจากศาลฎีกาเห็นว่า แม้จำเลยจะพากล่องกระดาษซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหายเคลื่อนที่แล้ว แต่จำเลยยังไม่สามารถควบคุมกล่องกระดาษดังกล่าวได้ เพราะไม่สามารถนำกล่องกระดาษออกจากโรงงานผู้เสียหายได้ จึงเป็นกรณีที่จำเลยลงมือกระทำความผิดแต่ยังไม่สามารถเข้ายึดถือทรัพย์สินของผู้เสียหายได้สำเร็จ การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์จึงยังไม่บรรลุผลตามทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สิน

³⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 48.

จากการศึกษาพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ในขณะที่ใช้ประมวลกฎหมายอาญาจะเห็นว่า ในอดีต ศาลฎีกาไทยใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เนื่องจากศาลฎีกาวางแนวบรรทัดฐานมาโดยตลอดตั้งแต่สมัยที่ใช้กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2551) ว่าการกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อทรัพย์นั้นอยู่ในสภาพที่พร้อมจะพาไปได้และผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว โดยมีทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์เป็นเพียงความเห็นในทางตำราเท่านั้น เนื่องจากไม่มีการนำมาใช้จริงในทางปฏิบัติ และเริ่มใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2545 แล้วกลับไปยึดถือแนวบรรทัดฐานเดิม กล่าวคือ ใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2555 จึงเริ่มใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์อีกครั้งหนึ่ง ทำให้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์มิใช่เพียงความเห็นในทางตำราอีกต่อไป แสดงให้เห็นว่าศาลฎีกาไทยมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนมาใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเช่นเดียวกับศาลฎีกาต่างประเทศ ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงบทสัมภาษณ์ผู้พิพากษาศาลฎีกาถึงมูลเหตุที่ศาลฎีกาบางส่วนเปลี่ยนมาใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ รวมถึงวิเคราะห์พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ว่าเป็นไปตามแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศหรือไม่ ในลำดับต่อไป

4.3 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการลักกระแสไฟฟ้า

แม้กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และประมวลกฎหมายอาญาจะบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ในลักษณะที่แตกต่างกัน โดยเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของสังคม เพื่อให้กฎหมายมีความชัดเจนมากขึ้นและเป็นไปตามหลักสากลมากขึ้น แต่ยังคงบัญญัติให้ “ทรัพย์” เป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์เช่นเดิม ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญกับการตีความว่า สิ่งใดเป็นทรัพย์หรือไม่เป็นทรัพย์ เช่น กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์หรือไม่ เนื่องจากสิ่งที่เอาไปต้องเป็นทรัพย์เท่านั้น ผู้กระทำจึงจะมีความผิดฐานลักทรัพย์ เมื่อมีการกระทำความผิดประกอบประกอบความผิดอื่น ๆ หากสิ่งที่เอาไปมิใช่ทรัพย์ ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์

ดังนั้น ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการลักกระแสไฟฟ้า โดยแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อย่อย ได้แก่ 4.3.1 กฎหมายตราสามดวง 4.3.2 กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และ 4.3.3 ประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

4.3.1 กฎหมายตราสามดวง

วัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายตราสามดวง คือ ทรัพย์ แต่ถ้อยคำที่ปรากฏในบทบัญญัติแต่ละมาตรานั้นมีการใช้ถ้อยคำที่ปะปนกัน โดยใช้ทั้งคำว่า “ทรัพย์” “สิ่งของ” “ทรัพย์สิ่งของ” หรือ “ทรัพย์สิ่งสิน” ซึ่งศาลฎีกาก็ใช้คำเหล่านี้ปะปนกันในแต่ละคำพิพากษา โดยมิได้บัญญัตินิยามของคำดังกล่าวไว้ ทั้งไม่ปรากฏว่ามีการอธิบายความหมายไว้ในคำพิพากษา แต่ไม่ปรากฏว่ามีปัญหาถกเถียงกันว่าสิ่งใดลักได้หรือลักไม่ได้ เนื่องจากสมัยนั้นเทคโนโลยียังไม่เจริญก้าวหน้ามากนัก วัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์จึงมีเฉพาะวัตถุที่มีรูปร่าง และสามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่าเท่านั้น

(1) คำพิพากษาศาลโบริสภา 25 มีนาคม รัตนโกสินทรศก 111 (พ.ศ. 2435) อ้ายพ่วงและอ้ายขึ้นไปตัดคอกลักกระบือผู้เฝือก 1 กระบือของนายจิวไป อ้ายพ่วงขี่กระบือไปชวนนายสาตซึ่งเปนพี่อ้ายพ่วงกับนายแก่ง ๆ อ้ายพ่วง อ้ายสาต เอากระบือไปขาย แล้วแบ่งเงินให้แก่ นายแดง นายสาต อ้ายขึ้นและอ้ายพ่วง ต่อมาข้าหลวงกรมการเมืองนครไชยศรีจับตัวผู้ร้ายกับของกลางได้ นายจิวไปดูเห็นกระบือผู้เฝือกของนายจิวที่ซื้อมาจากผู้มีชื่อ ศาลมณฑลนครไชยศรีพิพากษาให้ปรับไหมคักหน้าอกกว่าเป็นผู้ร้ายลักกระบือ แล้วเอาตัวไปจำคุก

จากคำพิพากษาดังกล่าวจะเห็นว่า สิ่งที่คนร้ายลักไป คือ กระบือ ดังนั้น วัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามคำพิพากษานี้ คือ กระบือ ซึ่งเป็นวัตถุที่มีรูปร่างและสามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า

(2) คำพิพากษาศาลพระราชอาญา 11 ตุลาคม รัตนโกสินทรศก 111 (พ.ศ. 2435) อ้ายหุ่่น อ้ายยุ่น เป็นทาสนายเมก ๆ ใ้ใช้ให้เลี้ยงโค ได้คบคิดกับอ้ายพร้อม อ้ายวัน แลพวกเพื่อนเป็นผู้ร้ายไล่ฝูงโคของนายเมกไปขายนำเงินมาแบ่งปันกัน อริบตีผู้พิพากษาศาลพระราชอาญาจึงลงโทษปรับอ้ายหุ่่นและอ้ายยุ่นว่ามีความผิดเป็นมัจฉิมโทษ ต้องบทให้ลงพระราชอาญาเขียนคนละ 50 ที่ ส่วนอ้ายพร้อมและ

อ้ายวันมีความผิดเป็นมหันตโทษให้ลงพระราชอาญาเขียน 2 ยก คนละ 60 ที ให้ศักรอักษรที่อก ให้ปรากฏว่าเป็นผู้ร้ายลักโค แล้วให้ส่งตัวอ้ายพร้อมและอ้ายวันไปจำขังไว้ ณ คุณให้หลาบจำ

จากคำพิพากษาดังกล่าวจะเห็นว่า สิ่งที่คนร้ายลักไป คือ โค ดังนั้น วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามคำพิพากษานี้ คือ โค ซึ่งเป็นวัตถุมีรูปร่างและสามารถมองเห็นด้วยตาเปล่า

(3) คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่ 868/126 (พ.ศ. 2450) จำเลยไปที่บ้านนายร้อยตรีนายยิ้ม พอนายร้อยตรีนายยิ้มผลอ จำเลยก็เข้าไปในห้องลักเอาสร้อยทองคำ 3 สาย เงินและเสื้อผ้าของนายร้อยตรี นายยิ้มไปจากหีบ รวมเป็นราคา 450 บาท แล้วจำเลยก็วิ่งหนีไป จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องด้วยกฎหมายลักษณะโจรบทที่ 61

จากคำพิพากษาดังกล่าวจะเห็นว่า สิ่งที่จำเลยลักไป คือ สร้อยทองคำ เงิน และเสื้อผ้า ดังนั้น วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามคำพิพากษานี้ คือ สร้อยทองคำ เงิน และเสื้อผ้า ซึ่งล้วนแต่เป็นวัตถุที่มีรูปร่างและสามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่าทั้งสิ้น

ส่วนประเด็นการลักกระแสไฟฟ้านั้น ราชอาณาจักรไทยมีกระแสไฟฟ้าใช้ครั้งแรกเมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2427 ในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยเริ่มใช้ที่พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง และมีการก่อตั้งบริษัท บางกอก อิเล็กตริกไลท์ ซินดิเคท (The Bangkok Electric Light Syndicate) เพื่อผลิตไฟฟ้าและจำหน่ายกระแสไฟฟ้าแก่ประชาชน ในปี พ.ศ. 2440 แต่การใช้กระแสไฟฟ้ายังไม่แพร่หลาย³⁶ และเทคโนโลยียังไม่เจริญก้าวหน้ามากนัก จึงยังไม่เกิดการลักกระแสไฟฟ้าขึ้นในสมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวง ทำให้ไม่มีประเด็นให้ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า หากเกิดการลักกระแสไฟฟ้าขึ้นในสมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวง ศาลฎีกาย่อมตัดสินว่า การลักกระแสไฟฟ้าไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากไม่สามารถอธิบายได้ว่า กระแสไฟฟ้าเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์เพราะอะไร และมีการกระทำที่เป็นการเอาไปได้อย่างไร

³⁶ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, **ประวัติกิจการไฟฟ้าไทย** [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 1 พฤษภาคม 2560. แหล่งที่มา: https://www.egat.co.th/index.php?option=com_content&view=article&id=11&Itemid=152

จากการศึกษาพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการลักกระแไฟฟ้าในสมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวงจะเห็นว่า วัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ คือ ทรัพย์ แต่ถ้อยคำที่ปรากฏในพระไอยการลักษณะโจรและคำพิพากษาศาลฎีกานั้น มีการใช้หลายคำปะปนกันทั้งคำว่า “ทรัพย์” “สิ่งของ” “ทรัพย์สิ่งของ” และ “ทรัพย์สิ่งสิน” โดยมีได้บัญญัตินิยามของคำดังกล่าวไว้ในกฎหมายตราสามดวงและไม่ปรากฏว่ามีการอธิบายความหมายของคำดังกล่าวไว้ในคำพิพากษาอย่างใดก็ตาม ในสมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวงนั้นไม่ปรากฏว่ามีการถกเถียงกันว่าทรัพย์คืออะไร สิ่งใดลักได้หรือลักไม่ได้ เนื่องจากเทคโนโลยียังไม่เจริญก้าวหน้ามากนัก วัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์จึงมีเพียงวัตถุที่มีรูปร่างและสามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่าเท่านั้น ทั้งยังไม่มีลักกระแไฟฟ้าเกิดขึ้น แม้ราชอาณาจักรไทยจะมีกระแไฟฟ้าใช้แล้วก็ตาม จึงยังไม่มีประเด็นให้ศาลฎีกาตีความว่า การลักกระแไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่

4.3.2 กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451)

วัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) คือ ทรัพย์ ซึ่งบัญญัตินิยามไว้ในมาตรา 6 (10) ว่า “ทรัพย์นั้นท่านหมายความว่า บรรดาสิ่งของอันบุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์ หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของได้ เป็นต้นว่าเงินตรา และบรรดาสิ่งของอันพึงเคลื่อนจากที่ได้ก็ดี และเคลื่อนจากที่มีได้ก็ดี ท่านก็นับว่าเป็นทรัพย์อันกล่าวมาในข้อนี้” ดังนั้น หากเกิดปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า สิ่งที่ลักไปเป็นทรัพย์หรือไม่ ต้องพิจารณาจากนิยามดังกล่าว มิใช่พิจารณาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

เมื่อวิเคราะห์นิยามดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่า สิ่งของใดที่บุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของได้ ย่อมเป็นทรัพย์ตามกฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) ทั้งสิ้น โดยมีได้ให้ความสำคัญกับรูปร่างของสิ่งของว่า เป็นสิ่งที่มีรูปร่างหรือไม่รูปร่าง ซึ่งเป็นการบัญญัติคำนิยามไว้ค่อนข้างกว้างและครอบคลุมทั้งนิยามคำว่า “ทรัพย์”³⁷ และ “ทรัพย์สิน”³⁸ ตาม

³⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 บัญญัติว่า “ทรัพย์ หมายความว่า วัตถุที่มีรูปร่าง”

³⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 138 บัญญัติว่า “ทรัพย์สิน หมายความว่ารวมทั้งทรัพย์และวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์³⁹ เนื่องจากบุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของทรัพย์สินและทรัพย์สินได้

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1097/2477 ขอสัญญาจากผู้เช่าดู พ่อเจ้าของสัญญาลูกไปชั่วคราวก็เอาสัญญานั้นไปเสีย แล้วเอาสัญญาฉบับอื่นเปลี่ยนไว้แทน เป็นผิดฐานลักทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า สิ่งที่จำเลยลักไป คือ สัญญา ซึ่งเป็นสิ่งของที่บุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของได้ ดังนั้น สัญญาจึงเป็นทรัพย์สินตามนิยามของมาตรา 6 (10) และเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ การลักสัญญาจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 564/2484 ผู้เสียหายอาบน้ำที่บ่อหลังห้องซึ่งติดอยู่กับครัวในบริเวณรั้วบ้านของผู้เสียหายและถอดสร้อยวางไว้ปากบ่อ เมื่ออาบน้ำเสร็จลืมเอาสร้อยคอปไปอีกครึ่งชั่วโมงจำเลยมาตักน้ำที่บ่อ พบสร้อยคอก็หยิบเอาไป ตัดสินว่าผิดฐานลักทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า สิ่งที่จำเลยลักไป คือ สร้อยคอ ซึ่งเป็นสิ่งของที่บุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของได้ ดังนั้น สร้อยคอเป็นทรัพย์สินตามนิยามของมาตรา 6 (10) และเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ การลักสร้อยคอจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์

(3) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 893/2487 เข้าไปในร้านแล้วเปิดตู้หยิบนาฬิกาที่วางขายดู ทำทีว่าจะซื้อแล้วชี้มือบอกให้เจ้าของร้านหยิบของอื่น เจ้าของร้านเหลียวไปก็เอานาฬิกาใส่กระเป๋ากางเกงหนีไป เป็นความผิดฐานลักทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า สิ่งที่จำเลยลักไป คือ นาฬิกา ซึ่งเป็นสิ่งของที่บุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของได้ ดังนั้น นาฬิกาเป็นทรัพย์สินตามนิยามของมาตรา 6 (10) และเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ การลักนาฬิกาจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์

³⁹ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 50.

นอกจากนี้ การลักขโมยที่ไม่มีรูปร่างแต่บุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของได้ ก็เป็นความผิดฐานลักทรัพย์เช่นกัน เนื่องจากวัตถุที่ไม่มีรูปร่างดังกล่าวเป็นทรัพย์ตามนิยามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 6 (10) ดังนั้น ทรัพย์ตามกฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) จึงมีได้ มีเฉพาะสิ่งที่มีรูปร่างเท่านั้น สิ่งใดก็ตามที่บุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของได้ ย่อมเป็นทรัพย์ตามกฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) ทั้งสิ้น

ส่วนประเด็นการลักกระแสไฟฟ้านั้น แม้จะมีกระแสไฟฟ้าใช้แล้วแต่ยังไม่ประเด็นให้ศาลฎีกาตีความว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ แต่นักกฎหมายส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการลักกระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์ เช่น กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์เห็นว่า กระแสไฟฟ้าเป็นสิ่งที่บุคคลสามารถถืออำนาจเป็นเจ้าของได้ กระแสไฟฟ้าจึงเป็นทรัพย์ตามนิยามของมาตรา 6 (10) และเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ดังนั้น การลักกระแสไฟฟ้าจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์⁴⁰

จากการศึกษาพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการลักกระแสไฟฟ้าในสมัยที่ใช้กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) จะเห็นว่า วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ คือ ทรัพย์ ซึ่งบัญญัตินิยามไว้ในมาตรา 6 (10) ว่า “ทรัพย์นั้นท่านหมายความว่า บรรดาสิ่งของอันบุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของได้ เป็นต้นว่าเงินตรา และบรรดาสิ่งของอันพึงเคลื่อนจากที่ได้ก็ดี และเคลื่อนจากที่ได้ก็ดี ท่านก็นับว่าเป็นทรัพย์อันกล่าวมาในข้อนี้” ดังนั้น การพิจารณาว่าสิ่งของใดเป็นทรัพย์หรือไม่ต้องพิจารณาจากนิยามดังกล่าวเท่านั้น โดยมีได้ใช้นิยามคำว่า “ทรัพย์” ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังเช่นที่ต่างประเทศนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายตามหลักกฎหมายย่อมเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ส่วนประเด็นการลักกระแสไฟฟ้านั้น แม้จะมีกระแสไฟฟ้าใช้แล้วแต่ยังไม่ปรากฏคดีความเรื่องการลักกระแสไฟฟ้าขึ้นสู่ศาลฎีกา มีเพียงความเห็นทางวิชาการเท่านั้นว่ากระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์ เพราะเป็นสิ่งที่บุคคลสามารถถืออำนาจเป็นเจ้าของได้ ดังนั้น การลักกระแสไฟฟ้าจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์

⁴⁰ พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์, โศดอานา เล่ม 2 อธิบาย, หน้า 233.

4.3.3 ประมวลกฎหมายอาญา

เมื่อประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) มาเป็นระยะเวลาอันนาน เริ่มมีความเห็นว่ากฎหมายที่ใช้บังคับไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในขณะนั้น เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป จึงมีแนวคิดในการแก้ไขกฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) แต่มีสิ่งที่จะต้องแก้ไขจำนวนมาก จึงมีมติให้บัญญัติกฎหมายฉบับใหม่ขึ้นใช้บังคับแทนจะเหมาะสมกว่า จึงดำเนินการร่างประมวลกฎหมายอาญา โดยจัดตั้งคณะกรรมการร่างประมวลกฎหมายอาญาขึ้นมาชุดหนึ่งเรียกว่า “อนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา” ซึ่งมีการพิจารณาประเด็นเรื่องนิยามคำว่า “ทรัพย์” รวมอยู่ด้วย โดยมีการพิจารณาอยู่ 2 ประเด็น กล่าวคือ ประเด็นแรก ควรมิบทวิเคราะห์ศัพท์ไว้ในประมวลกฎหมายอาญาหรือไม่ ประเด็นที่สอง ถ้าควรมิบทวิเคราะห์ศัพท์จะใช้คำว่า “ทรัพย์” หรือ “ทรัพย์สิน” นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงประเด็นการลักกระแสไฟฟ้าอีกด้วย⁴¹

ในเบื้องต้นที่ประชุมมีมติว่า ควรวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “ทรัพย์” ไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ไม่ควรถือตามบทวิเคราะห์ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะการตีความในกฎหมายอาญาแตกต่างจากการตีความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ ต้องตีความอย่างแคบ นอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญามีบทบัญญัติความผิดเกี่ยวกับทรัพย์จำนวนมาก ควรบัญญัติให้ชัดว่า “ทรัพย์” ตามประมวลกฎหมายอาญาคืออะไร เพื่อตัดข้อสงสัยให้หมดไป แต่ที่ประชุมไม่เห็นด้วยกับความเห็นที่ว่าควรใช้คำว่า “ทรัพย์สิน” แทนคำว่า “ทรัพย์” เพราะทรัพย์สิน หมายถึง ทรัพย์และสิทธิ แต่สิทธิไม่สามารถเป็นวัตถุแห่งการกระทำผิดอาญาได้ เช่น การละเมิดลิขสิทธิ์เป็นความผิดพิเศษ ไม่ใช่ความผิดฐานลักทรัพย์ ส่วนข้อที่ว่าวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “ทรัพย์” อย่างไรก็ดี ที่ประชุมมอบให้เลขานุการไปค้นคว้าและยกเรื่องมาเสนอที่ประชุม และให้พิจารณาถึงกำลังตามธรรมชาติ เช่น กระแสไฟฟ้าด้วยว่าควรจะให้อยู่ในบทวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “ทรัพย์” หรือไม่⁴²

⁴¹ รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาครั้งที่ 5, 17/2482 วันเสาร์ที่ 27 พฤษภาคม 2482

⁴² มติของที่ประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา การประชุมครั้งที่ 5, 17/2482 วันที่ 27 พฤษภาคม 2482

เมื่อเลขานุการทำการค้นคว้าตำรากฎหมายและบทบัญญัติว่าด้วยความผิดฐานลักทรัพย์ในประมวลกฎหมายอาญาต่างประเทศ คือ สาธารณรัฐอิตาลี ญี่ปุ่น สมาพันธรัฐสวิส แคนาดา สาธารณรัฐอินเดีย และสาธารณรัฐประชาชนจีน ปรากฏผลดังนี้⁴³

1) ไม่มีประมวลกฎหมายของประเทศใดวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “ทรัพย์” มีเพียงประมวลกฎหมายอาญาอินเดียเท่านั้นที่วิเคราะห์ศัพท์ของคำว่า “Movable Property” ไว้ในมาตรา 22⁴⁴ นอกจากนี้ ศาลอินเดียถือว่า แก๊สที่อยู่ในท่อ น้ำที่อยู่ในท่อ เป็น Movable Property ผู้ใดลักไปมีความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 379

2) ในปัญหาที่ว่า กระแสไฟฟ้าจะเป็นทรัพย์หรือไม่นั้น นักนิติศาสตร์ต่างประเทศส่วนมากเห็นว่า จะถือเป็น “ทรัพย์” ก็ไม่ถนัดนัก เพื่อตัดปัญหาการตีความประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น มาตรา 245 ประมวลกฎหมายอาญาอิตาลี มาตรา 624 บัญญัติให้นำโทษของการลักมาลงแก่ผู้ลักกระแสไฟฟ้า ส่วนประมวลกฎหมายอาญาสวิตส์เซอร์แลนด์ มาตรา 146 ประมวลกฎหมายอาญาแคนาดา มาตรา 351 ถือว่าการลัก การฉ้อกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดพิเศษ โดยประมวลกฎหมายอาญาแคนาดาขยายความไปถึงการฉ้อโทรศัพท์และโทรเลขด้วย

ในท้ายที่สุด ที่ประชุมมีมติให้ตัดบทวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “ทรัพย์” ออก และให้เข้าใจความหมายตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้ และเสนอให้มีบทบัญญัติลงโทษการลัก การฉ้อกระแสไฟฟ้าเป็นพิเศษในส่วนที่เกี่ยวกับการลัก การฉ้อโดยทั่วไป⁴⁵

ดังนั้น เมื่อประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาจึงตัดนิยามคำว่า “ทรัพย์” ซึ่งเดิมเคยบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) มาตรา 6 (10) ออก และให้พิจารณาความหมายตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ยังมีได้บัญญัติความผิดฐานลักหรือฉ้อกระแสไฟฟ้าไว้เป็นพิเศษ เนื่องจากมีการเปลี่ยนรัฐบาลในปี พ.ศ. 2500⁴⁶

⁴³ ร่างประมวลกฎหมายอาญา (สำหรับการพิจารณาในวาระที่สอง)

⁴⁴ THE INDIAN PENAL CODE section 22 The words “moveable property” are intended to include corporeal property of every description, except land and things attached to the earth or permanently fastened to anything which is attached to the earth.

⁴⁵ รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญารั้งที่ 89, 11/2483 วันศุกร์ที่ 11 พฤษภาคม 2483

⁴⁶ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, หน้า 280.

เมื่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 บัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ว่าหมายถึง วัตถุมีรูปร่าง ดังนั้น สิ่งที่เป็นทรัพย์สินต้องมี 2 องค์ประกอบ คือ 1) เป็นวัตถุ และ 2) มีรูปร่าง ทำให้ วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญามีความหมายแคบกว่ากฎหมาย ลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) จึงเกิดปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า เมื่อมีการลัก กระแสไฟฟ้าซึ่งเป็นวัตถุที่มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า ไม่มีรูปร่าง เป็นเพียงพลังงาน⁴⁷ เกิดขึ้นในสมัยที่ใช้ ประมวลกฎหมายอาญา ผู้กระทำจะมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2501

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2501 (ประชุมใหญ่ครั้งที่ 8/2501) จำเลยเอาสายไฟฟ้าที่มีอยู่เดิม ต่อเข้ากับสายไฟฟ้าใหญ่ (สายเมน) ของการไฟฟ้ากรุงเทพมหานคร (การไฟฟ้านครหลวงในปัจจุบัน) แล้วนำกระแสไฟฟ้าไปใช้ในบ้านของจำเลย การกระทำของจำเลยจึงเป็นการลักกระแสไฟฟ้า ย่อมเป็น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 หรือ 335 แล้วแต่กรณี

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่ากระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สิน หรือไม่ เพราะเหตุใด วินิจฉัยแต่เพียงว่าการลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ โดยไม่ปรากฏ เหตุผลทางวิชาการ เนื่องจากขณะที่ประชุมกันปรากฏว่ามีความเห็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายแรกเห็นว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สิน โดยอ้างถึงอุทาหรณ์ฉบับร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 101 ซึ่งระบุให้กำลังแรงแห่งธรรมชาติเป็นสังหาริมทรัพย์ ตลอดทั้งตำราของอาจารย์ด้านนิติศาสตร์ หลายท่าน ส่วนฝ่ายที่สองเห็นว่า กระแสไฟฟ้าไม่เป็นทรัพย์สิน เพราะเป็นวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งไม่เป็นไปตาม นิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อหาข้อยุติไม่ได้ว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินหรือทรัพย์สินสังหาริมทรัพย์ นายประวัติ ปัตตพงศ์ จึงเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ ศาลฎีกาให้วินิจฉัยแต่เพียงว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ เมื่อที่ประชุมใหญ่ เห็นพ้องกับข้อเสนอดังกล่าวจึงมีมติโดยเสียงข้างมากกว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์⁴⁸

ดังนั้น เมื่อมีคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ออกมาจึงเกิดปัญหาถกเถียงทางวิชาการอย่าง กว้างขวางว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินหรือไม่ ศาลฎีกาลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์โดยใช้การตีความ โดยขยายความ หรือใช้บทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งในทางที่เป็นผลร้ายแก่จำเลยหรือไม่

⁴⁷ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 50.

⁴⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 52.

อย่างไรก็ตาม ประเด็นการลักกระแสไฟฟ้ายังคงเป็นปัญหาที่ไม่ได้รับการแก้ไขจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายมิได้แก้ปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการบัญญัติความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้า หรือบัญญัติให้ถือว่าการลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ หรือแก้ปัญหาด้วยวิธีการอื่นใด เพื่อให้เกิดความชัดเจนและป้องกันปัญหาการตีความในอนาคต ส่วนศาลฎีกายังคงตัดสินว่าการลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ โดยไม่ปรากฏเหตุผลทางวิชาการว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์เพราะเหตุใด เนื่องจากตัดสินคดีโดยเทียบเคียงกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2501 เท่านั้น เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 481/2549

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 481/2549 จำเลยกับพวกลักเอากระแสไฟฟ้าไปใช้ด้วยการทำให้มิเตอร์ไม่หมุน เพื่อให้ตัวเลขวัดการใช้ไฟฟ้าไม่เคลื่อนที่ ซึ่งตรงกับข้อเท็จจริงตามรายงานการสืบเสาะและพินิจ พฤติการณ์ดังกล่าวย่อมแสดงว่าจำเลยกระทำโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเอากระแสไฟฟ้าของผู้เสียหายไปใช้โดยไม่เสียค่าไฟฟ้าเป็นสำคัญ การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานร่วมกันลักทรัพย์ และตรงตามคำบรรยายฟ้องและคำขอให้ลงโทษของโจทก์แล้ว กรณีจึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาต่อไปว่าการกระทำของจำเลยจะเป็นความผิดฐานร่วมกันทำให้เสียหายหรือไม่

นอกจากนี้ยังมีการถกเถียงกันทางวิชาการว่า สัญญาณโทรศัพท์และสัญญาณเคเบิลทีวีเป็นทรัพย์หรือไม่อีกด้วย เนื่องจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวกับการลักสัญญาณโทรศัพท์ตัดสินคดีโดยอาศัยการเทียบเคียงกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2501 ส่วนคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวกับการลักสัญญาณเคเบิลทีวีก็ตัดสินคดีโดยอาศัยการเทียบเคียงจากเรื่องการลักสัญญาณโทรศัพท์ ดังนี้

1) การลักสัญญาณโทรศัพท์

สัญญาณโทรศัพท์เป็นวัตถุที่มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า ไม่มีรูปร่าง แต่ศาลฎีกาตัดสินว่าการลักสัญญาณโทรศัพท์เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1880/2542

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1880/2542 (ประชุมใหญ่ครั้งที่ 4/2541) จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องแล้วว่าจำเลยลักเอาสัญญาณโทรศัพท์จากตู้โทรศัพท์สาธารณะขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยไปใช้จริง คำว่า "โทรศัพท์" สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอธิบายว่า โทรศัพท์เป็นวิธีแปลงเสียงพูดให้เป็นกระแสไฟฟ้าแล้วส่งกระแสไฟฟ้านั้นไปในสายลวดไปเข้าเครื่องรับปลายทางที่จะทำหน้าที่เปลี่ยนกระแสไฟฟ้าให้กลับเป็นเสียงพูดอีกครั้งหนึ่ง สัญญาณโทรศัพท์จึงเป็นกระแสไฟฟ้าที่แปลงมาจากเสียงพูดเคลื่อนที่ไปตาม

สายลวดตัวนำจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง การที่จำเลยลักเอาสัญญาณโทรศัพท์จากตู้โทรศัพท์สาธารณะ ซึ่งอยู่ในความครอบครองขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยไปใช้เพื่อประโยชน์ของจำเลยโดยทุจริต จึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์เช่นเดียวกับการลักกระแสไฟฟ้า

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า ศาลฎีกาวางแนวบรรทัดฐานว่า การลักสัญญาณโทรศัพท์ที่มีสายเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากศาลฎีกาเห็นว่า สัญญาณโทรศัพท์เป็นกระแสไฟฟ้าที่แปลงมาจากเสียงพูดเคลื่อนที่ไปตามสายลวดตัวนำจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ดังนั้น การลักสัญญาณโทรศัพท์จึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์เช่นเดียวกับการลักกระแสไฟฟ้า โดยอาศัยการเทียบเคียงกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2501⁴⁹

อย่างไรก็ตาม หากเป็นกรณีลักคลื่นสัญญาณโทรศัพท์ไร้สายหรือโทรศัพท์มือถือ ศาลฎีกาตัดสินว่า การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากเป็นเพียงการแย่งใช้คลื่นสัญญาณโทรศัพท์ของผู้เสียหายโดยไม่มีสิทธิเท่านั้น เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5354/2539

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5354/2539 โจทก์บรรยายฟ้องว่า ระหว่างวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2537 ถึงวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2537 เวลากลางวันและกลางคืนต่อเนื่องกัน จำเลยได้ทำและมีเครื่องวิทยุคมนาคม โดยการนำโทรศัพท์มือถือมาทำการปรับจูนโดยใช้เครื่องดีเลอโค๊ด และก๊อปปี้คลื่นสัญญาณโทรศัพท์หมายเลข 9573336 ซึ่งเป็นคลื่นสัญญาณโทรศัพท์ระบบเซลลูลาร์ 900 มือถือของบริษัท อ. ผู้เสียหาย เข้าเครื่องโทรศัพท์มือถือดังกล่าวจนสามารถใช้ส่งและรับวิทยุคมนาคมได้ แล้วจำเลยได้บังอาจลักเอาไปซึ่งสัญญาณโทรศัพท์หมายเลข 9573336 ของผู้เสียหาย คิดค่าเสียหายเป็นเงิน 24,733 บาท โดยทุจริต โดยใช้โทรศัพท์มือถือดังกล่าวส่งและรับวิทยุคมนาคมโดยไม่ได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต ขอให้ลงโทษฐานลักทรัพย์ตาม ป.อ. มาตรา 334

การที่ฟ้องระบุว่าจำเลยนำโทรศัพท์มือถือมาทำการปรับจูนและก๊อปปี้คลื่นสัญญาณโทรศัพท์หมายเลข 9573336 ของผู้เสียหายแล้วใช้ทำการรับส่งวิทยุคมนาคมโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตนั้น เป็นเพียงการทำการรับส่งวิทยุคมนาคมโดยอาศัยคลื่นสัญญาณโทรศัพท์ของผู้เสียหายโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือเป็นการแย่งใช้คลื่นสัญญาณโทรศัพท์ของผู้เสียหาย

⁴⁹ นอกจากนี้ยังมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2286/2545, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6384/2547 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4944/2549 ที่ตัดสินว่า การลักสัญญาณโทรศัพท์ที่มีสายเป็นความผิดฐานลักทรัพย์

โดยไม่มีสิทธิ มิใช่เป็นการเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปโดยทุจริต การกระทำของจำเลยตามฟ้องจึงไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตาม ป.อ. มาตรา 334⁵⁰

2) การลักสัญญาณเคเบิลทีวี

ประเด็นการลักสัญญาณเคเบิลทีวีนั้นเป็นเพียงคำพิพากษาศาลชั้นต้นเท่านั้น โดยศาลชั้นต้นตัดสินว่า จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์ ดังนี้

คำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ 3387/2542 ศาลจังหวัดนนทบุรีตัดสินว่า จำเลยทั้งสามร่วมกันเอาไปซึ่งคลื่นสัญญาณแม่เหล็กไฟฟ้าเคเบิลทีวี หรือบริการโทรทัศน์ทางระบบบอกรับเป็นสมาชิก ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่มีสภาพเป็นพลังงานคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่สามารถเคลื่อนที่ไปตามสายนำสัญญาณได้ สามารถครอบครองยึดถือกรรมสิทธิ์ได้ จำเลยทั้งสามจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์ตาม ป.อ. มาตรา 335 (7)⁵¹

จากคำพิพากษาศาลชั้นต้นดังกล่าวจะเห็นว่า ศาลจังหวัดนนทบุรีมีความเห็นว่า สัญญาณเคเบิลทีวีเป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า แต่ตีความว่าสัญญาณเคเบิลทีวีเป็นทรัพย์สินและสามารถเคลื่อนที่ไปตามสายนำสัญญาณได้ จึงตัดสินว่า การลักสัญญาณเคเบิลทีวีเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าเป็นวัตถุไม่มีรูปร่าง ไม่ใช่ทรัพย์สิน ดังนั้น สัญญาณเคเบิลทีวีจึงไม่ใช่ทรัพย์สิน และไม่อาจเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้ การที่ศาลชั้นต้นตัดสินว่า จำเลยทั้งสามมีความผิดฐานลักทรัพย์นั้นน่าจะเกิดจากการเทียบเคียงกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1880/2542 ซึ่งเป็นกรณีที่จำเลยลักสัญญาณโทรทัศน์มีสาย หากคดีนี้จำเลยทั้งสามลักสัญญาณเคเบิลทีวีที่ส่งผ่านจานดาวเทียมซึ่งไม่มีสาย ศาลจังหวัดนนทบุรีน่าจะตัดสินว่าจำเลยไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ โดยอาศัยการเทียบเคียงกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5354/2539

จากการศึกษาพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการลักกระแสไฟฟ้าในขณะที่ใช้ประมวลกฎหมายอาญา จะเห็นว่า วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ คือ ทรัพย์สิน เช่นเดียวกับ

⁵⁰ นอกจากนี้ยังมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8177/2543 ที่ตัดสินว่า การลักคลื่นสัญญาณโทรทัศน์ไร้สายหรือโทรทัศน์มือถือไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เป็นแต่เพียงการแย่งใช้คลื่นสัญญาณโทรทัศน์โดยไม่มีสิทธิเท่านั้น และเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคมฯ

⁵¹ ศิริภัทร ธรรมเขต, "ความผิดฐานลักทรัพย์: ศึกษากรณีการลักทรัพย์ไม่มีรูปร่าง," หน้า 160.

สมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวงและกฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) แต่มิได้บัญญัตินิยามไว้ดังเช่นกฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) จึงต้องพิจารณาความหมายตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 ตามหลักกฎหมายย่อมเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน วัตถุประสงค์แห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์จึงต้องเป็นวัตถุมีรูปร่าง ดังนั้นเมื่อเกิดการลักกระแสไฟฟ้าเกิดขึ้น และศาลฎีกาตัดสินว่าผู้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ โดยไม่ปรากฏเหตุผลทางวิชาการว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์เพราะเหตุใด ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2501 จึงเกิดการถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2501 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ปัญหาดังกล่าวก็ยังไม่ได้รับการแก้ไข ไม่ว่าจะด้วยวิธีการบัญญัติกฎหมายเฉพาะให้เกิดความชัดเจน หรืออธิบายเหตุผลไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาว่ากระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์เพราะเหตุใด ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงบทสัมภาษณ์ผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 481/2549 ถึงเหตุผลที่ตัดสินว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ รวมถึงวิเคราะห์ว่าพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการลักกระแสไฟฟ้านั้นเป็นไปตามแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศหรือไม่ ในลำดับต่อไป เนื่องจากเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญ เพราะศาลฎีกาตัดสินว่าการลักสัญญาณโทรศัพท์และสัญญาณเคเบิลทีวีเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ โดยอาศัยการเทียบเคียงกับการลักกระแสไฟฟ้า หากทราบถึงเหตุผลทางวิชาการว่า ศาลฎีกาตัดสินว่าการลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์เพราะเหตุใด ย่อมนำมาเอาเหตุผลดังกล่าวไปใช้อธิบายในคดีที่เกี่ยวกับการลักสัญญาณโทรศัพท์และสัญญาณเคเบิลทีวีได้ด้วย

4.4 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระแล้วแต่ลูกหนี้ผิดนัดไม่ยอมชำระหนี้ เจ้าหนี้มีอำนาจฟ้องคดีแพ่งเพื่อขอให้ศาลบังคับชำระหนี้ให้ตามสิทธิที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย และดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด แต่ปรากฏว่าหลายครั้งเจ้าหนี้บางรายมิได้ใช้สิทธิทางศาล กลับใช้วิธีการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายแทน เจ้าหนี้จะมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่นั้นต้องพิจารณาจากองค์ประกอบภายในส่วนของ “โดยทุจริต” ซึ่งศาลฎีกาต้องตีความว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นถือว่ามีเจตนาทุจริตหรือไม่ จากการศึกษาพบว่า ในอดีต ศาลฎีกาตีความว่า เจ้าหนี้ขาดเจตนาทุจริต เนื่องจากพิจารณาถึงเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้ยิ่งกว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เจ้าหนี้จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ ต่อมาศาลฎีกากลับแนวบรรทัดฐานเดิมและตีความว่า เจ้าหนี้มีเจตนาทุจริต เนื่องจากการบังคับชำระหนี้ต้องดำเนินการตามกฎหมาย อันเป็นการตีความคำว่า “โดยทุจริต” ตรงตามนิยามที่ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ เจ้าหนี้จึงมีความผิดฐานลักทรัพย์

ดังนั้น ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อย่อย ได้แก่ 4.4.1 กฎหมายตราสามดวง 4.4.2 กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และ 4.4.3 ประมวลกฎหมายอาญาซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.4.1 กฎหมายตราสามดวง

กฎหมายตราสามดวงมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปโดยไม่ได้รับอนุญาต 2 ลักษณะ คือ 1. พระไอยการลักษณโจร และ 2. พระไอยการกู้หนี้ ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับกรณีการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายได้ดังนี้

1) พระไอยการลักษณโจร

การบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบภายในส่วนของ “เจตนาขโมย”⁵² ซึ่งศาลฎีกาพิจารณาจากเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้ว่า มีเจตนาขโมยทรัพย์ของผู้อื่นหรือไม่ เมื่อเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้ คือ ต้องการได้รับชำระหนี้ที่ค้างชำระจากลูกหนี้ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของตน มิได้มีเจตนาขโมยทรัพย์ของลูกหนี้ ดังนั้น เจ้าหนี้ไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์⁵³

2) พระไอยการกู้หนี้

นอกจากจะพิจารณาประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายตามพระไอยการลักษณโจรแล้ว ยังสามารถพิจารณาประเด็นดังกล่าวตามพระไอยการกู้หนี้ได้อีกด้วย เนื่องจากมูลหนี้ที่ก่อให้เกิดการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นเกิดจากสัญญากู้ยืมเงินซึ่งกฎหมายตราสามดวงเรียกว่า “หนี้” และใช้คำว่า “หนี้” เฉพาะในสัญญากู้ยืมเงินเท่านั้น ไม่มีการใช้

⁵² “อาหารจก นำเอาซึ่งทรัพย์สรรพเหตุทั้งปวงของผู้อื่นด้วยโดยจิต พร้อมด้วยอะวะหระเจตนา”

⁵³ ร. แลงกาต, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 2 (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์, 2526), หน้า 166-167.

คำว่า “เป็นหนี้” หรือ “เจ้าหนี้” กับความสัมพันธ์อันเกิดจากสัญญาอื่น ๆ เช่น ผู้รับฝาก ผู้ยืม ผู้ขาย หรือผู้ซื้อ เป็นต้น⁵⁴

พระไอยการกฏนี้มีบทบัญญัติทั้งหมด 68 มาตรา และแบ่งการกฏนี้ออกเป็น 13 ลักษณะ เช่น การกฏนี้ยืมสินโดยใช้บุคคลเป็นตัวประกัน ยอมตัวเป็นข้าแก่เจ้าหนี้ ความรับผิดชอบของลูกหนี้ต่อเจ้าหนี้ในเงินต้นและดอกเบี้ย เป็นต้น โดยแต่ละมาตราจะกล่าวถึงเงื่อนไขของการกฏยืมเงินและการชำระหนี้ในรูปแบบที่แตกต่างกันตามลักษณะของการกฏยืมเงิน⁵⁵ นอกจากนี้ พระไอยการกฏนี้ยังบัญญัติถึงสิทธิของเจ้าหนี้ในการบังคับชำระหนี้เอาทรัพย์ของลูกหนี้ ในกรณีที่ลูกหนี้ไม่ยอมชำระหนี้เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว ในมาตรา 39 และมาตรา 40 ดังนี้

2.1) มาตรา 39 บัญญัติว่า “ทวยราชกรกฏหนี้ถือสินกัน เจ้าหนี้อ้างว่าตนเปนดี มีทาสไทยหลาย ว่ามียศมีศักดิ์ลวงความเมืองท่าน มิให้นาย ^{บ้าน} } แพงแห่งกระทรวงเรียกหาให้เลย _{เมือง} ก็ยื้อแย่งแข่งเขนเอาสิ่งสินทรัพย์เหตุนั้นมาเอง ถ้าหนี้นั้นเป็นต่อหน้าให้ยกดอกเบี้ยนั้นเสียเอาแต่ต้นให้ ถ้าดอกเบี้ยนั้นมิถึงต่อหน้า ให้เอาต้นแลดอกเข้าด้วยกัน แลแล่งเสียกึ่งหนึ่ง เอากึ่งหนึ่งให้แก่เจ้าหนี้ ถ้ายื้อสิ่งสินทรัพย์แห่งเขามาเหลือหนี้นั้นให้คืนแก่เขา ถ้าแลเจ้าหนี้เอาสิ่งสินเขามาทำให้หายตาย แลมีผู้พิภาษต่อเจ้าหนี้เอง มิให้เขาใช้หนี้นั้นเลย เพราะเจ้าหนี้ลวงความเมืองท่าน ถ้าแลเจ้าหนี้ว่าชิงยื้อเอามาหนี้น้อยมิพอหนี้ต้น ท่านว่าอย่าให้เอาอีกแก่ลูกหนี้นั้นเลย เพราะเจ้าหนี้มักใครใหญ่แต่ฝ่ายอันน้อย”

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่า แม้เจ้าหนี้จะไม่มีสิทธิบังคับชำระหนี้เอง โดยผลการจากทรัพย์สินของลูกหนี้เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตามกำหนด แต่หากเจ้าหนี้ยื้อแย่งเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปโดยผลการ พระไอยการกฏนี้ มาตรา 39 บัญญัติให้เจ้าหนี้มีเพียงความรับผิดชอบทางแพ่งเท่านั้น กล่าวคือ ให้สูญเสียแต่ส่วนหนึ่งของหนี้สิน เช่น กรณีเป็นหนี้ต่อหน้า เจ้าหนี้จะเรียกให้ลูกหนี้ชำระดอกเบี้ยไม่ได้ หรือกรณีดอกเบี้ยนั้นมิถึงต่อหน้า ให้เอาต้นเงินและดอกเบี้ยรวมเข้าด้วยกันแล้วให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้เพียงกึ่งหนึ่ง และมีความรับผิดชอบเป็นพิเศษเฉพาะกรณีที่วัตถุซึ่งเจ้าหนี้ยึดมานั้นสูญหายไป กล่าวคือ เมื่อเจ้าหนี้ทำทรัพย์ของลูกหนี้สูญหายหรือตาย เจ้าหนี้ไม่สามารถบังคับชำระหนี้

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน

⁵⁵ ชาคริต อนันทรวัน, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), หน้า 109-

จากลูกหนี้ได้อีก ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะมีมูลค่ามากกว่าหรือน้อยกว่าจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ แต่การบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นไม่เสียไป เนื่องจากมาตรา 39 กำหนดผลทางกฎหมายไว้ดังนี้⁵⁶

(1) กรณีที่ทรัพย์สินนั้นมีมูลค่ามากกว่าจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ เจ้าหนี้จะต้องคืนส่วนที่เหลือจากการหักใช้หนี้ให้แก่ลูกหนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ข้อความนี้บัญญัติขึ้นเพื่อความเป็นธรรมแก่ลูกหนี้ เพราะลูกหนี้ควรชำระหนี้เท่ากับจำนวนหนี้ที่แท้จริงเท่านั้น

(2) กรณีที่ทรัพย์สินนั้นมีมูลค่าน้อยกว่าจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ ห้ามเจ้าหนี้บังคับชำระหนี้เอาส่วนที่ขาดจากลูกหนี้อีก ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ข้อความนี้บัญญัติขึ้นเพื่อลวงโทษเจ้าหนี้ เพราะเจ้าหนี้ไม่ยอมดำเนินการบังคับชำระหนี้ตามกฎหมาย

2.2) มาตรา 40 บัญญัติว่า “ผู้ใดกู้หนี้ยืมสิน ท่านเจ้าหนี้ทวงหลาย } ครั้ง
ครา }
และผู้ถือหนี้ว่าจะให้บังวายไว้มิให้ แลเจ้าหนี้ซึ่งเคียดชังเอาผ้าผ่อนเงินทองของภคทรัพย์ ซึ่งพระราชทานให้แก่ท่านนั้นไป ท่านว่าผู้นั้นเลมิดให้เรียกของท่านคืนแล้วให้ลงโทษ แม้นของขุนมนุนายดุจเดียวแลทรัพย์สินติดพันว่ากล่าวเอากันตามกระบิลเมืองท่าน”

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่า หากทรัพย์สินของลูกหนี้ที่เจ้าหนี้นำไปหักใช้หนี้ นั้นเป็นทรัพย์สินที่ลูกหนี้ได้รับพระราชทานมา เจ้าหนี้จะนำไปหักใช้หนี้ไม่ได้ ต้องคืนทรัพย์สินนั้นให้แก่ลูกหนี้ และเจ้าหนี้ต้องถูกลงโทษ เนื่องจากการดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายดังกล่าว เป็นความผิดฐานละเมิด

จากการศึกษาพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายในสมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวง จะเห็นว่า กฎหมายตราสามดวงบัญญัติวิธีการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายไว้ในพระไอยการกฐิน มาตรา 39 และมาตรา 40 ซึ่งมีเพียงวิธีการเดียว คือ การเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเพื่อหักใช้หนี้ และต้องพิจารณาด้วยว่า ทรัพย์สินที่เจ้าหนี้ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นเป็นทรัพย์สินประเภทใด เป็นทรัพย์สินทั่วไป หรือเป็นทรัพย์สินที่ลูกหนี้ได้รับพระราชทานมา เพราะมีผลทางกฎหมายที่แตกต่างกัน แต่ถือว่าเจ้าหนี้ไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เช่นเดียวกัน เนื่องจากการกระทำที่ขาดเจตนาขโมยตามพระไอยการลักษณโจร

⁵⁶ ร. แลงกาด, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 2, หน้า 167-168.

4.4.2 กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451)

เจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายจะมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบภายในส่วนของ “เจตนาทุจริต” ซึ่งบัญญัตินิยามไว้ในมาตรา 6 (3) ว่า “การแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายและเกิดเสียหายแก่ผู้อื่น” ส่วนวิธีการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นมิได้บัญญัติไว้ดังเช่นกฎหมายตราสามดวง จึงต้องพิจารณาจากคำพิพากษาศาลฎีกาซึ่งปรากฏว่ามี 2 วิธีการ คือ 1. เจ้าหน้าที่เอาทรัพย์ของลูกหนี้ไปเป็นหลักประกันเพื่อให้ลูกหนี้ติดต่อขอชำระหนี้ และ 2. เจ้าหน้าที่เอาทรัพย์ของลูกหนี้ไปเพื่อหักใช้หนี้ ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายในสมัยที่ใช้กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) ได้ดังนี้

ระยะแรก เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายด้วยวิธีการเอาทรัพย์ของลูกหนี้ไปเป็นหลักประกันเพื่อให้ลูกหนี้ติดต่อขอชำระหนี้ ศาลฎีกาตีความว่า เจ้าหน้าที่เอาทรัพย์ของลูกหนี้ไปเพียงชั่วคราว จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 390/2455

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 390/2455 การเอาทรัพย์ไปยึดไว้ต่างหนี้โดยพลการ อาจเป็นการเอาทรัพย์ไปชั่วคราว ไม่เป็นลักทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า เจ้าหน้าที่เอาทรัพย์ของลูกหนี้ไปเป็นหลักประกันเพื่อให้ลูกหนี้ติดต่อขอชำระหนี้เพียงชั่วคราวเท่านั้น เมื่อชำระหนี้แล้วเจ้าหน้าที่จะคืนทรัพย์อันเป็นหลักประกันให้ มิใช่การเอาทรัพย์ไปอย่างถาวร จึงไม่เป็นการเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์ ย่อมเป็นการกระทำที่ขาดองค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์ในส่วนของ “การเอาไป” เจ้าหน้าที่จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์

ต่อมาศาลฎีกาเปลี่ยนมาตีความว่า เจ้าหน้าที่เอาทรัพย์ของลูกหนี้ไปเป็นหลักประกันเพื่อให้ลูกหนี้ติดต่อขอชำระหนี้ นั้น ขาดเจตนาทุจริต จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1494/2455

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1494/2455 จำเลยมาทวงเงินที่โจทก์ ๆ ปฏิเสธว่าไม่ได้เป็นหนี้ จำเลยก็จับโจทก์ถอดแหวนในมือโจทก์และเก็บทรัพย์สิ่งของ ๆ โจทก์ไป คดียังไม่เป็นความผิดฐานชิงทรัพย์

ตามมาตรา 298 ข้อ 2 เพราะจำเลยไม่มีเจตนาร้าย การที่จำเลยเอาทรัพย์สินไปนั้นเป็นการหวังจะหักหนี้หรือยึดไว้ต่างหนี้

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า การเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเป็นหลักประกันเพื่อให้ลูกหนี้ติดต่อขอชำระหนี้ นั้น เจ้าหนี้ไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เช่นเดียวกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 390/2455 แต่ศาลฎีกาให้เหตุผลแตกต่างกัน กล่าวคือ คำพิพากษาศาลฎีกาคดีนี้ตีความว่า เจ้าหนี้ไม่มีเจตนาร้ายซึ่งหมายถึง เจ้าหนี้ไม่มีเจตนาทุจริต จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ อันเป็นการวินิจฉัยว่าการกระทำของเจ้าหนี้ นั้นขาดองค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์ในส่วนของ "เจตนาทุจริต"

ต่อมาศาลฎีกาขยายข้อวินิจฉัยออกไปถึงกรณีที่เจ้าหนี้เอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเพื่อหักใช้หนี้ ซึ่งมีใช้การเอาทรัพย์สินไปเพียงชั่วคราวด้วย⁵⁷ ดังนั้น แม้เจ้าหนี้จะดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายด้วยการเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปอย่างถาวร ก็ถือว่าเจ้าหนี้ขาดเจตนาทุจริต และไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1042/2468 ดวงข้าวและชนพินไปจากบ้านของลูกหนี้ในเวลา ที่ลูกหนี้ไม่อยู่บ้าน คนเฝ้าบ้านห้ามก็ไม่ฟัง โดยสำคัญผิดว่ามีอำนาจถือเอาทรัพย์สินนั้นเพื่อหักหนี้ ไม่มี เหยยจิต ไม่เป็นลักทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า จำเลยดวงข้าวและชนพินไปเพื่อนำทรัพย์สินดังกล่าว ไปหักหนี้ที่ลูกหนี้ค้างชำระ ซึ่งเป็นการเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปอย่างถาวร และเป็นการกระทำในลักษณะ ที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์ จึงเป็นการเอาไป และเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบภายนอกของ ความผิดฐานลักทรัพย์ แต่เจ้าหนี้ไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากศาลฎีกาตีความว่าเจ้าหนี้ขาด เจตนาทุจริต จึงเป็นการกระทำที่ไม่ครบองค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 467/2476 จำเลยมายึดเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ค้างชำระไป แล้ว เอาของบางอย่างออกขายทอดตลาดเพื่อหักกับหนี้ เวลาเอาไปปรรยาลูกหนี้ก็ได้คัดค้าน ไม่ผิดฐาน ลักทรัพย์ เพราะไม่มีเหยยจิตเป็นโจร

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า จำเลยยึดเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปโดยมีวัตถุประสงค์ ที่จะนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด เพื่อหักกับหนี้ที่ผู้เสียหายซึ่งเป็นลูกหนี้ค้างชำระ จึงเป็นการเอาทรัพย์สิน

⁵⁷ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 634.

ของลูกหนี้ไปอย่างถาวร ซึ่งเป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์ของผู้เสียหาย จึงเป็นการเอาไป และเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์ แต่ศาลฎีกาตีความว่า จำเลยซึ่งเป็นเจ้าหนี้กระทำการดังกล่าวไปโดยไม่มีเจตนาทุจริตเป็นโจรหรือกระทำไปโดยขาดเจตนาทุจริต ทำให้เป็นการกระทำที่ไม่ครบองค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์ เจ้าหนี้จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์

(3) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1977/2497 การที่จำเลยสมคบกันใช้อาวุธและวาจาขู่ข่มขู่ให้เจ้าทรัพย์จ่ายเงินค่าสลากกินรวบซึ่งจำเลยถูกสลากและเจ้าทรัพย์เป็นเจ้ามือ นั้น เป็นเรื่องที่จำเลยมุ่งหมายจะเอาทรัพย์ที่จำเลยเข้าใจว่าจำเลยควรจะได้ ไม่มีเจตนาจะลักทรัพย์ ไม่มีความผิดฐานชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า เจ้าทรัพย์เป็นเจ้ามือสลากกินรวบแต่ไม่ยอมจ่ายเงินค่าสลากกินรวบที่จำเลยถูกรางวัล จำเลยต้องการเงินรางวัลจึงใช้อาวุธและวาจาขู่ข่มขู่เจ้าทรัพย์ โดยจำเลยเข้าใจว่าเป็นทรัพย์ที่จำเลยควรจะได้รับอันเกิดจากความสำคัญผิดในข้อเท็จจริงของจำเลย ศาลฎีกาจึงวินิจฉัยว่า จำเลยไม่มีเจตนาจะลักทรัพย์หรือไม่มีเจตนาทุจริต ฉะนั้น แม้มีการใช้อาวุธหรือใช้วาจาข่มขู่ จำเลยก็ไม่มีความผิดฐานชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์

จากการศึกษาพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายในสมัยที่ใช้กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) จะเห็นว่า กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) มิได้บัญญัติวิธีการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายไว้ดังเช่นกฎหมายตราสามดวงที่บัญญัติไว้ในพระไอยการกัญนี้ จึงต้องพิจารณาจากคำพิพากษาศาลฎีกาซึ่งพบว่า วิธีการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นมี 2 วิธีการ คือ 1. การเอาทรัพย์ของลูกหนี้ไปเป็นหลักประกันเพื่อให้ลูกหนี้ติดต่อขอชำระหนี้ และ 2. การเอาทรัพย์ของลูกหนี้ไปเพื่อหักใช้หนี้ ซึ่งศาลฎีกาวางแนวบรรทัดฐานว่า การดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ ถือว่าเจ้าหนี้ขาดเจตนาทุจริต และไม่มีเจตนาลักทรัพย์ เนื่องจากศาลฎีกาพิจารณาจากเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้ว่า กระทำเพื่อให้ตนเองได้รับชำระหนี้ที่ค้างชำระ ไม่มีเจตนาที่จะลักทรัพย์ของลูกหนี้ โดยมีคำวินิจฉัยถึงนัยว่า “กระทำการทุจริต” ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 6 (3) แต่อย่างใด

4.4.3 ประมวลกฎหมายอาญา

ต่อมาพฤติการณ์ของบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก จึงเห็นสมควรปรับปรุงกฎหมายอาญาเสียใหม่ และในที่สุดได้ยกเลิกกฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 จนถึงปัจจุบัน⁵⁸ โดยบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ในมาตรา 334 และบัญญัตินิยามคำว่า “โดยทุจริต” ไว้ในมาตรา 1 (1) ว่า “เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น” ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับนิยามคำว่า “กระทำการทุจริต” ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) มาตรา 6 (3)

ส่วนวิธีการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น มิได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา จึงต้องวิเคราะห์จากคำพิพากษาศาลฎีกา ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า วิธีการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นมี 2 วิธีการ คือ 1. การเอาทรัพย์ของลูกหนี้ไปเป็นหลักประกันเพื่อให้ลูกหนี้ติดต่อขอชำระหนี้ และ 2. การเอาทรัพย์ของลูกหนี้ไปเพื่อหักใช้หนี้ เช่นเดียวกับสมัยที่ใช้กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และปัญหากรณีเจ้าหนี้ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายก็ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะศาลฎีกาตีความว่าเจ้าหนี้กระทำการดังกล่าวเพื่อให้ตนเองได้รับชำระหนี้ที่ค้างชำระเท่านั้น ไม่ได้เจตนาจะลักทรัพย์ของลูกหนี้ ไม่มีเจตนาร้าย เจ้าหนี้จึงขาดเจตนาทุจริต และไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งเป็นการพิจารณาองค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์ในส่วนของ “โดยทุจริต” จากเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้ยิ่งกว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เนื่องจากศาลฎีกามีได้คำนึงถึงนิยามคำว่า “โดยทุจริต” ตามมาตรา 1 (1)

ในประเด็นนี้ ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์ มีความเห็นว่า การที่เจ้าหนี้ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายด้วยวิธีการเอาทรัพย์ไปเป็นหลักประกันเพื่อให้ลูกหนี้ติดต่อขอชำระหนี้ หรือเอาทรัพย์ไปเพื่อหักใช้นั้น ทำให้เจ้าหนี้ได้รับประโยชน์และเป็นประโยชน์ที่ไม่มีกฎหมายรับรอง จึงเป็นประโยชน์ที่เจ้าหนี้มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ถือว่าเจ้าหนี้มีเจตนาทุจริต และมีความผิดฐานลักทรัพย์⁵⁹ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์ พิจารณาองค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์ในส่วนของ “โดยทุจริต” จากนิยามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1 (1) ส่วนประเด็นที่ว่า

⁵⁸ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

⁵⁹ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 634-635.

จำเลยเข้าใจผิดว่าตนในฐานะเจ้าหนี้มีอำนาจกระทำได้ ยังจะต้องรับผิดชอบหลักฐานหลักทรัพย์หรือไม่ เป็นปัญหาเกี่ยวกับเจตนาในเรื่องสำคัญผิด หากเจ้าหนี้สำคัญผิดว่าตนมีสิทธิตามกฎหมายที่จะเอาทรัพย์สินของลูกหนี้มาชำระหนี้ได้ ย่อมแก้ตัวได้ตามมาตรา 62 โดยถือว่าเป็นความสำคัญผิดในสิทธิทางแพ่ง ซึ่งได้แก่ 1. สำคัญผิดว่าตนมีสิทธิกระทำการบังคับชำระหนี้ได้ และ 2. สำคัญผิดว่าวิธีการบังคับชำระหนี้โดยผลการเช่นนั้นเป็นสิ่งที่ตนมีสิทธิกระทำได้ แต่กรณีที่มีการใช้กำลังต่อลูกหนี้ในการบังคับเอาทรัพย์สินมาชำระหนี้ นั้นย่อมเป็นที่ประจักษ์ว่า ผู้กระทำต้องรู้อยู่แล้วว่าไม่มีสิทธิที่จะกระทำเช่นนั้นได้ เจ้าหนี้จึงมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือความผิดฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง⁶⁰ ซึ่งในระยะแรก ความเห็นของศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภิทย เป็นเพียงความเห็นในทางตำราเท่านั้น เนื่องจากไม่มีการนำมาใช้จริงในทางปฏิบัติ เพราะขัดต่อแนวคำพิพากษาศาลฎีกา แต่มีการนำมาใช้ในเวลาต่อมา ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายในขณะที่ใช้ประมวลกฎหมายอาญาได้ดังนี้

ในอดีต ศาลฎีกาตีความว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายด้วยวิธีการเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเป็นหลักประกันเพื่อให้ลูกหนี้ติดต่อขอชำระหนี้ หรือเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเพื่อหักใช้นั้นนั้น ขาดเจตนาทุจริต และไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากยึดถือแนวบรรทัดฐานเดิมของศาลฎีกามาตั้งแต่สมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวงและกฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451)

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 251/2513 ความผิดฐานลักทรัพย์ผู้กระทำจะต้องเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปโดยทุจริต ผู้เสียหายเช่านาจำเลยโดยตกลงให้ข้าวแก่จำเลยปีละ 108 ถังเป็นค่าเช่า ผู้เสียหายไม่ชำระค่าเช่า จำเลยจึงไปดวงข้าวจากลานนวดข้าวในนาผู้เสียหายไป 108 ถัง ข้าวในนาของผู้เสียหายมีอยู่มากกว่าที่จำเลยมาดวงเอาไป จำเลยดวงเอาข้าวไป 108 ถัง เท่าจำนวนค่าเช่านาที่จำเลยมีสิทธิจะได้รับชำระจากผู้เสียหาย จะว่าจำเลยมีเจตนาทุจริตลักข้าวของผู้เสียหายหาได้ไม่

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า ผู้เสียหายค้ำชำระค่าเช่านาซึ่งตกลงกันว่าจะชำระด้วยข้าวจำนวน 108 ถัง จำเลยจึงไปเอาข้าวซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหายมาจำนวน 108 ถัง โดยที่ผู้เสียหายไม่ยินยอม การกระทำของจำเลยจึงเป็นการเอาข้าวซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหายมาเพื่อหักใช้นั้น

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 636.

เท่ากับจำนวนสิทธิเรียกร้องที่ตนเองมีสิทธิจะได้รับโดยพลการ ศาลฎีกาจึงตัดสินว่า จำเลยไม่มีเจตนาทุจริต และไม่มีคามผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากศาลฎีกาพิจารณาจากเจตนาที่แท้จริงของจำเลยว่า กระทำเพราะต้องการได้รับชำระหนี้ที่ค้างชำระ มิได้เจตนาจะขโมยข้าวซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหาย

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2041/2515 น. ค้างชำระค่าเช่าจำเลยอยู่ 29,400 บาท จำเลยเคยทวง น. ก็ยังไม่ชำระให้ จำเลยเคยขอให้ผู้ใหญ่บ้านไปยึดทรัพย์ของ น. ให้ ผู้ใหญ่บ้านก็ไม่ยอมไป วันเกิดเหตุจำเลยกับพวกไปถามหา น. ที่บ้าน คนเฝ้าบ้านของ น. บอกว่าไม่อยู่ จำเลยเข้าตรวจค้นในเรือนไม่พบ จำเลยกับพวกจึงแก้เอากระบือของ น. กับเกวียนของ ม. ซึ่งจำเลยเข้าใจว่าเป็นของ น. ไปรวมราคา 7,500 บาท ดังนี้ เห็นได้ว่าเป็นการเอาทรัพย์สินของ น. และ ม. ไปเพื่อหักใช้หนี้กัน และทรัพย์สินนั้นก็ไม่เกินกว่าจำนวนหนี้ ถือว่าจำเลยไม่มีเจตนาทุจริต ไม่มีคามผิดฐานลักทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า น. ค้างชำระหนี้ค่าเช่าจำเลยเป็นเงินจำนวน 29,400 บาท จำเลยเคยทวงแล้วก็ไม่ยอมชำระ จำเลยจึงไปเอากระบือซึ่งเป็นทรัพย์สินของ น. และ เกวียนของ ม. ที่จำเลยเข้าใจว่าเป็นทรัพย์สินของ น. ซึ่งเป็นลูกหนี้ไปเพื่อหักใช้หนี้ที่ค้างชำระโดยพลการ และทรัพย์สินนั้นมีราคารวมกันไม่เกินกว่าจำนวนหนี้ที่ค้างชำระหรือสิทธิเรียกร้องที่จำเลยมีสิทธิจะได้รับ ศาลฎีกาจึงตัดสินว่า จำเลยไม่มีเจตนาทุจริต และไม่มีคามผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากศาลฎีกาพิจารณาถึงเจตนาที่แท้จริงของจำเลยว่า กระทำเพราะต้องการได้รับชำระหนี้ที่ค้างชำระ มิได้เจตนาจะขโมยทรัพย์สินของ น. และ ม. แต่อย่างใด

ต่อมาในปี พ.ศ. 2531 และ 2532 ศาลฎีกาเริ่มตีความว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้ โดยมีขอบด้วยกฎหมายด้วยวิธีการเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเป็นหลักประกันเพื่อให้ลูกหนี้ติดต่อขอชำระหนี้ หรือเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเพื่อหักใช้หนี้ นั้น มีเจตนาทุจริต ซึ่งเป็นการพิจารณาองค์ประกอบภายในส่วนของ “โดยทุจริต” ตรงตามนิยามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1 (1) ทำให้ความเห็นของศาสตราจารย์ จิตติ ติงศภทีย์ มิใช่เพียงความเห็นทางตำราอีกต่อไป

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2474/2531 จำเลยไปทวงเงินที่ผู้เสียหายเป็นหนี้ จ. ผู้เสียหายไม่มีให้ จำเลยจึงใช้อาวุธปืนขู่บังคับให้ผู้เสียหายมอบทรัพย์สินให้ แม้จำเลยจะกระทำเพื่อทวงหนี้แทน จ. และพูดว่าเมื่อผู้เสียหายมีเงินเมื่อไรให้ไปก็ได้คืน ก็ถือได้ว่าเป็นการขู่ขี้ใจเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไป

เพื่อประโยชน์ของจำเลยโดยเจตนาทุจริต เพราะจำเลยไม่มีอำนาจเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไปโดยพลการ และโดยผู้เชื่อว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายเช่นนั้นได้ จำเลยจึงมีความผิดฐานชิงทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า จำเลยไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของผู้เสียหาย แต่กระทำการทวงหนี้แทน จ. ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของผู้เสียหาย โดยการเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไปเป็นหลักประกันเพื่อให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นลูกหนี้ติดต่อขอชำระหนี้ อันเป็นการกระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับผู้อื่น เนื่องจากไม่มีกฎหมายให้อำนาจจำเลยกระทำเช่นนั้นได้ จำเลยจึงมีเจตนาทุจริต เมื่อจำเลยใช้อาวุธปืนเพื่อข่มขู่ให้ผู้เสียหายเกิดความกลัวจนผู้เสียหายยอมส่งมอบทรัพย์สินให้ จำเลยย่อมมีความผิดฐานชิงทรัพย์

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2549/2532 แม้จำเลยเอาเครื่องสูบน้ำของผู้เสียหายไป เพื่อยึดเอาไว้ให้ผู้เสียหายไปจ่ายค่าแรงบุตรชายจำเลยแล้วจำเลยจะคืนให้ก็ถือได้ว่าจำเลยเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไปโดยมีเจตนาทุจริตอันเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะจำเลยไม่มีอำนาจเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไปโดยพลการได้

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า จำเลยเอาเครื่องสูบน้ำซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหายไปเป็นหลักประกันเพื่อให้ลูกหนี้ติดต่อขอชำระหนี้ และเจตนาจะคืนเครื่องสูบน้ำให้เมื่อผู้เสียหายชำระค่าแรงให้แก่บุตรชายของจำเลยแล้ว โดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจจำเลยกระทำเช่นนั้นได้ ศาลฎีกาจึงตัดสินว่า จำเลยมีเจตนาทุจริต เนื่องจากการกระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์และเป็นประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เพราะไม่มีกฎหมายให้อำนาจจำเลยกระทำเช่นนั้นได้ จำเลยจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์

หลังจากนั้น ศาลฎีกากลับไปยึดถือแนวบรรทัดฐานเดิมว่า เจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้ โดยมีชอบด้วยกฎหมายด้วยวิธีการเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเป็นหลักประกันเพื่อให้ลูกหนี้ติดต่อขอชำระหนี้ หรือเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเพื่อหักใช้นั้นนั้น ขาดเจตนาทุจริต และไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 200/2544 จำเลยขายรถยนต์และเครื่องนวดข้าวให้โจทก์ โจทก์ชำระเงินแล้วบางส่วนและยังค้างชำระส่วนที่เหลือ หลังจากนั้น 7 เดือนเศษจำเลยกับพวกไปหาโจทก์ที่บ้านแต่ไม่พบ และได้บอกภริยาบุตรและน้องชายโจทก์ว่าจะเอารถยนต์และเครื่องนวดข้าวไป แล้วได้ยึดรถยนต์และเครื่องนวดข้าวกลับไปเก็บไว้ที่บ้านจำเลย เพราะโจทก์ยังชำระเงินส่วนที่เหลือไม่ครบ

ดังนี้ การกระทำของจำเลยเป็นการใช้อำนาจบังคับตามสิทธิของเจ้าหนี้โดยพลการ มิได้ดำเนินการฟ้องร้องบังคับให้ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นการกระทำโดยเจตนาให้โจทก์ลูกหนี้ใช้หนี้ค่ารถยนต์และเครื่องนวดข้าวที่ค้างชำระเท่านั้น หาได้มีเจตนาลักเอาไปโดยทุจริตไม่

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า โจทก์เป็นลูกหนี้ของจำเลย และค้างชำระหนี้ค่ารถยนต์และเครื่องนวดข้าวแก่จำเลยบางส่วน จำเลยจึงยึดเอารถยนต์และเครื่องนวดข้าวไปเป็นหลักประกันเพื่อให้โจทก์ติดต่อชำระหนี้ที่ค้างชำระ ศาลฎีกาจึงตัดสินว่า การกระทำของจำเลยเป็นการใช้อำนาจบังคับตามสิทธิของเจ้าหนี้โดยพลการ มิได้ดำเนินการฟ้องร้องบังคับให้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยเจตนาให้โจทก์ชำระหนี้ที่ค้างชำระเท่านั้น ไม่มีเจตนาทุจริต และไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งเป็นการพิจารณาองค์ประกอบภายในส่วนของ “โดยทุจริต” จากเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3150/2549 จำเลยที่ 1 ทวงเงินจาก อ. ไม่ได้ จึงพาพวกไปทวงเงินจาก อ. ในเวลาที่ต่อเนื่องกัน เมื่อ อ. ไม่ยอมคืนเงินและไม่ยอมออกมาพบจึงใช้อำนาจบังคับโดยพลการเอารถจักรยานยนต์ของผู้เสียหายไปในขณะนั้น แม้ข้อเท็จจริงปรากฏว่าจำเลยที่ 1 กับพวกใช้กุญแจที่ไม่ใช่กุญแจรถจักรยานยนต์ของกลางติดเครื่องยนต์นำรถจักรยานยนต์ของกลางออกไป อีกทั้งรถจักรยานยนต์ของกลางมีราคา 26,000 บาท สูงกว่าจำนวนหนี้ 300 บาท อยู่มากก็ตาม จำเลยที่ 1 กับพวกคงไม่ได้คิดว่ารถจักรยานยนต์ของกลางมีราคาสูงเท่าใด หากแต่ต้องการเพียงให้ อ. ที่จำเลยที่ 1 เข้าใจว่าเป็นเจ้าของรถจักรยานยนต์นำเงินมาชำระหนี้ต้นเท่านั้น การกระทำของจำเลยที่ 1 กับพวกจึงมิได้มีเจตนาเอารถจักรยานยนต์ของกลางไปโดยทุจริต ไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตามฟ้อง

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นเจ้าหนี้เข้าใจว่ารถจักรยานยนต์ของผู้เสียหายนั้นเป็นของ อ. ซึ่งเป็นลูกหนี้ จึงนำรถจักรยานยนต์คันดังกล่าวไปเป็นหลักประกันเพื่อให้ อ. ซึ่งเป็นลูกหนี้มาติดต่อขอชำระหนี้ ศาลฎีกาจึงตัดสินว่า จำเลยที่ 1 ไม่มีเจตนาทุจริต และไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์ แม้ทรัพย์สินที่เอาไปเป็นหลักประกันนั้นจะเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นและมีมูลค่าสูงกว่าจำนวนหนี้ที่ค้างชำระอยู่มากก็ตาม เพราะศาลฎีกาพิจารณาถึงเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้ว่า กระทำเพื่อให้ตนได้รับชำระหนี้ที่ค้างชำระ ไม่ได้เจตนาขโมยรถจักรยานยนต์คันดังกล่าวของผู้เสียหาย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 ศาลฎีกาเริ่มตีความว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายด้วยวิธีการเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเป็นหลักประกันเพื่อให้ลูกหนี้ติดต่อขอชำระหนี้ หรือ

เอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเพื่อหักใช้หนี้นั้นมีเจตนาทุจริต และมีความผิดฐานลักทรัพย์ อีกครั้งหนึ่ง เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4882/2550

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4882/2550 จำเลยไปหาผู้เสียหายโดยมีเจตนาเพื่อทวงหนี้ที่ผู้เสียหายค้างชำระ โดยก่อนเกิดเหตุจำเลยพยายามยกถังแก๊สที่ผู้เสียหายใช้หุงต้มในการขายก๋วยเตี๋ยวไปเพื่อการชำระหนี้ แต่จำเลยเอาไปไม่ได้เพราะสามีผู้เสียหายไม่ยอมให้เอาไป ต่อมาจำเลยกับผู้เสียหายก็โต้เถียงกันอีกเรื่องที่ผู้เสียหายไม่ชำระหนี้ให้จำเลย ทำให้จำเลยโกรธแค้นจึงเข้ากระชากสร้อยคอทองคำของผู้เสียหายและเอาสร้อยคอทองคำของผู้เสียหายไปครึ่งเส้น แม้เพื่อชดเชยที่ผู้เสียหายไม่ยอมชำระหนี้ แต่การบังคับชำระหนี้ก็ต้องดำเนินการตามกฎหมาย มิใช่กระชากสร้อยคอทองคำครึ่งเส้นของผู้เสียหายไปโดยพลการ ทั้งมูลหนี้ที่จำเลยมาทวงผู้เสียหายนั้น ผู้เสียหายเบิกความว่าเกิดจากหนี้การพนันหนวยใต้ดินซึ่งจำเลยก็ได้โต้แย้ง จึงเป็นมูลหนี้ที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย ย่อมไม่ก่อให้เกิดหนี้ที่ผู้เสียหายพึงชำระและแม้จำเลยเบิกความว่าเป็นหนี้เงินยืมจำเลยก็รับว่าที่ผู้เสียหายไม่ยอมชำระหนี้ดังกล่าว ก็เพราะไม่มีลายมือชื่อของผู้เสียหาย หนี้กู้ยืมเงิน 2,000 บาท ของผู้เสียหายจึงไม่มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้ยืม จำเลยย่อมฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้ กรณีจึงไม่มีมูลหนี้ที่จำเลยจะฟ้องร้องบังคับคดีต่อผู้เสียหายได้ด้วย ดังนั้น การกระชากสร้อยคอครึ่งเส้นของจำเลยดังกล่าว จึงเป็นการเอาไปโดยทุจริต เพื่อแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย จำเลยย่อมมีความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า เมื่อผู้เสียหายเป็นหนี้จำเลยแล้วไม่ยอมชำระหนี้ จำเลยต้องดำเนินการบังคับชำระหนี้ตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ ไม่มีสิทธิดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยพลการ แต่จำเลยกลับกระชากสร้อยคอทองคำของผู้เสียหายไปครึ่งเส้นเพื่อหักใช้หนี้ที่ผู้เสียหายค้างชำระ ศาลฎีกาจึงตัดสินว่า การกระทำดังกล่าวของจำเลยนั้นเป็นการแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย จำเลยจึงมีเจตนาทุจริต และมีความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์ ซึ่งเป็นการตีความองค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์ในส่วนของ “โดยทุจริต” ตรงตามนิยามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1 (1) ทั้งเป็นการตีความเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบ้านเมืองและคุ้มครองลูกหนี้ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์

อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2551 ศาลฎีกากลับไปยึดแนวบรรทัดฐานเดิม ดังนั้น เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายด้วยวิธีการเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเป็นหลักประกันเพื่อให้ลูกหนี้

ติดต่อขอชำระหนี้ หรือเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเพื่อหักใช้หนี้ นั้น ไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะ ศาลฎีกาตีความว่าเจ้าหนี้ขาดเจตนาทุจริต เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8388/2551

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8388/2551 จำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 4 เอาทรัพย์สินของ ส. และผู้เสียหายไป ก็เป็นการกระทำตามที่ ฟ. ใช้ให้ไปเอาเพื่อเป็นการใช้หนี้ที่ ส. สามีของผู้เสียหายเป็นหนี้ ฟ. อยู่ เป็นการเอาไปเพื่อหักใช้หนี้กัน แสดงให้เห็นว่า เป็นการที่ ฟ. ใช้อำนาจของการเป็นเจ้าหนี้บังคับเอาทรัพย์สินไป เพื่อชำระหนี้แก่ตนโดยเข้าใจว่าตนมีสิทธิที่จะกระทำได้ และในประการสำคัญยังเข้าใจว่าตนในฐานะที่เป็นบิดาของ ส. มีสิทธิในทรัพย์สินดังกล่าว ซึ่งเป็นทรัพย์สินมรดกของ ส. ที่จะต้องตกได้แก่ตนรวมอยู่ด้วย ทั้งการที่จำเลยที่ 1 ที่ 2 ที่ 4 และ ฟ. นำทรัพย์สินที่ขนเอาไปมาคืนให้แก่ผู้เสียหายในเวลาต่อมาก็แสดงว่า จำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 4 หาได้มีเจตนาที่จะเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายหรือที่ผู้เสียหายเป็นเจ้าของรวมอยู่ ด้วยไปเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับจำเลยคนใดคนหนึ่งหรือผู้อื่น การกระทำของจำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 4 จึงเป็นการเอาทรัพย์สินไปโดยไม่มีเจตนาทุจริต ไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า ส. สามีของผู้เสียหายเป็นหนี้ ฟ. และค้างชำระหนี้ อยู่ ฟ. ซึ่งเป็นเจ้าหนี้จึงได้ใช้ให้จำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 4 ไปเอาทรัพย์สินซึ่งเป็นของ ส. และผู้เสียหายมา เพื่อหักใช้หนี้ที่ค้างชำระ ซึ่งศาลฎีกาตีความว่า การกระทำความดังกล่าวของเจ้าหนี้เป็นการใช้อำนาจ ของการเป็นเจ้าหนี้บังคับเอาทรัพย์สินไปเพื่อชำระหนี้โดยสำคัญผิดว่าตนเองมีอำนาจกระทำเช่นนั้นได้ และในเวลาต่อมาจำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 4 ได้นำทรัพย์สินดังกล่าวมาคืนให้แก่ผู้เสียหายแล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเจตนาที่แท้จริงของจำเลยว่า กระทำเพื่อให้ ฟ. ได้รับชำระหนี้เท่านั้น มิได้เอาทรัพย์สินของผู้เสียหาย ไปโดยไม่มีเหตุผลและไม่มีเจตนาขโมยทรัพย์สินของผู้เสียหาย ถือว่าจำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 4 ไม่มีเจตนา ทุจริต จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ แม้จะเป็นการแสวงหาประโยชน์และเป็นประโยชน์ที่มีควรได้ โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับผู้อื่นก็ตาม

คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ นายศิริชัย วัฒนโยธิน บันทึกลงหมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกา ไว้ว่า เหตุผลที่ในอดีตศาลฎีกามีแนวบรรทัดฐานว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วย กฎหมายนั้น ไม่มีเจตนาทุจริต และไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ น่าจะสืบเนื่องมาจากเหตุผล 2 ประการ ดังนี้

1. ผู้คนสมัยนั้นยังไม่ค่อยมีการศึกษา แม้กฎหมายจะบัญญัติห้ามยกข้ออ้างที่ว่าความไม่รู้กฎหมายเป็นข้อแก้ตัวไม่ได้ แต่ความเป็นจริงแล้วบุคคลส่วนใหญ่ยังไม่รู้กฎหมาย จึงใช้วิธีตีทรัพย์ของลูกหนี้เพื่อให้ลูกหนี้นำเงินมาชำระโดยไม่มีเจตนาร้าย (*Mens Rea*)

2. ทรัพย์ที่เจ้าหนี้ยึดมามีมูลค่าน้อยกว่าจำนวนหนี้ที่ลูกหนี้ค้างชำระ

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ทำให้คนมีความรู้ด้านกฎหมายมากขึ้น เพราะง่ายต่อการค้นคว้า ประกอบกับมีการเรียนกฎหมายกันอย่างกว้างขวาง มีหน่วยงานของรัฐและเอกชนให้ความรู้ คำปรึกษามากมาย หากยินยอมให้บังคับคดีกันเอง ย่อมทำให้เกิดปัญหาหนี้นอกระบบ และนำไปสู่ปัญหาระดับชาติที่รัฐต้องเข้ามาแก้ไขดังที่ปรากฏอยู่ทุกวันนี้ จึงมีความเห็นว่าจะเปลี่ยนแนวคำวินิจฉัย โดยไม่ยอมรับการบังคับคดีกันเอง เพื่อช่วยรัฐบาลแก้ปัญหาหนี้นอกระบบอีกทางหนึ่ง⁶¹

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 จนถึงปัจจุบัน ศาลฎีกาตัดสินเป็นแนวทางเดียวกันมาโดยตลอดว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายด้วยวิธีการเอาทรัพย์ของลูกหนี้มาเป็นหลักประกันเพื่อให้ลูกหนี้ติดต่อขอชำระหนี้ หรือเอาทรัพย์ของลูกหนี้มาเพื่อหักใช้นั้น มีเจตนาทุจริต และมีความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากการบังคับชำระหนี้ต้องดำเนินการตามกฎหมาย มิใช่ดำเนินการบังคับชำระหนี้เองโดยพลการ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ศาลฎีกาพิจารณาองค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์ในส่วนของ “โดยทุจริต” ตามนิยามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1 (1) เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบ้านเมืองและเพื่อคุ้มครองแก่ลูกหนี้ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3121/2552 การบังคับชำระหนี้ต้องดำเนินการตามกฎหมาย มิใช่เจ้าหนี้บุกรุกเข้าไปเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปโดยพลการ การที่จำเลยซึ่งเป็นเจ้าหนี้ใช้เลื่อยตัดกุญแจแล้วเปิดประตูเข้าไปเอาเครื่องบดแป้งไฟฟ้าและรถจักรยานที่เก็บอยู่ภายในบ้านซึ่งจำเลยรู้อยู่แล้วว่าไม่ใช่บ้านพักของ ป. ลูกหนี้และไม่รู้ด้วยว่าเครื่องบดแป้งไฟฟ้าและรถจักรยานใช้ของ ป. หรือไม่ไปเพื่อตีชำระหนี้ จึงเป็นการเอาทรัพย์ไปโดยทุจริต จำเลยจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์ในเคหสถาน โดยทำอันตรายสิ่งกีดกันสำหรับคุ้มครองบุคคลหรือทรัพย์

⁶¹ หมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8388/2551

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 16502/2557 จำเลยที่ 1 ให้โจทก์ร่วมกู้ยืมเงินเพื่อนำไปใช้จ่ายในการเล่นการพนันโดยยึดถือรถกระบะที่โจทก์ร่วมเช่าซื้อจากผู้ให้เช่าซื้อเป็นหลักประกันการชำระหนี้ เมื่อจำเลยที่ 1 ยอมให้โจทก์ร่วมนำรถกระบะกลับไปใช้ และโจทก์ร่วมไม่นำรถกระบะกลับมาคืน ภายในเวลาที่ตกลงกันไว้ จำเลยที่ 1 ก็ไม่มีอำนาจนำรถกระบะกลับมายึดถือครอบครองโดยโจทก์ร่วม ไม่ยินยอม การที่จำเลยที่ 1 เอารถกระบะไปจากโจทก์ร่วม แม้น่าเชื่อว่าหากโจทก์ร่วมชำระหนี้แก่จำเลยที่ 1 ครบถ้วน จำเลยที่ 1 คงจะคืนรถกระบะให้ แต่ก็เห็นได้ว่าถ้าโจทก์ร่วมไม่ชำระหนี้ จำเลยที่ 1 คงไม่คืนรถกระบะให้ การที่จำเลยที่ 1 เอารถกระบะไปดังกล่าวจึงเป็นการตัดกรรมสิทธิ์ในรถกระบะของผู้ให้เช่าซื้อขณะอยู่ในความครอบครองของโจทก์ร่วมตลอดไปแล้ว และเมื่อเป็นการใช้อำนาจบังคับเพื่อให้ตนได้รับชำระหนี้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ย่อมต้องถือว่าเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเอง ดังนี้ การกระทำของจำเลยที่ 1 จึงเป็นการเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปโดยทุจริต อันเป็นความผิดฐานลักทรัพย์

จากการศึกษาพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายในขณะที่ใช้ประมวลกฎหมายอาญา จะเห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญามีได้บัญญัติวิธีการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายไว้ดังเช่นกฎหมายตราสามดวง จึงต้องวิเคราะห์จากคำพิพากษาศาลฎีกา ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า วิธีการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นมี 2 วิธีการ คือ 1. การเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเป็นหลักประกันเพื่อให้ลูกหนี้ติดต่อขอชำระหนี้ และ 2. การเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเพื่อหักใช้หนี้ ซึ่งในอดีต ศาลฎีกาตีความว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น ขาดเจตนาทุจริต และไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากพิจารณาจากเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้ โดยมีได้คำนึงถึงนิยามคำว่า “โดยทุจริต” ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1 (1) เช่นเดียวกับสมัยที่ใช้กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และมีความเห็นทางวิชาการของศาสตราจารย์ จิตติ ติงศภัทย์ ว่า การกระทำดังกล่าวของเจ้าหนี้ นั้นถือว่า มีเจตนาทุจริตแล้ว เพราะเป็นการกระทำที่ทำให้เจ้าหนี้ได้รับประโยชน์และเป็นประโยชน์ที่ไม่มีกฎหมายรับรอง จึงเป็นประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ต่อมาในปี พ.ศ. 2531 และ พ.ศ. 2532 ศาลฎีกาเริ่มตีความว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น มีเจตนาทุจริต เนื่องจากพิจารณาเจตนาทุจริตตามนิยามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1 (1) ทำให้ความเห็นของศาสตราจารย์ จิตติ ติงศภัทย์ มิใช่เพียงความเห็นทางตำราอีกต่อไป หลังจากนั้น ศาลฎีกากลับไปยึดถือแนวบรรทัดฐาน

เดิม จนกระทั่งปี พ.ศ. 2550 จึงเริ่มตีความว่า เจ้าหนี้มีเจตนาทุจริต จึงมีความผิดฐานลักทรัพย์
อีกครั้งหนึ่ง และนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 จนถึงปัจจุบัน ศาลฎีกาตัดสินเป็นแนวทางเดียวกันมาโดยตลอด
ว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น มีเจตนาทุจริต และมีความผิดฐาน
ลักทรัพย์ เนื่องจากการบังคับชำระหนี้ต้องดำเนินการตามกฎหมาย มิใช่บุกรุกเข้าไปเอาทรัพย์สินของ
ลูกหนี้โดยพลการ ถือว่าศาลฎีกากลับแนวบรรทัดฐานเดิมในประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วย
กฎหมายแล้ว ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงบทสัมภาษณ์ผู้พิพากษาถึงมูลเหตุที่ตีความว่า เจ้าหนี้มีเจตนาทุจริต
และไม่มีเจตนาทุจริต รวมถึงวิเคราะห์ว่าพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการบังคับ
ชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นเป็นไปตามแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศหรือไม่
ในลำดับต่อไป

บทที่ 5

บทวิเคราะห์และเปรียบเทียบพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยและศาลฎีกาต่างประเทศ ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์

ความผิดฐานลักทรัพย์เป็นความผิดดั้งเดิมที่ทุกประเทศบัญญัติให้เป็นความผิดเพื่อคุ้มครองกรรมสิทธิ์และการครอบครอง แต่บัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์แตกต่างกันและเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของสังคม ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติว่าด้วยความผิดฐานลักทรัพย์ตามที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 หัวข้อ 3.1 สำหรับความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายต่างประเทศ และบทที่ 4 หัวข้อ 4.1 สำหรับความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทย จึงสมควรที่ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบว่าบทบัญญัติที่แตกต่างกันนั้นเมื่อแยกเป็นองค์ประกอบความผิดแล้วมีลักษณะที่ความคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ทุกประเทศบัญญัติองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไป” และ “ของผู้อื่น” ไว้ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ส่วนองค์ประกอบความผิดอื่นนั้นมีการบัญญัติไว้ในลักษณะที่ต่างกัน นอกจากนี้ พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ในแต่ละประเทศยังแตกต่างกันอีกด้วย ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 หัวข้อ 3.2 ถึงหัวข้อ 3.4 สำหรับศาลฎีกาต่างประเทศ และบทที่ 4 หัวข้อ 4.2 ถึงหัวข้อ 4.4 สำหรับศาลฎีกาไทย จึงสมควรที่ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตีความของศาลฎีกา และเปรียบเทียบพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ว่าเป็นไปตามแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศหรือไม่ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า พัฒนาการของสังคมและบทบัญญัติว่าด้วยความผิดฐานลักทรัพย์ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นมีผลต่อการตีความของศาลฎีกา ส่วนพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยนั้นเป็นไปตามแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศเพียง 2 ประเด็นเท่านั้น ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ และการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

ดังนั้น ในบทนี้ผู้วิจัยจะแบ่งออกเป็น 4 หัวข้อ ได้แก่ 5.1 การวิเคราะห์และเปรียบเทียบองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ 5.2 ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ 5.3 ประเด็นการลักกระแสรูปไฟฟ้า และ 5.4 ประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพื่อสรุปพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ ในลำดับต่อไป

5.1 การวิเคราะห์และเปรียบเทียบองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์

จากการศึกษาความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ หลักคอมมอนลอว์เดิม สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ทั้งศึกษาความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทย ได้แก่ กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และประมวลกฎหมายอาญา จะเห็นว่า แต่ละประเทศบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ไม่เหมือนกัน หรือแม้แต่ในประเทศเดียวกันก็ยังมีบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ไว้แตกต่างกันในกฎหมายแต่ละฉบับ จึงสมควรที่จะวิเคราะห์ว่า บทบัญญัติว่าด้วยความผิดฐานลักทรัพย์ที่แตกต่างกันนั้น เมื่อนำมาแยกเป็นองค์ประกอบความผิดแล้วจะมีองค์ประกอบความผิดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร และก่อนที่จะกล่าวถึงองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทย จำต้องศึกษาเปรียบเทียบกับองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ หลักคอมมอนลอว์เดิม สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศสว่ามีองค์ประกอบความผิดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร เพื่อวิเคราะห์ว่าองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทยนั้นมีลักษณะเช่นเดียวกับประเทศเหล่านี้หรือไม่ ดังนี้

5.1.1. กฎหมายต่างประเทศ

แม้หลักคอมมอนลอว์เดิม สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ไว้แตกต่างกัน แต่เมื่อนำบทบัญญัติเหล่านี้มาแยกเป็นองค์ประกอบความผิด วิเคราะห์และเปรียบเทียบกันแล้ว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า มีองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์บางประการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ได้แก่ การเอาไป และของผู้อื่น ส่วนองค์ประกอบความผิดอื่นบัญญัติไว้ในลักษณะที่แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ดังนี้

5.1.1.1 องค์ประกอบความผิดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายต่างประเทศที่บัญญัติไว้ในลักษณะที่คล้ายคลึงกันมี 2 ประการ ได้แก่ 1) การเอาไป และ 2) ของผู้อื่น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) การเอาไป (Appropriation)

ทุกประเทศบัญญัติให้ “การเอาไป” เป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์ และเป็นองค์ประกอบความผิดที่ศาลฎีกาต่างประเทศใช้ในการพิจารณาว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เช่นเดียวกัน ซึ่งมีการนิยามความหมายของ “การเอาไป” ด้วยการใช้ถ้อยคำที่แตกต่างกัน แต่หมายถึงการกระทำในลักษณะเดียวกัน คือ การทำลายการครอบครองทรัพย์ของผู้อื่นและก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์ขึ้นใหม่ อันเป็นการแย่งการครอบครองทรัพย์ของผู้อื่นเช่นเดียวกับ “การเอาไว้” (Taking) ซึ่งหมายถึง การทำให้ผู้กระทำมีอำนาจเหนือทรัพย์สิน โดยตัดการครอบครองทรัพย์ของเจ้าของเดิมและเข้าครอบครองทรัพย์สินนั้นเสียเอง อันเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม

2) ของผู้อื่น (Belonging to Another)

ทุกประเทศบัญญัติให้ “ของผู้อื่น” เป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์ และใช้ในการพิจารณาว่า บุคคลใดบ้างที่ เป็นผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะผู้กระทำจะมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อเอาทรัพย์ไปจากบุคคลที่ เป็นผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์ หากผู้กระทำเอาทรัพย์ไปจากบุคคลที่มีผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์ ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งสามารถแบ่งตามระบบกฎหมายได้ดังนี้

2.1) ระบบคอมมอนลอว์ (Common Law)

ประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ เช่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา บัญญัตินิยามคำว่า “ของผู้อื่น” ไว้ในลักษณะเดียวกันว่าหมายถึง บุคคลที่มีสิทธิครอบครองหรือควบคุมทรัพย์โดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นได้ทั้งเจ้าของกรรมสิทธิ์และผู้มีสิทธิครอบครอง ดังนั้น ผู้กระทำอาจมีความผิดฐานลักทรัพย์ซึ่งเป็นของตนเองได้ หากเอาทรัพย์นั้นกลับคืนมาโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้มีสิทธิครอบครองตามกฎหมาย¹

¹ State v. Hubbard 126 Kan. 129, 266 P. 939 (1928)

2) ระบบซีวิลลอว์ (Civil Law)

ประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์ เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส บัญญัตินิยามคำว่า “ของผู้อื่น” ว่าหมายถึง บุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้กระทำและเจ้าของร่วม ดังนั้น ผู้กระทำไม่อาจมีความผิดฐานลักทรัพย์ซึ่งเป็นของตนเองได้ แม้ทรัพย์นั้นจะอยู่ในความครอบครองของผู้มีสิทธิครอบครองตามกฎหมาย เว้นแต่ผู้นั้นจะเป็นเจ้าของร่วมกับผู้กระทำ²

5.1.1.2 องค์ประกอบความผิดที่มีลักษณะแตกต่างกัน

ความผิดฐานลักทรัพย์เป็นความผิดดั้งเดิมที่ทุกประเทศบัญญัติให้เป็นความผิด เพื่อคุ้มครองกรรมสิทธิ์และการครอบครองทรัพย์ของบุคคล แต่บัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ไว้แตกต่างกันในแต่ละประเทศ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมและความจำเป็นของประเทศนั้น ๆ ทำให้มีองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ในลักษณะที่ต่างกัน ได้แก่ วัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ การพาไป โดยละเมิด เจตนาธรรมดา เจตนาทุจริต และเจตนาพรากทรัพย์สิ้นของผู้อื่นไปอย่างถาวร ซึ่งแยกตามประเภทขององค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

1) องค์ประกอบภายนอก

องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีลักษณะแตกต่างกันในแต่ละประเทศมี 3 ประการ ได้แก่ 1.1) วัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ 1.2) การพาไป และ 1.3) โดยละเมิด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1) วัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์

วัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ของแต่ละประเทศนั้นแตกต่างกัน ดังนั้น การลักวัตถุอย่างเดียวกันอาจเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ในประเทศหนึ่ง แต่ไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ในอีกประเทศหนึ่ง หากวัตถุที่ลักไปมิใช่วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายประเทศนั้น ดังนี้

² Catherine Elliott, *French Criminal Law*, p. 184.

1.1.1) หลักคอมมอนลอว์เดิม

วัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ คือ ทรัพย์สินส่วนบุคคล (Personal Property) ซึ่งศาลคอมมอนลอว์ตีความว่าหมายถึง ทรัพย์สินส่วนบุคคลประเภทที่มีรูปร่างเท่านั้น ไม่รวมถึงทรัพย์สินส่วนบุคคลประเภทที่ไม่มีรูปร่างด้วย ดังนั้น การลักกระแสไฟฟ้าซึ่งเป็นวัตถุไม่มีรูปร่างจึงไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์

1.1.2) สหราชอาณาจักร

วัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตาม The Theft Act, 1968 คือ ทรัพย์สิน (Property) ซึ่งหมายถึง เงิน และทรัพย์สินอื่น ๆ ทั้งหมด ทั้งที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ ทรัพย์สินส่วนบุคคล สิทธิในทรัพย์สิน และทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างอื่น ๆ³ ซึ่งเป็นการบัญญัตินิยามของวัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ค่อนข้างกว้าง แต่กระแสไฟฟ้ามิใช่ทรัพย์สินตามเจตนารมณ์ของ The Theft Act, 1968 เนื่องจากมีบทบัญญัติลงโทษการลักกระแสไฟฟ้าเป็นการเฉพาะแล้ว

1.1.3) สหรัฐอเมริกา

วัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตาม Model Penal Code มี 2 ประเภท คือ ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ (Movable Property) และทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้ (Immovable Property) ซึ่งบัญญัตินิยามไว้ในมาตรา 223.0 (4)⁴ ทั้งบัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ไว้ในมาตรา 223.0. (6)⁵ ดังนั้น การลักกระแสไฟฟ้าจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์โดยไม่จำเป็นต้องบัญญัติความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้า เพราะกระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้

³ THE THEFT ACT, 1968 section 4 (1) ‘Property’ includes money and all other property, real or personal, including things in action and other intangible property.

⁴ MODEL PENAL CODE Section 223.0. (4) "movable property" means property the location of which can be changed, including things growing on, affixed to, or found in land, and documents although the rights represented thereby have no physical location; "immovable property" is all other property.

⁵ MODEL PENAL CODE Section 223.0. (6) "property" means anything of value, including real estate, tangible and intangible personal property, contract rights, choses-in-action and other interests in or claims to wealth, admission or transportation tickets, captured or domestic animals, food and drink, electric or other power.

1.1.4) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน คือ ทรัพย์ที่เคลื่อนไหวได้ (Chattel) ซึ่งหมายถึง วัตถุมีรูปร่างและสามารถเคลื่อนที่ได้ ดังนั้น การลักกระแสไฟฟ้าซึ่งเป็นวัตถุไม่มีรูปร่าง เป็นเพียงพลังงาน จึงไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ แต่เป็นความผิดฐานลักพลังงานไฟฟ้า (Theft of Electrical Energy) ซึ่งบัญญัติขึ้นเพื่อลงโทษการลักกระแสไฟฟ้าเป็นการเฉพาะ

1.1.5) สาธารณรัฐฝรั่งเศส

วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส คือ ทรัพย์ (Thing) ซึ่งหมายถึง วัตถุมีรูปร่างและสามารถเคลื่อนที่ได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ⁶ แต่การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ได้ เพราะมาตรา 311-2 บัญญัติให้ถือว่าการลักกระแสไฟฟ้าซึ่งเป็นพลังงานเป็นความผิดฐานลักทรัพย์

1.2) การพาไป (Carrying Away or Asportation)

การพานั้นเป็นองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิมและเป็นองค์ประกอบความผิดที่ศาลคอมมอนลอว์ใช้ในการพิจารณาว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ โดยจะเกิดการพาไปเมื่อทรัพย์สินนั้นถูกทำให้เคลื่อนที่จากจุดที่ตั้งอยู่ ซึ่งอาจเป็นการเคลื่อนที่เพียงเล็กน้อยก็ได้ หากเพียงพอที่จะตัดการครอบครองของเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้ที่มีสิทธิครอบครอง แม้การครอบครองของผู้กระทำจะถูกตัดรอนในทันทีที่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการพาไป⁷ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้วแม้เพียงเล็กน้อย

1.3) โดยละเมิด (Trespass)

โดยละเมิดเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม ซึ่งหมายถึง การเอาทรัพย์สินไปโดยขัดต่อเจตนาของผู้มีสิทธิครอบครอง

⁶ คนพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 29.

⁷ Joycelyn M. Pollock, *Criminal Law*, p. 287.

ไม่ว่าจะเป็นผู้มีสิทธิครอบครองตามความเป็นจริงหรือผู้มีสิทธิครอบครองโดยนัยแห่งกฎหมาย⁸ ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับองค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์ตาม Model Penal Code ในส่วนของ “โดยมิชอบด้วยกฎหมาย” (Unlawful) เพียงแต่บัญญัติโดยใช้ถ้อยคำที่แตกต่างกันเท่านั้น

2) องค์ประกอบภายใน

องค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีลักษณะแตกต่างกันในแต่ละประเทศมี 3 ประการ ได้แก่ 2.1) เจตนาธรรมดา 2.2) เจตนาทุจริต และ 2.3) เจตนาพรากทรัพย์สิ้นของผู้อื่นไปอย่างถาวร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1) เจตนาธรรมดา (General Intention)

ประเทศที่บัญญัติให้ “เจตนาธรรมดา” เป็นองค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์ ได้แก่ สหพันธรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ซึ่งเป็นประเทศในระบบซีวิลลอว์ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อผู้กระทำรู้ว่าทรัพย์นั้นเป็นของผู้อื่น และเจตนาฝ่าฝืนเจตจำนงของเจ้าของทรัพย์ หากผู้กระทำสำคัญผิดว่าทรัพย์นั้นเป็นของตนหรือเป็นทรัพย์ที่ไม่มีเจ้าของ ย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากขาดเจตนาลักทรัพย์⁹

2.2) เจตนาทุจริต (Dishonestly)

เจตนาทุจริตเป็นองค์ประกอบความผิดที่ศาลฎีกาต่างประเทศใช้ในการพิจารณาว่า เจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ซึ่งประเทศที่บัญญัติให้ “เจตนาทุจริต” เป็นองค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์ ได้แก่ สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐฝรั่งเศส แต่มีวิธีการอธิบายความหมายของเจตนาทุจริตแตกต่างกัน กล่าวคือ สหราชอาณาจักรมิได้บัญญัตินิยามคำว่า “เจตนาทุจริต” ไว้ใน The Theft Act, 1968 แต่ยกตัวอย่างกรณีที่ไม่ถือว่าผู้กระทำมีเจตนาทุจริตไว้ 3 กรณี ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 2 (1) (a) ถึงมาตรา 2 (1) (c) และยกตัวอย่างกรณีที่ไม่ถือว่าผู้กระทำมีเจตนาทุจริตอีก 1 กรณี ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 2 (2) กรณีอื่นให้ลูกขุนตัดสินว่าผู้กระทำมีเจตนาทุจริตหรือไม่¹⁰ ส่วนเจตนาทุจริตตามประมวล

⁸ Ibid., p. 286.

⁹ Catherine Elliott, *French Criminal Law*, pp. 184-185.

¹⁰ Joanne Clough, Adam Jackson, and Natalie Wortley, *Nutshells Criminal Law*, pp. 166-167.

กฎหมายอาญาฝรั่งเศส หมายถึง เจตนากระทำต่อตัวทรัพย์สินของผู้อื่นเสมือนเป็นทรัพย์สินของตน โดยผู้กระทำไม่จำเป็นต้องกระทำเพื่อความมั่งคั่งส่วนบุคคล

อย่างไรก็ตาม แม้สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะมีได้บัญญัติให้เจตนาทุจริตเป็นองค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์ แต่มีองค์ประกอบความผิดอื่นที่ใช้ในการพิจารณาว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ กล่าวคือ องค์ประกอบภายในของ “ความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินไว้” โดยพิจารณาว่า ความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินไว้ซึ่งเป็นเจตนาพิเศษนั้นเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินไว้เป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหนี้อย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์ แต่หากความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินไว้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหนี้อย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งความมิชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวจะหมดไปในกรณีที่สิทธิเรียกร้องที่จะเรียกให้ส่งมอบทรัพย์สินที่ลักไปนั้นเป็นสิทธิเรียกร้องที่ถึงกำหนดและปราศจากข้อโต้แย้ง¹¹ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าสามารถเทียบเคียงได้กับเจตนาทุจริตตาม The Theft Act, 1968 ของสหราชอาณาจักร และประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส

ส่วนสหรัฐอเมริกาได้พิจารณาประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายจากองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะถือว่าการดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นเป็นการกระทำที่ครอบงำองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์แล้ว หากเจ้าหนี้สามารถพิสูจน์ให้ศาลเชื่อได้ว่า ตนเชื่อโดยสุจริตว่ามีสิทธิในทรัพย์สินของลูกหนี้และเอาทรัพย์สินไปภายในขอบเขตของสิทธิเรียกร้องที่ตนมีสิทธิจะได้รับ เจ้าหนี้สามารถยกข้ออ้างในการใช้สิทธิ (Claim of Right) เพื่อปฏิเสธความรับผิดฐานลักทรัพย์ได้ แต่หากเจ้าหนี้อยู่แล้วที่ไม่มีสิทธิกระทำเช่นนั้นได้หรือเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเกินกว่าสิทธิเรียกร้องที่ตนมีสิทธิจะได้รับ เจ้าหนี้อย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะไม่อาจยกข้ออ้างในการใช้สิทธิเพื่อยกเว้นความผิดฐานลักทรัพย์ได้

2.3) เจตนาพรากทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างถาวร (With the Intention of Permanently Depriving the Other of It)

ประเทศที่บัญญัติให้ “เจตนาพรากทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างถาวร” เป็นองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ ได้แก่ สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศ

¹¹ สุรสิทธิ์ แสงวีโรจนพัฒน์, "ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน," *อุทพาท*: 178-179.

ในระบบคอมมอนลอว์ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อผู้กระทำเจตนาเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างถาวร หากเอาไปเพียงชั่วคราวโดยมีเจตนาที่จะส่งคืนในภายหลัง ผู้กระทำไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากขาดเจตนาที่จะพรากทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างถาวร

เมื่อพิจารณาความหมายดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยพบว่ามีลักษณะที่ความคล้ายคลึงกับองค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิมในส่วนของ “เจตนาที่จะลักทรัพย์” (With Intent to Steal) ซึ่งหมายถึง เจตนาที่จะพรากทรัพย์สินไปอย่างถาวร ในขณะที่พาทรัพย์สินเคลื่อนที่ไป (Carrying Away) และคล้ายคลึงกับองค์ประกอบภายในของ “ความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินไว้” ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน เนื่องจากการเอาทรัพย์สินไว้มีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ 1. การพรากเอาทรัพย์สินไปอย่างถาวร และ 2. การเอาทรัพย์สินไว้ในความครอบครอง ดังนั้น ผู้กระทำต้องเอาทรัพย์สินไว้ในความครอบครองของตนด้วยเจตนาที่จะไม่คืนทรัพย์สินนั้นให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองในภายหลัง จึงจะมีความผิดฐานลักทรัพย์ หากผู้กระทำต้องการที่จะคืนทรัพย์สินนั้นในภายหลัง ย่อมเป็นเพียงการใช้ทรัพย์สินโดยไม่มีสิทธิเท่านั้น แต่ไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายต่างประเทศ

องค์ประกอบความผิด	หลักคอมมอนลอว์เดิม	สหราชอาณาจักร	สหรัฐอเมริกา	สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	สาธารณรัฐฝรั่งเศส
1. การเอาไป	การเอาไว้	✓	✓	✓	✓
2. การพาไป	✓	✗	✗	✗	✗
3. วัตถุประสงค์การลักทรัพย์	ทรัพย์สินส่วนบุคคล	ทรัพย์สิน	ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้	ทรัพย์สินที่เคลื่อนไหวได้	ทรัพย์สิน
4. ของผู้อื่น	✓	✓	✓	✓	✓
5. โดยละเมิด	✓	✗	โดยมิชอบด้วยกฎหมาย	✗	✗
6. เจตนาธรรมดา	✗	✗	✗	✓	✓
7. เจตนาทุจริต	✗	✓	✗ มี Claim of Right	ความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินไว้	✓
8. เจตนาพราก	เจตนาที่จะลักทรัพย์	✓	✓	ความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินไว้	✗

5.1.2 กฎหมายไทย

ภายหลังจากวิเคราะห์เปรียบเทียบองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายต่างประเทศ ในหัวข้อ 5.1.1 แล้ว สิ่งที่ต้องวิเคราะห์ต่อไป คือ องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทย ได้แก่ กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งจากการศึกษาความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทยในบทที่ 4 หัวข้อ 4.1 จะเห็นว่า ผู้ร่างกฎหมายใช้ถ้อยคำที่แตกต่างกันในการบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากประสงค์ให้ บทบัญญัติมีความชัดเจนมากขึ้น เป็นไปตามหลักสากลมากขึ้น และปรับใช้แก่กรณีได้อย่างกว้างขวาง มากยิ่งขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ทุกฝ่าย จึงมีการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติให้สอดคล้องกับ สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แต่เมื่อนำความผิดฐานลักทรัพย์ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายทั้งสามฉบับ มาแยกเป็นองค์ประกอบความผิด วิเคราะห์และเปรียบเทียบ ผู้วิจัยพบว่า ผู้ร่างกฎหมายบัญญัติ องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีการเอาไป ทรัพย์ ของผู้อื่น และเจตนาทุจริตเช่นกัน ส่วนองค์ประกอบความผิดในส่วน “เจ้าของร่วม” นั้นเริ่มมีการบัญญัติ ครั้งแรกในกฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และองค์ประกอบความผิดในส่วน ของ “เจตนาธรรมดา” นั้นมีเฉพาะประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

5.1.2.1 องค์ประกอบความผิดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในกฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และประมวลกฎหมายอาญามี 4 ประการ ได้แก่ การเอาไป ทรัพย์ ของผู้อื่น และเจตนาทุจริต ซึ่งแยกตามประเภทขององค์ประกอบความผิด ได้ดังนี้

1) องค์ประกอบภายนอก

องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ในกฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และประมวล กฎหมายอาญามี 3 ประการ ได้แก่ 1.1) การเอาไป 1.2) ทรัพย์ และ 1.3) ของผู้อื่น ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การเอาไป

การเอาไป หมายถึง การเอาไปซึ่งการครอบครอง อันเป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์ และแย่งการครอบครองทรัพย์สินจากผู้อื่นและก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์สินใหม่ ดังนั้น ผู้กระทำต้องเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างถาวร หากเอาไปเพียงชั่วคราว ย่อมมิใช่การกระทำในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์ ทำให้ขาดองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไป” ผู้กระทำจึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ ดังนั้นจึงเป็นองค์ประกอบความผิดที่ศาลฎีกาใช้ในการพิจารณาว่าการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ นอกจากนี้ ศาลฎีกายังใช้ในการพิจารณาว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ในสมัยที่ใช้กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) จนถึงปัจจุบันที่ใช้ประมวลกฎหมายอาญา ส่วนสมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวงนั้นศาลฎีกามิได้ใช้ในการพิจารณาประเด็นนี้ เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการพยายามกระทำความผิด

1.2 ทรัพย์

กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติให้ “ทรัพย์” เป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์เช่นเดียวกัน แต่กฎหมายตราสามดวงมิได้บัญญัตินิยามไว้ เมื่อศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาและตำรากฎหมายที่เกี่ยวข้องก็ไม่ปรากฏคำอธิบาย ผู้วิจัยจึงพิเคราะห์จากวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามที่ปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาประกอบกับคำวินิจฉัยถึงสภาพสังคมในขณะนั้น และมีความเห็นว่า “ทรัพย์” หมายถึงเฉพาะวัตถุที่มีรูปร่าง และสามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่าเท่านั้น ส่วนกฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) บัญญัตินิยามไว้ในมาตรา 6 (10)¹² ทำให้วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์มิได้ทั้งวัตถุที่มีรูปร่างและวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง เนื่องจากพิจารณาว่าสิ่งของนั้นบุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์ หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของได้หรือไม่เป็นสำคัญ แต่ประมวลกฎหมายอาญามิได้บัญญัตินิยามไว้ดังเช่นกฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) จึงต้องพิจารณาความหมายตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137

¹² กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) มาตรา 6 (10) บัญญัติว่า “ทรัพย์นั้นท่านหมายความว่าบรรดาสิ่งของอันบุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์ หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของได้ เป็นต้นว่าเงินตรา และบรรดาสิ่งของอันพึงเคลื่อนจากที่ได้ก็ดี และเคลื่อนจากที่ได้ก็ดี ท่านก็นับว่าเป็นทรัพย์อันกล่าวมาในข้อนี้”

ซึ่งหมายถึง วัตถุที่มีรูปร่าง ดังนั้น ทรัพย์ซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมาย ลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) มีความหมายกว้างกว่ากฎหมายตราสามดวงและประมวลกฎหมายอาญา

1.3 ของผู้อื่น

ทรัพย์ที่ลักไปต้องเป็นของผู้อื่น ผู้กระทำจึงจะมีความผิดฐานลักทรัพย์ หากเป็นทรัพย์ของผู้กระทำ ทรัพย์ที่ไม่มีเจ้าของ หรือทรัพย์ที่เจ้าของสละการครอบครองแล้ว ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์

2) องค์ประกอบภายใน

องค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในกฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และประมวลกฎหมายอาญามีเพียงประการเดียว คือ เจตนาทุจริต ซึ่งกฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) บัญญัตินิยามไว้ในมาตรา 6 (3) ว่า “เป็นการแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่น อันเป็นประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายและเกิดเสียหายแก่ผู้อื่น” และประมวลกฎหมายอาญา บัญญัตินิยามไว้ในมาตรา 1 (1) ว่า “เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น” ส่วนกฎหมายตราสามดวงนั้นมิได้ใช้คำว่า “เจตนาทุจริต” แต่ใช้คำว่า “เจตนาขโมย” ซึ่งศาลฎีกาใช้ในการพิจารณาว่า ผู้กระทำมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ หากศาลฎีกาตีความว่า ผู้กระทำขาดเจตนาทุจริต ย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ แต่หากศาลฎีกาตีความว่า ผู้กระทำมีเจตนาทุจริต ย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อมีการกระทำความผิดประกอบความผิดอื่น ทั้งเป็นองค์ประกอบความผิดที่ศาลฎีกาใช้ในการพิจารณาว่า เจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น มีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่

5.1.2.2 องค์ประกอบความผิดที่มีลักษณะแตกต่างกัน

องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีลักษณะแตกต่างกันในกฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และประมวลกฎหมายอาญามี 3 ประการ ได้แก่ 1) เจ้าของร่วม 2) เจ้าของไม่ได้อนุญาต และ 3) เจตนาธรรมดา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) เจ้าของร่วม

กฎหมายตราสามดวงบัญญัติให้ “ผู้อื่น” เป็นผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์ แต่มิได้บัญญัติให้ “เจ้าของร่วม” เป็นผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์ เมื่อศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาและตำรากฎหมายที่เกี่ยวข้องก็ได้การกล่าวถึงกรณีเจ้าของร่วมลักทรัพย์ซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ร่วม ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า เจ้าของร่วมมิใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายตราสามดวง แต่เป็นผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) มาตรา 288¹³ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 เพราะบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า ผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์นั้นมีทั้งผู้อื่นและเจ้าของร่วม

2) เจ้าของไม่อนุญาต

กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) บัญญัติให้ “เจ้าของไม่อนุญาต” เป็นองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ ดังนั้น ผู้กระทำจะมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อเอาทรัพย์ไปโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของทรัพย์ หากเจ้าของให้ความยินยอมในการเอาทรัพย์นั้นไป ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ แต่กฎหมายตราสามดวงและประมวลกฎหมายอาญามิได้บัญญัติให้เป็นองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า การลักทรัพย์เป็นการแย่งการครอบครองทรัพย์ของผู้อื่นซึ่งเป็นการเอาทรัพย์ไปโดยเจ้าของไม่อนุญาตอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องบัญญัติองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ในส่วนนี้

3) เจตนาธรรมดา

เจตนาธรรมดาเป็นองค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ผู้กระทำมีเจตนาลักทรัพย์เมื่อรู้ข้อเท็จจริงว่าทรัพย์นั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้อื่นรู้ว่าทรัพย์นั้นอยู่ในความครอบครองของผู้อื่น และต้องการเอาทรัพย์นั้นเป็นของตน¹⁴ หากผู้กระทำเอาไป

¹³ กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) มาตรา 288 บัญญัติว่า “ผู้ใดบังอาจเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปโดยการทุจริต ทรัพย์นั้นจะเป็นของของผู้หนึ่งผู้ใดทั้งนั้นก็ตาม หรือผู้หนึ่งผู้ใดเป็นเจ้าของทรัพย์นั้นแม้แต่ส่วนหนึ่งก็ตาม ถ้าแลมันบังอาจเอาไปโดยเจ้าของเขามีได้อนุญาตไซ้ ท่านว่ามันคือโจรลักทรัพย์ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี แลให้ปรับไม่เกินกว่าห้าร้อยบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง”

¹⁴ เกียรติจร วัจนะสวัสดิ์, กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 3, หน้า 139.

โดยสำคัญผิดในข้อเท็จจริงว่าเป็นทรัพย์สินของตน หรือเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีเจ้าของตามมาตรา 59 วรรคสาม
ย่อมขาดเจตนาลักทรัพย์ และไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทย

องค์ประกอบความผิด	กฎหมาย ตราสามดวง	กฎหมาย ลักษณะอาญาฯ	ประมวลกฎหมายอาญา
1. การเอาไป	✓	✓	✓
2. ทรัพย์สิน	✓	✓	✓
3. ของผู้อื่น	✓	✓	✓
4. เจ้าของร่วม	✗	✓	✓
5. เจ้าของไม่อนุญาต	✗	✓	✗
6. เจตนาธรรมดา	✗	✗	✓
7. เจตนาทุจริต	เจตนาขโมย	✓	✓

5.1.3 กฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

จากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นว่า องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส มีทั้งส่วนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันเช่นเดียวกับองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทย ได้แก่ กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายต่างประเทศมาเปรียบเทียบกับองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทย เพื่อวิเคราะห์ว่ามีองค์ประกอบความผิดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งจากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า มีองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์บางประการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ได้แก่ การเอาไป และของผู้อื่น ส่วนองค์ประกอบความผิดอื่นนั้นบัญญัติไว้ในลักษณะที่แตกต่างกัน ดังนี้

5.1.3.1 องค์ประกอบความผิดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันมี 2 ประการ ได้แก่ 1) การเอาไป และ 2) ของผู้อื่น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) การเอาไป

ทุกประเทศบัญญัติให้ “การเอาไป” เป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์ แต่นิยามความหมายของ “การเอาไป” ด้วยการใช้อ้อยคำที่แตกต่างกัน แต่หมายถึงการกระทำในลักษณะเดียวกัน คือ การเอาทรัพย์ไปจากการครอบครองของผู้อื่น ซึ่งเป็นการทำลายการครอบครองทรัพย์ของบุคคลอื่นและก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์ขึ้นใหม่ อันเป็นการแย่งการครอบครองทรัพย์ และเป็นองค์ประกอบความผิดที่ศาลฎีกาไทยและศาลฎีกาต่างประเทศใช้ในการพิจารณาว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์

2) ของผู้อื่น

ทุกประเทศบัญญัติองค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์ในส่วน “ของผู้อื่น” เช่นเดียวกัน แต่บัญญัตินิยามในลักษณะที่แตกต่างกัน จึงครอบคลุมประเภทของผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์ไม่เท่ากัน สำหรับความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทยนั้น ผู้อื่น หมายถึงบุคคลที่มีใช้ผู้กระทำ หากผู้กระทำเป็นเจ้าของร่วมจะมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อทรัพย์นั้นอยู่ในความครอบครองของเจ้าของร่วมอีกคนหนึ่งและผู้กระทำเอาทรัพย์ไปโดยไม่อนุญาต ทำให้บุคคลไม่อาจมีความผิดฐานลักทรัพย์ซึ่งเป็นของตนเองได้ เช่นเดียวกับหลักคอมมอนลอว์เดิม สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส

5.1.3.2 องค์ประกอบความผิดที่มีลักษณะแตกต่างกัน

องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีลักษณะแตกต่างกันระหว่างกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศมี 4 ประการ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ 2) การพาไป 3) โดยละเมิด และ 4) เจตนาพรากทรัพย์สิ้นของผู้อื่นไปอย่างถาวร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) วัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์

วัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทย คือ ทรัพย์ เช่นเดียวกับสาธารณรัฐฝรั่งเศส หมายถึงวัตถุมีรูปร่าง และต้องสามารถเคลื่อนที่ได้ด้วย จึงจะเกิดองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไป” ได้ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า “ทรัพย์” มีลักษณะเช่นเดียวกับ

“ทรัพย์สินที่เคลื่อนไหวได้” ซึ่งวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันซึ่งหมายถึง สิ่งที่มีรูปร่างและสามารถเคลื่อนที่ได้

2) การพาไป

การพาไปเป็นองค์ประกอบความผิดที่สำคัญของหลักคอมมอนลอว์เดิมที่ใช้ในการพิจารณาว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์สินเคลื่อนที่แล้วแม้เพียงเล็กน้อย ส่วนความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทยนั้นมิได้บัญญัติให้ “การพาไป” เป็นองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ แต่ศาลฎีกาไทยส่วนใหญ่มักใช้การพาทรัพย์สินเคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ซึ่งการกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์สินเคลื่อนที่แล้วเช่นเดียวกับหลักคอมมอนลอว์เดิม

3) โดยละเมิด

โดยละเมิดเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม หมายถึง การเอาทรัพย์สินไปโดยขัดต่อเจตนาของผู้มีสิทธิครอบครอง ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายลักษณะอาชญาวิธีตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) ในส่วนของ “เจ้าของไม่อนุญาต” ซึ่งหมายถึง การเอาทรัพย์สินไปโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของทรัพย์สิน

4) เจตนาพรากทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างถาวร

เจตนาพรากทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างถาวรเป็นองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายในระบบคอมมอนลอว์ ได้แก่ หลักคอมมอนลอว์เดิม สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา ซึ่งราชอาณาจักรไทยมิได้บัญญัติให้เป็นองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ อย่างไรก็ตาม การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทยเมื่อผู้กระทำเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างถาวรเช่นกัน เพราะมีองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไป” ซึ่งเป็นการเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์ หากเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปเพียงชั่วคราว ผู้กระทำย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทยและ
กฎหมายต่างประเทศ

กฎหมาย	เอาไป	ของผู้อื่น	วัตถุประสงค์การลักทรัพย์	พาไป	โดยละเมิด	เจตนา ธรรมดา	เจตนาทุจริต	เจตนาพวาก
The Old Common Law Rule	เอาไว้	✓	ทรัพย์สินส่วนบุคคล	✓	✓	✗	✗	เจตนาที่จะลักทรัพย์
The Theft Act, 1968	✓	✓	ทรัพย์สิน	✗	✗	✗	✓	✓
Model Penal Code	✓	✓	ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้	✗	โดยมิชอบ ด้วยกฎหมาย	✗	✗	✓
German Criminal Code	✓	✓	ทรัพย์สินที่เคลื่อนไหวได้	✗	✗	✓	ความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินไว้	ความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินไว้
French Penal Code	✓	✓	ทรัพย์สิน	✗	✗	✓	✓	✗
กฎหมายตราสามดวง	✓	✓	ทรัพย์สิน	✗	✗	✗	เจตนาขโมย	การเอาไป
กฎหมายลักษณอาญาฯ	✓	✓	ทรัพย์สิน	✗	เจ้าของ ไม่อนุญาต	✗	✓	การเอาไป
ประมวลกฎหมายอาญา	✓	✓	ทรัพย์สิน	✗	✗	✓	✓	การเอาไป

5.2 ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ

ก่อนกล่าวถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ จำต้องศึกษาเปรียบเทียบกับพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศ ได้แก่ สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศสว่าศาลฎีกาประเทศเหล่านี้ มีพัฒนาการการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จอย่างไร รวมถึงมีมูลเหตุในการเปลี่ยนแปลงทฤษฎีที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นดังกล่าวอย่างไร เพื่อวิเคราะห์ว่าพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จนั้นเป็นไปตามแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศหรือไม่ และมีมูลเหตุในการเปลี่ยนแปลงทฤษฎีที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นดังกล่าวอย่างไร ดังนี้

5.2.1 ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จของศาลฎีกาต่างประเทศ

ศาลฎีกาต่างประเทศพิจารณาว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ จากองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ "การเอาไป" เช่นเดียวกัน แต่อาจใช้ทฤษฎีทางกฎหมายแตกต่างกัน ทำให้การกระทำอย่างเดียวกันนั้น เป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จในประเทศหนึ่ง แต่เป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ในอีกประเทศหนึ่ง หรือแม้แต่ในประเทศเดียวกันแต่คนละช่วงเวลา ก็อาจเกิดกรณีที่การกระทำอย่างเดียวกันนั้นส่งผลทางกฎหมายที่ต่างไปจากเดิม หากศาลฎีกาเปลี่ยนทฤษฎีที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ

ดังนั้น ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศ ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ โดยแบ่งออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ได้แก่ 5.2.1.1 สหราชอาณาจักร 5.2.1.2 สหรัฐอเมริกา 5.2.1.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และ 5.2.1.4 สาธารณรัฐฝรั่งเศส ดังนี้

5.2.1.1 สหราชอาณาจักร

ในอดีต ศาลฎีกาอังกฤษใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ฉะนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว เพราะมีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญ คือ การเอาไว้และพาไป

ต่อมาสภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่นั้นไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมในขณะนั้น จึงมีการแก้ไขกฎหมายและตัดองค์ประกอบความผิดในส่วนของ “การเอาไว้และพาไป” ออกแล้วเปลี่ยนมาใช้คำว่า “การเอาไป” แทน ทำให้การกระทำเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำได้แสดงตนอย่างผู้มีสิทธิเป็นเจ้าของแล้ว ตามทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ ดังนั้น ศาลฎีกาอังกฤษเปลี่ยนทฤษฎีที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาอังกฤษ

ในอดีต ศาลฎีกาอังกฤษวินิจฉัยความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม ซึ่งมีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญ คือ การเอาไว้และพาไป (Taking and Carrying Away) โดยการเอาไว้ (Taking) จะเกิดขึ้นเมื่อผู้กระทำให้มีอำนาจเหนือทรัพย์สินนั้น โดยตัดการครอบครองของเจ้าของทรัพย์สินและเข้าครอบครองทรัพย์สินนั้นเสียเอง¹⁵ ส่วนการพาไป (Carrying Away) จะเกิดขึ้นเมื่อทรัพย์สินนั้นถูกทำให้เคลื่อนที่จากจุดที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ ซึ่งอาจเป็นการเคลื่อนที่เพียงเล็กน้อย หากเพียงพอที่จะตัดการครอบครองทรัพย์สินของเจ้าของหรือผู้ที่มีสิทธิครอบครองได้¹⁶ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว หากผู้กระทำลงมือกระทำความผิดแต่ยังไม่สามารถพาทรัพย์เคลื่อนที่ได้ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น ซึ่งเป็นการใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ เช่น คดี *Cherry's Case* ข้อเท็จจริงในคดีไม่ปรากฏว่าทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น¹⁷

ต่อมาในปีคริสต์ศักราช 1916 (พ.ศ. 2459) สหราชอาณาจักรประกาศใช้ The Larceny Act, 1916 และยกเลิกหลักคอมมอนลอว์เดิม มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม คริสต์ศักราช 1916 (พ.ศ. 2459) ในส่วนของประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จนั้น ยังคงยึดถือ

¹⁵ Joycelyn M. Pollock, *Criminal Law*, p. 287.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ 168 Eng. Rep. 220, n.(a)' (C.C.1781)

หลักการเดิม เพราะมีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญ คือ การเอาไว้และพาไป¹⁸ เช่นเดียวกับสมัยที่ใช้หลักคอมมอนลอว์เดิม ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว หากผู้กระทำลงมือกระทำความผิดแต่ยังไม่สามารถพาทรัพย์เคลื่อนที่ได้ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น ซึ่งเป็นการใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์

ต่อมาในปีคริสต์ศักราช 1968 (พ.ศ. 2511) สหราชอาณาจักรประกาศใช้ The Theft Act, 1968 และยกเลิก The Larceny Act, 1916 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม คริสต์ศักราช 1968 (พ.ศ. 2511) ในส่วนของความผิดฐานลักทรัพย์นั้นมีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบภายนอกโดยตัดคำว่า “การเอาไว้และพาไป” ออกและใช้คำว่า “การเอาไป” (Appropriation) แทน¹⁹ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถแย่งการครอบครองทรัพย์ของผู้อื่นด้วยการแสดงตนอย่างผู้มีสิทธิเป็นเจ้าของได้สำเร็จแล้ว หากผู้กระทำลงมือกระทำความผิดแต่ยังไม่สามารถแย่งการครอบครองทรัพย์ของผู้อื่นด้วยการแสดงตนอย่างผู้มีสิทธิเป็นเจ้าของได้ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น ซึ่งเป็นการใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์เป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์

(1) คดี *R v. Skip* จำเลยซึ่งเป็นคนขับรถบรรทุกเจตนาที่จะขโมยผลไม้บรรทุกบรรทุกนั้น ศาลอุทธรณ์ตัดสินว่า จำเลยแย่งการครอบครองทรัพย์ได้สำเร็จแล้วตั้งแต่วเวลาที่

¹⁸ THE LARCENY ACT, 1916 section 1 (1) A person steals who, without the consent of the owner, fraudulently and without a claim of right made in good faith, takes and carries away anything capable of being stolen with intent, at the time of such taking, permanently to deprive the owner thereof: Provided that a person may be guilty of stealing any such thing notwithstanding that he has lawful possession thereof, if, being a bailee or part owner thereof, he fraudulently converts the same to his own use or the use of any person other than the owner.

¹⁹ THE THEFT ACT, 1968 section 3 (1) Any assumption by a person of the rights of an owner amounts to an appropriation, and this includes, where he has come by the property (innocently or not) without stealing it, any later assumption of a right to it by keeping or dealing with it as owner.

จำเลยขับรถเบี่ยงออกจากเส้นทางที่ต้องไปส่งผลไม้มาเป็นเส้นทางที่จำเลยวางแผนว่าจะเอาผลไม้มาลง จำเลยจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ²⁰

จากคำพิพากษาดังกล่าวจะเห็นว่า การกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตั้งแต่เวลาที่จำเลยขับรถเบี่ยงออกจากเส้นทางที่ต้องไปส่งผลไม้มาเป็นเส้นทางที่จำเลยวางแผนว่าจะเอาผลไม้มาลงแทน เพราะเป็นพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าจำเลยสามารถแสดงตนอย่างผู้มีสิทธิเป็นเจ้าของผลไม้ซึ่งเป็นทรัพย์ของผู้อื่นได้สำเร็จแล้ว อันเป็นการควบคุมทรัพย์ได้ ภายหลังจากที่จำเลยพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว จำเลยจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตามทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ หากศาลอุทธรณ์ใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ย่อมตัดสินว่าจำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเช่นเดียวกัน เนื่องจากจำเลยพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว และเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตั้งแต่เวลาที่จำเลยเริ่มพาทรัพย์เคลื่อนที่ด้วยการขับรถบรรทุกออกจากตำแหน่งที่รถบรรทุกจอดอยู่ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนเวลาที่จำเลยสามารถควบคุมทรัพย์ได้ตามทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์

(2) คดี *R v. Pitham and Hehl* นายมิลล์แมนรู้ว่าผู้เสียหายกำลังรับโทษจำคุกอยู่ในเรือนจำ จึงคิดเอาเฟอร์นิเจอร์ของผู้เสียหายออกขาย และเรียกให้จำเลยทั้งสองไปยังบ้านของผู้เสียหายแล้วเสนอขายเฟอร์นิเจอร์บางชิ้น การกระทำของนายมิลล์แมนเป็นการแสดงตนอย่างผู้มีสิทธิอย่างเป็นเจ้าของแล้ว โดยไม่สำคัญว่าเฟอร์นิเจอร์จะถูกเคลื่อนย้ายแล้วหรือไม่ ถือได้ว่านายมิลล์แมนแย่งการครอบครองเฟอร์นิเจอร์ไปจากเจ้าของแล้ว และมีความผิดฐานลักทรัพย์ ส่วนจำเลยทั้งสองมีความผิดฐานรับของโจร²¹

จากคำพิพากษาดังกล่าวจะเห็นว่า การกระทำของนายมิลล์แมนเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตั้งแต่เวลาที่นายมิลล์แมนแสดงตนว่าเป็นเจ้าของเฟอร์นิเจอร์แล้วเชิญจำเลยทั้งสองมายกเฟอร์นิเจอร์ที่ต้องการจะซื้อ เพราะเป็นพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่านายมิลล์แมนสามารถแย่งการครอบครองทรัพย์จากเจ้าของด้วยการแสดงตนอย่างผู้มีสิทธิเป็นเจ้าของเฟอร์นิเจอร์ซึ่งเป็นทรัพย์ของผู้เสียหายได้สำเร็จแล้ว อันเป็นการควบคุมทรัพย์ได้ก่อนที่จำเลยทั้งสองจะพาทรัพย์เคลื่อนที่ไป และเป็นการเอาไปสำเร็จ นายมิลล์แมนจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตาม

²⁰ R v. Skipp Court of Appeal, Criminal Division (1975) Crim LR 114

²¹ R v. Pitham and Hehl (1976) 65 Cr. App. R. 45 (Court of Appeal, Criminal Division)

ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สิน หากศาลอุทธรณ์ใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ย่อมตัดสินว่านายมิสส์แมนมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ เนื่องจากตามทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่นั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่แล้วแต่เพียงเล็กน้อย แต่ข้อเท็จจริงในคดีนี้ไม่ปรากฏว่ามีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จจึงไม่อาจเกิดขึ้นได้

2) มูลเหตุในการเปลี่ยนแปลงทฤษฎี

ศาลฎีกาอังกฤษเปลี่ยนมาใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จแทนการใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ เนื่องจากสหราชอาณาจักรมีแนวคิดในการปรับปรุง The Larceny Act, 1916 เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงตั้งคณะกรรมการพิจารณาแก้ไขกฎหมายอาญาดังกล่าว ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวมีความเห็นว่า องค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไว้และพาไป” ไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในขณะนั้น เนื่องจากไม่ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ในหลายกรณี เช่น การขโมยเงินฝากในบัญชีธนาคารซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่มียุติฐานที่อาจมีการเอาไว้และพาไปได้ ฉะนั้น ควรขยายขอบเขตของความผิดฐานลักทรัพย์ออกไปเพื่อให้ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์รูปแบบใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น โดยการตัดองค์ประกอบความผิดดังกล่าวออกและเปลี่ยนมาใช้คำว่า “การเอาไป” แทน เพื่อให้สอดคล้องกับ “ทรัพย์สิน” ซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่คณะกรรมการดังกล่าวมีความประสงค์จะขยายขอบเขตของสิ่งที่ลักได้ให้รวมถึงสิทธิในทรัพย์สินและทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างด้วย²² และนำความเห็นดังกล่าวมาบัญญัติไว้ใน The Theft Act, 1968

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ขณะที่สหราชอาณาจักรใช้หลักคอมมอนลอว์เดิม และ The Larceny Act, 1916 ศาลฎีกาอังกฤษใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เนื่องจากองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไว้และพาไป” ซึ่งการพาไปจะเกิดขึ้นเมื่อทรัพย์สินนั้นถูกทำให้เคลื่อนที่จากจุดที่ตั้งอยู่ และเปลี่ยนมาใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเมื่อประกาศใช้ The Theft Act, 1968 เนื่องจากมีการ

²² Edward Griew, *The Theft Act 1968*, pp. 41-42.

เปลี่ยนแปลงองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ โดยตัดองค์ประกอบความผิดดังกล่าวออกและใช้คำว่า “การเอาไป”²³ แทน เมื่อการพาไปไม่ใช่องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์อีกต่อไป ศาลฎีกาอังกฤษจึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่า ผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่ไปแล้วหรือไม่ พิจารณาแต่เพียงว่า ผู้กระทำสามารถแย่งการครอบครองทรัพย์ของผู้อื่นด้วยการแสดงตนอย่างผู้มีสิทธิเป็นเจ้าของได้แล้วหรือไม่ ตามองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไป” ฉะนั้น ศาลฎีกาอังกฤษเปลี่ยนทฤษฎีที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จจากทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่มาเป็นทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์อันเนื่องมาจากองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ที่เปลี่ยนแปลงไป

5.2.1.2 สหรัฐอเมริกา

ในอดีต ศาลฎีกาอเมริกันใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เนื่องจากมีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญ คือ การเอาไว้และพาไป ต่อมานักกฎหมายอเมริกันส่วนใหญ่มีความเห็นว่า องค์ประกอบความผิดดังกล่าวไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงตัดองค์ประกอบความผิดดังกล่าวออกและใช้คำว่า “เอาไว้หรือเข้าควบคุมโดยมิชอบด้วยกฎหมาย” แทน ทำให้การกระทำเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์โดยมิชอบด้วยกฎหมายได้แล้ว ตามทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ ดังนั้น ศาลฎีกาอเมริกันเปลี่ยนทฤษฎีที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาอเมริกัน

ในอดีต ศาลฎีกาอเมริกันใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เนื่องจากใช้หลักคอมมอนลอว์เดิมเช่นเดียวกับสหราชอาณาจักร จึงมีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญ คือ การเอาไว้และพาไป (Taking and Carrying

²³ THE THEFT ACT, 1968 section 3 (1) Any assumption by a person of the rights of an owner amounts to an appropriation, and this includes, where he has come by the property (innocently or not) without stealing it, any later assumption of a right to it by keeping or dealing with it as owner.

Away) และใช้ในการพิจารณาประเด็นดังกล่าว ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้วแม้เพียงเล็กน้อย หากลงมือกระทำความผิดแต่ยังไม่สามารถพาทรัพย์เคลื่อนที่ได้ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น

ต่อมาสหรัฐอเมริกามีแนวคิดในการปฏิรูปกฎหมายอาญาด้วยการบัญญัติกฎหมายให้เป็นลายลักษณ์อักษร สถาบันกฎหมายอเมริกันจึงจัดทำ Model Penal Code ขึ้นและสำเร็จลุล่วงในปีคริสต์ศักราช 1962 (พ.ศ. 2505) เพื่อเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายให้แก่มลรัฐต่าง ๆ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ด้วยการตัดคำว่า “การเอาไว้และพาไป” ออก เช่นเดียวกับ The Theft Act, 1968 ของสหราชอาณาจักร และใช้คำว่า “การเอาไว้หรือเข้าควบคุมโดยมิชอบด้วยกฎหมาย” (Taking or Unlawfully Exercising Control Over) แทน²⁴ ดังนั้น การกระทำอาจเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จก่อนหรือหลังการพาทรัพย์เคลื่อนที่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์ได้เมื่อใด ซึ่งผู้กระทำอาจควบคุมทรัพย์ได้ก่อนหรือหลังการพาทรัพย์เคลื่อนที่ก็ได้²⁵ อันเป็นการใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ส่วนการพาไปนั้นมิใช่องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ตาม Model Penal Code

แม้ Model Penal Code จะไม่มีสภาพบังคับให้มลรัฐต่าง ๆ ต้องปฏิบัติตาม เนื่องจากสถาบันกฎหมายอเมริกันเป็นเพียงองค์กรเอกชน แต่ก็มีอิทธิพลต่อการบัญญัติกฎหมายภายในของมลรัฐต่าง ๆ อย่างมาก โดยเฉพาะความผิดฐานลักทรัพย์ในประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เช่น มลรัฐนิวยอร์ก ซึ่งมีพัฒนาการการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ดังนี้

ในอดีต มลรัฐนิวยอร์กใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เนื่องจากใช้หลักคอมมอนลอว์เดิมซึ่งมีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญ คือ การเอาไว้และพาไป ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้วแม้เพียงเล็กน้อย หากลงมือกระทำความผิดแต่ยังไม่สามารถ

²⁴ MODEL PENAL CODE section 223.2 Theft by Unlawful Taking or Disposition.

(1) Movable Property. A person is guilty of theft if he unlawfully takes, or exercises unlawful control over, movable property of another with purpose to deprive him thereof.

(2) Immovable Property. A person is guilty of theft if he unlawfully transfers immovable property of another or any interest therein with purpose to benefit himself or another not entitled thereto.

²⁵ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 47.

พาททรัพย์เคลื่อนที่ได้ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น เช่น คดี *People v. Richette* จำเลยกำลังหยิบกล่องบรรจุภัณฑ์ส่วนหนึ่งมาไว้ที่ท้ายรถ และอีกส่วนหนึ่งถูกนำไปกองไว้บนรถบรรทุก แล้ว ศาลฎีกาแห่งมลรัฐนิวยอร์กตัดสินว่า จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เนื่องจากจำเลยพากล่องบรรจุภัณฑ์ซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นเคลื่อนที่จากโกดังไปไว้ที่ท้ายรถของจำเลยแล้ว²⁶

จากคำพิพากษาในคดีนี้จะเห็นว่า ศาลฎีกาแห่งมลรัฐนิวยอร์กใช้ทฤษฎีการพาททรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เนื่องจากศาลวินิจฉัยว่าจำเลยพากล่องบรรจุภัณฑ์ซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นเคลื่อนที่แล้ว และเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตั้งแต่วันที่จำเลยเริ่มขนย้ายกล่องบรรจุภัณฑ์ออกจากตำแหน่งที่ผู้เสียหายวางกล่องบรรจุภัณฑ์เหล่านั้นไว้ ส่วนการที่จำเลยไม่สามารถนำกล่องบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวออกไปจากบริเวณโกดังของผู้เสียหายได้นั้น เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายหลังจากการลักทรัพย์สำเร็จแล้ว จำเลยจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ

ต่อมามลรัฐนิวยอร์กได้รับอิทธิพลจาก Model Penal Code จึงรับเอาทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินมาเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ และเปลี่ยนมาใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินในคริสต์ศักราช 1974 (พ.ศ. 2517) ซึ่งคดีแรกที่ตัดสินโดยใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สิน คือ คดี *People v. Alamo* จำเลยนั่งอยู่ในตำแหน่งคนขับบนรถยนต์คันหนึ่งซึ่งจอดอยู่ ติดเครื่องยนต์แล้ว เปิดไฟหน้ารถ แต่ยังไม่ทันขับเคลื่อนรถออกไปก็ถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมเสียก่อน ศาลอุทธรณ์แห่งมลรัฐนิวยอร์กวินิจฉัยว่า จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ โดยไม่จำเป็นต้องมีการพิสูจน์ว่าจำเลยได้ทำให้รถยนต์คันดังกล่าวเคลื่อนที่แล้ว เนื่องจากจำเลยสามารถเข้าควบคุมรถยนต์คันดังกล่าวได้สำเร็จแล้ว²⁷

จากคำพิพากษาในคดีนี้จะเห็นว่า จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ แม้ยังไม่สามารถพารถยนต์ซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหายเคลื่อนที่ได้ เนื่องจากศาลอุทธรณ์แห่งมลรัฐนิวยอร์กมิได้ใช้ทฤษฎีการพาททรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ มิฉะนั้น ศาลต้องตัดสินว่าจำเลยมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น เนื่องจากตามทฤษฎีการพาททรัพย์เคลื่อนที่นั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อ

²⁶ *People v. Richette* 33 N.Y.2d 42 (1973)

²⁷ *People v. Alamo* 34 N.Y.2d 453 (N.Y. 1974)

ผู้กระทำพาทรรพ์เคลื่อนที่แล้วแม้เพียงเล็กน้อย แต่ข้อเท็จจริงในคดีนี้ปรากฏว่า จำเลยยังมีได้พาทรรพ์เคลื่อนที่ ความผิดฐานลักทรรพ์สำเร็จจึงไม่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งถือว่าคำพิพากษาในคดีนี้ได้เปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ของการเข้ายึดถือทรรพ์ไปจากเดิม กล่าวคือ “การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรรพ์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรรพ์เคลื่อนที่ไปแล้ว” มาเป็น “การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรรพ์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถควบคุมทรรพ์โดยมิชอบด้วยกฎหมายได้แล้ว”²⁸ เนื่องจากความผิดฐานลักทรรพ์อาศัยองค์ประกอบในส่วนของ “การได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย” โดยไม่จำเป็นต้องมีการพาทรรพ์เคลื่อนที่ไป²⁹ นอกจากนี้ คณะลูกขุนลงความเห็นว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานลักทรรพ์สำเร็จตั้งแต่เวลาที่จำเลยเข้าไปในตัวรถยนต์ สตาร์ทเครื่องยนต์ และเปิดไฟหน้ารถ โดยรถไม่จำเป็นต้องเคลื่อนที่ออกจากตำแหน่งที่รถยนต์คันดังกล่าวจอดอยู่

2) มูลเหตุในการเปลี่ยนแปลงทฤษฎี

สหรัฐอเมริกาเปลี่ยนทฤษฎีที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรรพ์สำเร็จจากทฤษฎีการพาทรรพ์เคลื่อนที่มาเป็นทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรรพ์ เนื่องจากนักกฎหมายอเมริกันส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การที่ต้องรอให้ทรรพ์เคลื่อนที่เสียก่อนจึงจะเป็นความผิดฐานลักทรรพ์สำเร็จได้นั้นแคบเกินไปและไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมในขณะนั้น Model Penal Code จึงเข้ามาขจัดปัญหานี้ด้วยการตัดองค์ประกอบความผิดฐานลักทรรพ์ในส่วนของ “การเอาไว้และพาไป” ออก และบัญญัติองค์ประกอบความผิดฐานลักทรรพ์ขึ้นใหม่โดยใช้คำว่า “การเอาไว้หรือเข้าควบคุมโดยมิชอบด้วยกฎหมาย” เพื่อให้ครอบคลุมถึงความผิดฐานลักทรรพ์สำเร็จที่อาจเกิดขึ้นก่อนมีการพาทรรพ์เคลื่อนที่ หลังจากนั้นศาลฎีกาแห่งมลรัฐต่าง ๆ ได้รับอิทธิพลจาก Model Penal Code จึงรับเอาทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรรพ์ไปเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรรพ์สำเร็จด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ขณะที่สหรัฐอเมริกาใช้หลักคอมมอนลอว์เดิม ศาลฎีกาแห่งมลรัฐต่าง ๆ ใช้ทฤษฎีการพาทรรพ์เคลื่อนที่ที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิด

²⁸ Mary Anne Tommaney, "People V. Alamo: Change in New York Larceny Law," *Albany Law Review*: pp. 913-925.

²⁹ NEW YORK PENAL LAW section 155.05 A person steals property and commits larceny when, with intent to deprive another of property or to appropriate the same to himself or to a third person, he wrongfully takes, obtains or withholds such property from an owner thereof.

ฐานลักทรัพย์สำเร็จ เนื่องจากองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไว้และพาไป” ซึ่งการพาไป จะเกิดขึ้นเมื่อทรัพย์นั้นถูกทำให้เคลื่อนที่จากจุดที่ทรัพย์ตั้งอยู่ และเปลี่ยนมาใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ในเวลาต่อมา เนื่องจากได้รับอิทธิพลจาก Model Penal Code จึงแก้ของค์ประกอบ ความผิดฐานลักทรัพย์ด้วยการตัดองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไว้และพาไป” ออกและ ใช้คำว่า “การได้มาหรือเข้าควบคุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย” แทน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ศาลฎีกาอเมริกัน เปลี่ยนทฤษฎีที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จจากทฤษฎีการพาทรัพย์ เคลื่อนที่มาเป็นทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์อันเนื่องมาจากองค์ประกอบความผิดฐาน ลักทรัพย์ที่เปลี่ยนแปลงไป

5.2.1.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ศาลฎีกาเยอรมันใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์เป็นเกณฑ์ในการตีความ ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จมาโดยตลอด ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์ได้สำเร็จแล้ว โดยมีได้ให้ความสำคัญกับการพาทรัพย์ เคลื่อนที่มากนัก เว้นแต่กรณีที่ทรัพย์หนักหรือยากที่จะเคลื่อนย้ายเท่านั้น จึงจำเป็นต้องมีการพาทรัพย์ เคลื่อนที่ เพราะการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ผู้กระทำสามารถควบคุม ทรัพย์ได้สำเร็จแล้ว ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาเยอรมัน

ศาลฎีกาเยอรมันใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์เป็นเกณฑ์ ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จมาโดยตลอด และพิจารณาจากองค์ประกอบ ภายนอกในส่วนของ “การเอาไป” ซึ่งหมายถึง การทำลายการครอบครองทรัพย์ของผู้อื่นและก่อให้เกิด การครอบครองทรัพย์ขึ้นใหม่ แต่ไม่จำเป็นว่าการครอบครองทรัพย์ที่เกิดขึ้นใหม่นั้นจะต้องเป็นของ ผู้กระทำความผิดเอง³⁰ โดยการครอบครองทรัพย์ของผู้อื่นจะถูกทำลายเมื่อผู้กระทำเอาทรัพย์ไปโดย

³⁰ Nils Weinrich, "German Cures for English Ailments? Appropriation Versus Taking Away-Significance and Consequences of Conceptual Differences between the English and the German Law of Theft," *Journal of Criminal Law*: p. 433.

ฝ่าฝืนเจตจำนงของผู้ครอบครองทรัพย์สิน³¹ ส่วนการก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์สินใหม่นั้นจะเกิดขึ้นเมื่อผู้กระทำหรือบุคคลที่สามได้การครอบครองทรัพย์สินตามความเป็นจริงในลักษณะที่ผู้ครอบครองเดิมไม่สามารถจัดการทรัพย์สินดังกล่าวได้อีกต่อไป ซึ่งการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่นั้นจำเป็นเฉพาะกรณีที่ทรัพย์สินหนักหรือยากที่จะเคลื่อนย้ายเท่านั้น เช่น การลักตู้เซฟ เครื่องจักรกล ส่วนทรัพย์สินที่เคลื่อนย้ายง่าย เช่น เครื่องประดับ ธนบัตร หรือ สิ่งของที่มีขนาดเล็ก การเอาทรัพย์สินเช่นนี้วางไว้ในกระเป๋าสตางค์ กระเป๋าถือ หรือกระเป๋าเอกสารก็เพียงพอแล้วที่จะก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์สินใหม่³²

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของการเอาไปทั้งสองประการแล้ว จะเห็นว่า ศาลฎีกาเยอรมันมิได้ให้ความสำคัญกับการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่มากนัก เว้นแต่กรณีที่ทรัพย์สินหนักหรือยากที่จะเคลื่อนย้ายเท่านั้นจึงจำเป็นต้องมีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ เนื่องจากการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่เป็นเพียงพฤติการณ์หนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า มีการทำลายการครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่น และก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์สินขึ้นใหม่ได้สำเร็จแล้ว ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สินสำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถทำลายการครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นและก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์สินขึ้นใหม่ได้แล้ว ซึ่งไม่จำเป็นว่าการครอบครองทรัพย์สินที่เกิดขึ้นใหม่นั้นจะต้องเป็นของผู้กระทำ ความผิดฐานลักทรัพย์สินสำเร็จอันเป็นการใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สินสำเร็จ

(1) การลักทรัพย์สินในห้างสรรพสินค้าและร้านสะดวกซื้อ

การลักทรัพย์สินในห้างสรรพสินค้าและร้านสะดวกซื้อ ต้องจำแนกเป็น 2 กรณี ได้แก่ กรณีทั่วไป และกรณีที่มีการซ่อนสินค้า เนื่องจากมีผลทางกฎหมายที่แตกต่างกัน ดังนี้

(1.1) กรณีทั่วไป

โดยหลัก ผู้กระทำต้องเอาทรัพย์สินที่ลักออกจากห้างสรรพสินค้าหรือร้านสะดวกซื้อเสียก่อนจึงจะถือว่าสามารถทำลายการครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นและก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์สินขึ้นใหม่ได้สำเร็จ แต่ตามความเห็นของบุคคลทั่วไปนั้น การเปลี่ยนแปลงการครอบครองทรัพย์สินอาจเกิดขึ้นก่อนหน้านั้นได้ด้วยการเดินผ่านช่องชำระเงิน เนื่องจากรถเข็นสินค้า

³¹ Ibid., p. 435.

³² Ibid., p. 439.

เป็นสิ่งที่เจ้าของร้านมีอำนาจครอบครองอยู่ หลังจากผ่านช่องชำระเงินแล้วอำนาจการครอบครองจึงจะโอนไปยังลูกค้าหรือผู้กระทำความผิด³³

(1.2) กรณีมีการซ่อนสินค้า

หากผู้กระทำซ่อนสิ่งของที่มีขนาดเล็กและสามารถหยิบฉวยได้โดยง่ายไว้ในเสื้อผ้า ใต้เสื้อผ้า หรือกระเป๋าที่หิ้วมาด้วย ถือว่าสามารถทำลายการครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นและก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์สินขึ้นใหม่ได้สำเร็จแล้วตั้งแต่วันที่กระทำการซ่อนสิ่งของโดยไม่คำนึงว่าผู้กระทำจะถูกจับก่อนหรือหลังจากเดินผ่านชำระเงิน ก่อนหรือหลังจากออกจากร้านค้า³⁴ และในบางกรณีเพียงแคผู้กระทำคว่ำสิ่งของ หรือจับสิ่งของไว้แน่นและนำเข้ามาอยู่ใกล้กับเขตแดนที่เป็นส่วนตัวเสียจนบุคคลทั่วไปเห็นว่า สิ่งของนั้นเข้ามาอยู่ในอำนาจการครอบครองของผู้กระทำ โดยทำให้การครอบครองเก่าหมดไปแล้ว ถือว่าผู้กระทำสามารถทำลายการครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นและก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์สินขึ้นใหม่ได้สำเร็จแล้ว

(2) การลักทรัพย์ในสถานที่อื่น ๆ

การลักทรัพย์ในสถานที่อื่น ๆ หมายถึง การลักทรัพย์ในบ้าน อาคาร หรือสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งตามความเห็นของบุคคลทั่วไปถือว่าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อออกจากสถานที่ดังกล่าวแล้ว หรือนำทรัพย์สินที่ลักเข้ามาอยู่ในเขตแดนต้องห้ามของตน เช่น ซ่อนไว้ในเสื้อผ้า หรือกระเป๋าถือ เป็นต้น

(3) การซ่อนสิ่งของไว้ในเขตแดนการครอบครองของผู้อื่น

หากผู้กระทำซ่อนสิ่งของที่ต้องการขโมยไว้ในเขตแดนการครอบครองของผู้อื่น เช่น กระเป๋าเสื้อของผู้อื่น ถือว่าอำนาจเหนือทรัพย์สินของเจ้าของพื้นที่ยังไม่หมดไป ผู้กระทำมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น แต่หากผู้กระทำสามารถเข้าไปยังที่ซ่อนทรัพย์สินที่อยู่ในเขตแดนการครอบครองของบุคคลอื่นได้โดยอิสระ ปราศจากการขัดขวาง และสามารถจัดการทรัพย์สินที่ซ่อนไว้ได้

³³ Ibid., p. 440.

³⁴ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, "ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน," *ตุลพาท*: 172.

ถือว่าผู้กระทำสามารถทำลายการครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นและก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์สินขึ้นใหม่ได้แล้ว ผู้กระทำย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ³⁵

2) มูลเหตุในการเปลี่ยนแปลงทฤษฎี

ศาลฎีกาเยอรมันใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จมาโดยตลอด ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทฤษฎี จึงไม่มีประเด็นที่ต้องพิเคราะห์ถึงมูลเหตุในการเปลี่ยนแปลงทฤษฎี

5.2.1.4 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

ในอดีต ศาลฎีกาฝรั่งเศสพิจารณาประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตามทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ การกระทำจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำได้ทำให้ทรัพย์เคลื่อนที่ทางกายภาพแล้ว ต่อมาศาลฎีกาฝรั่งเศสมีความเห็นว่า ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่นั้นไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงนำทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินมาใช้ร่วมกับทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ เพื่อให้ครอบคลุมถึงความผิดฐานลักทรัพย์รูปแบบใหม่ ๆ ดังนั้นในปัจจุบัน สาธารณรัฐฝรั่งเศสใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินและทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นนี้ควบคู่กัน เนื่องจากศาลฎีกาฝรั่งเศสตีความขยายวิธีการเอาไปซึ่งการครอบครอง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาฝรั่งเศส

ในอดีต ศาลฎีกาฝรั่งเศสใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อมีการทำให้ทรัพย์เคลื่อนที่ทางกายภาพ กล่าวคือ มีการเอาไป เคลื่อนย้าย และพาทรัพย์เคลื่อนที่ซึ่งอาจทำได้ด้วยวิธีต่าง ๆ โดยผู้กระทำไม่จำเป็นต้องจับตัวทรัพย์สินไปด้วยมือตนเอง เช่น ล่อสัตว์ ไล่สัตว์ ต่อก่อน้ำ น้ำมัน หรือแก๊สให้ไหลลงมาเอง เปิดก๊อกถังสุราให้ไหลลงมาในแก้ว เป็นต้น³⁶ หากลงมือกระทำความผิดแต่ยังไม่สามารถพาทรัพย์เคลื่อนที่ได้ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์

³⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 174.

³⁶ 1 Logoz art. 137 no.3 p. 96 อ้างถึงใน จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 602.

เท่านั้น แต่หากผู้กระทำมิได้เคลื่อนย้ายทรัพย์สินไปจากเจ้าของ ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เช่น ผู้ซื้อชำระราคาสินค้าแล้ว แต่ผู้ขายไม่ยอมส่งมอบสินค้าแก่ผู้ซื้อ ผู้ขายไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะผู้ขายไม่ได้เคลื่อนย้ายทรัพย์สินไปจากผู้ซื้อ³⁷

ต่อมาศาลฎีกาฝรั่งเศสตีความขยายวิธีการเอาไปซึ่งการครอบครองให้รวมถึงวิธีการโอนไปซึ่งทรัพย์สิน กล่าวคือ เป็นการเอาไปซึ่งการครอบครองโดยผู้กระทำไม่จำเป็นต้องทำให้ทรัพย์สินเคลื่อนที่ทางกายภาพ ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเจ้าของส่งมอบทรัพย์สินโดยไม่มีเจตนาโอนกรรมสิทธิ์ในตัวทรัพย์สินไปยังผู้รับ แต่ผู้รับมีเจตนาเอาทรัพย์สินไว้เป็นของตนในเวลาต่อมา ถือว่ามีการเอาไปซึ่งการครอบครองแล้ว แม้ผู้รับจะไม่ได้เคลื่อนย้ายทรัพย์สินไปจากเจ้าของก็ตาม³⁸ อันเป็นการใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เช่น นาง ก. มอบกระเป๋าสตางค์ให้นาง ข. ถือชั่วคราว แต่นาง ข. ไม่ยอมคืนกระเป๋าสตางค์ให้ ถือว่าเป็นการเอาไปซึ่งการครอบครองแล้ว แม้นาง ข. จะไม่ได้เคลื่อนย้ายกระเป๋าสตางค์ดังกล่าวไปจากนาง ก. เพราะเป็นการเอาไปซึ่งการครอบครองด้วยวิธีการโอนไปซึ่งทรัพย์สิน นาง ข. จึงมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ³⁹

2) มูลเหตุในการเปลี่ยนแปลงทฤษฎี

ศาลฎีกาฝรั่งเศสตีความขยายวิธีการเอาไปซึ่งการครอบครอง ให้รวมถึงวิธีการโอนไปซึ่งทรัพย์สินตามทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สิน เนื่องจากศาลฎีกาฝรั่งเศสเห็นว่าขอบเขตเรื่องการเอาไปนั้นแคบเกินกว่าที่จะสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป⁴⁰ การกระทำควรเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ แม้ผู้กระทำจะไม่ได้ทำให้ทรัพย์สินเคลื่อนที่ทางกายภาพ

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ศาลฎีกาฝรั่งเศสยังคงใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เพียงแต่เพิ่มทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเข้าไป เพื่อให้ครอบคลุมถึงความผิดฐานลักทรัพย์รูปแบบใหม่ ๆ ไม่ได้เปลี่ยนทฤษฎีที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ จากทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่มาเป็นทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สิน และเกิดจากศาลฎีกาฝรั่งเศสตีความขยาย

³⁷ Crim. 15 nov. 1850, S. 1851.1.453.

³⁸ Crim 30 nov. 1977, B. no. 381; Crim. 3 mars 1993, Dr. pen. 1993, comm. 254 and R.S.C. 1993, 546, obs. Bouzat.

³⁹ Crim. 21 april 1964, B. no. 121.

⁴⁰ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 29.

วิธีการเอาไปซึ่งการครอบครอง มิได้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ ดังเช่นศาลฎีกาอังกฤษและอเมริกัน ดังนั้น วิธีการเอาไปซึ่งการครอบครองในปัจจุบันจึงมี 2 วิธีการ คือ 1. การทำให้ทรัพย์เคลื่อนที่ทางกายภาพ เป็นวิธีการดั้งเดิมตามทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ และ 2. การโอนไปซึ่งทรัพย์ เกิดจากการตีความของศาลฎีกาฝรั่งเศสในระยะหลังตามทฤษฎีความสามารถ ในการควบคุมทรัพย์ ซึ่งโดยหลักต้องพิจารณาตามวิธีการทำให้ทรัพย์เคลื่อนที่ทางกายภาพ หากเกิด กรณีที่ผู้กระทำไม่ได้เคลื่อนย้ายทรัพย์ไปจากเจ้าของ เนื่องจากเจ้าของเป็นผู้ส่งมอบทรัพย์ให้แก่ ผู้กระทำเอง แต่พิจารณาจากพฤติการณ์และเจตนาที่แท้จริงแล้วเห็นว่า ผู้กระทำมีเจตนาทุจริต เจตนา จะลักทรัพย์ของผู้อื่น จึงนำวิธีการโอนไปซึ่งทรัพย์มาพิจารณา

5.2.2 ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จของศาลฎีกาไทย

ภายหลังจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศประเด็น ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ และมูลเหตุในการเปลี่ยนแปลงทฤษฎีในหัวข้อ 5.2.1 แล้ว สิ่งที่ต้อง วิเคราะห์ต่อไป คือ พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ และ มูลเหตุในการเปลี่ยนแปลงทฤษฎี ดังนี้

5.2.2.1 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทย

การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ หรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไป” โดยพิจารณาว่า ผู้กระทำสามารถยึดถือตัวทรัพย์ได้สำเร็จแล้วหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ในสมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวงนั้นไม่มีประเด็นนี้ให้ศาลฎีกาตีความ เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการพยายามกระทำความผิด ฉะนั้น องค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไป” จึงใช้ในการ พิจารณาว่า ผู้กระทำมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่เท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ศาลฎีกาพิจารณา จากข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีว่า ผู้กระทำได้ตัวทรัพย์ของผู้เสียหายไปแล้วหรือไม่ เนื่องจากไม่ปรากฏว่า ศาลฎีกาใช้ทฤษฎีทางกฎหมายใดเป็นเกณฑ์ในการตีความ เช่น คำพิพากษาศาลโบรืสภา 11 ธันวาคม รัตนโกสินทรศก 115 (พ.ศ. 2439)

คำพิพากษาศาลโบรืสภา 11 ธันวาคม รตนโกสินทรศก 115 (พ.ศ. 2439) โจทก์ยื่นข้อสั่งของอยู่ หม่อมราชวงศ์พลูซึ่งเป็นจำเลยเข้ามาล้วงลักเอาเงินในกระเป่าเสื้อโจทก์ไปกึ่งตำลึง จำเลยให้การสารภาพ ศาลจึงพิพากษาจำขังหม่อมราชวงศ์พลูมีกำหนด 6 เดือน

ต่อมาราชอาณาจักรไทยยกเลิกกฎหมายตราสามดวง เนื่องจากบังคับใช้มาเป็นเวลานานแล้วจึงไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป⁴¹ และประกาศใช้กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2451 เป็นต้นไป โดยบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ในส่วนที่ 9 ว่าด้วยความผิดที่ประทุษร้ายแก่ทรัพย์หมวดที่ 1 มาตรา 288⁴² และมีบทบัญญัติว่าด้วยการพยายามกระทำความผิดแล้ว โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 60 ว่า “ผู้ใดพยายามจะกระทำความผิด แต่หากมีเหตุอันพ้นวิสัยของมันจะป้องกันได้มาขัดขวางมิให้กระทำลงได้ไซ้ ท่านว่ามันควรรับอาชญาตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นแบ่งเป็นสามส่วน ให้ลงอาชญาแต่สองส่วน”

ดังนั้นจึงเริ่มมีประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จให้ศาลฎีกาตีความ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไป” ซึ่งในระยะแรกนั้นไม่ปรากฏว่าศาลฎีกาใช้ทฤษฎีทางกฎหมายใดเป็นเกณฑ์ในการตีความ⁴³ และปรากฏว่าใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2455⁴⁴ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อทรัพย์นั้นอยู่ในสภาพที่พร้อมจะพาไปได้และผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว อย่างไรก็ตาม ในระหว่างปี พ.ศ. 2456 ถึง พ.ศ. 2460 มีทั้งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ปรากฏว่าใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่และไม่ปรากฏว่าใช้ทฤษฎีทางกฎหมายใดเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จปะปนกัน ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในระหว่างปี พ.ศ. 2456 ถึง พ.ศ. 2460 เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านจากยุคที่ศาลฎีกาตัดสินคดีโดยไม่ปรากฏ

⁴¹ พระราชปรารภในกฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451)

⁴² กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) มาตรา 288 บัญญัติว่า “ผู้ใดบังอาจเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปโดยการทุจริต ทรัพย์นั้นจะเป็นของของผู้หนึ่งผู้ใดทั้งนั้นก็ตาม หรือผู้หนึ่งผู้ใดเป็นเจ้าของทรัพย์นั้นแม้แต่ส่วนหนึ่งก็ตาม ถ้าแลมันบังอาจเอาไปโดยเจ้าของเขามีได้อนุญาตไซ้ ท่านว่ามันคือโจรลักทรัพย์ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี แลให้ปรับไม่เกินกว่าห้าร้อยบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง”

⁴³ คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่ 25/2452 จำเลยเป็นผู้ร้ายลักโคผู้สีเหลือง 1 โคของอำแดงเปลี่ยน ตำบลเกาะตาโมก โดยจำเลยจูงโคของอำแดงเปลี่ยนไป จำเลยเอาผ้าคลุมศีรษะ ครั้นผู้ใหญ่บ้านตามมาทัน จำเลยปล่อยโคแล้ววิ่งหนีไป จำเลยมีความผิดตามกฎหมายลักษณอาญา มาตรา 294

⁴⁴ คำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 460/2455 ล้วงเงินในกระเป่าเสื้อ ทรัพย์เคลื่อนจากกระเป่าเสื้อแล้ว ไม่เรียกว่าพยายามลักทรัพย์ เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ทีเดียว

ทฤษฎีทางกฎหมายมาเป็นยุคที่ปรากฏว่าศาลฎีกาตัดสินคดีโดยใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ และนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2461 เป็นต้นไป ศาลฎีกาใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่มาโดยตลอด และมีทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ซึ่งการกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์ได้สำเร็จแล้ว เป็นเพียงความเห็นในทางตำราเท่านั้น เนื่องจากการนำมาใช้จริงในทางปฏิบัติเพราะขัดต่อแนวคำพิพากษาศาลฎีกา⁴⁵

ต่อมาพฤติการณ์ของบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก จึงเห็นสมควรปรับปรุงกฎหมายอาญาเสียใหม่ และในที่สุดก็ได้ยกเลิกกฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 จนถึงปัจจุบัน⁴⁶ โดยบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ในลักษณะ 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หมวด 1 มาตรา 334 ส่วนประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จนั้นยังคงพิจารณาจากองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไป” เช่นเดียวกับสมัยที่ใช้กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และคำพิพากษาศาลฎีกาส่วนใหญ่ยังคงใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อทรัพย์นั้นอยู่ในสภาพที่พร้อมจะพาไปได้และผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว

เมื่อนำคำพิพากษาศาลฎีกาที่ใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จมาวิเคราะห์ประกอบกับการสัมภาษณ์ความเห็นของผู้พิพากษาศาลต่าง ๆ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สามารถวิเคราะห์ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่โดยแบ่งตามประเภทของทรัพย์ได้ 2 ประเภท ดังนี้

1) ทรัพย์ที่ไม่มีชีวิต

ทรัพย์ที่ไม่มีชีวิต เช่น เงินทอง หรือสิ่งของ ซึ่งแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ

1.1) ทรัพย์นั้นติดตรึงอยู่กับสิ่งอื่น

หากทรัพย์นั้นติดตรึงอยู่กับสิ่งอื่น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำแยกทรัพย์ออกจากสิ่งที่ติดตรึงอยู่และพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6080/2546

⁴⁵ พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์, โต้ตอบ เล่ม 2 อธิบาย, หน้า 240. และ หยุด แสงอุทัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127, หน้า 419-420.

⁴⁶ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6080/2546 จำเลยกับพวกมีเจตนาลัก
 หม้อแปลงไฟฟ้าของผู้เสียหาย โดยขึ้นไปบนเสาไฟฟ้าแล้วใช้เลื่อยตัดสายลวดสลิงที่ยึดหม้อแปลง
 ไฟฟ้าดังกล่าวใช้เชือกผูกผลักลงจากคานบนเสาไฟฟ้า เมื่อหม้อแปลงไฟฟ้าเคลื่อนจากจุดที่ติดตั้งเดิม
 และถูกเคลื่อนมาอยู่บนพื้นดิน ถือว่าเป็นการเอาไปซึ่งทรัพย์สินหม้อแปลงไฟฟ้าอันเป็นความผิดฐาน
 ลักทรัพย์สำเร็จแล้ว แม้จำเลยกับพวกจะยังไม่ทันยกหม้อแปลงไฟฟ้าขึ้นรถยนต์กระบะของจำเลย
 เพราะหม้อแปลงไฟฟ้าน้ำหนักมากก็ตาม หาใช่เป็นเพียงพยายามลักทรัพย์ไม่

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า หม้อแปลงเป็นทรัพย์สินที่
 ไม่มีชีวิตซึ่งติดตรึงอยู่กับสายลวดสลิง การที่จำเลยใช้เลื่อยตัดสายลวดสลิงที่ยึดหม้อแปลงไฟฟ้าเอาไว้
 จนสายลวดสลิงขาดนั้น เป็นการแยกหม้อแปลงไฟฟ้าออกจากสิ่งที่ยึดตรึงอยู่เพื่อให้ทรัพย์สินอยู่ในสภาพ
 ที่พร้อมจะพาไปได้ เมื่อจำเลยผลักหม้อแปลงดังกล่าวให้เคลื่อนที่ลงมาอยู่บนพื้นดินซึ่งเป็นการพาทรัพย์สิน
 เคลื่อนที่แล้ว ถือว่าจำเลยสามารถยึดถือทรัพย์สินของผู้เสียหายได้แล้ว เป็นการเอาไปสำเร็จ จำเลยย่อมมี
 ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตามทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่

ดังนั้น ความผิดฐานพยายามลักทรัพย์สามารถเกิดขึ้นได้ 2 กรณี
 คือ 1. ผู้กระทำแยกทรัพย์สินออกจากสิ่งที่ยึดตรึงอยู่เรียบร้อยแล้วแต่ยังไม่สามารถพาทรัพย์สินเคลื่อนที่อีก
 ครั้งหนึ่งได้⁴⁷ หรือ 2. ผู้กระทำพาทรัพย์สินเคลื่อนที่แล้วแต่ยังไม่สามารถแยกทรัพย์สินออกจากสิ่งที่ยึดตรึง
 อยู่ได้⁴⁸

1.2) ทรัพย์สินไม่ได้ติดตรึงอยู่กับสิ่งอื่น

หากทรัพย์สินไม่มีสิ่งใดติดตรึงอยู่ การกระทำจะเป็นความผิดฐาน
 ลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์สินเคลื่อนที่แล้วแม้เพียงเล็กน้อยและเคลื่อนที่ทุกจุด หากผู้กระทำ
 ไม่สามารถพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ไปได้ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น เช่น คำพิพากษา
 ศาลฎีกาที่ 1403/2510

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1403/2510 คนร้าย 3 คนร่วมกันลักรถยนต์
 จี๊ป โดยคนหนึ่งทำหน้าที่ขับรถ กำลังต่อสายไฟให้เครื่องยนต์ติด อีกสองคนช่วยกันเข็นรถเพื่อให้

⁴⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1889/2495 ใช้เครื่องมือตัดลวดร้อยโซ่เรือขาด โดยมีเจตนาลักเรือ แต่ภรรยาเจ้าของเรือผู้ลัก
 เสียก่อน จึงเอาเรือไปไม่ได้ เป็นความผิดชั้นพยายามลักทรัพย์

⁴⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 237/2461 น. ลากหีบบรรจุทรัพย์สินเคลื่อนที่แล้ว แต่มีโซ่ล่ามหีบไว้เอาไปไม่ได้ เป็นพยายามลักทรัพย์

เครื่องยนต์ติด รถเคลื่อนไป 3 เมตร แต่เครื่องยนต์ไม่ติด และเจ้าพนักงานตำรวจพบการกระทำผิดเสียก่อน ดังนี้ ถือได้ว่าคนร้ายนำรถยนต์เคลื่อนที่ไปแล้ว พันชั้นพยายาม เป็นความผิดสำเร็จ

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า รถยนต์จี๊ปเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีชีวิตและไม่ได้ติดตรึงอยู่กับสิ่งอื่นใด เมื่อจำเลยพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ด้วยการเข็นรถคันดังกล่าวจนเคลื่อนที่เป็นระยะทาง 3 เมตรแล้ว ถือว่าจำเลยสามารถยึดถือทรัพย์สินของผู้เสียหายได้แล้ว เป็นการเอาไปสำเร็จ จำเลยย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จแม้ยังไม่สามารถสตาร์ทรถได้ ตามทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่

2) ทรัพย์สินที่มีชีวิต

ทรัพย์สินที่มีชีวิต ได้แก่ สัตว์ หรือพืช ซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ

2.1) ทรัพย์สินที่สามารถเคลื่อนที่ได้ด้วยตัวเอง

ทรัพย์สินที่สามารถเคลื่อนที่ได้ด้วยตัวเอง เช่น สัตว์ชนิดต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1) ทรัพย์สินที่ติดตรึงอยู่กับสิ่งอื่น

การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำความผิดพาทรัพย์สินออกจากสิ่งที่ติดตรึงอยู่และพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ไป หากผู้กระทำความผิดเพียงแยกทรัพย์สินออกจากสิ่งที่ติดตรึงอยู่แต่ยังไม่สามารถพาทรัพย์สินเคลื่อนที่อีกครั้งหนึ่งได้ หรือผู้กระทำความผิดพาทรัพย์สินเคลื่อนที่แล้วแต่ยังไม่สามารถแยกทรัพย์สินออกจากสิ่งที่ติดตรึงอยู่ได้ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 287/2510

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 287/2510 คนร้ายปลดโคออกจากเกวียนแล้วปล่อยโคไว้แถวบริเวณที่เกวียนจอดนั้น เอาโคไปไม่ได้ เพราะผู้เสียหายกับชาวบ้านพากันมาแย่งที่เกิดเหตุเกือบจะในทันที และตามบริเวณทุ่งนาใกล้ ๆ ก็ยังมีคนเกี่ยวข้าวอยู่เป็นอันมาก คนพวกนี้ได้คอยสกัดกั้นจำเลยไว้จนไม่สามารถจะนำโคไปได้ ต้องทิ้งไว้แล้วหนีเอาตัวรอด ความผิดของจำเลยจึงเป็นเพียงชั้นพยายามเท่านั้น

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า โคเป็นทรัพย์สินที่มีชีวิตและสามารถเคลื่อนที่ได้ด้วยตัวเอง แต่ถูกติดตรึงอยู่กับเกวียน ผู้กระทำความผิดปลดโคออกจากเกวียนซึ่งเป็นการแยกทรัพย์สินออกจากสิ่งที่ติดตรึงอยู่ เพื่อให้ทรัพย์สินอยู่ในลักษณะที่พร้อมจะพาไปได้

แต่จำเลยยังไม่สามารถพาทรัพย์สินเคลื่อนที่อีกครั้งหนึ่งได้ เนื่องจากถูกขัดขวางเสียก่อน เมื่อจำเลยไม่สามารถยึดถือตัวทรัพย์สินของผู้เสียหายได้ การเอาไปจึงไม่สำเร็จ จำเลยย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ อย่างไรก็ตาม หากเป็นกรณีที่จำเลยประสงค์จะลักทั้งโคและเกวียน การกระทำย่อมเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อโคและเกวียนเคลื่อนที่แล้ว โดยไม่จำเป็นต้องปลดโคออกจากเกวียนแล้วค่อยพาทรัพย์สินเคลื่อนที่อีกครั้งหนึ่ง

2.1.2) ทรัพย์สินไม่ได้ติดตรึงอยู่กับสิ่งอื่น

การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์สินเคลื่อนที่แล้ว หากผู้กระทำยังไม่สามารถพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ได้ เนื่องจากถูกขัดขวางเสียก่อน ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 191/2482

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 191/2482 เจ้าทรัพย์ปล่อยกระบือให้กินหญ้าอยู่ในเขตรั้วบ้าน จำเลยเข้ามาจูงและไล่กระบือให้เคลื่อนที่ไปโดยมีเจตนาจะลักทรัพย์ ย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์ ไม่ใช่ฐานพยายามลักทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า กระบือเป็นทรัพย์สินที่มีชีวิต สามารถเคลื่อนที่ได้ด้วยตัวเอง และไม่ถูกติดตรึงอยู่กับสิ่งอื่นใด เนื่องจากเจ้าของทรัพย์สินเลี้ยงแบบปล่อยจึงสามารถเดินไปไหนมาไหนได้อย่างอิสระ แต่ศาลฎีกาใช้หลักเดียวกันกับการพิจารณาทรัพย์สินที่ไม่มีชีวิตหรือทรัพย์สินที่มีชีวิตแต่ไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ด้วยตัวเอง ดังนั้น เมื่อจำเลยจูงและไล่กระบือให้เคลื่อนที่แล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าจำเลยพาทรัพย์สินเคลื่อนที่แล้ว ถือว่าสามารถยึดถือตัวทรัพย์สินได้แล้ว เป็นการเอาไปสำเร็จ จำเลยย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ

ส่วนกรณีที่สัตว์ถูกขังอยู่ในคอกนั้น สัตว์ไม่ใช่สิ่งที่ติดตรึงอยู่กับคอกเพราะคอกเป็นเพียงสิ่งที่จำกัดมิให้สัตว์ท่องเที่ยวไปที่อื่น มิให้กระจัดกระจายไปเท่านั้น ดังนั้น การกระทำจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาสัตว์ที่ถูกขังอยู่ในคอกเคลื่อนที่แล้ว แม้จะยังออกมาไม่พ้นคอกก็ตาม ต่างจากกรณีที่สัตว์ถูกขังอยู่ในกรงซึ่งออกไปไหนไม่ได้นอกจากเปิดกรง หากเคลื่อนที่อยู่ในกรงแม้จะไม่มีอะไรผูกติดอยู่ ก็น่าจะถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ติดตรึงอยู่กับกรง

จนกว่าจะเปิดกรงซึ่งเป็นการแยกทรัพย์สินออกจากสิ่งที่ยึดติดอยู่ ดังนั้น การทำให้ทรัพย์สินเคลื่อนที่อยู่ภายในกรงภายหลังเปิดกรงแล้วก็อาจเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จได้⁴⁹

2.2) ทรัพย์สินที่ไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ด้วยตัวเอง

ทรัพย์สินที่ไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ด้วยตัวเอง ได้แก่ ต้นไม้ พืช ผัก ผลไม้ ซึ่งตามสภาพของพืชผลต้องติดอยู่กับต้นหรือปลุกปักอยู่ในดิน การทำให้ผลไม้หลุดออกจากต้น เช่น สอยมะม่วงหรือตัดขนุนให้หล่นลงมา ขูดถนอมมันหรือต้นหอมให้หลุดพ้นขึ้นจากดินโดยยังไม่ทันเอาไปด้วยนั้นยังเรียกไม่ได้ว่าเป็นการเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไป⁵⁰ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำแยกทรัพย์สินออกจากสิ่งที่ยึดติดอยู่และพาทรัพย์สินเคลื่อนที่แล้ว หากผู้กระทำเพียงแยกทรัพย์สินออกจากสิ่งที่ยึดติดอยู่แต่ยังไม่สามารถพาทรัพย์สินเคลื่อนที่อีกครั้งหนึ่งได้ หรือผู้กระทำพาทรัพย์สินเคลื่อนที่แล้วแต่ยังไม่สามารถแยกทรัพย์สินออกจากสิ่งที่ยึดติดอยู่ ผู้กระทำย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1013/2468

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1013/2468 จำเลยขึ้นไปบนยอดมะพร้าว และฟันทะเลลายมะพร้าวหล่นลงมาจากต้น 15 ผล โดยตั้งใจจะลัก พอเจ้าทรัพย์สินมาเห็นและไล่ติดตามไป จำเลยก็ลงมาจากต้นมะพร้าวหนีไปโดยไม่ได้เอามะพร้าวไปด้วย เป็นความผิดฐานพยายามลักทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า มะพร้าวเป็นทรัพย์สินที่มีชีวิตซึ่งไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ด้วยตัวเอง และยึดติดอยู่กับต้นมะพร้าว การที่จำเลยฟันมะพร้าวจนขาดออกจากขั้วนั้น เป็นการแยกมะพร้าวออกจากต้นมะพร้าวซึ่งเป็นสิ่งที่ยึดติดอยู่ ส่วนการที่มะพร้าวหล่นลงมาอยู่บนพื้นนั้นเป็นเพียงการเคลื่อนที่เนื่องจากการแยกทรัพย์สิน เมื่อจำเลยยังไม่สามารถพาทรัพย์สินเคลื่อนที่อีกครั้งหนึ่งภายหลังจากที่แยกทรัพย์สินสำเร็จแล้ว ถือว่ายังไม่สามารถยึดถือทรัพย์สินได้สำเร็จ การเอาไปยังไม่สำเร็จ จำเลยจึงมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม คำพิพากษาศาลฎีกาส่วนน้อยในระยะหลังเริ่มมีการใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ทำให้การกระทำเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์สินได้สำเร็จแล้ว ซึ่งอาจเกิดขึ้นก่อน

⁴⁹ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 591-592.

⁵⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 236/2491

หรือภายหลังจากที่ผู้กระทำพาทรรพ์เคลื่อนที่แล้วก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าผู้กระทำสามารถควบคุมพาทรรพ์ได้เมื่อใด ซึ่งอาจสามารถควบคุมพาทรรพ์ได้ก่อนหรือหลังจากที่ผู้กระทำพาทรรพ์เคลื่อนที่แล้วก็ได้ ดังนั้นหากผู้กระทำพาทรรพ์เคลื่อนที่แล้วแต่ยังไม่สามารถควบคุมพาทรรพ์ได้ ก็ถือว่ายังไม่สามารถยึดถือตัวพาทรรพ์ได้สำเร็จ ย่อมมีเพียงความผิดฐานพยายามลักพาทรรพ์เท่านั้น ซึ่งมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ตัดสินตามหลักการนี้อย่างชัดเจนจำนวน 3 คำพิพากษา กล่าวคือ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7053/2545 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1690/2555 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4399-4400/2555

เมื่อวิเคราะห์คำพิพากษาดังกล่าวประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งเป็นองค์คณะและผู้ยกร่างคำพิพากษาในคดีดังกล่าว ทำให้ทราบถึงเหตุผลที่ศาลฎีกาเปลี่ยนมาใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมพาทรรพ์เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักพาทรรพ์สำเร็จดังนี้

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7053/2545 สุกรตัวเกิดเหตุมีน้ำหนักเกือบ 200 กิโลกรัมไม่สามารถอุ้มหรือจับไปได้โดยง่ายทั้งวัดเจ้าของสุกรก็ไม่ได้กักขัง แต่ปล่อยให้หมีอิสระไปไหนมาไหนได้ ขณะที่นายดาบตำรวจ อ. เข้าจับกุม จำเลยที่ 1 และที่ 3 ถึงที่ 5 กำลังช่วยกันดึงและปลักต้นสุกรให้เข้าไปในช่องบรรจุ สุกรยังไม่ได้เข้าไปในช่องทั้งตัว ทั้งยังไม่ได้นำขึ้นรถ จำเลยที่ 1 และที่ 3 ถึงที่ 5 ยังไม่อยู่ในฐานะที่สามารถจะนำสุกรไปได้ การกระทำของจำเลยที่ 1 และที่ 3 ถึงที่ 5 จึงยังไม่บรรลุผลคงเป็นความผิดฐานพยายามลักพาทรรพ์โดยใช้ยานพาหนะเท่านั้น

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า จำเลยมีเจตนาที่จะลักสุกรของวัดซึ่งเป็นผู้เสียหาย ขณะที่เจ้าพนักงานตำรวจเข้าจับกุม จำเลยกำลังช่วยกันปลักสุกรเข้าไปในช่องบรรจุ แต่สุกรยังไม่ได้เข้าไปในช่องทั้งตัว แสดงว่าจำเลยพาทรรพ์ซึ่งเป็นพาทรรพ์ของผู้เสียหายเคลื่อนที่แล้ว หากศาลฎีกาตัดสินคดีนี้โดยใช้ทฤษฎีการพาทรรพ์เคลื่อนที่ ย่อมตัดสินว่าจำเลยมีความผิดฐานลักพาทรรพ์สำเร็จ เนื่องจากการกระทำของจำเลยเป็นการเข้ายึดถือพาทรรพ์ของผู้เสียหายสำเร็จแล้ว แต่ศาลฎีกากลับตัดสินว่าการกระทำของจำเลยเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักพาทรรพ์เท่านั้น

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า คดีนี้ศาลฎีกาไม่ได้ใช้ทฤษฎีการพาทรรพ์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักพาทรรพ์สำเร็จดังเช่นคำพิพากษาศาลฎีกาอื่น ๆ ก่อนหน้านี้ แต่ใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมพาทรรพ์ เนื่องจากตามทฤษฎีความสามารถในการควบคุมพาทรรพ์นั้น การกระทำอาจเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักพาทรรพ์แม้ผู้กระทำจะพาทรรพ์เคลื่อนที่แล้ว หากผู้กระทำยังไม่สามารถควบคุมพาทรรพ์นั้นได้ เนื่องจากการลักพาทรรพ์เป็นการแย่งการครอบครอง

ทรัพย์สินของผู้อื่น ต้องมีพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าจำเลยสามารถแย่งการครอบครองได้สำเร็จแล้ว จึงจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ การที่ทรัพย์สินที่แต่เพียงอย่างเดียวนั้นอาจไม่เพียงพอที่จะแสดงให้เห็นว่า ผู้กระทำสามารถแย่งการครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นได้สำเร็จแล้ว

ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ นายสุรชาติ บุญศิริพันธ์ ซึ่งเป็นองค์คณะในคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว ท่านได้อธิบายถึงมูลเหตุที่ใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินนี้⁵¹

การพิจารณาว่าการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ในลำดับแรก ต้องพิจารณาถึงประเภทของวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์เสียก่อนว่า เป็นสิ่งมีชีวิตหรือสิ่งไม่มีชีวิต เนื่องจากทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ใช้อยู่เฉพาะกับสิ่งที่มีชีวิตเท่านั้น เพราะพฤติการณ์ที่ผู้กระทำพาทรัพย์สินเคลื่อนที่แล้วนั้นเพียงพอที่จะแสดงให้เห็นว่า มีการแย่งการครอบครองเกิดขึ้นแล้ว จึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จทันทีที่ทรัพย์สินเคลื่อนที่ แต่สัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตและสามารถเคลื่อนที่ด้วยตัวเองได้ จะนำทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่มาใช้ไม่ได้ เพราะพฤติการณ์ที่สัตว์เคลื่อนที่แล้วนั้นอาจเกิดจากการกระทำของผู้กระทำหรือเกิดจากสัตว์เคลื่อนที่เองก็ได้ การพาทรัพย์สินเคลื่อนที่จึงไม่เพียงพอที่จะแสดงให้เห็นว่า ผู้กระทำสามารถแย่งการครอบครองทรัพย์สินได้สำเร็จแล้ว จำต้องมีพฤติการณ์อื่น ๆ ประกอบด้วย ซึ่งต้องพิจารณาเป็นรายกรณี ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัวว่าต้องมีการเคลื่อนที่แค่ไหน เพียงใด หรือกระทำประการใด จึงจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ

นอกจากนี้ ท่านยังอธิบายต่อไปว่า คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับดังกล่าวตัดสินตามหลักเรื่องการลักสัตว์ในหนังสือของศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์ ซึ่งกล่าวว่า การลักสัตว์เป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อสัตว์เคลื่อนที่แล้ว โดยอยู่ในบังคับของผู้ลัก ถ้าสัตว์ยังไม่อยู่ในบังคับของผู้ลัก แม้จะล่อให้ตามมาแต่ยังไม่สามารถบังคับหรือจับได้ ก็ยังไม่มี การแย่งการครอบครองสัตว์นั้น ซึ่งศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์ อ้างถึงหนังสือกฎหมายต่างประเทศ⁵² ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็น

⁵¹ สัมภาษณ์ สุรชาติ บุญศิริพันธ์, ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลอุทธรณ์ภาค 1, 5 เมษายน 2560.

⁵² Clark & Marshall no.325 p. 460 อ้างถึงใน จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: แสงทองการพิมพ์, 2513), หน้า 2554.

ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากความเห็นของนักกฎหมายต่างประเทศ มิได้เกิดจากความคิดริเริ่มของผู้พิพากษาศาลฎีกาแต่อย่างใด

เมื่อข้อเท็จจริงในคดีนี้ เจ้าของเลี้ยงสุกรแบบปล่อย มีอิสระไปไหนมาไหนได้ ขณะที่เจ้าพนักงานตำรวจเข้าจับกุม จำเลยกำลังช่วยกันตึงและผลักสุกรเข้าไปในช่องบรจุ สุกรยังไม่ได้เข้าไปในช่องทั้งตัวและยังไม่ได้นำขึ้นรถ พฤติการณ์เพียงเท่านั้นยังไม่เพียงพอที่จะแสดงให้เห็นว่าจำเลยสามารถยึดถือตัวทรัพย์ได้สำเร็จ จำเลยยังไม่สามารถแย่งการครอบครองไปจากเจ้าของทรัพย์ได้ จึงมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น เพราะองค์คณะในคดีนี้มีความเห็นตรงกันว่า การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพร้อมที่จะพาทรัพย์ไปได้ ซึ่งต้องมีการนำหมูใส่เข้าไปในช่องบรจุ และนำหมูขึ้นรถเรียบร้อยแล้ว จึงจะสามารถยึดถือตัวทรัพย์และแย่งการครอบครองได้สำเร็จ หากเพียงนำหมูใส่เข้าไปในช่องบรจุทั้งตัว แต่ยังไม่สามารถนำหมูขึ้นรถได้ ทรัพย์นั้นยังไม่อยู่ในสภาพที่พร้อมจะพาไปได้ ย่อมเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น

จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ ศาลฎีกาให้ความสำคัญกับหลักเรื่องการแย่งการครอบครอง โดยพิจารณาข้อเท็จจริงในคดีว่า การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นนั้นเพียงพอที่จะถือว่าจำเลยสามารถแย่งการครอบครองจากเจ้าของทรัพย์ได้สำเร็จแล้วหรือไม่ มิได้พิจารณาเฉพาะการเคลื่อนที่ของตัวทรัพย์แต่เพียงอย่างเดียว เมื่อศาลฎีกามีความเห็นที่จำเลยยังไม่สามารถยึดถือตัวทรัพย์และแย่งการครอบครองจากเจ้าของทรัพย์ได้สำเร็จ แม้ทรัพย์จะเคลื่อนที่แล้วก็ไม่ได้เพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น ซึ่งเป็นการใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1690/2555 จำเลยทั้งสองร่วมกันลักต้นไม้ประเภททั้งและต้นจิก รวม 5 ต้นของนาย ว. จนแยกขาดออกจากลำต้น จากนั้นเคลื่อนย้ายไม้ไปวางบนพื้นและมีการเลื่อยแปรรูปบางส่วนอันเป็นการทำให้ต้นไม้ที่จำเลยทั้งสองลักเคลื่อนที่จากที่ตั้งและเปลี่ยนแปลงสภาพจากเดิม แม้จำเลยทั้งสองยังมีไม้ขนย้ายออกไปจากที่เกิดเหตุ เนื่องจากมีน้ำหนักมากหรือเพราะยังแปรรูปไม่เสร็จ ก็เรียกได้ว่าเป็นการลักทรัพย์สำเร็จแล้ว หากใช่เป็นเพียงการพยายามลักทรัพย์ไม่การกระทำของจำเลยทั้งสองเป็นความผิดฐานร่วมกันลักทรัพย์โดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปตาม ป.อ. มาตรา 335 (7)

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า ศาลฎีกาตัดสินว่าจำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ หากศาลฎีกาวินิจฉัยคดีนี้โดยใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า จำเลยตัดต้นไม้ขาดออกจากลำต้น ซึ่งเป็นการแยกทรัพย์ และพาทรัพย์เคลื่อนที่ด้วยการเคลื่อนย้ายมาวางบนพื้น ทั้งมีการเปลี่ยนแปลงรูปด้วย ศาลฎีกาย่อมตัดสินว่า จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตั้งแต่วันที่จำเลยเคลื่อนย้ายไม้ไปวางบนพื้นแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องอธิบายว่าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จแม้จำเลยทั้งสองจะยังมิได้ขนย้ายไม้ ออกจากที่เกิดเหตุ ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ศาลฎีกาในคดีนี้มิได้ใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นดังกล่าว แต่ใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ ซึ่งการกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์ได้สำเร็จแล้ว

หากพิจารณาคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวโดยใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ ศาลฎีกาย่อมตัดสินว่าผู้กระทำมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเช่นกัน เพราะการที่จำเลยทั้งสองตัดต้นไม้เสร็จแล้ว เคลื่อนย้ายไปวางบนพื้น และมีการแปรรูปไม้บางส่วนนั้นเป็นพฤติกรรมที่เพียงพอที่จะแสดงให้เห็นว่าจำเลยสามารถควบคุมทรัพย์ได้สำเร็จแล้ว แม้จะยังมิได้ขนไม้ออกไปจากสถานที่เกิดเหตุก็ตาม⁵³

(3) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4399-4400/2555 คนร้ายได้เคลื่อนย้ายกล่องกระดาษจากบริเวณที่ผู้เสียหายเก็บไว้ในโกดังขึ้นรถบรรทุกหกล้อ แต่รถบรรทุกหกล้อยังอยู่ภายในโรงงานของผู้เสียหายซึ่งมีพนักงานรักษาความปลอดภัยดูแลอยู่ด้วย ทั้งพนักงานรักษาความปลอดภัยไม่ยินยอมให้ บ. นำกล่องกระดาษออกไป จึงถือว่าการแย่งกรรมสิทธิ์ในกล่องกระดาษของ บ. ยังไม่สมบูรณ์ ขั้นตอนการลักทรัพย์ของ บ. ยังกระทำไม่แล้วเสร็จ การนำรถบรรทุกดังกล่าวออกไปจากโรงงานผู้เสียหายเป็นเหตุการณ์ต่อเนื่องเกี่ยวพันกับการลักทรัพย์ พฤติกรรมที่จำเลยทั้งสองเข้าไปพุดกับพนักงานรักษาความปลอดภัยของบริษัทผู้เสียหายบริเวณประตูทางออกเพื่อให้ บ. นำรถบรรทุกกล่องกระดาษของผู้เสียหายออกไป ถือเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในขณะที่ บ. ลงมือกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ แต่เมื่อ บ. ไม่สามารถนำกล่องกระดาษออกไปได้ การกระทำของ บ. จึงเป็นความผิดฐาน

⁵³ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 48.

พยายามลักทรัพย์ การกระทำของจำเลยทั้งสองจึงเป็นความผิดฐานสนับสนุนการทำความผิดฐานพยายามลักทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า จำเลยเข้าไปในโกดังของผู้เสียหาย โดยมีเจตนาที่จะลักกล่องกระต๊าก และจำเลยได้ขนกล่องกระต๊ากดังกล่าวที่ผู้เสียหายเก็บไว้ในโกดังชั้นรถบรรทุกเรียบร้อยแล้ว แสดงว่าจำเลยพากล่องกระต๊ากซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้เสียหายเคลื่อนที่แล้ว หากศาลฎีกาตัดสินคดีนี้โดยใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ศาลฎีกาย่อมตัดสินว่าจำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เนื่องจากการกระทำของจำเลยเป็นการเข้ายึดถือทรัพย์สินของผู้เสียหายสำเร็จแล้ว แต่ศาลฎีกากลับตัดสินว่าการกระทำของจำเลยเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ศาลฎีกาไม่ได้ตัดสินคดีนี้โดยใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ แต่ใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สิน เนื่องจากตามทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินนั้น การกระทำอาจเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์แม้ผู้กระทำจะพาทรัพย์สินเคลื่อนที่แล้ว หากผู้กระทำยังไม่สามารถควบคุมทรัพย์สินได้สำเร็จ เนื่องจากการลักทรัพย์เป็นการแย่งการครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่น ต้องมีพฤติการณ์ที่เพียงพอที่จะแสดงให้เห็นว่าจำเลยสามารถแย่งการครอบครองทรัพย์สินได้สำเร็จแล้ว จึงจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ การที่ทรัพย์สินเคลื่อนที่แต่เพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะแสดงให้เห็นว่า ผู้กระทำสามารถแย่งการครอบครองทรัพย์สินได้สำเร็จแล้ว

ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ นายสมชาย อุดมศรีสำราญ ซึ่งเป็นผู้ยกร่างคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว ท่านได้อธิบายถึงมูลเหตุที่ใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินดังนี้⁵⁴

หลักของความผิดฐานลักทรัพย์ คือ การแย่งการครอบครอง ดังนั้น การพิจารณาว่าการทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ต้องพิจารณาว่า ผู้กระทำสามารถแย่งการครอบครองทรัพย์สินได้แล้วหรือไม่ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถแย่งการครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นได้สำเร็จแล้ว ส่วนจะแย่งการครอบครองได้สำเร็จเมื่อใด ต้องพิจารณาเป็นรายกรณี ไม่มี

⁵⁴ สัมภาษณ์ สมชาย อุดมศรีสำราญ, ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา, 25 เมษายน 2560.

หลักเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว ส่วนการพาทรัพย์เคลื่อนที่นั้นเป็นเพียงคำอธิบายเพิ่มเติมที่แสดงให้เห็นว่า จำเลยสามารถแย่งการครอบครองได้สำเร็จแล้ว ไม่ใช่หลักกฎหมาย จะถือเป็นหลักว่า เมื่อผู้กระทำการพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้วย่อมเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จทุกกรณีนั้นไม่ถูกต้อง

เมื่อข้อเท็จจริงในคดีนี้ จำเลยขมย่ายกกล่องซึ่งเป็นทรัพย์ของผู้เสียหายออกจากโรงงาน และนำขึ้นรถบรรทุกหกล้อแล้ว แต่ไม่สามารถนำรถคันดังกล่าวออกนอกบริเวณโรงงานได้ ท่านจึงมีความเห็นว่า พฤติการณ์เพียงเท่านั้นยังไม่เพียงพอที่จะแสดงให้เห็นว่าจำเลยสามารถแย่งการครอบครองไปจากเจ้าของได้สำเร็จ เนื่องจากจำเลยยังไม่สามารถนำทรัพย์ออกไปภายนอกอาณาเขตโรงงานของผู้เสียหายได้ ทั้งรถบรรทุกคันดังกล่าวก็เป็นของผู้เสียหาย ทรัพย์ยังอยู่ในความครอบครองของผู้เสียหาย จำเลยจึงมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น

จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ ศาลฎีกาให้ความสำคัญกับหลักเรื่องการแย่งการครอบครอง โดยพิจารณาข้อเท็จจริงในคดีว่า การกระทำ ความผิดที่เกิดขึ้นนั้นเพียงพอที่จะถือว่าจำเลยสามารถแย่งการครอบครองจากเจ้าของทรัพย์ได้สำเร็จแล้วหรือไม่ ส่วนการพาทรัพย์เคลื่อนที่นั้นเป็นเพียงพฤติการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนว่า จำเลยสามารถแย่งการครอบครองทรัพย์ของผู้อื่นได้สำเร็จแล้ว มิใช่หลักกฎหมาย ไม่ใช่ว่าเมื่อทรัพย์เคลื่อนที่แล้วจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเสมอไป เมื่อศาลฎีกามีความเห็นที่เห็นว่า จำเลยยังไม่สามารถแย่งการครอบครองทรัพย์จากเจ้าของได้สำเร็จ แม้ทรัพย์จะเคลื่อนที่แล้วก็ไม่ได้เพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์เท่านั้น ซึ่งเป็นการใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ

อย่างไรก็ตาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณพล จันทน์หอม มีความเห็นว่า การที่จำเลยยกกล่องกระดาดขึ้นรถบรรทุกเรียบร้อยแล้ว ถือว่าจำเลยสามารถควบคุมทรัพย์นั้นได้สำเร็จแล้ว การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ แม้จำเลยจะไม่สามารถนำรถบรรทุกออกไปจากโรงงานของผู้เสียหายได้ก็ตาม เพราะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายหลังการลักทรัพย์สำเร็จแล้ว⁵⁵ ซึ่งผู้วิจัยเห็นพ้องกับความเห็นนี้ เนื่องจากกรณีที่ศาลฎีกาเปลี่ยนมาใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์นั้นเหมาะสมแล้ว เพราะแสดงให้เห็นว่าจำเลยสามารถแย่งการครอบครองทรัพย์จากผู้เสียหายได้แล้วอย่างแท้จริง แต่การที่ต้องรอให้จำเลยนำรถออกจากโรงงานเสียก่อนจึงจะเป็นความผิด

⁵⁵ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 49.

ฐานหลักทรัพย์สำเร็จได้นั้น เป็นการตีความเรื่องการควบคุมทรัพย์สินที่แคบจนเกินไป การที่จำเลยชนทรัพย์สินออกมาจากโกดังและนำขึ้นไปวางบนรถบรรทุกแล้ว ถือว่าเพียงพอแล้วที่จะแสดงให้เห็นว่าจำเลยสามารถควบคุมทรัพย์สินของผู้เสียหายได้สำเร็จแล้ว

เมื่อวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาทั้ง 3 ฉบับดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ศาลฎีกามีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนมาใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเช่นเดียวกับศาลฎีกาอังกฤษและอเมริกัน เพราะแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าผู้กระทำสามารถแย่งการครอบครองไปจากเจ้าของทรัพย์สินได้แล้วอย่างแท้จริง เนื่องจากการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่เป็นเพียงพฤติกรรมหนึ่ง que แสดงให้เห็นว่า ผู้กระทำสามารถแย่งการครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นได้สำเร็จแล้ว และช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ทุกฝ่ายได้มากกว่า โดยในระยะนี้ถือเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านจากยุคที่ศาลฎีกาตัดสินคดีโดยใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่มาเป็นยุคที่ศาลฎีกาใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นดังกล่าว จึงมีทั้งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่และทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินปะปนกัน ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแนวทางการตีความของศาลเช่นเดียวกับศาลฎีกาฝรั่งเศส มิได้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ดังเช่นศาลฎีกาอังกฤษและอเมริกัน

5.2.2.2 มูลเหตุในการเปลี่ยนแปลงทฤษฎี

ศาลฎีกามีความเห็นว่า หลักเรื่องการลักทรัพย์ คือ การแย่งการครอบครอง ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถแย่งการครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นสำเร็จแล้ว ส่วนการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่นั้นเป็นเพียงพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ผู้กระทำสามารถแย่งการครอบครองทรัพย์สินได้สำเร็จแล้ว จะอาศัยแต่เพียงข้อเท็จจริงในคดีว่า ผู้กระทำพาทรัพย์สินเคลื่อนที่แล้วเป็นเกณฑ์ในการตีความว่า ผู้กระทำมีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือมีเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ไม่ได้ เพราะการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่มีใช้หลักกฎหมาย และในบางกรณีอาจไม่เพียงพอที่จะแสดงให้เห็นว่าผู้กระทำสามารถแย่งการครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นได้สำเร็จแล้ว

5.2.3 การวิเคราะห์และเปรียบเทียบพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยและศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ

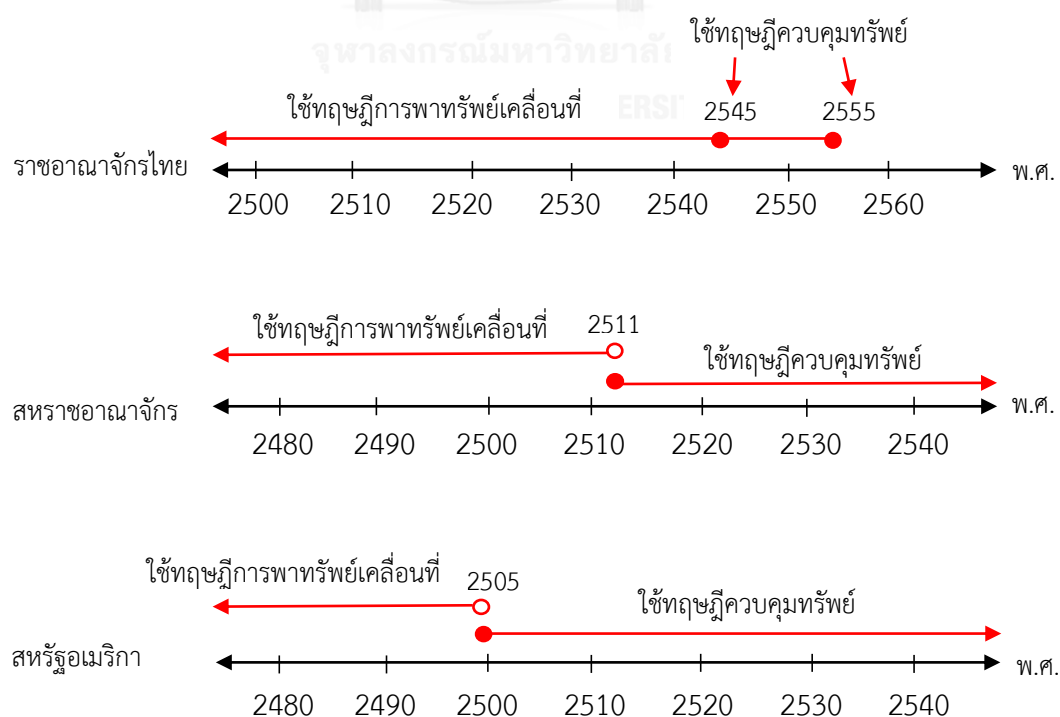
จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า ในอดีต ศาลฎีกาอังกฤษ อเมริกันและฝรั่งเศสใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว ต่อมาศาลฎีกาอังกฤษและอเมริกันเปลี่ยนมาใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ ศาลฎีกาฝรั่งเศสใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ เพราะตีความขยายวิธีการเอาไปซึ่งการครอบครองให้รวมถึงวิธีการโอนไปซึ่งทรัพย์ แต่ยังคงใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่อยู่ ส่วนศาลฎีกาเยอรมันใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์มาโดยตลอด ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถควบคุมทรัพย์ได้สำเร็จแล้ว ซึ่งอาจเกิดขึ้นก่อนหรือหลังผู้กระทำพาทรัพย์เคลื่อนที่ได้

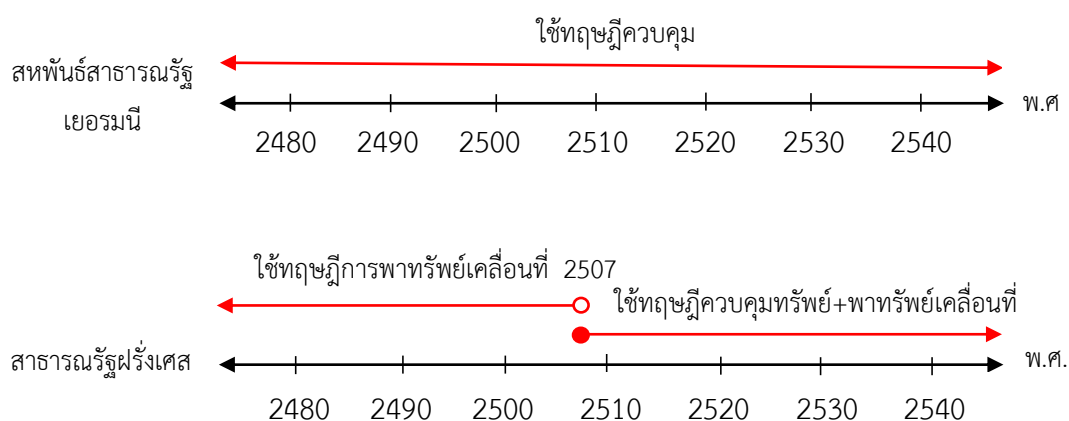
ส่วนศาลฎีกาไทยนั้น สมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวงยังไม่มีประเด็นให้ศาลฎีกาตีความว่าการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการพยายามกระทำความผิด ต่อมาราชอาณาจักรไทยประกาศยกเลิกกฎหมายตราสามดวงและบังคับใช้กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) ซึ่งมีบทบัญญัติว่าด้วยการพยายามกระทำความผิดแล้ว จึงเริ่มมีการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ แต่ระยะแรกนั้นไม่ปรากฏว่าศาลฎีกาใช้ทฤษฎีทางกฎหมายใดเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นดังกล่าว จนกระทั่งปี พ.ศ. 2455 จึงเริ่มมีการใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ และนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2461 เป็นต้นไป ศาลฎีกาใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จมาโดยตลอด และมีความเห็นทางตำราให้ใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ แต่ไม่มีการนำมาใช้จริงในทางปฏิบัติเพราะขัดต่อแนวคำพิพากษาศาลฎีกา ต่อมาราชอาณาจักรไทยบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญาและยกเลิกกฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) ศาลฎีกายังคงใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่ เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ และเริ่มใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2545 หลังจากนั้นก็มีทั้งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่และทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์ปะปนกัน ซึ่งถือเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านจากยุคที่ศาลฎีกาตัดสินประเด็นนี้โดยใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่มาเป็นยุคที่ใช้ทฤษฎีความสามารถ

ในการควบคุมทรัพย์สิน เนื่องจากการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่เป็นเพียงพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ผู้กระทำสามารถแย่งการครอบครองทรัพย์สินจากผู้อื่นได้สำเร็จแล้ว แต่มีใช้หลักกฎหมาย และมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนมาใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จในอนาคต

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จนั้นเป็นไปตามแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศแล้ว เนื่องจากเริ่มต้นด้วยการใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ และมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนมาใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินในอนาคตเช่นเดียวกับศาลฎีกาอังกฤษและอเมริกัน ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแนวทางการตีความกฎหมายของศาลฎีกา มิได้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ดังเช่นศาลฎีกาอังกฤษและอเมริกัน

รูปที่ 1 เปรียบเทียบพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยและศาลฎีกาต่างประเทศ ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ

5.3 ประเด็นการลักกระแสไฟฟ้า

ก่อนกล่าวถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการลักกระแสไฟฟ้า จำต้องศึกษาเปรียบเทียบกับพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศ ได้แก่ สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศสว่าศาลฎีกาประเทศเหล่านี้มีพัฒนาการการตีความประเด็นการลักกระแสไฟฟ้าอย่างไร รวมถึงมีมูลเหตุในการแก้ไขกฎหมายอย่างไร เพื่อวิเคราะห์ว่าพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยในประเด็นการลักกระแสไฟฟ้านั้นเป็นไปตามแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศหรือไม่

5.3.1 ประเด็นการลักกระแสไฟฟ้าของศาลฎีกาต่างประเทศ

ในอดีต สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส เคยเกิดปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ เช่นเดียวกัน แม้จะมีวัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่ไม่เหมือนกัน แต่เป็นปัญหาที่ยุติแล้วในปัจจุบัน เนื่องจากได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้วด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน ได้แก่ บัญญัติความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้า หรือบัญญัติให้ถือว่าการลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาด้วยวิธีการบัญญัติกฎหมาย และมีอีกวิธีการหนึ่ง คือ การตีความว่าการลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาด้วยวิธีการตีความของศาล ดังนั้น ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นการลักกระแสไฟฟ้า โดยแบ่งออกเป็น

4 หัวข้อย่อย ได้แก่ 5.3.1.1 สหราชอาณาจักร 5.3.1.2 สหรัฐอเมริกา 5.3.1.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และ 5.3.1.4 สาธารณรัฐฝรั่งเศส ดังนี้

5.3.1.1 สหราชอาณาจักร

ในอดีต สหราชอาณาจักรวินิจฉัยความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม จึงเกิดปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ต่อมาผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายตระหนักถึงปัญหานี้จึงแก้ปัญหาด้วยวิธีการบัญญัติความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้า ส่งผลให้สหราชอาณาจักรไม่มีปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่อีกต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาอังกฤษ

ในอดีต สหราชอาณาจักรวินิจฉัยความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม วัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ คือ ทรัพย์สินส่วนบุคคล (Personal Property) ศาลฎีกาอังกฤษตีความว่าหมายถึง วัตถุมีรูปร่างที่สามารถเคลื่อนที่ได้หรือสังหาริมทรัพย์ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นการตีความอย่างแคบ เนื่องจากทรัพย์สินส่วนบุคคล หมายถึง ทรัพย์สินที่สามารถเคลื่อนที่ได้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1. วัตถุมีรูปร่างที่สามารถเคลื่อนที่ได้ (Tangible Personal Property) และ 2. วัตถุไม่มีรูปร่างที่สามารถเคลื่อนที่ได้ (Intangible Personal Property)⁵⁶ ดังนั้น เมื่อเกิดการลักกระแสไฟฟ้าขึ้นในสมัยที่ใช้หลักคอมมอนลอว์เดิม จึงเกิดปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า กระแสไฟฟ้าเป็นสิ่งสังหาริมทรัพย์หรือไม่ เนื่องจากกระแสไฟฟ้าเป็นวัตถุไม่มีรูปร่าง มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า เป็นเพียงพลังงานเท่านั้น ซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นว่า กระแสไฟฟ้าไม่ใช่สิ่งสังหาริมทรัพย์ จึงไม่สามารถเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้ ทั้งเป็นเรื่องยุ่งยากที่จะพิจารณาว่า กระแสไฟฟ้าสามารถเอาไว้และพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ไปได้อย่างไร เว้นแต่มีการขยายนิยามขององค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์⁵⁷

⁵⁶ Study.com, **Real Property and Personal Property: Definition and Differences** [Online], Accessed: 22 April 2016. Available from: <http://study.com/academy/lesson/real-property-and-personal-property-definition-and-differences.html>

⁵⁷ Seymour Samuels, "Electricity as a Subject of Larceny in Tennessee," *Tennessee Law Review*: 415.

ต่อมาในปีคริสต์ศักราช 1916 (พ.ศ. 2459) สหราชอาณาจักรประกาศใช้ The Larceny Act, 1916 และยกเลิกหลักคอมมอนลอว์เดิม มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 31 ตุลาคม คริสต์ศักราช 1916 (พ.ศ. 2459) เป็นต้นไป ในส่วนของความผิดฐานลักทรัพย์นั้นมีการบัญญัติความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้า (Abstracting of Electricity) ต่างหากจากความผิดฐานลักทรัพย์ธรรมดา (Simple Larceny) โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 10 ว่า “ผู้ใดมีเจตนาข่วร้ายหรือโดยฉ้อฉล ลักกระแสไฟฟ้าไปหรือทำให้สิ้นเปลือง หรือถ่ายเท อุปโภค หรือใช้กระแสไฟฟ้า ย่อมมีความผิดอุกฉกรรจ์”⁵⁸ เพื่อป้องกันปัญหาการตีความในอนาคต

ต่อมาสหราชอาณาจักรประกาศยกเลิก The Larceny Act, 1916 และบังคับใช้ The Theft Act, 1968 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม คริสต์ศักราช 1968 (พ.ศ. 2511) เป็นต้นไป ในส่วนของความผิดฐานลักทรัพย์ ยังคงบัญญัติให้การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดพิเศษ โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 13 ว่า “ผู้ใดโดยทุจริตใช้กระแสไฟฟ้าโดยปราศจากอำนาจหรือโดยทุจริตเป็นเหตุให้สูญเสีย หรือเปลี่ยนทิศทางการไหลของกระแสไฟฟ้า ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี”⁵⁹ ซึ่งศาลฎีกาอังกฤษวางแนวบรรทัดฐานว่า กระแสไฟฟ้าไม่ใช่ทรัพย์สินตามเจตนารมณ์ของมาตรา 4 (1) จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ธรรมดาตามมาตรา 1⁶⁰

2) มูลเหตุในการแก้ไขกฎหมาย

สหราชอาณาจักรมีพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 2 ฉบับ คือ The Larceny Act, 1916 และ The Theft Act, 1968 ซึ่งบัญญัติความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้าไว้เช่นเดียวกัน แต่มีมูลเหตุในการแก้ไขกฎหมายแตกต่างกัน ดังนี้

⁵⁸ THE LARCENY ACT, 1916 section 10 Every person who maliciously or fraudulently abstracts, causes to be wasted or diverted, consumes or uses any electricity shall be guilty of felony, and on conviction thereof liable to be punished as in the case of simple larceny.

⁵⁹ THE THEFT ACT, 1968 section 13 A person who dishonestly uses without due authority, or dishonestly causes to be wasted or diverted, any electricity shall on conviction on indictment be liable to imprisonment for a term not exceeding five years.

⁶⁰ Low v. Blease (1975) Crim LR 513, DC

2.1) The Larceny Act, 1916

คณะกรรมการพิจารณาแก้ไขกฎหมายอาญาตระหนักถึงปัญหาทางวิชาการว่า กระแสไฟฟ้าเป็นสิ่งหามิทรัพย์หรือไม่ การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ที่เกิดขึ้นในสมัยที่ใช้หลักคอมมอนลอว์เดิม ฉะนั้น เพื่อป้องกันปัญหาการตีความประเด็นนี้ในอนาคต คณะกรรมการดังกล่าวจึงแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการบัญญัติความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้าต่างหากจากความผิดฐานลักทรัพย์ธรรมดา

2.2) The Theft Act, 1968

คณะกรรมการพิจารณาแก้ไขกฎหมายอาญามีความเห็นว่า แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ แต่ตามสภาพของกระแสไฟฟ้านั้นไม่อาจเกิดการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ธรรมดาได้ เพราะกระแสไฟฟ้าไม่สามารถถูกเอาไปได้ (Appropriation)⁶¹ คณะกรรมการดังกล่าวจึงแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการบัญญัติความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้าเช่นเดียวกับสมัยที่ใช้ The Larceny Act, 1916

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในปัจจุบันสหราชอาณาจักรไม่มีปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่อีกต่อไป เนื่องจากเป็นปัญหาที่ได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้วด้วยวิธีการบัญญัติความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้า

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความผิดฐานลักทรัพย์ของสหราชอาณาจักร

กฎหมาย	ความผิดฐานลักทรัพย์	ความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้า
1. The Old Common Law Rule	✓	✗
2. The Larceny Act, 1916	✓	✓
3. The Theft Act, 1968	✓	✓

⁶¹ D. Cowley, "Divisional Court Comments on Cases," *Journal of Criminal Law*: 15.

5.3.1.2 สหรัฐอเมริกา

ในอดีต สหรัฐอเมริกาวินิจฉัยความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม แต่ตีความขยายหลักคอมมอนลอว์เดิมในส่วนของวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ แต่ยังคงเกิดปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่เช่นเดียวกับสหราชอาณาจักร ซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่และศาลอเมริกันมีความเห็นว่า กระแสไฟฟ้าเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ศาลฎีกาอเมริกันจึงวางแนวบรรทัดฐานว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ และพยายามอธิบายเหตุผลว่ากระแสไฟฟ้าเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้อย่างไรมาโดยตลอด จนเป็นที่ยอมรับของนักกฎหมายทั่วไป ดังนั้น ในปัจจุบันสหรัฐอเมริกาไม่มีปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่อีกต่อไป เนื่องจากเป็นปัญหาที่ได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้วโดยอาศัยการตีความของศาล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาอเมริกัน

ในอดีต สหรัฐอเมริกาวินิจฉัยความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ คือ ทรัพย์สินส่วนบุคคล (Personal Property) เช่นเดียวกับสหราชอาณาจักร แต่ศาลฎีกาอเมริกันขยายหลักคอมมอนลอว์เดิมด้วยการตีความ “ทรัพย์สินส่วนบุคคล” ให้ความหมายรวมถึง ทรัพย์สินส่วนบุคคลประเภทไม่มีรูปร่าง (Intangible Personal Property) ซึ่งอาจถูกเอาไปได้ด้วย กล่าวคือ สิ่งใดที่สามารถเคลื่อนที่ได้และถูกเอาไปได้ ย่อมเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้ทั้งสิ้น ไม่ว่าสิ่งนั้นจะมีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่างก็ตาม เพื่อให้กฎหมายสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและนำมาใช้บังคับได้จริงในทางปฏิบัติ⁶² เพราะทรัพย์สินส่วนบุคคลประเภทที่มีรูปร่างเป็นเพียงประเภทหนึ่งของทรัพย์สินส่วนบุคคลเท่านั้น แต่เมื่อมีการลักกระแสไฟฟ้าก็เกิดปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่เช่นเดียวกัน ซึ่งศาลฎีกาอเมริกันวางแนวบรรทัดฐานมาโดยตลอดว่า กระแสไฟฟ้าเป็น

⁶² Seymour Samuels, "Electricity as a Subject of Larceny in Tennessee," *Tennessee Law Review*: 416-417.

ทรัพย์สินส่วนบุคคล ดังนั้น การลักกระแไฟฟ้าจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ โดยไม่ต้องบัญญัติให้การลักกระแไฟฟ้าเป็นความผิดพิเศษดังเช่นสหราชอาณาจักร เช่น คดี *People v. Menagas*⁶³

คดี *People v. Menagas* ศาลฎีกาแห่งมลรัฐอิลลินอยส์ให้เหตุผลว่า แม้จะยอมรับกันว่าพลังงานไฟฟ้าเป็นสิ่งที่ไร้รูปร่างแต่ก็สามารถเคลื่อนที่ได้ และเป็นสิ่งที่ขายให้แก่ลูกค้าได้ ทั้งยังสามารถวัดปริมาณได้เหมือนกับที่วัดปริมาณของสินค้าที่จะขาย ดังนั้นจึงเป็นวัตถุแห่งการซื้อขายได้ แม้พลังงานไฟฟ้าจะไม่มีรูปร่าง แต่ก็อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ผลิตและสามารถขายได้โดยใช้สายไฟต่อกับตัวนำไฟฟ้าแล้วส่งต่อไปยังสถานที่ที่ใช้ไฟฟ้า รวมทั้งอาจถูกเก็บไว้ในอุปกรณ์การเก็บ เช่น แบตเตอรี่ ได้ กระแไฟฟ้าจึงเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคลประเภทไม่มีรูปร่าง ซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ จำเลยลักกระแไฟฟ้าไปย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์⁶⁴

ต่อมาสถาบันกฎหมายอเมริกันจัดทำ Model Penal Code ขึ้นและสำเร็จลุล่วงในปีคริสต์ศักราช 1962 (พ.ศ. 2505) ในส่วนของความผิดฐานลักทรัพย์นั้นมีการเปลี่ยนแปลงวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ จากเดิมตามหลักคอมมอนลอว์เดิม คือ “ทรัพย์สินส่วนบุคคล” มาเป็น “ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้” และ “ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้”⁶⁵ ซึ่งบัญญัตินิยามของ “ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้” “ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้”⁶⁶ และ “ทรัพย์สิน”⁶⁷ ไว้ใน Model Penal Code

⁶³ *People v. Menagas* 367 ILL. 330, 11 N.E. 2d 403 (1937)

⁶⁴ นอกจากนี้ยังมีคำพิพากษาอีกจำนวนมากที่ตัดสินว่า กระแไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคล เช่น *U.S. v. Carlos*, 21 Phillipine 553 ; *Commonwealth v. Northern Electric Light & Power Company*, 145 Pa. 105, 22 Atl. 839, 840, 14 L.R.A. 107 (1891) ; *Commonwealth v. Keystone Electric Light, Heat & Power Co.*, 139 Pa. 245, 44 Atl. 326 (1899) ; *Sixty-seventh South Munn Inc. v. Board of Public Utilities Com'rs.* 106 N.J.L. 45, 147 Atl. 735 (1929).

⁶⁵ MODEL PENAL CODE section 223.2 Theft by Unlawful Taking or Disposition.

(1) Movable Property. A person is guilty of theft if he unlawfully takes, or exercises unlawful control over, movable property of another with purpose to deprive him thereof.

(2) Immovable Property. A person is guilty of theft if he unlawfully transfers immovable property of another or any interest therein with purpose to benefit himself or another not entitled thereto.

⁶⁶ MODEL PENAL CODE section 223.0. (4) "movable property" means property the location of which can be changed, including things growing on, affixed to, or found in land, and documents although the rights represented thereby have no physical location; "immovable property" is all other property.

⁶⁷ MODEL PENAL CODE Section 223.0. (6) "property" means anything of value, including real estate, tangible and intangible personal property, contract rights, choses-in-action and other interests in or claims to wealth, admission or transportation tickets, captured or domestic animals, food and drink, electric or other power.

เพื่อป้องกันปัญหาการตีความเกี่ยวกับวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ในอนาคต โดยบัญญัติให้กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่ง เมื่อกระแสไฟฟ้าสามารถเคลื่อนที่ได้ กระแสไฟฟ้าจึงเป็นทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ (Movable Property) การลักกระแสไฟฟ้าย่อมเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 223.2 (1) โดยมีได้บัญญัติให้การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดพิเศษดังเช่นสหราชอาณาจักร เนื่องจากนักกฎหมายส่วนใหญ่และศาลอเมริกันมีความเห็นว่า กระแสไฟฟ้าเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้

แม้ Model Penal Code จะเป็นเพียงแนวทางในการบัญญัติกฎหมาย ไม่มีสภาพบังคับให้มลรัฐต่าง ๆ ต้องบัญญัติกฎหมายภายในตามหลักการที่กำหนดไว้ แต่มลรัฐต่าง ๆ ก็ได้รับอิทธิพลจาก Model Penal Code และนำไปเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายภายในมลรัฐ รวมถึงความผิดฐานลักทรัพย์ด้วย เช่น มลรัฐนิวยอร์ก และมลรัฐเทนเนสซี ดังนี้

1.1) มลรัฐนิวยอร์ก

มลรัฐนิวยอร์กบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ใน New York Penal Law มาตรา 155.05⁶⁸ วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ คือ ทรัพย์สิน และบัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้าด้วย⁶⁹ เพื่อป้องกันปัญหาการตีความในอนาคตว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินหรือไม่ เช่นเดียวกับ Model Penal Code

1.2) มลรัฐเทนเนสซี

มลรัฐเทนเนสซีบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ใน Tennessee Code มาตรา 39-14-103⁷⁰ วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ คือ ทรัพย์สิน แต่มีได้บัญญัติ

⁶⁸ NEW YORK PENAL LAW section 155.05 A person steals property and commits larceny when, with intent to deprive another of property or to appropriate the same to himself or to a third person, he wrongfully takes, obtains or withholds such property from an owner thereof.

⁶⁹ NEW YORK PENAL LAW section 155.00 "Property" means any money, personal property, real property, computer data, computer program, thing in action, evidence of debt or contract, or any article, substance or thing of value, including any gas, steam, water or electricity, which is provided for a charge or compensation.

⁷⁰ TENNESSEE CODE section 39-14-103 A person commits theft of property if, with intent to deprive the owner of property, the person knowingly obtains or exercises control over the property without the owner's effective consent.

นิยามไว้ดังเช่นมลรัฐนิวยอร์ก จึงต้องอาศัยการตีความของศาล ซึ่งศาลฎีกาแห่งมลรัฐเทนเนสซีตีความขยายขอบเขตของวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ให้กว้างกว่าหลักคอมมอนลอว์เดิม ทำให้วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์มีได้มีเฉพาะสิ่งหามทรัพย์เท่านั้น แต่รวมถึงสิ่งที่ไม่รูปร่างด้วย ทั้งตีความว่าการลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ โดยไม่จำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายพิเศษเกี่ยวกับการลักกระแสไฟฟ้า เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากคดี *People v. Menagas*⁷¹

2) มูลเหตุในการแก้ไขกฎหมาย

นักกฎหมายส่วนใหญ่และศาลอเมริกันมีความเห็นว่า กระแสไฟฟ้าเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์อยู่แล้ว ไม่มีความจำเป็นที่ต้องบัญญัติความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดพิเศษดังเช่นสหราชอาณาจักร ดังนั้น เมื่อจัดทำ Model Penal Code จึงไม่มีการบัญญัติความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้า แต่สถาบันกฎหมายอเมริกันก็ตระหนักถึงปัญหาเรื่องการลักกระแสไฟฟ้าจึงแก้ปัญหาด้วยวิธีการบัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้” และ “ทรัพย์สิน” เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่ากระแสไฟฟ้าเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตาม Model Penal Code เพื่อป้องกันปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ในอนาคต ซึ่งมลรัฐนิวยอร์กได้รับอิทธิพลจาก Model Penal Code จึงบัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้าด้วย ส่วนมลรัฐเทนเนสซียังไม่ได้บัญญัตินิยามไว้และยังคงใช้การตีความของศาลเช่นเดิม

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในปัจจุบัน สหรัฐอเมริกาไม่มีปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่อีกต่อไป เนื่องจากศาลฎีกาอเมริกันวางแนวบรรทัดฐานมาอย่างยาวนานว่า กระแสไฟฟ้าเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ การลักกระแสไฟฟ้าจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ โดยไม่จำเป็นต้องบัญญัติให้การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดพิเศษดังเช่นสหราชอาณาจักร แต่มีบางมลรัฐที่บัญญัติให้วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ หมายความว่ารวมถึงกระแสไฟฟ้าด้วย เพื่อป้องกันปัญหาการตีความในอนาคต เช่น มลรัฐนิวยอร์ก เป็นต้น

⁷¹ Seymour Samuels, "Electricity as a Subject of Larceny in Tennessee," *Tennessee Law Review*: 417.

5.3.1.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ในอดีต สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเคยเกิดปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ เพราะบัญญัติให้ “ทรัพย์ที่เคลื่อนไหวได้” เป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต่อมาผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายตระหนักถึงปัญหานี้ จึงแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการบัญญัติความผิดฐานลักพลังงานไฟฟ้า ส่งผลให้สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีไม่มีปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่อีกต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาเยอรมัน

ในอดีต สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเคยมีปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ เนื่องจากวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 242 คือ ทรัพย์ที่เคลื่อนไหวได้ (Chattels)⁷² แต่มีได้บัญญัตินิยามไว้ จึงต้องพิจารณาความหมายตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ดังนี้

1. ทรัพย์ หมายถึง สิ่งที่มีรูปร่าง⁷³ และ
2. ที่เคลื่อนที่ได้ หมายถึง ทรัพย์ทุกชนิดที่สามารถถูกทำให้เคลื่อนไหวเปลี่ยนที่ทางได้ รวมถึงทรัพย์ที่ถูกทำให้เคลื่อนที่ได้หลังจากมีวัตถุประสงค์ในการเอาทรัพย์นั้นไป⁷⁴ เช่น การถอดเอาประตูและหน้าต่างไป เป็นต้น

ดังนั้น วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ต้องเป็นสิ่งที่มีการรูปร่างและสามารถเคลื่อนที่ได้ เช่นเดียวกับหลักคอมมอนลอว์เดิมของสหราชอาณาจักร นักวิชาการส่วนใหญ่จึงมีความเห็นว่า กระแสไฟฟ้าเป็นสิ่งที่ไม่มีรูปร่าง เป็นเพียงพลังงานไฟฟ้า⁷⁵ จึงไม่สามารถเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้ การลักกระแสไฟฟ้าจึงไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 242 ส่วนศาลฎีกาเยอรมันวางแนวบรรทัดฐานว่า การลักกระแสไฟฟ้าไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาเยอรมัน (RGSt 29, 111) ตัดสินว่า กระแสไฟฟ้าไม่ใช่สิ่งที่มีตัวตน เป็นเพียงภาวะ

⁷² GERMAN CRIMINAL CODE section 242 (1) Whosoever takes chattels belonging to another away from another with the intention of unlawfully appropriating them for himself or a third person shall be liable to imprisonment not exceeding five years or a fine.

⁷³ GERMAN CIVIL CODE section 90 Only corporeal objects are things as defined by law.

⁷⁴ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, "ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน," อุลพาท: 168.

⁷⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 167-168.

หนึ่งซึ่งถูกนำไปได้โดยผ่านสายไฟฟ้าเป็นตัวสื่อและสามารถเคลื่อนที่กลับไปกลับมาได้ กระแสไฟฟ้าจึงไม่ใช่ทรัพย์สิน ส่วนการวัดกระแสไฟฟ้านั้นไม่ได้วัดจากปริมาณเนื้อสารที่ถูกใช้ไป แต่วัดจากกำลังที่ถูกใช้ไป ซึ่งใช้ได้กับการถ่ายทอดกำลัง ไม่ใช่ถ่ายทอดรูปร่าง เพราะในทางวิทยาศาสตร์ กำลังจะแสดงออกมาเมื่อกระแสไฟฟ้าไหลผ่านความต้านทาน ทั้งไม่สามารถนำกระแสไฟฟ้าไปเทียบกับแก๊สหรือลมที่ถูกอัดไว้ตามท่อได้ เพราะแก๊สหรือลมเป็นสารที่เราสามารถรับรู้ได้โดยประสาทสัมผัส⁷⁶

ต่อมาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา โดยบัญญัติความผิดฐานลักพลังงานไฟฟ้า (Theft of Electrical Energy) เพื่อลงโทษการลักกระแสไฟฟ้าเป็นการเฉพาะ ในมาตรา 248c ว่า “ผู้ใดลักกระแสไฟฟ้าของผู้อื่นจากแหล่งกำเนิดไฟฟ้า โดยมิได้เจตนาใช้ไฟฟ้าตามปกติจากแหล่งกำเนิดไฟฟ้า หากกระทำด้วยเจตนาเอาไปซึ่งกระแสไฟฟ้าเพื่อตนเองหรือบุคคลที่สาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปีหรือปรับ”⁷⁷ และยังคงใช้บทบัญญัตินี้จนถึงปัจจุบัน

2) มูลเหตุในการแก้ไขกฎหมาย

เมื่อไม่อาจหาข้อยุติได้ว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินหรือไม่ แต่ในทางวิชาการมีความเห็นตรงกันว่า การเอากระแสไฟฟ้าของผู้อื่นไปใช้โดยไม่มีสิทธิ สมควรเป็นความผิดทางอาญาเพื่อลงโทษผู้กระทำ ซึ่งศาลเยอรมันไม่อาจใช้บทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งมาลงโทษจำเลยได้ตามหลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย (*Nullum Crimen, Nulla Poena Sine Lege*) ดังนั้นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายจึงแก้ปัญหานี้ด้วยวิธีการบัญญัติให้การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดพิเศษ เพื่อลงโทษการลักกระแสไฟฟ้าเป็นการเฉพาะ⁷⁸

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในปัจจุบัน สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีไม่มีปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สินหรือไม่อีกต่อไป เนื่องจากเป็นปัญหาที่ได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้วด้วยวิธีการบัญญัติความผิดฐานลักพลังงานไฟฟ้า

⁷⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาเยอรมัน RGSt 29, 111, 20 ตุลาคม 1896 อ้างถึงใน สุเนติ คงเทพ, "ความผิดฐานลักทรัพย์สิน: ศึกษาการเอาไปซึ่งพลังงาน," หน้า 74-77.

⁷⁷ GERMAN CRIMINAL CODE section 248c (1) Whosoever taps the electrical energy of another from an electrical facility or installation by means of a conductor which is not intended for the regular withdrawal of energy from the facility or installation, shall, if the offence was committed with the intent of appropriating the electrical energy for himself or a third person, be liable to imprisonment not exceeding five years or a fine.

⁷⁸ สุเนติ คงเทพ, "ความผิดฐานลักทรัพย์สิน: ศึกษาการเอาไปซึ่งพลังงาน," หน้า 77.

5.3.1.4 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

ในอดีต สาธารณรัฐฝรั่งเศสมีปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแไฟฟ้า เป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ต่อมาผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายตระหนักถึงปัญหานี้ จึงแก้ปัญหาด้วยวิธีการบัญญัติให้ถือว่าการลักกระแไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ส่งผลให้ สาธารณรัฐฝรั่งเศสไม่มีปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ หรือไม่อีกต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาฝรั่งเศส

ในอดีต สาธารณรัฐฝรั่งเศสพิจารณาความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา คริสต์ศักราช 1810 (พ.ศ. 2353) วัตถุประสงค์การทำความผิดฐานลักทรัพย์ คือ ทรัพย์⁷⁹ แต่มิได้บัญญัตินิยามไว้ ที่มีเจตนากรรมที่จะไม่นำความหมายตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสมาใช้ จึงต้องอาศัยการตีความของศาลฎีกาฝรั่งเศสซึ่งตีความว่า “ทรัพย์” หมายถึง สิ่งที่บุคคลสามารถถือครองเป็นเจ้าของได้⁸⁰ และบุคคลสามารถถือครองเป็นเจ้าของพลังงานธรรมชาติได้ ดังนั้น เมื่อเกิดการลักกระแไฟฟ้าขึ้น ศาลฎีกาฝรั่งเศสจึงตัดสินว่า ผู้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากกระแไฟฟ้าเป็นพลังงานธรรมชาติอย่างหนึ่ง กระแไฟฟ้าจึงเป็นทรัพย์ เช่น ในปีคริสต์ศักราช 1912 (พ.ศ. 2455) ศาลฎีกาฝรั่งเศสตัดสินว่า กระแไฟฟ้าเป็นทรัพย์ตามความหมายของมาตรา 397 เช่นเดียวกับน้ำ แก๊ส และไอน้ำ ดังนั้น การลักกระแไฟฟ้าจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์⁸¹

เมื่อศาลฎีกาฝรั่งเศสตัดสินว่า การลักกระแไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ จึงมีการถกเถียงกันทางวิชาการว่า กระแไฟฟ้าเป็นทรัพย์หรือไม่ โดยนักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นว่า กระแไฟฟ้าเป็นทรัพย์ เพราะสามารถวัดปริมาณของกระแไฟฟ้าได้เช่นเดียวกับน้ำหรือแก๊ส แต่

⁷⁹ FRENCH CRIMINAL CODE of 1810 article 379 Whoever has fraudulently abstracted a thing which does not belong to him, is guilty of theft.

⁸⁰ René Garraud, *Traité théorique et pratique du droit pénal français*, 3 ed. (Paris: Librairie du Recueil Sirey, 1913), p. 113, อ้างถึงใน สุเนติ คงเทพ, "ความผิดฐานลักทรัพย์: ศึกษาการเอาไปซึ่งพลังงาน," หน้า 54.

⁸¹ Ibid.

นักวิชาการอีกส่วนหนึ่งมีความเห็นว่า กระแสไฟฟ้าไม่ใช่ทรัพย์สิน การลักกระแสไฟฟ้าจึงไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์⁸²

ต่อมาในปีคริสต์ศักราช 1994 (พ.ศ. 2537) สาธารณรัฐฝรั่งเศสมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ในส่วนของความผิดฐานลักทรัพย์นั้นบัญญัติให้ถือว่าการลักพลังงานเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 311-2 ว่า “การเอาไปโดยทุจริตซึ่งพลังงานและทำให้ผู้อื่นเสียหายหรือเสียหาย ให้ถือว่าเป็นการลักทรัพย์”⁸³ ดังนั้น การลักกระแสไฟฟ้าถือว่าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะในทางวิชาการมีความเห็นตรงกันว่า กระแสไฟฟ้าเป็นพลังงานอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับแก๊ส⁸⁴

2) มูลเหตุในการแก้ไขกฎหมาย

ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายตระหนักถึงปัญหาทางวิชาการว่าการลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ แม้ศาลฝรั่งเศสและนักวิชาการส่วนใหญ่จะมีความเห็นว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สิน การลักกระแสไฟฟ้าจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ แต่นักวิชาการอีกส่วนหนึ่งไม่เห็นด้วย เมื่อทุกฝ่ายมีความเห็นตรงกันว่า กระแสไฟฟ้าเป็นพลังงาน ดังนั้น เพื่อป้องกันปัญหาการตีความในอนาคตจึงแก้ปัญหานี้ด้วยวิธีการบัญญัติให้ถือว่าการลักพลังงานเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เพื่อให้ครอบคลุมถึงพลังงานประเภทอื่น ๆ นอกจากกระแสไฟฟ้าด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในปัจจุบัน สาธารณรัฐฝรั่งเศสไม่มีปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่อีกต่อไป เนื่องจากเป็นปัญหาที่ได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้วด้วยวิธีการบัญญัติให้ถือว่าการลักกระแสไฟฟ้าซึ่งเป็นพลังงานเป็นความผิดฐานลักทรัพย์

⁸² จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 518.

⁸³ FRENCH CRIMINAL CODE of 1993 article 311-2 Dishonest appropriation of energy to the prejudice of another person is assimilated to theft.

⁸⁴ Catherine Elliott, French Criminal Law, p. 183.

5.3.2 ประเด็นการลักกระแไฟฟ้าของศาลฎีกาไทย

ภายหลังจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นการลักกระแไฟฟ้า และมูลเหตุในการแก้ไขกฎหมายในหัวข้อ 5.3.1 แล้ว สิ่งที่ต้องวิเคราะห์ต่อไป คือ พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการลักกระแไฟฟ้าตั้งแต่สมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวง จนถึงปัจจุบันที่ใช้ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การลักกระแไฟฟ้าจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อกระแไฟฟ้าเป็นวัตถุแห่งการกระทำ ความผิดฐานลักทรัพย์ สมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวงนั้น ความผิดฐานลักทรัพย์บัญญัติอยู่ในพระไอยการลักษณะโจรซึ่งบัญญัติให้ “ทรัพย์” เป็นวัตถุแห่งการกระทำ ความผิดฐานลักทรัพย์⁸⁵ แต่มิได้บัญญัตินิยามไว้ จึงต้องอาศัยการตีความของศาลฎีกาแต่ไม่ปรากฏว่าศาลฎีกาได้อธิบายความหมายไว้ในคำพิพากษา ทั้งตำรากฎหมายก็มีได้กล่าวถึง แต่ไม่ปรากฏว่ามีการถกเถียงกันทางวิชาการว่า สิ่งใดลักได้หรือลักไม่ได้ เนื่องจากสมัยนั้นเทคโนโลยียังไม่เจริญก้าวหน้ามากนัก วัตถุแห่งการกระทำ ความผิดฐานลักทรัพย์จึงมีเพียงวัตถุที่มีรูปร่าง และสามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่าเท่านั้น⁸⁶

แม้ราชอาณาจักรไทยจะมีกระแไฟฟ้าใช้แล้วในสมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวง แต่ยังไม่มีการลักกระแไฟฟ้าเกิดขึ้น จึงไม่มีประเด็นให้ศาลฎีกาตีความว่า การลักกระแไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ซึ่งในประเด็นนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หากเกิดการลักกระแไฟฟ้าขึ้นในสมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวง ศาลฎีกาย่อมตัดสินว่า การลักกระแไฟฟ้าไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากไม่สามารถอธิบายได้ว่า กระแไฟฟ้าเป็นทรัพย์เพราะเหตุใด และมีการกระทำที่เป็นการเอาไปได้อย่างไร

ต่อมาราชอาณาจักรไทยประกาศยกเลิกกฎหมายตราสามดวง เนื่องจากบังคับใช้มาเป็นเวลานานแล้ว จึงไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป⁸⁷ และประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2451 เป็นต้นไป โดยบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ในส่วนที่ 9 ว่าด้วยความผิดที่ประทุษร้ายแก่ทรัพย์ หมวดที่ 1

⁸⁵ อวหารณจ นำเอาซึ่งทรัพย์สรรพเหตุทั้งปวงของผู้อื่นด้วยโดยจิตพร้อมด้วยอะวะหาระเจตนาจัดเป็นโจรกำม

⁸⁶ คำพิพากษาที่ 19/124 (พ.ศ. 2448) โจทก์ที่ 1 พบว่านาฬิกาพกเรือนทองคำราคา 202 บาทของโจทก์หายไป จึงตรวจดูห้องต่าง ๆ และพบผ้าตัวนมมีรูยุดันรอบ 1 ผืน ระบายผ้าลูกไม้ 2 ม้วน ผ้าขนหนูเช็ดตัว 2 ผืน อยู่ในห้องพักมหาดเล็ก ซึ่งโจทก์ที่ 1 จำได้ว่าเป็นของสมเด็จพระเจ้าบรมราชเทวี ซึ่งโจทก์ที่ 1 เก็บไว้ในห้อง และทราบว่าจะไปนอกร่างกายหลัง จำเลยเป็นผู้ร้ายลักนาฬิกาพกเรือนทองคำของโจทก์ที่ 1 กับผ้า 3 อย่างนี้ รวมราคาเป็น 222 บาท มีความผิดตามกฎหมายลักษณะโจรบทที่ 61

⁸⁷ พระราชปรารภในกฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451)

มาตรา 288 ซึ่งบัญญัติให้ “ทรัพย์สิน” เป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์⁸⁸ เช่นเดียวกับกฎหมายตราสามดวง และบัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ไว้ในมาตรา 6 (10) ว่า “ทรัพย์สินนั้นท่านหมายความว่า บรรดาสิ่งของอันบุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์ หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของได้ เป็นต้นว่า เงินตรา และบรรดาสิ่งของอันพึงเคลื่อนจากที่ได้ก็ดี และเคลื่อนจากที่มีได้ก็ดี ท่านก็นับว่าเป็นทรัพย์สินอันกล่าวมาในข้อนี้”

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่า สิ่งของใดที่บุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของได้ ย่อมเป็นทรัพย์สินตามกฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) ทั้งสิ้น ซึ่งเป็นการให้คำนิยามไว้ค่อนข้างกว้างและครอบคลุมทั้งนิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” และ “ทรัพย์สิน” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์⁸⁹ เนื่องจากบุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของทรัพย์สินและทรัพย์สินได้ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 บัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ในทำนองเดียวกับการตีความของศาลฎีกาฝรั่งเศสในสมัยที่ใช้ประมวลกฎหมายอาญาคริสต์ศักราช 1810

ส่วนการลักกระแสนไฟฟ้านั้นยังไม่มีคดีความเกิดขึ้นในสมัยที่ใช้กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) จึงไม่มีประเด็นให้ศาลฎีกาตีความว่าการลักกระแสนไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ แต่มีความเห็นทางวิชาการว่า กระแสนไฟฟ้าเป็นทรัพย์สิน เนื่องจากเป็นสิ่งที่บุคคลสามารถถืออำนาจเป็นเจ้าของได้⁹⁰ การลักกระแสนไฟฟ้าจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นพ้องกับความเห็นทางวิชาการดังกล่าว ดังนั้น หากเกิดการลักกระแสนไฟฟ้าขึ้นในสมัยที่ใช้กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) ศาลฎีกาย่อมตัดสินว่า การลักกระแสนไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์

ต่อมาพฤติการณ์ของบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก จึงเห็นสมควรปรับปรุงกฎหมายอาญาเสียใหม่ และในที่สุดก็ได้ประกาศยกเลิกกฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451)

⁸⁸ กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) มาตรา 288 บัญญัติว่า “ผู้ใดบังอาจเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปโดยการทุจริต ทรัพย์สินนั้นจะเป็นของของผู้หนึ่งผู้ใดทั้งนั้นก็ตาม หรือผู้หนึ่งผู้ใดเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นแม้แต่ส่วนหนึ่งก็ตาม ถ้าแลมันบังอาจเอาไปโดยเจ้าของเขามีได้อนุญาตไซ้ ท่านว่ามั่นคงคือโจรลักทรัพย์ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี แลให้ปรับไม่เกินกว่าห้าร้อยบาทด้วยอีกไซ้คนหนึ่ง”

⁸⁹ คนพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 50.

⁹⁰ พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์, โต้ตอบ เล่ม 2 อธิบาย, หน้า 233.

และบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญา ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 จนถึงปัจจุบัน⁹¹ โดยบัญญัติ ความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ในลักษณะ 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หมวด 1 มาตรา 334 ซึ่งบัญญัติให้ “ทรัพย์” เป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์เช่นเดียวกับกฎหมายตราสามดวงและ กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) แต่มีได้นิยามคำว่า “ทรัพย์” ไว้ เนื่องจาก อนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาลงความเห็นให้ตัดนิยามคำว่า “ทรัพย์” ออก และให้พิจารณาความหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แทน เพราะต่างประเทศไม่นิยม บัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์” ไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ทั้งเสนอให้มีบทบัญญัติลงโทษการลัก กระแสไฟฟ้าเป็นพิเศษ⁹² แต่ยังมีได้บัญญัติเนื่องจากเปลี่ยนรัฐบาล เมื่อปี พ.ศ. 2500 เสียก่อน⁹³

เมื่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 บัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์” ว่าหมายถึง วัตถุมีรูปร่าง ดังนั้น สิ่งที่จะเป็นทรัพย์ได้ ต้องมี 2 องค์ประกอบ คือ 1) เป็นวัตถุ และ 2) มีรูปร่าง ทำให้ ทรัพย์ซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญามีความหมายแคบกว่า กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) ดังนั้น เมื่อเกิดการลักกระแสไฟฟ้าขึ้น ในขณะที่ประมวลกฎหมายอาญามีผลใช้บังคับ และศาลฎีกาโดยที่ประชุมใหญ่ในคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 877/2501 ตัดสินว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์⁹⁴ โดยไม่ปรากฏเหตุผลทาง วิชาการว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์เพราะเหตุใด จึงเกิดการถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลัก กระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ เนื่องจากขณะที่ประชุมกันปรากฏว่ามีความเห็น 2 ฝ่าย ดังนี้

ฝ่ายแรกเห็นว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์ โดยอ้างถึงอุทาคหรัณฉบับร่างประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 101 ซึ่งระบุให้กำลังแรงแห่งธรรมชาติเป็นสังหาริมทรัพย์ และตำรากฎหมาย

ฝ่ายที่สองเห็นว่า กระแสไฟฟ้าไม่เป็นทรัพย์ เพราะเป็นวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง จึงไม่เป็นไปตาม นิยามคำว่า “ทรัพย์” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

⁹¹ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

⁹² รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญารั้งที่ 89, 11/2483 วันศุกร์ที่ 11 พฤษภาคม 2483

⁹³ หยุด แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, หน้า 280.

⁹⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2501 (ประชุมใหญ่ครั้งที่ 8/2501) จำเลยเอาสายไฟฟ้าที่มีอยู่เดิมต่อเข้ากับสายไฟฟ้า ใหญ่ (สายเมน) ของการไฟฟ้ากรุงเทพมหานคร (การไฟฟ้านครหลวงในปัจจุบัน) แล้วนำกระแสไฟฟ้าไปใช้ในบ้านของจำเลย การกระทำของจำเลยจึงเป็นการลักกระแสไฟฟ้า ย่อมเป็นผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 หรือ 335 แล้วแต่กรณี

เมื่อไม่อาจหาข้อยุติได้ว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินหรือไม่ ท้ายที่สุด นายประวัตติ ปัตตพงศ์ เสนอต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาให้วินิจฉัยแต่เพียงว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สินหรือไม่ เมื่อที่ประชุมใหญ่เห็นพ้องกับข้อเสนอนี้จึงมีมติโดยเสียงข้างมากกว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สิน⁹⁵

เมื่อคำพิพากษาศาลฎีกาในคดีดังกล่าวได้รับการเผยแพร่ ทำให้เกิดปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สิน หรือศาลฎีกาใช้การตีความโดยขยายความหรือบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งมาลงโทษผู้กระทำ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของรัฐ ซึ่งมี 2 แนวความเห็น ดังนี้

(1) การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สิน เช่น

ศาสตราจารย์ จิตติ ติงศภัทิย์ บันทึกเหตุผลท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาว่า สิ่งสำคัญยิ่งกว่าการพิจารณาว่ากระแสไฟฟ้าหรือก๊าซเป็นวัตถุมีรูปร่างหรือไม่ คือ การพิจารณาว่าบุคคลเข้ายึดถือวัตถุนั้นได้หรือไม่ ถ้าทรัพย์สินนั้นถือเอาได้ย่อมเป็นทรัพย์สินที่ถูกลักได้ จึงไม่น่าประหลาดใจอันใดที่ศาลฎีกาตีความว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สิน ทั้งกล่าวถึงการพิจารณาเรื่องการลักกระแสไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาว่า ในสหรัฐอเมริกาจะมีพระราชบัญญัติที่บัญญัติให้การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิด แต่แม้จะไม่มีพระราชบัญญัติโดยเฉพาะ ศาลก็ลงโทษฐานลักทรัพย์สินได้เหมือนกัน ไม่ถือว่าการมีรูปร่างหรือไม่รูปร่างเป็นสิ่งสำคัญยิ่งกว่าการที่จะถือเอาได้ แรงแม่เหล็กก็เช่นเดียวกับแก๊สเป็นวัตถุมิค่าแห่งการซื้อขายกันได้ตั้งสังหาริมทรัพย์อื่น ซึ่งคนอื่นอาจเข้าถือเอาได้ วัตถุปริมาณได้โดยเครื่องวัด⁹⁶

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ศาสตราจารย์ จิตติ ติงศภัทิย์ อ้างถึงความเห็นของศาลฎีกาแห่งมลรัฐอิลลินอยส์ที่เกิดขึ้นในคดี *People v. Menagas* เมื่อปีคริสต์ศักราช 1937 (พ.ศ. 2480) วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์สินในคดีนี้ คือ ทรัพย์สินส่วนบุคคล ซึ่งศาลฎีกาแห่งมลรัฐอิลลินอยส์ตีความขยายหลักคอมมอนลอว์เดิมว่าหมายถึง ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นวัตถุมีรูปร่างหรือไม่รูปร่างซึ่งอาจเอาไปได้⁹⁷ ฉะนั้น วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์สินของมลรัฐอิลลินอยส์มี 2 ประเภท คือ ทรัพย์สินส่วนบุคคลประเภทที่มีรูปร่าง และทรัพย์สิน

⁹⁵ คนพล จันทน์หอม, *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2*, หน้า 52.

⁹⁶ หมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2501

⁹⁷ Seymour Samuels, "Electricity as a Subject of Larceny in Tennessee," *Tennessee Law Review*: 416.

ส่วนบุคคลประเภทที่ไม่มีรูปร่าง เมื่อศาลฎีกาแห่งมลรัฐอิลลินอยส์มีความเห็นว่า กระแสไฟฟ้าเป็นสิ่งที่ไร้รูปร่างแต่สามารถเคลื่อนที่ได้ ซึ่งหมายถึงทรัพย์สินส่วนบุคคลประเภทที่ไม่มีรูปร่าง จึงถูกต้องแล้วที่ศาลฎีกาแห่งมลรัฐอิลลินอยส์จะตัดสินว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ขณะที่วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาของราชอาณาจักรไทย คือ ทรัพย์สินซึ่งหมายถึง วัตถุมีรูปร่าง เนื่องจากนำนิยามตามที่บัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้ และต้องเป็นวัตถุมีรูปร่างที่สามารถเคลื่อนที่ได้เท่านั้น จึงจะสามารถเอาไปได้ ซึ่งอาจเทียบได้กับทรัพย์สินส่วนบุคคลประเภทที่มีรูปร่างของสหรัฐอเมริกา ดังนั้น วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญามีความหมายแคบกว่าวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ของมลรัฐอิลลินอยส์ในคดีดังกล่าว จึงไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้

ส่วนศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ มีความเห็นว่า ไม่ว่าไฟฟ้าในทางวิทยาศาสตร์จะถือว่ามิรูปร่างหรือไม่ก็ตาม แต่ในทางกฎหมายพอจะมองเห็นว่า การร่างมาตรา 334 นั้นประสงค์จะให้คลุมไปถึงกรณีของการลักกระแสไฟฟ้าด้วย กระแสไฟฟ้าจึงเป็นเจตนารมณ์ของกฎหมายที่จะให้ได้รับความคุ้มครองในเรื่องทรัพย์สินด้วย เพราะกระแสไฟฟ้าสามารถควบคุมได้ ถือเอาได้ มีการแย่งการครอบครองได้ วัดปริมาณ คำนวณออกมาได้ จึงเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้โดยไม่ต้องบัญญัติเป็นความผิดขึ้นใหม่⁹⁸

(2) การลักกระแสไฟฟ้าไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เช่น

ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย แสดงทัศนะโต้แย้งคำพิพากษาศาลฎีกาไว้ว่า กระแสไฟฟ้าไม่ใช่ทรัพย์สิน เพราะไม่ใช่สิ่งที่มีรูปร่าง ฉะนั้นตามประมวลกฎหมายอาญา การลักกระแสไฟฟ้าจึงไม่มีความผิด เมื่อกระแสไฟฟ้าไม่ใช่วัตถุมีรูปร่าง การที่ถือว่ากระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สิน จึงเป็นการตีความโดยขยายความไปลงโทษผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือเป็นการเทียบเคียงกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งไปในทางเป็นผลร้ายแก่ผู้ต้องหา ซึ่งขัดกับหลักเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมายอาญาและเป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ ความจริงในขณะที่ร่างประมวลกฎหมายอาญาได้มีความดำริที่จะออกกฎหมายลงโทษการลักพลังงานอยู่แล้ว แต่ไม่ทันออกก็เปลี่ยนรัฐบาลเสียก่อนในปี พ.ศ. 2500⁹⁹

⁹⁸ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิดและโทษ, หน้า 316-317.

⁹⁹ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, หน้า 280.

แม้จะมีการถกเถียงกันทางวิชาการอย่างกว้างขวางว่า การลักกระแไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ แต่ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายของราชอาณาจักรไทยก็ได้แก้ปัญหานี้ด้วยวิธีการบัญญัติความผิดฐานลักกระแไฟฟ้างวดเช่นที่เคยเสนอไว้ในขณะร่างประมวลกฎหมายอาญา หรือแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีอื่นใด เพื่อยุติปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการประเด็นการลักกระแไฟฟ้า และหลังจากมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2501 ก็ไม่ปรากฏว่ามีคดีความเรื่องการลักกระแไฟฟ้าขึ้นสู่ศาลฎีกาอีกเลย จนกระทั่งมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 481/2549 ซึ่งศาลฎีกายังคงตัดสินว่า การลักกระแไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ โดยไม่ปรากฏเหตุผลทางวิชาการว่า กระแไฟฟ้าเป็นทรัพย์ เพราะเหตุใดเช่นเดิม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 481/2549 จำเลยกับพวกลักเอากระแไฟฟ้าไปใช้ด้วยการทำให้มิเตอร์ไม่หมุน เพื่อให้ตัวเลขวัดการใช้ไฟฟ้าไม่เคลื่อนที่ ซึ่งตรงกับข้อเท็จจริงตามรายงานการสืบเสาะและพินิจ พฤติการณ์ดังกล่าวช่วยอ้อมแสดงว่าจำเลยกระทำโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเอากระแไฟฟ้าของผู้เสียหายไปใช้โดยไม่เสียค่าไฟฟ้าเป็นสำคัญ การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานร่วมกันลักทรัพย์ และตรงตามคำบรรยายฟ้องและคำขอให้ลงโทษของโจทก์แล้ว กรณีจึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาต่อไปว่าการกระทำของจำเลยจะเป็นความผิดฐานร่วมกันทำให้เสียทรัพย์หรือไม่

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า การที่จำเลยกับพวกร่วมกันเอากระแไฟฟ้าไปใช้ด้วยการทำให้มิเตอร์ไฟฟ้าไม่หมุนเพื่อให้ตัวเลขวัดการใช้ไฟฟ้าไม่เคลื่อนที่ โดยเจตนาที่จะใช้กระแไฟฟ้าของผู้เสียหายโดยไม่ชำระค่าไฟนั้น ศาลฎีกาตัดสินว่า จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์ โดยมิได้วินิจฉัยว่ากระแไฟฟ้าเป็นทรัพย์หรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ศาลฎีกาตัดสินคดีนี้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2501 และมีแนวโน้มที่ศาลฎีกาจะตีความและใช้ความผิดฐานลักทรัพย์ให้รวมถึงการลักกระแไฟฟ้าไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะมีบทบัญญัติที่ใช้ลงโทษการลักกระแไฟฟ้าเป็นการเฉพาะ¹⁰⁰

ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ นายมานัส เหลืองประเสริฐ ซึ่งเป็นองค์คณะในคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว ท่านอธิบายว่า การลักกระแไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะกระแไฟฟ้าเป็นทรัพย์ ด้วยเหตุผล 2 ประการ ดังนี้¹⁰¹

¹⁰⁰ จิตติ ตึงศรัทธีย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 520.

¹⁰¹ สัมภาษณ์ มานัส เหลืองประเสริฐ, ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลอุทธรณ์, 26 เมษายน 2560.

1) ความหมายที่แท้จริงของคำว่า “ทรัพย์สิน” คือ ความหมายตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) มาตรา 6 (10) ซึ่งบัญญัติว่า “ทรัพย์สินนั้นท่านหมายความว่า บรรดาสิ่งของอันบุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์ หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของได้ เป็นต้นว่า เงินตรา และบรรดาสิ่งของอันพึงเคลื่อนจากที่ได้ก็ดี และเคลื่อนจากที่มีได้ก็ดี ท่านก็นับว่าเป็นทรัพย์สินอันกล่าวมาในข้อนี้” แต่ประมวลกฎหมายอาญามีได้บัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ไว้ ศาลฎีกาจึงต้องนิยามความหมายเองว่าควรจะเป็นอย่างไร ฉะนั้นจึงกลับไปใช้นิยามตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) โดยมีได้พิจารณาความหมายตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญามีได้บัญญัติให้นำประมวลกฎหมายแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังเช่นที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม หากประมวลกฎหมายอาญาประสงค์ให้นำนิยามตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 มาใช้ ต้องมีบทบัญญัติในลักษณะเช่นเดียวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น เมื่อบุคคลสามารถถืออำนาจเป็นเจ้าของกระแสไฟฟ้าได้ กระแสไฟฟ้าจึงเป็นทรัพย์สิน

2) กระแสไฟฟ้ามีองค์ประกอบทางเคมี แสดงว่านักวิทยาศาสตร์มองเห็นรูปร่างของกระแสไฟฟ้า กระแสไฟฟ้าจึงเป็นวัตถุที่มีรูปร่าง และสามารถเคลื่อนที่ได้โดยเคลื่อนที่ไปตามสายลวดตัวนำ ทั้งสามารถยึดถือเป็นเจ้าของได้ เพราะสามารถบังคับให้วิ่งไปตามเส้นลวดได้ กระแสไฟฟ้าจึงเป็นทรัพย์สิน

ดังนั้น กระแสไฟฟ้าจึงเป็นทรัพย์สิน และเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามเหตุผลดังกล่าวข้างต้น เมื่อเกิดการลักกระแสไฟฟ้า ผู้กระทำจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์ ศาลฎีกาได้ลงโทษผู้กระทำโดยอาศัยการตีความโดยขยายความหรือบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของรัฐแต่อย่างใด

ด้วยความเคารพ ในประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า กระแสไฟฟ้าเป็นวัตถุไม่มีรูปร่าง เป็นเพียงพลังงาน จึงไม่ใช่ทรัพย์สิน แต่เป็นทรัพย์สิน เนื่องจากเป็นวัตถุไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 138 ดังนั้น การลักกระแสไฟฟ้าย่อมไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 หรือมาตรา 335 แล้วแต่กรณี และมีความเห็นว่า ศาลฎีกาตัดสินว่าการลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ โดยอาศัยบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง มิใช่การตีความโดยขยายความ เนื่องจากการตีความโดยขยายความนั้นเป็นกรณีที่มีบทบัญญัติสำหรับกรณีที่เป็นปัญหาอยู่แล้ว แต่บัญญัติกฎหมายไม่กว้างพอทำให้ไม่ครอบคลุมถึงกรณีนั้นโดยชัดแจ้ง

ทำให้เกิดความสงสัยว่ากรณีที่เป็นปัญหานั้นอยู่ในขอบเขตของบทบัญญัตินั้นหรือไม่ จึงต้องอาศัย การตีความโดยขยายความเพื่อให้ข้อความที่ขาดไปเนื่องจากความไม่สมบูรณ์ของกฎหมายกลับ สมบูรณ์ตามเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมาย¹⁰²

เมื่อความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติให้ “ทรัพย์สิน” เป็นวัตถุแห่ง การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ แต่มิได้บัญญัตินิยามไว้ จึงต้องนำความหมายตามที่บัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 มาพิจารณาประกอบ ตามหลักกฎหมายย่อมเกี่ยวข้องกับ ซึ่งกันและกัน ซึ่งบัญญัติว่า “ทรัพย์สิน หมายถึง วัตถุมีรูปร่าง” ดังนั้น สิ่งที่จะเป็นวัตถุแห่งการกระทำ ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาได้ ต้องเป็นวัตถุมีรูปร่างเท่านั้น แต่กระแสไฟฟ้า เป็นวัตถุไม่มีรูปร่าง เป็นเพียงพลังงานเท่านั้น ศาลฎีกาจึงไม่อาจใช้ตีความโดยขยายความคำว่า “ทรัพย์สิน” ให้คลุมถึงกระแสไฟฟ้าซึ่งเป็นวัตถุไม่มีรูปร่างได้ ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ศาลฎีกาใช้บทกฎหมาย ที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งมาลงโทษจำเลย เพราะเป็นกรณีที่ไม่มียกเว้นที่เกี่ยวเนื่องโดยตรงกับการลัก กระแสไฟฟ้ามาปรับใช้แก่กรณี ซึ่งถือว่าเป็นช่องว่างของกฎหมาย ศาลฎีกาจึงนำความผิดฐานลักทรัพย์ ที่เป็นกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งกับการลักกระแสไฟฟ้ามาปรับใช้ เพื่อลงโทษจำเลยและเพื่อรักษา ผลประโยชน์ของรัฐ

5.3.3 การวิเคราะห์และเปรียบเทียบพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยและศาลฎีกา ต่างประเทศประเด็นการลักกระแสไฟฟ้า

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส เคยมีปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐาน ลักทรัพย์หรือไม่เช่นเดียวกัน ซึ่งแต่ละประเทศแก้ไขปัญหานี้ด้วยวิธีการที่ต่างกันไป กล่าวคือ สหราชอาณาจักรและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีใช้วิธีการบัญญัติให้การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิด พิเศษ สาธารณรัฐฝรั่งเศสบัญญัติให้ถือว่าการลักกระแสไฟฟ้าซึ่งเป็นพลังงานเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ส่วนสหรัฐอเมริกาใช้การตีความของศาล เนื่องจากนักกฎหมายส่วนใหญ่และศาลอเมริกันมีความเห็นว่า กระแสไฟฟ้าเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ จึงวางแนวบรรทัดฐานมาโดยตลอดว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ดังนั้น ในปัจจุบัน ประเทศเหล่านี้ไม่มีปัญหาถกเถียงกัน

¹⁰² เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1, หน้า 26-27.

ทางวิชาการว่า การลักรกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่อีกต่อไป เนื่องจากเป็นปัญหาที่ได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้ว

ส่วนราชอาณาจักรไทย ในปี พ.ศ. 2501 เกิดปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักรกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ เนื่องจากวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา คือ ทรัพย์ ซึ่งหมายถึงวัตถุมีรูปร่าง แต่คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2501 ตัดสินว่า การลักรกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ โดยไม่ปรากฏเหตุผลทางวิชาการว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์เพราะเหตุใด แต่ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายก็ได้แก้ปัญหานี้ด้วยวิธีการบัญญัติให้การลักรกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดพิเศษ หรือบัญญัติให้ถือว่าการลักรกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ หรือแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการอื่นใด เพื่อให้เกิดความชัดเจนและป้องกันปัญหาการตีความในอนาคต ส่วนศาลฎีกาก็ตีความว่า การลักรกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ โดยไม่เคยให้เหตุผลทางวิชาการว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์เพราะเหตุใด ทำให้เกิดความสงสัยทางวิชาการมาโดยตลอดว่า กระแสไฟฟ้าเป็นวัตถุมีรูปร่าง หรือเป็นเพียงพลังงานซึ่งเป็นวัตถุไม่มีรูปร่าง แต่ศาลฎีกาจำต้องตีความว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์ โดยอาศัยการตีความโดยขยายความหรือบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งมาลงโทษผู้กระทำ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของรัฐ ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พัฒนาการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการลักรกระแสไฟฟ้านั้นไม่เป็นไปตามแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศด้วยเหตุผล 2 ประการ ดังนี้

1) เมื่อมีปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักรกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายของสหราชอาณาจักร สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะตระหนักถึงปัญหา จึงแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการบัญญัติกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการบัญญัติให้เป็นความผิดพิเศษ หรือบัญญัติให้ถือว่าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เพื่อป้องกันปัญหาการตีความในอนาคต ทำให้ในปัจจุบันประเทศดังกล่าวไม่มีปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักรกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ เนื่องจากเป็นปัญหาที่ได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ส่วนผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายของราชอาณาจักรไทยนั้นตระหนักถึงปัญหานี้เช่นกัน เนื่องจากเคยนำปัญหาเรื่องนิยามคำว่า “ทรัพย์” และ “ทรัพย์สิน” เข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ในช่วงปี พ.ศ. 2534 ถึง พ.ศ. 2535 โดยมีประเด็นว่า ควรขยายนิยามคำว่า “ทรัพย์” ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้รวมถึงพลังงานธรรมชาติและพลังงานอื่นที่ควบคุมได้ด้วยหรือไม่ ซึ่งแบ่งความเห็นออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายแรกเห็นว่า

ควรแก้ไขเพิ่มเติมนิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” เพื่อให้สอดคล้องกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2501 (ประชุมใหญ่) ฝ่ายที่สองเห็นว่า พลังงานเป็นวัตถุไม่มีรูปร่างจึงเป็นทรัพย์สินประเภทสังหาริมทรัพย์ หากแก้ไขให้พลังงานเป็นทรัพย์สินจะขัดกับนิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ซึ่งหมายถึง วัตถุมีรูปร่าง และไปทับซ้อนกับนิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ในท้ายที่สุด คณะกรรมการดังกล่าวมีมติไม่แก้ไขเพิ่มเติมนิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ส่วนประเด็นการลักกระแไฟฟ้าในทางอาญานั้น ควรบัญญัติเป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหาก ดังนั้น นิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” และ “ทรัพย์สิน” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยังคงเดิม¹⁰³ และไม่มีการแก้ปัญหาระเบิดการลักกระแไฟฟ้าด้วยวิธีการบัญญัติกฎหมาย

2) สหรัฐอเมริกาเคยมีปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ซึ่งศาลฎีกาอเมริกันตีความว่า กระแไฟฟ้าเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลมาโดยตลอด ในคำพิพากษาแรก ๆ มีปัญหาถกเถียงกัน เนื่องจากศาลฎีกาอเมริกันอธิบายเหตุผลไม่ชัดเจนว่า กระแไฟฟ้าเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะเหตุใด แต่มีความพยายามที่จะอธิบายเหตุผลให้ชัดเจนขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งคดี *People v. Menagas*¹⁰⁴ ซึ่งเป็นคดีสำคัญในเรื่องการลักกระแไฟฟ้าของสหรัฐอเมริกาที่อธิบายเหตุผลไว้อย่างชัดเจนว่า กระแไฟฟ้าเป็นวัตถุไม่มีรูปร่างแต่สามารถเคลื่อนที่ได้ จึงเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคลประเภท วัตถุไม่มีรูปร่าง ทำให้กระแไฟฟ้าเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์ เดิมได้ การลักกระแไฟฟ้าจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เมื่อศาลฎีกาอเมริกันอธิบายเหตุผลไว้อย่างชัดเจนจนเป็นที่ยอมรับของนักกฎหมายแล้ว ปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการประเด็นนี้จึงยุติไป ขณะที่ศาลฎีกาไทยในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2501 ตัดสินว่า การลักกระแไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ โดยไม่ปรากฏเหตุผลทางวิชาการว่า กระแไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินเพราะเหตุใด จึงทำให้เกิดปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการ แต่ศาลฎีกาก็มิได้อธิบายถึงเหตุผลทางวิชาการประเด็นนี้ จนกระทั่งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 481/2549 ก็มีได้อธิบายเหตุผลไว้ หากมีการอธิบายเหตุผลไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกา อาจทำให้ปัญหาทางวิชาการในประเด็นนี้เบาบางลงและยุติไปดังเช่นสหรัฐอเมริกา

¹⁰³ อรุโณทัย ชื่อสุวรรณ, "ความผิดฐานลักทรัพย์: ศึกษากรณีการลอบใช้กระแไฟฟ้า," หน้า 28.

¹⁰⁴ *People v. Menagas* 367 ILL. 330, 11 N.E. 2d 403 (1937)

**ตารางที่ 5 เปรียบเทียบวิธีแก้ปัญหาลักกระแสไฟฟ้าตามกฎหมายไทยและ
กฎหมายต่างประเทศ**

ประเทศ	วัตถุประสงค์การกระทำ ความผิดฐานลักทรัพย์	วิธีแก้ปัญหาลักกระแสไฟฟ้า		
		ความผิดพิเศษ	ถือว่าลักทรัพย์	ตีความ+ อธิบาย เหตุผล
สหราชอาณาจักร	ทรัพย์สิ้น	✓	✗	✗
สหรัฐอเมริกา	ทรัพย์สิ้นที่เคลื่อนที่ได้ ทรัพย์สิ้นที่เคลื่อนที่ไม่ได้	✗	✗	✓
สหพันธ์สาธารณรัฐ เยอรมนี	ทรัพย์ที่เคลื่อนไหวได้	✓	✗	✗
สาธารณรัฐฝรั่งเศส	ทรัพย์	✗	✓	✗
ราชอาณาจักรไทย	ทรัพย์	✗	✗	✗

5.4 ประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

ก่อนกล่าวถึงพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย จำต้องศึกษาเปรียบเทียบกับพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศ ได้แก่ สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศสว่าศาลฎีกาประเทศเหล่านี้มีพัฒนาการการตีความประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายอย่างไร รวมถึงมีมูลเหตุในการเปลี่ยนแนวทางการตีความอย่างไร เพื่อวิเคราะห์ว่าพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นเป็นไปตามแนวโน้มของศาลฎีกาต่างประเทศหรือไม่ และศาลฎีกาไทยเปลี่ยนแนวทางการตีความเพราะเหตุใด ดังนี้

5.4.1 ประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายของศาลฎีกาต่างประเทศ

เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระแล้วลูกหนี้ไม่ยอมชำระหนี้ เจ้าหนี้ต้องดำเนินการบังคับชำระหนี้ตามวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้ เพื่อให้ศาลซึ่งเป็นคนกลางบังคับชำระหนี้ให้ เจ้าหนี้ไม่มีอำนาจดำเนินการบังคับชำระหนี้เองโดยพลการ เนื่องจากการกระทำที่ไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ เจ้าหนี้อาจมีความผิด

ฐานลักทรัพย์ได้ หากศาลตีความว่าเจ้าหนี้มีเจตนาทุจริตและไม่สามารถอ้างสิทธิโดยสุจริต หรือข้อแก้ตัวใด ๆ เพื่อปฏิเสธความผิดฐานลักทรัพย์ได้ ซึ่งจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น มิได้ถือเคร่งครัดว่า เมื่อเจ้าหนี้ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายแล้วจะมีความผิดฐานลักทรัพย์เสมอไป เพราะยกเว้นความผิดฐานลักทรัพย์ให้แก่เจ้าหนี้ในบางกรณี ส่วนสาธารณรัฐฝรั่งเศสมิได้กำหนดข้อยกเว้นไว้ เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์ในทุกกรณี

ดังนั้น ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศ ประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยแบ่งออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ได้แก่ 5.4.1.1 สหราชอาณาจักร 5.4.1.2 สหรัฐอเมริกา 5.4.1.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และ 5.4.1.4 สาธารณรัฐฝรั่งเศส ดังนี้

5.4.1.1 สหราชอาณาจักร

ในอดีต สหราชอาณาจักรพิจารณาความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม จึงเปิดโอกาสให้เจ้าหนี้อ้างสิทธิโดยสุจริตเพื่อปฏิเสธความผิดฐานลักทรัพย์ได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิของเจ้าหนี้มากเกินไป ต่อมามีการสร้างข้อจำกัดสิทธิของเจ้าหนี้ในการปฏิเสธความผิดฐานลักทรัพย์มากขึ้น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบ้านเมือง และเพื่อคุ้มครองลูกหนี้ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาอังกฤษ

ในอดีต สหราชอาณาจักรพิจารณาความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม ในส่วนของการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น เจ้าหนี้จะมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไว้ที่เป็นความผิดทางอาญา” (Felonious Taking) ซึ่งหมายถึง การเอาไว้โดยมีเจตนาที่จะลักขโมย จึงต้องพิสูจน์ว่าจำเลยมีเจตนาที่จะลักขโมย (Felonious Intent) นอกจากนี้ หลักคอมมอนลอว์เดมยังยืนยันว่า การอ้างสิทธิโดยสุจริต (A Good Faith Claim-of-Right) สามารถลบล้างหรือปฏิเสธการเอาไว้ที่เป็นความผิดทางอาญาได้ ดังนั้น หากเจ้าหนี้เอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเพื่อบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย แต่สามารถพิสูจน์

ให้ศาลเชื่อได้ว่า เจ้าหนี้เชื่อโดยสุจริตว่ามีสิทธิเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปได้ เจ้าหนี้ย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์¹⁰⁵

ต่อมาในปีคริสต์ศักราช 1916 (พ.ศ. 2459) สหราชอาณาจักรประกาศใช้ The Larceny Act, 1916 และยกเลิกหลักคอมมอนลอว์เดิม ในส่วนของความผิดฐานลักทรัพย์นั้น มีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบภายนอกจากคำว่า “การเอาไว้ที่เป็นความผิดทางอาญา” ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม มาเป็นคำว่า “การเอาไปในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์อย่างถาวร โดยปราศจากการอ้างสิทธิโดยสุจริต”¹⁰⁶ แต่ยังคงเปิดโอกาสให้เจ้าหนี้อ้างสิทธิโดยสุจริตเพื่อปฏิเสธความผิดฐานลักทรัพย์ได้ ในกรณีที่เจ้าหนี้ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย¹⁰⁷ เช่นเดียวกับสมัยที่ใช้หลักคอมมอนลอว์เดิม โดยไม่มีการจำกัดสิทธิในการอ้างสิทธิโดยสุจริต เพียงแต่บัญญัติไว้ในกฎหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจนมากขึ้นเท่านั้น

ต่อมาในปีคริสต์ศักราช 1968 (พ.ศ. 2511) สหราชอาณาจักรยกเลิก The Larceny Act, 1916 และประกาศใช้ The Theft Act, 1968 ส่งผลให้องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แต่เจ้าหนี้ยังสามารถอ้างสิทธิโดยสุจริตเพื่อยกเว้นความผิดฐานลักทรัพย์ได้ โดยเปลี่ยนจากคำว่า “การอ้างสิทธิโดยสุจริต” มาเป็นคำว่า “กรณีที่ผู้กระทำไม่มีเจตนาทุจริต” และจำกัดสิทธิของเจ้าหนี้มากขึ้น เนื่องจากเปิดโอกาสให้เจ้าหนี้ยกข้อแก้ตัวว่าไม่มีเจตนาทุจริตเพื่อยกเว้นความผิดฐานลักทรัพย์ได้เฉพาะกรณีที่เจ้าหนี้เอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไป เพราะเชื่อโดยสุจริตว่าตนมีสิทธิตามกฎหมายที่จะเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเท่านั้น ตามมาตรา 2 (1) (a)¹⁰⁸ มิได้เปิดโอกาสให้เจ้าหนี้อ้างสิทธิโดยสุจริตได้ทุกกรณีดังเช่นสมัยที่ใช้หลักคอมมอนลอว์เดิมและ

¹⁰⁵ Danielle R. Newton, "What's Right with a Claim-of-Right," University of San Francisco Law Review: pp. 675-676.

¹⁰⁶ Alex Steel, "The Meanings of Dishonesty in Theft," Common Law World Review 38, 2 (2009): 104.

¹⁰⁷ THE LARCENY ACT, 1916 section 1 (1) A person steals who, without the consent of the owner, fraudulently and without a claim of right made in good faith, takes and carries away anything capable of being stolen with intent, at the time of such taking, permanently to deprive the owner thereof: Provided that a person may be guilty of stealing any such thing notwithstanding that he has lawful possession thereof, if, being a bailee or part owner thereof, he fraudulently converts the same to his own use or the use of any person other than the owner.

¹⁰⁸ THE THEFT ACT, 1968 section 2 (1) (a) A person's appropriation of property belonging to another is not to be regarded as dishonest- (a) if he appropriates the property in the belief that he has in law the right to deprive the other of it, on behalf of himself or of a third person.

The Larceny Act, 1916 นอกจากนี้ หากเจ้าหนักระทำความผิดฐานอื่นร่วมด้วย ย่อมต้องรับผิดฐานนั้น นอกเหนือจากความผิดฐานลักทรัพย์ด้วย เช่น ความผิดฐานบุกรุก ทำร้ายร่างกาย เป็นต้น¹⁰⁹ อย่างไรก็ตาม หากเจ้าหนักรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีสิทธิที่จะดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายได้ เจ้าหนัวย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะถือว่ามีเจตนาทุจริตแล้ว¹¹⁰

2) มูลเหตุในการเปลี่ยนแนวทางการตีความกฎหมาย

หลักคอมมอนลอว์เดิม และ The Larceny Act, 1916 เปิดโอกาสให้เจ้าหนัอ้างสิทธิโดยสุจริตเพื่อยกเว้นความผิดฐานลักทรัพย์ได้อย่างกว้างขวาง เจ้าหนัจึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เมื่อดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หากสามารถพิสูจน์ให้ศาลเชื่อได้ว่าตนเชื่อโดยสุจริตว่ามีสิทธิกระทำเช่นนั้นได้ อันเป็นการคุ้มครองเจ้าหนัมากเกินไป เพราะในบางครั้งเจ้าหนัก็กระทำความผิดฐานอื่นร่วมด้วย เช่น บุกรุก หรือทำร้ายร่างกาย ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมืองได้ ต่อมาประกาศใช้ The Theft Act, 1968 จึงมีแนวคิดในการรักษาความสงบเรียบร้อย และคุ้มครองสิทธิของลูกหนัซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์ จึงเปิดโอกาสให้เจ้าหนัอ้างสิทธิโดยสุจริตได้เฉพาะกรณีที่เชื่อโดยสุจริตว่าตนมีสิทธิตามกฎหมายที่จะเอาทรัพย์สินของลูกหนัไปได้เท่านั้น ไม่ใช่อ้างสิทธิใด ๆ ก็ได้ดังเช่นในอดีต

5.4.1.2 สหรัฐอเมริกา

ในอดีต สหรัฐอเมริกาพิจารณาความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม ซึ่งเปิดโอกาสให้เจ้าหนัอ้างสิทธิโดยสุจริตเพื่อปฏิเสธความผิดฐานลักทรัพย์ได้อย่างกว้างขวาง อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของเจ้าหนัมากเกินไป ต่อมา มีการสร้างข้อจำกัดสิทธิของเจ้าหนัมากขึ้น โดยยอมให้เจ้าหนัอ้างความสุจริตเพื่อยกเว้นความผิดฐานลักทรัพย์ได้เฉพาะบางกรณีเท่านั้น เพื่อคุ้มครองสิทธิของลูกหนัซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์ และรักษาความสงบเรียบร้อยในบ้านเมือง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

¹⁰⁹ [1781] 2 East. PC510 และ R v Lopatta (1983) 35 SASR 101

¹¹⁰ R v Forrester [1992] Crim LR 793

1) พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาอเมริกัน

ในอดีต สหรัฐอเมริกาพิจารณาความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์ เดิมเช่นเดียวกับสหราชอาณาจักร ดังนั้น ในส่วนของการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น เจ้าหนี้จะมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไว้ ที่เป็นความผิดทางอาญา” (Felonious Taking) ซึ่งหมายถึง การเอาไว้โดยมีเจตนาที่จะลักขโมย จึงต้องพิสูจน์ว่าจำเลยมีเจตนาที่จะลักขโมย (Felonious Intent) ซึ่งหลักคอมมอนลอว์เดิมเปิดโอกาสให้อ้างสิทธิโดยสุจริตเพื่อปฏิเสธการเอาไว้ที่เป็นความผิดทางอาญาได้ ดังนั้น หากเจ้าหนี้เอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเพื่อบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย แต่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเชื่อได้ว่า ตนเชื่อโดยสุจริตว่ามีสิทธิเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปได้ เจ้าหนี้นี้ย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์¹¹¹

ต่อมาสถาบันกฎหมายอเมริกันซึ่งเป็นองค์กรเอกชนได้จัดทำ Model Penal Code ขึ้นและสำเร็จลุล่วงในปีคริสต์ศักราช 1962 (พ.ศ. 2505) เพื่อเป็นต้นแบบในการบัญญัติกฎหมายให้แก่รัฐต่าง ๆ รวมถึงความผิดฐานลักทรัพย์ด้วย ซึ่งยังคงเปิดโอกาสให้เจ้าหนี้อ้างความเชื่อโดยสุจริตเพื่อปฏิเสธความผิดฐานลักทรัพย์ได้ เรียกว่า “ข้ออ้างในการใช้สิทธิ” (Claim of Right) แต่จำกัดสิทธิของเจ้าหนี้มากขึ้น โดยยอมให้เจ้าหนี้อ้างข้ออ้างในการใช้สิทธิขึ้นเป็นข้อต่อสู้เพื่อปฏิเสธความผิดฐานลักทรัพย์ได้เฉพาะกรณีที่เจ้าหนี้ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพราะเข้าใจโดยสุจริตว่าตนมีสิทธิในทรัพย์สินหรือบริการของลูกหนี้ และเอาไปภายในขอบเขตของสิทธิเรียกร้องที่ตนเองมีสิทธิจะได้รับ¹¹² ซึ่งมีทั้งนักวิชาการฝ่ายที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ดังนี้¹¹³

(1) ฝ่ายที่เห็นด้วยเห็นว่า ผู้ที่เอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปเท่าที่ตนเองเชื่อว่ามีสิทธิ จะได้รับมิได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบทรัพย์สินและมีไขเหตุการณ์ที่ร้ายแรงไปกว่าความไม่รู้

¹¹¹ Danielle R. Newton, "What's Right with a Claim-of-Right," University of San Francisco Law Review: pp. 675-676.

¹¹² MODEL PENAL CODE section 223.1 (3) (b) Claim of Right. It is an affirmative defense to prosecution for theft that the actor: acted under an honest claim of right to the property or service involved or that he had a right to acquire or dispose of it as he did.

¹¹³ Wayne R. LaFave, Criminal Law, pp. 992-993.

(2) ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยเห็นว่า หากยอมให้เจ้าหน้าที่บังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เท่ากับเป็นการยอมรับการแก้แค้นทดแทนโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพราะการบังคับชำระหนี้ต้องกระทำโดยศาลเท่านั้น

แม้ Model Penal Code จะเป็นเพียงแนวทางในการบัญญัติกฎหมาย ไม่มีสภาพบังคับให้มลรัฐต่าง ๆ จำต้องปฏิบัติตาม แต่กฎหมายภายในของมลรัฐต่าง ๆ ก็ได้รับอิทธิพลจาก Model Penal Code อย่างมาก รวมถึงความผิดฐานลักทรัพย์ในส่วนข้ออ้างในการใช้สิทธิเพื่อยกเว้นความผิดฐานลักทรัพย์ด้วย แต่สร้างข้อจำกัดข้ออ้างในการสิทธิแตกต่างกัน เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมในแต่ละมลรัฐ เช่น ห้ามใช้กำลังหรือความรุนแรงเพื่อบังคับชำระหนี้ด้วยตนเอง ห้ามยกข้ออ้างในการใช้สิทธิในกรณีที่ดินกรรมอยู่บนพื้นฐานของความไม่ชอบด้วยกฎหมาย ห้ามยกข้ออ้างในการใช้สิทธิในกรณีที่ไม่อาจกำหนดจำนวนได้แน่นอนหรือเป็นหนี้ที่มีข้อพิพาท เป็นต้น¹¹⁴

2) มูลเหตุในการเปลี่ยนแนวทางการตีความกฎหมาย

หลักคอมมอนลอว์เดิมเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่อ้างสิทธิโดยสุจริตเพื่อยกเว้นความผิดฐานลักทรัพย์ได้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากศาลพิจารณาที่เจตนาของเจ้าหน้าที่เป็นหลักว่า เจ้าหน้าที่สุจริตหรือไม่ ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถอ้างสิทธิใด ๆ ก็ได้ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยภายในบ้านเมือง Model Penal Code ตระหนักถึงปัญหานี้จึงเข้ามาจำกัดการใช้สิทธิโดยสุจริตของเจ้าหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และเพื่อคุ้มครองลูกหนี้ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ศาลฎีกาแห่งมลรัฐต่าง ๆ สร้างข้อจำกัดข้ออ้างในการใช้สิทธิโดยสุจริตเพื่อยกเว้นความผิดฐานลักทรัพย์ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายมากขึ้น เนื่องจากได้รับอิทธิพลจาก Model Penal Code และมีนโยบายแห่งรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบ้านเมือง

5.4.1.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

เจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายจะมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบภายในส่วนของ “ความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์ไว้” โดยพิจารณาว่า

¹¹⁴ People v. Pointdexter 63 Cal. Rptr. 332 (Ct. App. 1967), People v. Gate 743 P.2d 301 (Cal. 1987), People v. Barnett 954 P.2d 384 (Cal. 1998), State v. Self 713 P.2d 142 (Wa. App. 1986)

ความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินไว้ซึ่งเป็นเจตนาพิเศษนั้นเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินไว้เป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหนี้อย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์ แต่หากความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินไว้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหนี้อย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ โดยความมิชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวจะหมดไปในกรณีที่สิทธิเรียกร้องที่จะเรียกให้ส่งมอบทรัพย์สินที่ลักไปนั้นเป็นสิทธิเรียกร้องที่ถึงกำหนดและปราศจากข้อโต้แย้ง ซึ่งแบ่งตามประเภทของวัตถุแห่งหนี้ได้ 3 ประเภท ดังนี้¹¹⁵

(1) กรณีที่หนี้เป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง (Stueckschulden)

หากทรัพย์สินที่เจ้าหนี้ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น เป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง เช่น รถจักรยานยนต์ นาฬิกา และสิทธิเรียกร้องในหนี้จนถึงกำหนดแล้ว ทั้งเป็นหนี้ที่ปราศจากข้อโต้แย้งสิทธิ ถือว่าความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหนี้อย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ แต่หากเป็นทรัพย์สินที่ระบุแต่เพียงประเภท ต้องมีการคัดแยกทรัพย์สินเสียก่อนจึงจะกลายเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง เช่น นำข้าวสารมาบรรจุถุงและติดชื้อลูกค้าไว้ เป็นต้น

(2) กรณีที่หนี้เป็นทรัพย์สินที่ระบุแต่เพียงประเภท (Gattungsschuld)

หากทรัพย์สินที่เจ้าหนี้ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น เป็นทรัพย์สินที่ระบุแต่เพียงประเภท เช่น มันฝรั่ง หรือส้ม ถือว่าเจ้าหนี้ละเมิดสิทธิที่จะเลือกชำระหนี้ของลูกหนี้ และมีเจตนาพิเศษที่จะเอาทรัพย์สินไว้เป็นของตนโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหนี้อย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์

(3) กรณีหนี้เงิน¹¹⁶

หนี้เงินนั้นยังมีปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการอยู่ เพราะแนวคำพิพากษาศาลฎีกาเยอรมันและความเห็นของนักวิชาการไม่ตรงกัน โดยศาลฎีกาเยอรมันเห็นว่า เงินเป็นทรัพย์สินที่ระบุแต่เพียงประเภท ต้องพิจารณาตามข้อ (2) เจ้าหนี้จึงมีความผิดฐานลักทรัพย์ แต่นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นว่า หนี้เงินนั้นความตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมายถือว่าไม่มีอยู่ เนื่องจากสิทธิที่จะเลือกชำระหนี้ของลูกหนี้นั้นมีค่าเท่ากับศูนย์ เพราะเงินเป็นแต่เพียงสิ่งที่ใช้ในการชำระหนี้ที่ไม่อาจแยกความแตกต่างระหว่างเงินที่ดีและเงินที่เลวได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา

¹¹⁵ สุรสิทธิ์ แสงวีโรจนพัฒน์, "ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน," *ตุลพาท*: 178-180.

¹¹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 180.

243 (1) หากสิทธิเรียกร้องนั้นถึงกำหนดและเอาไปภายในขอบเขตของสิทธิเรียกร้องที่ตนมีสิทธิจะได้รับ เจ้าหนี้ย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์

5.4.1.4 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายจะมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบภายในส่วนของ “เจตนาทุจริต” ซึ่งเป็นเจตนาพิเศษที่เกิดขึ้นในขณะที่กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ โดยบุคคลจะมีเจตนาทุจริตเมื่อมีเจตนากระทำต่อตัวทรัพย์สินของผู้อื่นเสมือนเป็นทรัพย์สินของตน ซึ่งศาลฎีกาฝรั่งเศสตีความว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายด้วยวิธีการเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเป็นหลักประกันเพื่อให้ลูกหนี้ติดต่อขอชำระหนี้ หรือเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเพื่อหักใช้นั้น มีเจตนากระทำต่อทรัพย์สินของลูกหนี้เสมือนเป็นทรัพย์สินของตนแล้ว เจ้าหนี้จึงมีเจตนาทุจริต และมีความผิดฐานลักทรัพย์¹¹⁷ ส่วนข้ออ้างที่ว่า เจ้าหนี้ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากลูกหนี้ไม่ยอมชำระหนี้เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว เป็นเพียงมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดเท่านั้น ซึ่งศาลฎีกาฝรั่งเศสไม่นำมูลเหตุจูงใจดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาความรับผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากผู้กระทำไม่จำเป็นต้องกระทำเพื่อความมั่งคั่งส่วนบุคคล¹¹⁸

5.4.2 ประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายของศาลฎีกาไทย

ภายหลังจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย และมูลเหตุที่ศาลฎีกาต่างประเทศเปลี่ยนแนวทางการตีความในหัวข้อ 5.4.1 แล้ว สิ่งที่ต้องวิเคราะห์ต่อไป คือ พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย และมูลเหตุที่ศาลฎีกาเปลี่ยนแนวทางการตีความ ดังนี้

5.4.2.1 พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทย

เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระแล้วแต่ลูกหนี้ผิดนัดไม่ยอมชำระหนี้ เจ้าหนี้ต้องฟ้องร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลบังคับชำระหนี้ให้ตามสิทธิที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย และดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมาย

¹¹⁷ Crim. 14 janv. 1986: D. 1986, inf. Rap. p. 405, obs. R. Boubee.

¹¹⁸ Catherine Elliott, French Criminal Law, pp. 185-186.

กำหนด แต่หลายครั้งเจ้าหนี้ไม่ได้ใช้สิทธิทางศาลและใช้วิธีการบังคับชำระหนี้เองโดยพลการ จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบภายในส่วนของ “เจตนาพิเศษ” ซึ่งสมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวงนั้น พระไอยการลักษณะโจร เรียกว่า “เจตนาขโมย”¹¹⁹ ซึ่งพิจารณาจากเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้ว่า มีเจตนาจะขโมยทรัพย์ของผู้อื่นหรือไม่ ดังนั้น เมื่อเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้คือ ต้องการได้รับชำระหนี้ที่ค้างชำระ มิได้เจตนาจะขโมยทรัพย์ของลูกหนี้ ถือว่าเจ้าหนี้ขาดเจตนาขโมย จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ แต่เจ้าหนี้อาจมีความรับผิดทางแพ่งได้ โดยพิจารณาจากพระไอยการกฐี ซึ่งบัญญัติถึงสิทธิของเจ้าหนี้ในการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย และแบ่งตามประเภทของทรัพย์ที่เจ้าหนี้ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายได้ 2 ประเภท ดังนี้

1) ทรัพย์ทั่วไป ตามมาตรา 39

แม้เจ้าหนี้จะไม่มีสิทธิดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย แต่เมื่อเจ้าหนี้ออกรับเอาทรัพย์ของลูกหนี้มาแล้ว พระไอยการกฐียอมให้เจ้าหนี้หักกลบลบหนี้ได้ตามกฎหมาย แต่มีการลงโทษเจ้าหนี้ 4 กรณี เนื่องจากมิได้บังคับชำระหนี้ตามวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้¹²⁰

1.1) กรณีหนี้ต่อหน้า บังคับชำระหนี้ได้เฉพาะต้นเงิน เรียกดอกเบี้ยไม่ได้

1.2) กรณีดอกเบี้ยยังไม่ถึงต่อหน้า ให้นำต้นเงินและดอกเบี้ยรวมเข้าด้วยกัน แล้วยอมให้เจ้าหนี้บังคับชำระหนี้ได้เพียงกึ่งหนึ่งเท่านั้น

1.3) กรณีทรัพย์นั้นมีมูลค่าน้อยกว่าจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ ห้ามเจ้าหนี้เรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ส่วนที่ขาดในภายหลัง

¹¹⁹ “อวหารณจ นำเอาซึ่งทรัพย์สรรพเหตุทั้งปวงของผู้อื่นด้วยไทยจิต พร้อมด้วยอะระหะระเจตนา”

¹²⁰ พระไอยการกฐี มาตรา 39 บัญญัติว่า “ทวยราชฎการกฐีหนี้อีสันกัน เจ้าหนี้อ้างว่าตนเปนดีมีทาษไทยหลาย ว่ามียศมีศักดิ์ลวงความเมืองท่าน มิให้หมาย บ้าน } แพงแห่งกระทรวงเรียกหาให้เลย ก็ย้อแยงแข่งเขนเอาสิ่งสินทรัพย์เหตุนั้นมาเอง ถ้าหนี้นั้น เมือง }

เป็นต่อหน้าให้ยกดอกเบี้ยนั้นเสียเอาแต่ต้นให้ ถ้าดอกเบี้ยนั้นมิถึงต่อหน้า ให้เอาต้นแลดอกเบี้ยเข้าด้วยกัน แลแล่งเสียกึ่งหนึ่ง เอากึ่งหนึ่งให้แก่เจ้าหนี้ ถ้าย้อสิ่งสินทรัพย์แห่งเขามาเหลือหนี้นั้นให้คืนแก่เขา ถ้าแลเจ้าหนี้อาสิ่งสินเขามาทำให้หายตาย แลมีผู้พิภาษต่อเจ้าหนี้เอง มิให้เขาใช้หนี้นั้นเลย เพราะเจ้าหนี้ลวงความเมืองท่าน ถ้าแลเจ้าหนี้อ้างย้อเอาหนี้นั้นน้อยมิพอหนี้นั้น ท่านว่าอย่าให้เอาอีกแก่ลูกหนี้นั้นเลย เพราะเจ้าหนี้นักใครใหญ่แต่ฝ่ายอันน้อย”

1.4) กรณีเจ้าหน้าที่ทำให้ทรัพย์สินของลูกหนี้สูญหายหรือตาย ห้ามเจ้าหน้าที่เรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ในภายหลัง แม้ทรัพย์สินนั้นมีมูลค่าน้อยกว่าจำนวนหนี้ที่ค้างชำระก็ตาม

อย่างไรก็ตาม หากทรัพย์สินของลูกหนี้ที่เจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายมีมูลค่าสูงกว่าจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ เจ้าหน้าที่ต้องคืนส่วนที่เกินให้แก่ลูกหนี้ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า กฎหมายบัญญัติเช่นนั้นเพื่อความเป็นธรรมแก่ลูกหนี้ เพราะเจ้าหน้าที่ไม่ควรได้รับชำระหนี้เกินกว่าสิทธิเรียกร้องที่ตนมีสิทธิจะได้รับ

2) ทรัพย์สินพระราชทาน ตามมาตรา 40

หากทรัพย์สินที่เจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น เป็นทรัพย์สินที่ลูกหนี้ได้รับพระราชทานมา เจ้าหน้าที่จะนำไปหักใช้หนี้ไม่ได้ ต้องคืนทรัพย์สินนั้นให้แก่ลูกหนี้ และเจ้าหน้าที่ต้องถูกลงโทษ เนื่องจากเป็นการกระทำละเมิด¹²¹

เมื่อพิจารณาวิธีการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายตามที่บัญญัติในพระไอยการกฐินแล้วจะเห็นว่า มีเพียงวิธีการเดียว คือ การเอาทรัพย์สินของลูกหนี้มาเพื่อหักใช้หนี้ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า คำว่า “สิ่งสินทรัพย์” ตามมาตรา 39 นั้นมิได้หมายถึงเฉพาะทรัพย์สิน หรือสิ่งของเท่านั้น แต่หมายความรวมถึงเงินด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 40 ซึ่งบัญญัติถึงการยึดเอาผ้าผ่อนเงินทองของภคทรัพย์

ต่อมาราชอาณาจักรไทยประกาศยกเลิกกฎหมายตราสามดวง เนื่องจากบังคับใช้มาเป็นเวลานานแล้วจึงไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป¹²² และประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2451 เป็นต้นไป ในส่วนของการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) มิได้บัญญัติวิธีการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายไว้ดังเช่นกฎหมายตราสามดวง จึงต้องพิเคราะห์จากคำพิพากษาศาลฎีกา ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า วิธีการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นมี 2 วิธีการ คือ 1. การเอาทรัพย์สินของลูกหนี้มาเพื่อหักใช้หนี้ซึ่งเป็นวิธีการดั้งเดิม และ 2. การเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเป็นหลักประกันเพื่อให้ลูกหนี้ติดต่อชำระหนี้ แต่

¹²¹ พระไอยการกฐิน มาตรา 40 บัญญัติว่า “ผู้ใดกฐินี่ถือสินท่านเจ้าหน้าที่ทวงหลาย ครั้ง } และผู้ถือหนี้ว่าจะให้บังวายไว้ มิให้ แลเจ้าหน้าที่ซึ่งเคียดฮือเอาผ้าผ่อนเงินทองของภคทรัพย์ ซึ่งพระราชทานให้แก่ท่านนั้นไป ท่านว่าผู้นั้นละเมิดให้เรียกของท่านคืน แล้วให้ลงโทษ แม้นของขุนมนนายคุดเดียวแลทรัพย์สินติดพันว่ากล่าวเอากันตามกระบิลเมืองท่าน”

¹²² พระราชปรารภในกฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451)

ศาลฎีกายังคงตีความว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น ไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์เช่นเดียวกับสมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวง ทั้ง ๆ ที่มาตรา 6 (3) บัญญัตินิยามคำว่า “กระทำการทุจริต” ว่าเป็นการแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเองก็ดี เพื่อผู้อื่นก็ดี อันเป็นประโยชน์ที่สมควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย และเกิดเสียหายแก่ผู้อื่น

ต่อมาพฤติการณ์ของบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก จึงเห็นสมควรปรับปรุงกฎหมายอาญาเสียใหม่ และในที่สุดก็ได้ยกเลิกกฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 จนถึงปัจจุบัน¹²³ ในส่วนของการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น ประมวลกฎหมายอาญามีได้บัญญัติวิธีการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายไว้ จึงต้องพิจารณาจากคำพิพากษาศาลฎีกา ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่ายังคงมีวิธีการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย 2 วิธีการเช่นเดียวกับสมัยที่ใช้กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และคำพิพากษาศาลฎีกาส่วนใหญ่ยังคงตีความว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น ขาดเจตนาทุจริต จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ ขณะที่ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์ มีความเห็นว่า เจ้าหนี้มีเจตนาทุจริตแล้ว เนื่องจากการดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นทำให้เจ้าหนี้ได้รับประโยชน์ และเป็นประโยชน์ที่ไม่มีกฎหมายรับรอง จึงเป็นประโยชน์ที่เจ้าหนี้สมควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย¹²⁴ อันเป็นการตีความองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ในส่วนของ “โดยทุจริต” ตรงตามนิยามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1 (1) ซึ่งในระยะแรกนั้นเป็นเพียงความเห็นในทางตำราเท่านั้น เนื่องจากมิได้นำมาใช้จริงในทางปฏิบัติเพราะขัดต่อแนวบรรทัดฐานของศาลฎีกา และนำมาใช้ในทางปฏิบัติในเวลาต่อมา

เมื่อนำคำพิพากษาศาลฎีกาเรื่องการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายที่ตัดสินว่าเจ้าหนี้ขาดเจตนาทุจริต และมีความผิดฐานลักทรัพย์ มาวิเคราะห์ประกอบกับการสัมภาษณ์ความเห็นของผู้พิพากษาศาลต่าง ๆ ทำให้ทราบถึงเหตุผลที่ศาลฎีกาตัดสินว่าเจ้าหนี้ไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งมีข้อพิจารณาดังนี้

¹²³ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

¹²⁴ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 634-635.

(1) เจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้

ผู้กระทำจะมีความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปโดยไม่มีเหตุผล เมื่อเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้ คือ ต้องการได้รับชำระหนี้ที่ค้างชำระ ไม่ได้มีเจตนาร้ายหรือเจตนาทุจริต จึงมิใช่การเอาทรัพย์ของลูกหนี้ไปโดยไม่มีเหตุผล ศาลฎีกาจึงตัดสินว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น ขาดเจตนาทุจริต และไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งเป็นการตัดสินตามหลักความยุติธรรม เพื่อให้กฎหมายสอดคล้องกับสภาพสังคม หากยึดติดกับนิยามคำว่า “โดยทุจริต” มากเกินไป กฎหมายจะแข็งกระด้างและไม่สอดคล้องกับหลักความยุติธรรม ฉะนั้นจึงลงโทษเฉพาะผู้ที่มีเจตนาลักทรัพย์จริง ๆ เท่านั้น¹²⁵ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2041/2515

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2041/2515 น. ค้างชำระค่าเช่าจำเลยอยู่ 29,400 บาท จำเลยเคยทวง น. ก็ยังไม่ชำระให้ จำเลยเคยขอให้ผู้ใหญ่บ้านไปยึดทรัพย์ของ น. ให้ ผู้ใหญ่บ้านก็ไม่ยอมไป วันเกิดเหตุจำเลยกับพวกไปถามหา น. ที่บ้าน คนเฝ้าบ้านของ น. บอกว่าไม่อยู่ จำเลยเข้าตรวจค้นในเรือนไม่พบ จำเลยกับพวกจึงแก้เอากระบือของ น. กับเกวียนของ ม. ซึ่งจำเลยเข้าใจว่าเป็นของ น. ไป รวมราคา 7,500 บาท ดังนี้ เห็นได้ว่าเป็นการเอาทรัพย์ของ น. และ ม. ไปเพื่อหักใช้หนี้ และทรัพย์นั้นก็ไม่เกินกว่าจำนวนหนี้ ถือว่าจำเลยไม่มีเจตนาทุจริต ไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า น. ซึ่งเป็นลูกหนี้ค้างชำระหนี้ จำเลยทวงก็ไม่ยอมชำระ จำเลยจึงไปเอาทรัพย์ของลูกหนี้มาด้วยตนเองโดยพลการ ก่อนหน้านั้นจำเลยได้ขอให้เจ้าหน้าที่ของรัฐช่วยไปยึดทรัพย์ของลูกหนี้ เพื่อนำมาหักใช้หนี้แต่ก็ไม่ได้รับความช่วยเหลือ จำเลยไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรจึงดำเนินการบังคับชำระหนี้ด้วยตนเอง และทรัพย์ที่จำเลยเอาไปก็มีมูลค่าน้อยกว่าจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ ซึ่งพฤติการณ์ดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นว่า เจ้าหนี้กระทำเพื่อให้ตนเองได้รับชำระหนี้ที่ค้างชำระ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของตนเองเท่านั้น มิได้เจตนาจะลักทรัพย์ของลูกหนี้ ศาลฎีกาจึงตัดสินว่า เจ้าหนี้ขาดเจตนาทุจริต และไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์ ตามหลักกรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา

อย่างไรก็ตาม หากเจ้าหนี้กระทำความผิดฐานอื่นร่วมด้วยในขณะที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหนี้อาจมีความผิดฐานอื่นได้ เนื่องจากเป็นการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับความเดือดร้อนที่เจ้าหนี้ได้รับ เช่น ความผิดฐานบุกรุก ทำร้ายร่างกาย เป็นต้น หากเจ้าหนี้ไม่มี

¹²⁵ สัมภาษณ์ สุรชาติ บุญศิริพันธ์, ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลอุทธรณ์ภาค 1, 5 เมษายน 2560.

ความผิดฐานใดเลย อาจก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยภายในบ้านเมืองได้ เพราะเจ้าหนี้จะดำเนินการบังคับชำระหนี้ด้วยตนเองแทนการฟ้องร้องเพื่อให้ศาลบังคับชำระหนี้ให้ ซึ่งต้องใช้เวลาและเสียค่าใช้จ่าย

(2) มูลค่าของทรัพย์สินที่เอาไปเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ

การบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายมี 2 วิธีการ คือ 1. การเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเพื่อหักใช้หนี้ และ 2. การเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเป็นหลักประกันเพื่อให้ลูกหนี้ติดต่อขอชำระหนี้ ดังนั้น ต้องพิจารณาเสียก่อนว่า เจ้าหนี้มีเจตนาเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปด้วยวัตถุประสงค์ใด แล้วจึงพิจารณาถึงมูลค่าของทรัพย์สินนั้น เนื่องจากมีผลทางกฎหมายที่แตกต่างกัน ดังนี้

(2.1) กรณีเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเพื่อหักใช้หนี้

หากเจ้าหนี้เอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปไม่เกินกว่าจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ ถือว่าเจ้าหนี้ขาดเจตนาทุจริต และไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากเจ้าหนี้สามารถเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปมากกว่าจำนวนหนี้ที่ค้างชำระได้แต่เจ้าหนี้ก็มิได้กระทำเช่นนั้น ซึ่งเป็นพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้ว่ากระทำเพื่อต้องการให้ตนเองได้รับชำระหนี้ที่ค้างชำระ มิได้เจตนาจะลักทรัพย์ของลูกหนี้ แต่หากเจ้าหนี้เอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเกินกว่าจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ ย่อมแสดงให้เห็นถึงเจตนาทุจริตของเจ้าหนี้ เนื่องจากกระทำไปเพื่อให้ตนเองได้รับชำระหนี้มากกว่าความเดือนร้อนที่ตนเองได้รับ และทำให้ลูกหนี้ได้รับความเสียหาย ถือว่าเจ้าหนี้มีเจตนาทุจริตแล้ว จึงมีความผิดฐานลักทรัพย์¹²⁶ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 251/2513

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 251/2513 ความผิดฐานลักทรัพย์ผู้กระทำจะต้องเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปโดยทุจริต ผู้เสียหายเช่านาจำเลยโดยตกลงให้ข้าวแก่จำเลยปีละ 108 ถัง เป็นค่าเช่า ผู้เสียหายไม่ชำระค่าเช่า จำเลยจึงไปดวงข้าวจากลานนวดข้าวในนาผู้เสียหายไป 108 ถัง ข้าวในนาของผู้เสียหายมีอยู่มากกว่าที่จำเลยมาดวงเอาไป จำเลยดวงเอาข้าวไป 108 ถัง เท่าจำนวนค่าเช่านาที่จำเลยมีสิทธิจะได้รับชำระจากผู้เสียหาย จะว่าจำเลยมีเจตนาทุจริตลักข้าวของผู้เสียหายหาได้หรือไม่

¹²⁶ เรื่องเดียวกัน

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า ผู้เสียหายค้างชำระค่าเช่านา ซึ่งตกลงกันว่าจะชำระด้วยข้าวจำนวน 108 ถัง จำเลยจึงไปดวงข้าวของผู้เสียหายมาเพียง 108 ถัง เท่ากับจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ ทั้ง ๆ ที่ข้าวในนาของผู้เสียหายมีมากกว่านั้น ศาลฎีกาจึงถือว่าจำเลยขาดเจตนาทุจริต และไม่มีคามผิดฐานลักทรัพย์

(2.2) กรณีเอาทรัพย์ของลูกหนีไปเป็นหลักประกันเพื่อให้ลูกหนี้ติดต่อขอชำระหนี้

หากเจ้าหนี้เจตนาเอาทรัพย์ของลูกหนีไปเป็นหลักประกันเพื่อให้ลูกหนี้ติดต่อขอชำระหนี้ แม้มูลค่าของทรัพย์ที่เจ้าหนี้อาจไปจะสูงกว่าจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ ศาลฎีกาก็ถือว่าเจ้าหนี้ขาดเจตนาทุจริต และไม่มีคามผิดฐานลักทรัพย์ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3150/2549

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3150/2549 จำเลยที่ 1 ทวงเงินจาก อ. ไม่ได้ จึงพาพวกไปทวงเงินจาก อ. ในเวลาที่ต่อเนื่องกัน เมื่อ อ. ไม่ยอมคืนเงินและไม่ยอมออกมาพบ จึงใช้อำนาจบังคับโดยผลการเอารถจักรยานยนต์ของผู้เสียหายไปขณะนั้น แม้ข้อเท็จจริงปรากฏว่าจำเลยที่ 1 กับพวกใช้กุญแจที่ไม่ใช่กุญแจรถจักรยานยนต์ของกลางติดเครื่องยนต์นำรถจักรยานยนต์ของกลางออกไปอีกทั้งรถจักรยานยนต์ของกลางมีราคา 26,000 บาท สูงกว่าจำนวนหนี้ 300 บาท อยู่มาก จำเลยที่ 1 กับพวกคงไม่ได้คิดว่ารถจักรยานยนต์ของกลางมีราคาสูงเท่าใด หากแต่ต้องการเพียงให้ อ. ที่จำเลยที่ 1 เข้าใจว่าเป็นเจ้าของรถจักรยานยนต์นำเงินมาชำระหนี้เท่านั้น การกระทำของจำเลยที่ 1 กับพวก จึงมิได้มีเจตนาเอารถจักรยานยนต์ของกลางไปโดยทุจริต ไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตามฟ้อง

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า อ. เป็นหนี้จำเลยเพียง 300 บาท เท่านั้น แต่จำเลยกลับเอารถจักรยานยนต์ราคา 26,000 บาท ของผู้เสียหายไป เพราะจำเลยสำคัญผิดว่าเป็นรถของ อ. ซึ่งมีมูลค่าสูงกว่าจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ เมื่อศาลฎีกาพิจารณาถึงเจตนาที่แท้จริงของจำเลยแล้วมีความเห็นว่า ขณะเอาทรัพย์ดังกล่าวไปจำเลยไม่ได้คิดว่าทรัพย์ดังกล่าวจะมีมูลค่าเท่าใด กระทำไปเพราะต้องการให้ อ. ซึ่งเป็นลูกหนี้มารับติดต่อขอชำระหนี้เท่านั้น แม้ทรัพย์ดังกล่าวจะมีค่าของลูกหนี้ จำเลยก็ขาดเจตนาทุจริต และไม่มีคามผิดฐานลักทรัพย์

(3) การสำคัญผิดว่ามีอำนาจกระทำได้

มาตรา 64 บัญญัติว่า “บุคคลจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายเพื่อให้พ้นจากความรับผิดชอบในทางอาญาไม่ได้...” แต่ความเป็นจริงแล้วบุคคลส่วนใหญ่ยังไม่รู้กฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง

ลูกหนี้ไม่ยอมชำระหนี้ เจ้าหนี้ไม่รู้จะกระทำประการใดจึงดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพื่อให้ตนได้รับชำระหนี้ โดยไม่มีเจตนาร้าย (*Mens Rea*) เพื่อความยุติธรรม ศาลฎีกาจึงเปิดโอกาสให้เจ้าหนี้อ้างความสำคัญผิดว่ามีอำนาจกระทำได้ขึ้นเป็นข้อแก้ตัว เพื่อยกเว้นความผิดฐานลักทรัพย์¹²⁷ อย่างไรก็ตาม แม้เจ้าหนี้มิได้ยกความสำคัญผิดขึ้นเป็นข้อต่อสู้ แต่ในทางพิจารณา เจ้าหนี้สามารถนำสืบให้ศาลเห็นถึงเจตนาที่แท้จริงได้ว่า กระทำการดังกล่าวไปโดยสำคัญผิดว่ามีอำนาจกระทำได้ ศาลฎีกาย่อมตัดสินว่า เจ้าหนี้ขาดเจตนาทุจริต และไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์เช่นกัน¹²⁸ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1042/2468

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1042/2468 ดวงข้าวและชนพินไปจากบ้านของลูกหนี้ ในเวลาที่ลูกหนี้ไม่อยู่บ้าน คนเฝ้าบ้านห้ามก็ไม่ฟัง โดยสำคัญผิดว่ามีอำนาจถือเอาทรัพย์สินนั้นเพื่อหักหนี้ ไม่มีเจตนา ไม่เป็นลักทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า ในทางนำสืบ จำเลยสามารถแสดงให้ศาลฎีกาเชื่อได้ว่า จำเลยเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปโดยสำคัญผิดว่าตนมีสิทธิเอาทรัพย์สินของลูกหนี้มาเพื่อหักหนี้นี้ได้โดยพลการ เนื่องจากลูกหนี้ค้างชำระหนี้ ศาลฎีกาจึงตัดสินว่า จำเลยขาดเจตนาทุจริต และไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์

(4) ทรัพย์สินที่เอาไปเป็นของลูกหนี้หรือบุคคลอื่น

โดยหลัก ทรัพย์สินที่เจ้าหนี้ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายต้องเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ แต่ในกรณีที่เจ้าหนี้เอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปโดยสำคัญผิดว่าเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ ศาลฎีกายังคงตัดสินว่า เจ้าหนี้ขาดเจตนาทุจริต และไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์ โดยอาศัยหลักเรื่องเจตนาโอน เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2041/2515

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2041/2515 น. ค้างชำระค่าเช่านจำเลยอยู่ 29,400 บาท จำเลยเคยทวง น. ก็ยังไม่ชำระให้ จำเลยเคยขอให้ผู้ใหญ่บ้านไปยึดทรัพย์สินของ น. ให้ ผู้ใหญ่บ้านก็ไม่ยอมไป วันเกิดเหตุจำเลยกับพวกไปถามหา น. ที่บ้าน คนเฝ้าบ้านของ น. บอกว่าไม่อยู่ จำเลยเข้าตรวจค้นในเรือนไม่พบ จำเลยกับพวกจึงแก้เอากระบือของ น. กับเกวียนของ ม. ซึ่งจำเลยเข้าใจว่า

¹²⁷ หมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8388/2551

¹²⁸ สัมภาษณ์ บุษชาติ บุญศิริพันธ์, ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลอุทธรณ์ภาค 1, 5 เมษายน 2560.

เป็นของ น. ไป รวมราคา 7,500 บาท ดังนี้ เห็นได้ว่าเป็นการเอาทรัพย์สินของ น. และ ม. ไปเพื่อหักใช้หนี้ และทรัพย์สินนั้นก็ไม่เกินกว่าจำนวนหนี้ ถือว่าจำเลยไม่มีเจตนาทุจริต ไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า จำเลยดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบ ด้วยกฎหมายด้วยวิธีการเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเพื่อหักใช้หนี้ โดยเอาทรัพย์สินไปจากบ้านของลูกหนี้ 2 รายการ คือ 1. กระบือซึ่งเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ และ 2. เกวียนซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้อื่น แต่เมื่อ พิจารณาถึงเจตนาที่แท้จริงของจำเลยซึ่งเป็นเจ้าหนี้แล้ว จะเห็นว่า จำเลยไม่ได้เจตนาเอาทรัพย์สินของ ผู้อื่นไป เพราะเข้าใจว่าเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ ศาลฎีกาจึงตัดสินว่า จำเลยขาดเจตนาทุจริต และไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์ โดยอาศัยหลักเรื่องเจตนาโอนเพื่อยกเว้นความผิดฐานลักทรัพย์ให้แก่จำเลย แต่เมื่อทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ของลูกหนี้ เจ้าหนี้ก็ต้องคืนทรัพย์สินนั้นให้แก่เจ้าของทรัพย์สินไป เพื่อความเป็นธรรม แก่ทุกฝ่าย

นอกจากนี้ แม้เจ้าหนี้จะไม่แน่ใจว่าทรัพย์สินที่ตนดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วย กฎหมายนั้นจะเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้หรือไม่ และปรากฏว่าทรัพย์สินนั้นมีใช่ของลูกหนี้ ศาลฎีกาก็ยังคงตัดสิน ว่า เจ้าหนี้ขาดเจตนาทุจริต และไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 957/245

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 957/2457 จำเลยได้ขายเชื่อทรัพย์สินให้กับ ก. และ ก. ได้นำ ทรัพย์สินไปขายต่อให้กับ ข. เมื่อ ก. ไม่ชำระราคาให้จำเลย ๆ จึงไปยึดทรัพย์สินคืนมาจาก ข. ซึ่งความจริง ทรัพย์สินเป็นของ ก. แล้วจากการซื้อเชื่อมาจากจำเลยและ ก. ได้โอนให้กับ ข. ทรัพย์สินจึงเป็นของ ข. ในขณะที่จำเลยเอาไป แต่ไม่ถือว่าจำเลยมีเจตนาทุจริต จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า ขณะที่จำเลยดำเนินการบังคับชำระหนี้ โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น ทรัพย์สินดังกล่าวมิได้อยู่ที่ลูกหนี้ของจำเลยแต่อยู่กับบุคคลอื่น ซึ่งจำเลย ไม่ทราบทรัพย์สินนั้นอยู่กับผู้อื่นในฐณะใด จำเลยจะอ้างว่าเข้าใจโดยสุจริตว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของลูกหนี้ ไม่ได้ เพราะจำเลยประมาทเลินเล่อไม่ตรวจสอบให้แน่ชัดเสียก่อนว่า ผู้ใดเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ในทรัพย์สินนั้น แต่ศาลฎีกายังคงพิจารณาถึงเจตนาที่แท้จริงของจำเลยว่า กระทำการดังกล่าวเพื่อบรรเทา ความเดือดร้อนของตนเอง มิได้เจตนาจะลักทรัพย์ของบุคคลอื่น แม้ทรัพย์สินนั้นจะมีใช้กรรมสิทธิ์ของ ลูกหนี้แล้วก็ตาม ศาลฎีกาจึงตัดสินว่าจำเลยขาดเจตนาทุจริต และไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์

(5) เอาทรัพย์สินไปเพียงชั่วคราว

กรณีที่เจ้าหนี้เอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเป็นหลักประกันเพื่อให้ลูกหนี้ติดต่อขอชำระหนี้ หากพิจารณาจากองค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์ในส่วนของ “การเอาไป” จะเห็นว่า เจ้าหนี้เอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเพียงชั่วคราวเท่านั้น ไม่เป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์ จึงไม่เป็นการเอาไป ทำให้การกระทำดังกล่าวขาดองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ “การเอาไป” ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 390/2455 การเอาทรัพย์สินไปยึดไว้ ต่างหนี้โดยพลการ อาจเป็นการเอาทรัพย์สินไปชั่วคราว ไม่เป็นการลักทรัพย์

ส่วนคำพิพากษาศาลฎีกาอีกแนวหนึ่งตีความว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้ โดยมีชอบด้วยกฎหมายนั้น มีเจตนาทุจริต และมีความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งเริ่มมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ตัดสินเช่นนี้ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2531 และปี พ.ศ. 2532 แล้วกลับไปยึดถือแนวบรรทัดฐานเดิมว่า เจ้าหนี้ไม่มีเจตนาทุจริต จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น และเริ่มมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ตัดสินว่า เจ้าหนี้มีเจตนาทุจริต และมีความผิดฐานลักทรัพย์อีกครั้งหนึ่ง ในปี พ.ศ. 2550 จากนั้นในปี พ.ศ. 2551 ศาลฎีกาได้กลับไปยึดถือแนวบรรทัดฐานเดิม อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 จนถึงปัจจุบัน ศาลฎีกาตัดสินเป็นแนวทางเดียวกันมาโดยตลอดว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้ โดยมีชอบด้วยกฎหมายนั้น มีเจตนาทุจริต และมีความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ศาลฎีกากลับแนวบรรทัดฐานเดิมในประเด็นนี้แล้ว อย่างไรก็ตาม แม้เจ้าหนี้จะไม่สามารถอ้างเจตนาที่แท้จริงของตนเพื่อปฏิเสธความผิดฐานลักทรัพย์ได้ แต่ถือว่าเป็นมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด ซึ่งควรนำมาประกอบการพิจารณาโทษของจำเลย

เมื่อนำคำพิพากษาศาลฎีกาเรื่องการบังคับชำระหนี้ โดยมีชอบด้วยกฎหมายที่ตัดสินว่า เจ้าหนี้มีเจตนาทุจริต และมีความผิดฐานลักทรัพย์ มาวิเคราะห์ประกอบกับการสัมภาษณ์ความเห็นของผู้พิพากษาศาลต่าง ๆ ทำให้ทราบถึงเหตุผลที่ศาลฎีกาตัดสินว่าเจ้าหนี้มีความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งมีข้อพิจารณา ดังนี้

(1) วินิจฉัยตรงตามหลักกฎหมาย

เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้ โดยมีชอบด้วยกฎหมายนั้น จะมีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบภายในส่วนของ “โดยทุจริต” ซึ่งมาตรา 1 (1) บัญญัตินิยามไว้ว่า “เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น”

เมื่อประมวลกฎหมายอาญาบัญญัตินิยามคำว่า “โดยทุจริต” ไว้แล้ว ดังนั้น การพิจารณาว่าเจ้าหนี้ยี่มีเจตนาทุจริตหรือไม่ ต้องพิจารณาจากนิยามดังกล่าวเพื่อให้ตรงตามหลักกฎหมาย มิใช่พิจารณาจากเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้ยี่ เพราะการแปลกฎหมายขัดกับหลักการอาจก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยภายในบ้านเมืองได้¹²⁹ เมื่อการบังคับชำระหนี้ยี่โดยมิชอบด้วยกฎหมายทำให้เจ้าหนี้ยี่ได้รับประโยชน์ และเป็นประโยชน์ที่ไม่มีกฎหมายรับรอง จึงเป็นประโยชน์ที่เจ้าหนี้ยี่สมควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหนี้ยี่จึงมีเจตนาทุจริต และมีความผิดฐานลักทรัพย์ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2549/2532

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2549/2532 แม้จำเลยเอาเครื่องสูบน้ำของผู้เสียหายไปเพื่อยึดเอาไว้ให้ผู้เสียหายไปจ่ายค่าแรงบุตรชายจำเลยแล้วจำเลยจะคืนให้ ก็ถือได้ว่าจำเลยเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไปโดยมีเจตนาทุจริตอันเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะจำเลยไม่มีอำนาจเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไปโดยพลการ

(2) การบังคับชำระหนี้ยี่ต้องดำเนินการตามกฎหมาย

การบังคับชำระหนี้ยี่ต้องดำเนินการตามกฎหมาย มิใช่บุกรุกเข้าไปเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ยี่ไปโดยพลการ หากลูกหนี้ยี่ไม่ยอมชำระหนี้ยี่เมื่อหนี้ยี่นั้นถึงกำหนดชำระแล้ว เจ้าหนี้ยี่ต้องฟ้องร้องเป็นคดีแพ่ง เพื่อให้ศาลซึ่งเป็นคนกลางบังคับชำระหนี้ยี่แทน เจ้าหนี้ยี่จะดำเนินการเองตามหลักตาต่อตาฟันต่อฟันไม่ได้ หากศาลยอมให้เจ้าหนี้ยี่ดำเนินการบังคับชำระหนี้ยี่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ จะเป็นการส่งเสริมให้เจ้าหนี้ยี่ดำเนินการบังคับชำระหนี้ยี่ด้วยตนเอง และไม่ไปฟ้องร้องต่อศาลเพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายและใช้เวลานาน ทำให้บทบัญญัติของกฎหมายแพ่งเกี่ยวกับการบังคับชำระหนี้ยี่เป็นหมัน เนื่องจากไม่มีการนำมาใช้จริงในทางปฏิบัติ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3121/2552

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3121/2552 การบังคับชำระหนี้ยี่ต้องดำเนินการตามกฎหมาย มิใช่เจ้าหนี้ยี่บุกรุกเข้าไปเอาทรัพย์สินสินของลูกหนี้ยี่ไปโดยพลการ การที่จำเลยซึ่งเป็นเจ้าหนี้ยี่ใช้เลื่อยตัดกุญแจแล้วเปิดประตูเข้าไปเอาเครื่องบดแป้งไฟฟ้าและรถจักรยานที่เก็บอยู่ภายในบ้านซึ่งจำเลยรู้อยู่แล้วว่าไม่ใช่บ้านพักของ ป. ลูกหนี้ยี่ และไม่รู้ด้วยว่าเครื่องบดแป้งไฟฟ้าและรถจักรยานในไซของ ป. หรือไม่

¹²⁹ เรื่องเดียวกัน

ไปเพื่อตีชำระหนี้ จึงเป็นการเอาทรัพย์สินไปโดยทุจริต จำเลยจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์ในเคหสถาน โดยทำอันตรายสิ่งกีดกั้นสำหรับคุ้มครองบุคคลหรือทรัพย์สิน

(3) เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย

ขณะที่เจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย อาจมีกระทำความผิดฐานอื่นร่วมด้วย เช่น ความผิดฐานบุกรุก ทำร้ายร่างกาย หรือความผิดต่อเสรีภาพ นอกจากนี้ยังอาจสร้างความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่กับลูกหนี้ จนทำให้เกิดการกระทำความผิดฐานอื่นขึ้นในภายหลัง ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นภายในบ้านเมือง¹³⁰ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2474/2531

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2474/2531 จำเลยไปทวงเงินที่ผู้เสียหายเป็นหนี้ จ. ผู้เสียหายไม่มีให้ จำเลยจึงใช้อาวุธปืนขู่บังคับให้ผู้เสียหายมอบทรัพย์สินให้ แม้จำเลยจะกระทำเพื่อทวงหนี้แทน จ. และพูดว่าเมื่อผู้เสียหายมีเงินเมื่อไรให้ไปก็ได้คืน ก็ถือได้ว่าเป็นการขู่เชิญเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไปเพื่อประโยชน์ของจำเลยโดยเจตนาทุจริต เพราะจำเลยไม่มีอำนาจเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไปโดยพลการ และโดยขู่เชิญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายเช่นนั้นได้ จำเลยจึงมีความผิดฐานชิงทรัพย์

5.4.2.2 มูลเหตุในการเปลี่ยนแนวทางการตีความกฎหมาย

ตั้งแต่สมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวงจนถึงประมวลกฎหมายอาญา ศาลฎีกาตีความว่าเจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น ขาดเจตนาทุจริต และไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากพิจารณาถึงเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหน้าที่ยิ่งกว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แม้กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) จะบัญญัตินิยามคำว่า “กระทำการทุจริต” และประมวลกฎหมายอาญาจะบัญญัตินิยามคำว่า “โดยทุจริต” ไว้แล้วก็ตาม ต่อมาศาลฎีกามีความเห็นว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่นั้นเป็นการแสวงหาประโยชน์และเป็นประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากไม่มีกฎหมายรับรองให้เจ้าหน้าที่กระทำเช่นนั้นได้ หากปล่อยให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้เองโดยพลการโดยไม่เป็นความผิด จะเกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมือง และในปัจจุบันเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าอย่างมาก ประชาชนสามารถเข้าถึงกฎหมายได้ง่ายขึ้น ไม่ควรปล่อยให้เจ้าหน้าที่อ้างความสำคัญผิดว่าไม่รู้กฎหมาย เพื่อยกเว้นความผิดฐานลักทรัพย์ได้¹³¹ ฉะนั้น ศาลฎีกาจึงเปลี่ยนมา

¹³⁰ เรื่องเดียวกัน

¹³¹ หมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8388/2551

วินิจฉัยว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นมิเจตนาทุจริต และมีความผิดฐานลักทรัพย์แล้ว เพราะการบังคับชำระหนี้ต้องดำเนินการตามกฎหมาย มิใช่บังคับชำระหนี้เอง โดยผลการ

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ศาลฎีกากลับแนวบรรทัดฐานเดิมในประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 เนื่องจากศาลฎีกาตีความเป็นแนวทางเดียวกันมาโดยตลอดว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น มิเจตนาทุจริต และมีความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งเป็นการตีความองค์ประกอบภายในของความผิดฐานลักทรัพย์ในส่วนของ “โดยทุจริต” ตามนิยามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบ้านเมือง และเพื่อคุ้มครองลูกหนี้ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์

5.4.3 การวิเคราะห์และเปรียบเทียบพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยและศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า ในอดีต สหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกาพิจารณาความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม ซึ่งเปิดโอกาสให้เจ้าหนี้อ้างสิทธิโดยสุจริต (A Good Faith Claim-of-Right) เพื่อปฏิเสธความผิดฐานลักทรัพย์ได้อย่างกว้างขวาง เพราะเจ้าหนี้สามารถอ้างสิทธิใด ๆ ก็ได้ แล้วให้ศาลใช้ดุลพินิจว่า เจ้าหนี้ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายเพราะเชื่อโดยสุจริตว่าตนมีสิทธิเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปจริงหรือไม่ หากศาลเชื่อเช่นนั้น เจ้าหนี้อย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ ต่อมามีการบัญญัติข้อจำกัดสิทธิของเจ้าหนี้ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบ้านเมืองและเพื่อคุ้มครองลูกหนี้ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์ เนื่องจากเจ้าหนี้บางรายใช้ความรุนแรงในการดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยสหราชอาณาจักรเปิดโอกาสให้เจ้าหนี้ปฏิเสธความผิดฐานลักทรัพย์ได้เฉพาะกรณีที่เชื่อโดยสุจริตว่าตนมีสิทธิตามกฎหมายที่จะเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปได้ตาม The Theft Act, 1968 มาตรา 2 (1) (a)¹³² ส่วน Model Penal Code ของสหรัฐอเมริกาเปิดโอกาสให้เจ้าหนี้ปฏิเสธความผิดฐานลักทรัพย์ได้เฉพาะกรณีที่กระทำไปเพราะเข้าใจโดยสุจริตว่าตนมีสิทธิในทรัพย์สินหรือบริการของลูกหนี้ และเอาไปภายในขอบเขตของสิทธิเรียกร้องที่

¹³² THE THEFT ACT, 1968 section 2 (1) (b) A person's appropriation of property belonging to another is not to be regarded as dishonest if he appropriates the property in the belief that he would have the other's consent if the other knew of the appropriation and the circumstances of it.

ตนมีสิทธิจะได้รับตามมาตรา 223.1 (3) (b)¹³³ ซึ่งมีลรัฐต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาได้รับอิทธิพลจาก Model Penal Code และมีนโยบายแห่งรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อย จึงสร้างข้อจำกัดสิทธิของเจ้าหนี้ขึ้น แต่มีลักษณะที่แตกต่างกันไปในแต่ละลรัฐ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมของลรัฐนั้นๆ เช่น ห้ามใช้กำลังหรือความรุนแรง ห้ามบังคับชำระหนี้ที่ไม่อาจกำหนดจำนวนเงินที่แน่นอนได้หรือหนี้ที่มีข้อโต้แย้งอยู่ หนี้ที่ไม่อาจบังคับชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย ดังนั้น เจ้าหนี้จึงอ้างสิทธิโดยสุจริตเพื่อปฏิเสธความผิดฐานลักทรัพย์ได้เฉพาะกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น ไม่ใช่สิทธิใด ๆ ก็ได้ดังเช่นสมัยที่ใช้หลักคอมมอนลอว์เดิม ทำให้เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายมีโอกาสที่จะมีความผิดฐานลักทรัพย์มากขึ้น เนื่องจากกฎหมายคุ้มครองสิทธิของเจ้าหนี้ลดลง เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบ้านเมือง

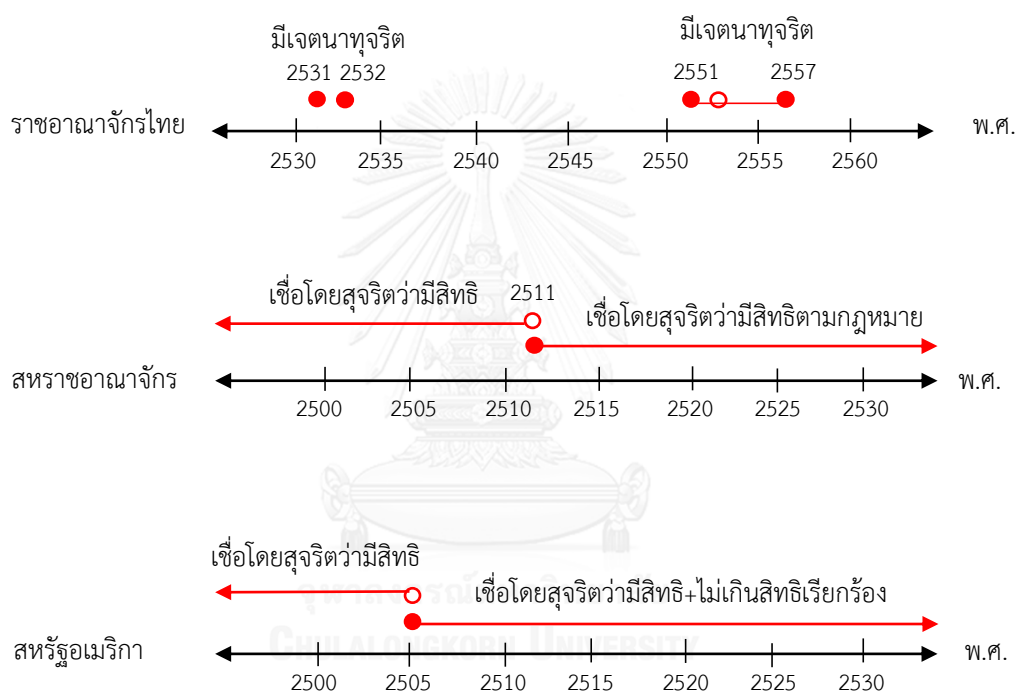
ส่วนราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่สมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวงจนถึงประมวลกฎหมายอาญา ศาลฎีกาตีความว่า เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นขาดเจตนาทุจริต จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากพิจารณาถึงเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้ที่เพียงต้องการได้รับชำระหนี้ที่ค้างชำระ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของตน มิได้เจตนาจะขโมยทรัพย์สินของลูกหนี้ ทำให้เจ้าหนี้อ้างความสุจริตได้อย่างกว้างขวาง แม้เจ้าหนี้จะเอาทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูงกว่าจำนวนหนี้ที่ค้างชำระไปก็ตาม ต่อมาศาลฎีกากลับแนวบรรทัดฐานเดิมและตีความว่า เจ้าหนี้มีเจตนาทุจริตแล้ว จึงมีความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งเป็นการตีความคำว่า “โดยทุจริต” ตรงตามนิยามที่ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบ้านเมืองและเพื่อคุ้มครองลูกหนี้ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สิน

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นเป็นไปตามแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศแล้ว เนื่องจากในอดีต ศาลฎีกาพิจารณาถึงความสุจริตหรือเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้เป็นหลัก ทำให้เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น ขาดเจตนาทุจริต และไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ แต่ในปัจจุบัน ศาลฎีกาคุ้มครองสิทธิของลูกหนี้ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินมากขึ้น และมีแนวโน้มในการรักษาความสงบเรียบร้อย จึงจำกัดสิทธิของเจ้าหนี้ในการอ้างสิทธิโดยสุจริตหรือเจตนาที่แท้จริง ทำให้เจ้าหนี้ที่กระทำการดังกล่าวมีความผิดฐานลักทรัพย์มากขึ้นเช่นเดียวกับสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา

¹³³ MODEL PENAL CODE section 223.1 (3) (b) Claim of Right. It is an affirmative defense to prosecution for theft that the actor: acted under an honest claim of right to the property or service involved or that he had a right to acquire or dispose of it as he did.

แต่เกิดจากการเปลี่ยนแนวทางการตีความของศาลฎีกา มิได้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติว่าด้วยความผิดฐานลักทรัพย์แต่อย่างใด

รูปที่ 2 เปรียบเทียบพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยและศาลฎีกาต่างประเทศ ประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

บทที่ 6

บทสรุป

จากสมมติฐานของวิทยานิพนธ์ที่ว่า ความผิดฐานลักทรัพย์เป็นความผิดดั้งเดิมของราชอาณาจักรไทยและมีพัฒนาการเป็นลำดับในกฎหมาย 3 ฉบับ คือ กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) และประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งศาลฎีกามีการเปลี่ยนแปลงแนวทางการตีความไปตามพัฒนาการของกฎหมายและสังคม บางประเด็นมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความยุติธรรมมากขึ้นและเป็นไปตามแนวโน้มการตีความของศาลต่างประเทศมากขึ้น เช่น ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ และประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ในขณะที่บางประเด็นนั้นยังไม่อาจหาข้อยุติได้ว่าจะมีแนวโน้มไปในแนวทางใด กล่าวคือ ประเด็นเรื่องการลักกระแสไฟฟ้า เมื่อได้ศึกษาแล้ว สามารถพิจารณาได้ว่าสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้นั้นถูกต้อง เนื่องจากวิเคราะห์และเปรียบเทียบพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยและศาลฎีกาต่างประเทศประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ทั้ง 3 ประเด็นแล้วเกิดผลและองค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการศึกษา ดังนี้

1. ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ

ในอดีต สหราชอาณาจักรพิจารณาความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิมและ The Larceny Act, 1916 ศาลฎีกาอังกฤษใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์เคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เนื่องจากมีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญ คือ การเอาไว้และพาไป (Taking and Carrying Away) ซึ่งการพาไปจะเกิดขึ้นเมื่อทำให้ทรัพย์เคลื่อนที่จากจุดที่ตั้งอยู่ ต่อมาคณะกรรมการพิจารณาแก้ไขกฎหมายอาญามีความเห็นว่างค์ประกอบความผิดดังกล่าวไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในขณะนั้น เนื่องจากไม่ครอบคลุมการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ในหลายกรณี ควรขยายขอบเขตของความผิดฐานลักทรัพย์ออกไปเพื่อให้ครอบคลุมถึงการลักทรัพย์รูปแบบใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเปลี่ยนมาใช้คำว่า “การเอาไป” (Appropriation) แทน เพื่อให้สอดคล้องกับทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่คณะกรรมการดังกล่าวมีความประสงค์จะขยายขอบเขตของสิ่งที่ลักได้ให้รวมถึงสิทธิในทรัพย์สิน และทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างด้วย ดังนั้น เมื่อประกาศใช้ The Theft Act, 1968 ในปีคริสต์ศักราช 1968 (พ.ศ. 2511) องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ของสหราชอาณาจักรจึงเปลี่ยนแปลงไปตามความเห็นดังกล่าว ส่งผลให้ศาลฎีกาอังกฤษต้อง

เปลี่ยนมาใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นนี้ ดังนั้น ผู้กระทำเพียงแสดงตนอย่างผู้มีสิทธิเป็นเจ้าของก็มีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จทันที โดยไม่จำเป็นต้องพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ เนื่องจากการพาไปมิใช่องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์อีกต่อไป

สหรัฐอเมริกาเคยใช้หลักคอมมอนลอว์เดิมเช่นเดียวกับสหราชอาณาจักร ศาลฎีกาอเมริกันจึงใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ เนื่องจากมีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญ คือ การเอาไว้และพาไป (Taking and Carrying Away) ต่อมานักกฎหมายอเมริกันทั้งหลายมีความเห็นว่า องค์ประกอบความผิดดังกล่าวแคบเกินไปและไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สถาบันกฎหมายอเมริกันตระหนักถึงปัญหานี้ เมื่อจัดทำ Model Penal Code ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายให้แก่รัฐต่าง ๆ จึงเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์เสียใหม่ โดยตัดองค์ประกอบความผิดดังกล่าวออกและใช้คำว่า “การเอาไว้หรือเข้าควบคุมโดยมิชอบด้วยกฎหมาย” (Taking or Unlawfully Exercising Control Over) แทน ซึ่งสำเร็จจุลวงในปีคริสต์ศักราช 1962 (พ.ศ. 2505) ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถเข้าควบคุมทรัพย์สินโดยมิชอบด้วยกฎหมายได้สำเร็จแล้ว ซึ่งอาจสามารถควบคุมทรัพย์สินได้ก่อนหรือหลังจากที่ผู้กระทำพาทรัพย์สินเคลื่อนที่แล้วก็ได้ ตามทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สิน หลังจากนั้นรัฐต่าง ๆ ก็เปลี่ยนมาใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สิน เนื่องจากได้รับอิทธิพลจาก Model Penal Code เช่น มลรัฐนิวยอร์กเริ่มใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินในปีคริสต์ศักราช 1974 (พ.ศ. 2517) เป็นต้น

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ศาลฎีกาเยอรมันใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จมาโดยตลอด ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำสามารถทำลายการครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นและก่อให้เกิดการครอบครองทรัพย์สินขึ้นใหม่ได้สำเร็จแล้ว ซึ่งการครอบครองทรัพย์สินที่เกิดขึ้นใหม่นั้นจะเป็นของผู้กระทำหรือบุคคลที่สามก็ได้ ส่วนการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่นั้นจำเป็นเฉพาะกรณีที่ทรัพย์สินนั้นหรืออยากที่จะเคลื่อนย้ายเท่านั้น เพราะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ผู้กระทำสามารถแย่งการครอบครองทรัพย์สินไปจากเจ้าของเดิมได้สำเร็จแล้ว

สาธารณรัฐฝรั่งเศส ในอดีต ศาลฎีกาฝรั่งเศสใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ ดังนั้น การกระทำจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จเมื่อผู้กระทำได้ทำให้ทรัพย์สินเคลื่อนที่ทางกายภาพแล้ว กล่าวคือ มีการเอาไป เคลื่อนย้าย และพาทรัพย์สิน

เคลื่อนที่ ต่อมาศาลฎีกาฝรั่งเศสมีความเห็นว่า ขอบเขตเรื่องการเอาไปนั้นแคบเกินกว่าที่จะสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงตีความขยายวิธีการเอาไปซึ่งการครอบครองให้รวมถึงวิธีการโอนไป ซึ่งทรัพย์สินตามทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินด้วย ทำให้การกระทำเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จได้ แม้ผู้กระทำมิได้ทำให้ทรัพย์สินเคลื่อนที่ทางกายภาพ แต่ศาลฎีกาฝรั่งเศสยังมิได้ละทิ้งทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ ดังนั้น ในปัจจุบัน ศาลฎีกาฝรั่งเศสใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่และทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นนี้ควบคู่กัน

ส่วนราชอาณาจักรไทย สมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวงนั้นไม่มีประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จให้ศาลฎีกาตีความ เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการพยายามกระทำความผิด และเริ่มมีประเด็นนี้ให้ศาลฎีกาตีความในสมัยที่ใช้กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) เนื่องจากมีบทบัญญัติว่าด้วยการพยายามกระทำความผิดแล้ว ซึ่งศาลฎีกาเริ่มใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ที่เป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นนี้ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2455 ส่วนทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินนั้นเป็นเพียงความเห็นในทางตำราเท่านั้น เพราะขัดต่อแนวคำพิพากษาศาลฎีกาจนกระทั่งปี พ.ศ. 2545 จึงเริ่มมีการใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเป็นครั้งแรก และหลังจากนั้นก็ยังมีทั้งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่และทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินปะปนกัน ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านจากยุคที่ศาลฎีกาตัดสินประเด็นนี้โดยใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่มาเป็นยุคที่ใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สิน และมีแนวโน้มที่จะใช้เฉพาะทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินในอนาคต

เมื่อนำพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จไปเปรียบเทียบกับแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จนั้นเป็นไปตามแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศแล้ว เนื่องจากเริ่มต้นด้วยการใช้ทฤษฎีการพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ที่เป็นเกณฑ์ในการตีความว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือเป็นเพียงความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ และมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนมาใช้ทฤษฎีความสามารถในการควบคุมทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ในการตีความประเด็นนี้ในอนาคตเช่นเดียวกับศาลฎีกาอังกฤษและอเมริกัน

2. ประเด็นการลักกระแไฟฟ้า

ในอดีต สหราชอาณาจักรใช้หลักคอมมอนลอว์เดิม วัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ คือ ทรัพย์ส่วนบุคคล (Personal Property) ศาลฎีกาอังกฤษตีความว่าหมายถึง วัตถุมีรูปร่างที่สามารถเคลื่อนที่ได้ (Tangible Personal Property) หรือสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเป็นการตีความอย่างแคบ เมื่อเกิดการลักกระแไฟฟ้าขึ้นจึงเกิดปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า กระแไฟฟ้าเป็นสังหาริมทรัพย์หรือไม่ เนื่องจากกระแไฟฟ้าเป็นวัตถุไม่มีรูปร่าง มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า เป็นเพียงพลังงานเท่านั้น ซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นว่า กระแไฟฟ้าไม่ใช่สังหาริมทรัพย์ ทั้งเป็นเรื่องยุ่งยากที่จะพิจารณาว่า กระแไฟฟ้าสามารถเอาไว้และพาไปได้ได้อย่างไร ต่อมาคณะกรรมการพิจารณาแก้ไขกฎหมายอาญาตระหนักถึงปัญหานี้ เมื่อบัญญัติ The Larceny Act, 1916 จึงแก้ปัญหาด้วยวิธีการบัญญัติความผิดฐานลักกระแไฟฟ้าในมาตรา 10 เพื่อป้องกันปัญหาการตีความในอนาคต และยังคงบัญญัติความผิดฐานลักกระแไฟฟ้าไว้ใน The Theft Act, 1968 มาตรา 13 เนื่องจากคณะกรรมการดังกล่าวมีความเห็นว่า แม้องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์จะเปลี่ยนแปลงไปจากหลักคอมมอนลอว์เดิม และ The Larceny Act, 1916 แต่กระแไฟฟ้าก็ไม่สามารถถูกเอาไปได้ (Appropriation) ตามองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ใหม่ใน The Theft Act, 1968

สหรัฐอเมริกา ในอดีต ศาลฎีกาอเมริกันใช้หลักคอมมอนลอว์เดิมเช่นเดียวกับสหราชอาณาจักร จึงมี “ทรัพย์ส่วนบุคคล” เป็นวัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ แต่ขยายหลักคอมมอนลอว์เดิมด้วยการตีความขยายให้ “ทรัพย์ส่วนบุคคล” หมายรวมถึงทรัพย์ส่วนบุคคลประเภทอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่จับต้องได้หรือจับต้องไม่ได้ซึ่งอาจถูกเอาไปได้ด้วย เพื่อให้กฎหมายสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและนำมาใช้บังคับได้จริงในทางปฏิบัติ แต่ก็ยังเกิดปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ ซึ่งศาลฎีกาอเมริกันวางแนวบรรทัดฐานมาโดยตลอดว่า กระแไฟฟ้าเป็นทรัพย์ส่วนบุคคล การลักกระแไฟฟ้าจึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ต่อมาสถาบันกฎหมายอเมริกันจัดทำ Model Penal Code ขึ้นก็มีได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการลักกระแไฟฟ้าเป็นการเฉพาะ เพราะมีความเห็นว่ากระแไฟฟ้าเป็นทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้ จึงเป็นวัตถุประสงค์การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ได้อยู่แล้ว แต่ก็ตระหนักถึงปัญหานี้จึงบัญญัตินิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ให้หมายความรวมถึงกระแไฟฟ้าด้วย เพื่อป้องกันปัญหาการตีความในอนาคต โดยมีมลรัฐต่าง ๆ รับเอาแนวคิดนี้ไปบัญญัติไว้ในกฎหมายภายในมลรัฐ เช่น มลรัฐนิวยอร์ก เป็นต้น

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเคยมีปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็น ความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ เนื่องจากวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมาย อาญาเยอรมัน มาตรา 242 คือ ทรัพย์ที่เคลื่อนไหวได้ (Chattels) แต่มิได้บัญญัตินิยามไว้ จึงต้อง พิจารณาความหมายตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันซึ่งหมายถึง สิ่งที่มีรูปร่างและ สามารถเคลื่อนที่ได้ ศาลฎีกาเยอรมันจึงวางบรรทัดฐานว่า การลักกระแสไฟฟ้าไม่มีความผิดฐาน ลักทรัพย์ เพราะกระแสไฟฟ้าเป็นเพียงพลังงาน นักวิชาการส่วนใหญ่ก็มีความเห็นเช่นนั้น ผู้มีอำนาจ หน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายตระหนักถึงปัญหานี้จึงแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการบัญญัติความผิดฐานลักพลังงาน ไฟฟ้า เพื่อลงโทษการลักกระแสไฟฟ้าเป็นการเฉพาะในมาตรา 248c และยังคงใช้บทบัญญัตินี้มาจนถึง ปัจจุบัน

สาธารณรัฐฝรั่งเศส ในอดีต ศาลฎีกาฝรั่งเศสพิจารณาความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวล กฎหมายอาญา คริสต์ศักราช 1810 (พ.ศ. 2353) วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ คือ ทรัพย์ แต่มิได้บัญญัตินิยามไว้ ทั้งมีเจตนารมณ์ที่จะไม่นำนิยามตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาใช้ จึงต้องอาศัยการตีความของศาลฎีกาฝรั่งเศสซึ่งตีความว่าหมายถึง สิ่งที่บุคคลสามารถถือครอง เป็นเจ้าของได้ เมื่อเกิดการลักกระแสไฟฟ้าจึงตัดสินว่าผู้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจาก บุคคลสามารถถือครองเป็นเจ้าของกระแสไฟฟ้าได้ นักวิชาการส่วนใหญ่ก็มีความเห็นเช่นนั้น แต่ นักวิชาการอีกส่วนหนึ่งเห็นว่า กระแสไฟฟ้าไม่ใช่ทรัพย์ เมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ในปีคริสต์ศักราช 1994 (พ.ศ. 2537) จึงบัญญัติให้ถือว่าการลักพลังงานเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ใน มาตรา 311-2 เพราะในทางวิชาการมีความเห็นตรงกันว่า กระแสไฟฟ้าเป็นพลังงานอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับ แก๊ส ดังนั้น ในปัจจุบัน ศาลฎีกาฝรั่งเศสจึงตัดสินว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตาม มาตรา 311-2

ส่วนราชอาณาจักรไทยนั้น สมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวงและกฎหมายลักษณอาญา รัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) วัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ คือ ทรัพย์ และมี กระแสไฟฟ้าใช้แล้ว แต่ยังไม่ปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐาน ลักทรัพย์หรือไม่ เนื่องจากความรู้ทางเทคโนโลยีในสมัยนั้นยังไม่เจริญก้าวหน้ามากนัก จึงยังไม่เกิด การลักกระแสไฟฟ้าขึ้น แต่มีความเห็นทางตำราว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตาม กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) เนื่องจากกระแสไฟฟ้าเป็นสิ่งของที่บุคคล สามารถถืออำนาจเป็นเจ้าของได้ โดยการลักกระแสไฟฟ้านั้นเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยที่ใช้ประมวล

กฎหมายอาญาแล้ว ในคำพิพากษาศาลฎีกา 877/2501 ซึ่งศาลฎีกาตัดสินว่าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ โดยไม่ปรากฏเหตุผลทางวิชาการว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์เพราะเหตุใด จึงเกิดการถกเถียงกันทางวิชาการ จนกระทั่งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 481/2549 ศาลฎีกาก็มิได้ให้เหตุผลทางวิชาการ เพื่อคลายความสงสัยให้แก่บุคคลทั่วไป แต่ทราบจากการสัมภาษณ์ผู้พิพากษาซึ่งเป็นองค์คณะในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 481/2549 ว่า ศาลฎีกาตีความว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์ มิได้ใช้การตีความโดยขยายความหรือบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งมาลงโทษจำเลย เพื่อรักษาผลประโยชน์ของรัฐแต่อย่างใด

เมื่อนำพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการลักกระแสไฟฟ้าไปเปรียบเทียบกับพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการลักกระแสไฟฟ้านั้นไม่เป็นไปตามแนวโน้มของศาลฎีกาต่างประเทศ เนื่องจากศาลฎีกาใช้การตีความว่า การลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์เช่นเดียวกับศาลฎีกาอเมริกัน แต่มิได้พยายามอธิบายถึงเหตุผลที่ตีความว่ากระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์ จนกระทั่งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 481/2549 ก็มีได้อธิบายเหตุผล หากมีความพยายามที่จะอธิบายเหตุผลดังกล่าวไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกา อาจทำให้ปัญหาถกเถียงกันทางวิชาการประเด็นนี้หมดไปดังเช่นสหรัฐอเมริกา

3. ประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

ในอดีต สหราชอาณาจักรพิจารณาความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิมและ The Larceny Act, 1916 ซึ่งเปิดโอกาสให้เจ้าหนี้อ้างสิทธิโดยสุจริตเพื่อยกเว้นความผิดฐานลักทรัพย์ได้ ดังนั้น หากเจ้าหนี้สามารถพิสูจน์ให้ศาลเชื่อได้ว่า ตนเชื่อโดยสุจริตว่ามีสิทธิเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไป เจ้าหนี้อย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ หลังจากนั้นในปีคริสต์ศักราช 1968 (พ.ศ. 2511) มีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ เมื่อประกาศใช้ The Theft Act, 1968 และมีการจำกัดสิทธิของเจ้าหนี้มากขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ปฏิเสธความผิดฐานลักทรัพย์ได้เฉพาะกรณีที่เอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปเพราะเชื่อโดยสุจริตว่าตนมีสิทธิตามกฎหมายที่จะเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปได้ตามมาตรา 2 (1) (a) เท่านั้น มิใช่อ้างสิทธิโดยสุจริตได้ทุกกรณีดังเช่นที่ผ่านมา เนื่องจากคณะกรรมการพิจารณาแก้ไขกฎหมายอาญาประสงค์จะคุ้มครองสิทธิของลูกหนี้ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์ และมีแนวนโยบายในการรักษาความสงบเรียบร้อย

สหรัฐอเมริกานั้น ในอดีต ศาลฎีกาอเมริกันพิจารณาความผิดฐานลักทรัพย์ตามหลักคอมมอนลอว์เดิม ซึ่งเปิดโอกาสให้เจ้าหนี้อ้างสิทธิโดยสุจริตเพื่อปฏิเสธความผิดฐานลักทรัพย์ได้อย่างกว้างขวาง

เช่นเดียวกับสหราชอาณาจักร ต่อมาสถาบันกฎหมายอเมริกันมีความเห็นว่า หลักคอมมอนลอว์เดิมนั้น คุ่มครองสิทธิของเจ้าหนี้มากเกินไป ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นภายในบ้านเมืองได้ เมื่อจัดทำ Model Penal Code จึงเข้ามาจำกัดสิทธิของเจ้าหนี้ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและเพื่อคุ้มครองลูกหนี้ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ด้วยการยอมให้เจ้าหนี้ยกข้ออ้างในการใช้สิทธิ (Claim of Right) ขึ้นเป็นข้อต่อสู้ เพื่อปฏิเสธความผิดฐานลักทรัพย์ได้เฉพาะกรณีที่เจ้าหนี้ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพราะเข้าใจโดยสุจริตว่าตนมีสิทธิในทรัพย์สินหรือบริการของลูกหนี้ และเอาไปภายในขอบเขตของสิทธิเรียกร้องที่ตนเองมีสิทธิจะได้รับตามมาตรา 223.1 (3) (b) เท่านั้น หลังจากนั้นมลรัฐต่าง ๆ ได้สร้างข้อจำกัดข้ออ้างในการใช้สิทธิขึ้นในลักษณะที่แตกต่างกัน เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมในแต่ละมลรัฐ เนื่องจากได้รับอิทธิพลจาก Model Penal Code และมีแนวนโยบายแห่งรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อย

ราชอาณาจักรไทย สมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวง เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากศาลฎีกาพิจารณาองค์ประกอบภายในส่วนของ “เจตนาขโมย” จากเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้ ต่อมาในสมัยที่ใช้กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) มีการบัญญัตินิยามคำว่า “กระทำการทุจริต” ในมาตรา 6 (3) และประมวลกฎหมายอาญา บัญญัตินิยามคำว่า “โดยทุจริต” ในมาตรา 1 (1) ในลักษณะเดียวกัน คือ เป็นการกระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น แต่ศาลฎีกายังคงตีความว่า เจ้าหนี้ขาดเจตนาทุจริต และไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เนื่องจากศาลฎีกาคำวินิจฉัยถึงเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้เช่นเดียวกับสมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวง โดยพิจารณาจากพฤติการณ์ของเจ้าหนี้ขณะดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เช่น เจ้าหนี้เอาทรัพย์สินไปเพื่อหักใช้หนี้ เท่ากับหรือน้อยกว่าจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ เอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปชั่วคราวเพื่อเป็นหลักประกันการชำระหนี้ หรือสำคัญผิดว่ามีอำนาจตามกฎหมายแพ่งที่จะบังคับชำระหนี้ด้วยตนเองโดยพลการ เป็นต้น โดยมีความเห็นของศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์ ว่าเจ้าหนี้มีเจตนาทุจริตแล้วเป็นเพียงความเห็นในทางตำรา เนื่องจากขัดต่อแนวคำพิพากษาศาลฎีกา จนกระทั่งปี พ.ศ. 2531 และ พ.ศ. 2532 ศาลฎีกาจึงเริ่มตีความว่า เจ้าหนี้มีเจตนาทุจริต ซึ่งเป็นการตีความตรงตามนิยามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1 (1) แล้วกลับไปใช้แนวบรรทัดฐานเดิม หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2550 จึงกลับมาตีความว่า เจ้าหนี้มีเจตนาทุจริต อีกครั้งหนึ่ง และนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 เป็นต้นมา ศาลฎีกาตัดสินเป็นแนวเดียวกันมาโดยตลอดว่า เจ้าหนี้มีเจตนาทุจริต ซึ่งถือว่าศาลฎีกากลับแนวบรรทัดฐานเดิมในประเด็นนี้แล้ว เนื่องจากตีความคำว่า

“โดยทุจริต” ตรงตามหลักกฎหมาย เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบ้านเมือง และเพื่อคุ้มครองลูกหนี้ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สิน

เมื่อนำพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายไปเปรียบเทียบกับพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นเป็นไปตามแนวโน้มการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศแล้ว เนื่องจากเริ่มต้นด้วยการคำนึงถึงความสุจริตหรือเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหนี้เป็นหลัก ทำให้เจ้าหนี้ที่ดำเนินการบังคับชำระหนี้โดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นขาดเจตนาทุจริต และไม่มีคามผิดฐานลักทรัพย์ แต่ในระยะหลังมีแนวคิดในการคุ้มครองลูกหนี้ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินมากขึ้น และมีแนวโน้มในการรักษาความสงบเรียบร้อย จึงจำกัดสิทธิของเจ้าหนี้ในการอ้างสิทธิโดยสุจริตหรือเจตนาที่แท้จริง ส่งผลให้เจ้าหนี้มีความผิดฐานลักทรัพย์มากขึ้น เช่นเดียวกับสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นสิ่งที่ได้รับจากการศึกษาประวัติศาสตร์ความผิดฐานลักทรัพย์ของราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่สมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณอาญารัตนโกสินทรศก 127 (พ.ศ. 2451) จนถึงปัจจุบันที่ใช้ประมวลกฎหมายอาญา และคำพิพากษาศาลฎีกาในแต่ละยุคสมัย พบว่ากฎหมายทั้งสามฉบับบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ทำให้มีองค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ที่ไม่แตกต่างกันมากนัก โดยมีองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ การเอาไป ทรัพย์สินของผู้อื่น และองค์ประกอบภายในส่วนของโดยทุจริตเช่นกัน แต่สิ่งที่ทำให้แนวบรรทัดฐานของศาลฎีกาเปลี่ยนแปลงไป คือ ความเห็นของผู้พิพากษาศาลฎีกาที่เปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของกฎหมายและสังคม เพื่อจุดประสงค์เดียวกัน คือ ต้องการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน ตัดสินคดีให้ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบ้านเมืองไปพร้อม ๆ กัน

ดังนั้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมีประโยชน์ในการเติมเต็มช่องว่างทางความรู้เรื่องพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาไทยประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ว่า การตีความของศาลฎีกาไทยนั้นมีพัฒนาการเป็นอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับพัฒนาการการตีความของศาลฎีกาต่างประเทศ และนำไปเป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงแนวทางการตีความประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์ในอนาคตได้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- The Thai Law. การตีความกฎหมาย [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://www.thethailaw.com/law/law4/more4-1-9.html> [เข้าถึงเมื่อ 9 พฤษภาคม 2560]
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 3. กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินต์ติ้ง, 2550.
- . คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินต์ติ้ง, 2551.
- เฉลิมพล ช่อโพธิ์ทอง. ความผิดฐานลักทรัพย์และฉ้อโกง: ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายอังกฤษ เยอรมัน และไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2538.
- การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. ประวัติกิจการไฟฟ้าไทย [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
https://www.egat.co.th/index.php?option=com_content&view=article&id=11&temid=152 [เข้าถึงเมื่อ 1 พฤษภาคม 2560]
- กุสุมา เมฆเมฆา และอำนาจ เนยสุภา. การตีความกฎหมายอาญา. ใน พิรุณา ติงศภัทีย์ (บรรณาธิการ), การใช้การตีความกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: กองทุนศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทีย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.
- คณพล จันทน์หอม. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2559.
- คณิต ฌ นคร. กฎหมายอาญาภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2559.
- . กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2556.
- จิตติ ติงศภัทีย์. กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา, 2553.
- . คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: แสงทองการพิมพ์, 2513.
- ชาคริต อนันทรารวัน. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.

- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิดและลหุโทษ. พิมพ์ครั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2557.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. แง่คิดในการตีความกฎหมายไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภาในพระบรมราชูปถัมภ์, 2548.
- ประภาศน์ อวยชัย. ข้อโต้แย้งจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา หรือฎีกา 100 ปีตามกฎหมายอาญา เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, 2537.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. กฎหมายแพ่ง: หลักทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2526.
- พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์. โค้ดอาญา เล่ม 2 อธิบาย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กองลหุโทษ, 128.
- พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2495.
- พระวรภักดิ์พิบูลย์ (ม.ล. นภา ชุมสาย). ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512.
- ร. แลงการ์ด. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์, 2526.
- ราชบัณฑิตยสถาน. กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, 2550.
- ศิระ บุญภินนท์. การตีความกฎหมายอาญา: เน้นการตีความขยายความในกฎหมายอาญา. บทบัญญัติ 3 (กันยายน 2550).
- ศิริภัทร ธรรมเขต. ความผิดฐานลักทรัพย์: ศึกษากรณีการลักทรัพย์ไม่มีรูปร่าง. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2550.
- สนั่น มายาเจริญ. ปัญหาความรับผิดอันเกิดจากการบังคับชำระหนี้โดยพลการในความผิดฐานลักทรัพย์. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2554.
- สมยศ เชื้อไทย. ความรู้กฎหมายทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2559.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กฎหมายตราสามดวง: หน้าต่างสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2548.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. คู่มือแบบการร่างกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2551.
- สุนติ คงเทพ. ความผิดฐานลักทรัพย์: ศึกษาการเอาไปซึ่งพลังงาน. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2543.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2535.

- สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์วัฒน์. ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน. อุลพาท 56, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2552).
- . วิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาด้วยหลักกฎหมายเยอรมัน. กรุงเทพมหานคร: เจริญรัฐการพิมพ์, 2558.
- หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค 2-3. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.
- . ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.
- . คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2548.
- หลวงอินทปรีชา (เหยียน เลขะวนิช). คำอธิบายหลักกฎหมายลักษณะอาญา แผนกโจรกรรม, ประทุษร้ายแก่ทรัพย์. พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2460.
- อรุณทัย ชื่อสุวรรณ. ความผิดฐานลักทรัพย์: ศึกษากรณีการลอบใช้กระแสไฟฟ้า. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี, สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. 2560.

ภาษาอังกฤษ

- Alex Steel. The Meanings of Dishonesty in Theft. Common Law World Review 38, 2 (2009).
- Catherine Elliott. French Criminal Law. New York: Routledge, 2001.
- Claudia Carr and Maureen Johnson. Beginning Criminal Law. New York: Routledge, 2013.
- D. Cowley. Divisional Court Comments on Cases. Journal of Criminal Law 40, 1 (January/March 1976).
- Danielle R. Newton. What's Right with a Claim-of-Right. University of San Francisco Law Review 33, 4 (Summer 1999).
- Edward Griew. The Theft Act 1968. 2 ed. London: Sweet & Maxwell, 1995.
- Jerome Hall. Theft, Law and Society 1968. Maurer School of Law 54 (October 1968).
- Joanne Clough, Adam Jackson, and Natalie Wortley. Nutshells Criminal Law. 10 ed. London: Sweet & Maxwell, 2014.

- Jonathan Herring. Criminal Law. 8 ed. New York: Palgrave Macmillan, 2010.
- Joycelyn M. Pollock. Criminal Law. 10 ed. New York: Routledge, 2015.
- Marry Anne Tommaney. People V. Alamo: Change in New York Larceny Law. Albany Law Review 39, 4 (1974-1975).
- Nils Weinrich. German Cures for English Ailments? Appropriation Versus Taking Away-Significance and Consequences of Conceptual Differences between the English and the German Law of Theft. Journal of Criminal Law 69, 5 (October 2005).
- Paul H. Robinson Edna and Ednyfed Williams. An Introduction to Model Penal Code [Online]. Available from: www.law.upenn.edu/fac/phrobins/intromodpencode.pdf [20 November 2016.]
- Seymour Samuels. Electricity as a Subject of Larceny in Tennessee. Tennessee Law Review 16, 4 (June 1940).
- Sixth Form Law. Theft [Online]. Available from: http://sixthformlaw.info/01_modules/mod3a/3_60_propety_offences/01_theft.htm#Section3 Appropriation [10 January 2017.]
- Study.com. Real Property and Personal Property: Definition and Differences [Online]. Available from: <http://study.com/academy/lesson/real-property-and-personal-property-definition-and-differences.html> [22 April 2016.]
- The American Law Institute. Model Penal Code Official Draft and Explanatory Notes. Washington D.C: The American Law Institute, 1962.
- Wayne R. LaFave. Criminal Law. 5 ed. Minnesota: Thomson Reuters, 2010.

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1 รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาครั้งที่ 5,
17/2482 วันเสาร์ที่ 27 พฤษภาคม 2482

ภาคผนวกที่ 2 ร่างประมวลกฎหมายอาญา (สำหรับการพิจารณาในวาระที่สอง)

ภาคผนวกที่ 3 รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาครั้งที่ 89,
11/2483 วันศุกร์ที่ 11 พฤษภาคม 2483

ภาคผนวกที่ 4 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2501 (ประชุมใหญ่)

ภาคผนวกที่ 5 รายงานการประชุมใหญ่ครั้งที่ 8/2501

ภาคผนวกที่ 1

79 กิจการของกรมการปกครอง

1122

คณะกรรมการกฤษฎีกา
 รายงานการประชุมอนุกรรมการทรวิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา
 ครั้งที่ ๕, ๑๘/๒๕๕๒
 วันเสาร์ที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๒

ผู้ที่มาประชุม คือ

(๑) นายนาวาเอกหลวงชำนาญนาवासวัสดิ์	ร.น.ประธานกรรมการ
(๒) นาย อารี. ก้อยอง	กรรมการ
(๓) นายของ บุญชัย	กรรมการ
(๔) พระมยุเวทย์วิมลนาท	กรรมการ
(๕) พระยาลักขสิทธิ์กรมประคัลภ์	กรรมการ
(๖) หม่อมเจ้าสกลจรรยาภากร วรวรณ	กรรมการ
(๗) หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช	กรรมการ
(๘) พระยาอรรถการวิวัฒน์พันธ์	กรรมการ
(๙) นายเคื่อน มุนนาค	กรรมการและเลขานุการ
นายสายหยุด แสงอุทัย	ผู้กรรายงาน

เปิดประชุมเวลา ๑๐.๐๐ น.

หลวงชำนาญนาवासวัสดิ์ นั่งเป็นประธาน

ประธาน ฯ กล่าวเปิดประชุมและขอให้ประชุมพิจารณารายงานการประชุมและมติของที่ประชุมครั้งที่ ๔, ๑๔/๒๕๕๒ ที่ประชุมได้รับรองรายงานการประชุมและมติของที่ประชุมดังกล่าวแล้ว

ประธาน ฯ - ขอให้เลขานุการอ่านตัวบทกฎหมายลักษณะอาญาเรียงมาตราพร้อมด้วยข้อเสนอขอแก้ไข

นายเคื่อน ฯ อ่านมาตรา ๒ (๗) แห่งกฎหมายลักษณะอาญาและข้อเสนอของนายเทพไนต์ที่ว่า ความผิดข้อส่วนตัวมีมากเกินไป อาจทำให้มีการข่มขู่ขึ้นได้ เช่นในเรื่องข่มขู่ทำร้ายเราเป็นต้น

ราชบัณฑิตยสถาน
คณะบดีศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ข้อเสนอของกรมอัยการที่เห็นควรแก้ "การให้สินบน" เป็น "สินบน" และให้ทวิเคราะห์คำว่า "สินบน" เสียใหม่

พระยาอรธการีย์ ฯ - บทวิเคราะห์ควรเอาไว้ตอนต้น และควรตั้งค้นด้วย "สินบน" คืออะไร

พระยาสิทธิ ฯ - ฉบับภาษาอังกฤษก็เป็นอย่างนั้น มาแปลกลับกันเสียเอง

ประธาน ฯ ขอให้พระยาอรธการีย์ ฯ อ่านข้อเสนอบทวิเคราะห์คำว่า "สินบน" ของกรมอัยการ

พระยาอรธการีย์ ฯ อ่านบทวิเคราะห์เสนอที่ประชุม ความว่า สินบนหมายความว่าถึงทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างใด ๆ ที่ให้แก่เจ้าพนักงาน โดยมีใช้เป็นที่ต้องให้ตามกฎหมาย เพื่อให้เจ้าพนักงานกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดในหน้าที่

พระมยุเวทย์ ฯ - ควรใช้คำว่า "ละเว้นไม่กระทำ" แทนคำว่า "ละเว้นกระทำ"

ม.ร.ว.เสนี ฯ - เกรงว่าเข้าไป เพราะมาตราต่าง ๆ ที่มีบัญญัติถึงเรื่องรับสินบนก็มีคำว่า เพื่อที่จะกระทำหรือละเว้นไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในหน้าที่อยู่แล้ว ควรวิเคราะห์ศัพท์แต่เพียงว่า เป็นทรัพย์สิน

พระยาอรธการีย์ ฯ - ควรให้ความหมายถึงประโยชน์อย่างอื่น ๆ เช่นให้บุตรเป็นภริยา คำว่า "ประโยชน์" จึงไม่ควรเอาออก และถ้าจะเอาคำว่า "สินบน" ออกเสียก็ได้ แต่เกรงว่าจะชักกับ "สินน้ำใจ"

ประธาน ฯ - กฎหมายเดิมหมายถึงประโยชน์อย่างอื่น ๆ หรือไม่

นายเคื่อน ฯ - หมายถึง

ประธาน ฯ - ควรให้วิเคราะห์ศัพท์ไว้ตามข้อเสนอกรมอัยการ แต่ถ้ามาตราใดอธิบายซ้ำอีก เราก็ก็นำคำอธิบายออกเสีย เพื่อไม่ให้ความซ้ำกัน

ที่ประชุมเห็นชอบด้วยกับประธาน ฯ

นายเคื่อน ฯ อ่านมาตรา ๒ (๑๐) แห่งกฎหมายลักษณะอาญาพร้อมด้วยข้อเสนอของศาลแขวงพระนครเหนือที่เสนอว่า ไม่ควรวิเคราะห์ศัพท์คำว่า "ทรัพย์สิน" เพราะในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีอยู่แล้ว แต่ถาเห็นควรวิเคราะห์คำว่า

- ประธาน -

จำกัดความให้ชัดว่าหมายถึง "ทรัพย์สิน" หรือ "ทรัพย์สิน" และข้อเสนอของกรมอัยการ
ที่ว่า คำว่า "สิ่งของ" ควรแก้เป็น "วัตถุ" คำว่า "ทรัพย์สิน" ควรแก้เป็น "ทรัพย์สิน"

ประธาน ฯ - รวมความว่าเขาเสนอว่าควรตัดออก ถ้าไม่ตัดออกก็
ควรแก้ไข และตรงกับข้อเสนอของกรมอัยการที่เสนอว่า ควรแก้ไขคำว่า "สิ่งของ"
เป็น "วัตถุ" คำว่า "ทรัพย์สิน" เป็น "ทรัพย์สิน"

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ปัญหาข้อนี้ที่ว่าควรมีบทวิเคราะห์หรือไม่
เห็นว่าควรมี ที่จริงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ควรบัญญัติบทวิเคราะห์
เพราะคำว่า "ทรัพย์สิน" กฎหมายอาญาใช้มากกว่า ประมวลกฎหมายแพ่ง ฯ ไม่ใช่
กฎหมายที่มีโทษ อาจเข้าใจอย่างกว้างได้ แต่กฎหมายอาญาจะต้องแปลอย่างแคบ
และอาจมีปัญหาเช่นเรื่องลักทรัพย์

ประธาน ฯ - คนเข้าใจคำว่า "ทรัพย์สิน" ต่อเมื่อประมวลกฎหมาย
แพ่ง ฯ อธิบายไว้

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ไม่ควรให้หมายถึง "ทรัพย์สิน" มิฉะนั้นลิขสิทธิ์
ก็จะชะงักกันได้

พระยาอรรถการีย์ ฯ - ถ้าใช้คำว่า "ทรัพย์สิน" จะไม่กินความไปถึง
ลักแรงไฟฟ้า เพราะแรงไฟฟ้าไม่เป็นรูปร่าง

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - แรงไฟฟ้ามีรูปร่างแต่เราไม่เห็น ทรัพย์สิน
หมายความถึงสิทธิ (droit) กว้าง

พระยาอรรถการีย์ ฯ - ทรัพย์สินรวมถึงวัตถุที่มีรูปร่างและไม่มีรูปร่าง

ประธาน ฯ - แรงไฟฟ้าเป็นทรัพย์สิน มีรูปร่างตามวิทยาศาสตร์

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ในทางกฎหมาย ถ้าพูดถึงสิ่งที่ไม่มีการร่างแล้วก็
หมายถึงสิทธิ (droit)

นาย อาร์ท. กีบอง - ในประมวลกฎหมายแพ่ง ฯ มีคำว่า ทรัพย์สิน
ทรัพย์สินนั้นเป็นแต่ส่วนหนึ่งของทรัพย์สิน เพราะทรัพย์สินประกอบไปด้วยวัตถุที่มีรูปร่าง
และไม่มีรูปร่าง ส่วนทรัพย์สินนั้นยังอาจแบ่งออกเป็นสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์
ทรัพย์สิน คำว่า "ทรัพย์สิน" มีบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - มีปัญหาว่าจะควรตัดบทวิเคราะห์คำว่า "ทรัพย์สิน"
ออกหรือไม่ ถ้าตัดออกศาลอาจได้รับความยุ่งยาก เช่น ชะโมโยจนซึ่งมีคดี

มาแล้วและเป็นปัญหาว่าโดนคเป็นทรัพย์สินหรือไม่ เมื่อบัญญัติถึงหลักทรัพย์จะก่อให้เกิดทราบ
ว่าทรัพย์สินคืออะไร ถ้ายอมรับความหมายของคำว่า "ทรัพย์สิน" ในประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ อาจกว้างเกินไป เช่น ทำผิดกฏลิขสิทธิ์ จะเป็นปัญหาว่าหลักทรัพย์
หรือไม่

ประธาน ฯ - คำว่า "ทรัพย์สิน" ควรวิเคราะห์ศัพท์หรือไม่ และจะ
วิเคราะห์ศัพท์ไปในทางไหน คือจะวิเคราะห์ศัพท์คำว่า "ทรัพย์สิน" หรือ "ทรัพย์สิน"
แต่จะวิเคราะห์ศัพท์ให้มีความหมายแตกต่างจากประมวลกฎหมายแพ่ง ฯ คงไม่ได้

พระยาอรุณการีย์ ฯ - ควรให้หมายความถึงทรัพย์สิน

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - เกรงจะกว้างเกินไป ละโมยลิขสิทธิ์

พระยาอรุณการีย์ ฯ - ลิขสิทธิ์นั้นละโมยไม่ได้อยู่เอง

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - แต่เขาอาจทำผิดได้ว่าเราเขียนกว้างเกินไป

พระยาอรุณการีย์ ฯ - ถ้าไม่ใช่คำว่า "ทรัพย์สิน" จะไม่กินความ

ถึงกระแสไฟฟ้า

ประธาน ฯ - เป็นปัญหาว่ากระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินหรือทรัพย์สิน

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - เป็นทรัพย์สิน

ม.จ. สกล ฯ - ไม่มีปัญหาเสีย

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - วัตถุที่มีรูปร่างไม่ต้องเห็นด้วยตาจริง ๆ เช่น
ละโมยเชื้อโรคก็อาจมีได้

ประธาน ฯ - กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สิน แต่ในเรื่องสินบน จะต้องใช้คำ
ว่า ทรัพย์สิน จะจำกัดเฉพาะทรัพย์สินไม่พอ

พระยาอรุณการีย์ ฯ - ถ้าใช้คำว่า "ทรัพย์สิน" ก็เป็นปัญหาว่า "ทรัพย์สิน"
คืออะไร จึงขอเสนอให้ใช้คำว่า ทรัพย์สิน

พระมัญเวยทย์ ฯ - กว้างเกินไป

นาย ฮาร์. กียอง - สิทธินั้นไม่อาจเป็นวัตถุแห่งการกระทำผิดอาญา
ได้ คงมีแต่สิ่งที่ยึดถือได้ บุคคลไม่อาจลักลิขสิทธิ์ได้

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - มาตราที่บัญญัติถึงเรื่องสินบนอาจใช้คำว่า ให้
ประโยชน์ได้

พระยาอรุณการีย์ ฯ - ถ้าถือว่า แรงไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินแล้ว ก็ไม่

ประธาน-

ม.ร.ว.เสนีย์ ๑ - อาจเขียนว่า รวมถึงกระแสไฟฟ้าและกำลังแรง
แห่งธรรมชาติด้วย

ประธาน ๑ - จะเขียนเช่นนั้นไม่ได้ เพราะประมวลกฎหมายแพ่ง ๑
บัญญัติไว้ละเอียดอยู่แล้ว

ม.จ.สกล ๑ - น้ำในมหาสมุทรไม่ใช่ทรัพย์สิน แต่น้ำประปาเป็นทรัพย์สิน
ไฟฟ้าในท้องฟ้าไม่ใช่ทรัพย์สิน แต่ถ้าเอามาเก็บไว้ในโรงเป็นทรัพย์สิน คือ ต้องมีค่า

พระยาอรธการีย์ ๑ - แรงไฟฟ้ามีรูปร่างอย่างไร

ม.ร.ว.เสนีย์ ๑ - เป็นประมาณเล็ก ๆ

พระยาสิทธิ ๑ - ถ้าจะมีบทวิเคราะห์อย่างเต็มที่ขอเข้ากับคำว่า
"ทรัพย์สิน" ได้ ส่วนข้อที่กล่าวไว้ในเรื่อง "สินบน" ควรจะให้หมายความถึงสิทธิ
ด้วยนั้นก็อยู่ในคำว่า "ประโยชน์" อยู่แล้ว ทรัพย์สินตามกฎหมายอาญาควรหมายถึง
สิ่งซึ่งสามารถเป็นวัตถุแห่งกรรมสิทธิได้ ตามกฎหมายอาญามีปัญหาที่ว่า เป็นทรัพย์สินหรือ
ยัง จะต้องดูว่ามีค่าและสามารถอยู่ในกรรมสิทธิของบุคคลหรือไม่ นี่เป็นข้อสำคัญ
เช่นแอมมาจัมปลาที่อยู่ในโป๊ะ

ม.ร.ว.เสนีย์ ๑ - เรื่องจัมปลาในโป๊ะนั้นเป็นปัญหาในทางยึดถือ
ปกครอง เพราะปลาในทะเลลึกถือว่าไม่มีเจ้าของ เห็นว่าควรจะต้องถือหลักว่าต้องมี
ค่าและเป็นวัตถุแห่งสิทธิได้ นอกจากนี้มีปัญหาว่าวัตถุนี้จะต้องมีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่าง
ตามคำร่างกฎหมายฝรั่งเศส เมื่อพูดถึงวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง เขาหมายความถึงสิทธิเท่านั้น

ม.จ.สกล ๑ - หากคำไทยที่แปลตรงกับคำว่า "thing" ของภาษา
อังกฤษ

ประธาน ๑ - คำว่า thing แปลว่า "ทรัพย์สิน"

ม.จ.สกล ๑ - นายบุญเนย์ ๑ - คำว่า "ทรัพย์สิน" เป็นคำที่ทำให้เข้าใจผิด

ใจผิด

ที่ประชุมตกลงให้เลขานุการไปค้นคว้าและร่างบทวิเคราะห์คำว่า
"ทรัพย์สิน" มาเสนอที่ประชุม

นายเคื่อน ๑ อ่านมาตรา ๖ (๑๓) แห่งกฎหมายลักษณะอาญาพร้อมด้วย
ข้อเสนอของกรมอัยการที่ว่า ควรวิเคราะห์คำว่า "เคณะสถาน" เสียใหม่

ม.ร.ว.เสนีย์ ๑ - ควรไปแก้ในมาตรา ๖ (๑๔)

พระยาอรธการีย์ ๑ - พิมพ์ผิดไป ที่ถูกควรเป็นมาตรา ๖ (๑๔)

มติของที่ประชุมอนุกรรมการทววจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา

การประชุมครั้งที่ ๕, ๑๗/๒๕๕๒

วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๒

ประเด็นที่พิจารณา

มติ

๖.๒.๗

(ก) นายเทพโอบีเสนอว่า ความผิดก่อ
ไว้มีมากเกินไป อาจทำให้มีการข่มขู่ขึ้นได้
ในคดีข่มขู่ทำชำเราเป็นต้น

ที่ประชุมลงมติว่า ความผิดก่อส่วนตัวจะ
ต้องให้คงมีไว้ เพราะนอกจากจะเป็นการคุ้มครอง
เวลาตำรวจ พนักงานอัยการ และศาลแล้ว
ในบางกรณียังทำให้เจ้าทุกข์พ้นจากความอับอาย
ชายหน้าอีกด้วย ความผิดก่อส่วนตัวนี้โดยปกติ
ไม่ทำให้ประชาชนหวาดหวั่นครั่นคร้าม แต่ที่
รุนแรงพอที่จะถือว่าเป็นความผิดอาญา ส่วนข้อ
เสนอของนายเทพโอบีที่ว่าความผิดก่อส่วนตัว
มีมากเกินไปนั้น ที่ประชุมรับข้อสังเกตนี้ไว้และ
จะไต่พิจารณาเมื่อถึงคราวพิจารณามาตราที่
บัญญัติความผิดที่เป็นความผิดก่อส่วนตัวว่าจะให้
คงเป็นทั้งนี้หรือไม่ ส่วนข้อที่เกรงว่าจะ
มีการข่มขู่ฟ้องร้องคดีความผิดก่อส่วนตัวเพื่อ
เอาทรัพย์สินจากผู้กระทำผิดนั้น ที่ประชุมจะไต่
พิจารณาเมื่อถึงมาตราที่ว่าด้วยความผิดฐาน
กรรโชกทรัพย์จะควร เอาผิดหรือไม่

(ข) กรมอัยการเสนอว่า อนุข้อนี้ไม่
อยู่ในมาตรานี้ ควรยกเป็นอีกมาตราหนึ่ง
หมวดที่ ๒ ภาค ๑ และควรแก้ข้อความ
มาตราต่าง ๆ ซึ่งมีบัญญัติยาวไป เช่นว่าเมื่อ
เห็นหรือผู้เสียหายมาร้องเรียนจึงนำคดีขึ้น
ไว้ ให้เป็นข้อความสั้น ๆ ว่าความผิดนั้นๆ
ความผิดก่อส่วนตัว

ที่ประชุมเห็นพ้องด้วยกับข้อเสนอของ
กรมอัยการที่ไทยกไปร่างเป็นอีกมาตราหนึ่ง
เพราะควรจะมีบัญญัติเป็นบทบังคับ ไม่ควรบัญญัติ
เป็นบทวิเคราะห์ นอกจากนี้ที่ประชุมเห็นพ้อง
ด้วยกับข้อเสนอของกรมอัยการในข้อที่ไม่ควร
จะกล่าวข้อความยาวซ้ำ ๆ กันว่า "เมื่อเจ้า
ทุกข์หรือผู้เสียหายมาร้องเรียนจึงนำคดีขึ้น
กล่าว" ควรกล่าวสั้น ๆ ว่า ความผิดนั้น ๆ

๒ (๑๑)

- ก) ศาลแขวงพระนครเหนือเสนอว่า
วิเคราะห์ศัพท์คำว่า "ทรัพย์สิน" เพราะใน
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีอยู่แล้ว แต่
วิเคราะห์ศัพท์ ก็ควรจำกัดความให้
วายถึง "ทรัพย์สิน" หรือ "ทรัพย์สิน"
- ข) กรมอัยการเสนอว่า คำว่า "สิ่ง
วัตถุ" คำว่า "ทรัพย์สิน" ควร
"ทรัพย์สิน"

ส่วนข้อความในมาตราต่าง ๆ เรื่องรับสินบน
ใช้คำว่า "เพื่อที่จะกระทำหรือละเว้นไม่กระ
ทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในหน้าที่" ซึ่งเป็น
ข้อความที่ซ้ำกันกับบทวิเคราะห์นั้น จะได้
พิจารณาตัดออกเสียเมื่อถึงมาตรานั้น ๆ

(ที่ประชุมให้พิจารณาข้อ (ก) และ (ข) รวม
กันไป)

ที่ประชุมเห็นว่าควรวิเคราะห์ศัพท์คำว่า
"ทรัพย์สิน" ไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ไม่ควร
ถือตามบทวิเคราะห์ในประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ เพราะการตีความในกฎหมายอาญาต่าง
กับการตีความในประมวลกฎหมายแพ่ง ๆ
กล่าวคือ จะต้องตีความอย่างแคบ นอกจากนั้น
ประมวลกฎหมายอาญามีบัญญัติความผิดเกี่ยว
กับทรัพย์สินมาก จึงควรบัญญัติเสียให้ชัดว่า "ทรัพย์สิน"
ตามประมวลกฎหมายอาญาคืออะไร เพื่อเป็นการ
ตัดข้อสงสัยให้หมดไป ที่ประชุมไม่เห็นด้วยกับ
ความเห็นที่ว่าควรใช้คำว่า "ทรัพย์สิน" แทนคำ
ว่า "ทรัพย์สิน" เพราะทรัพย์สินหมายความถึง
ทรัพย์สิน (คือสิ่งที่มีรูปร่าง) และสิทธิ แต่สิทธิ
ย่อมไม่สามารถเป็นวัตถุแห่งการกระทำมิคอาญา
ได้ เช่น การละเมิดต่อสิทธิเป็นความผิดพิเศษ
ไม่ใช่ความผิดฐานลักทรัพย์ ส่วนข้อที่ว่า
วิเคราะห์ศัพท์คำว่า "ทรัพย์สิน" อย่างใดนั้น ที่
ประชุมมอบให้เลขานุการไปค้นคว้าและยก
เสนอที่ประชุม และให้พิจารณาถึงกำลังตาม
ธรรมชาติ เช่น กระแสไฟฟ้าคว้าวว่าควรจะให้
อยู่ในบทวิเคราะห์คำว่า "ทรัพย์สิน" หรือไม่

ภาคผนวกที่ 2

ร่าง
ประมวลกฎหมายอาญา
(สำหรับการพิจารณาในวาระที่สอง)

ความเบื้องต้น

ข้อความเบื้องต้น (๑)

มาตรา ๑.

ให้เรียกระราชบัญญัตินี้ว่า กฎหมาย
ลักษณะอาญา

กฎหมายนี้ให้เรียกว่า "ประมวล
กฎหมายอาญา" (๒)

หมายเหตุ

(๑) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
อาญา ใช้คำว่า "ข้อความเบื้องต้น" แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งชั้นต้นก็
กล่าวถึง "บททั่วไป" เลย

(๒) ที่ประชุมลงมติในการประชุมครั้งที่ ๔ (หน้า ๓) ให้ใช้ชื่อครั้งนี้ ข้าพเจ้า
ได้ตรวจดูประมวลกฎหมายอื่น ๆ เฉพาะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และประมวล
วิธีอากรเท่านั้น ที่มีมาตราเรียกชื่อกฎหมาย (มาตรา ๑) แต่ในประมวลกฎหมายวิธี -
พิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ไม่มีมาตราที่ให้เรียกชื่อ
กฎหมายเลย ฉะนั้นจะไม่มีมาตรานี้ไว้ก็ได้ ถ้าเห็นกันเช่นนี้แล้ว และโดยที่โดยยกเอา
มาตรา ๒. มาตรา ๓. มาตรา ๔. เคิม ไปบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวล
กฎหมายอาญา ที่ใช้ "ข้อความเบื้องต้น" ออกได้หมด

มาตรา ๒.

ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายตั้ง
แต่วันที่ ๒๑ เดือนกันยายน รัตนโกสินทร์ศก
๑๒๗ เป็นต้นไป

(ตัดออก) (๑)

หมายเหตุ

(๑) ตัดออก นำไปบัญญัติเป็นมาตรา ๓. ของพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวล
กฎหมายอาญา

(๑๐) ทรัพย์สินนั้น ท่านหมายความว่า
บรรดาสิ่งของอันบุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์
หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของได้ เป็นค้ำว่า
เงินตรา แลบรรดาสิ่งของอันพึงเคลื่อน
จากที่ใดก็ได้ แลเคลื่อนจากที่มีได้ก็ดี ท่านก็
นับว่าเป็นทรัพย์สินอันกล่าวมาในข้อนี้

(๑)
(ตัดออก)

หมายเหตุ

(๑) เท่าที่ ๆ ประชุมได้ลงมติไปนั้น (รายงานครั้งที่ ๕ หน้า ๕) ที่ประชุม
ให้มีบทวิเคราะห์ศัพท์ของคำว่า "ทรัพย์สิน" ไว้ ให้มีบทวิเคราะห์ศัพท์นั้นเกินความถึงแรงให้ทำ
ด้วย และมอบให้เลขานุการไปค้นคว้า ร่างบทวิเคราะห์ศัพท์มาเสนอที่ประชุมพิจารณาต่อไป
เลขานุการได้ทำการค้นคว้าในตำรากฎหมายและตัวบทของประมวลกฎหมายอาญาของต่าง
ประเทศหลายประเทศด้วยกัน คือ ประมวลกฎหมายอาญา อิตาลี ญี่ปุ่น สวีตซ์เซอร์แลนด์
แคนาดา อินเดียน จีน ปรากฏผลดังนี้

ก) ไม่มีประมวลกฎหมายของประเทศใดให้วิเคราะห์ศัพท์คำว่า "ทรัพย์สิน"
Thing, Bien chose มีประมวลกฎหมายอาญาอินเดียนเท่านั้นที่ใกล้เคียงของเรา กล่าวคือ
ให้วิเคราะห์ศัพท์ของคำว่า "moveable property" ไว้ในมาตรา ๒๒ ซึ่งมีความว่า
The words "moveable property" are intended to include corporeal
property of every description, except land and things attached to
the earth or permanently fastened to anything which is attached
to the earth ศาลอินเดียถือว่าแก๊สที่อยู่ในท่อ น้ำที่อยู่ในท่อ เป็น
moveable property ผู้ใดลักไปมีความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา ๓๗๕ ศพนั้นถ้า
ไม่ใช่มีหรือใช้ในทางวิทยาศาสตร์แล้วไม่เป็น moveable property ในประมวล
กฎหมายอาญาของประเทศอื่น ๆ ที่แบ่งส่วนทำนองกฎหมายอาญาของเรา คือ ยกความผิด
ที่เกี่ยวกับทรัพย์สินขึ้นเป็นส่วนหนึ่ง อย่างส่วนที่ ๕ ว่าด้วยความผิดฐานประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน
นั้น กฎหมายเหล่านั้นใช้คำ - ในชื่อส่วนและในมาตราต่าง ๆ ในส่วนนั้นที่เกี่ยวกับเรื่อง
"ทรัพย์สิน" ไม่เหมือนกัน เช่นประมวลกฎหมายอาญาอิตาลี และสวีตซ์เรียกชื่อส่วนว่า
Crimes against Patrimony, Infractions contre le patrimoineประมวล
กฎหมายอาญาฟิลิปปินส์ เรียกว่า Crimes against property แต่ในมาตราที่เกี่ยวกับการ
การลัก กฎหมายของประเทศเหล่านั้นใช้คำว่า "moveable article, chose mobilière"
ในมาตราที่เกี่ยวกับกรรโชก ใช้คำว่า "unjust gain, enrichissement illigiti-
me" ในมาตราที่เกี่ยวกับทำให้เสียทรัพย์สินใช้คำว่า property (movable or
immovable) chose ฯลฯ ทั้งนี้แสดงว่าคำว่า "ทรัพย์สิน" ซึ่งเราใช้เป็นการทั่วไป

ไม่ว่าในชื่อของส่วน ในมาตราที่เกี่ยวกับการลัก ทรัพย์ ทำให้เสียของ ก็ใช้คำนี้คำเดียวกัน
นั้น ในประมวลกฎหมายอาญาของต่างประเทศเขาใช้คำต่างกัน

ข) ในปัญหาที่ว่ากระแสไฟฟ้าจะเป็น "ทรัพย์สิน" movable article หรือไม่นั้น นักนิติศาสตร์ต่างประเทศส่วนมากเห็นว่าจะถือเป็น "ทรัพย์สิน" ไม่นัก เพื่อแก้ปัญหา
การตีความ ประมวลกฎหมายอาญาดั้งเดิม (มาตรา ๒๔๕) ประมวลกฎหมายอาญาอิตาลี
(มาตรา ๒๒๔) บัญญัติให้นำโทษของการลักมาลงแก่ผู้ลักกระแสไฟฟ้า ประมวลกฎหมาย
อาญาสวีเดน (มาตรา ๑๔๖) ประมวลกฎหมายอาญาคานาดา (มาตรา ๓๕๑)
ถือว่า การลักการฉ้อกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดพิเศษ (กฎหมายคานาดาขยายความไปถึง
การฉ้อโทรศัพท์ โทรเลข คิว)

ค) ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า ในประเทศต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้ คำว่า "ทรัพย์สิน"
(thing) "ทรัพย์สิน" (property) "สิ่งหรือทรัพย์สิน" (movable article,
movable property) เขาไม่ให้ไว้เพราะศัพท์พิเศษไว้เป็นเฉพาะสำหรับกฎหมาย
อาญา ข้าพเจ้าเข้าใจว่า เขาให้ถือว่ามีความหมายอย่างในทางแพ่ง คำต่าง ๆ
เหล่านี้ในกฎหมายของประเทศเรา มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ถ้า
จะบัญญัติไว้เป็นพิเศษในกฎหมายอาญา ก็ต้องมีคำความหมายเป็นพิเศษ และตามที่ได้อธิบาย
มาในข้อ ข) ปัญหาว่า กระแสไฟฟ้าจะเป็น movable article หรือไม่ นักนิติ-
ศาสตร์ส่วนมากก็เห็นว่าไม่เป็น ฉะนั้น จะให้ไว้เพราะศัพท์ของคำว่า "ทรัพย์สิน" ตามความ
ประสงค์ของทางอาญาไปถึงกระแสไฟฟ้าด้วย พึงคิดก็ซัด ๆ การวินิจฉัยกระแสไฟฟ้า
เป็นสิ่งที่มิได้ จะมีก็แต่การลักหรือการฉ้อเท่านั้น เมื่อเป็นดังนี้ ไปบัญญัติลงโทษการ
ลัก การฉ้อกระแสไฟฟ้าเป็นพิเศษ ในส่วนที่เกี่ยวกับการลัก การฉ้อจะคงไม่ดีกว่า
ข้าพเจ้ามีความเห็นเช่นนี้ จึงขอเสนอให้ตัดบทวิเคราะห์ศัพท์ของคำว่า "ทรัพย์สิน" ออก
คงให้เข้าใจความหมายตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้ และขอเสนอให้มี
บทบัญญัติลงโทษการลัก การฉ้อกระแสไฟฟ้าเป็นพิเศษในส่วนที่เกี่ยวกับการลัก การฉ้อ
โดยทั่วไป

มาตรา ๖ (ต่อ)

(๑๑) ทางหลวงนั้น ท่านหมายความว่า
ว่า บรรดาทางบกและทางน้ำทั่วไป ซึ่งใช้เป็น
ทางสัญจรสำหรับสาธารณชน แลนับรวมตลอด
ถึงถนนหลวงด้วย

(๑๑) "ทางสาธารณะ" หมายความว่า
ทางบกและทางน้ำ ซึ่งประชาชนใช้เป็นทาง
จราจร และให้ความหมายรวมถึงถนนสาธารณะ
(๑)
ด้วย

ภาคผนวกที่ 3

คณะกรรมการกฤษฎีกา
 รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา
 ครั้งที่ ๔๕,๑๑/๒๕๔๓
 วันศุกร์ที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓

ผู้ที่มาประชุม คือ

(๑) นายนาวาเอก หลวงสว่างนาวาสวัสดิ์	ร.น.ประธานกรรมการ ฯ
(๒) นาย อาร์. ก้อยอง	กรรมการ
(๓) นาย ยอง บรูเนย์	กรรมการ
(๔) พระยาลัทธพิศิขรรมประคัลภ์	กรรมการ
(๕) หม่อมเจ้าสกลวรรณากร วรวรรณ	กรรมการ
(๖) พระยารรตกรมมุนต์คี	กรรมการ
(๗) พระยารรตการีย์นิพนธ์	กรรมการ
(๘) นายเคื่อน บุนนาค	กรรมการและเลขานุการ
นายเสริม วิจิฉัยกุล	ผู้ช่วยกรรมการร่างกฎหมาย
นายสายหยุด แสงอุทัย	ผู้จกรายงาน
พระนิติการณประสม	ศึกษาราชการที่อื่น
พระมนูเวทย์วิมลนาท	ศึกษาราชการที่อื่น
หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช	ไปราชการต่างประเทศ

เปิดประชุมเวลา ๑๐.๐๐ น.

นายนาวาเอก หลวงสว่างนาวาสวัสดิ์ นั่งเป็นประธาน

ประธาน ฯ กล่าวเปิดประชุมและขอให้ที่ประชุมพิจารณา มาตรา ๖ (๔)

ต่อไป

ที่ประชุมลงมติให้ตัดมาตรา ๖ (๔) ตามที่ได้ตกลงไว้เดิม

นายเคื่อน ฯ - อ่านร่าง มาตรา ๖ (๕) เสนอที่ประชุม

พระยารรตการีย์ ฯ - คำว่า "ปลอม" ข้าพเจ้าใครจะเสนอให้ตัด

ออก เพราะถ้าคุณะเพาะภาษาอังกฤษไม่เป็นอันตราบาย เพราะใช้คำว่า counterfeit แต่คำภาษาไทยไปปะปนกับการปลอมหนังสือซึ่งไม่ต้องมีหนังสือที่แท้จริงก็ได้ นอกจากนี้ คำว่า "ปลอม" ก็เป็นคำธรรมดาอยู่แล้ว

- ประธาน ฯ -

ประธาน ฯ - ที่ได้ตกลงมาแล้วไม่ได้ตกลงเช็คขาด จะพิจารณาคำว่า "สมคบ" ที่ใช้ในมาตราต่าง ๆ อีกครั้งหนึ่ง

นาย บรูเนย์ - ขอให้บันทึกไว้ว่าชอบคำว่า "ร่วมคิด" มากกว่า

พระยาลักษณ์ ฯ - ถ้าใช้คำว่า "ร่วมคิด" อาจเป็นว่าได้ตกลงไปแล้ว แต่ตอนศักราชหลังก็ได้ คืออาจจะ "ร่วมคิด" แต่ไม่ได้ตกลงด้วยก็ได้

ประธาน ฯ - ร่วมคิดแต่ไปเอาด้วยก็เป็น "ร่วมคิด" เหมือนกัน

นาย อาร์.ณียง - ความมุ่งหมายก็คือ เขาได้ตกลงกันแล้วจะทำความผิด

นาย บรูเนย์ - ตามมาตรา ๘๘ แม้ภายหลังจะถอนตัวก็เป็นความผิด

ประธาน ฯ - ไม่ชอบคำว่า "ร่วมใจ" เพราะเห็นว่าเป็นคำที่หลวม แต่หากำที่ตึกว่านี้ไม่ได้

นาย บรูเนย์ - ควรใช้คำว่า "ร่วมใจกันเพื่อ"

พระยาลักษณ์ ฯ - วิธีที่ดีที่สุดก็คือเอาบทวิเคราะห์ออก เพราะมีที่ใช้เพียงสองสามมาตรา และศาลก็เข้าใจได้ดี

ประธาน ฯ - เราเองยังเถียงกันแล้ว จะให้ศาลใช้อย่างไร แม้ที่ประเ
เอาคำว่า "กระทำ" ออกก็หนักใจ

พระยาลักษณ์ ฯ - เติมซ้ำพเจ้าก็หนักใจเหมือนกัน แต่ภายหลังเขาใจ
เพราะรู้สึกว่าเขาออกจะทำให้กฎหมายทันสมัยมากขึ้น และเมื่อเอาบทวิเคราะห์คำว่า
"กระทำ" ออก ก็ได้พูดกันว่าอาจใส่ไว้ในมาตรา ๘ ได้

พระยาอรรถการีย์ ฯ - ถ้าใส่ข้อความไว้ในมาตรา ๘ อาจเป็นอันตราย

นาย เคื่อน ฯ อ่านกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๖ (๑๐) และร่างมาตรา

(๑๐) ของเลขานุการ เสนอข้อที่ประชุม

พระยาอรรถการีย์ ฯ - คำว่า "ถือเอาได้" ต้องมีเหมือนกันหรือ

พระยาลักษณ์ ฯ - ถ้าถือเอาไม่ได้ก็ไม่อยู่ใน control ของใคร และ
ไม่ใช่ "ทรัพย์สิน"

ประธาน ฯ - หมายถึง "ทรัพย์สิน" ที่ใครกระทำก็เป็นผิด

พระยาอรรถกรม ฯ - คำว่า "อาจถือเอาได้" หมายความว่า ต้องเอา
ทรัพย์สินไว้ได้

ประธาน ฯ - อย่างสมพักระหัดจะถือว่าเป็นทรัพย์สินได้อย่างไร

ประธาน ฯ - ที่ได้ตกลงมาแล้วไม่ได้ตกลงเสียขาด จะพิจารณาคำว่า "สมคบ" ที่ใช้ในมาตราต่าง ๆ อีกครั้งหนึ่ง

นาย บรูเนย์ - ขอให้บันทึกไว้ว่าชอบคำว่า "ร่วมคิด" มากกว่า

พระยาสิทธิ ฯ - ถ้าใช้คำว่า "ร่วมคิด" อาจเป็นว่าได้ตกลงไปแล้ว แต่ตอนตัวภายหลังก็ได้ คืออาจจะ "ร่วมคิด" แต่ไม่ได้ตกลงด้วยก็ได้

ประธาน ฯ - ร่วมคิดแต่ไปเอาด้วยก็เป็น "ร่วมคิด" เหมือนกัน

นาย อาร์.ดิยง - ความมุ่งหมายก็คือ เขาได้ตกลงกันแล้วจะทำความผิด

นาย บรูเนย์ - ตามมาตรา ๘๘ แม้ภายหลังจะถอนตัวก็เป็นความผิด

ประธาน ฯ - ไม่ชอบคำว่า "ร่วมใจ" เพราะเห็นว่าเป็นคำที่หลวม แต่หากว่าที่คิดว่าเป็นไม่ได้

นาย บรูเนย์ - ควรใช้คำว่า "ร่วมใจกันเพื่อ"

พระยาสิทธิ ฯ - วิธีที่ดีที่สุดก็คือเอาบทวิเคราะห่ออก เพราะมีที่ใช้เพียงสองสามมาตรา และศาลก็เข้าใจได้ดี

ประธาน ฯ - เราเองยังเถียงกันแล้ว จะให้ศาลใช้อย่างไร แม้ที่ประเอาคำว่า "กระทำ" ออกก็หนักใจ

พระยาสิทธิ ฯ - เติมเข้าเจ้าที่หนักใจเหมือนกัน แต่ภายหลังเบาใจ เพราะรู้สึกว่าจะเอาออกจะทำให้กฎหมายทันสมัยมากขึ้น และเมื่อเอาบทวิเคราะห่ออกก็ได้ออกกันว่าจะใส่ไว้ในมาตรา ๘ ได้

พระยาอรุณการีย์ ฯ - ถ้าใส่ข้อความไว้ในมาตรา ๘ อาจเป็นอันตราย

นายเคื่อน ฯ อ่านกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๖ (๑๐) และร่างมาตรา

(๑๐) ของเลขานุการ เสนอต่อที่ประชุม

พระยาอรุณการีย์ ฯ - คำว่า "ถือเอาได้" ต้องมีเหมือนกันหรือ

พระยาสิทธิ ฯ - ถ้าถือเอาไม่ได้ก็ไม่อยู่ใน control ของใคร และไม่ใช้ "ทรัพย์"

ประธาน ฯ - หมายถึง "ทรัพย์" ที่ใครกระทำก็เป็นผิด

พระยาอรุณการีย์ ฯ - คำว่า "อาจถือเอาได้" หมายความว่า ต้องเอาทรัพย์ไว้ได้

ประธาน ฯ - อย่างลมพัตระหัดจะถือว่าเป็นทรัพย์ได้อย่างไร

ภาคผนวกที่ 4

๕๘๖

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๗๗/๒๕๐๑

อาญา ลักทรัพย์

การลักกระแด้ไฟฟ้าเป็นความผิดตาม ม. ๓๓๔, ๓๓๕ แล้งแต่กรณี.

คำพิพากษา

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ที่ ๘๗๗/๒๕๐๑

ศาลฎีกา

วันที่ ๘ เดือนกันยายน พุทธศักราช ๒๕๐๑

ความอาญา

พนักงานอัยการ กรมอัยการ

โจทก์

ระหว่าง

นายชวเชียงหรือชวดเชียง แซ่เตีย ที่ ๑,

นางเตียไค้ หัดเกียง ที่ ๒

จำเลย

เรื่อง ส้มคบกันลักทรัพย์ (กระแด้ไฟฟ้า)

โจทก์ จำเลยฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ลงวันที่ ๒๘

เดือนสิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๐๐

โจทก์ฟ้องว่า ระหว่างวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ถึง วันที่ ๖ มีนาคม ๒๔๘๘ จำเลยกับพวกที่ยังไม่ได้ตัว ส้มคบกันลักทรัพย์ (กระแด้ไฟฟ้า) ของการไฟฟ้ากรุงเทพ ฯ กรมโยธาเทศบาล ซึ่งใช้สำหรับราชการของการไฟฟ้ากรุงเทพ ฯ กรมโยธาเทศบาลและเพื่อสาธารณประโยชน์อันอยู่ใน

๕๘๓

ความดูแลรักษาของนายสุวิทย์ มงคลรัตน์ เป็นราคา ๘ บาท เหตุเกิดที่ ตำบลตลาดพลู อำเภอธนบุรี จังหวัดธนบุรี ขอให้ลงโทษตามกฎหมาย ลักษณะอาญา มาตรา ๒๘๓, ๒๘๔, ๒๓

จำเลยให้การปฏิเสธ และจำเลยที่ ๒ ว่าบ้านที่โจทก์หาว่าต่อสาย ไฟฟ้าเข้าบ้านนั้น อยู่ในครอบครองของจำเลยที่ ๒ มิได้เกี่ยวกับจำเลยที่ ๑

ศาลอาญาพิจารณา ได้ความว่า บ้านหลังเกิดเหตุเป็นของ นายเชียวโท เดิมนายเชียวโทให้นางศิริรัตน์อาศัยอยู่ และนางศิริรัตน์ ขออนุญาตตั้งหม้อใช้ไฟฟ้า ครั้นต่อมาจำเลยทั้งสองเข้าอาศัยในบ้าน หลังนี้ นายศิริรัตน์จึงย้ายออกไปอยู่บ้านหลังใหม่ และขออนุญาตต่อ การไฟฟ้ากรุงเทพ ฯ ย้ายหม้อไฟฟ้าไปติดตั้งบ้านใหม่ บ้านที่จำเลยอยู่ จึงคงไม่มีไฟฟ้าใช้ แต่หลังจากนางศิริรัตน์ย้ายหม้อไฟฟ้าไปแล้ว บ้านที่ จำเลยอยู่กลับมีไฟฟ้าใช้จน เจ้าหน้าที่การไฟฟ้าแจ้งต่อตำรวจและพากัน มาตรวจบ้านที่จำเลยอยู่ก็ปรากฏว่า จำเลยใช้ไฟฟ้าเพื่อแสงสว่างและใช้ เล่นวิทยุโดยเอาสายไฟฟ้าจากในบ้านต่อเข้ากับสายเมน ศาลอาญาเห็นว่า ใครจะต่อสายไฟฟ้าเข้าบ้านจำเลยก็ตาม เมื่อจำเลยรู้แล้วยังไม่ติดตั้ง หม้อไฟฟ้า แต่จำเลยเปิดใช้กระแสไฟฟ้าร่วมกันก็เป็นการล้มคบบกกันลัก กระแสไฟฟ้า จึงพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๒๘๓ ไม่ผิดตาม มาตรา ๒๘๔ เพราะไฟฟ้ามิได้เป็นทรัพย์สินที่ ไร้แก่ ราชการหรือสาธารณประโยชน์โดยเฉพาะ ให้จำคุกจำเลยคนละ ๒ เดือน แต่ให้รอการลงโทษจำเลยไว้ภายใน ๓ ปี ตามมาตรา ๔๑ โดยที่แก้ไข

๕๘๘

เพิ่มเติมกฎหมายลักษณะอาญา พ.ศ. ๒๔๘๔ มาตรา ๓ ให้จำเลยใช้ค่า
กระแสไฟฟ้า ๘ บาทด้วย

จำเลยทั้งสองอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ฟังว่าจำเลยที่ ๑ ผู้เดียวกระทำผิดฐานลักกระแสไฟฟ้า
ส่วนจำเลยที่ ๒ เป็นแต่เพียงภริยาจำเลยที่ ๑ หลักฐานพยานโจทก์ไม่พาดพิง
ว่าจำเลยที่ ๒ ร่วมกระทำผิดด้วย ชั้นแรกเจ้าพนักงานก็มีจับจำเลยที่ ๒
คงจับล่าช้าแต่จำเลยที่ ๑ ผู้เดียว ภายหลังเจ้าหน้าที่ผู้ใหญ่ให้ฟ้อง
จำเลยที่ ๒ ด้วย จึงพิพากษาแก้ให้ยกฟ้องจำเลยที่ ๒ เสีย

โจทก์และจำเลยที่ ๑ อุทธรณ์ โดยโจทก์ขอให้ลงโทษจำเลยที่ ๒
ตั้งศาลชั้นต้น ส่วนจำเลยที่ ๑ อุทธรณ์ที่จริงและข้อกฎหมายว่ามีได้
กระทำผิด ศาลชั้นต้นถึงรับฎีกาของจำเลยที่ ๑ เฉพาะข้อกฎหมายที่ว่า
กระแสไฟฟ้าไม่ใช่ทรัพย์สินตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญา จึง
ยอมตักกันไม่ได้

ศาลฎีกาตรวจจำนวนฟังจำเลยแดงการณด้วยวาจา และประชุม
ปรึกษาแล้ว ข้อกฎหมายที่จำเลยที่ ๑ อุทธรณ์มาว่า ตามประมวลกฎหมาย
อาญาซึ่งออกใช้อยู่เวลานั้นไม่มีบัญญัติว่าทรัพย์สินคืออะไร จึงต้องใช้กฎหมาย
แห่งวินิจฉัย ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์วิเคราะห์ว่า ทรัพย์สิน
ได้แก่วัตถุอันมีรูปร่าง แต่กระแสไฟฟ้าเป็นพลังงาน มิใช่วัตถุมีรูปร่าง
และไม่อาจหยิบถือเอาไปได้ ทั้งไม่อาจคิดเป็นราคาซื้อขายกันได้ จึง
ไม่เป็นทรัพย์สินตักกันได้ ปัญหาข้อนี้ศาลฎีกาโดยที่ประชุมใหญ่มีมติว่า
การลักกระแสไฟฟ้ายอมเป็นผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๔

๕๘๕

หรือ ๓๓๕ แลวแตกรณ คังน ฎีกาของจำเลยที่ ๑ จึงเป็นอันตกไป
คดีสำหรับจำเลยที่ ๒ จะมีความผิดฐานล่่มคบกับจำเลยที่ ๑
ดักกระดัไฟฟ้ารายนดวยหรือไม่นน ตามทางพิจารณาได้ความว่า จำเลย
ที่ ๒ เป็นภรรยาของจำเลยที่ ๑ อยู่ในปกครองจำเลยที่ ๑ ผู้เป็นสามี
จำเลยที่ ๑ ย่อมเป็นหัวหน้าครอบครัวและเป็นผู้ครอบครองบ้านเข่านน เมื่อ
เจาหน้าทไปตรวจจับกุม จำเลยที่ ๑ รับว่าเป็นเจาของบ้านกจับแต่จำเลย
ที่ ๑ ผู้เดียว ภายหลังเมื่อเจาหน้าทชนผู้ใหญ่ให้ดอบส่วนเอาตัวจำเลยที่ ๒
เป็นผู้ต้องหาด้วย จำเลยที่ ๒ จึงถูกฟ้องรวมกับจำเลยที่ ๑ ตามรูปคดี
ยังไม่พอจะเอาผิดจำเลยที่ ๒ ฐานล่่มคบกับจำเลยที่ ๑ ดักกระดัไฟฟ้า
รายน ค่าล่อทชรณพิพากษายกฟ้องโจทกสำหรับจำเลยที่ ๒ ชอบแล้ว
จึงพร้อมกันพิพากษายิน ใหยกฎกาโจทกและจำเลยที่ ๑ เสีย.

ตำรวจรักษประนาท

ประมุถ ส่วรณศัร

ปรพนรพจนพิสัทธิ

หมายเหตุ กระดัไฟฟ้าจะเป็นวัตถุแห่งการลักทรัพย์ได้หรือไม่ นน เมื่อ
ล่่มยใช้กฎหมายลักษณะอาญาเดิม เข้าใจกันว่าเป็นความผิดได้ เพราะ
วิเคราะห้ค้พท คำว่า ทรัพย์ในครงนน (ม. ๒ ช้ ๑๐) หมายคามถึงบรรดา
ดิ่งของอันบุคคลด่ามารวมล่่มล่่ม หรือด้ออำนาจเป็นเจาของได้ วดา
แม้คำว่ ดิ่งของจะมีนัยไปในทางวัตถุมีรูปร่าง แต่ความสำคัญก็อยู่ที่ความ
ด่ามารวมล่่มล่่มหรือด้ออำนาจเป็นเจาของได้ยิ่งกว่า แต่ตามประมวล

๕๕๐

กฎหมายอาญา ไม่มีวิเคราะห์ศัพท์ คำว่า ทรพย์ไว้ดังเช่นในกฎหมายเก่า จึงทำให้เข้าใจว่าการเลิกบทวิเคราะห์ศัพท์ ทำให้เห็นเจตนาที่จะให้ถือตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๘ ซึ่งบัญญัติว่าทรพย์นั้นได้แก่วัตถุมีรูปร่าง ส่วนวัตถุที่มีราคา และถือเอาได้ตามนัยแห่งกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๖ ข้อ ๓๐ เดิมใน ป.พ.พ. ม. ๘๘ เรียกว่าทรพย์ดิน ถ้าถือตามนัยกระแสไฟฟ้าก็ไม่ใช่ทรพย์ตาม ม. ๘๘ แต่เป็นทรพย์ดินตาม มาตรา ๘๘ และเป็นสิ่งหามิทรพย์ตาม มาตรา ๓๐๓ อันหมายความว่ารวมถึงกำลังแรงแห่งธรรมชาติที่อาจถือเอาได้ ซึ่งตามอนุทธานุหัตถ์ของกรมร่างกฎหมายก็ยกตัวอย่างถึงแรงไฟฟ้าด้วย เมื่อไม่ใช่ทรพย์ตาม ม. ๘๘ ก็ไม่เป็นวัตถุแห่งการลักทรพย์ เพราะในประมวลกฎหมายอาญา ม. ๓๓๔ ใช้คำว่า เขาทรพย์ของผู้อื่น ฯลฯ ไป เป็นการลักทรพย์ ส่วนบทมาตราอื่นในเรื่องทรพย์บางแห่งก็ใช้ คำว่า ทรพย์ดิน เช่น มาตรา ๓๓๗, ๓๓๘, ๓๔๑, ๓๔๒, ๓๔๗, ๓๕๒ วรรค ๒, ๓๕๓, ๓๕๔ เป็นต้น แลตั้งให้ชัดขึ้นอีกว่าประมวลกฎหมายอาญาได้ตั้งใจใช้ คำว่า ทรพย์กับทรพย์ดินโดยความหมายอันต่างกัน และคงจะใช้ตามความหมายต่างกันดังปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั่นเอง

แต่พิจารณาดูให้ถี่ก็จะเห็นได้อีกว่า ทั้งในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และในประมวลกฎหมายอาญา คำว่า ทรพย์หรือทรพย์ดินก็ยังไม่ปะปนกันอยู่นั่นเอง หาได้แยกออกเด็ดขาดดังที่น่าจะเข้าใจเช่นที่กล่าวแล้วไม่ ใน ป.พ.พ. ม. ๓๐๐ และ ๓๐๑ คำว่า อดังหามิทรพย์ และดังหามิทรพย์ และทรพย์อะไรต่ออะไรในมาตราต่อ ๆ มา จะอันธิ

๕๕๑

กับศัพท์อื่นหรือใช้แต่คำพัง คำว่า ททรัพย์สินใดๆ เช่น ในมาตรา ๓๐๔, ๓๐๕, ๓๐๖ ฯลฯ ก็ใช้ในความหมายของทรัพย์สิน ส่วนในประมวลกฎหมายอาญาก็ใช้สองคำปะปนอยู่เหมือนกัน เริ่มด้วย ๖ หน้า ลักษณะ ๑๒ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ก็รวมความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินอยู่ด้วย ในมาตรา ๓๓๗ การขู่เอาประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน เรียกว่าทำ ความผิดฐานริบเอาทรัพย์สิน ม. ๓๕๒ วรรค ๒ ทรัพย์สินตกมาอยู่ในครอบครอง ผู้ยกออกเป็นทรัพย์สินหาย ๆ เป็นต้น เมื่อพิจารณาโดยจริงจังเข้าก็เห็น อยู่ว่า คำว่า ทรัพย์สิน หรือทรัพย์สินนั้นหาได้แยกใช้ต่างกันโดยเคร่งครัด เสมอไปไม่ นอกจากการตีทรัพย์สินหมายถึงการตีทรัพย์สินเคลื่อนที่ได้ ซึ่ง ป.พ.พ. เรียกว่าสังหาริมทรัพย์ คำว่า สังหาริมทรัพย์ใน ป.พ.พ. ก็หมายความรวมถึงกำลังแรงแห่งธรรมชาติ เช่น แรงไฟฟ้าด้วยนั่นเอง แม้จะถือว่า แรงไฟฟ้าเป็นวัตถุไม่มีรูปร่าง แต่ก็มีราคา ถือเอาได้ และนำไปเสีย จากเจ้าของได้ ทั้งสามารถวัดปริมาณที่เอาไปได้ด้วย ดังนี้ ก็ไม่มีเหตุ อะไรที่จะเอาแรงไฟฟ้าของเขาไปโดยเจตนาทุจริตแล้ว ไม่ผิดฐานลักทรัพย์สิน เหมือนเอาทรัพย์สินอื่น ๆ ของเขาไป

เทียบตามกฎหมายต่างประเทศก็มีบัญญัติอยู่เหมือนกัน ตาม กฎหมายอังกฤษและอเมริกัน ไม่ถือว่าลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดตาม Common Law แต่เป็นความผิดตาม พ.ร.บ. ที่เรียกว่า Larceny Act 1916 ของอังกฤษ (Archbold, Pleading & Practice ed. 32, p. 550, 581.) ในอเมริกามักจะมี พ.ร.บ. ในเรื่องบัญญัติให้เป็นความผิด แต่แม้จะไม่มี พ.ร.บ. โดยเฉพาะศาลก็ลงโทษฐานลักทรัพย์สินเหมือนกัน ไม่ถือ

๕๕๒

การมีรูปร่าง หรือไม่มีรูปร่างเป็นสำคัญยิ่งกว่าการที่จะถือเอาได้ แรงแม่เหล็กไฟฟ้าเช่นเดียวกับแก๊ส เป็นวัตถุมีค่าแห่งสินค้าซื้อขายกันได้ดังสิ่งหามิทรัพย์อื่น ซึ่งคนอื่นอาจถือเอาได้ วัตถุปริมาณได้โดยเครื่องวัด (Corpus Juris, 1924 Vol. 36, p. 738, Perkins, Criminal Law 1957, p. 194, Perkins, Cases & Material on Criminal Law, p. 110) กฎหมายอินเดียก็ถือว่าการตักแรงแม่ไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์เช่นเดียวกัน แม้ในประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย จะวิเคราะห์ศัพท์ คำว่า สิ่งหามิทรัพย์ (Movable Property) ว่ารวมทั้งวัตถุมีรูปร่างทุกชนิด เว้นแต่ที่ดินและสิ่งซึ่งติดกับพื้นดิน ฯลฯ จนกว่าจะขาดหลุดออกจากที่ดิน (Mayne, pp. 607, 609) ส่วนกฎหมายฝรั่งเศส เรื่องลักทรัพย์ ในประมวลกฎหมายอาญา ม. ๓๗๕ ใช้คำว่า choses แทนคำว่า biens โดยความมุ่งหมายให้เข้าใจถึงความสามารถที่จะถือเอาได้ และศาลก็ตัดสินว่าแรงแม่ไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินที่ลักกันได้ เช่นเดียวกับกฎหมายอิตาลีเช่น แต่ผิดกันกับกฎหมายเยอรมัน นักนิติศาสตร์ฝรั่งเศสเห็นว่าการตักแรงแม่ไฟฟ้าเป็นความผิดโดยไม่ต้องมี พ.ร.บ. เป็นพิเศษโดยเฉพาะ (Garraud, Droit Pénal, ed. 3, t. 6 g 2375, pp. 109-113) เหตุนี้จึงไม่น่าแปลกอันใดที่ศาลฎีกาตีความว่าการลักกระแสไฟฟ้าก็เป็นความผิดฐานลักทรัพย์.

บรรณาธิการ

ภาคผนวกที่ 5

๒๔๙. คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๗๗/๒๕๐๑ (ประชุมใหญ่)

เรื่อง การลักรกระแสไฟฟ้าเป็นการลักทรัพย์หรือไม่

ปัญหา : จำเลยเอาสายไฟฟ้าที่มีอยู่เดิมต่อเข้ากับสายไฟฟ้าใหญ่ (สายเมน) ของโรงไฟฟ้าการไฟฟ้ากรุงเทพ ฯ นำกระแสไฟฟ้าเข้าไปใช้ในบ้านจำเลย จะถือว่าเป็นการลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาใหม่หรือไม่

โจทก์ฟ้องว่า เมื่อระหว่างวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ถึง ๖ มีนาคม ๒๕๙๙ เวลา กลางคืน จำเลยกับพวกที่ยังไม่ได้ตัวมาฟ้องได้บังอาจสมคบกันลักทรัพย์ (กระแสไฟฟ้า) ของการไฟฟ้ากรุงเทพ ฯ กรมโยธาเทศบาล ซึ่งเป็นทรัพย์สินใช้สำหรับราชการ และเพื่อสาธารณประโยชน์ อยู่ในความดูแลรักษาของ นายสุวิทย์ มงคลรัตน์ โดยจำเลยเอาสายไฟฟ้าที่มีอยู่เดิมต่อเข้ากับสายไฟใหญ่ (สายเมน) ของโรงไฟฟ้า นำกระแสไฟฟ้าเข้าไปใช้ในบ้านจำเลย คิดเป็นเงิน ๙ บาท ขอให้ลงโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๒๙๓, ๒๙๔, ๖๓ กับให้จำเลยใช้ราคาค่ากระแสไฟฟ้าเป็นเงิน ๙ บาท

จำเลยให้การปฏิเสธ

ศาลอาญาฟังข้อเท็จจริงว่า จำเลยสมคบกันลักกระแสไฟฟ้าใช้ พิพากษาว่า จำเลยผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๒๙๓ ไม่ผิดตามมาตรา ๒๙๔ ให้จำคุกจำเลยคนละ ๖ เดือน แต่ให้รอการลงโทษไว้คนละ ๑ ปี กับให้จำเลยใช้ราคาค่ากระแสไฟฟ้าเป็นเงิน ๙ บาท

จำเลยอุทธรณ์ขอให้ยกฟ้องและอุทธรณ์เป็นปัญหาข้อกฎหมายด้วยว่า กระแสไฟฟ้าไม่ใช่ทรัพย์สินตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญาใหม่ จำเลยจึงไม่ควรมีความผิด

ศาลอุทธรณ์ฟังข้อเท็จจริงแล้วพิพากษาแก้ให้ยกฟ้องจำเลยที่ ๒ นอกนั้นเป็นไปตามศาลชั้นต้น

โจทก์ฎีกา ขอให้ลงโทษจำเลยที่ ๒ ส่วนจำเลยที่ ๑ ฎีกา ขอให้ยกฟ้องทั้งปัญหาข้อกฎหมาย ศาลชั้นต้นสั่งรับเฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย

ปัญหามีว่า การลักรกระแสไฟฟ้าจะถือว่าเป็นการลักทรัพย์ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๔, ๓๓๕ หรือไม่

หลวงจํารูญเนติศาสตร์ ประธาน ฯ เสนอขอให้ที่ประชุมพิจารณาปัญหาในคดีนี้
ในปัญหาที่ว่า การลักกระแสไฟฟ้าจะเป็นผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา
ใหม่หรือไม่ สํานวนของพระตุลยธรรมศน์ปฎิภาณ

นายประมุล สุวรรณศร กฎหมายลักษณะอาญาเดิม มีบทวิเคราะห์ศัพท์คำว่า
“ทรัพย์” ไว้ แต่ประมวลกฎหมายอาญาใหม่ไม่มี จึงต้องถือตามบทบัญญัติใน
ประมวลกฎหมายแพ่งฯ กำลังแรงแห่งธรรมชาติก็ถือว่าเป็นทรัพย์

พระนิติธรรม ฯ ทรัพย์ต้องใช้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

เรื่องนี้จึงต้องวินิจฉัยว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์มีรูปร่างหรือไม่ และต้องรู้เห็น
เองหรือจะต้องสืบพยาน

นายประวัตติ ปัตตพงศ์ ถ้าเป็นที่รู้กันทั่วไป กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์มีรูปร่างก็
ไม่ต้องสืบ

หลวงสารักษ์ ฯ ทรัพย์คือวัตถุมีรูปร่าง ท่านเจ้าของสํานวนว่ากระแสไฟฟ้า
ไม่มีรูปร่างจะลักได้อย่างไร ทรัพย์บางอย่างเราอาจจะไม่เห็นด้วยตาหรือจับต้องด้วยมือ
แต่เราอาจเห็นได้ด้วยกล้อง เช่น เชื้อไวรัส เป็นต้น กระแสไฟฟ้าก็เช่นเดียวกัน เช่น
ฟ้าผ่าเราก็จะเห็นรูป เวลสไฟฟ้าช็อตเราก็จะเห็นแสงออกมา ก็เป็นรูปร่างขึ้นแล้ว

คำอธิบายของเจ้าคุณศรีธรรมมาธิเบศกับคณะ ฯ ก็ให้คำอธิบายในประมวล
ฉบับเก่าว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์มีรูปร่าง และคำอธิบายของเจ้าคุณเทพวิฑูร ฯ
ประมวลฉบับใหม่ก็ว่ากระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์มีรูปร่าง

พระตุลยธรรมศน์ ฯ เดิมมีวิเคราะห์ศัพท์ไว้ชัดแล้วในกฎหมายลักษณะอาญา
เวลานี้ไม่มีในประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่ เราก็ต้องดูตามประมวลกฎหมายแพ่ง ฯ
ทรัพย์ได้แก่วัตถุมีรูปร่าง ส่วนทรัพย์สินก็ว่าไว้แล้วว่าได้แก่อะไร ในประมวลกฎหมาย
อาญาใหม่ใช้คำว่าทรัพย์และทรัพย์สินในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น ในความผิดฐาน
ยักยอก มีทั้งทรัพย์และทรัพย์สิน ส่วนการลัก ชิง ปล้น ใช้คำว่าทรัพย์เท่านั้น ไม่มี
คำว่าทรัพย์สิน การที่บัญญัติถึงทรัพย์ก็หมายถึงทรัพย์ที่หยิบถือเอาได้ กระแสไฟฟ้าจะ
ลัก ชิง ปล้น และรับของโจรได้อย่างไร ต่อกระแสไฟฟ้าไปใช้ที่บ้านอื่นจะผิดรับของ
โจรได้ไหม

นายประวัตติ ปัตตพงศ์ เราไม่ต้องวินิจฉัยว่ากระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์ชนิดใด
เราวินิจฉัยเพียงว่าลักกระแสไฟฟ้าหรือไม่เท่านั้นก็พอ

ประธาน ฯ ขอให้ที่ประชุมลงมติว่า ลักกระแไฟฟ้าเป็นการลักทรัพย์หรือไม่
 ที่ประชุมส่วนมากเห็นว่า มีผิดฐานลักทรัพย์ นอกจากพระดุลยพินิจฎีกา
 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๗๗/๒๕๐๑ (ประชุมใหญ่)

การลักกระแไฟฟ้า ย่อมเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา
 ๓๓๔ หรือ ๓๓๕ แล้วแต่กรณี

- (สารวัตรประนาค ประมูล สุวรรณศร ปรีพนธ์พจนพิสุทธิ์)

หมายเหตุ กฎหมายที่ใช้บังคับ

ประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ความผิด ลักษณะ ๑๒ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์
 หมวด ๑ ความผิดฐานลักทรัพย์และวิ่งราวทรัพย์ มาตรา ๓๓๔ บัญญัติว่า “ผู้ใดเอา
 ทรัพย์ของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิด
 ฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีและปรับไม่เกินหกพันบาท”

มาตรา ๓๓๕ “ผู้ใดลักทรัพย์

(๑) ในเวลากลางคืน ฯลฯ

(๘) ในเคหสถาน สถานที่ราชการหรือสถานที่ที่จัดไว้เพื่อให้บริการสาธารณะ
 ที่ตนได้เข้าไปโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือซ่อนตัวอยู่ในสถานที่นั้น ๆ

(๙) ในสถานที่บูชาสาธารณะ สถานีรถไฟ ท่าอากาศยาน ที่จอดรถหรือ
 เรือสาธารณะ สาธารณสถานสำหรับขนถ่ายสินค้าหรือในยานสาธารณะ

(๑๐) ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ฯลฯ

ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึง
 ห้าหมื่นบาท ฯลฯ”

ปัญหาที่น่าคิด

ความผิดฐานลักทรัพย์ ตามมาตรา ๓๓๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา
 บัญญัติว่า “ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต
 ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ฯลฯ” แต่ประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้บัญญัติ
 บทนิยามคำว่า “ทรัพย์” ไว้ ซึ่งแตกต่างกับกฎหมายลักษณอาญาเดิม มาตรา ๖ (๑)
 ที่บัญญัติว่า “ทรัพย์นั้น ท่านหมายความว่า บรรดาสิ่งของอันบุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์

หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของได้ เป็นต้นว่าเงินตรา แลบรรดาสิ่งของอันพึงเคลื่อนจากที่
ได้กีดแลเคลื่อนจากที่มีได้กีด ท่านก็นับว่าเป็นทรัพย์อันกล่าวมาในข้อนี้” แต่โดยที่
กฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. ๑๒๗ ได้ถูกยกเลิกไปแล้ว โดยพระราชบัญญัติให้ใช้
ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๔ และคดีตามคำพิพากษาฎีกาที่
๘๗๗/๒๕๐๑ เกิดขึ้นเมื่อประมวลกฎหมายอาญาได้ใช้บังคับ (๑ มกราคม ๒๕๐๐)
แล้ว จึงไม่อาจนำกฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. ๑๒๗ มาใช้บังคับได้อีก

จึงทำให้เกิดปัญหาว่า การลักกระแสไฟฟ้าจะถือว่าเป็นการลักทรัพย์ตาม
ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๔, ๓๓๕ หรือไม่ นักนิติศาสตร์มีความเห็นเป็น
๒ ฝ่าย

ฝ่ายหนึ่งเห็นว่า เมื่อประมวลกฎหมายอาญา ไม่มีบทนิยามว่าทรัพย์คืออะไร
จึงต้องใช้กฎหมายแพ่ง ๆ วินิจฉัย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑
มาตรา ๙๘ บัญญัติว่า “อันว่าทรัพย์โดยนิตินัยได้แก่วัตถุมีรูปร่าง”

มาตรา ๙๙ บัญญัติว่า “ทรัพย์สินนั้น ท่านหมายความรวมทั้งทรัพย์ทั้งวัตถุ
ไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและถือเอาได้”

มาตรา ๙๘ และ ๙๙ นี้ ปัจจุบันตรงกับพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติ
บรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรารวชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕
มาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๑๓๘ ซึ่งก็ยังใช้ข้อความเดิมอยู่

ถ้าพิจารณาตามถ้อยคำของตัวบทสองมาตราดังกล่าว อาจทำให้เข้าใจว่า คำว่า
“ทรัพย์” และ “ทรัพย์สิน” มีความหมายกว้างแคบกว่ากัน คือคำว่า “ทรัพย์สิน” นั้น
รวมถึงทรัพย์ด้วย แต่คำว่า “ทรัพย์” จำกัดว่าต้องเป็นวัตถุมีรูปร่างเท่านั้น ทรัพย์สิน
ที่ไม่มีรูปร่างจึงไม่ใช่ทรัพย์ ถ้าถือตามนี้กระแสไฟฟ้าก็ไม่ใช่ทรัพย์ เพราะมิใช่เป็นวัตถุ
ที่มีรูปร่าง แต่เป็นวัตถุที่ไม่มีรูปร่างซึ่งเป็นทรัพย์สิน เมื่อไม่ใช่ทรัพย์ตามมาตรา ๙๘
ก็ย่อมไม่เป็นวัตถุแห่งการลักทรัพย์ เพราะในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๔
ใช้คำว่า “เอาทรัพย์ของผู้อื่นไป” ฉะนั้นกระแสไฟฟ้าจึงไม่เป็นทรัพย์ที่ลักกันได้
ประกอบทั้งในประมวลกฎหมายอาญา ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์มีบทบัญญัติใช้ถ้อยคำ
ไม่เหมือนกัน บางมาตราเช่น มาตรา ๓๓๔, ๓๓๖, มาตรา ๓๓๗-๓๔๐ ตรี ใช้
คำว่าทรัพย์ แต่มาตรา ๓๓๗, ๓๓๘, ๓๔๑, ๓๔๖, ๓๔๗, ๓๕๒ วรรคสอง, ๓๕๓
และมาตรา ๓๕๔ เป็นต้น ใช้คำว่าทรัพย์สิน แสดงให้เห็นชัดว่าประมวลกฎหมาย

อาญามีเจตนากรรมณ์ใช้คำว่าทรัพย์กับทรัพย์สินโดยความหมายอันต่างกัน โดยยึด
บทนิยามในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นหลัก อันเป็นการสนับสนุนว่าการลัก
กระแสไฟฟ้าไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์

นักนิติศาสตร์อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า ถ้าพิจารณาให้ดีจะเห็นได้อีกว่า ทั้งใน
ประมวลกฎหมายอาญาและในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คำว่า “ทรัพย์” หรือ
“ทรัพย์สิน” มีการใช้ถ้อยคำปะปนและสับสนอยู่เหมือนกัน โดยมีได้แยกออกเป็น
เด็ดขาดดังที่ฝ่ายแรกเข้าใจไม่ เช่นคำว่า “อสังหาริมทรัพย์” ตามประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๐ และคำว่า “สังหาริมทรัพย์” ตามมาตรา ๑๐๑
เป็นต้น (ปัจจุบันตรงกับมาตรา ๑๓๙ และมาตรา ๑๔๐ ตามพระราชบัญญัติให้ใช้
บทบัญญัติบรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่
พ.ศ. ๒๕๓๕) ซึ่งทั้งสองมาตราดังกล่าวใช้คำว่า “ทรัพย์” ไม่ใช่ “ทรัพย์สิน” โดย
ที่มาตรทั้งสองได้มีบทนิยามว่าหมายรวมถึงสิทธิทั้งหลายอันเกี่ยวข้องด้วย ทั้ง ๆ ที่
สิทธิทั้งหลายไม่ใช่วัตถุมีรูปร่าง แต่ก็อาจเป็นอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ได้
โดยเฉพาะสังหาริมทรัพย์ กฎหมายยังบัญญัติให้รวมทั้งกำลังแรงแห่งธรรมชาติอัน
อาจถือเอาได้ ซึ่งก็ย่อมรวมถึงแรงไฟฟ้านั่นเอง ซึ่งถึงแม้จะถือว่ากระแสไฟฟ้าเป็นวัตถุ
ไม่มีรูปร่างแต่ก็มีราคา ถือเอาได้ และอาจนำพาเอาไปเสียจากเจ้าของได้ ทั้งยัง
สามารถวัดปริมาณที่เอาไปได้ด้วย ดังนี้ จึงไม่มีเหตุที่จะลักกระแสไฟฟ้าของเจ้าของ
ไปใช้โดยเจตนาทุจริตและไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์เหมือนกับลักทรัพย์อื่น ๆ ของ
เราไป ฉะนั้นคำว่าทรัพย์ย่อมจะมีได้หมายความว่าต้องเป็นวัตถุมีรูปร่างเท่านั้น

ข้อที่ควรทราบ

ปัญหาดังกล่าวปัจจุบันเป็นอันยุติ เพราะได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ ๘๘๗/๒๕๐๑
(ประชุมใหญ่) วินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานแล้วว่า ลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดฐาน
ลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๔, ๓๓๕ ได้แล้วแต่กรณี

ข้อสังเกต

ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภักดิ์ ซึ่งเป็นบรรณาธิการหนังสือคำพิพากษาฎีกา
ประจำพุทธศักราช ๒๕๐๑ จัดพิมพ์โดยเนติบัณฑิตยสภา ได้บันทึกหมายเหตุไว้ท้าย

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๗๗/๒๕๐๑ นี้ไว้ตอนหนึ่ง โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศในเรื่องลักกระแสไฟฟ้าไว้ว่า “เทียบตามกฎหมายต่างประเทศก็มีปัญหาอยู่เหมือนกัน ตามกฎหมายอังกฤษและอเมริกัน ไม่ถือว่าลักกระแสไฟฟ้าเป็นความผิดตาม Common Law แต่เป็นความผิดตาม พ.ร.บ. ที่เรียกว่า Larceny Act 1916 ของอังกฤษ (Archbold, Pleading & Practice ed. 32, p. 550, 581.) ในอเมริกามักจะมี พ.ร.บ. ในเรื่องนี้บัญญัติให้เป็นความผิด แต่แม้จะไม่มี พ.ร.บ. โดยเฉพาะศาลก็ลงโทษฐานลักทรัพย์เหมือนกัน ไม่ถือการมีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่างเป็นสำคัญยิ่งกว่าการที่จะถือเอาได้ แรงแม่ไฟฟ้าเช่นเดียวกับแก๊ส เป็นวัตถุมีค่าแห่งสินค้าซื้อขายกันได้ดังสังหาริมทรัพย์อื่น ซึ่งคนอื่นอาจเข้าถือเอาได้ วัตถุปริมาณได้โดยเครื่องวัด (Corpus Juris, 1924 Vol. 36, p. 738, Perkins, Criminal Law 1957, p. 194, Perkins, Cases & Material on Criminal Law, p. 110) กฎหมายอินเดียก็ถือว่าการลักแรงแม่ไฟฟ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์เช่นเดียวกัน แม้ในประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย จะวิเคราะห์ศัพท์คำว่า สังหาริมทรัพย์ (Movable Property) ว่ารวมทั้งวัตถุมีรูปร่างทุกชนิด เว้นแต่ที่ดินและสิ่งซึ่งติดกับพื้นดิน ฯลฯ จนกว่าจะขาดหลุดออกจากที่ดิน (Mayne, pp. 607, 609) ส่วนกฎหมายฝรั่งเศส เรื่องลักทรัพย์ ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๗๙ ใช้คำว่า choses แทนคำว่า biens โดยความมุ่งหมายให้เข้าใจถึงความสามารถที่จะถือเอาได้ และศาลก็ตัดสินว่า แรงแม่ไฟฟ้าเป็นทรัพย์ที่ลักกันได้ เช่นเดียวกับกฎหมายอิตาลีเยน แต่ผิดกันกับกฎหมายเยอรมัน นักนิติศาสตร์ฝรั่งเศสเห็นว่าการลักแรงแม่ไฟฟ้าเป็นความผิดโดยไม่ต้องมี พ.ร.บ. เป็นพิเศษโดยเฉพาะ (Garrand, Droit Penal, ed.3, t. 6 g 2375, pp. 109-113) เหตุนี้จึงไม่น่าประหลาดอันใดที่ศาลฎีกาตีความว่าการลักกระแสไฟฟ้าก็เป็นความผิดฐานลักทรัพย์”

สรุป

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๗๗/๒๕๐๑ คดีนี้ ที่ “ศาลฎีกาตรวจสำนวนฟังจำเลย แถลงการณ์ด้วยวาจาและประชุมปรึกษาแล้ว ข้อกฎหมายที่จำเลยที่ ๑ ฎีกาขึ้นมาว่า ตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งออกใช้อยู่เวลานี้ไม่มีบทบัญญัติว่าทรัพย์คืออะไร จึงต้องใช้กฎหมายแพ่ง ๆ วินิจฉัย ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์วิเคราะห์ว่า

รัพย์ได้แก่วัตถุอันมีรูปร่าง แต่กระแสไฟฟ้าเป็นพลังงาน มิใช่วัตถุมีรูปร่างและ
ไม่อาจหยิบถือเอาไปได้ ทั้งไม่อาจคิดเป็นราคาซื้อขายกันได้ จึงไม่เป็นที่ลักรัพย์ที่ลักรัพย์กันได้
ปัญหาข้อนี้ศาลฎีกาโดยที่ประชุมใหญ่มีมติว่า การลักระแสไฟฟ้าย่อมเป็นผิดตาม
ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๔ หรือ ๓๓๕ แล้วแต่กรณี ดังนี้ ฎีกาของจำเลย
ที่ ๑ จึงเป็นอันตกไป” โดยมีได้ยกเหตุผลในคำวินิจฉัยแต่อย่างใด ซึ่งก็เป็นการชอบ
ด้วยความยุติธรรม และนับว่าเป็นบรรทัดฐานและเป็นแบบอย่างในปัจจุบันและใน
อนาคตต่อไปว่า การลักระแสไฟฟ้า การลักรัแก๊ส หรือสิ่งที่ไม่ใช่รูปร่างอื่น ๆ ที่มี
ราคาและถือเอาได้ ก็อาจเป็นความผิดฐานลักรัพย์ได้เช่นกัน

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวรัชฎา พุดไทย เกิดเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2534 ที่จังหวัดหนองคาย สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาจากโรงเรียนอนุบาลหนองคาย ชั้นมัธยมศึกษาจากโรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร และปริญญาตรีนิติศาสตรบัณฑิต จากคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2557 นอกจากนี้ยังสอบผ่านการทดสอบความรู้ชั้นเนติบัณฑิตจากสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ 67 และสอบผ่านหลักสูตรวิชาว่าความของสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความ สภานายความแห่งประเทศไทย รุ่นที่ 44 ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ในชั้นปริญญามหาบัณฑิต หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

